

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

กับ

ระบบข้าราชการพลเรือน

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

กับ

ระบบข้าราชการพลเรือน

ตอนที่ ๑

ทรงวางรากฐานระบบข้าราชการพลเรือน

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
กับ
ระบบข้าราชการพลเรือน

- พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง** : พุทธศักราช ๒๕๓๖
เนื่องในวโรกาสครบรอบร้อยปีแห่งวันพระราชสมภพ
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗
วันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๖
- จำนวนพิมพ์** : ๑๐,๐๐๐ เล่ม
- เจ้าของ** : สำนักงาน ก.พ.
- คณะกรรมการ** : นายประวิณ ณ นคร อดีตเลขาธิการ ก.พ.
นางทิพาดี เมฆสุวรรณ รองเลขาธิการ ก.พ.
นายศุภรชต์ โชติกญาณ ที่ปรึกษาระบบราชการ ๑๐
นายอดุล จันทรงค์ดี ผู้อำนวยการส่วน
รักษามาตรฐานวินัย
นายเกริกเกียรติ เอกพจน์ นิติกร ๗ ส่วนพัฒนาคุณธรรม
สำนักงาน ก.พ.
- พิมพ์ที่** : บริษัท ประชาชน จำกัด
๓๕ ซอยพิพัฒน์ ๑ ถนนสีลม กทม. ๑๐๕๐๐
โทรศัพท์ ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๕-๐๓๘๙, ๒๓๔-๒๔๖๐

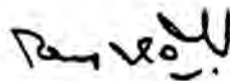
คำนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงดำรงอยู่ในสิริราชสมบัติเป็นเวลาเพียง ๙ ปีเศษ แต่ก็เห็นได้ว่าตลอดรัชสมัยได้ทรงริเริ่มการใหม่ๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และศาสนา รวมทั้งได้วางรากฐานระบบข้าราชการพลเรือนไทยในยุคปัจจุบัน อันมีที่มาจากแนวพระราชดำริ ๔ ประการ คือ ๑) ให้ข้าราชการพลเรือนอยู่ในระเบียบเดียวกัน ๒) ให้เลือกสรรผู้มีความรู้ความสามารถเข้ารับราชการ ๓) ให้ข้าราชการพลเรือนยึดถือการเข้ารับราชการเป็นอาชีพ และ ๔) ให้ข้าราชการพลเรือนมีวินัย

จากแนวพระราชดำรินี้เอง จึงได้มีการร่างกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๙ และสำเร็จเป็นพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๑ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ แม้ภายหลังจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกาลสมัย มาโดยตลอด จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้มีจำนวนรวม ๙ ฉบับ แต่กฎหมายทุกฉบับก็ยังคงยึดหลักการตามรากฐานแห่งแนวพระราชดำริ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๙ ที่ทรงริเริ่มขึ้นทั้งสิ้น

เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรและต่อบรรดา
ข้าราชการพลเรือนทั้งปวง ในวโรกาส “เฉลิมพระเกียรติ ๑๐๐ ปี พระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว” รัฐบาลจึงได้จัดพิมพ์หนังสือ “พระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับระบบข้าราชการพลเรือน” ขึ้น โดย นายประวิณ ณ นคร
อดีตนายกรัฐมนตรี ก.พ. เป็นผู้รวบรวม เพื่อเป็นที่ระลึกในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญ
พระราชกุศลทักษิณานุปทาน ถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวันที่
๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๖

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ ๑๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นสิ่งเตือนใจพวกเรา
ชาวไทยซึ่งเป็นพสกนิกรผู้จงรักภักดี จักได้น้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณตลอด
ชั่วกาลนาน

(นายชวน หลีกภัย)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
๑๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชดำริ

๑. ให้ข้าราชการพลเรือนอยู่ในระเบียบเดียวกัน
๒. ให้เลือกสรรผู้มีความรู้ความสามารถเข้ารับราชการ
๓. ให้ข้าราชการพลเรือนรับราชการเป็นอาชีพ
๔. ให้ข้าราชการพลเรือนมีวินัย

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงวางรากฐานระบบข้าราชการพลเรือน

ก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การบริหารงานบุคคลในราชการพลเรือนยังไม่มีระเบียบเป็นบรรทัดฐานให้ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการก็ การรับเงินเดือนของข้าราชการก็ดี วินัย การลงโทษ และการออกจากราชการของข้าราชการก็ดี แต่ละกระทรวงทบวงกรมปฏิบัติกันไปตามระเบียบหรือประเพณีของแต่ละส่วนราชการ โดยไม่มีกฎเกณฑ์กลางกำหนดให้ปฏิบัติอย่างเดียวกันแต่อย่างใด

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ได้ทรงพระราชดำริว่า สมควรที่จะวางระเบียบข้าราชการพลเรือนให้แน่นอนเหมือนกันหมดสำหรับข้าราชการพลเรือนทั่วไป และรับคนเข้ารับราชการแต่เฉพาะผู้มีความรู้ดี เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ดีได้เข้ารับราชการ โดยหาวิธีเลือกสรรที่เป็นกลางและยุติธรรม ทั้งนี้ได้ทรงบันทึกพระราชดำริเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๔๖๙ หลังจากพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระดำรงราชานุภาพทรงเรียบเรียงระเบียบข้าราชการพลเรือนขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายตามรับสั่ง มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“เวลานี้การศึกษาเจริญขึ้นมากแล้ว จึงเป็นการสมควรที่จะรับคนเข้าทำราชการแต่เฉพาะผู้ที่มีความรู้ดี ประกอบทั้งเวลานี้ตำแหน่งหน้าที่ราชการก็เต็มหมด มีน้อยไม่พอกับจำนวนคนที่อยากเข้ารับราชการ จึงเป็นการจำเป็นที่จะหาวิธีเลือกค้นคนเข้ารับราชการโดยทางเป็นกลาง เป็นยุติธรรม และให้โอกาสดับผู้ที่ได้อุสหาหะพยายามเล่าเรียน มีความรู้ดี

อีกประการหนึ่ง การปกครองภายในกระทรวงต่างๆ นั้นไม่มีระเบียบแน่นอน เหมือนกันทุกกระทรวง เห็นว่าควรวางแบบให้คล้ายกันและให้แน่นอนสำหรับ ข้าราชการพลเรือนทั่วไป เพื่อข้าราชการจะได้รับความยุติธรรมและมีสิทธิหรือหน้าที่ (duty) ต่อราชการเหมือนกันหมดเพื่อให้เป็นการสม่ำเสมอ....”^๖

พระราชบัณฑิตดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการวางรากฐานระบบข้าราชการพลเรือนเป็นครั้งแรก อันเป็นที่มาของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๑ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๒ ในพระราชบัญญัติฉบับนั้น มีคำปรารภว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่มีพระราชประสงค์ จะทรงวางระเบียบข้าราชการพลเรือนให้เป็นไปในทางเลือกสรรผู้มีความรู้และความสามารถเข้ารับราชการเป็นอาชีพ ไม่มีกัณฑ์ด้วย การแสวงผลประโยชน์ในทางอื่น ส่วนฝ่ายข้าราชการก็ให้ได้รับประโยชน์ยิ่งขึ้น เนื่องจากความสละพร้อมด้วยข้าราชการซึ่งมีความสามารถและรอบรู้ในวิถียุติและอุบายของราชการ กับทั้งหน้าที่และวินัยอันตนพึงรักษาเป็นนิตยกาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้”^๗

จากพระราชบัณฑิตและพระบรมราชโองการดังกล่าว พอสรุปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงวางรากฐานระบบข้าราชการพลเรือนไว้เป็นหลักสำคัญ ๔ ประการ คือ

---

^๖ ดู บันทึกประวัติการร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ หน้า ๒๑-๒๒

^๗ ดู บันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๔๕๓

หลักประการที่ ๑ ให้ข้าราชการพลเรือนทั้งหมดอยู่ภายใต้ระเบียบเดียวกัน

เพื่อสนองพระราชดำริตามพระราชบัญญัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ว่า

“.....การปกครองภายในกระทรวงต่างๆ นั้น ไม่มีระเบียบแน่นอนเหมือนกันทุกกระทรวง เห็นว่าควรวางแบบให้คล้ายกันและให้แน่นอนสำหรับข้าราชการพลเรือนทั่วไปเพื่อข้าราชการจะได้รับความยุติธรรม และมีสิทธิหรือหน้าที่ (duty) ต่อราชการเหมือนกันหมดเพื่อให้เกิดการสม่ำเสมอ.....”^๑

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ บัญญัติให้ข้าราชการพลเรือนที่จะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึงผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกระทรวงทบวงกรมแผ่นดินฝ่ายพลเรือนทั้งหมด (เว้นข้าราชการฝ่ายตุลาการ) และให้รวมทั้งข้าราชการฝ่ายพลเรือนในกระทรวงการทหารด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ข้าราชการพลเรือนทั่วไปอยู่ภายใต้ระเบียบที่แน่นอนเหมือนกันทุกกระทรวงตามพระราชดำริดังกล่าว ซึ่งแม้จะเป็นข้าราชการพลเรือนในกระทรวงการทหาร ก็ให้อยู่ภายใต้ระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย ยกเว้นเฉพาะข้าราชการตุลาการซึ่งมีระเบียบแยกออกไปเป็นพิเศษอีกส่วนหนึ่ง

และเพื่อให้ข้าราชการพลเรือนทั่วไปได้รับความยุติธรรมเป็นการสม่ำเสมอตามพระราชดำริดังกล่าว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ บัญญัติให้มีกรรมการรักษาพระราชบัญญัติประกอบด้วย เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ และกรรมการซึ่งพระมหากษัตริย์จะทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒิอีก ๒ คน ทำหน้าที่กำหนดหลักสูตร และจัดการสอบไล่ผู้ที่สมัครจะเข้ารับราชการพลเรือน จัดการศึกษาของนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือน ที่ส่งไปเล่าเรียนในเมืองต่างประเทศ และรักษา

^๑ ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๒๒

การให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้^๕ กรรมการคณะนี้เป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลเพียงองค์กรเดียวที่ทำหน้าที่ดำเนินการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนและกำกับดูแลให้กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ปฏิบัติการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน กรรมการคณะนี้ในสมัยนั้นเรียกกันย่อๆ ว่า “ก.ร.พ.”

อนึ่ง เพื่อวางระเบียบข้าราชการพลเรือนให้แน่นอนและเหมือนกันหมดตามพระราชดำริดังกล่าว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ บัญญัติกำหนดอำนาจการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่ง ลงโทษ และปลดออกจากราชการไว้ให้ทุกกระทรวงทบวงกรมปฏิบัติเหมือนกัน ดังนี้

“มาตรา ๑๒ การตั้งข้าราชการเข้ารับตำแหน่งนั้น ถ้าเป็นตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน นอกจากนั้นเจ้ากระทรวงเป็นผู้ตั้ง หรือมอบอำนาจให้หัวหน้ากรมเป็นผู้ตั้งก็ได้”

“มาตรา ๒๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นสัญญาบัตร จะเลื่อนตำแหน่งขึ้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความรอบรู้หน้าที่ราชการ และอายุเวลาในราชการ เป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะเลื่อนได้”

“มาตรา ๓๗ การลงโทษสถานไล่ออกจากราชการนั้น ถ้าเป็นตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน ส่วนตำแหน่งต่ำกว่านั้น หรือการลงโทษสถานอื่น เจ้ากระทรวงมีอำนาจสั่งได้เอง หรือมอบอำนาจให้หัวหน้ากรมสั่งก็ได้”

“มาตรา ๔๘ การออกจากราชการ.....ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน”

---

^๕ คู่มือทีกที่อ้างข้างต้น หน้า ๕๕๔-๕๕๕

จากบทมาตราดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ วางระบบบริหารงานบุคคลในลักษณะรวมอำนาจ (centralization) ไว้ที่เจ้ากระทรวง แต่เจ้ากระทรวงอาจมอบอำนาจของตน (delegation of authority) ให้หัวหน้ากรมก็ได้

นอกจากการวางระบบบริหารในการบริหารงานบุคคลดังกล่าวแล้ว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ยังได้วางระบบโครงสร้างในการบริหารงานบุคคลไว้ด้วย โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ดังนี้

“มาตรา ๒๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีกำหนดยศดังนี้

ชั้นสัญญาบัตร

มหาอำมาตย์เอก

มหาอำมาตย์โท

มหาอำมาตย์ตรี

อำมาตย์เอก

อำมาตย์โท

อำมาตย์ตรี

รองอำมาตย์เอก

รองอำมาตย์โท

รองอำมาตย์ตรี

ชั้นราชบุรุษ

ราชบุรุษ

การเทียบตำแหน่งและยศข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ใช้ตามตารางเทียบซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราวๆ”

ระบบโครงสร้างในการบริหารงานบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๗๑ จัดเป็นระบบจำแนกชั้นยศ (rank classification) โดยให้ข้าราชการพลเรือนมียศซึ่งอาจเทียบเคียงกับทหารได้ เช่น ยศราชบุรุษเทียบได้กับทหารชั้นประทวนยศนายสิบขึ้นไปแต่ไม่ถึงนายร้อย ยศรองอำมาตย์เทียบได้กับทหารชั้นสัญญาบัตรยศนายร้อย ยศอำมาตย์เทียบได้กับทหารชั้นสัญญาบัตรยศนายพัน และยศมหาอำมาตย์เทียบได้กับทหารชั้นสัญญาบัตรยศนายพล ส่วนผู้ดำรงตำแหน่งใดจะมียศใดนั้น สภาการคลังเป็นผู้ออกประกาศเทียบตำแหน่งและยศซึ่งสภาการคลังประกาศตารางเทียบตำแหน่งและยศของข้าราชการพลเรือน โดยถืออัตราเงินเดือนขั้นสูงสุดที่ได้รับอยู่เป็นเกณฑ์เทียบ ตามประกาศลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๗๑ ดังนี้^๕

ตำแหน่ง	เงินเดือนขั้นสูงสุดไม่เกิน	ยศอย่างสูง
เสนาบดี	๓,๐๐๐	มหาอำมาตย์เอก
อธิบดีชั้น ๑	๑,๙๐๐	มหาอำมาตย์โท
อธิบดีชั้น ๒	๑,๓๐๐	มหาอำมาตย์ตรี
เจ้ากรมชั้น ๑	๗๐๐	อำมาตย์เอก
เจ้ากรมชั้น ๒	๕๐๐	อำมาตย์โท
ปลัดกรมชั้น ๑	๔๐๐	อำมาตย์ตรี
ปลัดกรมชั้น ๒	๓๐๐	รองอำมาตย์เอก
นายเวรชั้น ๑	๒๐๐	รองอำมาตย์โท
นายเวรชั้น ๒	๑๐๐	รองอำมาตย์ตรี
รองเวร	๕๐-๘๐	ราชบุรุษ

ตำแหน่งที่เรียกเป็นอย่างอื่น ให้เทียบเข้าหาตำแหน่งในแบบกลางนี้

^๕ ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๕๖๘

อย่างไรก็ดี แม้ว่าระบบโครงสร้างในการบริหารงานบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๗๑ จะเป็นระบบจำแนกชั้นยศ (rank classification) โดยมีกำหนดยศตามมาตรา ๒๖ ดังกล่าว แต่การเลื่อนฐานะ (promotion) ของข้าราชการ มิใช่เป็นการเลื่อนยศตามยศที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๖ หากแต่เป็นการเลื่อนชั้นตามมาตรา ๒๔ ซึ่งมาตรา ๑๔ แบ่งข้าราชการพลเรือนเป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นสัญญาบัตร และชั้นราชบุรุษ การเลื่อนฐานะของข้าราชการพลเรือนจึงเป็นการเลื่อนจากชั้นราชบุรุษเป็นชั้นสัญญาบัตร และสำหรับชั้นสัญญาบัตรมีกำหนดยศไว้หลายระดับและมีการเทียบตำแหน่งกับยศ การเลื่อนฐานะ (promotion) สูงขึ้นไปของข้าราชการชั้นสัญญาบัตร จึงเป็นการเลื่อนตำแหน่งตามมาตรา ๒๕

หลักประการที่ ๒ **ให้เลือกสรรผู้มีความรู้ความสามารถเข้ารับราชการ** **โดยเสมอภาคและยุติธรรม**

จากพระราชบัญญัติที่ว่า

“...จำเป็นที่จะหาวิธีเลือกพ้นคนเข้ารับราชการโดยทางเปนนกลาง เปนยุติธรรม และให้โอกาสกับผู้ที่ได้อุสาหะพยายาม เล่าเรียน มีความรู้ดี...”^๖

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๗๑ ได้บัญญัติยืนยันพระราชประสงค์ไว้ในคำปรารภว่า

“โดยที่มีพระราชประสงค์จะทรงวางระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้เป็นไปในทางเลือกสรรผู้มีความรู้และความสามารถเข้ารับราชการ...”^๗

และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๗๑ บัญญัติให้ผู้เข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ต้องเป็นผู้สอบไล่วิชาข้าราชการ

---

^๖ ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๒๒

^๗ ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๔๕๓

พลเรือนได้ (มาตรา ๑๖) โดยให้ใช้วิธีสอบแข่งขัน และให้ผู้สอบได้คะแนนสูงมีสิทธิเข้ารับราชการก่อนได้ผู้คะแนนต่ำ (มาตรา ๑๘) ทั้งนี้โดยให้กรรมการรักษาพระราชบัญญัติซึ่งเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการพลเรือนเป็นผู้กำหนดหลักสูตรและจัดการสอบแข่งขัน (มาตรา ๘) ซึ่งเป็นการสอบรวมให้ทุกกระทรวง ทบวงกรม แล้วให้เจ้ากระทรวงของผู้สอบได้ไปบรรจุต่อไป (มาตรา ๑๙) ทั้งนี้ เว้นแต่การบรรจุผู้มีวุฒิปริญญาหรือลักษณะพิเศษบางประการ กรรมการรักษาพระราชบัญญัติอาจอนุมัติให้บรรจุโดยไม่ต้องสอบแข่งขันก็ได้ เช่น ผู้ได้รับปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นต้น (มาตรา ๒๐)

หลักที่ให้เลือกสรรผู้มีความรู้ความสามารถเข้ารับราชการโดยเสมอภาคและยุติธรรมนี้ ตรงกับหลักการของระบบคุณธรรม (Merit System) ในข้อที่ว่า ให้ถือหลักความรู้ความสามารถ (Competency) และความเสมอภาคในโอกาส (Equality of Opportunity) ในการบริหารงานบุคคล

หลักความรู้ความสามารถ (Competency) นี้ นอกจากนำมาใช้ในการเลือกสรรบุคคลเข้ารับราชการแล้ว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ยังให้ใช้สำหรับการเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งข้าราชการอีกด้วย โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ ดังนี้

“มาตรา ๒๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนขึ้นเป็นชั้นสัญญาบัตรได้ต่อเมื่อผู้นั้นสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรได้

วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรนั้น ให้เจ้ากระทรวงสอบไล่เอง โดยวิธีแข่งขันจะเพาะข้าราชการในกระทรวง แต่หลักสูตรที่จะสอบไล่ นั้นต้องได้รับอนุมัติของกรรมการรักษาพระราชบัญญัตินี้”

“มาตรา ๒๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นสัญญาบัตรจะเลื่อนตำแหน่งขึ้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความรอบรู้หน้าที่ราชการ และอายุเวลาในราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะเลื่อนได้”

หลักประการที่ ๓ ให้ข้าราชการพลเรือนรับราชการเป็นอาชีพ

มีคำปรารภในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ว่า

“โดยที่มีพระราชประสงค์จะทรงวางระเบียบข้าราชการพลเรือนให้เป็นไปในทางเลือกสรรผู้มีความรู้ และความสามารถเข้ารับราชการเป็นอาชีพ ไม่มีกังวลด้วยการแสวงหาผลประโยชน์ในทางอื่น...”^๔

จากพระราชประสงค์ที่จะให้ข้าราชการพลเรือนรับราชการเป็นอาชีพ โดยไม่มีความกังวลที่จะต้องแสวงหาผลประโยชน์ในทางอื่นมาเลี้ยงชีพ ดังกล่าว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ จึงบัญญัติเป็นหลักประกันให้การรับราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญเป็นอาชีพ โดย

- (๑) ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญได้รับเงินเดือนตลอดเวลาที่รับราชการอยู่ (มาตรา ๑๕)
- (๒) ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญมีโอกาสได้เลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นไปตามความรู้ความสามารถและอายุราชการ (มาตรา ๒๔ และ มาตรา ๒๕)
- (๓) ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญได้รับบำเหน็จบำนาญเมื่อออกจากราชการ (มาตรา ๑๕)

พระราชประสงค์ที่จะให้การรับราชการเป็นอาชีพนี้ ตรงกับ Career System ในหลักวิชาการบริหารงานบุคคล ซึ่งจะมองได้ ๓ ลักษณะ คือลักษณะมั่นคง ลักษณะพัฒนา และลักษณะถาวร

ลักษณะมั่นคง นอกจากจะมองในแง่เสถียรภาพของกิจการว่าจะยืนยงอยู่ได้นานแล้ว ยังมองในแง่เศรษฐกิจว่า สามารถยึดเป็นอาชีพได้โดยมีรายได้พอแก่การครองชีพ ในแง่นี้ ข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ มีเงินเดือนเพียงพอแก่การครองชีพ เช่นตำแหน่งรอง

---

^๔ ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๕๕๓

เวรตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ซึ่งพอเทียบ
ได้กับตำแหน่งระดับ ๒ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕
จะได้รับเงินเดือน ๕๐ - ๘๐ บาท ถ้าเทียบกับเงินในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๖) ซึ่งค่า
ครองชีพเพิ่มขึ้นมากกว่า ๑๑๐ เท่า (ดัชนีราคาผู้บริโภคปีพ.ศ. ๒๔๘๑ ซึ่งพอจะ
นำมาใช้กับพ.ศ. ๒๔๗๑ เท่ากับ ๘.๐๒ เทียบกับดัชนีราคาผู้บริโภคปีพ.ศ. ๒๕๓๕
ซึ่งเท่ากับ ๘๗๙.๐๔)* จะมากกว่า ๕,๕๐๐ - ๘,๘๐๐ บาท ในขณะที่ปัจจุบัน (พ.ศ.
๒๕๓๖) ข้าราชการพลเรือนที่ดำรงตำแหน่งระดับ ๒ จะได้รับเงินเดือน ๔,๒๖๐ -
๗,๖๑๐ บาท ตำแหน่งเจ้ากรมและอธิบดี ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ จะได้รับเงินเดือน ๕๐๐ - ๑,๙๐๐ บาท ถ้าเทียบกับ
เงินในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๖) ซึ่งค่าครองชีพเพิ่มขึ้นมากกว่า ๑๑๐ เท่า จะมากกว่า
๕๕,๐๐๐ - ๒๐๙,๐๐๐ บาท ในขณะที่ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๖) อธิบดีซึ่งเป็น
ตำแหน่งระดับ ๑๐ จะได้รับเงินเดือนเพียง ๒๒,๑๘๐ - ๓๗,๗๔๐ บาทเท่านั้น ใน
สมัยนั้น คำพังเพยที่ว่า “สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง” ยังเป็นความจริงที่พิสูจน์ได้
อยู่ว่าอาชีพรับราชการดีกว่าอาชีพค้าขาย และเมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญออก
จากราชการแล้วก็มีบำเหน็จบำนาญให้พอครองชีพอยู่ได้ตลอดชีวิต การรับราชการ
สมัยนั้นจึงเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง เพียงพอที่จะชักจูงผู้มีความรู้ความสามารถเข้า
รับราชการ และเหนี่ยวรั้งให้อยู่รับราชการต่อไปถึงเกษียณอายุ

ลักษณะวัฒนา มองในแง่ความก้าวหน้าของผู้ทำงานนั้นว่า มีทางก้าวหน้าใน
สายอาชีพนั้นสูงขึ้นเป็นลำดับไปโดยไม่ต้องเปลี่ยนอาชีพไปหาทางก้าวหน้าในอาชีพอื่น
ในแง่นี้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ได้แบ่ง
ข้าราชการพลเรือนเป็นประเภทต่างๆ ตามแนวที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระ
ดำรงราชานุภาพทรงเรียบเรียงเรื่อง “ระเบียบข้าราชการพลเรือน” นำขึ้นทูลเกล้าฯ
ถวาย เพื่อเป็นพื้นฐานในการร่างพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งกรมพระดำรงราชานุภาพทรง
อธิบายว่า ควรแบ่งข้าราชการพลเรือนออกเป็น ๓ ประเภท คือ ข้าราชการพลเรือน
สามัญ (Ordinary member of the civil service) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ
(Extraordinary member of the civil service) และ พนักงาน (Government
Employee)^๕

* ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

^๕ ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๕

สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญ กรมพระดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายว่า

“ข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น เป็นคนในบังคับสยาม ซึ่งรัฐบาลเลือกสรรตามข้อบังคับ มีสอบวิชาความรู้เป็นต้น แล้วตั้งไว้ในตำแหน่งราชการตามระเบียบ เริ่มต้นแต่ชั้นต่ำแล้วเลื่อนยศบันดาศักดิ์รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นไปเป็นอันดับ โดยฐานะที่เป็นผู้อยู่รับราชการจนตลอดอายุขัย แลให้ได้รับบำเหน็จบำนาญในเวลาไม่สามารถจะทำราชการได้ต่อไป”^{๙๐}

ข้าราชการพลเรือนสามัญจึงมีทางพัฒนาก้าวหน้าในสายอาชีพตามลำดับ ซึ่งเป็นพวก Career

สำหรับข้าราชการพลเรือนวิสามัญ กรมพระดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายว่า

“ข้าราชการพลเรือนประเภทวิสามัญนั้น จะเป็นคนในบังคับต่างประเทศก็ได้ หรือในบังคับสยามก็ได้ สุดแต่รัฐบาลเห็นว่ามีความพิเศษบางอย่างอันจะทำการเฉพาะอย่างนั้นให้เป็นประโยชน์แก่ราชการได้ จึงรับหรือเรียกหาทำราชการ แลยอมให้มีศักดิ์เป็นข้าราชการพลเรือน แต่มีสิทธิแลรับผลประโยชน์เพียงขนาดแลกำหนดเวลาที่สัญญาต่อบุคคลผู้นั้นหรือระเบียบอีกประเภทหนึ่งต่างหาก”^{๙๑}

ข้าราชการพลเรือนวิสามัญจึงเป็นพวกทำงานเฉพาะอย่างไม่มีทางพัฒนาก้าวหน้าในสายอาชีพ ซึ่งไม่ใช่พวก Career

สำหรับพนักงาน กรมพระดำรงราชานุภาพทรงอธิบายว่า

“พนักงานนั้น คือบุคคลในบังคับสยามก็ได้ หรือในบังคับต่างประเทศก็ได้ ซึ่งรัฐบาลรับหรือเรียกหาเข้าทำราชการอันใช้แต่เพียงแรงงาน หรือเฉพาะเวลาเฉพาะการ ไม่ต้องรอบรู้อาชีพการเช่นกำหนดไว้สำหรับข้าราชการพลเรือน จำพวกพนักงานมีสิทธิแลได้รับผลประโยชน์เพียงเท่าที่สัญญาเฉพาะตัว หรือข้อบังคับสำหรับจ้างแรงงาน”^{๙๒}

---

^{๙๐} ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๕

^{๙๑} ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๕

^{๙๒} ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๖

และทรงอธิบายต่อไปว่า

“พนักงานนั้น กำหนดเป็น ๒ ประเภท

ก. พนักงานประจำการ *Permanent Employee* เช่น เสมียน นักการ ภารโรง เป็นต้น อันมีตำแหน่งในทำเนียบระเบียบการ

ข. พนักงานทำการชั่วคราว *Temporary Employee* เช่น คนงาน เป็นต้น ซึ่งเรียกว่าจ้างมาทำราชการจรชั่วคราว”^{๓๓}

คำว่า “พนักงาน” นี้ เมื่อตราเป็นพระราชบัญญัติได้เปลี่ยนเป็น “เสมียนพนักงาน” เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเสนอว่า “อ่านดูแล้วก็ไม่ผิดกับกุลีเลย ถ้าจะเปลี่ยนแปลงคำเสียใหม่ และเติมเสมียนไว้ในหมวดนี้ ก็จะได้” ซึ่งที่ประชุมกรรมการร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนเห็นชอบด้วย จึงได้ตกลงแก้เป็น “เสมียนพนักงาน”^{๓๔}

เสมียนพนักงาน ทำงานเฉพาะอย่างหรือเฉพาะการ หรือชั่วคราว เช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนวิสามัญ ต่างกันแต่เพียงข้าราชการพลเรือนวิสามัญ เป็นผู้มีความรู้พิเศษบางอย่าง ส่วนเสมียนพนักงานไม่ต้องมีความรู้วิชาการอย่างใด เสมียนพนักงานจึงไม่มีทางพัฒนาก้าวหน้าในสายอาชีพ ซึ่งไม่ใช่พวก *Career* เช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนวิสามัญ

ลักษณะถาวร มองในแง่สถานภาพของผู้ทำงานนั้นว่า มีสถานภาพถาวร ไม่ใช่มีสถานภาพชั่วคราวซึ่งจะต้องออกเมื่อหมดงาน หรือหมดวาระการดำรงตำแหน่ง ในแง่นี้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ได้บัญญัติให้ข้าราชการพลเรือนสามัญรับราชการเป็นการถาวรจนเกษียณอายุ ดังที่กรมพระดำรงราชานุภาพทรงอธิบายไว้ใน “บันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน” ที่ทรงเรียบเรียงขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อเป็นพื้นฐานในการร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ว่า

---

^{๓๓} ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๑๘ - ๑๙

^{๓๔} ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๓๙๐ - ๓๙๑

“ข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น เป็นคนในบังคับสยาม ซึ่งรัฐบาลเลือกสรรตามข้อบังคับ มีสอบวิชาความรู้เป็นต้น แล้วตั้งไว้ในตำแหน่งราชการตามระเบียบ เริ่มต้นแต่ชั้นต่ำแล้วเลื่อนยศบันดาศักดิ์รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นไปเป็นลำดับ โดยฐานะที่เป็นผู้รับราชการจนตลอดอายุขัย และให้ได้รับบำเหน็จบำนาญในเวลาไม่สามารถจะทำราชการได้ต่อไป”^{๔๔}

ข้าราชการพลเรือนสามัญ จึงมีสถานภาพถาวร เป็นพวก Career

สำหรับข้าราชการพลเรือนวิสามัญ และเสมียนพนักงาน เป็นผู้ทำราชการเฉพาะการหรือเฉพาะเวลา ไม่มีสถานภาพถาวร จึงไม่ใช่พวก Career

สำหรับข้าราชการฝ่ายรัฐพาณิชย์ ซึ่งจัดอยู่ในประเภทข้าราชการพลเรือนวิสามัญด้วย นั้น กระทรวงพาณิชย์ไม่ต้องการให้รับราชการเป็นการถาวร ทั้งนี้ปรากฏตามคำกราบบังคมทูลของเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ว่า

“ข้าราชการรัฐพาณิชย์ คือ รถไฟ ไปรษณีย์โทรเลข นั้น ถ้าจะเปลี่ยนให้มี fixed career แล้ว ติดขัด เพราะว่าการพาณิชย์บางเวลาต้องการคนมาก บางเวลาต้องลดคนโดยด่วน และการที่จะเอาคนที่ไม่ efficient ออกก็จะลำบาก และจะปรับเงินเดือนเข้าหายากนัก”^{๔๕}

หลักประการที่ ๔

ให้ข้าราชการพลเรือนมีวินัย

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงบันทึกเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๕ หลังจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการ ที่นายอาร์. กियอง ร่างถวาย มีข้อความในพระราชบันทึกตอนหนึ่งว่า

---

^{๔๔} ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๕

^{๔๕} ดูบันทึกที่อ้างข้างต้น หน้า ๔๔๕

“ร่างพระราชบัญญัตินี้ ควรส่งไปให้เสนาบดีออกความเห็นมาก่อน

เดิมคิดว่าจะให้ออกให้ทันสมัยในศกหน้ารวมกันกับระเบียบการรับข้าราชการพลเรือนเข้าทำราชการ แต่ถ้าจะออกระเบียบการลงโทษนี้เสียก่อนก็ได้ ให้เสนาบดีพิจารณาว่าจะ ๑ ควรออกพระราชบัญญัติระเบียบการลงโทษนี้โดยเร็ว หรือจะรอเอาไว้ ออกพร้อมทั้งระเบียบการรับคนเข้าทำราชการ ๒ จะควรทำเป็น ๒ พระราชบัญญัติหรือรวมไปในพระราชบัญญัติเดียวกัน.....”^{๘๗}

เมื่อเป็นที่ตกลงกันว่า ให้รวมระเบียบการลงโทษข้าราชการกับระเบียบการรับคนเข้าทำราชการไว้ในพระราชบัญญัติเดียวกัน จึงมีคำปรารภในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ซึ่งแสดงพระราชประสงค์มีความตอนหนึ่งว่า

“.....ส่วนฝ่ายข้างราชการก็ให้ได้รับประโยชน์ยิ่งขึ้น เนื่องจากความสละสลวยพร้อมด้วยข้าราชการซึ่งมีความสามารถและรอบรู้ในวิถีและอุปนิสัยของราชการ กับทั้งหน้าที่ และวินัยอันตนพึงรักษาเป็นนิตยกาล.....”^{๘๘}

จากพระราชบัญญัติและพระราชประสงค์ตามคำปรารภในพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นหลักฐานยืนยันว่าได้ทรงวางรากฐานระบบข้าราชการพลเรือนให้ข้าราชการพลเรือนมีวินัยด้วย ทั้งนี้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ได้บัญญัติเกี่ยวกับวินัยและการลงโทษไว้หลายประการ^{๘๙}

สำหรับวินัยที่กำหนดให้ข้าราชการต้องถือปฏิบัติได้แก่

- (๑) อุทิศเวลาทั้งหมดของตนให้แก่ราชการ
- (๒) รักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
- (๓) เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา
- (๔) ถือประโยชน์ของราชการแผ่นดินเป็นที่ตั้ง

---

^{๘๗} ดูบันทึกที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๔๑

^{๘๘} ดูบันทึกที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๕๕๓

^{๘๙} ดูบันทึกที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๕๖๒ - ๕๖๔

(๕) ไม่กระทำการใดๆ อันอาจเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่วนวินัยที่เป็นข้อห้ามมิให้ข้าราชการปฏิบัติได้แก่

(๑) ห้ามมิให้อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการ จะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม เพื่อหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือแก่ญาติมิตรของตน

(๒) ห้ามมิให้เป็นตัวกระทำการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใดๆ

(๓) ห้ามกระทำการหาผลประโยชน์ใดๆ อันอาจเป็นทางทำให้เสียความเที่ยงธรรมในตำแหน่งหน้าที่ของตน

(๔) ในการปฏิบัติราชการ ห้ามมิให้กระทำการข่มผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

นอกจากนี้ยังได้บัญญัติให้ข้าราชการต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยจะเสนอคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้แต่ต้องเสนอทันที และเมื่อได้เสนอคัดค้านแล้วผู้บังคับบัญชามีได้สั่งถอนหรือแก้ไขคำสั่งที่ส่งไป ข้าราชการซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตาม

สำหรับโทษผิดวินัยข้าราชการพลเรือนพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดไว้ ๔ สถาน คือ

(๑) ไล่ออก

(๒) ลดตำแหน่งหรือลดขั้นเงินเดือน

(๓) ตัดเงินเดือน

(๔) ตำหนิโทษเป็นลายลักษณ์อักษร

ในการวางรากฐานของระบบข้าราชการพลเรือนบนหลัก ๔ ประการดังกล่าวข้างต้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการผลักดันให้สัมฤทธิ์ผล นับตั้งแต่ได้ทรงมีพระราชดำริให้วางระบบข้าราชการพลเรือน ทรงขอคำปรึกษาจากผู้เกี่ยวข้องและผู้รู้ ทรงร่วมพิจารณาร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน ทรงรับสั่งถามข้อสงสัยในร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน ทรงแนะนำเกี่ยวกับร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน จนกระทั่งทรงแก้ไขถ้อยคำในระเบียบข้าราชการพลเรือนเมื่อร่างเป็นพระราชบัญญัติแล้วด้วยพระองค์เอง

ในส่วนที่ทรงพระราชดำริให้วางระบบข้าราชการพลเรือน นั้น ปรากฏหลักฐานตามหนังสือของราชเลขาธิการทูลสมานธิกอภิรัฐและถึงเสนาบดีกระทรวงต่างๆ ว่า ทรงพระราชดำริที่จะวางระเบียบการรับคนเข้าทำราชการและระเบียบการปกครองภายในกระทรวงต่างๆ ให้แน่นอนและคล้ายกันสำหรับข้าราชการพลเรือนทั่วไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระดำรงราชานุภาพทูลเกล้าฯ ถวาย และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อให้อภิรัฐมนตรีและเสนาบดีพิจารณาถวายความเห็น^{๒๐}

ในส่วนที่ทรงขอคำแนะนำจากผู้เกี่ยวข้องและผู้รู้ นั้น ปรากฏว่าได้ทรงขอความเห็นเกี่ยวกับร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือนดังกล่าวข้างต้น จากอภิรัฐมนตรี และเสนาบดีกระทรวงต่างๆ ตลอดจนทรงรับฟังความคิดเห็นของที่ปรึกษากระทรวงต่างๆ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ อันมีอังกฤษ ฝรั่งเศส และอเมริกัน ด้วย ทั้งนี้ แสดงถึงว่าทรงมีความรอบคอบระมัดระวังในการริเริ่มวางหลักใหม่เป็นครั้งแรก และมีพระราชหฤทัยเป็นนักประชาธิปไตยที่จะต้องรับฟังความเห็นของผู้เกี่ยวข้องก่อนที่จะตัดสินพระราชหฤทัย

ในส่วนที่ทรงร่วมพิจารณาร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน นั้น ปรากฏในรายงานประชุมอภิรัฐมนตรีสภา และรายงานเสนาบดีสภา มีพระราชดำรัสพระราชทานพระราชดำริและทรงอภิปรายพระราชทานความเห็น ตลอดจนทรงตัดสินพระราชหฤทัยในปัญหาสำคัญๆ^{๒๑} แสดงว่าทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

ในส่วนที่ทรงรับสั่งตามข้อสงสัยในร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน ทรงพระราชทานคำแนะนำเกี่ยวกับร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน และทรงแก้ไขถ้อยคำในระเบียบข้าราชการพลเรือนเมื่อร่างเป็นพระราชบัญญัติแล้ว นั้น ปรากฏหลักฐานในร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่กรรมการร่างพระราชบัญญัตินี้

---

^{๒๐} ดูบันทึกที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๔๓ - ๔๔

^{๒๑} ดูตัวอย่างในบันทึกที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๒๑๘

นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย มีพระราชหัตถเลขาทรงเขียนไว้ด้วยเส้นแดงบ้าง ทรงเขียนด้วยเส้นดินสอสีน้ำเงินบ้าง ซึ่งราชเลขาธิการได้บันทึกไว้ว่า “มีพระราชกระแสว่า พระราชหัตถเลขาที่ทรงเขียนด้วยเส้นแดงนั้น เป็นพระราชดำรัสสั่ง ส่วนที่ทรงเขียนด้วยเส้นดินสอสีน้ำเงินนั้น โปรดเกล้าฯ ให้สอบสวน”^{๒๖} ทั้งนี้ แสดงถึงว่า ทรงพระปรีชาสามารถ และทรงรอบรู้ในหลักวิชา และระเบียบปฏิบัติตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับระเบียบข้าราชการพลเรือนอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางอย่างน่าเทอดทูนยิ่ง

ก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คำว่า “ข้าราชการพลเรือน” ยังไม่ได้ใช้กันเป็นทางการ เพียงแต่มีการแบ่งเรียกข้าราชการเป็น 2 ฝ่าย คือ “ข้าราชการฝ่ายทหาร” และ “ข้าราชการฝ่ายพลเรือน” ซึ่งจะมีคำว่า “ฝ่าย” อยู่ด้วย คำว่า “ข้าราชการพลเรือน” ซึ่งไม่มีคำว่า “ฝ่าย” เพิ่งจะใช้เป็นทางการ เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตราพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ขึ้น โดยพระราชบัญญัติฉบับนั้นตราขึ้นตามหลัก ๔ ประการ ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริพระราชทานไว้ดังกล่าวข้างต้น จึงสมควรที่บรรดาข้าราชการพลเรือนทั้งหลายพึงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและเทอดทูนว่า

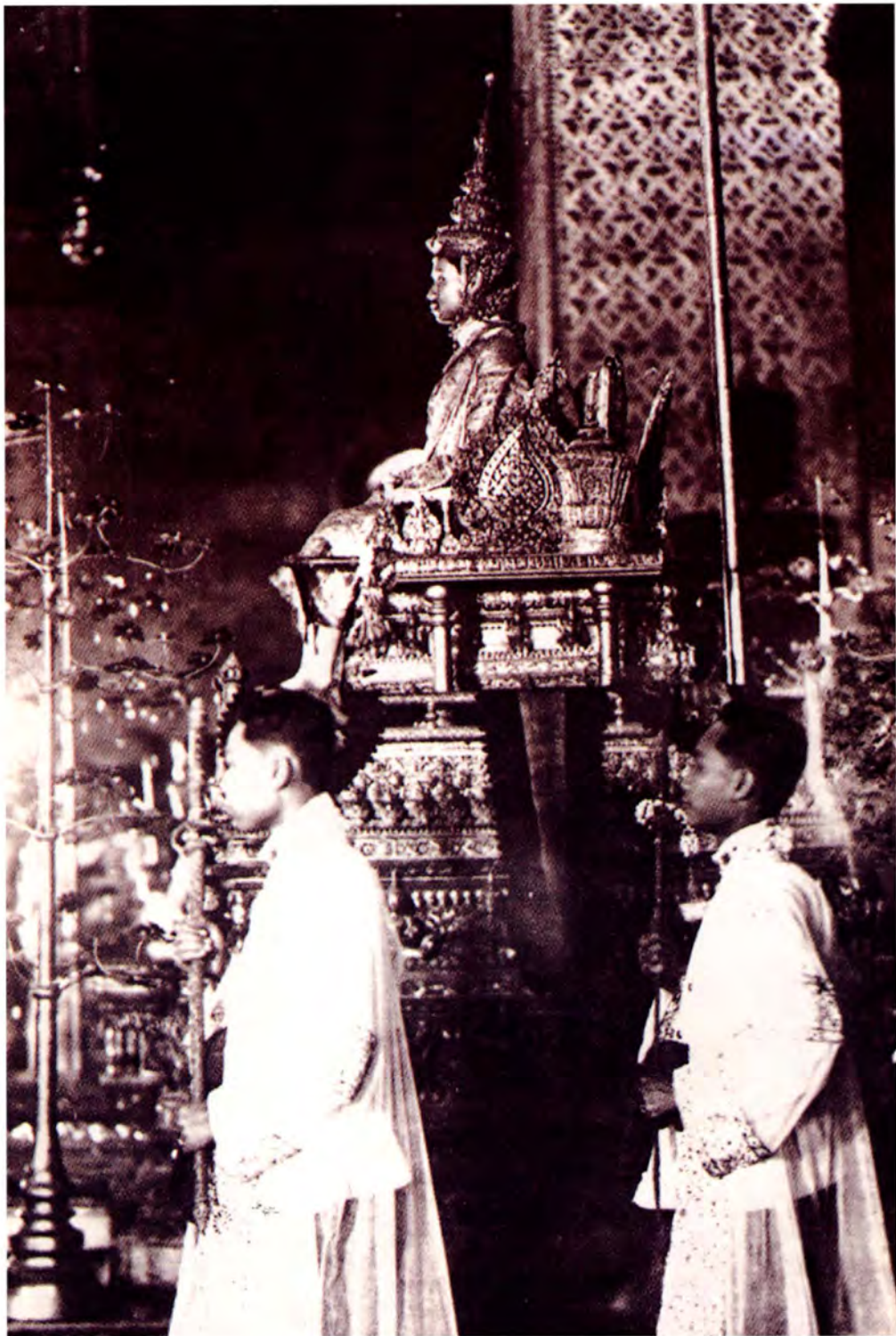
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงวางรากฐานระบบข้าราชการพลเรือน

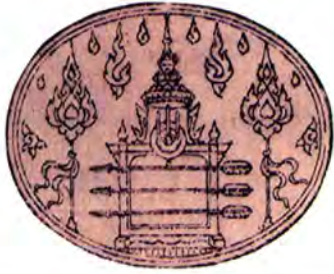
^{๒๖} ดูบันทึกที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๔๓๑ - ๔๔๑

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘
พระบรมวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ และคณะเสนาบดี ได้กราบบังคมทูลเชิญ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ขึ้นเสวยราชย์ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระมหาพิชัยมงกุฎ เสด็จประทับเหนือพระที่นั่ง
พุดตานกาญจนสิงหาสน์ บนพระราชบัลลังก์ ภายใต้ฉัตรพญามหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่ง
อมรินทร์วิจิตร มโหฬารวิมาน รับอาเศียรวาทถวายพระพรชัยมงคล จากพระบรมวงศานุวงศ์
ข้าทูลละอองธุลีพระบาทและคณะทูตานุทูต ในโอกาสงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

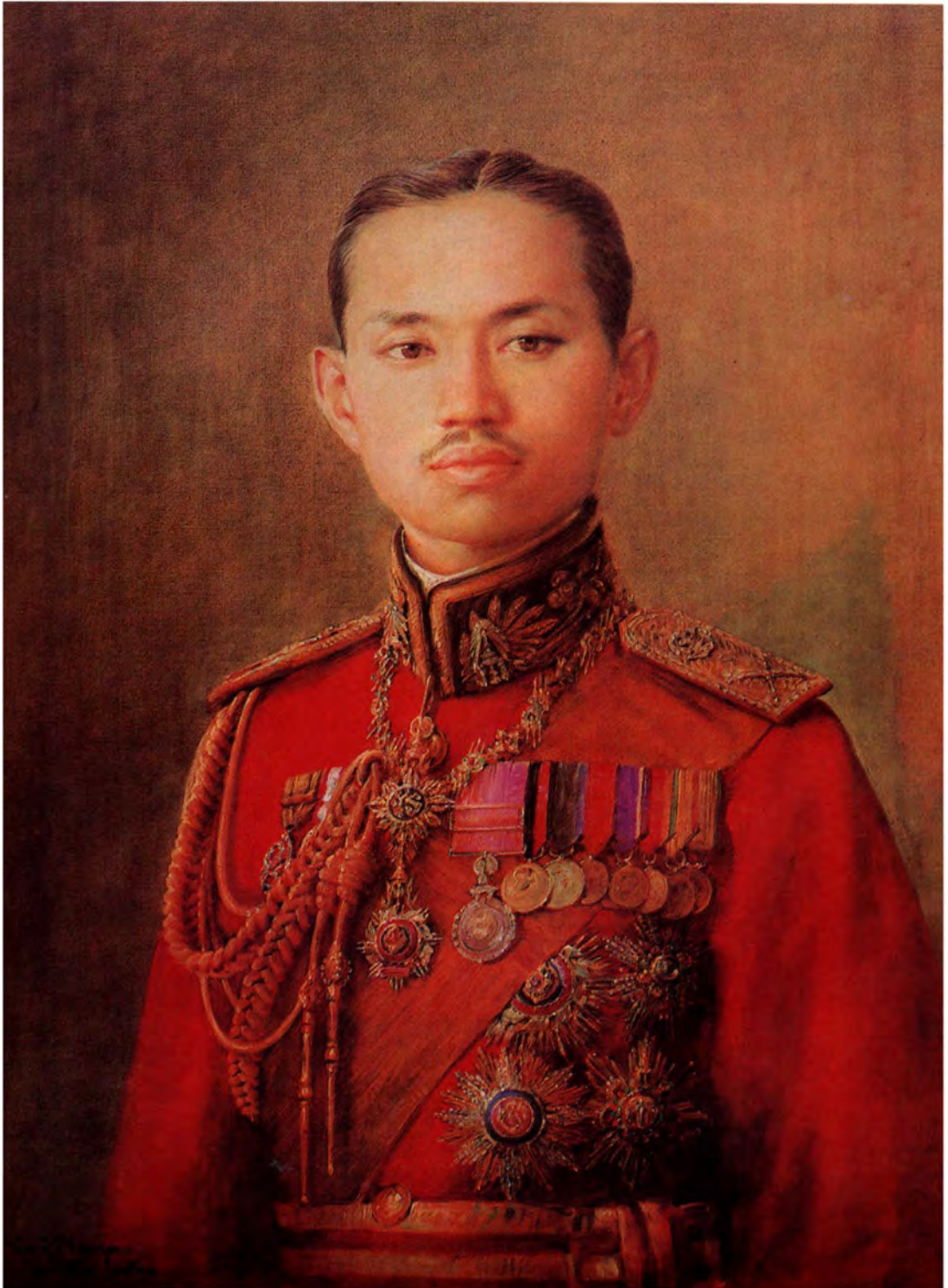

พระราชลัญจกรประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นรูปพระแสงศร ๓ องค์ บนบันไดแก้ว คือ พระแสงศรพรหมศาสตร์ พระแสงศรอัคนีवाद พระแสงศรประลัยवाद เบื้องบนมีรูปพระแสงจักรและพระแสงตรีศูลอยู่ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฏ มีบังแทรกตั้งอยู่ ๒ ข้าง กับมีสายกนกแทรกอยู่ระหว่างพื้น พระแสงศร ๓ องค์ นี้เป็นพระราชลัญจกรตามพระปรมาภิไธย ประชาธิปไตยเดชนิ ศัพท์ว่า เดชนิ แปลว่า ลูกศร

สองภาพทางด้านขวาเป็นภาพที่ทรงเสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญฉบับถาวรสำหรับพระราชทานให้ใช้เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสำนักในพระมหากษัตริย์องค์ที่ทรงมีต่อระบอบประชาธิปไตย จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้สร้างพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นพระบรมราชานุสรณ์ในการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทาน รัฐธรรมนูญแก่ปวงชนชาวไทย โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ให้สร้างประดิษฐานไว้ ณ รัฐสภา พระราชวังดุสิต และได้จำลองลายพระราชหัตถเลขาจารึกที่ฐานพระบรมราชานุสาวรีย์มีข้อความว่า "ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่เดิมให้แก่ราษฎรทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใด โดยเฉพาะเพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาดและโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของประชาราษฎร์"

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระผู้ทรงวางรากฐานแห่งระบบข้าราชการพลเรือน
ภาพพระบรมสาทิสลักษณ์ ภาพเขียนสีน้ำมัน ฝีมือ จักรพันธุ์ โปษยกฤต

บันทึกประวัติ

กรณีร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พุทธศักราช ๒๕๗๑

สารบัญ.....

หน้า

ปฐมดำริ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต ทรงเสนาออกภิรัฐมนตรีสภาว่า ควรมีการสอบคัดเลือก คนเข้ารับราชการโดยให้มีคณะกรรมการดำเนินการ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระดำรงราชานุภาพ รับไปพิจารณาวาง ระเบียบ.....

๑

ผนวกเรื่องการลงโทษข้าราชการ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเกล้าฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติ การลง โทษ ข้าราชการ.....

๒๓

ขอความเห็นเสนาบดี

โปรดเกล้าฯ ให้ขอความเห็นเสนาบดีต่าง ๆ เกี่ยวกับร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน และร่างพระ- ราชบัญญัติการลงโทษข้าราชการ แล้วประชุมเสนาบดี พิจารณาเรื่องนี้.....

๔๓

ตั้งกรรมการพิจารณา

หลังจากประชุมปรึกษาวางหลักการในเสนาบดี สภาแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการ ชั้นพิจารณาวางระเบียบข้าราชการพลเรือน .....

๑๔๕

ตั้งกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ

หลังจากกรรมการพิจารณาระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้ประชุมปรึกษาว่าหลักการจัดระเบียบข้าราชการพลเรือนชั้นแล้ว ก็ได้มีการวิจารณ์ ประชุมพิจารณา และโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนชั้น.....

๒๐๕

ยกร่างพระราชบัญญัติ

เสนาบดี กระทรวงยุติธรรม รับ หลักการ ที่ กรรมการ พิจารณา ระเบียบ ข้าราชการ พล เรือน พิจารณากำหนดไปยกเป็นร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน โดยปรึกษาหารือกับกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ....

๒๒๕

ประชุมกรรมการกลาง

กรรมการกลางรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้ประชุมปรึกษา กำหนด อำนาจหน้าที่ และพิจารณา ร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน .....

๒๓๕

ทูลเกล้าฯ ถวายทำเนียบอัตราเงินเดือน

สภาการคลังทูลเกล้าฯ ถวายทำเนียบอัตราเงินเดือน เทียบยศ และตำแหน่งข้าราชการพลเรือน ตามนี้ แห่งร่าง พระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน.....

๓๓๕

ทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อกรรมการ รักษาพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือนเสร็จแล้ว ก็นำขึ้นทูล-
เกล้าฯ ถวาย.....

๓๔๕

ทรงพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง
พิจารณา ร่าง พระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้าราชการ
พลเรือนที่กรรมการร่างถวายแล้ว ทรงบันทึกข้อ
สังเกตบางประการเพื่อให้พิจารณาอีกชั้นหนึ่ง.....

๔๓๑

พิจารณาทำเนียบอัตราเงินเดือน

เสนาบดีสภาได้ พิจารณาทำเนียบ อัตราเงิน
เดือน เทียบยศ ตำแหน่ง ซึ่งสภาการคลังเสนอ....

๔๕๗

พิจารณาข้อสังเกตและข้อทักท้วง

กรรมการกลางได้พิจารณาข้อสังเกต ตาม
พระราชกระแสและข้อทักท้วงของเสนาบดีกระทรวง
ต่าง ๆ .....

๔๗๑

เสนาบดีสภาพิจารณา

เสนาบดีสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่กรรมการเสนอ.....

๔๗๕

<p>กรรมการพิจารณาข้อสังเกต กรรมการกลางได้ทบทวนพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ตามข้อสังเกต ของ เสนาบดี บาง พระองค์ และแก้ไขร่างพระราชบัญญัติจนแล้วเสร็จบริบูรณ์ ....</p>	<p>๔๘๗</p>
<p>ทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติ เมื่อพิจารณาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย.....</p>	<p>๕๐๑</p>
<p>เสนาบดีสภาพิจารณาร่างที่แก้ไขใหม่ เสนาบดีสภาได้พิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่กรรมการกลางแก้ไขบริบูรณ์แล้ว .....</p>	<p>๕๒๑</p>
<p>กรมร่างกฎหมายพิจารณา กรมร่างกฎหมายได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ แก้ไขแล้วเสนอเสนาบดีสภา.....</p>	<p>๕๓๑</p>
<p>ประกาศเป็นพระราชบัญญัติ หลังจากที่ได้พิจารณาแก้ไขในที่ประชุมเสนาบดีสภาครั้งที่ ๓๘/๒๔๗๑ เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ อีกครั้งหนึ่งแล้ว ก็ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ .....</p>	<p>๕๕๑</p>

ประชุมตำรว

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต ทรง
เสนออภิรัฐมนตรีสภาว่า ควรมีการสอบคัดเลือกคนเข้า
รับราชการ โดยให้มีคณะกรรมการดำเนินการ พระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระ
ดำรงราชานุภาพ รับไปพิจารณาวางระเบียบ.....

รายงานประชุมอภิรัฐมนตรีสภาครั้งที่ ๒/๒๔๖๘

วันเสาร์ที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๖๘

๖๓๖

๖๓๖

๖๓๖

๘. เรื่องคนเข้ารับราชการ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์ฯ ทรงเห็นว่า ควรมีกรรมการสอบสวนเรื่องคนเข้ารับราชการ จะเป็นการดีอันให้คนคิดทำมาหากิน คิดว่าจะคิดแก้ไขในทางอื่น ถ้าเป็นการตกลง ควรให้เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาเป็นกรรมการด้วย ให้กรรมการทำสัปดาห์ถวาย กรมพระดำรงฯ ทรงเพิกเฉย.

อีกประการ ๑ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองกิ่งชาติหัวต่อ ควรร่างทำขึ้นใหม่รวมอยู่ในกรรมการกรมพระดำรงฯ นี้ เหมือนกัน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า เรื่องระเบียบการลา ก็ควรรวมคิดไปด้วยกัน.

๖๓๖

๖๓๖

๖๓๖

รายงานประชุมอภิรัฐมนตรีสภาครั้งที่ ๓/๒๔๖๔
วันพุธที่ ๙ ธันวาคม ๒๔๖๔

---

๖ ล ๖

๖ ล ๖

๖ ล ๖

๑๓. กรมพระดำรงฯ กราบบังคมทูล ๒ เรื่อง (๑) เรื่องรับคนเข้า
รับราชการนั้น ในชั้นสืบสวน จะทรงสืบสวนด้วยพระองค์เองก่อน ต่อเมื่อถึง
เวลาจะได้กราบบังคมทูลเรื่องกรรมการ. (๒) ๖ ล ๖.

๖ ล ๖

๖ ล ๖

๖ ล ๖

วังวรดิศ.

วันที่ ๒๓ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๘

แจ้งความมายัง ท่านเจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

ด้วยข้าพเจ้าได้ทราบบังคมทูลฯ รับไว้ว่า จะคิดเรียบเรียงระเบียบข้าราชการพลเรือนตามรับสั่ง ขันทุลเกล้าฯ ถวาย ก่อนนจารเฉลิมพระชนมพรรษา มัตนได้คิดเรียบเรียงจนเสร็จแล้ว ส่งมายังเจ้าคุณพร้อมกับจดหมายฉบับนี้ เพื่อจะได้นำขันทุลเกล้าฯ ถวาย

การเรียบเรียงระเบียบเรื่องนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกว่ายากมาก ด้วยระเบียบที่ใช้กันอยู่ในกระทรวงต่างๆ ไม่เหมือนกันอย่าง ๓ ด้วยจะต้องคิดแก้ไขความขาดเหลือซึ่งมีอยู่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอย่าง ๓ เพราะฉะนั้นความที่คิดเรียบเรียงลงในบันทึกนั้นนับว่าเป็นอัตโนมติ ซึ่งคงจะผิดพลาดขาดเหลือมีมากกัน้อย ข้าพเจ้าจึงตั้งใจจะทำแต่พอเป็นโครงสำหรับทรงพระราชดำริห์ แลโปรดฯ ให้เจ้ากระทรวง ทักท้วงแก้ไข แล้วจึงพิเคราะห์เลือกแต่ที่ดี เรียบเรียงเป็นพระราชบัญญัติที่จะใช้ต่อไป.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ.

ตจ ๑๖ ม. โท. น.

บันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน

ตอนที่ ๑ อธิบายเบื้องต้น

๑. ผู้ซึ่งมีตำแหน่งรับราชการพลเรือนนั้น ท่อไปควรกำหนดเป็นสามประเภท คือ ข้าราชการพลเรือนสามัญ (Ordinary member of the civil service) ประเภท ๑ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ (Extraordinary member of the civil service) ประเภท ๑ แลพนักงาน (Government employee) ประเภท ๑ ผิดกันดังกล่าวต่อไปนี้

ก. ข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น เปนคนในบังคับสยามซึ่งรัฐบาลเลือกสรรตามข้อบังคับ มีสอบวิชาความรู้เป็นต้น แล้วตั้งไว้ในตำแหน่งราชการตามระเบียบ เริ่มตั้งแต่ขั้นต่ำแล้วเลื่อนยศบันดาศักดิ์รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นไปเป็นอันดับ โดยฐานะที่เป็นผู้อยู่รับราชการจนตลอดอายุขัย แลให้ได้รับบำเหน็จบำนาญในเวลาไม่สามารถจะทำราชการได้ต่อไป

ข. ข้าราชการพลเรือนประเภทวิสามัญนั้น จะเป็นคนในบังคับต่างประเทศก็ได้ หรือในบังคับสยามก็ได้ สุกแต่รัฐบาลเห็นว่ามีคุณพิเศษบางอย่าง อันจะทำการเฉพาะอย่างนั้นให้เป็นประโยชน์แก่ราชการได้ จึงรับหรือเรียกมาทำราชการ แลยอมให้มีศักดิ์เป็นข้าราชการพลเรือน แต่ให้มีสิทธิแลรับผลประโยชน์เพียงขนาดแลกำหนดเวลาที่สัญญากับบุคคลผู้นั้น หรือตามระเบียบอีกประเภทหนึ่งต่างหาก

ก. พนักงานนั้น คือบุคคลในบังคับสยามก็ได้ หรือในบังคับต่างประเทศก็ได้ ซึ่งรัฐบาลรับหรือเรียกหาเข้าทำราชการ อันใช้แต่เพียงแรงงาน หรือเฉพาะเวลาเฉพาะการ ไม่ต้องรอบรู้วิชาการเช่นกำหนดไว้สำหรับข้าราชการพลเรือน จำพวกพนักงานมีสิทธิแลได้รับผลประโยชน์เพียงเท่าที่สัญญาเฉพาะตัว หรือข้อบังคับสำหรับจ้างแรงงาน

ตอนที่ ๒ ว่าด้วยลักษณะเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญ

๒. ผู้ซึ่งจะเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนต้องประกอบด้วยวุฒิ ๔ ประการ จึงเป็นได้ วุฒิ ๔ ประการนั้น คือ

- ก. ต้องมีสัญชาติเป็นชาวสยาม ๑
- ข. อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี ๑
- ค. ร่างกายไม่ทุพพลภาพ แลไม่เสียชื่อเสียง ๑
- ฅ. ทรงวิชาความรู้ถึงขนาด ๑

วุฒิทั้ง ๔ ประการข้างต้น ต้องมีผู้อนุญาตควรเชื่อถือทำหนังสือรับรองก่อน จึงจะเข้าสอบวิชาความรู้สำหรับเลือกข้าราชการพลเรือนได้

๓. ผู้ซึ่งจะเป็นข้าราชการพลเรือนต้องสอบวิชาความรู้ ๒ สถาน คือ

ก. วิชาความรู้สามัญตามหลักสูตรโรงเรียนของรัฐบาล ต้องสอบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยม ๖ หรือสอบได้ตามหลักสูตรโรงเรียนอื่นซึ่งรัฐบาลยอมรับว่าความรู้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยม ๖ ของรัฐบาล (กำหนดวิชาความรู้สามัญอาจจะเลื่อนให้สูงขึ้นไป เมื่อการศึกษาแพร่หลายเจริญขึ้น)

ข. วิชาความรู้วิสามันต์ซึ่งกระทรวงต่างๆ ตั้งหลักสูตรชั้นโดยได้รับอนุญาต สำหรับเลือกคนเข้ารับราชการในกระทรวงนั้น ๆ

ผู้จะเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนต้องสอบความรู้วิสามันต์ได้ก่อนแล้ว จึงจะเข้าสอบวิชาวิสามันต์ได้

๔. หลักสูตรสำหรับสอบวิสามันต์นั้น กำหนดเป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นต่ำ Junior และชั้นสูง Senior ผู้ซึ่งสอบวิชาได้เพียงชั้นต่ำต้องเข้ารับราชการเป็นตำแหน่งแต่ชั้นต่ำขึ้นไป ผู้ซึ่งสอบวิชาได้ถึงชั้นสูง เข้ารับราชการควรข้ามตำแหน่งชั้นต่ำได้ชั้นหนึ่งหรือสองชั้นตามวุฒิ

๕. วิชาความรู้วิสามันต์ซึ่งกำหนดว่าเป็นชั้นสูงนั้น ๒ สถาน คือ

ก. มีฐานะในวิชาคุณ เช่น เป็นเนติบัณฑิตกิติ หรือเป็นนักเรียนซึ่งสอบความรู้ได้ประกาศนียบัตรแห่งมหาวิทยาลัย หรือแห่งสำนักวิชา ซึ่งนับว่าสูงเสมอมหาวิทยาลัยกิติ

ข. สอบวิชาความรู้ซึ่งกำหนดเป็นชั้นสูงแห่งหลักสูตรในกระทรวงนั้นได้

ต้องประกอบทั้ง ๒ สถานดังกล่าวมาจึงนับว่าเป็นชั้นสูง

๖. ลักษณะการสอบวิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ชั้นต่ำส่วนวิชาความรู้วิสามันต์กระทรวงธรรมการเป็นพนักงานสอบ แลให้ประกาศนียบัตร ส่วนวิชาความรู้วิสามันต์นั้น มีพนักงานสอบตามกระทรวง แลการสอบวิชาตามกระทรวงนั้น ต่อเมื่อใดมีตำแหน่งว่างในกระทรวงใด กระทรวงนั้นจึงสอบ แลเลือกรับเข้าตำแหน่งเป็นข้าราชการพลเรือน เพียงเท่าจำนวนที่ว่าง

การสอบวิชาชั้นสูงนั้น มีกรรมการซึ่งทรงพระกรุณาโปรดฯ ตั้งประจำ บัณฑิต ๓ คน (แลกรรมการนี้อาจเรียกผู้เชี่ยวชาญช่วยได้ตามวิชาที่ต้องสอบ) ผู้

ซึ่งจะเข้าสอบนั้นให้เจ้ากระทรวงจัดส่งไป ถ้าสอบได้กรรมการให้ประกาศนียบัตรเป็นสำคัญ

ตอนที่ ๓ ว่าด้วยลักษณะรับคนเข้าเป็นข้าราชการ

๗. การที่เข้าสังกัดเป็นข้าราชการพลเรือนนั้น นับเวลาตั้งแต่งตั้งทะเบียนในกระทรวงพระคลังเป็นต้นไป

๘. (ศักดิ์ข้าราชการพลเรือนซึ่งกำหนดเป็น ๔ ชั้น คือ มหาอำมาตย์ อำมาตย์ รองอำมาตย์ ราชบุรุษ แลในชั้นหนึ่ง ๆ ยังมีกำหนดเป็น เอก โท ตรี นั้น) ผู้ซึ่งแรกเข้าสังกัดเป็นข้าราชการพลเรือน จะต้องเป็นเพียงชั้นราชบุรุษก่อน (เว้นแต่จะทรงพระกรุณายกย่องเป็นพิเศษ) เมื่อรับราชการโดยกำหนดปีหนึ่ง สำหรับผู้ที่สอบวิชาความรู้ชั้นสูงได้ แล ๓ ปีสำหรับชั้นต่ำ มีความชำนาญชำนาญราชการแล้ว จึงถึงฐานะควรเลื่อนขึ้นเป็นชั้นรองอำมาตย์ได้ ด้วยความสามารถเป็นประมาณ

๙. ข้าราชการพลเรือนรับราชการต่างกระทรวง แม้ตำแหน่งเรียกนามต่างกัน ให้อยู่ในระเบียบชั้นอันเป็นเครื่องกำหนดยศศักดิ์ แลอัตราเงินเดือนเหมือนกันทุกกระทรวง ระเบียบนั้นกำหนด ๑๔ ชั้น

ชั้นพิเศษ		เช่นจอมพล
ชั้นที่ ๑	}	สามชั้นนี้เสมอนายพล
ชั้นที่ ๒		
ชั้นที่ ๓		

ชั้นที่ ๕	}	๕ ๕	สามชั้นนเสมอนายพัน
ชั้นที่ ๕			
ชั้นที่ ๕			
ชั้นที่ ๕			
ชั้นที่ ๖	}	๕ ๕	สามชั้นนเสมอนายร้อย
ชั้นที่ ๖			
ชั้นที่ ๖			
ชั้นที่ ๖			
ชั้นที่ ๗	}	๗ ๕ ๕	ตั้งเครื่องเวรจนเสมียน เป็น ราชบุรุษ ทำนองเดียวกับนายสิบ
ชั้นที่ ๗			
ชั้นที่ ๗			
ชั้นที่ ๗			
ชั้นที่ ๘	}	๘ ๕ ๕	ราชบุรุษ ทำนองเดียวกับนายสิบ
ชั้นที่ ๘			
ชั้นที่ ๘			
ชั้นที่ ๘			

ตอนที่ ๔ ว่าด้วยวินัยข้าราชการพลเรือน

๑๐. บัญชาข้าราชการพลเรือนต้องถือวัตรปฏิบัติเหล่านี้ นอกจากที่บังคับไว้ในพระราชกำหนดกฎหมายลักษณะอื่นอีกส่วน ๑ คือ

- ก. ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการทั้งหมด
- ข. ต้องรักษาศีลธรรมมิให้เสียชื่อเสียงซึ่งเป็นข้าราชการทุกเมื่อ
- ค. ต้องกระทำตามบังคับบัญชาผู้มีตำแหน่งเหนือตนเป็นนิจ
- ง. ต้องระวังรักษาประโยชน์ของราชการเป็นนิจ

๑๑. การที่กล่าวต่อไปนี้ ถ้ามีเกี่ยวข้องกับข้าราชการคนใด ผู้นั้นต้องแจ้งให้เจ้ากระทรวงทราบ และต้องได้รับอนุญาตแล้วจึงทำได้ คือ

- ก. แสวงหาผลประโยชน์ในการอันตนอาจมีหน้าที่บังคับบัญชา หรือสมัครขอตามตำแหน่งราชการ
- ข. รับทำการของผู้อื่นอันอาจเสียเวลาราชการ

๑๒. การหากำไรด้วยประการอย่างใดอย่างหนึ่งที่กล่าวในข้อนี้ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือนซึ่งประจำราชการประพฤติกคือ

- ก. เป็นนายหน้า
- ข. ทำการค้าขาย
- ค. เป็นผู้ตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท
- ฅ. เป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

บันคาการหากำไรที่กล่าวมานี้ ข้าราชการจะทำได้แก่เพื่อประโยชน์ของรัฐบาลแลโดยอนุญาตของรัฐบาล

๑๓. ข้าราชการพลเรือนสามัญจะได้รับผลประโยชน์ คือ เงินเดือนเป็นต้น ตลอดจนยศศักดิ์ บำเหน็จบำนาญ ทามพระราชบัญญัติตอบแทนที่รับราชการ

๑๔. ข้าราชการพลเรือนจะย้ายกระทรวงได้แต่ด้วยได้รับอนุญาตของเจ้ากระทรวงทั้งสองฝ่ายให้ย้ายไป มิฉะนั้นจะนับเวลาที่ได้รับราชการในกระทรวงก่อนเพื่อรับบำเหน็จบำนาญในกระทรวงหลังไม่ได้

๑๕. ข้าราชการพลเรือนซึ่งถูกกำจัดจากกระทรวงหนึ่งแล้ว กระทรวงอื่นจะรับเข้าตำแหน่งอีกไม่ได้

ตอนที่ ๕ ว่าด้วยลักษณะบังคับบัญชา

๑๖. ข้าราชการพลเรือนมีสังกัดอยู่ในกระทรวงใด ต้องอยู่ในอำนาจบังคับบัญชา เป็นลำดับชั้นในกระทรวงนั้น คือ

ชั้นที่ ๑ เสนาบดี

ชั้นที่ ๒ อธิบดี หรือสมุหเทศาภิบาล

ชั้นที่ ๓ เจ้ากรม หรือผู้ว่าราชการจังหวัด

ชั้นที่ ๔ ปลัดกรม หรือกรมการกระทรวงในมณฑล

ชั้นที่ ๕ นายเวร หรือนายอำเภอ กรมการกระทรวงในจังหวัด

ผู้มีตำแหน่งรับราชการอยู่ในเวรใด นายเวรนั้นชื่อว่าเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง
เหนือผู้นั้น ฉะนั้น เวรนั้นอยู่ในแผนกของกรมใด กรมนั้นอยู่ในภาคของ
กระทรวงใด ปลัดกรม เจ้ากรม อธิบดี ก็ชื่อว่าเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของ
ผู้นั้น ตลอคจนถึงเสนาบดีเจ้ากระทรวงเป็นที่สุด

๑๗. ข้าราชการพลเรือนต้องทำราชการเต็มเวลา แลในตำบลซึ่ง
ผู้บังคับบัญชาสั่ง แม้นอกเวลาที่ต้องประจำทำราชการในสำนักงานโดยปกติ
แลจะต้องแปรสถานไปอยู่ที่อื่น

๑๘. อาญากระทรวงสำหรับลงโทษข้าราชการพลเรือนมี ๖ สถาน คือ

ก. กักขังออกจากราชการ

ข. ปลดออกจากราชการ

ค. ให้พักราชการ

ฅ. กักขัง

ง. ปรับไหม

จ. ภาคทัณฑ์

๑๙. อาญาที่เอาตัวออกจากราชการนั้น การกักขังออกจากราชการ
สำหรับลงโทษผู้ซึ่งไม่สมควรจะเป็นข้าราชการต่อไป เพราะมีความผิดอย่าง

ร้ายแรง ผู้ที่ถูกกำจัดออกต้องถอดจากยศแลบันดาศักดิ์ ไม่ได้บำเหน็จบำนาญ และไปมีตำแหน่งในราชการที่อื่นอีกไม่ได้ การปลดออกจากราชการ สำหรับ ลงโทษผู้ซึ่งไม่สมควรจะอยู่ในตำแหน่งราชการ เพราะไม่สามารถจะรับราชการ ต่อไป หรือมีความผิดแต่ไม่ถึงร้ายแรง ผู้ที่ต้องปลดจากราชการ ไม่ต้องถอด จากยศบันดาศักดิ์ แลคงได้บำเหน็จบำนาญ

๒๐. อาณัติกำจัดข้าราชการกิตติ หรือปลดข้าราชการกิตติ ต้องอาศรัยมี คำพิพากษาศาล หรือมีรายการการไต่สวนของกรรมการในกระทรวงไม่น้อยกว่า ๓ คน เป็นหลัก ถ้าแลเป็นผู้ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรบันดาศักดิ์ ต้อง ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน เสนาบดีเจ้ากระทรวงจึงจะสั่งได้ เป็นเด็ดขาด

๒๑. อาญาให้พักราชการนั้น เสนาบดีเจ้ากระทรวงมีอำนาจที่จะลง แก่ข้าราชการซึ่งฐานะอยู่ในระหว่างพิจารณาว่าจะมีความผิดถึงต้องกำจัด หรือ ต้องปลดออกจากราชการหรือไม่ ดังเช่นข้าราชการซึ่งต้องหาในคดีอาญา เมื่อ ศาลได้สั่งให้พิจารณาคดีนั้น หรือในเวลาเมื่อเสนาบดีเจ้ากระทรวงได้สั่งให้ มี กรรมการในกระทรวงไต่สวนความผิดของข้าราชการผู้นั้น ผู้ซึ่งต้องพักราชการ ไม่ได้รับเงินเดือนใน ระหว่างเวลาที่พักราชการ แต่ถ้าศาลหรือกรรมการ พิพากษาว่าหากความผิดมิได้ใช้ ให้คงได้รับเงินเดือนในเวลาที่ต้องพักราชการ เหมือนกับลาพักโดยได้รับอนุญาต

๒๒. อาญาจำกัดขั้นนั้น ผู้บังคับบัญชาโดยตรงอาจลงแก่ข้าราชการได้ ต่างกันตามศักดิ์ ในเมื่อผู้น้อยมีความผิดฐานชักชวนคำสั่งอันชอบ หรือหลบ

ราชการ หรือประมาทเลินเล่อให้เสียราชการ หรือละเมิดข้อบังคับ กำหนดเวลาที่กักขังได้ตั้งระเบียบต่อไปนี้

ผู้สั่ง	ผู้ต้องโทษแลกำหนดอย่างสูง		
เสนาบดี	ปลัดกรม ๗ วัน	นายเวร ๑๐ วัน	เสมียน ๑๕ วัน
อธิบดี	ปลัดกรม ๓ วัน	นายเวร ๗ วัน	เสมียน ๑๐ วัน
เจ้ากรม		นายเวร ๓ วัน	เสมียน ๗ วัน
ปลัดกรม			เสมียน ๓ วัน

๒๓. อาญาปรับใหม่นั้น ผู้บังคับบัญชาโดยตรงมีอำนาจอาจสั่งปรับข้าราชการผู้น้อยซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาได้ สำหรับลงแก่ผู้ที่มีความผิดฐานละเมิดข้อบังคับ หรือคำสั่ง หรือประมาทเลินเล่อ หรือเกียจคร้าน หรือไม่สุภาพ จะสั่งปรับใหม่ครั้งหนึ่งได้ไม่เกิน ๑ ใน ๑๐ ของเงินเดือน แต่มิให้ปรับผู้รับเงินเดือนอัตราต่ำกว่าเดือนละ ๕๐ บาท และเงินที่ปรับใหม่นั้นเป็นของหลวง

๒๔. อาญาภาคทัณฑ์นั้น ผู้บังคับบัญชาโดยตรง ตั้งแต่ปลัดกรมขึ้นไป มีอำนาจที่จะลงแก่ข้าราชการผู้น้อยซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาได้ สำหรับผู้มีความผิดครั้งแล้วมาใน ๒ ข้อก่อน แต่เป็นชั้นเบา ถ้าไม่หลบจำอีก อาจถูกลงโทษถึงกักขังหรือปรับใหม่

๒๕. การอุทธรณ์อาญา ให้อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้สั่งลงอาญาขึ้นไปโดยลำดับ จนถึงถวายฎีกาเป็นที่สุด และผู้อุทธรณ์อาจถูกเพิ่มโทษถ้าอุทธรณ์โดยไม่มีมูล

ตอนที่ ๖ ว่าด้วยการเลื่อนที่แลเพิ่มผลประโยชน์

๒๖. การเลื่อนตำแหน่งข้าราชการในกระทรวงทั้งปวง ให้เลือกสรรผู้มีความสามารถอันประกอบด้วยความค้ำเคียราชการเป็นประมาณ

๒๗. การตั้งข้าราชการตำแหน่งสูง นับแต่ชั้นเจ้ากรมขึ้นไป เสนาบดีเจ้ากระทรวงต้องขอรับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน ตำแหน่งต่ำกว่านั้นตั้งได้โดยคำสั่งเสนาบดีเจ้ากระทรวง การที่เอาออกจากตำแหน่งก็เช่นเดียวกัน

๒๘. การตั้งให้มีบันดาศักดิ์ชั้นรับสัญญาบัตรก็ดี แลยศตั้งแต่ชั้นที่ ๔ ขึ้นไป สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้ง แต่ชั้นราชบุรุษนั้น เสนาบดีเจ้ากระทรวงทำประทวนตั้งได้ การที่ถอดจากยศบันดาศักดิ์ก็เช่นเดียวกัน

๒๙. ในเวลาตำแหน่งว่าง แลจะต้องให้มีผู้รับหรือทำการในตำแหน่งที่ว่างไปชั่วคราวนั้น ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตำแหน่งที่ว่างแต่ชั้นปลัดกรมขึ้นไปอาจจัดให้ข้าราชการซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนทำได้ชั่วคราว จนกว่าผู้มีอำนาจตามตำแหน่ง จะได้ตั้งผู้รับหรือผู้อื่นเป็นตำแหน่งที่ว่างนั้น

๓๐. การเลื่อนชั้นก็ดี เลื่อนยศก็ดี รับบำเหน็จก็ดี ผู้บังคับบัญชาโดยตรงได้แต่แนะนำเสนอขึ้นไปโดยลำดับ สุดแต่เสนาบดีเจ้ากระทรวงจะเห็นสมควรประการใด

ตอนที่ ๗ ว่าด้วยการลา

๓๑. ข้าราชการพลเรือนจะหยุดทำราชการตามหน้าที่ได้ด้วยเหตุ ๔ อย่าง คือ ลาพักอย่าง ๑ ลาป่วยอย่าง ๑ ลาอุปสมบทอย่าง ๑ ลาไปรับราชการทหารอย่าง ๑ การลาทั้ง ๔ อย่าง ต่างกันดังกล่าวต่อไปนี้

ก. ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ถ้าในปี ๑ ลาไม่เกิน ๑๐ วัน ไม่
ต้องลกรับเงินเดือน เมื่อรับราชการครบปีแล้วจะลาได้อีก ๓๐ วัน ไม่ต้องลกร
รับเงินเดือน ถ้าลาไม่ครบ ๓๐ วันจะเอาวันเหลือไปบวกในปีหลังก็ได้

ข. ข้าราชการชั้นราชบุรุษ ถ้าลาภายในปี ๑ ไม่เกิน ๓๐ วัน
ไม่ต้องลกรับเงินเดือน

ถ้าข้าราชการลาเกินกำหนดที่กล่าวมา ลกรับเงินเดือนตามส่วนวันที่ไม่ได้
รับราชการ

การลาต้องประกอบด้วยองค์ ๒ คือต้องไม่เสียราชการ คือไม่ลาใน
เวลาที่มีราชการชุกเงิน หรือลาไปแล้วถ้าเกิดราชการชุกเงินเรียกกลับต้องมา
ทันทีอย่าง ๑ ต้องได้รับอนุญาตก่อนอย่าง ๑ ถ้ามีประกอบด้วยองค์ ๒ ดังกล่าว
มา เป็นฐานหลบราชการ

๓๒. ลาป่วย คือลาเพราะตนป่วยเจ็บไม่สามารถมารับราชการได้นั้น
ก็ต้องประกอบด้วยองค์ ๒ คือต้องแสดงหลักฐานว่าป่วยจริงอย่าง ๑ ได้รับ
อนุญาตอย่าง ๑ มีฉนั้นเป็นฐานหลบราชการ

ข้าราชการที่ลาป่วยได้รับเงินเดือนแต่กิ่งอัตรา ถ้าป่วยเรื้อรังไม่
สามารถทำการตามตำแหน่งได้ครบปี ๑ ต้องที่ให้พิจารณาว่าจะควรปลดออก
จากราชการหรือไม่

๓๓. การลาอุปสมบทนั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๓ คือ ยังไม่เคย
อุปสมบท ๑ ไม่เสียราชการ ๑ ได้รับอนุญาต ๑ ผู้บวชจะไม่ต้องถูกล
กรรับเงินเดือน ๓ เดือน ถ้าเป็นผู้เคยอุปสมบทแล้ว จะอุปสมบทอีกต้องลาพัก

๓๔. การลาไปรับราชการทหารนั้น คือ ต้องเกณฑ์เป็นทหารในเวลา
รับตำแหน่งทางพลเรือนแล้วก็ได้ หรือถูกเรียกระดมราชการทหารในเวลาเมื่อ
พ้นประจำการแล้วก็ได้ ให้นับเหมือนพักราชการ เมื่อสิ้นราชการทหารแล้ว
กลับมาเข้าตำแหน่งเดิมได้

ตอนที่ ๘ ว่าด้วยการออกจากราชการ

๓๕. ข้าราชการพลเรือนจะพึงออกจากราชการด้วยเหตุ ๔ อย่าง คือ
ลาออกอย่าง ๑ ปลดออกอย่าง ๑ กิจจัตถ์ออกอย่าง ๑ มรณะอย่าง ๑

๓๖. การลาออกจากราชการนั้นตามใจสมัคร แต่ต้องประกอบด้วย
องค์ ๒ คือ ไม่เสียราชการ ๑ ได้รับความอนุญาต ๑

๓๗. การปลดออกจากราชการนั้น อาศรัยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง
ถึงกล่าวต่อไปนี้ คือ

- ก. เลิกตำแหน่ง
- ข. ถึงอายุขัยตามพระราชบัญญัติ
- ค. เกิดทุพพลภาพ ไม่สามารถจะรับราชการให้สมตำแหน่งได้
- ฅ. ประพฤติคนไม่สมควรอยู่ในราชการ
- ง. ตกอยู่ในฐานะอันไม่สมควรเป็นข้าราชการ

การถูกปลดออกจากราชการไม่ทำให้สันติวิธีที่จะได้รับบำเหน็จบำนาญ และมี
ยศศักดิ์คงอยู่

๓๘. การกำจัดออกจากราชการนั้น อาศัยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

ก. กระทำความผิดถึงศาลพิพากษาให้จำคุก

ข. ล่วงละเมิดวัตรปฏิบัติของข้าราชการอย่างร้ายแรง ผู้ซึ่งถูกกำจัดจากราชการสันนิษฐานที่จะได้รับบำเหน็จบำนาญ แลต้องที่ถอดจากยศศักดิ์ด้วย

๓๙. ข้าราชการผู้ถึง มรณะในเวลาฝ่าฝืน ภยันตรายเพื่อ ทำ ราชการ ภรรยาหรือบุตรคนใหญ่ หรือบิดามารดา ได้เบียดำนาญคน ๑ แล้วแต่ผู้มรณะ จะปลงใจ หรือถ้ามิได้ปลงใจไว้ ก็จะได้ดังลำดับเช่นกล่าวมา

ตอนที่ ๙ ว่าด้วยข้าราชการพลเรือนวิสามัญ

๔๐. ข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น กำหนดเป็น ๒ ประเภท

ก. วิสามัญประจำราชการ Active Extraordinary Member of the civil service คือที่รับราชการประจำตำแหน่ง แลรับเงินเดือนตามตำแหน่ง ประเภท ๑

ข. วิสามัญกิตติมศักดิ์ Honourary Member of the civil service ที่ไม่มีตำแหน่งแลไม่ได้รับเงินเดือน ประเภท ๑

๔๑. ข้าราชการพลเรือนวิสามัญประจำการ ถ้าเป็นคนในบังคับต่างประเทศ เจ้ากระทรวงต้องให้ทำหนังสือสัญญาตามแบบซึ่ง กระทรวงพระคลัง เห็นชอบด้วยเสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วจึงบอกลงทะเบียนที่กระทรวงพระคลัง ถ้า

เป็นคนในบังคับสยาม ให้บอกลงทะเบียนที่กระทรวงพระคลังเหมือนอย่างตั้ง
ข้าราชการพลเรือนสามัญ

๔๒. ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ ต้องมีสังกัดในกระทรวงใดกระทรวง
หนึ่ง ถ้าเป็นคนในบังคับต่างประเทศให้ใช้หนังสือสัญญาที่ทำกับกระทรวงเป็น
ข้อบังคับ ถ้าเป็นคนในบังคับสยาม ให้อยู่ในความบังคับบัญชาเหมือนอย่าง
ข้าราชการพลเรือนสามัญ

๔๓. ข้าราชการพลเรือนวิสามัญกิตติมศักดิ์ไม่ต้องอยู่ในข้อห้ามอันเนื่อง
ด้วยการค้าขาย ดังกล่าวไว้ในข้อ ๑๒ แห่งตอนที่ ๕

๔๔. ข้าราชการพลเรือนวิสามัญกิตติมศักดิ์นั้น ถ้ารัฐบาลจะเรียกเข้า
มารับราชการเป็นครั้งเป็นคราว ตามประเพณีหรือในเวลามีราชการจรเกิดขึ้น
ก็ได้

๔๕. ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ เมื่อมีบำเหน็จความชอบ อาจได้รับ
พระราชทานยศบันดาศักดิ์แลเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทำนองเดียวกับข้าราชการ
พลเรือนสามัญ

ตอนที่ ๑๐ ว่าด้วยพนักงาน

๔๖. พนักงานนี้กำหนดเป็น ๒ ประเภท

ก. พนักงานประจำการ Permanent Employee เช่น เสมียน นักการ
การโรง เป็นต้น อันมีตำแหน่งในทำเนียบระเบียบการ

ข. พนักงานทำการชั่วคราว Temporary Employee เช่น คนงาน
เป็นต้น ซึ่งเรียกว่าจ้างมาทำราชการชั่วคราว

๔๗. พนักงานประจำการนั้น ตั้งแต่ออกจากตำแหน่งด้วยคำสั่ง
ของเจ้ากระทรวง แต่พนักงานทำการชั่วคราวนั้น ผู้เป็นแม่จวนได้รับอำนาจ
จากเจ้ากระทรวง ตั้งแต่ออกได้

๔๘. พนักงานประจำการนั้น อยู่ในความบังคับบัญชาเหมือนอย่าง
ข้าราชการพลเรือนสามัญทุกประการ แต่พนักงานทำการชั่วคราวเป็นแต่อย่าง
ลูกจ้างกรมกร ถ้าไม่ได้รับราชการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ให้เอาออกเสีย

๔๙. ในเวลาตำแหน่งสำหรับชั้นข้าราชการพลเรือนสามัญว่างลง แล
ยังหาตัวผู้จะเป็นแทนไม่ได้ เจ้ากระทรวงจะให้พนักงานประจำการเป็นผู้รับ
ตำแหน่งนั้นชั่วคราว จนมีตัวข้าราชการพลเรือนสามัญมาเป็นตำแหน่งที่ว่างนั้น
ก็ได้

๕๐. พนักงานประจำการคนใด เมื่อได้รับราชการมีเวลาติดต่อกัน
กว่า ๑๕ ปี แลประพฤติตัวดีมีความสามารถปรากฏว่าอาจจะรับราชการใน
ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญได้ เจ้ากระทรวงจะกราบบังคมทูลขอให้ผู้นั้น
ได้เลื่อนเป็นข้าราชการพลเรือนชั้นสามัญก็ได้

๕๑. พนักงานประจำการที่ได้รับราชการเรียบร้อยตลอดเวลากว่า ๑๕
ปี ถ้าอยู่ในตำแหน่งอัตราเงินเดือนเสมอข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นใด แม้ง
เป็นพนักงานอยู่ก็อาจรับบำเหน็จยศดำนันคร แลเครื่องราชอิสริยาภรณ์เทียบ
กับข้าราชการพลเรือนชั้นนั้นได้

๕๒. พนักงาน ไม่มีสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จ บำนาญในเวลา เมื่อ ปลด
ออกจากราชการ

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

กรมการปกครองจังหวัดสุราษฎร์ธานี - ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

ในนาม คุณเดลิน - นายบัณฑิต เว็องระ เวียงที่ราชกรมพลเรือน.

คุณเดลิน นาย

๒๕ ตุลาคม

พระราชทานมา

๒๔ ตุลาคม ๒๕๐๙

กระทรวงมหาดไทย

มหาดไทย

เรื่อง ข้าราชการพลเรือน ที่กรมพล

ดำรง ทรงชงไปกรมพล เป็นที่เห็นด้วยแล้ว ขอ
พิจารณาในข้อเท็จจริง ได้สั่งให้กรมพล
มนตรี และในระหว่างที่ทุกกรม ข้าราชการออกกรม
เนิ่นยี่สิบสอง คอจะมีหนังสือที่ ๗๖๖๖
ความปรารถนาไว้ที่ เห็นว่า ข้าราชการที่ขอ
ข้าราชการ รักษาราชการตามกำหนดต่าง ๆ
และระเขียงกรมปกครอง ทบไปกรมพล อหุโณ
ตามที่เป็นอยู่ในกรมพล ทบไปกรมพล บก. รือ. ตาม
บทแห่งเรื่อง ตามที่กรมพลได้ ~~มา~~ มาทบทวนแล้ว
จึงจะเห็นชอบเห็นได้ ว่า ข้าราชการพลเรือน มี
ยังไม่ มีกำหนดความที่ ~~จะ~~ ไร เวลาที่ ~~กรม~~
ที่ ~~มี~~ มากแล้ว จึงเป็นกรมพลการที่ ~~จะ~~ เรียบกรม

เทพารักษ์แต่ ค.พ. ๖๖ ที่ ๖๖ มี ความรู้ ๖๖ ฟังของ
ทั้ง เวลาที่ ตำแหน่ง นกที่ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
หรือ ไม่พอ กับ จำนวน คน ที่ ออก เทพารักษ์
จึง เป็น ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖.

อีกประการหนึ่ง ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖.
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖.
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖.

ใน มาตรา ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖
๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖.

๖๖ ๖๖

ผนวกเรื่องการลงโทษข้าราชการ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต
ทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติการลงโทษ
ข้าราชการ.....

ททวบก

ที่ ๕๗/๓๕๖๒๖

คำสั่งว่าการกระลาโหม ในพระนคร

วันที่ ๓๑ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๘

แจ้งความไปยัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

ด้วยแต่เดิมมา เมื่อข้าราชการและเสมียนพนักงานพลเรือน ซึ่งรับราชการในกระทรวงฝ่ายทหารกระทำความผิดต่อหน้าที่ เจ้ากระทรวงได้เคยใช้อำนาจลงอาญาได้บ้าง อนุโลมตามระเบียบการลงอาญาสำหรับวินัยทหาร ต่อมาได้มีพระบรมมัญยคำสั่งทหารบกทหารเรือตราขึ้น ซึ่งมีข้อความระเบียบไว้ว่า ข้าราชการและเสมียนพนักงานพลเรือนซึ่งรับราชการอยู่ทางทบวงการฝ่ายทหาร หากว่าทำความผิดต่อหน้าที่ของตนก็ดี ทำความผิดฐานอาญาประการอื่น แต่หากได้ทำลงภายในบริเวณซึ่งอยู่ในปกครองของทหารก็ดี ให้ฟ้องร้องในศาลทหารและศาลทหารมีอำนาจพิจารณาได้เพียงเท่าที่ระเบียบลงอาญาเดิมที่ได้เคยปฏิบัติกันมาที่ยังคงใช้ได้อยู่ต่อไป แต่มาภายหลังได้มีประมวลกฎหมายอาญาทหารตราขึ้น และระเบียบการลงอาญาสำหรับวินัยทหารได้ยกเข้ามารวมไว้เป็นส่วนหนึ่ง ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารไม่มีความระบุชัดว่า ให้ใช้ระเบียบลงอาญาวินัยทหารนั้นตลอดถึงข้าราชการและเสมียนพนักงานพลเรือน ซึ่งรับราชการอยู่ในทบวงการฝ่ายทหารได้ด้วย และมีได้มีเหตุการณ์อันใดที่จะเป็นมูลให้ได้พิจารณารัฐขาดแน่นนอนลงไปได้ จนกระทั่งถึงปีพระพุทธศักราช ๒๕๖๕ นี้ ได้มีผู้ตั้งข้อหาหรือชนมายังกระทรวงกระลาโหมเป็นความสงสัยว่า อำนาจการลงอาญาสำหรับวินัยทหารนั้น จะใช้ตลอดไปถึงข้าราชการ

และเสมือนพนักงานพลเรือนได้หรือไม่เพียงไร เจ้านาที่ผู้รักษาพระธรรมนูญใน
กระทรวงกระลาโหมลงความเห็นว่ามีหลักฐานทางกฎหมายแห่งใดที่จักลง
ความเห็นได้ตระหนักว่าให้ใช้ได้ แม้จะลงโทษด้วยการตัดเงินเดือน ก็ไม่มีหลัก
กฎหมายให้ทำได้ เสนาบดีกระทรวงกระลาโหมในขณะนั้นจึงได้ส่งวางระเบียบลง
ไปว่า เมื่อข้าราชการเสมือนพนักงานพลเรือนกระทำความผิดก่อนหน้าที่ จะลงโทษ
ด้วยประการใด ๆ ไม่ได้ นอกจากให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ราชการเสียชั่วคราว
หรือออกเลยไป สุดแล้วแต่จะควรแก่ความผิด

ข้าพเจ้าเห็นว่า การที่มอำนาจใช้วิธีลงโทษได้แต่อย่างเดียวด้วยการให้
ออกจากตำแหน่งนั้น ถ้าเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยก็เบ็นอันไม่ทำกันได้ เพราะ
เหตุว่าโทษหนักไป บังเกิดความสังสารเวทนา แม้แต่จะให้ออกจากราชการเพียง
ชั่วคราว ก็ย่อมเสียประโยชน์อีกทางหนึ่งเหมือนกัน คือ ขาดแรงงานไปส่วนหนึ่ง
ชั่วคราวนั้น หรือถ้าให้ออกพักราชการเป็นเวลานานสักหน่อย ทนให้งานบกพร่อง
อยู่ไม่ได้ ต้องรับคนเข้าประจำตำแหน่งนั้น เมื่อผู้ทำผิดพ้นกำหนดโทษแล้วจะกลับ
เข้ารับราชการไม่มีตำแหน่งว่าง ก็เท่ากับได้ลงโทษให้ออกจากตำแหน่งราชการ
ไปเลย อนึ่งเมื่อจะว่าตามใจของข้าราชการเสมือนพนักงานแล้ว เขากลับจะสมัคร
รับโทษประการอันยิ่งเสียกว่าถูกไล่ออก เมื่อข้าพเจ้าปกครองกระทรวงทหารเรือ
อยู่ ก็เคยสั่งลงโทษเสมือนพนักงานตามระเบียบเดิมตลอดมา เช่น กักบริเวณและ
ขังเบ็นตัน ก็มีได้เคยมีเหตุการณ์ที่คนเหล่านั้นได้โต้แย้งว่าผิดกฎหมายแต่อย่างใด
อย่างหนึ่ง และทางราชการทหารบกก็มีได้เคยมีเหตุเช่นนั้น แต่จะยึดหลักกฎหมาย
ไว้เป็นสำคัญในทางปฏิบัติการนั้นก็ชอบอยู่ อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ถ้า
ทางกระทรวงทบวงการฝ่ายพลเรือนมีอำนาจจะลงโทษแก่ข้าราชการ เสมือนพนักงาน
ในสังกัดกระทรวงใดเพียงใด ทบวงการฝ่ายทหารก็ควรจะมีอำนาจลงโทษข้าราชการ

เสมือนพนักงานพลเรือนในสังกัดของคนใต้เพียงนั้นเหมือนกันเป็นอย่างต่ำ ก็และทางกระทรวงทบวงกรมฝ่ายพลเรือนบางแห่งก็มีระเบียบการลงโทษได้ เช่น ด้วยการตัดเงินเดือน เป็นต้น อย่างกระทรวงมหาดไทย เจ้าพระยาอมราชได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตออกระเบียบการลงโทษใน พ.ศ. ๒๔๖๕ กับในกรมรถไฟก็ได้เคยเห็นลงโทษปรับตัดเงินเดือนกันอยู่เนือง ๆ อันเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานในกรมรถไฟมีวินัยรักษาน้ำที่เคร่งครัดมากปรากฏอยู่ทุกวันนี้ เมื่อเป็นเช่นนั้น ในกระทรวงกรมฝ่ายทหารซึ่งปกครองกันอย่างเคร่งครัดยิ่งกว่าทางราชการพลเรือน กลับไม่มีอำนาจลงโทษข้าราชการเสมือนพนักงานในสังกัดแห่งตนได้ ก็ดูไม่เป็นการสมควรเลย

ทางที่จะแก้ไขมีอยู่อย่างหนึ่งก็คือว่า แก่พระราชบัญญัติกฎหมายบางประการที่มีใช้อยู่แล้วอันเกี่ยวข้องกับเรื่อง ให้มีความเด่นชัด เบ็ดอำนาจให้ใช้ระเบียบการลงอาญาวินัยทหาร ตลอดถึงข้าราชการเสมือนพนักงานพลเรือนในสังกัดทบวงกรมฝ่ายทหารได้ด้วย แต่ข้าพเจ้าเห็นว่า จะทำเช่นนั้นไม่เหมาะสมกับสมัยนิยม ซึ่งสมควรจะลดหย่อนอำนาจการทหารลงยิ่งกว่าจะจัดให้เข้มงวดขึ้น จึงมีความเห็นว่า ถ้าเป็นเวลาสี่สงคราม จำเป็นจะต้องมีอำนาจใช้อาญาลงโทษได้แก่ข้าราชการเสมือนพนักงานพลเรือนในสังกัดทหาร เหมือนอย่างที่มีอำนาจลงโทษแก่ทหาร แต่ถ้าเป็นเวลาสงบศึก ห้ามความจำเป็นที่จะใช้อำนาจถึงเพียงนั้นไม่ควรใช้ระเบียบการลงโทษเหมือนกันอย่างในกระทรวงทบวงกรมพลเรือนทั่วไป คงใช้อำนาจลงอาญาวินัยทหารแต่เฉพาะแก่ทหาร

ก็และการลงโทษในกระทรวงทบวงกรมฝ่ายพลเรือน เมื่อสอบสวนไปก็ไม่ปรากฏว่า มีระเบียบการอันใดที่จะยึดเป็นหลักให้ปฏิบัติสม่ำเสมอทั่วไป ว่าตามแผนโบราณศุเหมือนคนเสนาบดีจะมีอำนาจลงโทษได้หมดกระทั่งโยยจำและจึ่ง กับมี

วิธีปรับใหม่เงินเล่อตามศักดิ์คิน่าอีกอย่างหนึ่งซึ่งเคยใช้จำนวนว่า “ปรับลาหนึ่งหรือสองลา” เป็นต้น ซึ่งมีกฎหมายวางลงไว้เป็นบันทัดฐาน แต่กฎหมายเหล่านั้นข้าพเจ้าเข้าใจว่ายกเลิกไปสิ้นแล้ว แต่ก็หาได้มีระเบียบการอย่างอื่นขึ้นมาแทนที่ไม่ส่วนในต่างประเทศเข้าใจว่า มีระเบียบกฎหมายที่จะลงโทษแก่ข้าราชการเสมียนพนักงานพลเรือนได้ ในความผิดที่สมควรจะผิดต่อวินัยข้าราชการพลเรือน เช่นการทำผิดในหน้าที่ เป็นต้น สมควรจะสอบสวนระเบียบการฝ่ายต่างประเทศดูเป็นเยี่ยงอย่าง แล้วจัดให้มีระเบียบการลงโทษในทางปกครองสำหรับข้าราชการเสมียนพนักงานพลเรือนชั้นบ้าง ให้เป็นระเบียบใช้ทั่วไปอย่างเดียวกัน และเมื่อทำได้เช่นนั้น เชื่อว่าจะเป็นผลให้ราชการดำเนินดีขึ้นด้วยประการทั้งปวง ข้าพเจ้าได้คิดอยู่ว่า จะลองหารือฟังความเห็นนายอาร์. กียองที่ปรึกษากรมร่างกฎหมายดูสักครั้งหนึ่ง

ครั้นเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ศกนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ตามระเบียบเจเนอรัลนามดีเรียนพระราชปฏิบัติในข้อราชการ ข้าพเจ้าได้กราบบังคมทูลพระกรุณาดังความเรื่องนั้น ทรงพระราชดำริชอบด้วย และโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าหารือกับนายอาร์. กียองต่อไป.

ข้าพเจ้าได้เชิญนายอาร์. กียองมาสนทนา ออกความเห็นเห็นว่าในเวลาสงครามนั้น ว่าตามทางการที่นานาประเทศได้ปฏิบัติกันในยุคมหาสงครามคราวที่แล้วมานี้ บรรดามุคผลพลเรือนซึ่งเรียกเข้าทำการกับฝ่ายทหาร ตลอดจนคนงานในโรงงานต่างๆ เป็นต้น เขาใช้วิธีเรียกเกณฑ์ และปกครองอย่างทหาร เพราะเป็นการเกณฑ์ ฝ่ายเราก็คงจะปฏิบัติการเช่นนั้น จึงไม่มีปัญหาในข้อที่จะใช้อำนาจลงอาญาวินัยทหารแก่ข้าราชการ เสมียนพนักงานและคนงานพลเรือนได้ในยามสงคราม ส่วนในยามปรกตินั้น นายอาร์. กียองมีความเห็นพ้องด้วยกับข้าพเจ้า

ทุกประการ และกล่าวต่อไปว่า ระเบียบการลงโทษทางปกครองแก่ข้าราชการ
เต็มยันทันงานพลเรือนนั้น แท้จริงทางกรมร่างกฎหมายได้เคยร่างพระราชบัญญัติ
ขึ้นครั้งหนึ่งแล้ว แต่ก็มีได้จัดการให้ลลอปไป นายอาร์. ก็ยอมรับจะไปค้นร่างนั้น
ออกตรวจสอบและพิจารณาการเร่องนั้นต่อไป.

ข้าพเจ้าเห็นว่า การลงโทษในยามสงครามซึ่งนายอาร์. ก็ยอมรับ กล่าวว่าจะไม่
มีปัญหา เพราะจะใช้วิธีเกณฑ์อย่างทหารนั้น ความจริงตามพระราชบัญญัติ
ลักษณะเกณฑ์ทหารเท่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้ หาได้เปิดทางไว้ให้จัดการเกณฑ์บุคคล
พลเรือนเข้าทำการในตำแหน่งพลเรือนได้ด้วยไม่ แต่ก็ไม่เป็นการสำคัญเพราะเหตุ
ว่า เมื่อกถึงเวลามีสงครามเช่นนั้น จะออกพระราชบัญญัติเฉพาะกาลให้เป็นประการ
ใด ๆ ย่อมได้ทั้งสิ้น แต่ในส่วนของเวลาปรกตินั้น เมื่อนายอาร์. ก็ยอมรับว่ามีร่าง
เป็นเค้าอยู่แล้วเช่นนั้น ก็น่าจะเป็นความสัดวกที่จะได้จัดการต่อไปตามความประสงค์

บัดนี้นายอาร์. ก็ยอมรับมีจดหมายทำความเข้าใจมายังข้าพเจ้า ทั้งได้ส่ง
ร่างพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้นมาให้ดูด้วย นายอาร์. ก็ยอมรับว่า ถ้าข้าพเจ้ามี
ความประสงค์จะให้ใช้เฉพาะสำหรับราชการในกระทรวงกระลาโหมก่อน ก็
จะจัดการร่างขึ้นให้เป็นรูปเช่นนั้นได้ เมื่อใช้ทางกระทรวงกระลาโหมแล้ว จะขยาย
ใช้ต่อไปถึงกระทรวงอื่น ๆ ก็ย่อมทำได้ แต่ถ้าจะให้เป็นพระราชบัญญัติใช้ตลอด
ทุกกระทรวงในทันทีแล้ว เห็นว่าสมควรจะนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา เพื่อ
มีพระราชกระแสรับสั่งให้กรมร่างกฎหมายจัดการร่างขึ้น โดยปรึกษาหารือ
กับเจ้ากระทรวงทั่วไไป.

ข้าพเจ้าได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติซึ่งนายอาร์. ก็ยอมรับส่งมา มีความเห็น
ว่ากล่าวเป็นส่วนรวม ควรถือเป็น มูลฐานที่จะจัดการให้สำเร็จรูปเป็น ระเบียบ

ใช้ได้ทั่วไปทุกกระทรวง ส่วนในข้อปลั๊กย่อยก็คงจะมีเสนาบดีเจ้ากระทรวงมีความเห็นควรแก้ไขบ้างเป็นธรรมดา เช่น ข้าพเจ้าเองมีความเห็นว่า

๑) ลักษณะอาญาที่พึงใช้ตามความในมาตรา ๕ ว่าถึงการตัดเงินเดือนหนึ่งเดือนนั้น ยังไม่สู้เหมาะ เพราะถ้าความผิดเป็นการเล็กน้อย ลงโทษตัดเงินเดือนหนึ่งเดือนเป็นการหนักไป ด้วยผู้รับโทษจะขาดรายได้ซึ่งจำเป็นสำหรับเลี้ยงชีพและครอบครัวไปเสียเดือนหนึ่งทีเดียว ควรใช้ระเบียบให้ตัดแต่เพียงส่วนหนึ่งของเงินเดือน แต่อย่าให้ตัดเกินกึ่งหนึ่ง กับให้ลงโทษเช่นนั้นยัดออกไปเป็นเวลาหลายเดือนได้ แต่มิให้เกิน ๔ เดือน เป็นต้น.

๒) การลงโทษซึ่งให้อำนาจแต่เฉพาะเสนาบดีคนเดียวให้ลงโทษนั้น เป็นการแคบไป และจะไม่ได้ประกอบด้วยความฉะพลันอันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการรักษาวินัย เห็นควรว่า อาญาบางประการซึ่งเป็นชั้นต่ำ เช่นสั่งการตัดเงินเดือน เป็นต้น ควรจะให้เจ้านายในตำแหน่งรองถัดจากเสนาบดีลงไป มีอำนาจลงอาญาได้ด้วยอีกชั้นหนึ่ง.

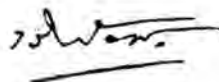
๓) การตั้งกรรมการได้ส่วนตามความในมาตรา ๓๓ ระบุไว้แน่นอนว่าให้ตั้งขึ้นทางกระทรวงที่กรุงเทพฯ นั้น เห็นว่าไม่ควรจำกัดหลักแหล่ง ควรจะสั่งให้ตั้งกรรมการในที่ใด ๆ ก็ได้ เพราะถ้าจำกัดเอากรุงเทพฯ หากผู้รับโทษรับราชการอยู่หัวเมืองไกลจะต้องเข้ามาแก้คดี ก็จะบังเกิดความสับสนเปลือง ทั้งเป็นความลำบากอย่างยิ่งในการทักกรรมการนั้นจะเรียกสืบพยานด้วย และว่าโดยนัยนี้ ตัวผู้เป็นกรรมการก็ไม่ควรจะจำกัดว่าต้องเป็นข้าราชการชั้นสูง.

นอกจากนี้แล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติต้นสมควรจะยกขึ้นเป็นมูลฐานจัดการต่อไปได้ และควรให้เป็นพระราชบัญญัติใช้ทั่วไปทุกกระทรวงทีเดียว

ข้าพเจ้าได้ส่งสำเนาหนังสือนายอาร์. กัยองและร่างพระราชบัญญัติซึ่งนายอาร์. กัยอง
ส่งมานั้น แนบมาพร้อมกับหนังสือนี้ด้วยแล้ว.

ถ้ามีโอกาศอันควร ขอท่านได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา การ
จะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ.

จอมพล

เสนาบดีกระทรวงกระกลาโหม.

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

No. 2/127.

The Legislative Adviser to H.R.H. Prince of Nagorn Svarga Minister of War.

Bangkok, 11 th October 1926.

Monsieur,

I have examined the question submitted by Your Royal Highness concerning the disciplinary sanctions against civil men who are employed in the services of the Ministry of War.

I. — From the present texts, it does not seem that there are provisions applicable to such civil employees committing breeches of duties. The Military Penal Code R. S. 130 makes a discrimination between the offences punishable by Penal Law (military or not) and the offences against discipline (s. 7 and 8). Offences punishable under the Penal Law are necessarily dealt with by the Military Courts of Justice, the competency of which upon Military men is explained in s. 38 at the Act for administration of the Military Justice B.E. 2465. Mere offences against discipline, which are minor ones, are punished by the officers having power of command (s. 7 and 8): but from the wording of these sections, it seems difficult to admit that they are intended to apply to other persons than soldiers or officers of any kind, and can extend to civil employees. So that (reservation being made of the competency of Military Courts concerning civilians under section 38 (5) of the Act for Administration of Military Justice) it seems that mere breeches of duties by civilians employed in the Army's services have no sanction (except removal) and this is not special to the Ministry of War, but practically happens in all other Ministries.

II. — As I had the honour to explain to Your Royal Highness, the question has been already examined, a rather long time ago. In 2461 I was requested by H.R.H. Prince Svasti, then Lord Chief Justice, to submit a draft for the re-organization of the Ministry of Justice including a part for disciplinary measures against the Ministry's officials. In the

course of that work, my attention was drawn upon the opportunity to have a general Act in that matter, applicable to all Ministries, and I drafted it also. But it was then objected that it would be very difficult in practice to get the unanimous consent of all Ministries. Finally, the whole scheme was never followed up.

I think of interest to submit to Your Royal Highness the General draft made in 2461, as it stood, and subject to alterations and improvements in policy or in rules which might certainly be introduced after eight years have elapsed. I therefore annex a copy of it to the present letter in order to help Your Royal Highness to examine the various provisions which may be taken into consideration, being understood that the said draft can be reconsidered in all points where the Government would like to follow some different policy.

III. — A draft-act of that kind may be made for the Ministry of war only, or extended to all Ministries, as finally deemed fit. In the first case, the procedure would be that the Ministry of War could either make a draft themselves and submit it to the Legislative Committee to make it. In the second case, all Ministries being involved, it seems that the best should be that an Order of His Majesty would command the Legislative Committee to make the general draft, concerting to that effect with all interested Departments.

I am,

of Your Royal Highness,
the most faithful servant,

**DRAFT LAW
ON
DISCIPLINARY MEASURES
AGAINST OFFICIALS.**

หน้าว่าง

PRELIMINARY

By the King's Most Excellent Majesty.

WHEREAS it is expedient to provide for the conditions of application of disciplinary measures against the officials of the Kingdom, and to consolidate the laws and regulations relating thereto.

It is hereby enacted as follows:

1.

This Law shall be called "The Law on Disciplinary Measures againsts Officials".

2.

It shall come into force from .....

3.

This Law does not apply to Army and Navy officers or soldiers, to Police and Gendarmerie officials, to Judicial officials, nor to priests of the Holy Buddhist Order, who remain subject to the specific provisions relating to them.

4.

In this Law, "Official" denotes any person who has been appointed by His Majesty the King or by such other authority lawfully empowered to do so, in view of discharging some duties or functions provided by a Law, Decree or Regulation and relating to the management of public affairs in a Ministry Department, Office or other public service.

5.

The disciplinary measures which may be taken against an official are only the following ones, from the lowest to the highest:

reprimand;

reprimand entailing one month stop of pay;
administrative detention for a time not exceeding one month;
suspension of office for not less than one month and not more than six months (with deprivation of salary);
retrogradation to a lower rank or to an inferior class of salary;
removal with or without degradation of title.

6.

Reprimand, within the meaning of the foregoing section, shall be inflicted in writing, and a copy of it shall be annexed to the file concerning the interested official.

7.

Periods of time during which the salary of an official has been stopped, or the official ordered to discontinue his duties, by way of disciplinary measures, are deducted ipso facto from the calculation of time for future promotions of title, increases of salary, pensions or gratuities.

8.

A disciplinary measure may be taken against an official for the following reasons only:

prosecution against the official before a Criminal Court for a penal offence (after the final judgment has been pronounced, and whether such judgment did sentence or acquit the official);

breach of professional duties or of the respect due to his superiors;

making political speeches, publishing political writings, and participating in public political manifestations;

habitual or serious misconduct.

9.

In every Ministry, the Minister may, either of his own motion or on the proposal of the competent Head of service, inflict upon an official a disciplinary measures.

However, if the official is one who may be appointed by His Majesty only, and if the proposed disciplinary measure is retrogradation to a lower rank or removal, such disciplinary measure can only be proposed by the Minister to His Majesty who will inflict it or not as he may think fit. All such retrogradations and removals shall, after Royal sanction, be published in the Government Gazette.

10.

Disciplinary measures against officials are pronounced or proposed by the Minister in his discretion.

Provided that in any case an enquiry shall have been made into the facts entailing the disciplinary measure, and the official shall have been enable to give such oral or written explanations as he may think fit for his defence.

11.

In any case, the minister may, before taking a decision, submit the case to a Disciplinary Committee of the Ministry in Bangkok.

The Disciplinary Committee of a Ministry shall be composed of not less than five high officials of the Ministry.

Such members will be appointed, and the President and Vice-President specified, by an Order of the Minister, at the beginning of each year.

Three of the members shall form a quorum.

12.

The official shall be summoned through the proper official channel to appear at a fixed day and hour before the Disciplinary Committee.

The summons shall explain summarily, but clearly, for which reasons the said official is so summoned.

13.

The sitting of the disciplinary Committee is held with closed doors and the proceedings are as follows:

The President shall explain to the official the reasons for which he has been summoned before the Disciplinary Committee. The summoned official shall have full liberty to give any arguments and to produce such evidence as he thinks convenient for his defence. He may be assisted by counsel if he thinks fit.

The Disciplinary Committee may direct that a supplementary enquiry be made, on the demand of the official or of its own motion, and appoint to that effect one of the members of the Committee. In this case the meeting will be postponed and resumed after the conclusion of the said enquiry, the file of which shall be communicated to the official in due time.

If the official summoned fails to appear without reasonable excuse before the Disciplinary Committee, the meeting shall be held and the decision given in his absence.

14.

The decision of the Disciplinary Committee is passed by a majority of votes, and any dissenting opinion may be put on record.

In case of equality of votes, the opinion which is most favourable to the summoned official will be taken as adopted. In case of more than two conflicting opinions, a new vote will decide between the two most favourable opinions.

15.

When the Minister has submitted a case to the Disciplinary Committee, he cannot pronounce or propose against the official a disciplinary measure higher than that which has been recommended by the Disciplinary Committee.

But he may pronounce or propose a lower one, or inflict no disciplinary measure at all.

16.

When an official is prosecuted for having committed an offence punished by the penal laws, the Minister may order such official to discontinue the discharge of his duties temporarily and until his case has been finally disposed of.

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ส่วนความนิยมในเรื่องร่างพ.ร.บ.บัญชีที่จับ
พร้อมช่องทางใดก็ตาม ควรให้ออกความนิยมมาทาง
หนังสือ เพื่อให้อยู่เคียงกัน แล้วทำความตกลง
ทั้งสองความนิยมมาได้จากไฟเดือน อีหาคอมฯ

๑

ที่ตกลงกันใหม่ใหม่จะให้ ออกพ.ร.บ.บัญชี
ตกลงใหม่ ก่อนโดยเร็ว แล้วให้ทั้งสองในสิ่งความนิยม
ในเรื่องร่างพ.ร.บ.บัญชีโดยเร็ว เมื่อได้รับความนิยม
แล้ว จึงควรให้กรมร่างกฎหมายร่างพ.ร.บ.บัญชี เสนอ
กระทรวงมหาดไทยให้ร่าง ไปสภาของรัฐบาล เสนอ
หน้าที่ที่เมือง ทำในความตกลงของรัฐบาล เป็นรูปกฎหมาย
ขึ้น เสนอตั้งตกลงในหลักการ เร็วก่อนแล้วจึงส่งให้
กระทรวงกฎหมาย.

ขอความเห็นเสนาบดี

โปรดเกล้าฯ ให้ขอความเห็นเสนาบดี
ต่าง ๆ เกี่ยวกับ ร่าง ระเบียบ ข้าราชการ
พลเรือน และร่าง พระราชบัญญัติ การลง
โทษข้าราชการ แล้วประชุมเสนาบดี
พิจารณาเรื่องนี้.....

ที่.....

กรมราชเลขาธิการ

วันที่ ๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘

ทูล สมาชิกอภิรัฐ กับ ถึง เสนาบดีทุกคน

ด้วยทรงพระราชดำริเห็นว่า บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่จะวางระเบียบการรับคนเข้าทำราชการตามกระทรวงต่าง ๆ และระเบียบการปกครองภายในกระทรวง อนุโลมตามที่เปนอยู่ในกระทรวงทหารบกทหารเรือ ซึ่งต้องมีการสอบไล่มานานแล้วจึงจะเปนนายทหารได้ ส่วนราชการพลเรือนนั้นยังหามีกำหนดความรู้เปนแน่นอนทุกกระทรวงไม่ เวล่านักศึกษาก็เจริญขึ้นมาแล้ว ประกอบทั้งตำแหน่งหน้าที่ราชการก็เต็มหมด มีน้อยไม่พอกับจำนวนคนที่ประสงค์เข้ารับราชการ จึงเปนการสมควรที่จะรับคนเข้าทำราชการแต่เฉพาะผู้ที่มีความรู้ดี โดยหาวิชาเลือกพิเศษในทางที่เป็นกลางเปนยุติธรรม และให้โอกาสกับผู้ที่ได้อุส่าหะพยายามเล่าเรียนมีความรู้ดียิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน.

อีกประการหนึ่ง การปกครองภายในกระทรวงต่าง ๆ นั้นยังไม่มีระเบียบแน่นอนเหมือนกันทุกกระทรวง เพื่อความสม่ำเสมอควรวางแบบไว้ให้แน่นอนและคล้ายกันสำหรับข้าราชการพลเรือนทั่วไป เพื่อข้าราชการจะได้รับความยุติธรรมและมีสิทธิหรือหน้าที่ (duty) ต่อราชการเหมือนกันหมด. จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ^{ถวาย} ^{สั่ง} บันทึกร่างระเบียบข้าราชการพลเรือนซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพทูลเกล้าฯ ถวายขึ้นมา ๓ ฉบับ และร่างพระราช

บัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือนซึ่งสมเด็จพระเจ้าพญาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระ
นครสวรรค์วรพินิตทูลเกล้าฯ ถวายอีก ๑ ฉบับ ดังสำเนาที่ ถวาย มาพร้อมกับ

หนังสือนี้ เพื่อ ฝ่าพระบาท จะไดทรงพิจารณาว่าจะมีเหตุขัดข้องหรือมีข้อบกพร่อง
ที่ควรแก้ไขอย่างไรให้ชัดเจนและเป็นยุติธรรมยิ่งขึ้นบ้าง แล้วทูลเกล้าฯ ถวาย
ความเห็นมาทางหนังสือเพื่อเทียบเคียงกันภายในเดือนธันวาคมศกนี้.

อนึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทรงพิจารณาว่า:-

(๑) จะควรออก พระราชบัญญัติ ระเบียบการลงโทษนี้โดยเร็ว หรือ จะรอ
เคาะไว้รอคกร่วมกับระเบียบการรับคนเข้าทำราชการ.

(๒) สองเรื่องนี้ จะควรทำเป็น ๒ พระราชบัญญัติหรือรวมไว้ในพระราช
บัญญัติเดียวกัน

และให้ทูลเกล้าฯ ถวาย ความเห็น ใน ๒ วิชา ๒ ข้อนี้ ใน วันประชุม
เสนาบดีคราวหน้าเสียชนหนึ่งก่อน

เจ้าพระยามหิศร

ที่ ๕๕/๓๗๗๕	ขอพระราชทานกราบทูล	สมเด็จพระราชบิดาฯ เจ้าฟ้ากรมพระยา ภาณุพันธุวงศ์วรเดช
ที่ ๕๗/๓๗๗๕	ขอพระราชทานกราบทูล	สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรม- พระนริศรานุวัดติวงศ์
ที่ ๗๗/๓๗๗๖	ขอประทานกราบทูล	พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ
ที่ ๓๕๘/๓๗๗๗	ขอพระราชทานกราบทูล	สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวง ลพบุรีราเมศวร์
ที่ ๓๘๐/๓๗๗๗	ขอประทานกราบทูล	พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชร อัครโยธิน
ที่ ๗๕/๓๗๗๘	กราบทูล	พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนสิงหวิกรม เกรียงไกร
ที่ ๖๕๕/๓๗๘๐	ทูล	พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม
ที่ ๒๗๖/๓๗๘๑	ทูล	พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศ ประพันธ์
ที่ ๓๘๑/๓๗๘๒	ทูล	พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต
ที่ ๓๕๕/๓๗๘๓	เรียน	ท่านเจ้าพระยาพลเทพ
ที่ ๓๘๓/๓๗๘๔	เรียน	ท่านเจ้าพระยาพิชัยญาติ
ที่ ๒๕๘/๓๗๘๕	เรียน	ท่านพระยาพรพงษ์พิพัฒน์
ที่ ๒๗๘/๓๗๘๖	ขอพระราชทานกราบทูล	สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระ นครสวรรค์วรพินิต
ที่ ๓๑๒/๓๗๘๗	ขอประทานกราบทูล	พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชา นภาพ

รายงานเสนาบดีสภา

ที่ ๓๓/๒๔๖๙

วันจันทร์ที่ ๒๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๙

ว ล ฯ

ว ล ฯ

ว ล ฯ

ว ล ฯ

- (๒) เสนาบดีแสดง มีพระราชดำรัสว่า เรื่องนี้แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท
ความเห็นเรื่อง การลงโทษประเภท ๑ และระเบียบการรับชำระการ
รับชำระการ อีกประเภท ๑ ถ้าจะออกพระราชบัญญัติลงโทษเร็วแล้ว
พลเรือนและ ก็ต้องออกแยกกันกับพระราชบัญญัติรับชำระการ, แต่
ลงโทษข้าราชการ ถ้าจะให้รวมกันหรือออกพร้อมกันแล้ว เสนาบดีก็ต้อง
การ. แสดงความเห็นขึ้นมากภายในเดือนธันวาคม จึงจะมีเวลา
พอที่จะออกพระราชบัญญัติได้ในต้นปีหน้า มีพระราช
ดำรัสตามผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ฯ
กราบบังคมทูลว่า ข้อที่ว่าจะออกพระราชบัญญัติระเบียบ
การลงโทษข้าราชการก่อน หรือรอไว้ออกพร้อมกับ
ระเบียบการรับคนเข้าทำราชการนั้น เห็นว่าควรรอไว้
ออกพร้อมกันดีกว่า เพราะว่าเป็นของคู่กัน จะออก
ระเบียบลงโทษเสียก่อนนั้นจะไม่เหมาะ ส่วนข้อที่ว่า
๒ เรื่องนี้จะควรทำเป็น ๒ พระราชบัญญัติหรือรวมไปใน
พระราชบัญญัติเดียวกันนั้น เห็นว่าจะออกรวมเป็น
พระราชบัญญัติเดียวหรือแยกเป็น ๒ พระราชบัญญัติก็ได้

สุดแล้วแต่จะเห็นสมควร แต่เพราะเป็นเรื่องเดียวกัน
ถ้าให้ออกรวมเป็นพระราชบัญญัติเดียวกันจะงามกว่า

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคมทูล
ว่า จะเพาะพระองค์ท่าน จะถวายพระคำริห์ใต้ภายใน
เดือนธันวาคม ที่ทรงทักนั้นเพราะได้ทรงทราบ
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีทรงบ่นว่าไม่มีเวลา

เสนาบดีกระทรวงเกษตรฯ และการต่างประเทศ
กราบบังคมทูลว่า ควรรวมออกพร้อมกัน

เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ กราบบังคมทูลว่า จะ
ถวายความเห็นขึ้นมาจากในเดือนธันวาคม

มีพระราชดำรัสว่า เมื่อได้ความเห็นขึ้นมาจาก
กันแล้ว จะให้เสนาบดีมีโอกาสปรึกษากันในที่ประชุม
เสนาบดีก่อน แล้วจึงจัดการทำพระราชบัญญัติ

กรมพระตำรงราชานุภาพทรงเห็นว่า ควรออก
พระราชบัญญัติได้ทันปีหน้า ไม่น่ามีความขัดข้อง ข้อ
ที่มีความเห็นแตกต่างกัน ก็จะได้ว่ากล่าวเถียงกันในที่
ประชุมเสนาบดีก่อน

ทรงพระราชดำริห์ว่า ออกพระราชบัญญัติพร้อม
กันได้ยิ่งดี ทรงสังเกตว่าตามความเห็นฝ่ายมากก็ดูเหมือน
จะให้รวมออกพร้อมกันแล้ว ไปรุดเกล้าฯ ให้แสดง
ความเห็นขึ้นมาจากในเดือนธันวาคม เพื่อมีเวลา ๓
เดือนที่จะร่างทำพระราชบัญญัติ.

กรมรถไฟแผ่นดิน
DEPARTMENT OF STATE RAILWAYS, SIAM.

วันที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๑

แจ้งความมายัง เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ ทราบ

ด้วยได้รับจดหมายที่ ๓๘๐/๓๗๘๘ ลงวันที่ ๕ เดือนนี้ ส่งบรรทัดเรื่อง
ระเบียบราชการพลเรือนฉบับ ๑ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการ
พลเรือนอีก ๑ ฉบับ และแจ้งว่าให้ทุกเกล้าฯ ถวายนความเห็นมาทางหนังสือเพื่อ
เทียบเคียงความเห็นต่าง ๆ ภายในเดือนธันวาคมคณันั้น จะได้ปฏิบัติตาม
พระราชประสงค์

ในขณะนั้นขอชี้แจงว่าวิธีลงโทษและระเบียบการลาในแพนกรรัฐพาณิชย์นั้น
ได้มีใช้เป็นระเบียบกันมาแต่เดิมตั้งแต่ข้าพเจ้ารับหน้าที่ผู้บัญชาการรถไฟจากเจ้ากรม
ชาวต่างประเทศ ระเบียบข้าราชการพลเรือนอย่างธรรมดาเช่น ขึ้น, ตำแหน่ง
เบื้องต้น จะให้แพนกรราชการรัฐพาณิชย์หันเข้าหาโดยตรงอาจทำให้หมดเปลือง
โดยไม่ได้ประโยชน์เพียงพอ ฉะนั้นจะต้องพิจารณาในเรื่องนี้ให้รอบคอบต่อไป

ส่วนที่ใต้พระราชทานพระราชบัญญัติมา ๒ ข้อท้ายจดหมายเจ้าคุณนั้นขอถือ
โอกาสยื่นความเห็นเสียแต่บัดนี้ โดยเหตุว่าในวันที่ ๓๓ ถึงวันที่ ๒๘ ข้าพเจ้าจะ
ต้องไปราชการในประเทศอินโดจีน และในระหว่างนั้นจะไม่มีโอกาสเข้าประชุม

ตอบข้อ ๑. เห็นว่าพระราชบัญญัติระเบียบการลงโทษหรือไว้ออกพร้อม
กับระเบียบการรับคนเข้าทำราชการได้

ข้อ ๒. ทั้งสองเรื่องนรวมกันเป็นพระราชบัญญัติเดียวกันได้ตามโครงซึ่ง
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพได้ทรงร่างมา และเมื่อได้แก้ไขประกอบ
เอาเรื่องราวพระราชบัญญัติลงโทษเข้าใช้ในบางแห่งแล้วเชื่อว่าจะเป็นเครื่องมือที่ใช
การได้ดีสำหรับราชการพลเรือน

ปิยะ

ท่าพระ

วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เจ้าพระยามหิธร

หนังสือของท่าน ที่ ๕๗/๓๗๘๕ ส่งบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน
ซึ่งกรมพระดำรงราชานุภาพถวายฉบับ ๑ กับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษ
ข้าราชการพลเรือน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตถวายฉบับ ๑ มาให้
พิจารณาทำความเห็นทุกเกล้า ๆ ถวายนั้น ได้รับแล้วจะได้พิจารณาแล้วทำความเห็น
ทุกเกล้า ๆ ถวาย ตามพระราชกำหนด

ในปัญหาตอนท้าย ๒ ข้อ ซึ่งโปรดเกล้า ๆ ให้พิจารณาทำความเห็นทุก
เกล้า ๆ ถวาย ให้ทันวันประชุมเสนาบดีคราวหน้า คือ

(๑) จะควรออกพระราชบัญญัติระเบียบการลงโทษโดยเร็ว ฤจะรอเอา
ไว้ออกพร้อมกับระเบียบการรับคนเข้าทำราชการ นั้น เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า ระเบียบ
การลงโทษกับระเบียบการรับคนเข้าทำราชการ มิได้มีสัมพันธ์กันจนถึงต้องรอออก
พร้อมกัน ถ้าพระราชบัญญัติระเบียบการลงโทษตรวจแก้สำเร็จได้ก่อน ออกใช้ไป
ก่อนก็เป็นการดีกว่าไม่มีพระราชบัญญัติเสียเลย

(๒) สองเรื่องจะควรทำเป็น ๒ พระราชบัญญัติ ฤจะรวมไปในพระราช
บัญญัติเดียวกันนั้น เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า การรวมนั้นไม่สำคัญ เพราะพระราช
บัญญัติใด ๆ ซึ่งจะคิดร่างให้สำเร็จบริบูรณ์ในคราวเดียวย่อมไม่ค่อยได้ ภายนำ
ก็เห็นปรากฏข้อบกพร่อง ต้องออกพระราชบัญญัติแก้ พระราชบัญญัติเดิมอยู่
เนื่อง ๆ เกิดเป็นสองเป็นสามพระราชบัญญัติขึ้นในการอย่างเดียวกัน แล้วต่อไป
ก็ต้องร่างใหม่รวมเข้าให้เรียบร้อย บอกยกเลิกพระราชบัญญัติเก่าซึ่งเป็นสองเป็น

สามอยู่นั้น เพราะฉะนั้น แม้ว่าพระราชบัญญัติทั้งสองควรจะรวมกันแล้ว รวม
ในภายหน้าก็ได้ แยกกันเป็นสองพระราชบัญญัติไปก่อนได้ประโยชน์เร็วกว่า

แม้ในบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น พิจารณาตกเป็นสองส่วน
คือวิธีเลือกคนเข้ารับราชการส่วนหนึ่ง วิธีปกครองกระทรวงส่วนหนึ่ง ถ้าจะตัดแยก
เป็นสองพระราชบัญญัติเสียก็ได้ จะได้ผลเร็วขึ้นส่วนหนึ่ง เพราะวิธีเลือกคนเข้ารับ
ราชการคิดได้ง่ายเรียงได้เร็วออกได้เร็ว วิธีปกครองกระทรวงนั้นคิดได้ยาก เรียง
ต้องช้า แลกกว่าจะออกได้ก็ช้า

เห็นด้วยเกล้าฯ ดังน

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ฉันทน์

วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๘

แจ้งความมายัง ท่านเจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

ได้รับจดหมายของเจ้าคุณที่ ๓๓๒/๓๗๘๗ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ใน
เรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน ปัญหาที่ให้ข้าพเจ้าตอบมีอยู่ ๒ ข้อ คือ

ข้อ ๑ ร่างระเบียบที่ข้าพเจ้าคิดเรียบเรียงทุกเกล้า ๆ ถวาย จะควรแก้ไข
อย่างไรบ้าง ขอนข้าพเจ้าเป็นผู้คิดความตามที่ร่างขึ้นเอง ย่อมยังไม่เห็นแห่งใด
ซึ่งควรแก้ไขเป็นอย่างอื่นอยู่เอง

ข้อ ๒ ระเบียบว่าด้วยการลงโทษกรรม ซึ่งมอสิเออิกยงได้ร่างถวาย
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้าฯ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตไว้แต่ก่อนนั้น จะควร
แก้ไขรวมเข้ากับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน หรือจะควรประกาศ
ออกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก ขอนข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะรวมอยู่ในพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน ร่างของข้าพเจ้าก็มีว่าด้วยโทษกรรมอยู่ตอน ๓ ควร
จะแก้ไขรวมกันเข้ากับความในตอนนั้น ข้าพเจ้าคิดเห็นดังนี้

ควรมีควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

๑๖๖๖๖๖๖๖

ที่ ๓๘๗/๕๓๐๐

กระทรวงเกษตรธิการ

แผนกบัญชาการ

วันที่ ๘ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เรียน มหาเสวกเอก ท่านเจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ ทราบ

ตามหนังสือของเจ้าคุณที่ ๓๕๔/๓๗๘๓ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. นี้
สั่งสำเนาบรรทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน ๓ ฉบับ กับร่างพระราชบัญญัติว่า
ด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน ๓ ฉบับ มาเพื่อให้ข้าพเจ้าทูลเกล้าฯ ถวายความ
เห็นว่า จะควรออกพระราชบัญญัติระเบียบการในเรื่องนี้โดยเร็ว หรือจะรอกออก
พระราชบัญญัติพร้อมกับระเบียบการรับคนเข้ารับราชการ, ๒ เรื่องนี้จะควรทำเป็น
๒ พระราชบัญญัติหรือรวมไปในพระราชบัญญัติเดียวกัน

ครั้นต่อมาได้พระราชทานพระบรมราชานุมัติในที่ประชุมเสนาบดี โปรด-
เกล้าฯ ให้รอกการออกพระราชบัญญัติระเบียบการลงโทษไว้พร้อมกับระเบียบการรับ
คนเข้าทำราชการ และทั้ง ๒ เรื่องนี้ให้รวมทำเป็นพระราชบัญญัติเดียวกัน จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีเจ้ากระทรวงทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นขึ้น
มาก่อนสิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ. นี้

ข้าพเจ้าได้รับใส่เกล้าฯ ตรวจสอบข้อความทั้งสิ้นนี้แล้ว จึงขอประทานทำ
ความเห็นเรียนมาเพื่อเจ้าคุณได้โปรดนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาในโอกาส
สมควร ดังข้อความต่อไปนี้

เรื่องระเบียบราชการพลเรือนและระเบียบการลงโทษนั้น คงมีหลักการ
จำแนกเป็นหัวข้อจากบรรทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือนดังต่อไปนี้ คือ.—

- (๑) ว่าด้วยรับคนเข้าทำราชการ
- (๒) ว่าด้วยยศข้าราชการ
- (๓) ว่าด้วยข้อบังคับให้ข้าราชการกระทำหรือละเว้น
- (๔) ว่าด้วยกำหนดชั้นตำแหน่งข้าราชการ
- (๕) ว่าด้วยกำหนดการลงโทษข้าราชการ
- (๖) ว่าด้วยการเลื่อนตำแหน่งข้าราชการ
- (๗) ว่าด้วยการลาพัก
- (๘) ว่าด้วยการลาออกจากราชการ ดังนี้

ในเรื่องการลงโทษข้าราชการตามหัวข้อ ๆ ข้างมีโทษเพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่แล้วอีก ๒ อย่าง คือ ปรับและกักขังนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าจะให้ผู้ใหญ่ในกระทรวงมีอำนาจลงโทษปรับหรือกักขังข้าราชการได้แล้ว ก็เป็นการเข้ากับอำนาจศาลอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งความผิดของข้าราชการนั้น ถ้าเรื่องใดควรมีโทษถึงปรับหรือกักขัง ก็มีกฎหมายและพระราชบัญญัติคุ้มครองอยู่แล้วแทบทุกสิ่งทุกอย่าง ความผิดของข้าราชการในหน้าที่นั้น ถ้ายังไม่เป็นความผิดเข้าในพระราชบัญญัติใด ๆ แล้ว อำนาจทางฝ่ายปกครองของเจ้ากระทรวงที่มีอยู่แล้วก็คือ (๑) ภาคทัณฑ์ (๒) ตัดเงินเดือน (๓) ไล่ออกจากราชการ, เป็นการเพียงพออยู่แล้ว เมื่อยกการปรับและกักขังออกแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องมีพระราชบัญญัติสำหรับการเรื่องนี้ เพราะการรับคนเข้ารับราชการก็ดี, ว่าด้วยข้อบังคับให้ข้าราชการกระทำหรือละเว้นก็ดี, ว่าด้วยการเลื่อนตำแหน่งข้าราชการก็ดี, ว่าด้วยการลาพักก็ดี, หรือว่าด้วยการลาออกของข้าราชการก็ดี, ได้มีระเบียบกฎข้อบังคับและกระแสพระราชนิมิตซึ่งเจ้ากระทรวงปฏิบัติการอยู่แล้วทุกกระทรวงทบวงกรม ส่วนที่ว่าด้วยยศข้าราชการ และกำหนดชั้นตำแหน่ง ข้าราชการ ก็มีพระราชบัญญัติอยู่แล้ว การขอเลื่อนยศก็มี

กระแต่ร์พระราชนิยาม เรื่องการขอพระราชทานบำเหน็จสำหรับความดีความชอบของข้าราชการอยู่แล้ว แต่ —

ข้อบังคับคำสั่งของกระทรวงต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วนั้น เป็นความดำริห์ของเจ้ากระทรวงนั้น ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงกันทุกกระทรวง แม้แต่ทางการจะได้ดำเนินเป็นอย่างเดียวกัน บางกระทรวงก็คงจะปฏิบัติยังบ้างหย่อนบ้าง จึงเห็นว่าเป็นเวลาสมควรจะโปรดเกล้าฯ ตั้งใหม่กรรมการหรือผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้เรียกข้อบังคับและคำสั่งเหล่านี้จากเจ้ากระทรวงต่าง ๆ มารวบรวมเป็นข้อบังคับระเบียบการ ข้อบังคับนี้เมื่อได้เสนอนั้นที่ประชุมเสนาบดีเป็นอันตกลงแล้ว ให้ใช้เป็นข้อบังคับสำหรับข้าราชการพลเรือนทุกกระทรวง (Civil Service Regulation) เว้นไว้แต่งานสิ่งใดที่เกี่ยวกับวิชาพิเศษ ควรเว้นไว้ให้ทำกันโดยเฉพาะเป็นพิเศษ

ทั้งนี้สมควรประการใด สุดแล้วแต่ จะทรงพระกรุณา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

๑
เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

ที่ ๗๖/๓๔๘๗๗

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย ในพระนคร

วันที่ ๘ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

แจ้งความไปยัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

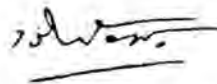
ตามหนังสือที่ ๒๗๘/๓๗๘๖ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน กับที่ ๒๘๒/๓๘๔.๓ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ลงบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือนของพระเจ้านบรมวงศ์เชอกรมพระตำรงราชานุภาพ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิจารณาประกอบด้วย เรื่องร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือนซึ่งข้าพเจ้าได้ทูลเกล้าฯ ถวายเข้าไปนั้น แล้วให้ทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นไปทางหนังสือภายในเดือนธันวาคมศกนี้ กับในขณะเดียวกัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นด้วยว่า ระเบียบการลงโทษกับระเบียบการรับคนเข้าทำราชการพลเรือน จะควรออกพระราชบัญญัติแยกต่างหากจากกัน หรือควรเป็นพระราชบัญญัติเดียวกันนั้น ได้พิจารณาตลอดแล้ว

ในปัญหาข้อหลังนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า จะออกรวมเป็นพระราชบัญญัติเดียวกันก็ดูไม่ขัดข้อง และได้ผลว่าเป็นระเบียบอันจะค้นคว้าได้ง่าย เพราะรวมอยู่ในที่แห่งเดียวกัน การที่ข้าพเจ้าได้ทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นและร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือนขึ้นไปก่อนนั้น ก็เพราะได้มีความเข้าใจว่า ระเบียบการอันได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระตำรงฯ ทรงพระดำรินั้น เป็นแต่เรื่องระเบียบรับคนเข้าทำราชการแต่อย่างเดียว มิได้ทราบว่าการกรมพระตำรงฯ จะทรงเป็นระเบียบการสำหรับข้าราชการพลเรือนทั่วไปทุกเรื่อง ดังนี้

ส่วนบันทึกของกรมพระตำรวจ ฯ นั้น ข้าพเจ้าได้พิจารณาแล้ว มีข้อที่พึง
ปรารถนาแจ้งในบันทึกฉบับหนึ่งซึ่งได้แนบมาพร้อมกับหนังสือนี้

ถ้ามีโอกาศอันควร ขอได้นำความขึ้นกราบบังคมทูล พระกรุณาทราบฝ่า
ล่องธุลีพระบาท การจะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

จอมพล

เสนาบดีกระทรวงกระลาโหมและอภิรัฐมนตรี

บันทึกความเห็น
ของเสนาบดีกระทรวงกราโหม
ปรารภบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน
ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ

ว่าด้วยประเภทข้าราชการพลเรือนและวิชาความรู้

ตามบันทึกของกรมพระดำรง ฯ แบ่งข้าราชการพลเรือนออกเป็น ๓ ประเภท คือ ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภทหนึ่ง, วิสามัญประเภทหนึ่ง, และพนักงานอีกประเภทหนึ่ง ใน ๓ ประเภทนี้ ปรากฏมีข้อบังคับในเรื่องวิชาความรู้ แต่เฉพาะประเภทข้าราชการพลเรือนสามัญเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วประเภทวิสามัญ ถือเอาคุณพิเศษเฉพาะการเป็นทตง ส่วนประเภทพนักงานถือว่ามำนำทำการแต่เพียงด้วยแรงงาน ไม่ต้องมีความรู้

ตามทักกล่าวมานี้ เกิดมีปัญหว่า จำพวกเสมียนนั้น เข้าอยู่ในข้าราชการประเภทไหน ในบันทึกนี้ยังดีความไม่ได้แน่ชัด เห็นมีทักกล่าวถึงเสมียนอยู่เพียง ๒ แห่ง คือ ในข้อ ๒๒ แห่งหนึ่งซึ่งทำให้เข้าใจว่านับอยู่ในประเภทข้าราชการพลเรือน แต่อีกแห่งหนึ่งในข้อ ๔๖ จึงกล่าวรวมไว้ในประเภทพนักงาน จึงเข้าใจพระประสงค์ว่า จะทรงนับเสมียนเข้าไว้ในจำพวกข้าราชการซึ่งใช้แต่เพียงแรงงาน ไม่ต้องมีความรู้

การที่ถือว่า เสมียนเป็นบุคคลใช้แต่เพียงแรงงานไม่ต้องมีกำหนดความรู้ นั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องด้วย เพราะเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ—

- ๑) เสมียนถ้าไม่มีความรู้หรือรู้หนังสือน้อย ใช้งานไม่ได้คุ้มค่า

๒) เหตุที่ไม่มีการกำหนดวิชาความรู้สำหรับเสมียน ทำให้คนไทยแสวงอาชีพทางรับราชการตำแหน่งเสมียนโดยมาก เพราะเป็นงานเบา จนเกิดคำหนักกันขึ้นว่าโรงเรียนมีชั้นสำหรับเพาะคนเป็นเสมียน

๓) เป็นทางให้คนแอบอิงอาศัยตำแหน่งราชการเลี้ยงชีพด้วยความเอื้อเฟื้อเกื้อหนุนของผู้บังคับบัญชาในราชการ

๔) ทางกระทรวงกระทรวงอื่นมีระเบียบการและหลักสูตรสอบไล่วิชาก่อนรับคนเข้าเป็นเสมียน ได้ใช้มาตงสืบมาแล้วก็ไม่มีเหตุขัดข้องอะไรในการที่จะหาเสมียนให้พอใช้ราชการ

ด้วยเหตุดังกล่าวมาทางปวงนั้น จึงเห็นควรมีกำหนดวิชาความรู้สำหรับเสมียน แต่ถ้าถือเอาตามหลักสูตรวิชาซึ่งได้ศึกษาในโรงเรียนเป็นกำหนดได้โดยไม่ต้องสอบไล่ทางกระทรวงอื่น จึงจะเป็นการสะดวก และในส่วนนี้เห็นว่าควรวางกำหนดผู้ที่ได้ศึกษาสำหรับวิชาชั้นมัธยม ๘ ให้รับเข้าเป็นเสมียนเอกได้ทีเดียว ถ้าสำหรับชั้นมัธยม ๗ รับเป็นเสมียนโทได้ สำหรับชั้นมัธยม ๖ รับเข้าทำการได้เพียงชั้นเสมียนตรี แต่ทุกชั้นเลื่อนขึ้นไปได้จนถึงเสมียนเอกตามคุณความดีความชอบที่จะได้แสดงต่อไปในราชการ ผู้มีวิชาความรู้ต่ำกว่าสำหรับชั้นมัธยม ๖ ไม่ควรให้รับเข้าเป็นเสมียนได้ แต่ตามที่กล่าวมาเห็นยังพึงเบ็ดเตล็ดว่า หลักสูตรสูงเกินไปนักจะหาเสมียนไม่ได้พอใช้ราชการ จะลดขีดเบ็ดเตล็ดเพียงมัธยม ๕ หรือมัธยม ๔ ก็ได้ แต่ไม่ควรต่ำกว่ามัธยม ๔ เป็นอันขาด

เมื่อยกเสมียนขึ้นไว้ในฐานะต้องเป็นผู้มีภูมิความรู้เช่นนั้นแล้ว ก็ไปรวมอยู่ในประเภทพนักงานไม่ได้ และน่าจะต้องมารวมไว้เป็นชั้นหนึ่งในประเภทข้าราชการพลเรือน ซึ่งข้าพเจ้าเห็นควรแบ่งชั้นในประเภทนั้นย่อยลงไปอีกเป็น ๓ ชั้น คือ

๑) ข้าราชการชั้นต่ำ (Petty official) ได้แก่ข้าราชการต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตรรวมทั้งเสมียนต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยม ๖ และมีประกาศนียบัตรแล้ว ไม่ต้องสอบไล่เข้าในกระทรวง มีทางขึ้นต่อไปได้เพียงไม่เกินยศราชบุรุษ เว้นแต่จะได้อบรมไล่ตามหลักสูตรวิชาของกระทรวง อันกำหนดไว้สำหรับข้าราชการชั้นนี้ขึ้นไปนั้นสำเร็จออกชั้นหนึ่งจึงให้เลื่อนขึ้นไปอีกได้.

๒) ข้าราชการชั้นผู้น้อย (Subaltern official) ได้แก่ตำแหน่งซึ่งมีอัตรายศเป็นชั้นรองอำมาตย์ตงแต่ตรีขึ้นไปจนถึงเอก ข้าราชการชั้นนี้มัทมาสองทาง.

ก) ขึ้นจากข้าราชการชั้นต่ำ เมื่อสอบไล่ได้วิชาตามหลักสูตรของกระทรวงสำหรับข้าราชการชั้นนี้.

ข) ผู้ที่สอบไล่ได้สำเร็จวิชาจากมหาวิทยาลัย เช่น เหนติบัณฑิต, แพทย์, นายช่างวิศวกรรม, ผู้สำเร็จวิชารัฐประศาสน์ ฯลฯ จำพวกนี้รับเข้าในจำพวกข้าราชการชั้นผู้น้อยได้ทีเดียวโดยยึดหลักประกาศนียบัตรมหาวิทยาลัยไม่ต้องสอบไล่เข้าทางกระทรวง ข้าราชการชั้นผู้น้อยที่กล่าวนี้ใหม่ทางขึ้นในราชการเพียงถึงชั้นรองอำมาตย์เอกเป็นสูงสุด ถ้าจะขึ้นต่อไปได้ก็ต้องสอบไล่วิชาความรู้ทางกระทรวงอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งพึงกำหนดเป็นหลักสูตร์สูงขึ้นไป กอบด้วยการสอบความรู้ในหลักและระเบียบการชั้นสูง.

๓) ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ (Superior official) ได้แก่ตำแหน่งซึ่งมีอัตรายศตั้งแต่อำมาตย์ตรีขึ้นไป และผู้ที่จะเข้าถึงชั้นข้าราชการผู้ใหญ่ได้นั้น มีมาทางเดียวคือ ขึ้นจากชั้นข้าราชการผู้น้อยที่สอบวิชาได้โดยหลักสูตรเฉพาะสำหรับชั้นนี้.

ตามที่กล่าวถึงหลักสูตรนั้น ถ้าด้วยหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัยของรัฐบาล ย่อมหมายความว่าตลอดถึงหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในประเทศนอกประเทศ และหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่างประเทศเทียบเคียงกัน

ตามชั้น เสมอกับหลักสูตรของกระทรวงธรรมการนั้นด้วย อนึ่งหลักสูตรสอบได้
สำหรับกระทรวงนั้น แม้จำต้องต่างกันโดยชนิดแห่งวิชาและหน้าที่แห่งการงาน
ก็เป็นปัญหาที่จะต้องกำหนดไว้ต่อไป โดยหลักสายกลางพอประมาณ และจำจะ
ต้องแยกให้เฉียบขาดสูงต่ำกว่ากันเป็นสองชั้น ในระหว่างหลักสูตรสำหรับข้าราชการ
ชั้นผู้น้อยและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่.

ตามระเบียบที่กล่าวมานี้ เป็นอันเปลี่ยนแปลงวิธีการสอบได้วิชาชนิดไป
จากบันทึกของกรมพระดำรงฯ ซึ่งนอกจากการสอบได้ทางโรงเรียน ธรรมดามี
ระเบียบต้องเข้าสอบได้เข้าในกระทรวงทุกคนแต่เพียงครั้งเดียว ส่วนระเบียบของ
ข้าพเจ้านมีทางเข้าได้โดยไม่ต้องสอบได้ทางกระทรวงเสียส่วนหนึ่ง ยึดเอาประกาศ
นี้ยบตรีโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเป็นที่ตั้ง อันจะเป็นเครื่องบันเทาภาระในเรื่อง
สอบได้ได้อย่างหนึ่ง แต่ที่กำหนดให้ต้องสอบได้สำหรับเลื่อนชั้นเป็นสองชั้น (หรือ
เพียงชั้นเดียวแล้วแต่ทุนความรู้ของบุคคล) ถึงจะเพิ่มภาระการสอบได้ชั้นในส่วนนี้
ก็จะได้ผลเป็นประโยชน์อย่างหนึ่ง คือ ที่จะแก้ให้ทางเลื่อนชั้นดำเนินไปในเชิง
ความรู้ประกอบด้วย ไม่ใช่แต่โดยลำพังใจชอบของผู้บังคับบัญชา อันจะเป็นทาง
ตัดเคราะห์หรือความน้อยอกน้อยใจของข้าราชการเช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ได้บ้างซึ่งมัก
จะพากันกล่าวว่า บุคคลได้ตำแหน่งเพราะผู้บังคับบัญชารักหรือเอื้อเฟื้อ ส่วนความบกพร่อง
ของตนไม่ระลึกรู้ถึง ถ้ามีการสอบได้เช่นนี้ แม้ผู้ใดสอบได้ตก ก็เป็นอันหมดหนทาง
ที่จะเลื่อนชั้น จะโทษผู้บังคับบัญชาก็ไม่ได้ ทั้งจะได้เป็นทางรู้ตัวว่า ตนไม่มีฐานะที่จะ
เจริญต่อไปในราชการอีกแล้ว อาจเตือนใจให้เตรียมหาอาชีพะทางอื่นเป็นที่สดวก
แก่การที่จะออกจากราชการ เปิดทางให้ผู้น้อยได้เลื่อนชั้น อีกประการหนึ่งตามที่
กำหนดว่า ข้าราชการชั้นต่ำจะขึ้นถึงชั้นสัญญาบัตรไม่ได้ นอกจากสอบได้ได้ตาม
หลักสูตรนั้น ก็เป็นทางจำกัดมิให้มีจำนวนข้าราชการสัญญาบัตรพัวพร้อมมากเกินไป.

อนึ่งเมื่อจำกัดข้าราชการชั้นต่ำไว้ให้มีค่าอย่างสูงได้เพียงราชบุรุษย์เช่น
แล้ว ส่วนข้าราชการประเภทพนักงานซึ่งกรมพระดำรงฯ ทรงไว้ในข้อ ๕๐ ว่า เมื่อ
ได้รับราชการมีเวลามติดต่อกันกว่า ๓๕ ปี อาจจะให้เข้ารับราชการในตำแหน่ง
ข้าราชการพลเรือนสามัญได้นั้น ถ้าหมายถึงจะให้ชั้นเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตร
ได้ ข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องด้วย เพราะเหตุว่า ประเภทพนักงานไม่ต้องมีวิชาความรู้
อะไรที่น่าที่แค่แรงงานตั้งชั้กด้วยอย่าง คือ นักรกร, ภารโรง, เป็นต้นแล้ว หรือจะ
หาตัวอย่างกว่านั้นอีกก็เช่นว่า พนักงานรักษาโคมไฟประภาคาร, พนักงานดูแล
ต้นไม้, ถนน, พนักงานคุมคนงานตามถนน, คนขับรถ ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น ข้าพเจ้า
คิดไม่ออกเลยว่่า จะมีตำแหน่งใดที่อยู่ในฐานะสมควรให้เป็นชั้นสัญญาบัตรเท่า
เทียมฐานะของบุคคลซึ่งจะต้องมีความรู้ จึงเห็นควรจำกัดไว้เสียเหมือนกันว่า
ข้าราชการประเภทพนักงานเข้ารับราชการมานาน จะให้มีค่าได้อย่างสูงเพียงชั้นราช
บุรุษย์.

ว่าด้วยเทียบชั้นยศข้าราชการพลเรือน

การเทียบชั้นยศข้าราชการพลเรือนตามบันทึกของกรมพระดำรงฯ ข้อ ๘๘
ไม่สู้จำเป็นที่จะต้องเทียบกับทหาร เพราะควรจะเป็นความเข้าใจเช่นนั้นอยู่แล้วตาม
พระราชบัญญัติदानันดรศักดิ์ แต่ชั้นราชบุรุษย์มิได้เทียบชั้นสัญญาบัตร ที่ถุ่ณนั้น
น่าจะต้องเทียบเสมอชั้นจ่านายสิบ ไม่ใช่ นายสิบ เมื่อเป็นเช่นนั้นตามที่กำหนดไว้
ในข้อ ๘๘ แห่งบันทึกของ กรมพระดำรงฯ ว่าข้าราชการพลเรือนจะต้องเป็นเพียง
ราชบุรุษย์ก่อนทุกคน เว้นแต่จะทรงพระกรุณาฯยกย่องเป็นพิเศษนั้น ว่าตามระเบียบ
ของข้าพเจ้าเห็นว่าไม่จำเป็น ผู้ใดมีความรู้เข้ารับราชการในชั้นข้าราชการผู้น้อยได้
แม้ยังมิได้เป็นราชบุรุษย์ ก็ควรให้เป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตรได้ทีเดียว กล่าวคือ
ได้ยศรองอำมาตย์ตรีขึ้นไป ส่วนยศราชบุรุษย์ เอาไว้ใช้แต่เพียงเป็นบำเหน็จ

สำหรับข้าราชการชั้นต่ำและพนักงานซึ่งไม่มีทางเลื่อนชั้นเป็นชั้นสัญญาบัตรได้ ให้เป็นความยกย่องสูงสุดสำหรับข้าราชการชั้นต่ำ และพนักงานที่ได้รับราชการมานานในชั้นนั้น.

อนึ่ง ตามที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้ว่า ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรนั้น ขอทำความเข้าใจให้ชัดว่า มีใช้หมายเอาแต่เพียงสัญญาบัตรบรรดาศักดิ์ เช่นที่กระทรวงพระคลังเข้าใจอยู่เวลานี้ ในการพิจารณาเบี้ยบำนาญเป็นต้น ซึ่งไปถือเสียว่า ยศ อำมาตย์หรือรองอำมาตย์นั้น เป็นเพียงประกาศในราชกิจจานุเบกษาไม่มีใบสัญญาบัตร จึงไม่นับว่าเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ขอนัดด้วยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงวางระเบียบดำนันตรศักดิ์ข้าราชการพลเรือนชั้นนี้ มีพระราชประสงค์แน่ชัดให้ถือยศรองอำมาตย์, อำมาตย์, มหาอำมาตย์ รวมกันอยู่ในชั้นสัญญาบัตรแม้ทั้งไม่มีราชทินนามบรรดาศักดิ์ เช่นเดียวกับข้าราชการฝ่ายทหาร ซึ่งนับยศนายร้อยตรีขึ้นไปเป็นยศชั้นสัญญาบัตรไม่จำเป็นมีราชทินนามบรรดาศักดิ์ และในพระราชบัญญัติดำนันตรศักดิ์ก็ให้ถือลำดับข้าราชการตามยศ เช่น รองอำมาตย์โทเด็มนำนายร้อยตรี ทั้งนี้จะนับว่านายร้อยตรีเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตร แล้วจะนับเอารองอำมาตย์โทเมื่อไม่มีสัญญาบัตรขุนนางว่า มีใช้ข้าราชการสัญญาบัตรนั้น ดูกระไรอยู่ ควรที่จะทำความเข้าใจในชั้นนี้เสียให้แน่ชัดด้วย.

ว่าด้วยวินัยข้าราชการพลเรือน

ตามบันทึกของกรมพระดำรงฯ ตอนที่ ๔ ว่าด้วยวินัยข้าราชการพลเรือน คือ การควรเว้นและการควรประพฤตินั้น ในส่วนข้อความเกี่ยวกับการประพฤติอาชัพนอกราชการตามความในข้อ ๓๒ นั้น เป็นการต่อสู้ที่จะมีระเบียบขึ้น เพราะรู้สึกความต้องการมานานแล้ว ถ้าจะมีข้อปรารภก็เพียงในส่วนปลีกย่อยซึ่งจำแนกไว้ใน

ท่าน ข้าพเจ้าเห็นว่า ในการค้าขาย เหตุที่ข้าราชการเพียงเป็นผู้ถือหุ้นเท่านั้น ไม่
ถึงแก่เป็นผู้นายหรือเป็นผู้จัดการหุ้นส่วน ก็สมควรจะอนุญาต เพราะการถือหุ้น
เป็นการส่งเสริมทรัพย์ที่หาได้โดยสุจริต แลแสดงผลประโยชน์ให้องค์งาม ชนกว่าที่จะ
เก็บไว้เฉย ๆ หรือฝากธนาคาร จัดว่าเป็นทางให้องค์กลางแก่ข้าราชการโดยไม่
จำเป็นเสียประโยชน์ราชการ ถ้าห้ามเสียหมดทีเดียวแล้วข้าราชการก็จะไม่มีหนทาง
เก็บหอมอมริบไว้ สำหรับเลี้ยงชีพเมื่อออกจากราชการ หรือไว้เป็นสมบัติ เก็บบุตร
หลานไว้ ตามบันทึกของกรมพระดำรงฯ ก็มีใบบอกห้ามชัดแจ้งถึงเพียงนี้ แต่มี
ข้อห้ามทำการค้าขาย จึงเป็นปัญหาอยู่ว่า การถือหุ้นจะนับว่าทำการค้าขายด้วย
หรือไม่ อีกประการหนึ่ง คำว่า "เป็นผู้ตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท" นั้น ก็ยังไม่สู้
ชัดแจ้งว่า หมายความว่าถึงเพียงไร ถ้าหมายความว่าเป็นผู้เริ่มริ (Promotor) ด้วยแล้ว
บางทีก็จะหนักไป เพราะเหตุว่าผู้เริ่มรินี้ เท่ากับเป็นผู้ถือหุ้นชั้นตนเท่านั้นเอง
ถ้ามีเกี่ยวข้องกับเป็นผู้จัดการด้วยแล้ว ก็ไม่สู้ผิดอะไรก็นักกับการถือหุ้น ถ้าจะ
สงสัยว่า การถือหุ้นอาจทำให้ข้าราชการมีความเห็นลำเอียงไปข้างประโยชน์ตน
ในเมื่อจะต้องวินิจฉัยกิจการบางอย่างของรัฐบาล และเห็นจำเป็นจะต้องระมัดระวัง
ก็ยังมีทางที่จะจัดเป็นระเบียบของกระทรวงให้มีการรายงานจดทะเบียนการถือหุ้นของ
ข้าราชการไว้ เมื่อว่าจะมอบให้ข้าราชการผู้นั้นมาทำอย่างใดก็เลยเข้าไปถึงบริษัท
หรือหุ้นส่วน อันเข้ามีหุ้นเป็นส่วนใหญ่ เจ้ากระทรวงก็จะละเว้นเสียไม่ใช่คนนั้น.

ในบันทึกของกรมพระดำรงฯ ข้อ ๓๔ ว่าถึงการย้ายกระทรวง ถ้าย้ายไป
โดยมิได้รับอนุญาตของเจ้ากระทรวงทั้งสองฝ่ายให้ย้ายไป ก็ไม่ให้นับเวลาที่ได้รับ
ราชการในกระทรวงก่อนเพื่อรับบำเหน็จบำนาญในกระทรวงหลังนั้น ยังไม่สู้เข้าใจ
ว่าประสงค์อะไร เพราะการย้ายกระทรวงโดยมิได้รับอนุญาตของเจ้ากระทรวงเดิมนั้น
ไม่แลเห็นว่าจะมีได้ นอกจากเขาลาออกเสียก่อน ในส่วนนี้ระเบียบกระทรวง

พระคลัง ฯ เคยถือว่า มิให้นับเวลาติดต่อกันสำหรับนับอายุราชการ ขอมิให้นับแต่
เมื่อย้ายด้วยความขอร้องของเจ้ากระทรวง ข้อบัญญัติอันนี้ แม่ที่กระทรวงพระคลัง ฯ
ปฏิบัติอยู่ทุกวันนี้ ข้าพเจ้าก็ไม่เห็นมีประโยชน์และเห็นไม่เป็นธรรม เพราะรับ
ราชการทางไหนก็ราชการด้วยกัน ควรนับอายุราชการให้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย เว้น
แต่เวลาที่ลาออกไปว่างราชการอยู่นั้นและ จึงควรตัดออกไม่นับ แต่ก่อนนั้นหากคน
ใช้ในราชการยาก ต่างกระทรวงจึงต่างแย่งกันอยู่ ระเบียบข้อนี้จึงมีประโยชน์
อยู่บ้าง มาบัดนี้ตำแหน่งราชการก็สลับหลวมเข้าด้วยกันแล้ว การที่คนลาออกไม่
ควรรังเกียจ เพราะเป็นทางดีที่คนข้างหลังจะได้โอกาสเลื่อนขึ้นไป ส่วนที่เป็นคนดี
จริงๆ สัมควรจะหวงแหน ก็เมื่อนานที่ของเจ้ากระทรวงจะต้องใช้บุคคลใฝ่มาเอาออก
เอาใจไว้ให้อยู่ยัด.

ว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ

ตามความในบันทึกของกรมพระดำรง ฯ ข้อ ๓๓ กล่าวถึงผลประโยชน์อัน
ข้าราชการพลเรือนสามัญจะพึงได้รับ และในที่นี้กล่าวถึงเบี้ยบำนาญด้วย ใน
เรื่องเบี้ยบำนาญนี้ ย่อมหมายความว่า มีพระราชบัญญัติเฉพาะการครอบงำอีกชั้น
หนึ่ง ซึ่งตามรูปที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ เบี้ยบำนาญย่อมมิได้แต่เฉพาะข้าราชการชั้น
สัญญาบัตร เท่านั้นยศจนอำมาตย์ ฯลฯ เข้าไว้ในชั้นสัญญาบัตรด้วย ก็เป็นอัน
ไม่ขัดกัน เว้นแต่ระเบียบในบันทึกนี้ ย่อมกินความถึงข้าราชการด้วยซึ่งมิใช่ชั้น
สัญญาบัตร ถ้ามีความมุ่งหมายต่อไปจะให้ราชการบุรุษมีสิทธิรับพระราชทานเบี้ย
บำนาญด้วยแล้ว ก็นับว่าฝ่ายทหารเสียเปรียบ เพราะจ่านายสิบซึ่งเทียบยศเท่ากับ
หาได้เข้าอยู่ในเกณฑ์รับพระราชทานเบี้ยบำนาญไม่ หากว่าตกลงเช่นนั้นจะต้องขอ
ให้จ่านายสิบอยู่ในเกณฑ์รับพระราชทานเบี้ยบำนาญได้ด้วย จึงขอปรารภไว้ในที่นี้.

ว่าด้วยลักษณะบังคับบัญชา

ตามความในบันทึกของกรมพระดำรง ฯ ข้อ ๑๖ คำว่า “ผู้บังคับบัญชาโดยตรง” ยังเป็นการใช้ศัพท์ไม่ต้องกับความเข้าใจในฝ่ายทหารบัดนี้ ซึ่งผู้บังคับบัญชาโดยตรง หมายความว่าเฉพาะแต่ผู้บังคับบัญชา ชั้นต้น ถัดจากผู้บังคับบัญชาขึ้นไปคนเดียวเท่านั้น ส่วนชั้นที่สูงขึ้นไปกว่านั้น นับว่าเป็นผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ไม่ใช่โดยตรง เช่น ในตัวอย่างที่กล่าวในข้อ ๑๖ นี้ ก็คือว่า นายเวรคนเดียว เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของลูกเวร เหนือขึ้นไปนั้นมีปลัดกรม, เจ้ากรม, อธิบดี, เสนาบดี, เป็นผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น.

ว่าด้วยอาญา

ในส่วนอาญาของกระทรวงสำหรับลงโทษข้าราชการพลเรือนในฐานะละเมิดวินัย ข้าพเจ้าได้ทูลเกล้า ฯ ถวายร่างของกรมร่างกฎหมาย พร้อมด้วยความเห็น โดยหนังสือที่ ๕๘/๑๕๖๒๖ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ศกนี้ นั้นแล้วยังคงมีความเห็นอยู่ตามทำนองนั้น หากจะแก้ไขไปจากนั้นบ้าง ก็คงจะไม่สู้มีข้อขัดข้องนัก แต่ในส่วนที่กรมพระดำรง ฯ ทรงมานี้ มีถ้อยคำบางประการที่ใคร่จะทักท้วงเพราะเหตุว่าอาจเป็นหลักการเฉพาะเรื่องได้ดังจะกล่าวต่อไป

ก) ในข้อ ๑๘ มีความว่า “ปลดออกจากราชการ สำหรับลงโทษผู้ซึ่งไม่สมควรจะอยู่ในตำแหน่งราชการ เพราะไม่สามารถจะรับราชการต่อไป ฯลฯ” นั้น เห็นขัดกันอยู่ เพราะความไม่สามารถในราชการอันเนื่องแต่โง่เขลาเบาปัญญา กัด, ใจคออ่อนแอไม่หนักแน่น กัด, กาย, ใจทุพพลภาพ กัด, เหล่านี้ เป็นความบกพร่องโดยสภาพธรรมดา มิใช่ความผิด แม้จะเอาออกจากราชการ จะเรียกว่าลงโทษนั้น หากควรไม่

ข) ในข้อ ๒๐ การกำจัดหรือปลดข้าราชการ ต้องมีคำพิพากษาของศาล หรือมีกรรมการได้ส่วน ก่อนนั้น ก็เป็นการได้อยู่ แต่ถ้าเกี่ยวข้องกับออกเพราะไร้ความสามารถ ก็ดูเป็นการยากที่จะได้ส่วน ย่อมอยู่แก่ความวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชายิ่งกว่า.

อนึ่ง การปลดข้าราชการทุกคน ถ้าเป็นผู้ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรบรรดาศักดิ์ จะต้องได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนนั้น เห็นว่าเป็นการเพิ่มพระราชภาระระบบกวนได้ฝ่าล่องรู้ลึพระบาทเกินไป ทั้งตัดหนทางที่เสนาบดีจะรับผิดชอบต่างพระองค์ได้เสียหมดด้วย เห็นควรต้องมีพระบรมราชานุญาตแต่เพียง ในกรณียกออกจากยศบรรดาศักดิ์ หรือปลดข้าราชการ ชั้นสูงตั้งแต่ ชั้นเจ้ากรมขึ้นไปเท่านั้น.

ค) ในข้อ ๒๒ กล่าวถึงผู้ต้องโทษ มีตำแหน่งเสมียนด้วย แต่ไม่มีพนักงานเป็นปัญหาว่า ข้าราชการประเภทพนักงานจะลงโทษตามเกณฑ์ด้วยได้หรือไม่ และจะเข้าลักษณะเป็นผู้ต้องโทษชั้นใด.

ง) ในข้อ ๒๕ ว่าด้วยอุทธรณ์ มีความว่า "ผู้อุทธรณ์อาจถูกเพิ่มโทษถ้าอุทธรณ์โดยไม่มีมูล" ดูเป็นการหนักอยู่ อนึ่ง วิชอุทธรณ์นี้ ผิดกับระเบียบการทางฝ่ายทหารในปัจจุบันนี้อยู่บ้าง คือ ฝ่ายทหารดำริสัคว่าต้องรับโทษมีเป็นธรรมเนียมหรือผิดระเบียบการลงอาญา มีกำหนดให้ร้องทุกชุดต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือผู้ลงโทษขึ้นไปนั้นทีเดียว ไม่ต้องยื่นร้องทุกชุดต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงก่อน ทั้งนี้ แต่เดิมระเบียบฝ่ายทหารก็เป็นอย่างเดียวกันกับที่กล่าวในข้อ ๒๕ นี้ แต่ภายหลังได้แก้ไขมาระเบียบปัจจุบันนี้ ก็เพราะจะตัดหนทางที่ผู้บังคับบัญชาผู้ซึ่งได้เป็นผู้สั่งลงโทษเองต้องรับคำร้องทุกชุดพ้องตนเอง เป็นที่ลำบากใจและเบียดทางให้เกิดความนิ่งเสีย หรือถ้าผู้บังคับบัญชาชั้นสูงเป็นผู้ลงโทษ แต่คำร้องทุกชุดต้องมายื่น

ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นต่ำกว่านั้นก่อน ก็เป็นเครื่องประจักษ์ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงต่อผู้บังคับบัญชาชั้นต่ำ.

ว่าด้วยการลา

สิทธิในเรื่องลา น่าสงสัยมากกว่า จะใช้เป็นระเบียบเดียวกันทั่วไปทุกกระทรวงโดยไม่ขัดแก่น้ำที่การทำงานเฉพาะกระทรวงนั้นจะได้หรือไม่ ถ้าเทียบกับฝ่ายทหาร ซึ่งมีสิทธิการลามากกว่าที่กำหนดไว้ในบันทึกของกรมพระตำรงฯ นี้ และข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการในฝ่ายทหารทุกวันนี้ ก็ได้รับสิทธิการลาอย่างทหาร ถ้าออกพระราชบัญญัติว่าด้วยข้าราชการพลเรือนตามบันทึกฉบับปัญหาต่อไปว่า ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการฝ่ายทหารจะคงได้รับสิทธิลาอย่างเดิมคือ เหมือนทหารหรือจะต้องถูกตัดสิทธิลงด้วยระเบียบนี้.

ในข้อ ๓๒ กล่าวถึงลาป่วยต้องได้รับอนุญาต มิฉะนั้นนับว่าเป็นหลบหลีกราชการ ระเบียบนี้ต่างกันไปกับระเบียบที่ใช้อยู่ในฝ่ายทหารปัจจุบันนี้ ซึ่งการป่วยไม่ต้องเป็นการลาต้องรับอนุญาต เพราะเหตุว่า เมื่อป่วยแล้วย่อมไม่สามารถทำการได้ หากจะลา จะไม่อนุญาตให้ลาไม่ได้ จึงไม่มีมูลในการที่จะนับว่าเป็นการลาทางราชการทหารย่อมถือเอาหลักฐานแสดงว่าป่วยจริงนั้นเป็นที่ตั้ง และถือว่าเมื่อรายงานบอกป่วยแล้วและมีหลักฐานเรียบร้อย ก็เป็นอันหยุดการได้ ผู้บังคับบัญชาเพียงแต่รับรู้ไว้ เมื่อหายป่วยแล้ว ยังจำเป็นจะต้องพักผ่อนรักษาตัวต่อไปจึงต้องลาพักราชการ.

ระเบียบการป่วย ให้รับเงินเดือนกิ่งอัตรา และถ้าป่วยเรื้อรังครบหนึ่งให้พิจารณาว่าจะควรปลดออกจากราชการหรือไม่นั้น เทียบกับระเบียบทหารต่างกันอยู่ ซึ่งฝ่ายทหารป่วย คงรับเงินเดือนเต็ม แต่ถ้าป่วยติดต่อกันเป็นเวลาถึง ๓ เดือน

ในรอบ ๓๒ เดือน ต้องปลดจากราชการประจำทั้งนี้ ความสมควรจะเป็นเพียงไร จะตกลงกันอย่างไร ข้าพเจ้าก็ไม่สู้จะรังเกียจเพราะฝ่ายทหารเมื่อปลดจากประจำการ ก็มีโอกาสได้รับเบี้ยหวัดกองหนุน แต่ฝ่ายพลเรือนหากยังไม่ถึงเกณฑ์เบี้ยบำนาญ เมื่อถูกปลดก็ไม่มียาไรได้ ต่างกันอยู่ดังนี้ ดูสมควรที่ในกรณีบวช ข้าราชการ พลเรือนจะได้รับสิทธิอยู่ในราชการได้นานกว่า แต่ให้ถึงหนึ่งปีนับกรูสึกว่าการทำงาน ในหน้าที่จะขาดไปนานอยู่.

ว่าด้วยพนักงาน

จะขอล่าช้าเพียงว่า ไม่ควรให้หมิ่นหนทางจนถึงชนชั้นสัญญาบัตรได้ แม้จะได้เงินเดือนตามควรแก่ค่าของงานสูงเพียงใดก็ตาม ควรให้มัชได้ อย่างสูงเพียง ราชบุรุษ.

ที่ ๕๕, ๒๔๖๘
๓๔๘/๒๒

แผนกปกครอง

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๓๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

แจ้งความมายัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

หนังสือกรมราชเลขาธิการที่ ๘๕/๓๗๘๘ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ กับที่ ๘๕/๓๘๔๘ ลงวันที่ ๖ เดือนเดียวกัน สืบบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน, ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน แลบันทึกระเบียบข้าราชการพลเรือนชั้นประเภทวิสามัญแลประเภทพนักงานรวม ๓ ฉบับมา เพื่อให้แสดงความเห็น นั้น ได้รับทราบแล้ว ข้าพเจ้าได้พิจารณาร่างบทบัญญัติทั้ง ๓ ที่ส่งมาแล้ว ขอแสดงความคิดเห็นดังต่อไปนี้ คือ:—

ว่าด้วยการทั่วไป

(๑) โดยเหตุที่กระทรวงมหาดไทย มีข้าราชการพลเรือน ซึ่งมิใช่เป็นอำมาตย์ แลอยู่ในความคุ้มครองของประมวลกฎหมายอาญาทหาร ร.ศ. ๑๓๓ (พ.ศ. ๒๔๕๕) มาตรา ๔ อันมีข้อความทำถึงพระธรรมนูญทหารเรือ ร.ศ. ๓๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๓) มาตรา ๕๓ (๗) จึงมีปัญหว่า ตามร่างบทบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับที่ส่งมานั้น จะกินความมาถึงข้าราชการพลเรือนที่รับราชการในกระทรวงมหาดไทยหรือไม่

ตอนที่ ๔ ว่าด้วยวินัยข้าราชการพลเรือน

(๒) ตามความในข้อ ๓๒ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือน ซึ่งประจำการประกอบอาชีพในการหากำไรมีลักษณะ & ประการนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าใน ข. “ทำ

การค้าขาย” ย่อมเป็นความที่กว้างเกินไป แลย่อมเป็นการยากที่จะชี้ชัดลงไปได้ว่า วิธีปฏิบัติการค้าอย่างใด, สมควรจะอยู่ในข้อห้ามหรือไม่ จึงเห็นว่าการแก้ไขความแคบเข้าแลเข้าใจชัดเจนคือเดิมคำว่า “ซึ่งเป็นผู้จัดการโดยพลละตนเอง” เมื่อรวมความกันเข้าแล้ว คงอ่านได้ความดังนี้ “ทำการค้าขายซึ่งเป็นผู้จัดการโดยพลละตนเอง” หรือมีฉันทนมอบสิทธิ์ให้แก่เสนาบดีเจ้ากระทรวงวินิจฉัยว่า การการค้าขายสมควรจะขัดกันห้ามปรามเพียงใด.

ตอนที่ ๕ ว่าด้วยลักษณะบังคับบัญชา

(๓) ข้อ ๓๗ แล ๓๘ ซึ่งกล่าวถึงอาญากระทรวงสำหรับลงโทษข้าราชการพลเรือนมี ๖ สถานนั้น การกำจัดออกจากราชการย่อมไม่มีปัญหา เพราะผู้ที่ถูกกำจัดต้องถอดจากยศแลบรรดาศักดิ์ สิทธิอันพึงควรได้รับต่าง ๆ ย่อมหมดไปเป็นเงาตามตัว ที่ข้าพเจ้าสงสัยอยู่คือการ “ปลดออกจากราชการ” อันมีข้อความไขไว้ในข้อ ๓๗ อีกตอนหนึ่งคือ “การถูกปลดออกจากราชการไม่ทำให้สิ้นสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จบำนาญแลมียศศักดิ์คงอยู่”

ลักษณะที่ปลดออกจากราชการนั้น ความในข้อ ๓๗ ไขไว้ ๖ สถาน คือ—

- ก. เลิกตำแหน่ง.
- ข. ถึงอายุขัยตามพระราชบัญญัติ.
- ค. เกิดทุพพลภาพ ไม่สามารถจะรับราชการให้สมตำแหน่ง.
- ฆ. ประพฤติคนไม่สมควรอยู่ในราชการ.
- ง. ตกอยู่ในสถานะอันไม่สมควรเป็นข้าราชการ.

ลักษณะ ก, ข, ค, นั้น ไม่มีปัญหา คงมีปัญหายุ่งแต่ลักษณะ ฆ, แล ง.

๒ ประการเท่านั้น ซึ่งบางรายกระทรวงทหารเรือได้เคยปลดไปโดยไม่ให้ได้รับผลประโยชน์หรือบำนาญแต่อย่างใดเลย แลแล้วแต่ประพฤติกรรมหนักเบาเพียงใด

เช่นตัวอย่างว่า เป็นคนไม่เอาใจใส่ต่อหน้าที่ราชการ มักหลีกเลี่ยงบิตพลัว หรือ เป็นคนเสเพลสุราโดยอาจินปฏิบัติจนเป็นเหตุให้เสื่อมเสียเกียรติยศถึงคณะข้าราชการ แต่ไม่ถึงกับคดีอาญา ซึ่งสมควรนำคดีชั้นสู่ศาลแลถอดจากยศบรรดาศักดิ์ ได้ปลดไปโดยไม่ให้ได้รับผลอย่างใดเลย ถ้าความในข้อนี้ไม่ขยายให้ชัดแจ้งอยู่ในความวินิจฉัยของเสนาบดีเจ้ากระทรวงแล้ว เกรงว่าผู้ปลดออกจากราชการโดยทำนอง การที่กล่าวแล้ว จักร้องขอสิทธิที่ควรจะได้รับพระราชทานเบี้ยบำเหน็จบำนาญ ตลอดจนถึงทุลเกล้า ๆ ถวายฎีกาก็ได้.

(๔) ข้อ ๒๐ อาญาการจัดข้าราชการก๊ก หรือปลดข้าราชการก๊ก ต้อง อาศรัยคำพิพากษาศาล หรือมีรายงานการได้ส่วนของกรรมการในกระทรวงไม่น้อย กว่า ๓ คนเป็นหลัก ถ้าแลเป็นผู้ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรบรรดาศักดิ์ ต้องได้ รับพระราชทาน พระบรมราชานุญาตก่อน เสนาบดีเจ้ากระทรวงจึงจะส่งได้เป็น เด็ดขาด

การกำจัดนั้น คงไม่มีบั้นหาอย่างใด เพราะผู้ถูกกำจัดต้องถอดจาก ยศแลบรรดาศักดิ์ จำเป็นต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทาน พระบรมราชานุญาตอยู่แล้ว.

แต่ส่วนผู้ที่ปลดออกจากราชการนั้น ตามนิติธรรมแห่งกระทรวง มี กระทรวงทหารเรือเป็นต้น ถือสิทธิแห่งความวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชา ถ้าเห็น สมควรก็ปลดไป หากต้องจำเป็นอาศรัยคำพิพากษาศาล หรือรายงานได้ส่วนของ กรรมการไม่ แลก็ไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่จำต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เว้นแต่บุคคลคนนั้นรับราชการ ในตำแหน่งชั้นที่ ต่ำชั้น โดยกระแสนพระ บรมราช- โองการ คือชั้นหัวหน้ากรมเป็นต้น.

เพราะฉะนั้นถ้าอาญาการจัดข้าราชการ แลปลดข้าราชการไม่แยกไว้ เสียเป็นคนละข้อ ความจักเคลือบคลุม แลจะทำให้การปลดข้าราชการทุกคราวต้อง

อาศัยคำพิพากษาศาล หรือรายงานได้ส่วนของกรรมการในกระทรวงไม่น้อยกว่า ๓ คน แต่จำเป็นต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนทุกรายไป ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนพระราชภาระชั้นอื่นโดยไม่จำเป็น เพราะข้าราชการชั้นสัญญาบัตรมีจำนวนเป็นอันมาก ทั้งจะเป็นการเปลี่ยนลักษณะปกครองในบังคับไปอีกรูปหนึ่ง มีกระทรวงทหารเป็นต้น เห็นว่าจะก่อความลำบากชั้น เช่นว่าจะปลดรองอำมาตย์โทชั้นผู้หนึ่งในกระทรวงทหารเรือ เมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นไม่สมควรต้องในลักษณะข้อ ๓๗ ประการหนึ่งประการใดก็ดี ต้องทำการได้ส่วนแล้วได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะปลดได้ ซึ่งเดี๋ยวนี้ถ้าเสนาบดีพิจารณาเห็นพ้องด้วยกับผู้บังคับบัญชาชั้นสูงก็ปลดไปที่เดียว.

(๕) ข้อ ๒๒ ว่าด้วยอาญาทัณฑ์ชั้น ผู้บังคับบัญชาโดยตรงอาจลงแก่ข้าราชการได้ต่างกันตามศักดิ์ลำดับชั้นที่กำหนดไว้แล้ว เท่าที่ได้พิจารณาดู คงเว้นอำนาจข้ามไว้ชั้น ๓ เช่นอธิบดีลงโทษเจ้ากรมไม่ได้ ทำได้ตั้งแต่ชั้นปลัดกรมลงไป ต่ำกว่าอยู่แล้ว แต่อำนาจชั้นเสนาบดีข้ามไปถึง ๒ ชั้น คืออธิบดีเลขาธิการ เห็นว่าเสนาบดีควรลงโทษทัณฑ์เจ้ากรมได้ ๓ วัน เว้นแต่อธิบดี, จึงจะเป็นการชำระเบียบสม่ำเสมอ.

ตอนที่ ๗ ว่าด้วยการลา

(๖) ข้อ ๓๒ ข้าราชการที่ลาป่วย ได้รับเงินเดือนแต่ถึงอัตรา ถ้าป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำการตามตำแหน่งได้ครบปี ๓ ต้องให้พิจารณาว่า จะควรปลดออกจากราชการหรือไม่.

ข้าราชการพลเรือนชั้นอำมาตย์ในกระทรวงทหารเรืออนุโลม การปกครองทำนองเดียวกับนายทหารทุกอย่างตลอดจนการลาแลลงโทษ ดังได้กล่าวในหมวดว่า

ด้วยการทั่วไปข้อ ๓ แล้วนั้น กล่าวคือตัวอย่าง เช่น ถ้าป่วย ๓ เดือนติดต่อกัน ต้องปลดจากราชการประจำ ในระหว่าง ๓ เดือนนั้นคงได้รับพระราชทานเงินเดือนเต็ม เพราะฉะนั้น ถ้าข้าราชการอำมาตย์ในกระทรวงทหารต้องอยู่ในความคุ้มครองของ บันทกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือนด้วย การปกครองทางฝ่ายทหารก็ต้องแยก แยะเป็น ๒ ผัก ๒ ฝ่าย ทำให้เป็นการลำบากยุ่งยากแก่การปกครองเป็นอย่างยิ่ง.

ส่วนนอกจากนี้ยังไม่มีความเห็นที่จะสมควรแสดงอย่างใด.

นายพลเรือเอก

เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ

หน้าว่าง

ที่ ๒๕๓/๓๗๒๓๗

วังสราญรมย์

วันที่ ๓๗ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๘.

เรียน มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

ด้วยได้รับหนังสือเจ้าคุณ ที่ ๒๘๖/๓๗๘๓ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายนศกนี้ แจ้ง
กระแสพระราชดำริ ในเรื่องที่จะวางระเบียบการรับคนเข้าทำราชการ ตามกระทรวง
ต่างๆ และระเบียบการปกครองภายในกระทรวง ให้เป็นแบบแน่นอนและคล้ายกัน
สำหรับข้าราชการพลเรือนทั่วไป เพื่อข้าราชการจะได้รับความยุติธรรมและมีสิทธิ
หรือหน้าที่ต่อราชการเหมือนกันหมด เจ้าคุณรับพระบรมราชโองการส่งบันทึก
ระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ
ทูลเกล้าฯ ถวายฉบับ ๓ และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน
ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทูลเกล้าฯ ถวายอีก
ฉบับ ๓ มาเพื่อข้าพเจ้าทำความเข้าใจกับทูลเกล้าฯ ถวาย.

กับหนังสือของเจ้าคุณอีกฉบับหนึ่ง ที่ ๒๘๗/๓๘๕๐ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน
ว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งสำเนานบันทึกระเบียบข้าราชการพลเรือน
ชั้นประเภทวิสามัญ และประเภทพนักงาน ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ
ดำรงราชานุภาพ ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อเดือนมกราคม ค.ศ.๒๕๖๘ ซึ่งเจ้าคุณได้ส่งมา
ด้วยนั้น ทราบเกล้าฯ แล้ว.

ข้าพเจ้าได้ตรวจพิจารณาบันทึกระเบียบข้าราชการพลเรือน และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน ที่ส่งมานั้นแล้ว และได้ทำบันทึกความเห็นชนทบหนึ่ง ดังได้ส่งมายังเจ้าคุณพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว.

ขอได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควรประการใด สิ้นแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ข้าพเจ้าขอแสดงความนับถืออย่างยิ่งมายังเจ้าคุณ.

(ลงพระนาม) ๑.๗.

เสนาบดีว่าการต่างประเทศ.

**บันทึกความเห็นเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ
เรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน และการลงโทษข้าราชการพลเรือน**

ตามความในบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ พิจารณา ทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นนั้น มีข้อที่ข้าพเจ้าจะขอแสดงความเห็น ดังต่อไปนี้ ข้อใดที่ข้าพเจ้ามิได้กล่าวถึง ขอให้ถือว่าข้าพเจ้าเห็นชอบด้วยทุกประการ

๓. การสอบไล่รับคนเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนนั้น บางประเทศจัดอย่างเคร่งครัด เช่นที่ประเทศอังกฤษ เป็นต้น คือตั้งคนที่ไม่เกี่ยวข้องกับกระทรวงทบวงการใดเลย เป็นกรรมการประจำเพื่อจัดการสอบไล่ กรรมการนั้นต้องไม่ขึ้นต่อกระทรวงทบวงการใดเลย และการสอบไล่ นั้นไม่ว่าชั้นต่ำหรือชั้นสูง ต้องสอบไล่เป็นการแข่งขัน (competitive examination) ผู้ที่สอบไล่ได้ ๓ ต้องได้เลือกเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนก่อนผู้ที่สอบไล่ได้ ๒ ฯลฯ ระเบียบนี้ใช้สำหรับข้าราชการกระทรวงพลเรือนทั่วไป เว้นแต่พวกผู้พิพากษา ซึ่งมีวิธีตั้งแต่งกันต่างหาก ไม่เกี่ยวกับกรรมการกลางเลย และข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศชั้นสูง ซึ่งมีระเบียบผิดเพี้ยนไปบ้าง ซึ่งข้าพเจ้าจะกล่าวถึงภายหลัง.

แต่บางประเทศ เช่นสหภาพรัฐอเมริกา ไม่ได้จัดการอย่างเคร่งครัดถึงปานนั้น ในประเทศสหภาพรัฐอเมริกา ตามที่ได้จัดไว้แล้วสำหรับบางกระทรวง เขามีกรรมการกลางสอบไล่เป็นการแข่งขันเหมือนกัน แต่เมื่อสอบไล่แล้ว กรรมการส่งคนที่สอบไล่ได้ ๓ (ตั้งแต่คนที่สอบไล่ได้ ๓ ลงไป) สักสองสามคน ไปให้เจ้ากระทรวงเลือกเข้ารับราชการตามแต่จะเห็นสมควร เจ้ากระทรวงไม่จำเป็นจะต้องรับเอาคนที่สอบไล่ได้ ๓ ไว้

ส่วนระเบียบข้าราชการพลเรือนที่พิจารณาอยู่นี้ ยังไม่เคร่งถึงเพียงนั้น ตามความเข้าใจของข้าพเจ้า ไม่ว่าจะการสอบไล่ชั้นต่ำหรือชั้นสูง ดูเหมือนเจ้ากระทรวงเป็นผู้เลือกผู้ที่จะเข้าสอบไล่เอง ตามจำนวนที่ต้องการ แต่ต้องเลือกผู้ที่ประกอบด้วยคุณวิ & ประการ ดังแจ้งอยู่ในข้อ ๒ เมื่อเลือกแล้ว ถ้าจะสอบความรู้วิสามัญชั้นต่ำ ก็สอบกันเองในกระทรวงตามหลักสูตรที่ได้รับอนุญาตให้ตั้งชั้น แต่ถ้าจะสอบความรู้วิสามัญชั้นสูง เจ้ากระทรวงต้องส่งผู้ที่จะเข้าสอบไล่ไปให้กรรมการกลางสอบ ทั้ง ๒ อย่าง — ไม่มีการแข่งขัน เพียงแต่สอบไล่ได้ ก็ให้เข้ารับราชการได้.

ถ้าจะจัดแต่เพียงเท่านั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า จะยังไม่ได้ผลดีให้สัมพันธ์กับผลประโยชน์ของราชการทุกอัน ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจัดให้เคร่งครัดกว่านี้สักหน่อย จึงจะได้คนดี ๆ มารับราชการ คือจัดตามระเบียบกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษ สำหรับการสอบความรู้วิสามัญชั้นสูง (สำหรับการสอบชั้นต่ำ กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษไม่มีระเบียบติดกับกระทรวงอื่น ๆ คือ จัดการอย่างเคร่งครัดโดยให้กรรมการกลางเรียกผู้ที่มีสมัครทั่วไปเข้าสอบไล่เป็นการแข่งขัน แล้วรับผู้ที่สอบไล่ได้ ที่ ๑ ที่ ๒ ฯลฯ ฯลฯ เข้ารับราชการ) สำหรับการสอบชั้นสูงนี้ เขากำหนดเสียทีเดียวว่า ตำแหน่งชั้นใดเป็นตำแหน่งชั้นสูงอย่างต่ำที่จะต้องสอบ คือตำแหน่งเลขานุการชั้น ๓ เมื่อถึงเวลาที่จะต้องการคนเข้ารับราชการเป็นเลขานุการชั้น ๓ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษตั้งกรรมการคัดเลือกผู้ที่มีสมัครหลาย ๆ คน ที่เห็นว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับรับราชการกระทรวงการต่างประเทศ แล้วส่งคนเหล่านั้นไปให้กรรมการกลางสอบไล่ เป็นการแข่งขันตามหลักสูตรของกรรมการประกอบด้วยวิขาพิเศษสำหรับกระทรวงการต่างประเทศ, ผู้ใดสอบไล่ได้ที่ ๑ ต้องรับเข้ารับราชการก่อนผู้ที่สอบไล่ได้ที่ ๒ ฯลฯ ฯลฯ

ข้าพเจ้าเห็นว่า ฝ่ายเราควร จะอนุโลมตามระเบียบกระทรวงการต่าง ประเทศอังกฤษ สำหรับการสอบไล่ทั้ง ๒ อย่าง ไม่ว่าจะชั้นต่ำหรือชั้นสูง เมื่อ กระทรวงใดต้องการคนเข้ารับราชการเมื่อใด ก็ให้เจ้ากระทรวงนั้น ตั้งกรรมการ คัดเลือกผู้สมควรใน จำพวกผู้ที่ประกอบด้วยวุฒิ ๔ ประการดังแจ้งอยู่ในข้อ ๒ ซึ่งเห็นว่าสมควรจะเข้ารับราชการในกระทรวงนั้น ๆ ได้ แล้วส่งไปให้กรรมการ (ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งประจำ และไม่ขึ้นต่อกระทรวงใด) จัดการสอบ ไล่เป็นการแข่งขัน. ผู้ใดสอบไล่ได้ที่ ๑ ให้รับเข้ารับราชการก่อนผู้สอบไล่ได้ที่ ๒ ฯลฯ ฯลฯ แม้จัดตั้งกันได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าจะเป็นประโยชน์มาก เพราะในการที่ได้ คัดเลือกผู้สมควรเองและโดยสอบไล่แข่งขันกัน กระทรวงต่าง ๆ จะได้คนดี ๆ มารับ ราชการ ซึ่งทรงคุณวุฒิสำหรับกระทรวงนั้น ๆ และมีความรู้อย่างดี.

๒. การสอบไล่ความรู้สามัญ ชั้นต่ำและชั้นสูง ตามความในข้อ ๔ และ การกำหนดชั้นบันดาศักดิ์เทียบกับตำแหน่งผู้ซึ่งแรกเข้ารับราชการพลเรือน ตาม ความในข้อ ๘ และ ๘ นั้น ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่า ตามระเบียบกระทรวงการ ต่างประเทศอังกฤษ เขากำหนดเสียทีเดียวว่าตำแหน่งชั้นใดเป็นตำแหน่งชั้นสูง อย่างต่ำที่จะต้องสอบ คือตำแหน่งเลขานุการชั้น ๓ ซึ่งเป็นตำแหน่งต่ำที่สุดใน ราชการทูตแห่งประเทศอังกฤษ (ตำแหน่งผู้ช่วยสถานทูต คือ Attaché เขายุบเลิก เสียแล้ว) ต่ำกว่าตำแหน่งเลขานุการชั้น ๓ เขา นับเป็นพวกเสมียนพนักงาน (clerical officials) ซึ่งนับตำแหน่งโดยให้กรรมการกลางเรียกผู้สมัครทั่วไปเข้า สอบไล่แข่งขันกัน ตำแหน่งสูงกว่าเลขานุการชั้น ๓ ไม่ต้องสอบไล่ เขา นับตำแหน่งโดยเลื่อนพวกเลขานุการชั้น ๓ ซึ่งรับราชการตั้นไป.

ตำแหน่งเลขานุการชั้น ๓ ในราชการต่างประเทศของเราเฉลี่ย มีอัตรา เงินเดือนประมาณ ๔๐๐ ถึง ๕๐๐ บาท และเทียบชั้นบันดาศักดิ์เท่ากับอำมาตย์ตรี

ข้าพเจ้าเห็นว่ายังส่งไปที่จะกำหนดให้สอบไล่ความรู้วิสามัญชั้นสูง. ตำแหน่งของเราที่นับว่าเป็นตำแหน่งชั้นสูง ยังมีต่ำกว่าเลขานุการชั้น ๓ คือ ตำแหน่งผู้ช่วยสถานทูต (Attache') ซึ่งมีอัตราเงินเดือนประมาณ ๒๐๐ ถึง ๓๐๐ บาท และเทียบชั้นมันดาศักดิ์เท่ากับรองอำมาตย์เอก ถ้าจะกำหนดตำแหน่งชั้นรองอำมาตย์เอก, โท, ตริ) ซึ่งมีอัตราเงินเดือนต่าง ๆ ตั้งแต่ ๓๐๐ บาทขึ้นไป จนถึง ๓๐๐ บาท ดังเช่นตำแหน่งในกระทรวงพระคลัง ฯ คือ :

ปลัดกรมชั้น ๒ = ๒๐๐-๒๐-๓๐๐ บาท

นายเวรชั้น ๓ = ๑๕๐-๓๐-๒๐๐ บาท

นายเวรชั้น ๒ = ๓๐๐-๓๐-๑๕๐ บาท

เป็นจำพวกตำแหน่งชั้นสูงอย่างต่ำ ที่จะต้อง สอบไล่ความรู้วิสามัญชั้นสูง จะเป็นการเหมาะดี ตำแหน่งต่ำกว่านั้นลงไป คือ: ชั้นราชบุรุษ ซึ่งมีอัตราเงินเดือนต่าง ๆ ตั้งแต่ ๒๕ บาทขึ้นไป จนถึง ๓๐๐ บาท คือ:

ผู้ช่วยนายเวร = ๗๕-๕-๓๐๐ บาท

เสมียนเอก = ๕๐-๕-๗๕ บาท

เสมียนโท = ๓๕-๓-๕๐ บาท

เสมียนตรี = ๒๕-๒-๓๕ บาท

ให้นับว่าเป็นจำพวกตำแหน่งชั้นต่ำสำหรับพวกเสมียนพนักงาน (Clerical officials). ในจำพวกตำแหน่งชั้นสูงและชั้นต่ำทั้ง ๒ อย่างนี้ ถ้ามีตำแหน่งสูงกว่ากันว่างลง ก็ให้เลื่อนผู้น้อย ซึ่งมีคุณสมบัติความสามารถขึ้นไปได้ แต่ถ้าไม่มีผู้ใดสมควรที่จะเลื่อน มีตำแหน่งว่างลงที่จะต้องบรรจุแล้ว ก็ให้จัดการคัดเลือกผู้ที่สมควรเข้าสอบไล่แข่งขันกันตั้งกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ซึ่งสอบไล่ได้ จะได้บรรจุตำแหน่งสูงต่ำกว่ากันตามคุณสมบัติ ทั้งนี้หมายความว่าความเตีในตำแหน่งจำพวกเดียวกันทั้งนั้น ไม่ได้แปลว่าผู้ซึ่ง

อยู่ในจำพวกตำแหน่งชั้นต่ำ คือชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนขึ้นไปรับตำแหน่งชั้นสูง คือชั้นรองอำมาตย์ได้ ถ้าผู้นั้นประสงค์จะเข้ารับตำแหน่งชั้นสูงแล้ว ก็ต้องได้คัดเลือกเข้าสอบไล่ความรู้วิสามานยนายชั้นสูง โดยแข่งขันกันอย่างผู้นอนที่สามัคคี.

ถ้าจะกำหนดตำแหน่งชั้นสูงและต่ำสำหรับการสอบไล่ดังกล่าวมานี้ เป็นการจำเป็นที่เดียว ที่จะต้องเทียบตำแหน่ง กับชั้นบันดาศึกัด และอัตราเงินเดือนให้เหมือนกันทุกกระทรวง

ส่วนชั้นบันดาศึกัดซึ่งผู้แรกเข้ารับราชการจะต้องเป็นก่อนนั้นก็ตั้งอนุโลมตามกำหนดชั้นตำแหน่งที่จะต้องสอบไล่ทั้งเข้ามาแล้ว คือ สำหรับชั้นสูงต้องเป็นแต่เพียงชั้นรองอำมาตย์ สำหรับชั้นต่ำ ต้องเป็นแต่เพียงชั้นราชบุรุษ ใน ๒ ชั้นนั้นจะสูงต่ำกว่ากันอย่างไร ก็ต้องสุดแล้วแต่ผลแห่งการสอบไล่แข่งขันกัน.

ส่วน การที่กำหนดเวลารับราชการ สำหรับการเลื่อนตำแหน่งตามความสามารถนั้น เป็นการสมควรทีเดียว แต่เมื่อได้กำหนดชั้นตำแหน่งสำหรับสอบไล่แยกกันเป็นชั้นสูงและต่ำแน่นอนแล้ว และห้ามไม่ให้พวกชั้นต่ำเลื่อนขึ้นไปชั้นสูง นอกจากจะสอบไล่ความรู้วิสามานยนายชั้นสูงได้ ดังเข้ามาแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่ากำหนดเวลารับราชการสำหรับการเลื่อนตำแหน่งในชั้นเดียวกัน ควรกำหนดให้เหมือนกัน คือในจำพวกตำแหน่งชั้นสูง ก็ ๑ ปี และในจำพวกตำแหน่งชั้นต่ำ ก็ ๑ ปีเหมือนกัน. เกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่งนี้ ตามระเบียบกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษสำหรับผู้สอบความรู้วิสามานยนายชั้นสูง เขาจัดการครั้งครัดยิ่งกว่านี้เสียอีก คือผู้สอบไล่ได้เข้ารับตำแหน่งเลขานุการชั้น ๓ แล้ว ต้องรับราชการเป็นการทดลองมีกำหนด ๒ ปีก่อน เมื่อครบกำหนดแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชาโดยตรงไม่รับรองว่าเป็นผู้มีความสามารถ เขาไม่รับไว้ต่อไป ต้องออกจากตำแหน่ง ถ้าผู้บังคับบัญชา

รับรอง ซึ่งอยู่ต่อไป และอาจจะเลื่อนชั้นเป็นเลขานุการชั้น ๒ ได้ แต่ระเบียบนี้ จะสมควรนำเอามาใช้ในเมืองไทยเวลานี้หรือไม่นั้น เป็นข้อที่ควรคิดอยู่.

๓. การสอบความรู้สามัญ ตามหลักสูตร โรงเรียนรัฐบาลตามความในข้อ ๓.ก. ซึ่งกล่าวว่าต้องสอบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยม ๖ และกำหนดความรู้สามัญนี้ อาจจะเลื่อนให้สูงขึ้นไป เมื่อการศึกษาเจริญขึ้นแล้วนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า ควรกำหนดเป็นชั้นมัธยม ๘ เสียแต่บัดนี้ เพราะตามที่ได้สังเกตเห็นมาในส่วนคนที่ขอเข้ามารับราชการเป็นเสมียนในกระทรวงการต่างประเทศ โดยมากมักจะเป็นคนที่ สอบไล่ชั้นมัธยม ๖ ได้แล้ว แต่ไม่ทรงวิชาความรู้สมควรกับหน้าที่เลย ยิ่งความรู้ ภาษาอังกฤษด้วยแล้ว ยิ่งบกพร่องเป็นอันมาก แม้บางคนทีสอบไล่ชั้นมัธยม ๘ ได้ ซึ่งได้รับเข้าไว้ทำงาน ก็ยังรู้ภาษาอังกฤษไม่พอเลย แม้แต่จะร่างหนังสือตอบรับ ก็ยังร่างไม่ค่อยถูก.

๔. ส่วนเรื่องระเบียบการลงโทษข้าราชการพลเรือนนั้น ข้าพเจ้าเห็นควร ออกพระราชบัญญัติพร้อมกับเรื่องระเบียบการรับคนเข้าทำราชการ และควรรวม ไปในพระราชบัญญัติเดียวกัน โดยเหตุว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันเป็นอันมาก.

ในเรื่องระเบียบการลงโทษข้าราชการพลเรือนนี้ ข้าพเจ้ามีข้อที่จะทักท้วง อยู่ข้อเดียวเท่านั้น คือ วิธลงโทษต่าง ๆ ดังแจ้งอยู่ในข้อ ๓๘. ข้าพเจ้าเห็นว่า การลงโทษโดยกักขังนั้น จะเกินไปละกระมัง ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ในประเทศอื่น ๆ ที่นับว่าเจริญแล้วเขาไม่ได้ใช้วิธลงโทษเช่นนั้นเพื่อรักษาวินัยแล้ว นอกจากในหมู่ ข้าราชการทหาร ถ้าเราจะนำมาใช้ เขาก็จะเห็นหรือว่าข้าราชการพลเรือนของเรา นั้นเสียเสียเหลือเกินจนถึงต้องปกครองโดยใช้วิธขังคับให้มีความกลัวไว้เช่นนั้น ใน หมู่ทหารนั้นผิดกัน เพราะเขาย่อมใช้วิธรักษาวินัยอย่างเคร่งครัดตั้งแต่ไหนแต่ไรมา.

อนึ่งโทษ “ปรับใหม่” นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรใช้ค่าเช่นนี้ในกรณี
การปรับใหม่ ย่อมเป็น อำนาจ ของศาล สำหรับ การ ลงโทษ ผู้กระทำผิดใน คดีอาญา
ขณะที่ไม่ใช่คดีอาญา หากเป็นการลงโทษสำหรับรักษาวินัย ควรใช้คำว่า “ลดเงิน
เดือน” เพราะอันที่จริงก็เป็นการลดเงินเดือนนั่นเอง.

นอกจากวิธีลงโทษ ๒ อย่างดังกล่าวมาแล้ว ยังมีวิธีลงโทษอีก ๒ อย่าง ดัง
แจ้งอยู่ในข้อ ๕ แห่งร่างพระราชบัญญัติภาษาอังกฤษว่าด้วยการลงโทษ ซึ่งข้าพเจ้า
ขอทักท้วง คือ ตำหนิโทษและไม่จ่ายเงินเดือน ๑ เดือน (reprimand entailing
one month stop of pay) กับลดตำแหน่งหรือลดชั้นเงินเดือน (retrogradation to
a lower rank or to an inferior class of salary) ทั้ง ๒ อย่างนี้ ข้าพเจ้าเกรงว่าจะ
เป็นการเกินไป แม้แต่การลดเงินเดือน ประเทศอื่น ๆ ที่รู้เรื่องแล้ว ตามที่ข้าพเจ้า
ได้สืบความมา เขายังไม่ใช่แล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าเราจะใช้แต่การลดเงินเดือน
ก็จะพอแก่การ.

ส่วนภาคทัณฑ์นั้น ไม่จำเป็นต้องกล่าวว่าเป็นการลงโทษ เพราะเป็นการ
งดการลงโทษอย่างใด อย่าง ๑ ซึ่งอยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชา.

สรุปรวมความ ข้าพเจ้าเห็นว่ากรลงโทษข้าราชการพลเรือนสำหรับรักษา
วินัยนั้น ควรจะมีแต่เพียง ๕ อย่าง ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ:

๑. กำจัดออกจากราชการ
๒. ปลดออกจากราชการ
๓. พักราชการ
๔. ลดเงินเดือน
๕. ตำหนิโทษโดยบันทึกข้อความลงไว้ในเรื่อง

๕. การแสวงหาผลประโยชน์ในการอันตนอาจมีหน้าที่บังคับบัญชาหรือ
ผิดชอบตามตำแหน่งราชการ ก็รับทำการของผู้อันอาจเสียเวลาราชการ ซึ่งห้าม
ไม่ให้ข้าราชการพลเรือนปฏิบัติ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากเจ้ากระทรวงก่อน
ตามความในข้อ ๓๑ นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าควรห้ามเป็นการเด็ดขาดเสียทีเดียว แม้ว่า
เจ้ากระทรวงก็ไม่ควรให้อำนาจที่จะอนุญาตได้ เพราะถ้าจะอนุญาตแล้ว เป็นการ
ยากนักที่ผู้ใด อย่างอังกฤษเขาว่า จะ "Serve two Masters at the same time"
ให้ได้ ผู้หนึ่งจะตั้งใจเพียงไรก็ตาม.

(ลงพระนาม) ๑.๗.

กระทรวงการต่างประเทศ.

วันที่ ๑๗ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘.

MEMORANDUM ON
1st. H.R.H. PRINCE DAMRONG'S MEMORANDUM ON REGULATIONS
RELATING TO CIVIL SERVICE,
AND 2nd, DRAFT LAW ON DISCIPLINARY MEASURES.

I. REGULATIONS RELATING TO CIVIL SERVICE.

The purpose of the proposed regulations relating to Civil Service is obviously to increase the efficiency of the Government by providing that those who enter the Civil Service must have certain qualifications. In brief it provides that every candidate for a Government position must pass certain educational tests to be given, in the case of the junior grades, by the Ministry, and in the case of the senior grades, by examinations given by special Committee appointed each year by His Majesty. The only persons who may take the examinations are candidates nominated by the respective ministers. The examination are not competitive and if more than one candidate is nominated by the minister there is nothing that requires the minister to select the one with the highest marks.

This plan, I assume, is not offered as a final solution of the problem of securing a highly efficient Government service, but rather as a beginning. It is undoubtedly a step in the right direction. It would establish the principle of examinations for entry to the Civil Service. It would keep out the entirely unfit, but it would not of itself secure for the Government the best men available. The ability merely to pass an examination is not an effective test of superior mental capacity or character.

In view of the importance of the problem I wish to suggest the desirability and practicability of adopting a system of open competitive examinations for both junior and senior civil employees. The ability to lead in an open competitive examination indicates superior brains, and to a considerable degree, superior character.

My service in His Majesty's Government has been brief and naturally I know very little about the efficiency of the various departments of the Government. However, I am convinced by what I have so far seen and learned that the chief immediate task before His Majesty's Government is to improve, strengthen and perfect the existing organisations and departments.

My opinions concerning the so-called merit system are necessarily based chiefly on my experience in my own country and on knowledge of human nature in general. A high degree of efficiency on a general scale and for any length of time has never been secured by any Government East or West so long as appointments to the Civil Service and promotions within it depend on the unlimited power of individuals, no matter how patriotic or capable such individuals may be. If there are no fixed rules and principles of law to control individual judgment, public offices become either the patronage of political party leaders, as in America, or of a special class, or of a small group of dominant men. Public interest is a very vague and indefinite thing compared with personal interests either of party or of a class, or of relationships and friendships. The result is that even honest men of real patriotism frequently sacrifice public interest for their own. Men ambitious for personal power, intrigues and schemers of all kinds find the patronage system a very convenient tool to secure their ends. While the system of open competitive examinations is not perfect it is by far the best means yet devised for securing efficient and loyal service. Such a system combined with promotions based on both seniority of service and actual efficiency while in office is the only method that eliminates to a large degree favouritism and personal influence. This is the verdict both of experience and reason.

There are of course occasionally exceptional men who may be trusted to put public interest above personal interest and who can say no to their relatives, their friends and their supporters. Under any system men of unusual capacity will advance to positions and power. No Government,

however, can safely depend upon exceptional men. A highly organized Government with many duties and functions to perform must depend largely upon the efficiency and loyalty of the average man.

I must refer briefly to the experience of the United States. The Government of the United States to-day applies the open competitive examinations for a large part for the Civil Service. Some departments are still under the patronage system and they are notoriously the most inefficient and corrupt. Because of the nature of party Governments in the United States the merit system was achieved by a long series of compromises and steps occupying nearly thirty years. Even such courageous and intelligent leaders as Presidents Cleveland, Roosevelt and Wilson, were compelled to compromise. Local party leaders throughout the nation were generally in favour of the so-called spoil system since Federal offices provided the chief sinews for political campaigns, National leaders must secure sufficient support in the party in order to win nomination for the high office. Consequently men opposed to compromise in principle were compelled to do so in practice. It would have been far better for the Government of the United States and for the purity of party politics itself to have adopted at one step the system of open competitive examinations for all the departments of the Federal Government. I refer particularly to America because, first of my intimate personal knowledge both of the spoil system and the merit system and secondly because the example of my own country shows "how not to do it".

In Siam there is no party Government and no such need for compromise as existed in the United States. If there are dangers in unlimited monarchy there are also distinct advantages. Moreover the step from the patronage system to the merit system determined by open competitive examination is a long step in theory only but not in practice. Such a system may be adopted and put into effect without any noticeable shock or jar. Its adoption would only mean that, after a fixed date, entrance into the Government service would be open to any Siamese of

good character who could secure the highest marks in the examinations. In the process of time the merit system would gradually absorb the Government departments with no marked upheaval.

The importance and value in Siam of the merit system is much greater than in the United States. The Federal Government in America is not paternal. America did exist and could continue to exist with an inefficient Government. In Siam, the Government is everything and is necessarily and properly paternal. The standards of public service have a profound effect not only upon the efficiency of the Government itself but on the general patriotism, loyalty and character of a people. Wherever the patronage system prevails the natural tendency of men is to seek office or promotion by favouritism and personal influence. It is impossible to measure the capacity for loyal service and patriotism that exist in human nature under an environment that calls forth the best and rewards efficiency and merit by success.

I can think of no single step or measure which would have such far reaching and inevitably beneficial results for the Government and the people as the adoption for all grades of the Civil Service of the principle of open competitive examinations and the principle of basing promotions in the service by the sole test of efficiency and seniority.

If such a system is adopted, the experience of all other nations clearly shows that it must be enforced and carried out by an entirely independent board appointed by His Majesty and responsible entirely to His Majesty.

There are obviously some offices to which the principle of open competitive examinations cannot be applied. Technical experts such as lawyers, doctors, and civil engineers, are generally recruited by some other method. The higher positions in the Diplomatic Service are also generally filled by some other method. For this service there are certain personal characteristics required which cannot be measured by written

examinations. I would recommend for this service the adoption of a method in use in other countries. Candidates desiring to be appointed to diplomatic posts of importance, should be first personally examined by the Ministry of Foreign Affairs. All candidates who seem to possess the necessary qualities of tact and personality should be permitted then to take the competitive examinations held by the permanent Civil Service Commission. Those who pass the highest should then be eligible for the vacancies.

II. DISCIPLINARY MEASURES.

Certain kinds of disciplinary measures are obviously required for any civil service. However, the necessity for severe disciplinary measures largely disappears under a proper system of open competitive examinations and promotions based on records of efficiency within the service. In general, disciplinary measures should be confined to suspension, dismissal, or withholding promotions.

The imposition of fines seems to me contrary to sound principles. If any officer commits an act sufficiently serious to warrant the imposition of a fine, it seems to me far better to dismiss him from the service.

The suggestion that ministers, directors, and sub-directors, shall have the power to confine men under them, is entirely contrary to the principles of the civil service and represents obviously a desire to secure in the civil service the same degree of obedience and loyalty as that which exists in any well trained army. However, the difference between civil service and military service is fundamental. In all countries the power of a superior military officer to control inferiors and to punish them by confinement, or even physical violence, is recognized as necessary. The chief duty of a soldier is implicit obedience to his superiors. In no civilized country that I am aware of, has this principle ever been applied to civil service. In private life and in the civil departments of the Government, loyalty and good service cannot be secured through fear. If His Majesty's Government

should adopt this suggestion it would publicly stamp the Siamese people as a race of slave. It would be a public declaration that its people could not be depended upon to give loyal service to the public interests except by the fear of punishments which are in general only inflicted on criminals. As I have stated several times, I have little personal knowledge of the degree of efficiency and the standards of the public service which prevail in His Majesty's Government. I believe, as already stated, that in general, lack of efficiency and low standards of honour have always and will always prevail in any country where the system of patronage holds away. The fact that in this memorandum it is suggested that superior officers should have without restriction the right to jail an inferior, is but another convincing proof that the efficiency and standards of loyalty in His Majesty's Government are not what they ought to be. The adoption of the merit system would remove the necessity for such a drastic step as the application of the principles of military rule to the civil departments of the Government.

The advance which has been made in Siam in practically one generation is an accomplishment which entitles Siam to respect and admiration. The immediate and complete adoption of the only system which mankind has yet found for increasing both the quality and the character of its public service will strengthen, improve, and perfect, what she has already accomplished.

In times of public danger human nature has shown great capacity for sacrifice both of property and life. In time of peace the natural tendency for human being is to look upon the Government service as a source of private advantage; and many men with an easy conscience will cheat the Government which in times of war they would sacrifice their lives to defend. A merit system rigidly applied combines public interests and private interests. Its adoption in Siam would not bring about a great immediate change but it would establish a system which inevitably would

call forth the best in its people and would inevitably lift the Government service to the highest degree of efficiency which its people are capable of. It would in itself largely settle the question of discipline.

It seems advisable that the regulations concerning the Civil Service and the law on disciplinary measures should be embodied and promulgated in one Act.

Raymond B. Stevens

Saranromya Palace,

Bangkok, 13th December 1926

หน้าว่าง

ที่ ๕๐๘/๒๒๒๓

กระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๒๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๒๘

เรียน มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

ด้วยได้รับหนังสือเจ้าคุณ ที่ ๓๘๓/๓๘๘๕ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘
 ดำเนินพระราชกระแสว่าทรงพระราชดำริเห็นว่า บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่จะวางระเบียบ
 การรับคนเข้าทำราชการตามกระทรวงต่าง ๆ เพื่อความสม่ำเสมอควรวางแบบไว้ให้
 แน่นอน จะได้รับความยุติธรรมและมีสิทธิหรือหน้าที่ (duty) ต่อราชการเหมือน
 กันหมด จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งบรรทึกเรื่องระเบียบข้าราชการ
 พลเรือนซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระดำรงราชานุภาพทูลเกล้าฯ ถวาย ๓ ฉบับ
 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการ ลงโทษข้าราชการพลเรือน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ
 เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทูลเกล้าฯ ถวายอีกฉบับ ๓ ให้พิจารณาว่าจะมี
 เหตุขัดข้องหรือมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขอย่างไรให้ชัดเจนและเป็นยุติธรรมยิ่งขึ้น
 บ้าง แล้วทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นมาทางหนังสือในเดือนธันวาคม ศกนี้ และ
 ต่อมาได้รับหนังสือเจ้าคุณ ที่ ๓๘๕/๓๘๕๕ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘ อีก
 ฉบับ ๓ ว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งบรรทึกข้าราชการพลเรือนชั้นประเภท
 วิสามัญและประเภทพนักงานเพิ่มเติม มารวมพิจารณาราวเดียวกันนั้น พระเดช-
 พระคุณเป็นล้นเกล้าฯ หากสุดมิได้

ข้าพเจ้าปฎิภาษาหารือกับพระยาจินตภิรมย์ ผู้รั้งตำแหน่งอธิบดีศาลฎีกา
 แล้ว มีความเห็นต้องกันดังบรรทึกซึ่งได้แนบมาพร้อมกับหนังสือนี้.

ถ้ามีโอกาสอันสมควรขอได้โปรดนำความกราบบังคมทูล พระกรุณาทราบ
ฝ่าละอองธุลีพระบาท

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

เสนาบดีกรมวัง

ผู้รับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม

บันทึก

เรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน

เนื่องจากหนังสือราชเลขาธิการ ที่ ๓๘๓/๓๗๘๕ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ดำเนินกระแสพระบรมราชโองการสั่งบันทึกระเบียบราชการพลเรือน ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระตำรงราชานุภาพทูลเกล้าฯ ถวาย ๓ ฉบับ และร่างพระราชบัญญัติลงโทษข้าราชการพลเรือน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงมหมาทนิล ทูลเกล้าฯ ถวายอีก ๓ ฉบับมาให้พิจารณาว่าจะมีเหตุขัดข้องหรือมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขอย่างไรให้ชัดเจนและเป็นยุติธรรมยิ่งขึ้นบ้าง ให้

อนึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิจารณาว่า

๑. จะควรออกพระราชบัญญัติระเบียบการลงโทษนี้โดยเร็ว หรือจะควรรอไว้ออกพร้อมกับระเบียบรับคนเข้าทำราชการ

๒. เรื่องนี้จะควรทำเป็น ๒ พระราชบัญญัติ หรือรวมไปในพระราชบัญญัติเดียวกัน

ให้ทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นในปัญหา ๒ ข้อนี้ ในวันประชุมเสนาบดีเสวย

การทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นถึงเรื่องปัญหา ๒ ข้อที่กล่าวนี้ ก็ได้ถวายความเห็นในวันประชุมเสนาบดีคราวก่อนแล้ว และเป็นอันที่เข้าใจว่าจะได้ทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นถึงเรื่องระเบียบรับคนเข้าทำราชการและการลงโทษข้าราชการพลเรือนต่อไป ฉะนั้นจึงขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

เมื่อได้พิจารณาดังศัพท์ว่า “ข้าราชการพลเรือน” แล้ว ก็อาจมีความหมายถึงข้าราชการฝ่ายตุลาการด้วย แต่ข้าราชการฝ่ายตุลาการกับฝ่ายธุรการนั้น

มีฐานะติดกันมาก เพราะฉะนั้นจึงขอเสนอแยกออกเป็น ๒ ประเภท ประเภทหนึ่ง
ฝ่ายตุลาการ อีกประเภทหนึ่งฝ่ายตุลาการ ในประเภทฝ่ายตุลาการนี้ต้องมีคุณสมบัติ
ความสามารถ มั่นคง เป็นที่นิยมนับถือไว้วางใจแห่งชนทั่วไป มีหน้าที่บัญชาชีวิต
และทรัพย์สินมรดกของประชาชน และมีศรีในการพิจารณาตัดสินคดีตามความเห็น
ของตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ต้องฟังบังคับบัญชาของผู้มีอำนาจเหนือตน ดัง
ได้บัญญัติไว้ในเรื่องผู้พิพากษาศาลฎีกา ว่าผู้ใดจะเป็นผู้พิพากษาศาลตัดสินคดีการแห่ง
มนุษย์นกรทั้งหลาย ฟังกระทำสันดานให้หนีราคีปราศจากอคติธรรมทั้ง ๔ (ตุพระ
ธรรมบัญญัติธรรม ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๒ และกฎหมายลักษณะอินทภาษ) แต่
ฝ่ายตุลาการนั้นห้ามมีฐานะเสมอเหมือนข้าราชการฝ่ายตุลาการไม่ เมื่อเช่นนั้นจึงขอ
เสนอว่า ข้าราชการฝ่ายตุลาการไม่ควรจะรวมอยู่ในข้อบังคับอันเดียวกันกับ
ข้าราชการฝ่ายตุลาการ

เหตุที่เสนอว่าไม่ควรจะรวมกันนั้นก็โดยเห็นว่า ฐานะติดกันมากอย่างหนึ่ง
และเมื่อพิจารณาดังฐานะของผู้พิพากษาศาลฎีกาเทียบกับเมื่อ ๒๕ ปีที่ผ่านมาจนเดี๋ยวนี้
ก็ตกต่ำอยู่มากแล้ว แม้จะรวมให้อยู่ในข้อบังคับเดียวกันอีกด้วยกับข้าราชการฝ่าย
ตุลาการในเวลานี้แล้วก็จะปรากฏให้ชนทั้งหลายเห็นชัดขึ้น และอาจเป็นเหตุให้
พวกผู้พิพากษาศาลฎีกาเกิดความโทมนัส รู้สึกฐานะของตนตกต่ำ ซึ่งเห็นว่าการไม่ควร
จะให้เป็นอย่างนั้น นอกจากนั้นหลักวิธีการของต่างประเทศซึ่งโดยมากเขาได้แยก
ราชการฝ่ายตุลาการและตุลาการไว้คนละแผนก และมีข้อบังคับต่างหากจากกัน เช่น
ประเทศที่สำคัญ ๆ มี อังกฤษและฝรั่งเศส เป็นต้น ได้ถือว่าข้าราชการฝ่ายตุลาการ
นั้นเป็นแต่เพียงตัวแทนของรัฐบาล ที่จะจัดการให้เป็นไปตามคำสั่ง ส่วนข้าราชการ
แผนกตุลาการนั้น หากต้องกระทำตามคำสั่งในหน้าที่พิจารณาและตัดสินความไม่ การ
ที่แบ่งแยกดังนั้นก็เพื่องมุงหมายจะให้เป็นการ ประกัน ความยุติธรรมให้แก่ราษฎรอย่าง
สูงที่สุด จึงขอแนบสำเนาบันทึกของยัตซบัสซาดและนายอาร์. กียองเพื่อประกอบ
ความดำริ ในเรื่องนี้ด้วย

อนึ่งวิชาเลือกบุคคล เข้าเป็นผู้พากษา ในกระทรวงยุติธรรม ตามที่ปฏิบัติอยู่
ในเวลานี้ ก็งดชั้นอยู่มากแล้ว และมีระเบียบการ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ที่จะเข้าเป็นนักเรียนกฎหมายต้องมีประกาศนียบัตรชั้นมัธยม ๘ หรือ
มีความรู้เทียบชั้นมัธยม ๘ ได้

๒. นักเรียนกฎหมายต้องเรียน อย่างน้อยบหนึ่ง จึงจะอนุญาตให้เข้าสอบ
ภาค ๑ ได้ และเมื่อสอบภาค ๑ ได้แล้ว ต้องเรียนภาค ๒ อย่างน้อยอีกบหนึ่งจึง
จะเข้าสอบภาค ๒ ได้

๓. เมื่อสอบได้ทั้ง ๒ ภาคแล้ว ผู้นั้นจึงจะได้รับเลือกเป็นสามัญสมาชิก
ของเนติบัณฑิตยสภาในที่ประชุมกรรมการเนติบัณฑิตยสภาชั้นหนึ่งก่อน ถ้าใน
ที่ประชุมนี้ไม่มีผู้คัดค้านแล้ว จึงจะรับจดทะเบียนผู้นั้นเป็นสามัญสมาชิกของ
เนติบัณฑิตยสภาหรือเป็นเนติบัณฑิตได้ (ข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภาข้อ ๓๗)

และในการที่จะรับเลือกเป็นเนติบัณฑิตนี้ มีข้อบังคับแห่งเนติบัณฑิตย
สภาว่า ผู้ที่จะเป็นสามัญสมาชิกหรือเนติบัณฑิตได้จะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี
บริบูรณ์ในวันทีขอสมัคร (ข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภาข้อ ๓๖) และต้องประกอบด้วย
คุณสมบัติ ๒ ประการ คือ ๑ มีความรู้ในพระราชกำหนดกฎหมาย และทางอรรถคดี
อีกประการหนึ่งเป็นผู้ประพฤติตนดีสมควรเป็นที่ไว้วางใจได้ และบุคคลผู้ใดแม้จะมี
ความรู้เฉียบแหลมสักเท่าใด แต่ไม่เป็นคดีด้วยแล้ว ก็เป็นสมาชิกของสภานี้ไม่ได้
คือเป็นเนติบัณฑิตไม่ได้ (ข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภาข้อ ๒๐) ความชอบเนติบัณฑิตย
สภาที่ได้เคยวินิจฉัยไว้เป็นตัวอย่างคือ ผู้ที่สอบความรู้ได้แต่ความประพฤติไม่ดี ก็ไม่
ยอมรับเป็นเนติบัณฑิต และผู้ใดที่เป็นสมาชิกของสภาแล้ว อาจถูกลบชื่อออกจาก
ทะเบียนได้ ถ้าประพฤติทุจริตในหน้าที่หรือผิดพระราชกำหนดกฎหมายจนต้องอาญา
จำคุก (ข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภาข้อ ๒๐)

๕. เมื่อได้รับจดทะเบียนเป็นเนติบัณฑิตสยามตามข้อ ๓ นั้นแล้ว ต้อง
ฝึกหัดว่าความและพิจารณาตัดสินคดีให้ชำรองทั้งประกอบด้วยความรู้ปฏิบัติ จึง
จะได้รับเลือกโดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาได้

ระเบียบที่เป็นอยู่เดิมนั้นกระทรวงยุติธรรมเห็นว่าทางจะเพิ่มได้อีก คือ เมื่อ
ได้เป็นเนติบัณฑิตสยามแล้วถึงคราวจะเข้าฝึกหัดผู้พิพากษา ควรให้มีการสอบไล่
เสียชั้นหนึ่งก่อน จึงจะเข้ารับหน้าที่ในตำแหน่งฝึกหัดเป็นผู้พิพากษาได้ หรือว่ายังมี
ข้อใดบกพร่องอยู่อย่างใด จะเพิ่มเติมขึ้นอีกก็เห็นพอจะทำได้ แต่ควรแยกออก
ต่างหากจากฝ่ายราชการ

ส่วนวิธีการ ปรับ โทษ ผู้พิพากษา ตามธรรมดา นอกจากการลาเพราะ
ทุพพลภาพ ถึงอายุขัย หรือปลดออกโดยยุบตำแหน่งแล้ว ถ้าผู้พิพากษาศาลาการคน
ใดประพฤติตนไม่สมควร อาจให้เป็นที่เสียหายแก่หน้าที่แล้ว ตามระเบียบการที่
เคยปฏิบัติมาดังนี้

๓. เมื่อเจ้ากระทรวงพิจารณาเห็นว่า ผู้ใดประพฤติตนไม่สมควร แต่
เหตุนั้นไม่สู้จะร้ายแรงถึงแก่ต้องกำจัดออก ก็เรียกมาตักเตือนเป็นความลับ เพื่อให้
ระมัดระวังตนละเว้นการที่กระทำอันไม่สมควรหรือตำหนิ งดเบาเห็นจความชอบไว้มี
กำหนด คัดเงินเดือน ลดชั้นเงินเดือน เป็นเรื่อง ๆ ไป ถ้าเรื่องใดเห็นว่าควรจะให้
ทำทานบน เจ้ากระทรวงก็บังคับให้กระทำทานบนว่า จะไม่ประพฤติเช่นนั้นต่อไป
เมื่อประพฤติผิดทานบนครั้งหนึ่งหรือ ๒ ครั้ง อยู่ในความวินิจฉัยของเจ้ากระทรวง
ที่จะบังคับให้ลาออก

๔. เมื่อประพฤติไม่สมควรในเรื่องสำคัญ ก็ตั้งเจ้าพนักงานชั้นผู้ใหญ่ให้
ได้ส่วนเป็นความลับ หรือเปิดเผย แล้ววินิจฉัยเป็นเรื่อง ๆ ไปด้วยสำคัญและไม่
สำคัญ ถ้าเป็นเรื่องสำคัญถึงแก่ต้องให้ฟ้องร้องยังโรงศาลก็เคยสั่งให้ฟ้อง หรือ
เห็นว่าไม่ควรจะฟ้อง ก็กำจัดออกเสียโดยนำความขึ้นกราบบังคมทูล

อนึ่งมาตรา ๓ ในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงมหามานุกานทร ทรงมี ความจำกัดว่า พระราชบัญญัตินี้ไม่ให้อำนาจแก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการ

ระเบียบการปรับโทษผู้พิพากษาที่เคยปฏิบัติอยู่นั้น ถ้าแม้เป็นความประสงค์ จะให้รวบรวมทำเป็นข้อบังคับหรือพระราชบัญญัติส่วนหนึ่งต่างหากแล้ว ก็พอจะทำได้

ส่วนประเภทฝ่ายตุลาการนั้น ขอแยกออกเป็น ๒ ตอน คือ

๑. ลักษณะรับบุคคลเข้าทำราชการ
๒. การลงอาญาแก่ข้าราชการ

ในข้อ ๑ นอกจากข้อความที่จะกล่าวต่อไปนั้น เห็นพ้องด้วยกับบันทึกของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระตำราจรรยา

ก. ตามตอน ๓ ข้อ ๔ ที่ว่า ผู้ซึ่งสอบวิชาได้ถึงชั้นสูงเข้ารับราชการอาจ ข้ามตำแหน่งชั้นต่ำได้ชั้นหนึ่งหรือสองชั้นตามวุฒินั้น ขอเสนอว่า ข้ามได้อย่างมาก เพียงสองชั้นนั้นอยู่ข้างจะแคบ ขอแก้เป็นว่า จะข้ามชั้นไหนได้แล้วแต่เจ้ากระทรวง จะเห็นสมควร

ข. ตามตอน ๒ ข้อ ๕ และ ๖ ที่ว่า สอบวิชาวิสามัญนั้นหมายความว่า แต่เฉพาะสอบเพื่อเข้ารับราชการครั้งแรกครั้งเดียวหรือแม้ความเข้าใจถูกแล้ว ก็ เป็นอันไม่ขัดข้อง แต่ต้องสอบทุกครั้ง เช่น จะรับตำแหน่งใดจะต้องสอบแล้ว เห็น ว่าจะไม่สะดวกต่อการทำงาน

ค. ตามตอน ๔ ข้อ ๑๒ (ข) ที่ว่า ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือนซึ่งประจำ ราชการประพฤติทำการค้าขายนั้น เป็นคำกว้าง ถ้าหมายความว่าค้าขาย โดยออกหน้าเป็นเนื่องนี้แล้วก็ไม่ขัดข้อง แม้ความหมายเลยไปถึงการไม่ออกหน้า

ด้วยแล้ว อาจจะกินความถึงว่าถ้าเป็นข้าราชการแล้ว จะหากินอย่างอื่นอันไม่เกี่ยว
แก่งานที่บริหารราชการอยู่ไม่ได้เลยทีเดียว ซึ่งเห็นว่าอยู่ข้างจะมีตรงมาก

ในข้อ ๒ ว่าด้วยการลงอาญาแก่ข้าราชการนั้น เมื่อได้พิจารณานับทุก
ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระตำราจรัสภาพแล้วเห็นฟ้องด้วยโดยมาก เว้นแต่
ข้อที่จะกล่าวต่อไปนี้

ก. ตามตอน ๕ ข้อ ๑๘ (ข) ที่ว่าให้กักขังนั้น ไม่ควร ข้อ ๑๘ (ง) ที่ว่า
ปรับใหม่นั้น ไม่ควร เพราะว่าปรับใหม่นั้น เงินค่าปรับเป็นของหลวง (ดูข้อ ๒๓)
ถ้าไม่มีใช้ก็อาจจะต้องจำได้โทษทำนองกับเงินพินัย เห็นว่าเป็นการแรงไป จึงขอ
เสนอว่าถ้าใช้ตัดเงินเดือนแทนได้จะเหมาะกว่า

ข. ตามข้อ ๒๒ ว่าด้วยเรื่องกักขัง ถ้าเห็นชอบด้วยตามข้อ (ก) แล้ว ก็
ควรตัดช้อนออกเสีย

ค. ตามข้อ ๒๓ ถ้าเห็นชอบด้วยตามข้อ (ก) ในข้อใช้ตัดเงินเดือนแทน
แล้ว เงินเดือนอัตราต่ำกว่าเดือนละ ๕๐ บาทก็ควรตัดได้เช่นเดียวกัน

ง. ตามข้อ ๒๓ ตอน ๒ ที่ว่าด้วยลาป่วย ควรจะมีกำหนดว่าลาป่วยนาน
เท่าใดจึงจะได้กักขัง ถ้าไม่มีกำหนดแล้วจะกินความเลยไปถึงลา ๕ วัน ๓๐ วัน
หรือเดือนหนึ่งก็ได้

จ. ตามข้อ ๓๕ ที่ว่าลาไปบริหารราชการแล้วกลับมาเข้าตำแหน่งเดิม
ได้นั้น ข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ให้งานตำแหน่งนั้นว่างไว้ ถ้าในกรมหรือกองใดมี
พนักงานพอทำงานแทนกันไปได้ ก็ไม่เป็นการสำคัญที่จะทิ้งตำแหน่งนั้นว่างไว้ ถ้า
แม้คนต้องทำงานจำกัดตัวแล้ว จะทิ้งว่างไว้ก็จะมีคนทำงานได้ทันราชการ งานใน
กรมกองนั้นอาจจะเสียหายได้ ฉะนั้นจึงขอเสนอว่า ข้อนี้ เมื่อเจ้ากระทรวงเห็นเป็นการ
จำเป็นแล้ว ไม่ทิ้งว่างไว้ จะบรรจุคนอื่นแทนก็ได้

ส่วนร่างพระราชบัญญัติการลงโทษข้าราชการพลเรือน ซึ่งสมเด็จพระเจ้า-
พญาเธอเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทูลเกล้าฯ ถวายนั้น เมื่อได้พิจารณา
เทียบกับร่างของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระดำรงราชานุภาพ ตอนที่ ๕ อันว่าด้วย
ลักษณะบังคับบัญชาแล้ว หลักการก็ดูไม่ผิดไกลกันมากนัก เพราะฉนั้นข้อที่จะ
เสนอต่อไปนี้ เมื่อข้อใดหลักการเหมือนกันก็จะไม่ยกขึ้นกล่าวซ้ำอีก คงจะกล่าว
แต่ข้อที่ผิดแผกกันอันควรจะเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

ตามมาตรา ๘ ในตอนที่ว่า แสดงปาฐกถา พิมพ์หนังสือ มีส่วนในการ
ชี้แจงการเมืองแก่ประชาชน นั้น ความข้อนี้กว้างมาก เพราะจะทำอะไรๆ อาจจะ
เกี่ยวกับการเมืองได้โดยมาก และการที่ท่านนั้นหาเป็นการผิดต่อกฎหมายเสมอไปไม่
ฉนั้นจึงขอเสนอว่า ถ้าจำกัดคำเดียวว่า ทำอะไรอันเป็นการผิดต่อกฎหมายแล้ว จึง
ควรเข้าอยู่ในบัญญัติแห่งมาตรานี้.

กระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๒๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เสวก. เจริญพร

หน้าว่าง

MEMORANDUM

Re Judicial Service in England and its Comparisons with Service in Other Departments of State.

The Administration of Justice in England is governed by the Judicature Acts of 1873 and 1875 which embody the terms of old Statutes in force for many years before that time.

The Judicial Service is quite distinct from service in any of the other departments under the Government.

In the first place no examination, competitive or otherwise, is required. The Judges are chosen exclusively from amongst the members of the Bar entirely upon their merits and for proved ability and integrity in their profession.

Judges of the High Court (32 in number) must be Barristers of at least ten years standing and in general practice they are more often men of about twenty years standing and very seldom under 50 years of age.

They are appointed by the Crown on the recommendation of the Lord Chancellor and receive a salary of £5,000 a year with the right after fifteen years service to retire on a pension of £3,500.

The Lord Chancellor also appoints (not more than 60) County Court Judges who must be Barristers of not less than seven years standing who receive a salary of from £1,500 to £1,800 a year.

There are also a number of stipendiary Magistrates receiving a similar salary who must also be Barristers of seven years standing.

It is essential that the decisions of all those who are appointed to administer the law should be absolutely independent.

Neither the Crown or its Ministers may interfere in any way with the ordinary course of Justice, nor may pressure be brought to bear upon the judiciary by fear of dismissal or by any disciplinary regulations regarding the trial of cases. (See Judicature Act 1875 s. 5).

The work of the Judges is always public and it is necessary therefore, in order that confidence may be established that the dignity and independence of those holding judicial appointments should be secured. For this reason the salaries are high compared with those paid in the ordinary executive departments of the Civil Service.

Judges of the High Court can only be removed by the Crown on an address to both Houses of Parliament and Judges of the County Court and Magistrates only after a public enquiry by the Lord Chancellor.

Judges are exempted from liability for all acts done in their official capacity within their jurisdiction and for acts done bona fide and in the course of their duties even if in fact without jurisdiction.

The Courts of Justice have regular vacations at Easter and Christmas and a long vacation of over two months during August, September and part of October each year.

The main differences therefore between the Judicial Service and Service in other Government Departments are :—

(1) For the Judicial Service it is necessary to be the member of the Bar in order to be qualified.

(2) All those appointed are chosen for proved ability and integrity.

(3) No examination is required.

(4) There is absolute independence of action.

(5) There is much greater personal responsibility.

(6) Their work is public and open to fair criticism.

(7) There are no definite regulations regarding leave which can always be taken during vacations subject to arrangement amongst themselves for the necessary attendances during these vacations.

(8) The salaries paid are considerably higher.

(9) They cannot be summarily dismissed or indeed dismissed at all without public enquiry.

For these reasons it would in my opinion be impossible to frame rules which could be applied alike to all branches of Government Service (including Judicial Service) if the independence of the Judiciary which is its chief essential in all countries and its efficiency and reliability is to be secured.

(Signed) *Marston F. Buszard.*
Judicial Adviser.

Ministry of Justice,
17th December, 1926.

หน้าว่าง

NOTE

re:

CIVIL SERVICE AND JUDICIAL SERVICE IN FOREIGN COUNTRIES.

It must be reminded first that as a rule, the present Government services in foreign countries of Continental Europe have been reorganized at the time of Napoleon or after his schemes. The Napoleonic policy was based upon the discrimination made a few years before the celebrated lawyer Montesquieu between the administrative officials who are more agents of the Government and secure the application of the law as the Government orders it, and the judicial officials who, are appointed by the Government to try civil and criminal cases according to law, justice and equity but have no orders to receive in that effect in a particular case when they exercise their duties. The discrimination is made in order to give to the citizens the highest guarantees of justice. A consequence of such discrimination has been that the position of the administrative officials and the judicial officials is never exactly the same in the foreign countries.

We will examine successively in the present Note:

- 1) The position of the administrative officials;
- 2) The position of the judicial officials.

1. ADMINISTRATIVE OFFICIALS.

FRANCE.— The words "Civil Service" is not used in France (or other continental countries of Europe). Administrative Officials in all Ministries are appointed by the Chief of the State or the Minister, according to their rank; they are discharged or revoked, or receive increases of salary or other rewards in the same conditions.

As to the recruiting, rules are different for each Ministry, but as a rule, each official must show a diploma of a Government School. The diploma may be more or less important according to the position which is claimed by the applicant: sometimes it is necessary to prove primary education and the diploma is then equivalent to Matayom 6 or 8; but very often a diploma of barrister at law is required. In many other Ministries, those diplomas are sufficient. In many other Ministries, the applicant must, in addition, undergo a technical examination for being especially appointed in that Ministry or for receiving an important appointment therein.

It must be noted that no conditions are specified for appointment which have political meaning: for instance, the positions of Prefects or Deputy-Prefects which correspond to the Governors of Monthon or Muang. The reason is that those officials are the direct agents of the Government and that the Government has interest to appoint, as such, any body who may be of use for it, with or without diplomas and examination. But in fact almost all those officials have important diplomas because in the present time administration is impossible without serious knowledge and education.

No general law has been issued for the administrative officials, though it is earnestly claimed by them. Therefore, there are a great number of Decrees or Regulations special to each Ministry, which cannot be quoted here. Salaries have been readjusted and considerably increased since the war.

ITALY.— The words "Civil Service" is not used. Officials are divided in Administrative Officials and Officials of the Judicial Category. The organization is not very different from the French one.

BELGIUM.— About similar to France.

GERMANY (REICH).— It must be noted that, even after the creation of the Reich (1870) there has been no unification in the administrative services, so that each separate State of the Reich remains with its own administration; and sometimes there are serious differences. It follows that the rules for administrative officials in Germany are very complicate and numerous.

In Prusse, officials are appointed by the King, but the elected bodies have a great importance to help them and they take a part to many decisions. The importance of elected bodies in the German administration comes from very ancient traditions of the old time and have always been a feature of German public life.

GREAT BRITAIN.— England being divided into 60 “administrative counties”, any county is under the control of: a lord lieutenant, who is rather the representative of the Crown than an active official and is assisted by a Deputy-Lieutenant; a sheriff, who has a few judicial functions;— and a county Council being a juristic person and composed of eldersmen and councillors. The above officials are appointed by the Crown, but the Council is elected. The County is really the important administrative body whose duties are to levy taxes, to make loans, to maintain buildings, schools, etc., to repair roads and bridges, etc. etc.

It must be noted many officials in the Counties are not appointed direct by the Crown, but are local and appointed, paid and dismissed by the County Council. The County Council is under the control of the Local Government Board, which is a kind of Ministry of Interior.

The discrimination between administrative and judicial services is far from being so clear in England as it is in the continental countries. In fact, some bodies belong to both services indiscriminately: for instance the Joint Committee (for the police of the country) which is composed of justices of peace and of members of the County Council.

In those conditions, the power of the Crown in the appointment and control of the officials is not so important in Great Britain than in the continental countries. However when officials are appointed for the Central Offices of Ministries in London or for any other general public services, they are under special regulations which specify the conditions of recruiting and duties. They constitute what is known in England as the "Civil Service" which is very extensive, including Agriculture, Fisheries, Government Laboratories, Customs, Colonial Service, Education, Exchequer and Audit Department, Foreign Office, Local Government, Post Office, etc. But even in England it seems that a discrimination is made between the said civil service and what is called usually "the Judiciary". As to the Civil Service itself, there is a "Civil Service Commission", established in 1855, in order to apply tests of fitness for junior situations in all branches of the Civil Service. In 1870 an order in Council has applied the system of competitive examination throughout the service.

BRITISH INDIA.— Of course it has been necessary to introduce in India a system which was appropriate to this big colony. First, a Central Power has been created by the appointment of the Governor General with the assistance of a Council, who are appointed by the Crown for five years. But the officials take a great importance in the administration of India and they have been consolidated in 1886—1887 in a body called the "Indian Civil Service", But completed by the "Provincial Civil Service" and by the "Subordinate Civil Service", the positions of which are as follows :

a) Indian Civil Service concerns more especially officials of British Nationality for high positions of control, such as Governor, Executive Councillors, administrative officials in districts, judges of sessions and districts, secretaries of Departments, officials of land records and settlements, etc. The recruiting is at the discretion of the Crown for all high appointments, due regard being given as a fact to seniority; they

are also concurrently competitive examination in England. A branch is the "Native Civil Services" which is developing chiefly in financial and judicial matters and where natives are now appointed.

b) In Provincial Civil Service, which is for much less important officials, appointments are made when necessary, but are under the Governor General's control for all posts where more than Rs. 3000 is the salary;

c) Subordinate Civil Service is recruited about in the same conditions as the foregoing one.

It must be understood that all the branches of Civil Services above mentioned contain both administrative officials and judicial officials. The word "Civil Service" as used in the Indian laws covers both administration and justice. But this seems particular to India.

UNITED STATES OF AMERICA.— Administrative Officials are, as a rule, elected. In a few States they are appointed by the Legislative Assembly or by the Governor at their discretion and without special conditions of ability.

2. JUDICIAL OFFICIALS

FRANCE.— Any kind of Judges must have at least a diploma of barrister at Law. Besides, they must undergo a professional examination before examiners who are mostly Judges and the President of which is a Judge in the Supremes Court (written and oral examination). However some persons who have obviously a special training in law or judicial business may be appointed judges without examination: namely the teachers in Law-Schools, the prefects and some high administrative officials, the officials in the Central Office of the Ministry of Justice, the lawyers who have practiced for at least ten years, etc.

In France, no Judges or Public Prosecutors may be appointed unless they have at least 22 to 30 years, according to the functions

(22 years: Deputy Public Prosecutor; 25 years: Judges Assistant-Judge or Public Prosecutor; 27 years: Chief-Judge).

Promotions are given very carefully, since there is a roll of promotions which is published every year and the general rule is that no Judge may be promoted during the year if his name is not in the roll. (Decree 13th. February 1908).

Disciplinary sanctions (law 30th. August 1883) are inflicted by the Supreme Court sitting as a Superior Council of Discipline, upon request of the Minister of Justice for each case. But the Minister can inflict blames upon Judges without the advice of the Superior Council. Other disciplinary Sanctions are blame with deprivation of salary for one month, temporary discontinuance of functions without salary, dismissal.

Officials of the Central Office of the Ministry of Justice are appointed upon competitive examination or taken amongst judges; but high officials (Directors of Department) are appointed directly and without conditions by the Chief of the State.

It must be noted that the Department of Attorney General and Public Prosecutors is under the Ministry of Justice, recruited and managed in the same way as the Judges. In fact both Judges and Prosecutors are called "Magistrates". In fact also appointments are made indifferently of a Judges as a Prosecutor or of a Prosecutor as a Judge. The only difference is that Judges benefit by the rule of irremovability; that is to say that Judges cannot be removed from a Court to another Court without the authorization of the Superior Council and cannot be dismissed if not committing a breach of duties or a criminal offence. This is a great guarantee for the independence of Judges, since they can never be in trouble for an opinion or a judgement given by them. It is clear also that this makes an essential difference between the judicial service and the administrative service where there is never irremovability.

Salaries have been reconsidered and seriously increased since the war. One franc being in France for inhabitants the equivalent of one tical in Siam for Siamese the salaries are now: 45,000 for the Chief Judge and Public Prosecutor in the Supreme Court; 36,000 for Judges in the Supreme Court; 21,000 to 26,000 for Judges in the Appeal Courts, 12,500 to 22,000 for Judges of first instances. There are three classes in each rank, with increase of salary.

ITALY.— The organization is not very different from the French system hereabove explained.

Interesting differences are the following:—

The Judges benefit by irremovability only after three years of exercise of duties:

there is a period of "practising in Courts" before any appointment as a Judge or Assistant-Judges: but no body is admitted to such practice if he has not a diploma of law and has not been agreed after a competitive examination before a jury of judges, law-teachers and attorneys. Practice in Court may begin at 21 years.

BELGIUM.— About similar to France.

GERMANY.— (REICH). After the creation of the Reich (1870) the German organization of Courts has been unified, but however each particulars State has kept its own rules as to the recruiting, appointment, promotion of the Judges. Consequently there are a great number of separate laws to that effect.

But the legislation of the Empire has at least enacted that there must be a minimum of capacity for each Judge, as follows (Law of Organization of Courts 1877);

The Judge must undergo a first examination after three years in a Law-School, and then a second examination after three years practising in a Court, a Public Prosecutor's Office or an attorney's. Any law-teacher may be appointed a Judge. No appointment in the Reich-Court (Supreme Court) may be made before 35 years of age. Irremovability of the Judges is enacted by Article 8 of the law of Organization of Courts. Contrary to the system of France, Public Prosecutors are not judicial officials.

GREAT BRITAIN.— The Judges are appointed by the King, upon proposals made to him; there are only differences in the document of appointment (Patent Letters for the King's Bench; Parliament Act for the Chancery Court, etc.).

Judges in the Supreme Court (Act 5th. August 1873) may be selected amongst advocates or lawyers having ten years of practice, and many of them are former attorneys and advocates, they are appointed for life and receive high salary (£5,000 to 10,000)

The Judges in the Civil Court of first instance (County Court) are appointed by the Lord Chancellor, with the concurrence of the Minister of Interior: the condition is to have been a barrister having at least seven years practice. Appointment is for life, but inability or misbehaviour may entail dismissal by the Lord Chancellor (Law 13th. August 1888 St. 51 and 52 Vict. c 43; art. 14, 15). Those Judges are under the control of the Lord Chancellor, and must obey his directions if not contrary to law. They receive £1,500 salary, and in case of disability on account of disease may enjoy a pension amounting to £1,000. Courts Registrar are appointed by the Judge subject to approval of the Lord Chancellor; and are as a rule selected amongst attorneys or solicitors. High bailiffs are selected by the Judge.

Judges in the Appeal Court must have been Judges in the Supreme Court for one year at least or must have been practising lawyers for fifteen years at least; they have the same rights and salaries as the Judges of the Supreme Court.

Justice of Peace in England are not lawyers, but landlords appointed as judges by the Crown, provided they have 21 years of age and proper income. They cannot be deprived of their functions unless by royal writ.

The Department of Public Prosecution as reorganized by the law 3rd. July 1879 (St. 42 and 43 Vict. c. 22) is under a Director of Public Prosecutions (£2,000 salary) selected, as well as his assistants, amongst barristers at law or solicitors of the Supreme Court having ten or seven years practice respectively.

English Judges benefit by irremovability since about two centuries (1,700); but the principle was formally introduced in the Act I Georges III ch. 23 only.

BRITISH INDIA.— As seen before, judicial officials are at the same time members of the Civil Service.

As to the recruiting, it may be notes that the Chief-Justices of the Higher Courts are as a rule learned members of the English Bar, assisted by Judges who are either barristers at law or members of the Civil Service. Subordinate Judges, who are generally natives, are often Revenue Officers. There are also Judges of session and district. With the exception of the Judges of the Higher Courts above mentioned, who are appointed directly by the Crown, the other are appointed by the Provincial authorities.

NETHERLANDS.— The judicial system is rather particular, Judges are selected by the Queen from candidates presented by the Courts themselves; candidates are presented by the interested Court when there

is a vacancy and the names of those candidates are published in the Government Gazette. However the Queen may appoint other persons than the candidates.

Candidates to the Supreme Court must have 35 years of age; to the Appeal Court 30 years of age; to the Court of First instance 23 or 25 years. Diploma of doctor at law is always required.

Salaries are rather low.

JAPAN.— Judges must undergo two competitive examinations, and three years as assistants must be spent before the second of the those examinations. But persons having a diploma of the Law School are dispensed with the first examination. Exceptions are made for law-teachers and advocates, having three years practice at least, who may be appointed without examination.

Appointments are made by the Emperor, upon presentation to him; there is irremovability: a judge cannot be dismissed, or temporarily deprived from salary, unless by disciplinary measure for breach of duty or criminal offence.

Judges in the Appeal Court must have been judges in a lower Court, or Public Prosecutors, or law-teachers, or advocates for five years. The period is 10 years for the Supreme Court.

Public Prosecutors are, as a rule, in the same conditions as Judges.

UNITED STATES OF AMERICA.— In 34 States, out of a total of 46, Judges are elected. In five States high Judges are appointed by the Legislative Assembly and lower judges are elected. In 7 States only the system of appointment by the Governor (under legislative control) prevails. This makes the conditions of recruiting very vague and practically inexistent; it is generally said that the Judges must be "learned

in laws" and practically attorneys or advocates; the age is 21 years, but is sometimes raised up to 25 to 35 for the Higher Courts. Salaries are generally very low.

As to the dismissal or revocation, it may be pronounced by the Governor upon a request submitted by the Legislative Assembly.

CONCLUSION

From the above explanations it appears that care has generally been taken in the foreign countries to separate the Judiciary officials from the Administrative Officials. As a rule, they enjoy not only a particular status, but very often special privileges such as: irremovability, prosecution before the higher Courts only when they have committed criminal offences, taking precedence of officials of the same rank belonging to other Ministries in the official functions, etc.. The discrimination was so strong that, in some countries, as in France under the old monarchy, Judges were named a special class of "noblemen" (noblesse de robe).

I have the impression that the words "Civil Service", which are commonly used now in Siam, are misleading. That name is unknown everywhere except in England and India. Even in England, where such name may be general and include all kinds of officials, it seems that there is a clear tendency in many occasion to take "Judiciary" as a special category. Finally, the words "Civil Service" is more an Indian terminology than anything else, and in India it covers both administrative and judicial officials; but the conditions in India are quite special and can hardly be taken as a guidance for independent countries. The terminology which is used in all the other countries of Europe or America is much closer to the true spirit of law: Judiciary Officials for the Judicial Power; Administrative Officials, for the Executive Power; Legislative bodies for the Legislative Power. This terminology is not misleading as are the

words "Civil Service". It is generally adopted by the modern States. It has the advantage to follow the great division, which is classical, between the Executive, the Judicial and the Legislative. As a fact, what is made in the other countries is consequently an Act or Acts concerning Administrative Officials, that is to say all Officials with the exception of Army, Navy and Courts; and an Act concerning Judicial Officials

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Huyg', with a long horizontal stroke extending to the right.

12 th, November 1926.

กระทรวงวัง

ที่ ๕๗/๒๓๕๗

วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าได้รับ พระราชทาน ตราชวราง ขอบัญญัติระเบียบ ข้าราชการ พลเรือน ขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณา โดยความเห็นที่เกี่ยวของต่อนายที่ ราชการกระทรวงวัง คือ

๑ นำที่ราชการกระทรวงวังหาได้เหมือนกระทรวงอื่นไม่ เพราะกระทรวง วังมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ พระราชกิจในพระองค์ราชประเพณีเดิม และราชการ ของรัฐบาล กล่ากันไป ส่วนเจ้าหน้าที่เล่าต้องมีทั้งชายหญิงทั้งชั้นต่ำและสูง และยังคง ใช้ผู้ที่มีความรู้ชำนาญในวิชาวิสามันตย์ยิ่งกว่าวิชาวิสามันตย์ไม่ใช่น้อย บางหน้าที่ยังต้อง อาศรัยตระกูล อีกประการ ๑ หากจะทรงพระมหากรุณาแต่พระราชวงศ์หรือผู้ใด ผู้หนึ่งซึ่งควรได้รับพระมหากรุณา ก็จะไม่เป็นที่ขัดข้อง นอกจากนั้นก็มีข้าราชการ เช่น พรหมณี, โหระ, ภูษามาลา, สนม, มหรรค์พ, ทนายวัง, พันเด็กชา, โขลนจำ เป็นต้น ต้องมีประจำ จะเรียกหาจ้างชั่วคราวเช่นกระทรวงอื่นหาได้ไม่

๒ ส่วนกระทรวงต่างๆ มีหน้าที่แต่โดยจำเพาะภายในวงอันเป็นหน้าที่ และ ภายในเวลากำหนด หากจะมีการพิเศษก็จ้างชั่วคราวได้ไม่เกี่ยวแก่ชั้นเชิง พระอิศริยยศ เป็นต้น

เมื่อข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่าราชการและหน้าที่ปฏิบัติต่างกันดังนี้แล้ว ข้อความตามร่างเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน ก็มีข้อความที่ขัดข้องกับราชการกระทรวงวัง คือ

(๑) ตามความในข้อ ๓ ก. เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า ควรเพิ่มความในท้ายข้อนี้ว่า เว้นไว้แต่ข้าราชการกระทรวงวัง ซึ่งมีหน้าที่เป็นคนละอย่างกับกระทรวงทั้งหลายเมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ประการใดก็ได้ทั้งสิ้น

(๒) ตามความในข้อ ๓๔ ตอนต้น ควรเพิ่มเติมข้อความให้เป็น ๒ นาย ข้าราชการพลเรือนจะย้ายกระทรวงได้ในเหตุ ๒ ประการคือ ๓ โดยพระบรมราชโองการ ๒ โดยเจ้ากระทรวงทั้ง ๒ ได้ยินยอมอนุญาตตามความเดิม

(๓) ความข้อ ๒๓ ซึ่งว่าด้วยข้าราชการถูกพักและงดเงินเดือน เมื่อได้รับคำสั่งขาดความได้มีความผิด ก็ได้รับพระราชทานเงินเดือนตลอดทั้งที่พักราชการเป็นต้นมาด้วยนั้น

ความในข้อ ๓๓ ก. และ ข. อันกำหนดวันลาไว้ ถ้าลาเกินกำหนดดังความในตอนที่ ๓ ก็ลดเงินเดือนตามส่วนวันที่ไม่ได้รับราชการ

ในข้อ ๒๓ และ ๓๓ นี้เมื่อพิจารณาพร้อมกันไป ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่าขัดข้องกันเอง เพราะการกระทำผิดต้องพักกลับได้ผลยิ่งกว่าการลาโดยสุจริตซึ่งน่าจะแก้ไข

ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ ดังนี้

การจะควรประการใด แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า *รัตนกรอมณี*

ที่ ก. ๒๐๒๕/๖๘

กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม

วันที่ ๓๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

แจ้งความมายัง เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ ทราบ

จดหมายของเจ้าคุณ ที่ ๓๘๐/๓๗๘๘ ลงวันที่ ๓๕ พฤศจิกายน ความว่า มีพระราชประสงค์จะให้เสนาบดียื่นความเห็นในเรื่องระเบียบการรับคนและปกครองข้าราชการพลเรือนในกระทรวงต่าง ๆ ให้หลุดล้า uly ในเดือนธันวาคมนี้ ขอแสดงความเห็นดังนี้

ในเวลานี้ มีข้าราชการอยู่ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปว่า ข้าราชการพลเรือนธรรมดา คือข้าราชการกรมรัฐพาณิชย์ แต่เดิมมากรมรัฐพาณิชย์อยู่ในมือชนชาวต่างประเทศมาก ผลประโยชน์แผ่นดินที่พึงจะได้มากได้น้อย เป็นหน้าที่ชาวต่างประเทศหาให้ แต่ครั้นมาบัดนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมรถไฟสายเหนือสายใต้และจัดการให้มีคนไทยรับราชการฉลองพระเดชพระคุณมากขึ้น ทางการจึงเปลี่ยนแปลงไป ให้การวินิจฉัยหาผลประโยชน์เข้าแผ่นดินในทางค้าขายนั้นมาอยู่แก่ข้าราชการไทย ซึ่งอยู่ในประเภทข้าราชการแพนรัฐพาณิชย์ แยกไปจากข้าราชการพลเรือน (Commercial Servants of the Crown as distinct from Civil Servants of the Crown)

เหตุผลที่จำเป็นแลกเปลี่ยนนี้ โดยเหตุที่กรมรัฐพาณิชย์จะรับคนเข้า กัด หรือปลดคนออกจากราชการก็ ต้องแล้วแต่ผลประโยชน์ที่กรมนี้ได้อยู่ เช่น คราวที่มงานชุกรายได้ขึ้นจำเป็นต้องหาคนเพิ่มให้พอแ่งงาน แต่ถ่าเมื่อสินค้าโชม

รายได้ตก ถ้าจะได้คงมีข้าราชการแพนกรฐาณิชย์อยู่เต็มที ก็เป็นการเปลืองเงิน จำ
ต้องรียบปลดโดยไม่เลือกว่ามีฝีมือหรืออย่างไร เพื่อมิให้เปลืองค่าใช้จ่าย
เท่านั้น, ประการที่ ๒ ข้าราชการรัฐาณิชย์ในบางประเภทต้องกรากกรำจนถึง
ร่างกายชืดโซมได้ง่าย จะคงรอใช้ต่อไปจนถึงวันกำหนดที่จะได้รับพระราชทานเบี้ย
บำนาญ บางคนก็ทำงานหย่อนลงด้วยความเห็นใจเห็นยอมมาแต่ก่อน จนถึงถ้ายังใช้
อยู่ในราชการโดยเหตุจจะรอให้ได้รับเบี้ยบำนาญก็เป็นอันเปลืองเงิน แต่ความ
ส่งสารนั้นจะพาให้ไม่ไต่งานเต็มที หรืออีกบางจำพวกถึงกับจะนำภัยมาสู่สาธารณชน
ด้วยร่างกายก็ดี ถ้าถึงความคิดชืดโซมแล้วอย่างพนักงานขับรถเป็นต้น, ประการที่ ๓
ข้าราชการและพนักงานแพนกรฐาณิชย์บางประเภท คือประเภทที่มเงินเดือนต่ำ
แต่ถ้าจะรวมเบี้ยเลี้ยงเข้าด้วยแล้วเป็นจำนวนผลประโยชน์ที่ได้รับสูง ทั้งนี้ยังกัน
มิให้ต้องนับเบี้ยเลี้ยงเข้าไปในเบี้ยบำนาญประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งนั้นสำหรับ
เวลาที่มงานน้อยไม่ได้ออกทำงานกลางแปลง เบี้ยเลี้ยงก็ไม่ได้ ทั้งนี้จะเลิกหรือ
จะเปลี่ยนเสียไม่ได้เพราะจะทำให้เสียประโยชน์ของรัฐบาลมากไป เงินเดือน
ข้าราชการแพนกรฐาณิชย์จะเทียบเข้าตรงกับข้าราชการชั้นอธิบดี, เจ้ากรม,
นายเวร ฯลฯ ไม่ได้ เพราะผิดแปลกกันไปมาก ตามบัญชีเงินเดือนซึ่งกระทรวง
พระคลังฯ ได้ตกลงไว้แล้วกับกรมรถไฟหลวง และซึ่งกำลังขออนุญาตสำหรับกรม
ไปรษณีย์โทรเลขจะดำเนินตามระเบียบเดียวกันอยู่ ดังเอกสารหมาย ก. และ ข.
ยกตัวอย่างว่าข้าราชการชั้นนายตรวจเอกเงินเดือนชั้นสูงถึง ๔๐๐ บาท ถ้าจะเทียบ
กับข้าราชการพลเรือนแล้วเป็นถึงชั้นผู้ว่าราชการจังหวัด แต่แท้ที่จริงคนในประเภท
นายตรวจเอกนี้โดยมากฐานะและความรู้ทั่วไป (General Knowledge) นั้นจะไป
เทียบกับผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ได้ แต่เขามีความรู้ชำนาญเป็นพิเศษดีกว่า
นายช่างผู้น้อยบางนายเสียอีก ถ้าให้เงินเดือนต่ำแล้วไม่ล่อใจคนสำหรับเป็นกระตุก
ต้นหลังของการบำรุงทาง มีถนนทางก็จะป็นปี และแท้ที่จริงก็เคยปล่อยชั้นนายตรวจ

เอกชนไปถึงชั้นข้าราชการพลเรือนเพียงอำมาตย์ตรีเท่านั้น แต่ส่วนเงินเดือนนั้น จำเป็นต้องสูงกว่าชั้นอำมาตย์ตรี ถ้าจะเทียบความสำคัญของคนจำพวกนั้นก็เทียบกั นายสิบผู้ฝึกกองทัพอังกฤษ หรือนายสิบผู้คุมการโยธาของอังกฤษ ซึ่งทำการเดกิจของเขาโดยเฉพาะ ดึกว่านายทหารชั้นหน้่มๆ (Sergeant Instructors and Military Foreman of Works)

กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมมีข้าราชการสองประเภท กล่าวคือ กรมบัญชาการกระทรวง, กรมทะเบียนการค้า, กรมตรวจพันธุรุษชาติ ฯลฯ เป็นแพนกข้าราชการพลเรือน แต่ข้าราชการส่วนมากอยู่ในแพนกรัฐพาณิชย์ เช่นกรมรถไฟหลวง, กองไฟฟ้าหลวง, กรมไปรษณีย์โทรเลข เป็นต้น

โดยเหตุที่บรรยาย มา แล้วนั้น จึงเห็นว่าจะเทียบข้าราชการพลเรือนกับข้าราชการแพนกรัฐพาณิชย์ให้ตรงกันทีเดียวไม่ได้ จึงมีหนทาง ๒ อย่าง อย่างหนึ่งต้องร่างระเบียบการ สำหรับข้าราชการ แพนกรัฐพาณิชย์ ต่างหากจาก ระเบียบการข้าราชการพลเรือน หรือหนทางที่ ๒ ประกอบระเบียบข้าราชการแพนกรัฐพาณิชย์เข้าไปในระเบียบการข้าราชการพลเรือนแต่มีพิเศษบางข้อ ที่บอกว่าข้าราชการแพนกรัฐพาณิชย์เป็นชั้นนั้นชั้นนี้ หรือมีวิธีปฏิบัติติดกันกับข้าราชการพลเรือนเช่นนั้น เช่นนั้น ความเห็นของข้าพเจ้าเอียงไปอย่างวิธีที่ ๒ แลเห็นว่าการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าได้รวมกันเป็นระเบียบอันเดียวกันแล้วจะงดงามกว่าที่จะออกเป็น ๒ ระเบียบ

แต่อย่างไรก็ดีกิจการรัฐพาณิชย์ข้าพเจ้าแลเห็นไปเบื้องน่าจะเพิ่มขึ้นไม่ใช่น้อยลงด้วยเหตุผลต่างๆ

บทนขอชี้แจงความเห็นที่ขีดข่องในระเบียบร่างขนบางข้อ คือ ข้อ ๒. ที่ว่าผู้ที่จะเป็นข้าราชการต้องเป็นผู้ที่สอบไล่ได้ชั้นมัธยม ๖ มีฉนั้นจะเป็นเพียงชั้นพนักงาน สำหรับพวกชั้นรองนายช่าง (Subordinate Engineering

establishment) ของกรมทาง เช่นนายตรวจทางเอก ผู้ที่สอบไล่ได้ชั้นสูงไม่มีใครสมัคร
ด้วยเหตุว่าเป็นงานกลางแจ้งกรากกว่า เพราะฉะนั้นต้องใช้วิธีเลื่อนชั้นจากคนงาน
หรือพนักงาน และโดยอาศัยความชำนาญยิ่งกว่าคนเล่าเรียนชั้นตามลำดับจนถึง
นายตรวจทางเอก ถ้าจะบัตหนทางพวกที่จะขึ้นได้ในต่อไปคงให้เป็นแต่เพียงพนักงาน
ก็จะไม่ได้มีโอกาสรับพระราชทานเบี้ยบำนาญทดแทนความเหน็ดเหนื่อยกรากกว่าใน
ราชการ จึงเห็นว่าสำหรับเฉพาะพนักงานชั้นรองนายช่างนี้ ให้ผู้ที่สอบไล่ได้ชั้น
ปฐม ๓ เมื่อรับราชการโดยเรียบร้อยครบ ๓๐ ปี และผู้ที่สอบไล่ได้ชั้นมัธยม ๓
เมื่อรับราชการมาครบ ๕ ปี ควรมีสิทธิเป็นข้าราชการได้.

ข้อ ๕ ผู้ที่ได้ Professional degree จากมหาวิทยาลัย หรือ Professional
Institutions แล้วควรยกเว้นการสอบเสียทีเดียว.

ข้อ ๘. การที่จะให้ผู้สอบไล่ได้ Professional degree จากมหาวิทยาลัย
หรือ Professional Institutions ได้เงินเดือนในฐานะชั้นราชบุรุษจะไม่สมควร
ตามทางการของกรมรถไฟหลวงทำอยู่เวลานี้ ให้ได้รับพระราชทานยศชั้นรอง
อำมาตย์เอกทีเดียว และเงินเดือนตั้งแต่ ๒๐๐ บาทถึง ๒๕๐ บาท เป็นขั้นต้น.

ข้อ ๙. สำหรับกรมรัฐพาณิชย์เจ้าเทียบชั้นไม่ได้เหมาะ เพราะมีชั้นแปลก
กันดังปรากฏในเอกสารหมาย ก. และ ข.

ข้อ ๑๖. การเทียบชั้นข้าราชการแพนกรรัฐพาณิชย์ให้เข้าตรงกันกับ
ข้าราชการพลเรือนนั้นจะยากมาก ตามเอกสารหมาย ก. ข. นั้นเห็นสมควรว่ามี
บำนาญตำแหน่งข้าราชการแพนกรรัฐพาณิชย์เสียอีกบำนาญที่หนึ่งต่างหากเข้าอยู่ในชั้น
เหมือนกัน.

ข้อ ๑๗. คำว่า ปรับใหม่ เห็นว่าเป็นคำที่แรงอยู่ เพราะว่าปรับต้องใช้เงิน
ถ้าใช้ไม่ได้ต้องจำแทน เห็นสมควรใช้ว่า ตัดเงินเดือน.

ข้อ ๒๐. ปลดราชการ นั้นในกรณีรัฐพาณิชย์อาจปลดได้โดยไม่มีความคิดหรือมีข้อสงสัยอย่างใดเลย แต่โดยความจำเป็นที่งานลดลง แต่เมื่องานลดลงแล้ว ในกิจการรัฐพาณิชย์เงินก็ลดลงเหมือนกัน หรือบางคนก็ทำงานไม่คุ้มเงิน ฉะนั้น การที่จะต้องตั้งกรรมการพิจารณาทุกคราวไปนั้นน่าจะมุ่งเฉพาะความผิดหรือมีข้อสงสัย การปลดเพื่อคุ้มเงินและเมื่อไม่มีข้อสงสัยอย่างใด เห็นควรว่าให้หัวหน้ากรมเสนอ เสนอบัดปลดได้โดยไม่ต้องตั้งกรรมการ.

ข้อ ๒๑. การ กักขังข้าราชการน่าจะต้องการหรือสร้างที่พักขังชนออกซึ่งอาจ ต้องเสียเงิน ถ้ากักขังแล้วต้องเสียเวลาราชการและยังจะต้องหาคนแทนและให้เงิน เบี้ยเลี้ยงค่าทำการแทนอีก อนึ่งโดยมากคนในกรมรถไฟหลวงและกรมทางทำการอยู่ในป่าดง ถ้าจะเรียกเอามาซึ่งจะต้องเสียค่าพาหนะอย่างแรงซ้ำเติมอีก ไม่คุ้มแก่ ประโยชน์ที่จะได้.

คำว่าผู้บังคับบัญชาโดยตรงนั้นมิใช่คิดกันเพียงชั้นใดแค่นั้นเช่นเสมียนควรจะลง เป็นเสกสชั้นสั่งซึ่ง และชั้นเสมียนเอกไม่ควรจะให้สั่งซึ่งผู้น้อยกว่านั้นได้.

ข้อ ๒๓. การปรับเงินเดือนจะปรับโดยถือความเป็นรายได้เพิ่มขึ้นนั้นไม่ได้ ที่ถูกต้อง ลดรายจ่าย แต่การห้ามปรับผู้ได้เงินเดือนน้อยกว่า ๕๐ บาทนั้น ไม่สะดวก ต่อการงานเพราะพนักงานชั้นนั้นมักจะบกพร่อง แต่มควรสั่งปรับไม่ให้เด็ดร้อน เป็น ต้นว่าพนักงานเงินเดือน ๕๐ บาท มีความมุ่งหมายที่จะปรับ ๘ บาท ก็สั่งปรับ ๒ เดือน ๆ ละ ๔ บาท หรือ ๔ เดือน ๆ ละ ๒ บาท ฉะนั้นจึงมีขีดของเกณฑ์ว่า สำหรับพนักงานครั้งหนึ่งไม่ให้เกินกว่า ๓ ใน ๓๐ ของเงินเดือน

อนึ่งเงินเดือนของ พนักงานแพนกรรัฐพาณิชย์ไม่ เป็นเกณฑ์ว่าเป็น ผล ประโยชน์ประจำเดือนของพนักงานผู้นั้นหาไม่ได้ เช่นพนักงานขับรถได้ค่าทำการเกิน

เวลา (Over time) พนักงานประจำรถ (Train staff) ได้ตามระยะทาง (Mileage) สมมุติว่า ปรากฏว่าเงินเดือนเพียง ๔๐ บาท แต่ความจริงได้รับประจำเดือนถึง ๘๐ บาทก็ได้ เพราะฉะนั้นถ้าจะต่อเกณฑ์ว่าเงินเดือน ๔๐ บาทแล้วไม่ให้ปรับ แต่ที่จริง ผลประโยชน์ได้ถึง ๘๐ บาทถึงจะปรับก็ไม่เดือดร้อน

ข้อ ๓๓. ระเบียบการลาสำหรับผู้น้อยนั้น เห็นว่าได้วันตามากเกินไป สำหรับกรมรัฐพาณิชย์นับว่ารัฐบาลเสียเปรียบกว่าเอกชนมากมาย เห็นสมควรว่า ให้เป็นไปตามระเบียบที่กรมรถไฟหลวงปฏิบัติอยู่ดังเอกสารหมายเลข ค.

ข้อ ๓๒. ขอนเห็นว่ารุนแรงเกินไป ที่ถูกควรจะใช้คะแนนวันลาเสียก่อน ขอนนั้นจะหมายความเฉพาะข้าราชการผู้ที่ไม่มียศเนนวันลาเหลืออยู่แล้ว.

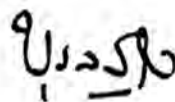
ข้อ ๓๓. สำหรับกรมรัฐพาณิชย์ถ้ามีคะแนนวันลาให้ ถ้าไม่มีไม่ให้เกิดอุปสรรคทนนั้นเข้าใจว่าเป็นพระ ไม่ใช่เงร.

ข้อ ๓๔. ข้าราชการออกไปรับราชการทหารและจะเก็บตำแหน่งนำที่ไว้ให้ นั้น เสียราชการทางรัฐพาณิชย์ เพราะจำเป็นต้องจำกัดตัวไว้ เมื่อมีผู้ออกไปผู้หนึ่ง ต้องมีผู้แทนทันที ควรจะมีกำหนดว่าเมื่อปลดจากราชการทหารแล้วมีประสงค์จะกลับเข้ารับราชการก็ให้พยายามหาตำแหน่งบรรจุ.

ข้อ ๕๐. เพราะพวกมัธยม ๖ โดยมากชอบทำการเสมียนหรือหน้าที่สูงกว่านั้น ไม่สมัครไปทำงานกลางแจ้ง

ข้ออื่นนอกจากนี้ไม่มีความเห็นชัดของประการใด

นายพลเอก

เสนาบดี

กรุงเทพฯ

วันที่ ๓๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

แจ้งความมายัง เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

ด้วยท่านมีหนังสือ ที่ ๘๘/๓๘๘๖ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ดำเนินกระแต่
พระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าพิจารณา “บันทึกเรื่องระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน” ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ ทูลเกล้าฯ
ถวาย แลร่าง “พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษ ข้าราชการพลเรือน” ซึ่ง
นายกุญแจเป็นผู้ร่าง แล สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต
นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย แลให้ทำความเห็นทูลเกล้าฯ ถวายทางหนังสือ นั้น ข้าพเจ้า
ได้พิจารณา “บันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน แล ร่างพระราชบัญญัติ” นั้น
แล้ว ขอทำความเห็นส่งมายังท่านดังนี้

“บันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน” ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระดำรงราชานุภาพ ทูลเกล้าฯ ถวายนั้น มีลักษณะเป็นประมวลแห่งกฎหมาย,
ข้อบังคับ, คำสั่ง, แลระเบียบสำหรับการปกครองข้าราชการพลเรือน ซึ่งได้มีอยู่
แล้วเป็นสาธารณะแก่บรรดากระทรวงบ้าง เฉพาะบางกระทรวงบ้าง แต่โดยมากมี
อยู่ในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เพราะบทบัญญัติเหล่านี้เนื่องด้วยการเงินเป็น
ส่วนมาก ที่เห็นว่าใหม่จริง ฤๅ ที่เคยมีแล้ว แต่หาได้ใช้ทั่วไปฤๅใช้เป็นนิตย
นั้น ก็คือบทบัญญัติในตอนที่ ๒ ซึ่งว่าด้วยลักษณะเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญ
แลตอนที่ ๔ ว่าด้วยวินัยข้าราชการพลเรือน ส่วนตอนที่ ๕ ซึ่งว่าด้วยลักษณะบังคับ

บัญชีนั้น มีบทบัญญัติใหม่มากคือ บทที่ ๑๘ ถึงที่ ๒๕ ซึ่งกำหนดการลงอาญา
แก่ข้าราชการพลเรือน

การพิจารณานี้เกี่ยวกับเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ ถ้าแม้จะวิเคราะห์
หยาบ discuss บรรดาบทบัญญัติโดยละเอียด แล แกะไขวางลำดับใหม่มิให้ก้าวก่าย
ซ้ำกัน ซัดกัน กับบทบัญญัติที่มีอยู่แล้ว ก็จะต้องกินเวลามาก ไม่อาจแล้ว
เสร็จในปลายปีนี้ สำหรับประกาศเป็นพระราชโองการสั่งบังคับใน พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้
เพราะฉะนั้นเห็นว่าควรรอไว้พิจารณาไปตามกาลอันควรแลแก้ไข หยาบ เพิ่มเติมบท
บัญญัตินั้นลงในกฎหมาย หยาบ ข้อบังคับที่มีอยู่แล้วเดิม เช่นบทบัญญัติในคอน
ที่ ๗ ซึ่งว่าด้วยการลา เป็นต้น ควรวิเคราะห์เทียบเคียงแลแก้ไข หยาบ เพิ่มเติมลง
ในระเบียบการลา ของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งมีอยู่แล้วนั้น

บทบัญญัติที่พึงรับพิจารณา แล เรียบเรียงขึ้นให้ทันประกาศเป็นกระแส
พระบรมราชโองการสั่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ พ.ศ. ๒๔๗๐ ไปนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่ามียุ
ตอนเดียวที่ว่าการเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญ บทบัญญัติเหล่านี้รวมอยู่ใน
ตอน ๒ แห่งบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน แต่ร่างระเบียบตอนนี้ ถ้าจะ
พิจารณา แล discuss เป็นข้อๆ ย่อมจะเป็นการยืดยาวแลยากลำบาก เพราะ
ความมุ่งหมายแห่งบทบัญญัตินี้มีมากประการนัก ถ้าแม้ตั้งความมุ่งหมายเสียใหม่
ให้น้อยประการลง แล วางบทบัญญัติให้รับกันกับความมุ่งหมายนั้น จะเป็นการ
สะดวกแก่การพิจารณา แล เป็นทางที่จะปฏิบัติบทบัญญัตินั้นได้โดยทันทีด้วย

ความมุ่งหมาย ในการเลือกรับคนเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น
นอกจากลักษณะที่กล่าวไว้ในข้อ ๒ ข้าพเจ้าเห็นมียุเพียงเท่านั้น คือ บรรดาผู้ที่จะมา
รับราชการในตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ตำแหน่งธุรการ แล non-
technical ในบรรดากระทรวงทั้งหมด ตั้งแต่ชั้นดาชนไปจนถึงชั้นอธิบดี ต้องเป็นผู้

มีความรู้ถึงขนาด แลได้สำแดงความสามารถที่จะประกอบพิจารณา (discretion) แลรับผิดชอบ (responsibility) ในหน้าที่ราชการได้

อุปายที่จะเลือกพินคนที่สามารถตั้งนี้ได้ ก็คือการสอบความรู้ แลความเฉียบแหลมแห่งผู้ที่สมัครจะเข้ารับราชการ การสอบวิชา แล สามารถนี้ ข้าพเจ้าเห็นควรมกรรณการซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นสอบทุกปี รับคนเข้าสอบจำเพาะแต่ที่กรมศึกษาธิการได้ให้ประกาศนียบัตร รับรองว่ามีความรู้พอเพียงแล้ว (ในบัดนี้ขียนว่าประกาศนียบัตรชั้นมัธยม ๖) วิชาที่กรรมการพึงสอบนั้น ก็ควรจะเป็นอย่างเดียวกับที่กรมศึกษาธิการสอบ แต่ต้องเพิ่มคำถามอีกหมวดหนึ่งสำหรับสอบความเฉียบแหลม แล สามารถเช่นที่เรียกกันว่า General Knowledge Paper การสอบนั้นให้เป็นการแข่งขันเพื่อที่จะได้เลือกไว้แต่จำเพาะผู้ที่ดีที่สุดในบรรดาผู้ถือประกาศนียบัตรกรมศึกษาธิการ แลเลือกไว้แต่จำเพาะเท่าจำนวนที่บรรดากระทรวงได้แสดงว่าจะต้องการ ส่วนการจำแนกไปแก่กระทรวงต่างๆ นั้น ควรจะไปตามความสมัครของผู้เข้าสอบ (เมื่อผู้สอบไล่ได้ ได้เข้ารับตำแหน่ง ควรให้เข้ารับในชั้นต่ำก่อน การเลื่อนชั้นต้องเป็นไปตามระเบียบการเลื่อนชั้น แล ความสามารถของตนในราชการ)

การเลือกพินด้วยประการนี้ เป็นวิธีสาธารณะ ส่วนการเลือกผู้มีความรู้สามัญชั้นสูง คือ ดักรัแห่งยูนิเวอร์ซิตีต่างประเทศ ฤๅ วิชาที่นับว่าเทคนิคอล ข้อสอบส่วนในแพนความรู้ ควรถือเอาประกาศนียบัตรของสำนักเรียนเป็นประมาณ เมื่อจะรับเข้ากระทรวงไม่ต้องสอบความรู้อีก แต่ควรรับไว้ในชั้นต่ำอัตราของตำแหน่งที่ควรกับความรู้ ชั่วเวลาที่รับราชการทดลอง ฤๅ ศึกษาการงานในหน้าที่ ฤๅ ภาษาไทยเพิ่มเติมจนชำนาญพอเพียงแก่ราชการ

ข้าพเจ้าเห็นว่า ระเบียบข้าราชการพลเรือน ตอนที่ว่าด้วยลักษณะ เล็ก
ข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น ถ้าแม้ว่าได้เรียงขึ้นเป็นบทบัญญัติตามความมุ่งหมาย
ที่พระรณนาข้างบนนี้แล้ว จะเป็นบทบัญญัติที่พิจารณาแล discuss ได้ง่าย แลจะ
ใช้บังคับได้ทันทีที่ประกาศพระบรมราชโองการสั่ง ส่วนบัญญัติในวิธีสอบวิชา แล
ความสามารถนั้น ต้องเป็นบัญญัติของกรรมการอีกแผนกหนึ่ง ซึ่งอาจหาตัวอย่าง
มาเทียบเคียงดังเช่นได้ใน Civil service Commissioners' Reports ของอังกฤษ แล
หนังสืออื่น ๆ ที่ว่าด้วยเรื่องการสอนวิชาเข้ารับตำแหน่งใน Civil Service ของ
อังกฤษนั้น

อนึ่ง ความเห็นที่พระรณนามานี้ ข้าพเจ้าได้ประกอบขึ้นแต่วิชาเลือกพื้น
ข้าราชการพลเรือนของอังกฤษ แต่ได้ขยับย่อลงให้สัมพันธ์แก่ฐานะการเล่าเรียน แล
ระเบียบการเลื่อนชั้นข้าราชการพลเรือนในกรุงสยามในกาลบัดนี้เท่านั้น

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือนนั้น ข้าพเจ้าได้
พิจารณาห์ประเภทแห่งโทษที่กำหนดไว้ เห็นว่าคล้ายคลึงกับที่ปรากฏในบันทึกระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนอยู่เป็นหลายประการ แต่ร่างพระราชบัญญัตินั้น M. Guyon
ผู้ร่าง ได้กราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตไว้ ว่า
เป็นร่างเก่าแปดปีแล้ว น่าจะมีข้อควรแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้นได้ จึงหาได้พิจารณาห์
ข้ออื่นต่อไปไม่ ได้ย้อนมาพิจารณาห์ตอนที่ ๕ แห่งบันทึกระเบียบข้าราชการพลเรือน
บทที่ ๓๘ ถึง ๔๕

ในบทที่ ๓๘ ซึ่งระบุอาญากระทรวงสำหรับลงโทษข้าราชการพลเรือนไว้
๖ สถานนั้น สถาน ข. กักขัง แล สถาน ง. ปรับใหม่ เป็นอาญาที่ในที่สุดกระทำ
ให้ผู้รับต้องเสียอริศภาพ จึงเป็นประเภทที่จะนำมาใช้ในระเบียบข้าราชการพลเรือน

หาได้ไม่ แต่คำว่า “ปรับไหม” นั้น มีข้อไขในบทที่ ๒๓ ว่า “จะสั่งปรับไหมครั้ง
หนึ่งได้ไม่เกิน ๑ ใน ๓๐ ของเงินเดือน” อาญาสถานนั้นจึงไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกลงอาญา
เสียอิศราภาพ แล นับว่าเสมอกับ “ตัดเงินเดือน” ซึ่งผู้บังคับบัญชาโดยตรงอาจ
กระทำได้ โดยถือว่าเป็น condition of the service ที่ได้ตกลงกันได้

ส่วนการลงอาญากักขังนั้น เมื่อข้าพเจ้าเห็นมีอยู่ในร่างพระราชบัญญัติที่
M. Guyon กระทำขึ้น จึงได้เชิญ M. Guyon มาปรึกษาในข้อนี้ M. Guyon แสดง
ว่า การที่ได้ลงข้อกักขังไว้ในร่างพระราชบัญญัตินั้น หาได้เป็นความคิดของเขาเอง
ไม่ แต่หากได้รับคำสั่งแจ่มแจ้งว่า เป็นอาญาที่ได้ใช้ลงแก่ข้าราชการพลเรือนอยู่เก่าแล้ว
แลได้รับคำสั่งให้ลงจึงได้จำใจลงไว้ แลตามที่ไดกราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ
เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ว่า ร่างพระราชบัญญัตินั้นน่าจะมิได้ให้โทษนั้น
เขาได้จำใจไว้ว่า ถ้าแม้เขาเป็นผู้ใดแก่ก็จะถอนข้อนี้ออกเสีย มิให้ปรากฏว่ามี
ในพระราชบัญญัตินั้นเลย

อนึ่ง ข้าพเจ้าได้สนทนากับ Mr. R. B. Stevens ในเรื่องนี้ เป็นส่วนไปรเวต
Mr. R. B. Stevens แสดงว่าบทบัญญัติที่ลงอาญากักขังแก่ข้าราชการพลเรือนนั้น
ไม่เห็นมีใช้ในประเทศอื่นที่ไหนเลย แลได้ออกความเห็นเป็นคำรุนแรง รวมความ
ว่าถ้าแม้ปรากฏว่า รัฐบาลสยามมีบทลงอาญาดังนี้ จะเป็นเหตุให้นานาประเทศ
ดูหมิ่นชาติไทยได้ Mr. Stevens แสดงถึงวิธีของประเทศที่ civilized ว่า หลักของการ
ที่จะเอาประโยชน์อย่างยิ่งจากข้าราชการพลเรือนนั้น มิได้ตั้งอยู่ในการที่จะเอาโทษ
โทษ บรรดาประเทศในยุโรป ฤๅ อเมริกา ย่อมใช้การล่อล่อนใจด้วย ทรัพย์สิน
เกียรติ แล สัมมานะ ให้ข้าราชการนั้น ๆ แสดงความสามารถแลข้อตรง เพื่อ
ประกอบกิจของรัฐบาล การลงอาญาจึงรวมอยู่แต่ในประเภทที่งดเว้น ฤๅ ตัดถอน
ผลประโยชน์ที่พึงได้ ถ้าแม้ได้กระทำกิจของรัฐบาลด้วยน้ำใจอันดี

วิธีแรกคือ วิธีที่รัฐบาลสยามใช้อยู่ในบัดนี้เอง แต่หากจะได้จำแนก
ลาภยศโดยรับต่วนเกินควรไปบ้างบางสมัยในกาลก่อน ผู้เป็นเจ้าของกระทรวงก็พึง
สำรวจในภายหน้าได้ มิต้องเพิ่มประเภทอาญาที่น่ารังเกียจ

รวมความเห็น ของข้าพเจ้าในเรื่องบันทึกระเบียบข้าราชการพลเรือน แล
ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน นั้น เห็นว่าควรเรียบเรียง
บทบัญญัติว่าด้วย “การเลือกข้าราชการสามัญ” ขึ้นใหม่โดยความมุ่งหมายที่
เด็ดเดี่ยวแล่นอ้อยประการ เมื่อบรรดาเจ้ากระทรวง หฤฯ หัวหน้าการในกระทรวง
ได้พิจารณา แล discuss ยุติลงเป็นรูปได้แล้ว ควรนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อว่า
ถ้าชอบด้วย กระแสพระราชดำริห์แล้ว จะได้พระราชทานพระบรมราชานุญาต
ประกาศเป็นพระราชโองการสั่ง

ส่วนตอนอื่นแห่งระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น ควรพิเคราะห์เทียบเคียง
กับบรรดาบัญญัติแลระเบียบที่มีอยู่แล้ว แก้ไขเพิ่มเติม เข้าลำดับใหม่เป็นตอนๆ
ไป ตอนใดพร้อมก็นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อได้พระราชทานพระราชวินิจฉัย การ
ที่จะรวมเป็นประมวลนั้น ควรรอไว้รวมต่อเมื่อบทบัญญัติทั้งหมดได้ใช้เป็นประโยชน์
แน่นอนแล้ว

ขอท่านได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท.

หม่อมราชวงศ์

บันทึกความเห็น เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ว่าด้วย

ร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน

กับ

ร่างพระราชบัญญัติการลงโทษข้าราชการพลเรือน

ตามที่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิจารณา ร่างระเบียบ ข้าราชการพลเรือน กับร่างพระราชบัญญัติการลงโทษข้าราชการพลเรือน แล้วทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นนั้น

ได้พิจารณาตรวจร่างทั้ง ๒ ฉบับตลอดแล้ว ร่างพระราชบัญญัติการลงโทษข้าราชการพลเรือนภาษาอังกฤษนั้น ไม่จำกัดกล่าวถึง เพราะการกำหนดลงโทษได้มีกล่าวไว้ในร่างระเบียบข้าราชการพลเรือนแล้ว จะได้รวมกล่าวแสดงความเห็นรวมไม่เป็นตอน ๆ ตามร่างนั้น

ตอน ๓ กำหนดแบ่งข้าราชการพลเรือนเป็น ๓ พวก พวก ๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ พวก ๓ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ พวก ๓ พนักงาน การแบ่งดังนี้ เห็นว่าเป็นการสมควร

ตอน ๒ ว่าด้วยการคัดเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญ การสอบความรู้ แบ่งเป็น ๕ ชั้น ชั้นต่ำและชั้นสูง ชั้นหนึ่ง ๆ แบ่งเป็นสามัญและวิสามัญ การสอบไล่รับประกาศนียบัตรของกระทรวงธรรมการไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยม ๖ นับเป็นการสอบวิชาสามัญชั้นต่ำ การสอบไล่รับประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย นับเป็นการสอบวิชาสามัญชั้นสูง ผู้ซึ่งสอบได้วิชาสามัญชั้นต่ำแล้ว จะต้องสอบไล่วิชาสามัญชั้นต่ำ และผู้ซึ่งสอบได้วิชาสามัญชั้นสูงแล้ว จะต้องสอบไล่วิชาสามัญชั้นสูงแล้ว

จึงจะเข้ารับราชการได้ การสอบวิชาสามัญชั้นต่ำเจ้ากระทรวงเป็นผู้จัดสอบ และ การสอบวิชาสามัญชั้นสูง กรรมการทรงเลือกตั้งเป็นผู้จัดสอบ การสอบนี้ดูหลาย ชั้นหลายเชิง จะแสดงความเห็นแต่เพียงการสอบวิชาสามัญชั้นต่ำ ว่ายังไม่ทราบ ความประสงค์ของการที่ให้เจ้ากระทรวงสอบ ว่าจะให้สอบในหลักวิชาอย่างไร ถ้าจะ ว่าวิชาที่เฉพาะต้องการ ใช้ในการกระทรวงนั้น หรือว่าจะสอบถึงการทำงานของ กระทรวง นั้น ก็เห็นว่าจะต้องหลักสอบดังนั้นไม่ได้ เช่นว่าจะสอบวิชาที่ใช้มากในกระทรวงนั้น ถ้าจะตั้งหลักสูตรให้สูงกว่าที่โรงเรียนในกรุงเทพฯสอบกัน ก็คงจะไม่มีใครสอบได้ ถ้าจะตั้งหลักสูตรในการทำงานของกระทรวงนั้นสอบ คนที่ยังไม่เคยรับราชการเลย ทำไม่จึงจะสอบไล่ได้ แต่หรือถ้าจะสอบวิชาทั่วไปซึ่งสอบกันอยู่แล้วในโรงเรียน ก็ เห็นว่าการที่จะให้เจ้ากระทรวงทุกกระทรวงสอบนั้น ถ้ากระทรวงใดจะลงมือสอบ ผู้ที่ ได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยม ๖ ของกระทรวงธรรมการ และประสงค์จะเข้ารับราชการ ก็จะมาลงข้อสอบไล่ด้วยกันทุกคน เมื่อถึงเวลาที่กระทรวงอื่น ๆ จะสอบบ้าง ผู้ที่ สอบไล่ตกแล้วจากกระทรวงหนึ่ง แล้วผู้ที่ยังไม่ได้สอบไล่ ก็จะมีเพิ่มเติมเข้ามาอีก จำนวนคนที่กระทรวงหนึ่ง ๆ จะต้องสอบไล่จะมีใช้น้อย แลทุก ๆ กระทรวงจะต้องทำ การสอบไล่ เสียเวลาซ้ำ ๆ กันไป เห็นว่าวิชาที่จะสอบไล่นี้ แท้ที่จริงคงจะสอบได้ แต่เพียงวิชาทั่วไปอย่างสูงที่สอบกันตามโรงเรียนเท่านั้น การที่จะต้องมีสอบไล่อีก ชั้นหนึ่ง ก็เพียงมีประสงค์ให้ประกวดกัน จะให้เลือกแต่คนที่ชั้นดีเท่าจำนวนที่ต้อง การ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ก็ควรให้มีกรรมการสำหรับสอบไล่เป็นเจ้าหน้าที่ ๓ เมื่อกระทรวงใดจะต้องการคนรับราชการเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนเท่าไร ก็บอกจำนวน ไปยังกรรมการผู้สอบไล่ กรรมการผู้สอบไล่จะได้รวมจำนวนคนที่กระทรวงต่าง ๆ ต้องการ ไว้คิดเลือกผู้สอบไล่เท่าจำนวนนั้น แลการสอบนี้ก็ควรที่จะแบ่งผู้สอบไล่ ให้เป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นต่ำและชั้นสูง วิชาชั้นสูงจะต้องเพิ่มวิชาพิเศษขึ้น คือเป็นผู้ ที่รู้ภาษาต่างประเทศ (เฉพาะที่นิยมใช้ในราชการ) ใช้ได้ดี แลสอบวิชาทดลอง

ความรู้ความฉลาด เมื่อสอบได้พอความประสงค์ของกรรมการแล้ว ก็แบ่งออกเป็น
ชั้นสูง

ตอน ๓ ว่าด้วยลักษณะรับคนเข้ารับราชการ การกำหนดชั้นข้าราชการ
หรือการกำหนดว่าผู้ที่สอบวิชาได้ชั้นต่ำ ควรเข้ารับตำแหน่งที่ต่ำก่อน ผู้ที่สอบได้
วิชาชั้นสูง ควรให้ข้ามชั้นได้ชั้น ๓ หรือ ๒ ชั้น นั้น ถ้าว่าทางการสอบได้เป็นไป
ตามความเห็นที่กล่าวข้างบนแล้ว ก็เป็นการสมควรแล้ว ส่วนผู้ที่มิวิชาสอบไล่ได้
ดีกรีของมหาวิทยาลัย หรือที่สอบได้วิชาพิเศษเสมอด้วยชั้นดีกรีของมหาวิทยาลัย
นั้น ถ้าหมายความว่าผู้ที่ได้เข้าเรียนได้รับดีกรีมาจากเมืองต่างประเทศแล้ว การที่
จะให้เข้าสอบไล่อย่างสามัญ แลกำหนดให้เงินเดือนในตำแหน่งราชบุรุษชั้นที่ ๓๐
ที่มีอัตราเงินเดือนเพียงเดือนละ ๖๐ บาท อยู่ ๓ ปี จึงจะเลื่อนขึ้นเป็นชั้น ๔ ตำแหน่ง
รองอำมาตย์ตรี มีเงินเดือนเพียงเดือนละ ๘๐ บาทนั้น เห็นไม่สมควร เพราะผู้ที่
มิวิชาชนนยงมีน้อยคน แลในราชการก็ยังคงการใช้มาก ถึงแม้ว่าผู้นั้นจะยังไม่
รู้ภาษาไทยดี ก็ยังใช้วิชาที่ใดเขาเรียนมานั้นเป็นประโยชน์ในราชการมากกว่าคนที่
สอบไล่วิชาในกรุงสยามนี้หลายชั้น จึงเห็นว่า คนที่เรียนสำเร็จวิชาได้ดีกรีจาก
มหาวิทยาลัยเมืองต่างประเทศ ควรจะได้รับยกเว้นในการสอบไล่ แลให้ได้รับ
เงินเดือนตามสมควรแก่ประโยชน์ความรู้ที่จะทำให้แก่ราชการ ตามที่เจ้ากระทรวง
จะพิจารณาเห็นสมควร ถ้าจะมีความรังเกียจว่าไม่รู้ภาษาไทยดี ก็อาจบังคับให้
เข้าเรียนให้ได้ดี โดยที่กำหนดจะไม่เพิ่มเงินเดือนให้อีก ผู้นั้นก็คงจะตั้งใจเข้าเรียน
ได้เป็นแน่

ตอน ๔ ว่าด้วยวินัยข้าราชการพลเรือน ในชั้นนี้ยังมีความสงสัยว่าการ
ห้ามทำการค้าขายของข้าราชการนั้น ในราชการที่แล้วมายังไม่สู้จะกวดขันนัก ถ้า
ข้าราชการที่รับราชการอยู่แล้วได้กระทำมาแล้ว จะมาห้ามกวดขันชนชนทันทีนั้น ผู้

รัฐบาลอยู่จะอาจสระได้โดยไม่เดือดร้อน หรือจะเป็นการเดือดร้อนเพียงไร ถ้าจะให้มีการตั้งการสอบสวนเสียก่อนจะเป็นการดี

ตอน ๕ ว่าด้วยลักษณะบังคับบัญชา แลกำหนดโทษ การบังคับบัญชาก็คงไม่ผิดระเบียบที่ปฏิบัติอยู่ในเวลานี้ แต่การกำหนดลงโทษนั้น ในเรื่องกักขังแลปรับเป็นโทษทางอาญา ไม่ควรจะนำมาให้ผู้บังคับบัญชาการที่มีใช้โรงศาลมาใช้ลงโทษกันเล่น จะเป็นการขัดด้วยกฎหมายอาญา แลการกักขังข้าราชการนี้ได้ลงถาม เซอร์ เอ็ดเวิร์ด กุก ว่าทางอินเดียแลประเทศอังกฤษมีบัญญัติสำหรับการลงโทษกักขังข้าราชการพลเรือนที่ไม่ผิดกฎหมายบ้างหรือ ได้รับตอบว่าในเมืองต่างประเทศถือว่าเป็นโทษหนัก ทำให้บุคคลเสียอิศรภาพ จะใช้ลงโทษข้าราชการพลเรือนไม่ได้ เว้นแต่จะมีความผิดในทางอาญา แต่ก็ต้องศาลบ้านเมืองตัดสิน ถ้าแม้ว่าการกักขังนี้ ชาวต่างประเทศถือกันว่าเป็นโทษที่ทำให้เสียอิศรภาพแล้ว ในพระบรมราโชบาย ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงพระราชดำเนินไปในทางที่จะบำรุงประชาชนชาวไทยให้ได้รับความอิศรภาพ ส่วนข้าราชการก็คงจะพระราชทานพระมหากรุณาเช่นเดียวกัน จึงเห็นว่าโทษกักขังนี้ไม่ควรกำหนดไว้ในระเบียบการลงโทษข้าราชการพลเรือน

อีกประการหนึ่ง การที่กำหนดโทษสำหรับกำจัดข้าราชการออก แลปลดข้าราชการออก จะต้องให้ศาลชำระตัดสิน หรือมีการไต่สวนตัดสิน ถ้าเป็นชั้นสัญญาบัตรตั้งแต่ชั้น ๘ คือรองอำมาตย์ตรีขึ้นไป จะต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อนนั้น ในข้อตั้งศาลชำระนั้น บางทีก็อาจจะไม่เป็นทางดีนัก เช่นจะให้ข้าราชการออกด้วยไม่สามารถในราชการ จะให้เสนาบดีไปชี้แจงยกข้อไม่สามารถอย่างไร ซึ่งเป็นทางที่จะให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดได้นั้น ก็ย่อมเป็นการยากอยู่ แลข้อที่กำหนดลงมาถึงชั้นรองอำมาตย์ตรี จะต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูล แลได้รับ

พระบรมราชานุญาตก่อน จึงจะให้ออกได้นั้น ถิ่นบว้าจะเพิ่มพระราชภาระชั้นอีก
มากมาย จึงเห็นว่าในเรื่องราชการของกระทรวงใด ก็ได้ทรงไว้ว่างพระราชหฤทัย
ให้เสนาบดีเจ้ากระทรวงเป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานนั้นแล้ว ส่วนเสนาบดีก็ต้องไว้
วางใจต่ออธิบดี แล หัวหน้ากรม ของกรมชั้นเหล่านั้นอีกต่อหนึ่ง เพราะฉะนั้นการ
ลงโทษข้าราชการ จะโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีมีอำนาจอย่างเดิม เว้นแต่ข้าราชการ
ผู้ใหญ่ชั้นมหาอำมาตย์จึงนำความกราบบังคมทูล แลได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน
กับเปิดโอกาสให้เจ้าทุกขุทนต์เกล้าฯ ถวายฎีกาได้ ก็เป็นทางที่จะป้องกันความไม่
เป็นธรรมของเสนาบดีแลหัวหน้ากรมได้

ตอนที่ ๖ ว่าด้วยการเลื่อนชั้นแลเพิ่มประโยชน์ทางการศึกษากับที่ปฏิบัติ
อยู่ในเวลานี้ เว้นแต่กำหนดการเลื่อนตำแหน่งที่จะต้องกราบบังคมทูลขอพระราช-
ทานพระบรมราชานุญาตก่อน ได้กำหนดค่าลงมาถึงชั้นเจ้ากรม หาได้กล่าวตาม
กำหนดชั้นที่จะตั้งขึ้นใหม่ตามระเบียบการนี้ไม่ นับว่าข้อความยังไม่ชัดเจน แต่ถ้า
จะโปรดเกล้าฯ ว่าการเลื่อนตำแหน่งชั้นใดจะต้องกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระ
บรมราชานุญาตแล้ว กำหนดให้คนออกจากราชการก็ต้องกำหนดตามกันไป

ตอนที่ ๗ ว่าด้วยการลา การลาในได้มีกำหนดระเบียบการเป็นข้อบังคับอยู่
ทางกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแล้ว ควรตัดออกให้ไปรวมอยู่ทางข้อบังคับของ
กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ตอนที่ ๘ ว่าด้วยการออกจากราชการ ข้อบัญญัติเหล่านี้ เป็นข้อกำหนด
สำหรับบำเหน็จบำนาญ ได้ตราเป็นพระราชบัญญัติไว้ทางกระทรวงพระคลังมหา
สมบัติแล้ว ควรตัดออกยกไปรวมอยู่ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ

สรุปรวมความเห็นในเรื่องระเบียบการสำหรับข้าราชการพลเรือนนี้ ข้อ
ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ราชการมากที่สุด ก็คือ การสอบไล่คัดเลือกคนเข้ารับ
ราชการ ถ้าจะโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชกำหนดออกตั้งต้นใช้ตั้งแต่นั้นได้จะเป็น
การดี ส่วนข้ออื่น ๆ เห็นว่าจะโปรดเกล้าฯ ให้มีกรรมการทุก ๆ กระทรวงประชุม
ปรึกษาหารือกัน แลออกเป็นพระราชกำหนดเป็นตอน ๆ ไป จะเป็นการสะดวก
แลไม่มีข้อติดขัดอันใด.

บ้านปลายเนิน คลองเตย
วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๖๘

เจ้าพระยามหิธร

ตามที่ท่านส่งบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน กับทรงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือนมาให้ข้าพเจ้า โดยว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าพิจารณาเห็นควรจะแก้ไขอย่างไรให้เป็นยุติธรรมยิ่งขึ้น ก็ให้ถวายความเห็นให้ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทนั้น ข้าพเจ้าได้รับได้เกล้าฯ พิจารณาแล้ว

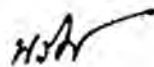
ในส่วนบันทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น มีที่ข้าพเจ้าไม่เห็นชอบเป็นข้อใหญ่อยู่ที่ห้ามการหาผลประโยชน์หากำไร เห็นยังบกพร่องอยู่มาก แต่ที่จริงเป็นข้อที่คงกำหนดยากในการนั้น เช่นในข้อ ๓๓ กำหนดไว้ในการหาผลประโยชน์เห็นว่า ต้องแจ้งความให้เจ้ากระทรวงทราบก่อน ต้องได้รับอนุญาตแล้วจึงทำได้ ตามกำหนดอย่างนั้นสมควรแก่ข้าราชการชนิดอย่างว่าหมอ ซึ่งจะต้องไปคิดใช้ทำให้เสียเวลาราชการไปบ้าง แต่ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่คนทั่วไป ควรแล้วที่จะไว้ช่องให้เจ้ากระทรวงพิจารณาอนุญาตตามสมควรแก่การ แต่ส่วนข้าราชการชนิดอย่างว่าช่างเขียน กลางวันมาเขียนในสถานราชการ กลางคืนรับจ้างเขียนแบบไปปกสมุดที่บ้าน ดูก็ไม่เป็นทางเสียผลในราชการเลย เห็นไม่จำเป็นต้องขออนุญาตอีกชนิดหนึ่งข้าราชการอย่างว่ามือน้ำที่ออกใบจอง จะหาประโยชน์ในการจองที่ดินเอง ย่อมไม่ควรให้ขออนุญาต ควรห้ามขาด ในข้อ ๑๒ ห้ามการหากำไร ก. ห้ามเป็นนายบ้านนั้นควรแล้ว ควรจะห้ามเป็นประกันด้วยเสียอีก ข. ห้ามทำการค้าขายอันแรงมาก เห็นว่าการค้าขายนั้น ถ้าเกี่ยวในหน้าที่ราชการจึงจะมีโทษ เช่นข้าราชการผู้บังคับเรือนจำ จะทำการขายเข้าสารด้วยแล้วควรห้าม เพราะอาจส่งข้อ

เข้าสารของคนไปเลี้ยงนักโทษเป็นทางหากำไรในราชการได้ แต่ถ้าเป็นข้าราชการ
ชนิดผู้พิพากษาแล้ว จะขายเข้าสารที่บ้านด้วยก็ไม่เห็นจะเป็นโทษอย่างไร เพราะ
มันห้ามเสียทั่วไปเป็นอธรรม ควรขายค่าเป็นห้ามมิให้ทำการค้าขายในสิ่งซึ่ง
เกี่ยวแก่นำที่ราชการของตน ค. ห้ามเป็นผู้ตั้งห้างหุ้นส่วนญาติ อันนี้ก็มีโทษ
แต่ไม่มีโทษเหมือนทำการค้าขาย ควรขายค่าเสียอย่างเดียวกัน เป็นห้ามมิให้ตั้ง
ห้างหุ้นส่วนญาติซึ่งเป็นการเกี่ยวแก่นำที่ราชการของตน ข. ห้ามเป็นผู้จัดการ
ห้างหุ้นส่วนญาติ อันนี้เป็นดีแล้ว เพราะถ้าไม่ทิ้งเวลาราชการไปจัดก็จัดไม่ได้
จะจัดได้ก็ต้องทิ้งเวลาราชการบ้างเป็นทางเสียราชการ

ข้อ ๑๘ ถึงข้อ ๒๕ ซึ่งว่าด้วยการลงโทษนั้น มีร่างพระราชบัญญัติว่าด้วย
การลงโทษข้าราชการพลเรือนทำมาซ้ำกันเป็นการตกลงในที่ประชุมเสนาบดีแล้ว ว่า
จะร่างปรุรวมกันเป็นพระราชบัญญัติเดียว ข้อความอันกล่าวด้วยการลงโทษทั้งสอง
ร่าง หนทางก็ไม่ค่อยผิดกันมากนัก ควรเลือกผสมกัน ข้อใดซ้ำกันชัดเจนก็ตัดออก
เสียทางหนึ่ง ที่ไม่ซ้ำไม่ขัดกันก็เอารวมกันเป็นอันเดียว

นอกจากนี้ จะมีถ้อยคำบกพร่องอยู่บ้างในบางแห่งอีก ก็เป็นแต่ผลความไม่
สำคัญ ยังไม่จำเป็นที่จะทักท้วงแก้ไขในขณะนี้ เพราะจะร่างใหม่ต่อไป

ควรมีควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ที่ ๓๕๐/๘๕๕๕

คำสั่งว่าการกระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๘

แจ้งความมายัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

การประชุมเสนาบดีพรุ่งนี้ ในเรื่องระเบียบรับบุคคลเข้ารับราชการนั้น ข้าพเจ้าไม่สามารถจะมาประชุมด้วยตนเอง เพราะป่วยอยู่ จึงจดหมายฉบับนี้แสดงความเห็นของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ดังต่อไปนี้ คือ

๓ ตอนความรู้สามัญ ต้องสอบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยม ๖ ตามหลักสูตรโรงเรียน ของรัฐบาลนั้น กระทรวงมหาดไทยขอให้หย่อนลงมาเพียงมัธยม ๕ สำหรับหัวเมือง ซึ่งการศึกษาบางแห่งยังไม่ถึงมัธยม ๖ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกแก่ความรู้ในท้องถิ่น ๆ

๒ วิชาความรู้สามัญซึ่งใหม่เจ้าพนักงานสอบตามกระทรวงนั้น โดยเนาะกระทรวงมหาดไทย มีเหตุผลแตกต่างกับกระทรวงอื่นอยู่บ้าง เพราะเกี่ยวแก่ท้องที่ ยกตัวอย่างเช่น ปลัดอำเภอ หรือตำแหน่งกรมการเมืองชั้นรองตามหัวเมืองต่าง ๆ เป็นเรื่องที่จะต้องวางหลักสูตรให้ มีการ สอบตามท้องที่ มณฑลนั้น ๆ แต่กระทรวงมหาดไทยขอให้ถือว่า ถ้าผู้ใดเข้าสอบได้ มีหลักฐานในมณฑลหนึ่งแล้ว เมื่อมีตำแหน่งว่างลงในมณฑลอื่น ก็ให้หมุนกันได้ ไม่ต้องสอบใหม่ในวิชาเช่นเดียวกัน

ขอได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท
ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

นายพลเอก *ยู*

เสนาบดี

หน้าว่าง

ที่ ๓๗๖/๗๒๘๐

กระทรวงธรรมการ

วันที่ ๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

เรียน มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

หนังสือที่ ๓๘๓/๓๗๘๒ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน นำส่งบันทึกระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน กับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน
พร้อมด้วยกระแสพระราชดำริในเรื่องเหล่านี้ หนึ่งฉบับหนึ่ง, กบที่ ๓๘๖/๓๗๕๓
ลงวันที่ ๖ เดือนเดียวกัน นำส่งบันทึกระเบียบข้าราชการพลเรือนประเภทวิสามัญ
และพนักงาน เพิ่มเติมมาอีกนั้น, ได้รับทราบแล้ว.

ว่าโดยหลักที่ร่างเทียบกำหนดเกณฑ์อนุโลมไปข้างฝ่ายทหารนั้น ข้าพเจ้า
เห็นชอบแล้วเป็นส่วนใหญ่; แต่ข้าพเจ้ายังเห็นต่อไปว่า ความส่อให้เห็นประหนึ่ง
ว่า ยิ่งคลาดกับหลักทหารอยู่ข้อหนึ่งทรงยังไม่ได้อธิบายเป็นเกณฑ์เด็ดขาดที่
จะแบ่งชนิดประเภทแห่งข้าราชการ. ข้าราชการสามัญควรได้แก่ผู้ยศแต่รอง
อำมาตย์ตรี หรือว่าที่รองอำมาตย์ตรีขึ้นไป; พนักงานได้แก่พวกราชบุรุษลงมา
และถ้าถือตามนี้แล้วควรให้ผู้ยศได้มีสิทธิแห่ง “ข้าราชการสัญญาบัตร” ได้ทุก
สถานรวมทั้งในการคำนวณบำเหน็จบำนาญด้วย. การเลื่อนยศควรเลื่อนได้ภายใน
วงแห่งอัตราเงินเดือน แต่ไม่ใช่เลื่อนชั้นในคราวเดียวจนสุดขีดแห่งอัตราเงินเดือน
ชนิดที่เรียกว่า “ยศเป็นเงาตามเงินเดือน” นั้น.

๓ (ว่าด้วยการสอบความรู้). ซึ่งกำหนดความรู้สามัญเป็นเทียบว่าไม่ต่ำกว่า
มัธยม ๖ นั้น, เวลานี้ขีดสุดแห่งมัธยมศึกษาของรัฐบาลเทียบมัธยม ๘ ดูไม่มี

เหตุผลอันใดที่จะไม่กำหนดเอามัธยม ๘ เป็นหลักเสียทีเดียว เพราะจำนวนคนที่เราต้องการเอาเข้าทำราชการนั้น ยิ่งน้อยกว่าจำนวนคนที่อยากเข้าทำราชการอยู่อีกมากเป็นแน่. อนึ่งประกาศนียบัตรของกระทรวงธรรมการออกให้แต่มัธยม ๘ หาได้ให้แก่มัธยม ๖ ไม่, ซึ่งถ้าเราถือมัธยม ๖ เป็นเกณฑ์ ความในข้อ ๖ จักขัดกันกับระเบียบที่เป็นอยู่.

คำว่า ความรู้สามัญและวิสามัญ ควรเปลี่ยนเป็นอื่น เช่น ปรกติและเฉพาะ หรืออะไรก็ได้, เพราะ “สามัญ” และ “วิสามัญ” มีความหมายเฉพาะต่างหากแล้วในสังเวียงนคร.

๕ (ความรู้วิสามัญชั้นสูง). เห็นว่าความในร่างยังไม่เหมาะอยู่หลายแห่ง และถ้าจะบังคับกันน่าจะเป็นเหตุให้ต้องแก้ไขระเบียบการนั้นต่อไปอีกบ่อย ๆ, จึงควรกำหนดลงเพียงหลักกว้าง ๆ ว่า “ความรู้วิสามัญชั้นสูง” ได้แก่มัธยมศึกษาแห่งมหาวิทยาลัย ของรัฐบาลสยามหรือมหาวิทยาลัยใด ๆ ที่รัฐบาลสยามรับรองฐานะ หรือมีความรู้อื่น ๆ ที่รัฐบาลรับรองตามกาละให้นับว่าใช้ได้เท่ากับปริญญา มหาวิทยาลัย (เช่นเนติบัณฑิต) แล้ว และแสดงตนเป็นที่พอใจแก่กรรมการผู้สอบความรู้ ว่าตนมีความรู้พอจะทำราชการเฉพาะหน้าที่ในกระทรวงที่ปรารถนาจะทำนั้นได้.

ความในร่างเดิมที่เห็นว่ายังไม่เหมาะนั้น คือ (๑) การเทียบเนติบัณฑิตกับผู้สำเร็จในมหาวิทยาลัยว่าเป็นชั้นเดียวกัน ซึ่งผิดหลักครุนิยม อันรับรองแต่หมอกความชั้นธรรมค่าสัตว์บัณฑิตว่า เท่าเทียมกับผู้ทรงปริญญาทางอื่นๆ; (๒) คำว่า “สอบความรู้ได้ประกาศนียบัตรแห่งมหาวิทยาลัย” อาจตีความกว้างกว่า “ผู้ทรงปริญญา” ได้ เพราะอาจหมายถึงพวกได้ดัดไปลงมาแต่ไม่ได้ดัดก็; (๓) การสอบความรู้วิชาเฉพาะของกระทรวงนั้น น่าสงสัยว่าบางคราวจะไม่ได้ผลอันใดเสมอไป, จึงควรผ่อนผันความดังกล่าวมานี้.

๓๖ เรืองลำดับชั้น ถ้าไม่ต้องจรรยาชั้นที่ ๓ ถึง ๕ ได้จะดีกว่า.

๓๗ ประทวน ที่ว่าเสนาบดีตงไดนน เห็นควรใช้คำว่า “เสนาบดีเป็นผู้รับพระบรมราชโองการตงได้,” เพื่ออนุโลมตามหลักที่เป็นอยู่เวลานั้นไม่มีเหตุจะต้องแก้ไข.

๔๕ ข้าราชการชาวต่างประเทศ ไม่ควรมีหวังได้รับพระราชทานยศเลยทีเดียว, นอกจากเปลี่ยนสัญชาติมาเป็นไทย.

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

 มหาเสวกโท

ผู้รับตำแหน่งเสนาบดี

๒ ตั้งกรรมการพิจารณา

หลังจากประชุมปรึกษาหารือ
ในเสนาบดีสภาแล้ว ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการขึ้นพิจารณา
ระเบียบข้าราชการพลเรือน.....

รายงานเสนาบดีสภา

ที่ ๔๐/๒๔๖๘

วันพุธ ที่ ๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

ว ล ๖	ว ล ๖	ว ล ๖	ว ล ๖
(๒) ปรีกษาเรื่องร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน	มีพระราชดำรัสว่า	ได้ทรงตรวจความเห็นต่างๆ	
	เรื่องรับบุคคลเข้ารับราชการและการลงโทษข้าราชการพลเรือนแล้ว	ทรงพระราชดำริว่าการคิดทำพระราชบัญญัติในเรื่องนั้น มีความมุ่งหมาย ๒ ข้อ ดังนี้	
	(๑)	โดยเหตุที่คนที่ต้องการรับราชการนั้น มีมากกว่าตำแหน่ง จึงควรมีการสอบไล่แข่งขัน ชนิด competitive examination ซึ่งเป็นการเลือกคนเข้ารับราชการ ไม่ใช่เลือกเข้าตามชอบใจ	
	(๒)	การปกครองข้าราชการนั้น ที่จริงไม่ทรงทราบว่ามีฝ่ายพลเรือนปกครองกันอย่างไร ระเบียบตามกระทรวงพลเรือนมีอย่างไร ก็หาทราบฝ่ายล่องธลีพระบาทไม่ แต่ทางทหารนั้นระเบียบปกครองอยู่แล้วอย่างมั่นคง ทางพลเรือนนั้นผู้บังคับบัญชาจะอนุญาตให้ลาที่วันและป่วยที่วันต้องตัดเงินเดือน ไม่มีความปรากฏที่ไหนให้แน่ชัดเลย ถ้ารวบรวมไว้เป็น สมุด ให้เป็น ระเบียบเหมือนกัน ทุกกระทรวงจะดี	
		ร่างของกรมพระดำรง ๆ นั้นมีประสงค์ให้รวมไว้ทั้งสองอย่าง แต่บัดนี้ทรงพระราชดำริว่าควรทำเป็นสองตอนเสียแล้ว ควรทำพระราชบัญญัติเฉพาะข้อที่ ๑ ก่อน คือ ให้มีการสอบไล่แข่งขันกัน ภายหลังจึงทำพระราชบัญญัติระเบียบปกครองข้าราชการ และควร	

ตั้งกรรมการชั้นชุดหนึ่ง เพื่อพิจารณา และ ตามความเห็น
กระทรวงทบวงการต่างๆ ทั่วไป

อนึ่ง ร่างของกรมพระตำรงฯ นั้น แบ่งข้าราชการ
ออกเป็น ๓ ประเภท พนักงานประเภท ๑ ข้าราชการ
สามัญประเภท ๑ และข้าราชการวิสามัญอีกประเภท ๑
มีพระราชประสงค์ให้สอบแต่ข้าราชการชั้นสามัญ ชั้น
พนักงานไม่ต้องสอบไล่

กรมพระตำรงฯ กราบบังคมทูลว่า ชั้นสามัญนั้น
ควรสอบทุกคน ใครสอบได้ชั้นต่ำ ก็รับเข้าชั้นต่ำ แต่
ถ้าสอบได้ชั้นสูง ก็ควรให้ข้ามตำแหน่งขึ้นไป ๒ ฤ
๓ ชั้น และควรเลือกความสามารถอีกชั้น ๑ คนที่
สามารถนั้นก็ต้องเป็นคนที่ได้รับราชการอยู่ ๑ ฤ ๒ ปีแล้ว
จึงจะเลือกได้ถนัด จะเลื่อนชั้นชั้นสูงต่ำเพียงไรนั้น สุก
แล้วแต่จะกำหนดกัน

มีพระราชดำรัสว่า ควรสอบชั้นเสมียนประเภท ๑
และสอบชั้นสัญญาบัตรอีกประเภท ๑ ผู้ที่จะเข้าสอบได้
นั้น ต้องได้รับ ประกาศนียบัตร ของ กระทรวง ทบวง การ
แล้ว เสนาบดีบางคนว่าควรได้มัธยม ๘ แล้ว จึงยอม
ให้เข้าสอบไล่ แต่เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยว่าเพียง
มัธยม ๕ ก็ได้ ส่วนชั้นสัญญาบัตรนั้น ทรงพระราช
ดำริห์ว่า คนที่ได้มัธยม ๘ ฤ ๖ แล้ว จึงยอมให้สอบ
ไล่ ผู้ที่ไม่ได้มัธยม ๖ ไม่ให้มีสิทธิที่จะเข้าสอบไล่เลย
ส่วนชั้นประทวนนั้น ยอมให้มีความรู้เพียงมัธยม ๓ ก็ได้

กรมหลวงกำแพงเพชรฯ กราบบังคมทูลว่า ชั้น
มัธยม ๘ นั้นมีความซัดซ่อง ไม่ยอมออกหัวเมืองเลย

กรมพระตำรงฯ กราบบังคมทูลว่า การสอบไล่
แข่งขันกันนั้น มีข้อที่ควรคำนึงอยู่อีกอย่างหนึ่ง คือ
เมื่อต้องการคนใช้ จะประกาศโฆษณาให้มา สอบไล่แล้ว
คนที่ไม่เคยเห็นหน้ากันเลยก็ให้เข้าสอบไล่และรับเข้าใน
กระทรวง ยกตัวอย่างเช่น ยอมให้ลูกเงินในสำเพ็งเข้า
รับราชการในกระทรวงเช่นนั้น จะขัดกับราชการใน
กระทรวงอื่นๆ เพราะว่าเจ้ากระทรวงบางคนยอมเป็นผู้
รู้ความมั่นคงของตระกูล ถ้าเจ้ากระทรวงรับคนมี
ตระกูลแล้ว ก็ยอมมีคนที่มีความรู้อื่น principle ที่ว่า
ใคร ๆ ก็ต้องมีประกาศนียบัตรนั้น ก็ขัดชั้นความรู้
ไว้แล้ว

มีพระราชดำรัสว่า ถ้าจะให้เต็มสำหรับคนที่
ตระกูลเช่นนั้นแล้ว ทรงเกรงว่าจะถูกครหาในทา วุฒิ
๔ ประการนั้นควรมีไว้ให้พร้อมก็พอ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคม
ทูลว่า ตาม experience ที่ทรงมีมาในเรื่องการสอบไล่
นั้นชั้น ชั้นพนักงานนั้นไม่ต้องสอบไล่ ชั้นเสมียนต้อง
สอบความรู้หนังสือไทย, กติกาเลข, เรียงความ, ตีคพิมพ์,
ถ้าสอบไล่ได้ จึงรับไว้ พวกสัสดีตามหัวเมืองนั้นเหลือ
ความสามารถที่จะสอบไล่ จึงตกลงว่า ถ้ามีความรู้ชั้น
มัธยม ๓ ๔ ๕ ก็ให้รับไว้. ในกรุงเทพฯ มีนักเรียนที่
มีความรู้ถึงชั้นมัธยม ๖ ๗ ๘ เข้ามาสอบไล่เป็นเสมียน

และสอบตกก็มี สอบไล่ตกเพราะว่าหลักสูตรบางอย่าง เช่นการพิมพ์ดีดไม่เคยคิดมาก่อน แล้วก็สอบไล่ตกอยู่เอง เจ้าหน้าที่จึงแนะนำว่าขออย่าให้สอบไล่เลย ควรยอมรับ คนที่มีความรู้ชั้นมัธยม ๖, ๗, ๗๘ ได้ ผู้ที่ได้มัธยม ๖ นั้นให้เป็น เสมียนตรี และ พวกมัธยม ๘ ขึ้นถึง เสมียนเอกได้ จึงทรงคิดว่าจะเลิกสอบไล่ชั้นเสมียน

มีพระราชดำรัสว่า ถ้ามี demand มากกว่า supply แล้ว ก็ไม่ต้องสอบก็ได้ ถ้ามีตำแหน่งน้อยแล้วก็ควรสอบ

สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระนครสวรรค์ รับสั่ง ต่อไปว่า ชั้นสัญญาบัตรนั้น ผู้ที่ออกจากโรงเรียนนายร้อยก็เข้า ได้ทันที แต่การเลื่อนชั้น เช่น เลื่อนผู้บังคับการกองร้อย เป็นผู้บังคับการกองพันนั้น ไม่ใช่แต่ว่าสอบไล่ได้ แล้วได้เลื่อนชั้นทันที ได้ทำบัญชีไว้ และเลื่อนชั้นเมื่อ มีตำแหน่งว่าง ในทางพลเรือนนั้น ถ้าผู้ใดต้องการ แสดงความสามารถ มีการสอบไล่กันแล้ว ก็จะได้มี มานะที่จะทำตนให้ดีขึ้น.

ส่วน competitive examination นั้น ทางทหาร เรือเวลาต้องการคน จึงให้เข้าสอบไล่ แต่ทางทหาร บกนั้น ได้ตั้งโรงเรียนผู้บังคับกองพัน ให้เลือกแต่มีสูง เป็นเกณฑ์ แต่ไปขัดกับผู้มีอาวุโส เช่น บางคนที่เป็น นายร้อยเอกสอบไล่สู้นายร้อยโทไม่ได้ ผู้บังคับการจึง ถืออาวุโสในชั้นเงินเดือนเป็นเกณฑ์ ผู้ช่วยเสด็จต้อง สอบไล่ทุกคนเมื่อสอบไล่ได้แล้ว จดบัญชีไว้ แล้ว เลื่อนชั้นตามแท้.

กรมพระจันทบุรีจรัสฯ บังคมทูลว่า เติม Civil Service ของอังกฤษสอบแยกกัน ต่อมาภายหลังสอบได้ รวมกันหมดแล้ว principle ที่อังกฤษเลือกข้าราชการ นั้น เขาต้องการ general education และความสามารถ.

การสอบไล่แข่งขันนั้น มีความประสงค์ที่จะเลือก คนอย่างเดียว คือ คนชั้นเดียวกันมีมากเกินไป ชั้นต่ำ ได้แก่พวกที่มี general education ชั้นสูงได้แก่พวก Varsity men ได้ได้ก็เข้ารับตำแหน่ง แต่ทำงาน เสมียน นั่นเอง ชั้นเสมียนแบ่งออกเป็น ๓ อย่าง (๑) clerk (๒) assistant clerk และ (๓) boy clerk ชั้นนี้ไม่มีสิทธิทำการ administration work เป็น clerk อยู่นั่นเอง.

มีพระราชปจจฉาตามว่า นักเรียนที่สอบไล่ได้มาจากเมืองนอกนั้นจะต้องสอบอีกฤๅไม.

กรมพระดำรงฯ กราบบังคมทูลว่า พวกนี้บางที่ ไม่รู้ภาษาไทย.

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า เราไม่มี instrument พอที่จะสอบไล่คนพวกนี้.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า เป็นการสุดแล้วแต่ นักเรียนเหล่านั้นจะได้ qualifications มาอย่างไร ถ้าไปเรียนเหลวไหลมา ก็ควรสอบไล่อีก.

มีพระราชดำรัสว่า ถ้าได้ professional degree ใดๆอย่างหนึ่ง ก็ไม่ต้องเข้าสอบไล่ และทรงพระราช

คำริห์ว่า ควรยกเว้น (๑) ข้าราชการฝ่ายตุลาการ
มีผู้พิพากษาเป็นต้น (๒) ข้าราชการกระทรวงวัง เช่น
พราหมณ์ และ (๓) ข้าราชการรัฐพาณิชย์ แต่ฝ่าย
ธุรการนั้นต้องสอบไล่.

เสนาบดี กระทรวง พาณิชย์ ฯ ทรงเห็นชอบ ค้วย
พระราชดำริห์และรับสั่งว่า การรถไฟต่างๆ ในอินเดีย
กัตติ, มลายูกัตติ, ฤาอินโคจีนฝรั่งเศสกัตติ พวกนี้ไม่เข้า
อยู่ใน Civil Service เลย เป็น Commercial Service
of the Crown ไม่มีเบี้ยบำนาญ แต่มี provident fund.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ รับสั่งว่า พวก
ที่สอบไล่ได้รัฐประศาสน์ของมหาวิทยาลัยจะต้องสอบไล่
อีกฤาไม่ ได้ทรงทราบจากเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
ว่า พวกรัฐประศาสน์นี้ใช้ไม่ได้เลย พวกแพทย์นั้น
ก็ควรยอมไม่ให้สอบไล่อีก.

กรมพระจันทบุรี ฯ กราบบังคมทูลว่าควร rule out
พวกรัฐประศาสน์ เพราะจะเรียกว่า ได้ university
course แท้ๆ ไม่ได้ เป็นหน้าที่กระทรวงธรรมการที่
จะกำหนดชี้ชัดขึ้น

ผู้รับตำแหน่งเสนาบดี กระทรวง ธรรมการ กราบ
บังคมทูลว่าพวกนี้เป็นเพียงปลัดขวาอำเภอ

ทรงพระราชดำริห์ว่า เรื่องนี้ควรตั้งกรรมการ
ขึ้นพิจารณาให้กรมพระจันทบุรี ฯ ทรงเป็นนายก และ
ทรงเห็นว่าพระองค์เจ้าไทรทศประพันธ์, พระองค์เจ้า
ธานีนิวัต และเจ้าพระยาพิชัยญาติ ควรเป็นกรรมการ

ฤๅกรมพระจันทบุรี ฯ จะทรงเลือกเองก็ได้ กรมการนี้
ให้ทำการติดต่อกันกับเจ้ากระทรวง ให้คิดระเบียบการ
สอบไล่ผู้ที่จะเข้ารับราชการ ตามหลักที่ตกลงกันในวันนั้น
และมียกเว้นบางคนคงที่กล่าวมาข้างบนนี้แล้ว เรื่อง
ระเบียบการลงโทษนั้นโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรม
พระนครสวรรค์ ฯ ทรงอธิบาย.

สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระนครสวรรค์ ฯ กราบบังคม
ทูลว่า เหตุที่ทำให้คิดปรารภระเบียบลงอาญาวินัย
พลเรือน สำหรับใช้แก่ ข้าราชการ พลเรือน นั้น มีมาดังนี้
คือ ข้าราชการพลเรือนรับราชการในกระทรวงฝ่ายทหาร
มีระเบียบโดยพระธรรมนูญศาลทหารบกทหารเรือ ว่าอยู่
ในอำนาจ ศาลทหาร เฉพาะในกรณี กระทำ ความผิด ต่อ
หน้าที่ราชการของทหารอย่างหนึ่ง ทำความผิดอาญา
อื่น ๆ ภายใน บริเวณที่ใน ปกครอง ของ ทหาร อีกอย่าง
หนึ่ง (ความผิดนอกนั้นต้องขึ้นศาลพลเรือน) เมื่อ
อำนาจ ศาลทหาร มีแก่ ข้าราชการ พลเรือนใน กระทรวง
ฝ่ายทหารดังนี้ จึงได้เคยเข้าใจกันว่าในกรณีเช่นที่ระบุ
นั้น ถ้าเป็นการเล็กน้อยไม่ถึงนำคดีสู่ศาลทหารก็ยอมใช้
กฎว่าด้วยอำนาจลงอาญาวินัยทหารลงโทษแก่ข้าราชการ
พลเรือนเหล่านั้นได้ และได้เคยปฏิบัติกันมาดังนี้ แต่
มาในชั้นหลังนี้ เจ้าหน้าที่รักษาพระธรรมนูญ ทหารบก มี
ความเห็นว่าการอำนาจลงอาญาวินัยทหาร จะใช้ได้ แต่ใน
การลงโทษทหาร, ใช้ลงโทษข้าราชการพลเรือนไม่ได้
เพราะไม่ใช่ทหาร แม้จะลงโทษด้วยการตัดเงินเดือนก็
ไม่มีกฎหมายให้ทำได้ เสนาบดีกระทรวงกระลาโหมจึง

ได้วางระเบียบว่าจะลงโทษ ข้าราชการ พลเรือน อย่างไร
ไม่ได้เลย ได้แต่ไล่ออกหรือนำขึ้นศาลทีเดียว เห็นว่า
ทาง กระทรวง พลเรือน ลงโทษกันได้ เช่น ตัก เงินเดือน
เป็นต้น ทางฝ่ายทหารควรเคร่งครัดกว่ากลับไม่มีอำนาจ
ลงโทษแก่ข้าราชการพลเรือน แท้จริงทางฝ่ายทหารก็ไม่มี
ความต้องการจะมีอำนาจลงโทษแก่ข้าราชการพลเรือน
ยิ่งไปกว่า ที่ทำกันได้ ใน กระทรวงการพลเรือน แต่
อย่างน้อยที่สุดควรต้องทำได้เท่ากัน เมื่อสอบระเบียบ
การทางราชการ พลเรือน ก็ไม่ปรากฏว่ามีระเบียบอำนาจ
อะไรแน่นอน จึงเป็นเหตุให้เกิดความคิดให้มีระเบียบ
การลงอาญาวินัยพลเรือนขึ้น ได้ตามนายกีของ ก็ได้ความ
ว่าได้เคยร่างพระราชบัญญัติขึ้นครั้งหนึ่งแล้ว

มีพระราชดำรัสว่า เรื่องลงโทษตามที่ร่างมานั้น
ทรงพระราชดำริว่าการชังใช้ไม่ได้ และการปรับก็ต้อง
แก้ว่าลดเงินเดือน การชังนั้นต้องมีคำพิพากษาศาล จึง
ชังได้ และการชังนั้นพวก adviser ฝรั่ง protest กัน
ทุกคน

สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระนครสวรรค์ ฯ รับสั่งว่า ได้
ทรงสังเกตร่างของนายกีของมีการกักขังด้วย ทรงเข้า
พระไทยในชั้นแรกว่านายกีของ คงเทียบ กับระเบียบของ
ฝรั่งแล้ว และเรื่องตักเงินเดือนนั้น นายกีของร่างไว้
ว่าตักได้เดือนหนึ่งทีเดียว

กรมพระจันทบุรี ฯ กราบบังคมทูลว่า การลงโทษ
ตักเงินเดือนก็ควรเป็นหน้าที่กระทรวงพระคลังฯ กำหนด

มีพระราชดำรัสว่า การลาพักลาป่วยที่กระทรวงพระคลังฯ จะรวบรวม
นั้นอย่างไรกัน ผู้บังคับบัญชาชั้นไหนให้ลาได้กี่วัน ควรทำให้เป็นระเบียบ

เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ กราบบังคมทูลว่า กำลังรวบรวมระเบียบ
การลาพักลาป่วยและเรื่องเบี้ยบำนาญอยู่

กรมพระจันทบุรีฯ รับสั่งว่า การตัดเงินเดือนนั้น มีระเบียบในกรม
บัญชีกลางกระทรวงพระคลังฯ มา ๒๐ ปีกว่า เรามีสมุด attendance book จด
เวลา มา ในเดือน ๑ ซากก็วัน ก็ตัดเงินเดือนเท่านั้นวัน แปลว่าให้เงินเดือน
เป็นวัน ไม่ให้เป็นเดือน สำหรับพวกเกียจคร้านฤหุลบหนีราชการควรอยู่ใน
บัญชีของหัวหน้ากรมแพนกันนั้น เป็นการกัก promotion ได้เป็นต้น

ในที่สุททวงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระจันทบุรีฯ ทรงเลือก
กรรมการ กรมพระจันทบุรีฯ ทรงเลือก พระองค์เจ้าศุภโยกเกษม ๑ พระองค์เจ้า
ธานีนิวัต ๑ เจ้าพระยาพิชัยญาติ ๑ และพระยาสารศาสตร์ศิริลักษณ์ ผู้แทน
กรมหลวงกำแพงเพชรฯ ๑

ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วย และพระราชทานพระบรมราชานุญาต
ให้ปรึกษาพิจารณาเรื่องนี้กันต่อไปในระหว่างที่เสด็จเสียบมณฑลฝ่ายเหนือ

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ที่ ๕/๖๐๔

พระที่นั่งอัมพรสถาน

วันที่ ๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

ทูล กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

ด้วยตาม ที่ได้ ตกลงกันใน ที่ประชุม เสนาบดี วันนั้นว่า ควรตั้ง
กรรมการชั้นพิจารณา เรื่องพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น
หม่อมฉันขอตั้งพระองค์ท่านเป็นนายกของกรรมการนี้ และอนุญาตให้ทรง
เลือกพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม ๑, พระองค์เจ้าธานีวัต ๑,
เจ้าพระยาพิชัยญาติ ๑, และ พระยาसारศาสนาตรีวิมล ๑ รวม ๕ ชั้น
เป็นกรรมการ ให้ทำการติดต่อกันกับเจ้ากระทรวงทบวงการต่างๆ ได้ถวาย
หัวข้อที่ควรพิจารณามาด้วยแล้ว

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

หัวข้อที่ควรพิจารณา

ตอนที่ ๑ ที่แบ่งข้าราชการออกเป็น ๓ ประเภทนั้นก็ดีแล้ว ประเภท

ที่ ๑ ควรแบ่งชั้นออกอีกเป็น ๒ ชั้น คือ

๑. ชั้นสัญญาบัตร

๒. ชั้นตำแหน่งเสมียน นายเวร ฯลฯ

ตอนที่ ๒ การสอบควรทำเป็น ๒ ชั้น คือ

๑. สำหรับชั้นสัญญาบัตร ๒. สำหรับชั้นตำแหน่ง

ผู้ที่เข้าสอบได้ต้องอยู่ในเกณฑ์วุฒิ ๔ ประการ และต้องมีความรู้วิชาสามัญชั้นใด ๆ แล้วแต่จะกำหนด

การสอบต้องเป็นการสอบแข่งขัน (Competitive Examination)

ผู้สอบต้องเป็นกรรมการกลาง

ผู้ที่มีความรู้พิเศษ คือ ได้ประกาศนียบัตรมหาวิทยาลัยต่างประเทศไม่ต้องสอบ

ระเบียบสอบต้องยกเว้น หรือ มีระเบียบพิเศษสำหรับ

๑. ข้าราชการฝ่ายตุลาการ

๒. ข้าราชการกระทรวงวัง (สัญญาบัตร)

๓. ข้าราชการกรมทรัพย์สิน

ตอนที่ ๓ ผู้ที่จะเข้ารับราชการพลเรือนสามัญ ต้องเป็นข้าราชการเพียง

ชั้นผู้น้อยสัญญาบัตรก่อนเมื่อสอบได้ชั้นนั้น

ผู้ที่สอบได้ชั้นตำแหน่งต้องเป็นชั้นตำแหน่งก่อน (เสมียนตรี)

การเลื่อนชั้น ข้าราชการสัญญาบัตรเลื่อนยศชั้นตามความเห็นชอบของผู้บังคับบัญชา

ข้าราชการชั้นตำแหน่ง (ประทวน) จะเลื่อนชั้นเป็นชั้นสัญญาบัตรได้ต่อเมื่อสอบไล่ได้.

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ที่ ๓๐๓/๕๐๖๕

กรมราชเลขาธิการ

วันที่ ๒๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

ขอประทานกราบทูล พระเจ้าพญาเชอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

ข้าพระพุทธเจ้า ขอประทานยืนยันด้วยคำที่ได้กราบทูล เมื่อวันประชุม
เสนาบดี ที่ ๓๗ เดือนนี้ว่า หน้าที่ของกรมการพิจารณาพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนนี้ พระราชประสงค์เพียงให้กรมการคิดระเบียบการสอบไล่ผู้
จะเข้ารับราชการตามหลักที่ตกลงกัน เพื่อออกเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น.

ข้าพระพุทธเจ้า รจ.พร. ยามทิว

หน้าว่าง

หอรัษฎากรพิพัฒน์

วันที่ ๒๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๐

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ด้วยมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งให้ข้าพระพุทธเจ้าเป็น
นายก แล พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม ๓ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
ชานันนิวัต ๓ เจ้าพระยาพิชัยญาติ ๓ พระยาศรีสุนทรวิจิตร ๓ รวม ๕ เป็น
กรรมการพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน แลให้ทำการ
ติดต่อกับเจ้ากระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ นั้น พระเดชพระคุณเป็นล้นเกล้าฯ หา
ที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้ากรรมการได้รับไล่เกล้าฯ ประชุมปรึกษากัน ๔ ครั้ง แล
ใน ๔ ครั้งนี้ ได้เชิญพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ มาประชุมด้วย
๓ ครั้ง ได้ถือเอาบรรทัดกระแสพระราชดำริห์ ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานไปกับลายพระราชหัตถเลขาที่ ๕/๒๐๔ ลงวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘
นั้นเป็นหลัก แล้วร่างพระราชปรารภสำหรับพระราชบัญญัติ แลเรียบเรียงระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนภาคต้น ขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายพร้อมกับรายงานกราบ
บังคมทูลพระกรุณาดังนี้

หลักแห่งระเบียบข้าราชการพลเรือนภาคต้นนี้ คือ การเลือกคนเข้ารับ
ราชการ โดยอาศัยคุณวุฒิ แลความสามารถเป็นประมาณ แลอนุสนธิ์หลักนี้
การกำหนดฐานะของข้าราชการพลเรือน ก็ต้องกำหนดลงตามแบบที่ใช้กัน ใน
ประเทศอื่น หลักทั้ง ๒ นี้ ได้รับไล่เกล้าฯ รวมไว้ในร่างพระราชปรารภ

ส่วนอุบายที่จะเลือกพันธุ์ผู้สมัครเข้ารับราชการพลเรือนนั้น ย่อมวางไว้ใน
หลักการสอบวิชาสามัญ ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการกลาง
คณะหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ สำหรับวางระเบียบแลกำหนดหลักสูตรใน
การสอบความรู้ผู้สมัครเข้ารับราชการพลเรือน

หลักอันนอกนี้ ก็คือการแบ่งประเภทแลชั้นข้าราชการพลเรือน กำหนด
การเลื่อนชั้น แลจำแนกชั้นยศซึ่งได้นำมาพิเคราะห์แลจรรจากันแล้ว จึงได้ตัดเกล้า
ต่อเติม แล กำหนดความลงให้แจ่มแจ้ง ดังปรากฏในรายงานการประชุม ๔ ครั้ง
ที่ได้ทูลเกล้าฯ ถวายมาพร้อมกับรายงานนี้

ปัญหาอันที่พึงกราบบังคมทูลพระกรุณา ในรายงานนี้มี คือ

๑. การตั้งกรรมการกลางสำหรับสอบวิชาผู้สมัครเข้ารับราชการพลเรือน
นั้น ที่ประชุมกรรมการได้ทูลเกล้าฯ ในกระแสพระราชดำริห์ ว่าจะได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการจัดส่งนักเรียนหลวง ไปศึกษาวิชาในเมือง
ต่างประเทศ รั้งหน้าที่เป็นกรรมการกลาง จัดระเบียบการสอบวิชาเลือกข้าราชการ
พลเรือนด้วย ในบรรดาข้อความที่ได้ปรึกษาหาฤกษ์กัน จึงได้ปรึกษาหาฤกษ์กันโดยนัยนี้

๒. ระเบียบข้าราชการพลเรือน ภาคที่ ๑ นี้ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายขึ้นมาเป็น
โครงการตามระเบียบที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้วางไว้สำหรับการร่าง
พระราชบัญญัติ แลเมื่อได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโครงการนี้
ไปยังกรมร่างกฎหมาย ร่างขึ้นเป็นรูปพระราชบัญญัติแล้ว ข้าพระพุทธเจ้า
กรรมการพิจารณาระเบียบข้าราชการพลเรือน จะได้รับใส่เกล้าฯ ซ้ำเจ้านัยความ
ประสงค์ ต่อกรมร่างกฎหมาย ให้เป็นที่เข้าใจต้องแต่อีกชั้นหนึ่ง

๓. โครงการที่ได้ทูลเกล้าฯ ถวายบัดนี้ ถิ่นความเพียงภาคต้น ของ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน ส่วนภาคต่อ ๆ ไปนั้น ถ้าแม่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้กรรมการคณะนี้ เป็นผู้เรียบเรียงโดยตลอด ก็จะได้รับใส่เกล้าฯ ฎกษาหาฤกกัน
ร่างโครงการชั้นทูลเกล้าฯ ถวายตามแบบที่ได้จัดไปใภาคต้นนี้

๔. ในร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่ทูลเกล้าฯ ถวายนี้ กรรมการ
ได้รวมข้าราชการในพระราชสำนัก เข้าไว้ในจำพวกข้าราชการพลเรือน โดยที่ลง
ข้อยกเว้นจากการสอบวิชาไว้ในข้อ ๖ แล้ว ครั้นมาในการประชุมครั้งที่ ๔ ได้เกิด
ปัญหาขึ้นว่า จะควรรวมไว้หรือไม่ กรรมการได้ลงมติว่า ขอน้นำความขึ้น
กราบบังคมทูลเรียนพระราชปฏิบัติ จึงขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณา
ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยบัดนี้

รวมข้อความที่กรรมการได้ประกาศตกลงกัน ดังที่ได้กราบบังคมทูลพระ
กรุณานี้ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราชปรารภ สำหรับ
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน
กับรายงานการประชุมกรรมการพิจารณาระเบียบข้าราชการพลเรือน ๔ ฉบับ เพื่อ
ทราบได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท.

ควรมิควรสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ข้าพระพุทธเจ้า ขอเดชะ

นายกรัฐมนตรี

พิจารณาระเบียบข้าราชการพลเรือน.

หน้าว่าง

ร่าง

พระราชปรารภ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่ได้ทรงสังเกตว่า การปฏิบัติราชการทางแผนกราชการพลเรือน
ยังมีระเบียบที่ก้ำก่ากัน กับตั้งฐานะของข้าราชการพลเรือน ก็ยังหาได้มี
พระราชกำหนดแน่แน่วลงไม่ แล

โดยที่มีพระราชประสงค์ จะทรงวางระเบียบข้าราชการพลเรือนลง ให้
เป็นไปในทางเลือกสรร ผู้มีความรู้แลความสามารถ เข้ารับราชการเป็นอาชีพ
ไม่มีกังวลด้วยการแสวงผลประโยชน์ในทางอื่น ส่วนข้าราชการก็ให้ได้รับ
ประโยชน์ยิ่งขึ้น จากความสพร้งพร้อมด้วยข้าราชการซึ่งมีความสามารถแลรอบ
รู้ในวิดิแลอุบายของราชการ กับทั้งหน้าที่แลวินัยอันตนพึงรักษาเป็นนิตยกาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน ขึ้นไว้ดังนี้

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน

ตอนที่ ๑ ประเภทข้าราชการพลเรือน

ข้อ ๑ ข้าราชการพลเรือน คือ ผู้ซึ่งรับราชการในกระทรวงการพลเรือน โดยมีตำแหน่งประจำการ และ ผู้ซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร แต่ไม่มียศทหาร

ข้อ ๒ ข้าราชการพลเรือนนั้น แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

- (ก) ข้าราชการพลเรือนสามัญ
- (ข) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ
- (ค) พนักงาน

(ก) ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ผู้ที่รัฐบาลได้เลือกสรรตามระเบียบที่กำหนดไว้ในตอนที่ ๒ และเป็นผู้ซึ่งต้องอุทิศเวลาทั้งหมดของตนให้แก่ราชการ ประเภทนี้แบ่งออกได้เป็น ๒ ชั้น คือ

ชั้นสูง ได้แก่ชั้นยศตั้งแต่รองอำมาตย์ตรีขึ้นไป

ชั้นต่ำ ได้แก่ชั้นยศราชบุรุษ

ข้าราชการประเภทนี้ ในเวลาที่รับราชการอยู่ มีสิทธิที่จะได้รับพระราชทานเงินเดือนตามอัตราที่พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ และเวลาออกจากราชการแล้ว ชั้นสูงมีสิทธิที่จะได้รับพระราชทานบำเหน็จบำนาญตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ ชั้นต่ำได้บำเหน็จตามระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังฯ

(ข) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือ ผู้มีวิชาพิเศษ ซึ่งรัฐบาลจ้างไว้ให้ทำการเฉพาะอย่าง หฤฯ ชั่วโมงจำกัด ข้าราชการประเภทนี้มีสิทธิในเรื่องผลประโยชน์เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในสัญญาเวลาจ้าง หฤฯ ถ้าไม่มีสัญญาจ้าง ก็เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบของกระทรวงพระคลัง ฯ สำหรับข้าราชการประเภทนี้ หฤฯ เท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบซึ่งกรม แล กระทรวงผู้จ้าง ได้ตกลงกับกระทรวงพระคลัง ฯ ตั้งขึ้น แล ได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว

(ค) พนักงาน คือ ผู้ซึ่งรัฐบาลจ้างใช้แต่เพียงแรงงานเฉพาะเวลาเฉพาะการ ข้าราชการประเภทนี้มีสิทธิที่จะได้ค่าจ้างตามอัตราซึ่งเจ้ากระทรวงผู้จ้างจะได้ตกลงกับกระทรวงพระคลัง ฯ ตั้งขึ้นไว้

ตอนที่ ๒ การเลือกสรร

ข้อ ๓ ผู้จะเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้ก่อน จึงจะรับเข้าเป็นข้าราชการได้ แลก่อนที่จะอนุญาตให้เข้าสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ผู้สมัครต้องนำหลักฐานมาแสดงว่า ตนเป็นผู้มีวุฒิที่จะกล่าวต่อไปนี้

ก. มีสัญชาติเป็นชาวสยาม

ข. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี

ค. ร่างกายบริบูรณ์ไม่ทุพพลภาพ แล ไม่เคยเสียชื่อเสียงเพราะบกพร่องในศีลธรรมอันดี

ง. ต้องมีความรู้สามัญสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นแห่งหลักสูตรของรัฐบาล ซึ่งกรรมการกลางผู้สอบความรู้จะได้กำหนดเป็นครั้งคราว

หาก ถ้าสอบไล่ได้มาจากอื่น ก็ต้องเป็นชั้นที่รัฐบาลยอมรับว่า เสมอด้วย
ชั้นที่กรรมการกลางกำหนด

ข้อ ๔ การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น ให้สอบไล่เป็นการแข่งขัน
และจะมีกรรมการคณะหนึ่ง ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นเป็น
กรรมการกลาง ให้รับผิดชอบวางระเบียบ แล หลักสูตร แล กำหนดคราว
แล สถานที่แห่งการสอบไล่

ข้อ ๕ หลักสูตรแห่งการสอบไล่นั้น ให้แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นคำสำหรับ
รับเข้าเป็นข้าราชการชั้นราชบุรุษ ชั้นสูงสำหรับรับเข้าเป็นข้าราชการชั้น
รองอำมาตย์

หลักสูตรทั้ง ๒ ชั้นนี้ ต้องได้รับพระบรมราชานุมัติ

ข้อ ๖ ให้เป็นหน้าที่เจ้ากระทรวงทำความติดต่อกับกรรมการกลาง เพื่อให้
ได้รับผู้สอบไล่ได้แล้ว แล มีคุณสมบัติสมควรแก่กระทรวงนั้น ๆ เข้ารับราชการ
พอแก่ความต้องการ

ข้อ ๗ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ถ้ามีวุฒิในประการ ก.ข. แล ค.
ซึ่งระบุไว้ในข้อ ๓ แล เป็นผู้ได้ประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัยซึ่งรัฐบาล
รับรองวิทยฐานะแล้วก็ดี เป็นเนติบัณฑิตสมัครเข้าเป็นข้าราชการฝ่าย
ตุลาการก็ดี เป็นผู้มีความรู้ในวิชาเทคนิค สมัครเข้ารับราชการในกรมที่
ใช้ความรู้เทคนิคก็ดี เป็นผู้มีความรู้ในวิชาช่าง แล สมัครเข้ารับ
ราชการในกระทรวงวังก็ดี ถ้าเจ้ากระทรวงพอใจ จะรับเข้าทำราชการ
โดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนสามัญก็ได้

ข้อ ๘ การรับข้าราชการพลเรือนวิสามัญ แล พนักงานนั้น เมื่อเจ้ากระทรวง เห็นว่า ผู้ใดเหมาะแก่งานที่ประสงค์จะให้ทำ ก็รับเข้าเป็นข้าราชการได้ โดยมีต้องสอบไล่ เช่นข้าราชการพลเรือนสามัญ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงใด ประสงค์จะสอบไล่สำหรับเลือกสรรข้าราชการพลเรือนวิสามัญ ใดๆ พนักงาน ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวงของตนได้

ตอนที่ ๓ การบรรจุตำแหน่ง

ข้อ ๙ ผู้ที่สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนสามัญได้แล้วนั้น จะบรรจุเข้า ตำแหน่งได้แต่ในตำแหน่งตำแหน่งชั้นความรู้ของผู้นั้น คือ ถ้าสอบไล่ ได้ตามหลักสูตรชั้นต่ำ ให้บรรจุในตำแหน่งซึ่งมียศเพียงราชบุรุษ ชั้นที่ ๓ ถ้าสอบไล่ได้ตามหลักสูตรชั้นสูง ให้บรรจุในตำแหน่งซึ่งมียศเพียงรอง อำมาตย์ตรี

ข้อ ๑๐ ผู้ที่รัฐบาลรับเข้าทำราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยมีต้อง สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน เพราะมีวุฒิพิเศษดังกล่าวมาในข้อ ๗ นั้น ให้เจ้ากระทรวงใช้ดุลพินิจ บรรจุเข้าตำแหน่งตามควรแก่ความรู้ ของผู้นั้น แต่ต้องไม่เกินตำแหน่งซึ่งมียศเพียงรองอำมาตย์เอก

ตอนที่ ๔ การเลื่อนชั้น

ข้อ ๑๑ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนชั้นเป็นชั้นรองอำมาตย์ ได้ก็ต่อเมื่อผู้นั้น สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนตามหลักสูตรชั้นสูงได้

ข้อ ๑๒ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นรองอำมาตย์ขึ้นไป จะเลื่อนตำแหน่งชั้น ได้ ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความ รอบรู้ นำที่ราชการ แล กาลเวลาในราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งตั้งแค่ชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไป เจ้ากระทรวง
ต้องกราบบังคมทูล ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน
ข้อ ๑๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น มีกำหนดชั้นยศดังนี้

ชั้นสูง

มหาอำมาตย์เอก

มหาอำมาตย์โท

มหาอำมาตย์ตรี

อำมาตย์เอก

อำมาตย์โท

อำมาตย์ตรี

รองอำมาตย์เอก

รองอำมาตย์โท

รองอำมาตย์ตรี

ชั้นต่ำ

ราชบุรุษ ชั้น ๑

ราชบุรุษ ชั้น ๒

ราชบุรุษ ชั้น ๓

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

กรรมการพิจารณาระเบียบข้าราชการพลเรือน
รายงานการประชุมครั้งที่ ๑ ประชุมที่
หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๙

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ
เจ้าพระยาพิชัยญาติ	กรรมการ
พระยาसारศาสตรศิริลักษณ์	กรรมการ

นายประคิษฐ สุขุม   เลขานุการ

. . . . .

นายกรรมการ ทรงเปิดการประชุมเวลา ๒.๐๕ นาฬิกาหลังเที่ยง
แลตั้ง นายประคิษฐ สุขุม เป็นเลขานุการของคณะกรรมการนี้ ทรงแสดง
หัวข้อที่จะประชุม ๒ ข้อ คือ ๑. วางระเบียบการปกครองหาฤๅ แต่ กำหนดวาระ
ที่จะประชุมกันต่อไป ๒. เริ่มปกครองหัวข้อในบรรพที่กระแสรราชดำริห์
กำหนดวง แลวิถีการที่พึงพิจารณา วางหัวข้อที่พึงสอบสวน แสตกลงประมวล
ความเห็นเพียงที่พร้อมจะแสดง แลตั้งรูปกรณียกิจที่พึงปฏิบัติ แลตั้งเค้า
รายงานที่จะทำกราบบังคมทูลพระกรุณาต่อไป

ในข้อ ๑ ทรงเห็นว่าระเบียบการปกครองนั้น ควรจะเป็นอย่างที่ต้อง
ตกลงกัน unanimously ทุกข้อไป เพราะการทำความเห็นในเรื่องนี้ กรรมการ
จะต้องยื่นให้เจ้ากระทรวงอื่นทักท้วง แล ขอแก้ไข ถ้าแม้กรรมการเองมี

ความเห็นต่างกันเสียแล้ว การปรึกษากับเจ้ากระทรวงก็จะเป็นการชักช้าไม่ลง
รอยกันได้ อนึ่งการปรึกษาหาฤกษ์นี้ จะต้องรวมขึ้นเป็นรูปร่างพระราชบัญญัติ
ให้สำเร็จก่อนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับ ระเบียบการประชุมจึงจะ
ต้องให้เป็นไปในทางรีบด่วน แต่กำหนดวาระที่จะประชุมนั้น จะต้องรอไว้ก่อน
พิจารณาท้องเรื่องที่จะประชุมกันแล้ว จึงจะวางกำหนดให้เหมาะกับทางพิจารณา
การ ที่ประชุมตกลงตามนี้

ในหัวข้อที่ ๒ นายกรรมการรับสั่งว่า พิศุทธศาสตร์ในพระราชหัตถ์
เลขา ลงวันที่ ๕ มกราคมแล้ว เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราช
ประสงค์จะให้กรรมการนี้ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือนนี้ ทอนว่าด้วยการเลือกรับข้าราชการพลเรือน รวมทั้งตอนที่ ๑ แลที่ ๓
ด้วย จึงเห็นว่าการที่จะพิจารณา แลเรียบเรียงพระราชบัญญัตินี้ ควรยึดเอา
“บรรทัดเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน” ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
พระกำแพงราชานุภาพ เป็นหลัก และพิเคราะห์หัวข้อตามที่ปรากฏในตอนที่ ๒
นี้เป็นข้อๆ ไปก่อน เมื่อข้อความอ้างถึงไปถึงตอนอื่นตอนใด จึงพิเคราะห์
ตอนนั้นๆ แลพยายามเรียบเรียงขึ้นสำหรับที่จะได้ทูลเกล้าฯ ถวาย พร้อมกัน
ไปกับตอน ๒ ซึ่งว่าด้วยระเบียบเลือกข้าราชการพลเรือน

อนึ่ง พระราชบรรทัดนั้น สันนิษฐานว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้ทรงเก็บหัวข้อต่างๆ จากความเห็นเสนาบดีบางท่าน ความเห็นเหล่านั้นไม่มี
อยู่ในที่นี้ จึงทรงขอเสนอความเห็นของพระองค์ท่านนั้น ให้กรรมการทราบไว้
ก่อน แลรับสั่งให้เลขานุการอ่านสำเนาหนังสือถึงเจ้าพระยามหิธรในเรื่องนี้ใน
ที่ประชุม

ความเห็นที่นายกรรมการได้ทูลเกล้าฯ ถวายนั้น ต่างกันกับพระ
คำริห์ของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ในข้อการสอบไล่ แลใกล้ไป
ทางกระแสพระราชดำริห์ ในข้อที่ควรมีกรรมการกลางเป็นผู้จัดสอบความรู้ ที่
ต่างกันกับกระแสพระราชดำริห์นั้น คือ ในตอนที่ควรแบ่งการสอบออกเป็น ๒
ชั้น คือ ชั้นสัญญาบัตร แล ชั้นต่ำ ซึ่งได้แก่เสมียน นายเวรฯ

การสอบความรู้ แล ความสามารถที่กรรมการกลางเป็นผู้สอบนี้ ได้แก่
การสอบสำหรับเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญจำพวกเดียว คำว่าข้าราชการ
สามัญ นั้น หมายความว่า ข้าราชการฝ่ายธุรการทุกกระทรวงทบวงกรม ไม่ใช่
จำพวกที่ต้องใช้ความรู้พิเศษเช่น เนติบัณฑิต ช่างกล ฤๅ ครูโรงเรียน แลที่
แบ่งเป็นชั้นสัญญาบัตร แล ชั้นต่ำนั้น หมายความว่าพวกชั้นสัญญาบัตร เป็น
ข้าราชการที่กระทำหน้าที่พิจารณา แล วินิจฉัยกิจการของกระทรวง แล แลเสนอ
ความเห็นเพื่อได้รับอนุมัติของผู้ใหญ่ จัดดำเนินการต่อไป (administration)
ชั้นต่ำได้แก่จำพวกที่ทำแต่การคัดลอก ร่างเขียน รวมเรื่องขึ้นทะเบียน (clerkal
work) อย่างเดียว ปัญหาในข้อสอบไล่จึงมีว่า จะเอาหลักสูตรของกรม
ศึกษาธิการชั้นไหนเป็นเกณฑ์ที่จะรับคนสองชนิดนี้เข้าสอบไล่

ในที่ประชุมเสนาบดี ได้มีเสนาบดีแสดงความเห็นแตกต่างกัน บาง
พวกเห็นว่า ชั้นมัธยม ๘ บางพวกว่า มัธยม ๖ บางพวกว่า มัธยม ๔ แต่ข้อที่
จะเลือกตั้งหลักสูตรไว้สูงถึงมัธยม ๖ ฤๅ ๘ นั้น ย่อมไม่สะดวก เพราะการที่
เป็นไปได้เวลานี้ คือ ที่การศึกษาชั้นมัธยม ๖ ฤๅ ๘ ยังหาได้แม้ไปถึงหัวเมือง
ณฑลทั่วไปไม่ ส่วนการเลือกข้าราชการพลเรือนนั้นน่าจะออกหนุนาการเลือก
คนในท้องที่ได้เข้ารับราชการเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาเรื่องหลักสูตรที่จะตั้งสอบ
จึงเป็นอันต้องมอบให้กระทรวงธรรมการกำหนด เพราะเป็นผู้ที่รอบรู้ในกิจการ

นี้โดยตลอด พระองค์เจ้าธานีนิวัต ทรงรับตรวจตรา แล ประทานพระคำริห์
ต่อไป

ส่วนวิชาพิเศษประจำกรมบางกรมนั้น วิชาเช่นนี้น่าจะเริ่ม technical
แลควรวัดเอาประกาศนียบัตรของโรงเรียนที่สอนวิชาพิเศษ เช่น โรงเรียน
กฎหมาย มหาวิทยาลัย แพนงโรงเรียนช่างกล แพนงวิชาแพทย์ เป็นต้น
เป็นเกณฑ์ที่จะรับคนเข้ารับราชการในกรม หฤฯ ถ้ากระทรวงผู้บัญชาการจะจัดการ
สอบวิชาอีกชั้นหนึ่ง ก็น่าจะจัดได้เป็นการสอบวิชาของกระทรวง กังกระทรวง
พาณิชย์สอบวิชาช่างกล เป็นต้น

รวมความในเรื่องสอบวิชานี้ นายกรับจะปรึกษากับบรรดาเจ้า
กระทรวงที่ไม่ได้เป็นกรรมการในคณะกรรมการนี้ด้วย

อนึ่ง ในพระราชบรรพตึกได้มีพระราชกระแสถึงช้อยกเว้น หฤฯ ระเบียบ
พิเศษสำหรับ ๑ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ๒ ข้าราชการกระทรวงวัง (สัญญา
บัตร) แล ๓ ข้าราชการกรมวิภูพานิชย์ นั้น ข้อนี้ก็เป็อันต้องขึ้นพิเคราะห์
ในกาลนี้ ที่ประชุมจึงได้พร้อมกันย้อนมาพิเคราะห์บรรพตึกของในกรมพระดำรง
ตอนที่ ๑ (อธิบายเบื้องต้น) ว่าด้วยการแบ่งข้าราชการพลเรือนเป็น ๓ ประเภท
ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นชอบแล้วนั้น

เมื่อจะพิเคราะห์ข้อความในตอนที่ ๑ นี้ กรรมการต้องตรวจตราว่า
ประเภทแห่งข้าราชการพลเรือนทั้ง ๓ นั้น ได้รวมข้าราชการทุกหมู่ทุกเหล่าแล้ว
หาหาไม่ กรรมการจึงได้พยายามระบุนำที่การงานของข้าราชการในบรรดา
กระทรวงตามที่ระฤกได้ เพื่อได้สังเคราะห์เข้าในประเภททั้ง ๓ โดยที่มีให้มี
เศษที่เข้าพวกไม่ได้ ในการพิเคราะห์นี้ ในส่วนข้าราชการกระทรวงวังชั้น
สัญญาบัตร นายกรับสั่งว่า จะทรงปรึกษาเจ้าพระยาวรพงษ์พิพัฒน์

ในส่วนข้าราชการกรมวิธานิชย์ ได้ทรงขอให้พระยาสารศาสตร์
ชี้แจงข้อที่ต่างกันกับข้าราชการพลเรือนสามัญ พระยาสารศาสตร์ได้อ่านลาย
พระหัตถ์กรมหลวงกำแพงเพชรที่กราบบังคมทูลพระกรุณาในเรื่องนี้ ที่ประชุม
จึงตกลงว่า ข้าราชการกรมวิธานิชย์ ย่อมแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ
ข้าราชการพลเรือนสามัญ ใ้แก่อธิบดีต่างๆ เป็นต้น ฤๅข้าราชการมีความรู้
เทคนิคัล

คามที่แบ่งออกได้อย่างนี้ ก็สงเคราะห์เข้าไปในประเภทข้าราชการพลเรือน
สามัญ แล ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ ตามข้อความในตอนที่ ๑ แห่งบรรพทิก
เรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราช
นภาพไ้ ไม่เป็นปัญหาต่อไป

ส่วนข้าราชการแพนทูลการนั้น เจ้าพระยาพิชัยญาติเห็นว่า ทูลการ
ไม่น่าจะสงเคราะห์เข้าไปในข้าราชการพลเรือนสามัญไ้ ตามเหตุผลที่ได้กราบ
บังคมทูลพระกรุณาแล้วนั้น แลได้อ่านสำเนาความเห็นของท่านเอง ของ ยักษ์
บัสซาค แล ของนายอาร์ กียอง ให้กรรมการทราบ

ที่ประชุมลงความเห็นว่ ฐานะของบรรพทูลการนั้น ย่อมต่างกับ
ข้าราชการฝ่ายตุระการ จริงอยู่ แต่ในบั้นนี้รัฐบาลยังหาไ้ยกฐานะของทูลการ
ขึ้นดังเช่นในเมืองต่างประเทศไม่ จึงจะแยกตำแหน่งทูลการออกเสียจาก
ประเภทข้าราชการพลเรือนสามัญยังไ้

เจ้าพระยาพิชัยญาติแสดงต่อไปว่า การที่รวมไว้ในประเภทข้าราชการ
พลเรือนสามัญ ถ้าจะพิเคราะห์แต่จำเพาะตอนที่ ๑ ฤๅที่ ๒ แห่งร่างระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน แล พิจารณาถึงฐานะของทูลการที่เป็นอยู่บัดนี้แล้ว ก็ดู
ไม่ขัดข้องนักหนา แต่ท่านวิทกไปว่า ในตอนข้างหน้าต่อไปอาจจะมืบทบัญญัติที่

ชั้กับนำที่ตุลาการได้ ข้อปัญหาหาฎาจึงได้แยกออกเป้น ๒ สถาน คือ (๑) จะ มีช้อยกเว้นข้าราชการตุลาการลงในตอน ๑ แห่งระเบียบข้าราชการพลเรือนหาฎา (๒) ทำช้อยกเว้นลงในตอนอื่นทุกตอนที่มีบทบัญญัติชั้กับนำที่ของตุลาการ

พระองค์เจ้าธานีวัต ทรงเห็นว่า ในตอนที่ ๑ ก. ของบรรทีกว่า ค้วยข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น ถ้าจะแยกเป้น ๒ ประเภท คือ ๑ ธุระการ ๒ ตุลาการ แล technical ส่วนระเบียบที่วางไว้ นั้น ให้จำกัดใช้แต่ในจำพวก ข้าราชการธุระการเท่านั้น ก็พอจะแก้ปัญหาก็จะรวมตุลาการ แล ธุระการใน ช้อยบังคับเดียวกันได้ แล ถ้าจะแบ่งพลเรือนเป้น ๒ ประเภท คือ ตุลาการ แล ธุระการแล้ว บรรทีกของในกรมพระค่างนี้ ก็ควรแก้เป้น “บรรทีกระเบียบ ข้าราชการพลเรือนแพนธุระการ”

พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม ไม่ทรงเห็นค้วย เพราะถ้าแยกออกคั้งนี้ ก็ เท่ากับว่า เพิ่มประเภทข้าราชการพลเรือนขึ้นเกินกว่า ๓ ประเภท ที่วางไว้ แลวัน

ที่ประชุมจึงตกลงว่า ให้เจ้าพระยาพิชัญญาทิพไกรระห์ แล ร่างตอนที่ ๑ ของบรรทีกในกรมพระค่างนี้ขึ้นใหม่ ตามทางที่เห็นว่า จะแก้ปัญหาคั้ง ช้อยนี้ได้

นายกทรงรับจะเป้นผู้เรียงระเบียบข้าราชการพลเรือน ตอนที่ ๒ ที่ ว่าค้วยลักษณะเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้เป้นระเบียบการที่ใกล้ชิดต่อ พระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วยมาปรึกษากันใหม่ใน การประชุมครั้งนำต่อไป

ส่วนที่เจ้าพระยาพิชัญญาทิพรับไปร่างตอนที่ ๑ นั้น จะรีบรวบรวม เมื่อ เสร็จแล้วจะไ้ส่งมาถวายนายก ตอนที่ ๒ ที่นายกทรงรับเรียงเรียงใหม่นั้น ก็ จะรีบทำเหมือนกัน เมื่อสองอย่างนี้แล้วเสร็จ จึงจะไ้ค้นักประชุมต่อไป.

เลิกประชุมเวลา ๕.๕๕ นาฬิกาหลังเที่ยง.

กรรมการพิจารณาระเบียบข้าราชการพลเรือน
รายงานการประชุมครั้งที่ ๒ ประชุมที่
หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๙

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกกรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ
เจ้าพระยาพิชัยญาติ	กรรมการ
พระยาสารศาสตร์ศิริลักษณ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	เชิญพิเศษ

นายประคิษฐ สุขุม เลขานุการ

.....

นายกกรรมการทรงเปิดการประชุม เวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา ก่อนเที่ยง และรับสั่งว่าการประชุมครั้งนี้ ได้เชิญเสด็จพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ เสนาบดี กระทรวงการต่างประเทศ มาช่วยเป็นพิเศษ เพื่อขอความเห็น แล ปรึกษาในเรื่องการเลือกข้าราชการพลเรือนเข้ารับราชการนี้ด้วย และรับสั่งต่อไปว่า รายงานการประชุมครั้งที่ ๑ ถึงที่เลขานุการได้แจกคณะกรรมการแล้วนั้น มีข้อใดที่สมควรแก้ไขอย่างไรบ้าง

เจ้าพระยาพิชัยญาติ ขอแก้ดังต่อไปนี้ คือ

ในหน้า ๔ วรรค ๔ ซึ่งจดไว้ว่า “ข้อปรึกษาหาฤาจึงแยกได้เป็น ๒ สถาน คือ ๖ ล ฯ” นั้น ขอแก้เป็น “๖ ล ฯ ข้อปรึกษาหาฤาจึงได้แยกออกเป็น

๒ สถาน คือ ๑ จะมีช้อยกเว้นสำหรับข้าราชการแพนกุลลาการลงในระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนนี้ หกๆ ๒ จะยกเว้นข้าราชการพลเรือนแพนกุลลาการออก
เสีย โดยให้อยู่ในบังคับระเบียบการอีกส่วนหนึ่งต่างหาก”

ในวรรค ๗ สุกท้าย ซึ่งจกไว้ว่า “ที่ประชุมจึงตกลงว่า ให้เจ้าพระยา
พิชัยญาติ พิเคราะห์ แล ร่างตอนที่ ๑ ของบรรดิกในกรมพระดำรง ฯ นั้น
ใหม่ ฯลฯ” นั้น ขอแก้เป็น “ที่ประชุมจึงตกลงว่า ให้เจ้าพระยาพิชัยญาติ
พิเคราะห์ แล ร่างข้อบังคับว่าด้วยระเบียบข้าราชการ พลเรือนแพนกุลลาการ
นั้นขึ้นใหม่ ฯลฯ”

หน้า ๕ ววรรค ๒ ซึ่งจกไว้ว่า “ส่วนที่เจ้าพระยาพิชัยญาติรับไปร่าง
ตอนที่ ๑ นั้น จะรวบรวม ฯลฯ” ขอแก้เป็น “ส่วนที่เจ้าพระยาพิชัยญาติ
รับไปร่างข้อบังคับว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนแพนกุลลาการขึ้นใหม่นั้น
จะรวบรวม ฯลฯ”

ตามที่เจ้าพระยาพิชัยญาติขอแก้ที่ประชุมเห็นชอบด้วยแล้ว

นายกรับสั่งว่า ตามที่ได้ทรงรับจะปรึกษากับบรรดาเจ้ากระทรวงต่างๆ
ในเรื่องสอบวิชา แล สืบความรู้ที่เจ้ากระทรวงเหล่านั้นต้องการ บัดนี้ ได้ทรง
ปรึกษากับเจ้ากระทรวงหลายกระทรวงแล้ว คือ ๑ พระยาศรีธรรมราช ปลัด
ทูลฉลอง กระทรวงมหาดไทย ๒ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต ผู้รั้ง
เสนาบดี กระทรวงธรรมการ ๓ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไกรทศประพันธ์
เสนาบดี กระทรวงการต่างประเทศ ๔ เจ้าพระยาวรวงษาธิพัฒน์ ผู้รั้ง
เสนาบดี กระทรวงวัง ๕ เจ้าพระยาพลเทพ เสนาบดี กระทรวงเกษตราธิการ
๖ เจ้าพระยาพิชัยญาติ ผู้รั้งเสนาบดี กระทรวงยุติธรรม

ในการปรึกษากับพระยาศรีธรรมราช ได้รับคำชี้แจงว่า ข้าราชการ
ที่จะเข้ารับราชการในกระทรวงมหาดไทยนั้น ถ้าเป็นผู้ที่สอบความรู้สามัญได้

ก็ใช้ได้ก็ แล ใ้กล่าวถึงโรงเรียนรัฐประศาสน์ ว่าไม่มีประโยชน์เท่าใดนัก เพราะปีหนึ่ง ๆ มีนักเรียนสอบไล่ได้เป็นจำนวนมาก กระทรวงมหาดไทย หวังว่าจะไ้ส่งผู้ที่สอบไล่ได้เหล่านี้ไปเป็นปลัดอำเภอ แต่นำที่ปลัดอำเภอไม่สู้จะมีว่าง จึงทำให้นักเรียนที่สอบไล่ได้เหล่านี้ ต้องเข้ามาทำงานในกระทรวง ในหน้าที่ต่ำ ๆ เช่นเสมียน เป็นต้น

ในการปรึกษาหารือกับพระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ ได้ความว่า ข้าราชการชั้นต่ำในกระทรวงการต่างประเทศนั้น ผู้ที่สอบความรู้สามัญธรรมดาได้ ก็ใช้ได้ดี ส่วนข้าราชการชั้น Administrator นั้น ต้องการให้รู้ภาษาต่างประเทศ สูงกว่ากระทรวงศึกษาของเราได้สอน จึงยังเป็นปัญหาที่กรมการกลางสำหรับ จะสอบวิชาข้าราชการพลเรือนจะต้องตกลงวางระเบียบการสอบให้ถูกต้องแก่ ความต้องการของเจ้ากระทรวงต่าง ๆ และได้ปรึกษาต่อไปถึงเรื่องกรมการ เลือกส่งนักเรียนไปศึกษาวิชาต่างประเทศซึ่งยังเป็นปัญหาอยู่ว่า สมควรที่จะ รวมเป็นกรรมการเดียวกันกับ กรรมการกลางสำหรับสอบข้าราชการพลเรือนนี้ ด้วยเหตุที่ไม่

พระองค์เจ้าสุภโยกเกษม ทรงถามว่า สำหรับนักเรียนนอกที่กลับเข้ามา รับราชการ จะต้องสอบอีกเหตุไ้ ควรจะลงในพระราชบัญญัตินี้เสียด้วย

ที่ประชุมลงความเห็นว่ ไม่ควรจะต้องสอบ เพราะถ้าผู้นั้นได้รับ ตักริมา ก็ให้รับตกริเป็นข้อสอบแล้ว ถ้าไม่ได้รับตกริเข้ามา ก็เป็นหน้าที่ของ เจ้ากระทรวงที่จะต้องเลือกหาตำแหน่งให้เหมาะแก่วิชาที่เขาได้เรียนมา และ อีกประการหนึ่ง เวลาเจ้ากระทรวงรับผู้ใดเข้าทำราชการ ก็จะได้ให้ตำแหน่งที่ ต่ำก่อนเสมอ เมื่อผู้นั้นมีความสามารถก็จะไ้เลื่อนชั้นเป็นลำดับ ถ้าผู้นั้นไม่มี ความสามารถก็ไม่ได้เลื่อนชั้น แล ตำแหน่งให้สูงขึ้นได้ คงต้องประจำ ตำแหน่งที่ต่ำอยู่นั่นเอง

ในการปลุกษากับเจ้าพระยาวรพงษ์ ได้ความว่า ข้าราชการชั้นต่ำใน
กระทรวงวังนั้น ผู้ที่สอบความรู้สามัญธรรมดาได้ ก็ใช้ได้ ส่วนข้าราชการ
ชั้นสูง หกฯ ชั้นสัญญาบัตร ต้องการผู้ที่มีความรู้พิเศษ แล ต้องเป็นผู้ที่มีตระกูล
ติดต่อกันมาในทางนี้ เพราะฉะนั้นการสอบไล่ชั้นนี้ จำต้องเลือกตัวบุคคลโดย
ทางเชื้อสายเหล่ากอด้วย

ในการปลุกษากับเจ้าพระยาพิชัยญาติ มีปัญหาอยู่ว่า ข้าราชการ
พลเรือนแพนกุลลาการ ควรจะสงเคราะห์ให้เข้าในข้าราชการพลเรือน ได้
หกฯ ไม่ ความเห็นของเจ้าพระยาพิชัยญาตินั้น ว่าควรจะแยกตามเหตุผลที่ได้
กราบบังคมทูลพระกรุณาแล้ว

นายกทรงเห็นว่า ถ้าแยกจะเป็นการลำบากยิ่งปรากฏในรายงานการ
ประชุมครั้งที่ ๑ ที่กล่าวในเรื่องนี้แล้ว จึงทรงดำริให้ยึดเอาบรรดิกของ
ในกรมพระค่างฯ เป็นหลัก และถ้าข้อใดยังขัดกับฐานะของข้าราชการแพน
กุลลาการ เช่นตอนที่ ๕ ว่าด้วยลักษณะการบังคับบัญชา ฯลฯ เป็นต้น ก็ให้
ยกเว้นข้าราชการแพนกุลลาการ ทั้งนี้จะเป็นการสะดวกที่ประชุมเห็นด้วย

ส่วนร่างข้อบังคับระเบียบข้าราชการพลเรือนแพนกุลลาการที่เจ้า
พระยาพิชัยญาติรับไปร่าง แล ได้ส่งมาถวายนายกแล้วนั้น รับสั่งว่าจะทรงรับ
ไว้เพื่อเป็นหลักที่จะพิเคราะห์ต่อไปว่าจะขัดกับบรรดิกของในกรมพระค่างฯ
อย่างไรบ้าง

นายกรับสั่งต่อไปว่า บรรดิกของในกรมพระค่างฯ ตอนที่ ๒ ว่าด้วย
ลักษณะเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น ถ้าจะกล่าวเป็นคำเดียวว่า ให้มี
กรรมการกลางสำหรับสอบความรู้สามัญของข้าราชการพลเรือน ก็คงจะดี ส่วน
การสอบความรู้ที่ยังเป็นปัญหาอยู่ว่า ควรจะเป็นชั้นมัธยม ๔, ๖, หกฯ ๘ และ

จะสอบอย่างไรนั้น เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะตกลง การสอบนั้นให้มี ๒ ชั้น
คงปรากฏในพระราชกระแส คือ ชั้นต่ำ แล ชั้นสัญญาบัตร การที่ทำเช่นนั้น ก็มี
พระราชประสงค์จะให้โอกาสแก่ข้าราชการชั้นต่ำได้สอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อขึ้น
อยู่ในชั้นสัญญาบัตร ความมุ่งหมายที่พึงให้กรรมการทราบนั้น ก็คือ การสอบว่า
ชั้นต่ำอ่านคล่องเขียนคล่อง มีความรู้รอบตัวบ้างเล็กน้อย ชั้นสัญญาบัตรให้มี
การสอบความรู้รอบตัวให้มาก ส่วนวิชาวิสามัญนั้น ให้เจ้ากระทรวงเป็น
ผู้สอบวางเขตกำหนดให้เพียงพอที่เขาจะต้องการ

มีบัญชาชั้นอีกข้อหนึ่งว่า ควรจะมีการสอบสำรองไว้หากไม่ เพราะ
บางเวลาต้องการข้าราชการเข้าทำงานโดยรีบร้อน เช่น กรมรถไฟ ต้องผลัด
เปลี่ยนคนอยู่เสมอ เพราะเป็นการที่ต้องลำบาก บางคนทนอยู่ไม่ได้ ถ้าแม้จะ
รอให้กรรมการสอบปีละ ๑ ครั้ง ก็น่าจะไม่ทันการ ที่ประชุมเห็นว่าคนที่
กรมรถไฟต้องการนั้น เป็น Employees ชั่วคราว เมื่อจำเป็นแล้วก็ให้จ้าง
ไม่เกี่ยวแก่การสอบ

นายกรับสั่งว่า ตามที่ท่านได้ทรงปรึกษากับบรรดาเจ้ากระทรวงต่างๆ
และตามที่ได้ตกลงกันในที่ประชุมนี้ เห็นจะพอเพียงที่จะร่างตอนที่ ๒ ของ
ในกรมพระดำรงฯ ว่าด้วยลักษณะเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญให้เหมาะับ
ความต้องการของกระทรวงทุกกระทรวงได้แล้ว นอกจากกระทรวงวัง ทรงรับ
พิจารณา แล จะร่างตอนนี้ เมื่อเสร็จแล้วจะได้เสนอกกรรมการ แลจะได้
ทูลเกล้าฯ ถวายต่อไป

ที่ประชุมย้อนมาพิจารณาตอนที่ ๑ อธิบายเบื้องต้น ว่าด้วยแบ่ง
ข้าราชการพลเรือนเป็น ๓ ประเภท ของกรมพระดำรงฯ ว่า จะต้องเรียบเรียง

ด้วยคำเสียใหม่ให้เป็นที่เข้าใจง่าย และไม่ทำให้ไปขัดกับตอนที่ ๘ ว่าด้วยข้าราชการ
พลเรือนวิสามัญ แลตอนที่ ๑๐ ว่าด้วยพนักงาน

ส่วนพระยาศาสตราศร เกรงว่าข้าราชการวิสามัญ จะไม่ได้รับ
พระราชทานเบี้ยบำนาญนั้น นายกรัฐมนตรีเห็นว่าหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ที่จะ
ต้องตกลงกับกระทรวงพระคลังฯ ในเรื่อง Provident Fund ทั้งที่กระทรวง
พาณิชย์ได้คำริห้อยอยู่แล้ว

นายกรัฐมนตรีรับพิจารณา แล จะพิจารณาครั้งที่ ๑ นี้ เปรียบเทียบเรื่อง
ตุลาการ ของเจ้าพระยาพิชัยญาติ แล รัฐพาณิชย์ ของพระยาศาสตราศร ว่าจะ
ควรอย่างไร แล้วจะได้นำเสนอต่อที่ประชุมคราวหน้า.

เลิกประชุมเวลา ๑.๔๕ นาฬิกาหลังเที่ยง.

กรรมการพิจารณาระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๓ ประชุมที่

หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๐

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ
เจ้าพระยาพิชัยญาติ	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	เชิญพิเศษ

นายประคิษฐ สุขุม เลขานุการ

พระยาसारศาสนาตรีลักษณ์ กรรมการ ทิศการประชุมสภากรรมการ
รถไฟ จึงไม่สามารถที่จะมาในการประชุมนี้ได้

นายกรรมการทรงเปิดการประชุม เวลา ๑๑.๐๕ นาฬิกา ก่อนเที่ยง
แล้วรับสั่งว่าการประชุมครั้งนี้ ได้เชิญเสด็จพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
ไตรทศประพันธ์ เสนาบดี กระทรวงการต่างประเทศ มาด้วยเป็นพิเศษ อย่าง
คราวประชุมที่แล้วมา เพราะว่าข้อประชุมที่ได้เตรียมไว้สำหรับในวันนี้ ได้เป็น
เรื่องการจัดกรรมการกลางสำหรับสอบวิชาเป็นส่วนใหญ่ แลกรรมการกลางนี้
นายกได้กราบบังคมทูลพระกรุณา แล ได้รับพระบรมราชานุมัติแล้ว ว่าควรจะ
ให้เป็นคณะเดียวกันกับกรรมการที่จัดการส่งนักเรียนไปเรียนต่างประเทศ อนึ่ง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตั้งกรรมการคณะนั้นขึ้น ได้สังเกตว่ามีพระราชประสงค์ที่จะให้พระองค์เจ้าไตรทศเป็นกรรมการด้วย แต่บังเอิญเวลานั้น พระองค์ท่านไม่ได้เสด็จอยู่ในที่ประชุมเสนาบดีเสีย จึงหาได้กราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานให้ทรงตั้งเป็นกรรมการไม่

เรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะให้ได้ออกใช้ในต้น พ.ศ. ๒๔๗๐ จึงเป็นการรีบด่วน เพราะฉนั้นการประชุมในวันนั้น นายทรงขอให้ทุก ๆ ท่านในที่ประชุมนี้ได้ตั้งใจช่วยกันปรึกษาหาฤกษ์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แล้วเสร็จทันพระราชประสงค์

ก่อนวันประชุมนี้ เลขาธิการ ได้ส่งหัวข้อปรึกษาแจกไปยังท่านกรรมการแล้วทุกท่าน แล การประชุมก็ได้ดำเนินไปตามหัวข้อปรึกษานี้ คือ

๑) เสนอรายงานการประชุมครั้งที่ ๒

นายทรงถามว่า ในรายงานการประชุมฉบับนี้ มีข้อใดที่ท่านกรรมการจะขอแก้ไข หฤฯ เพิ่มเติมอย่างไรบ้าง

เจ้าพระยาพิชัยญาติขอแก้ ๑ แห่ง คือ ในหน้า ๓ ปลายวรรค ๔ ซึ่งลงไว้ว่า “ ฯลฯ ก็ให้ยกเว้นข้าราชการแพนทูลการ ทั้งนี้จะเป็นการสะดวกที่ประชุมเห็นด้วย ” นั้น ขอแก้เป็น “ ฯลฯ ก็ให้ยกเว้นข้าราชการแพนทูลการ ทั้งนี้จะเป็นการสะดวกที่ประชุมเห็นด้วย เว้นแต่เจ้าพระยาพิชัยญาติ ”

กรรมการอื่นมิได้ขอแก้ไข หฤฯ เพิ่มเติมอีก จึงเป็นอันตกลงว่า รายงานการประชุมครั้งที่ ๒ นี้ถูกต้องแล้ว

๒) เสนอความเห็นว่าการร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน เพียงแต่ภาคที่กล่าวถึงการสอบไล่ แล รับข้าราชการพลเรือน ได้

เสนอสำเนาหนังสือราชเลขาศึกษาที่ ๑๐๓/๕๐๖๕ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๕ มาด้วย

ในข้อนี้ นายทรวงอธิบายว่า ทรงสำเหนียกว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์ที่จะให้มีระเบียบข้าราชการพลเรือนตลอดไป ถึงตอนที่ว่าด้วยวินัยข้าราชการพลเรือน ว่าด้วยลักษณะการบังคับบัญชา ว่าด้วยการลา ว่าด้วยการออกจากราชการ ฯลฯ ด้วย แต่การที่จะพิเคราะห์ แลเรียบเรียงระเบียบเหล่านี้ ย่อมต้องกินเวลานานมาก เพราะก้าวกายสับสนอยู่มาก ข้อเหล่านี้บางข้ออยู่ในบังคับของกระทรวงนั้นบ้าง กระทรวงนี้บ้าง เช่นข้อว่าด้วยการลา อยู่ในข้อบังคับของกระทรวงพระคลังฯ เป็นต้น กรมพระดำรงราชานุภาพ ได้ทรงพยายามรวบรวมระเบียบเหล่านี้ไว้ในบรรทึกเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือน ตามที่ได้ทรงรวบรวมได้ หฤฯ ที่ทรงเพิ่มเติมขึ้นตามที่ทรงเห็นควรแล้ว ถ้ากรรมการนี้จะเรียบเรียงขึ้นใหม่ในเวลาที่มียู่บังคับ จะต้องถือเอาบรรทึกของกรมพระดำรงฯ นั้นมาถอดถอนแยกย้ายใหม่ตลอดไป การที่จะทำดังนี้จะทำให้เรียบร้อยได้ยาก เพราะฉะนั้นจึงได้สำเหนียกพระราชดำริห์ทราบมาเป็นแน่ชัดตามข้อความที่ปรากฏในหนังสือราชเลขาศึกษาว่า ในบัดนี้มีพระราชประสงค์เพียงให้จัดระเบียบการสอบไล่ผู้ที่จะเข้ารับราชการตามหลักที่ตกลงกัน เพื่อออกเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น เพราะฉะนั้น จึงได้ร่างระเบียบข้าราชการพลเรือนเพียงแต่ตอนที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ขึ้นเสนอกรรมการในวันนี้ แต่ถึงแม้ว่าหน้าที่กรรมการนี้มีเพียงร่างระเบียบตอนต้นนี้ก็ดี ก็จำจะต้องคำนึงถึงตอนต่อๆ ไปไว้ด้วย ยกตัวอย่าง คือ ปัญหาข้อข้องอันสำคัญของเจ้าพระยาพิชัยญาติ ซึ่งว่าไม่ควรสงเคราะห์ข้าราชการแพนกตุลาการเข้าในจำพวกข้าราชการพลเรือนสามัญ เป็นต้น

ในบัญชีนั้น ความจริงนั้น ฐานะของตุลาการในประเทศเราไม่เหมือนกับต่างประเทศ ที่เจ้าพระยาพิชัยญาติยกมาอ้าง เพราะการจะตั้งแต่ง ทฎาถดถอนก็ดี ทฎาไต่ยศแลผลประโยชน์อย่างไรก็ดี ทั้งหมดนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์เดียวทรงเป็นผู้มีพระราชโองการให้เป็นไป ที่ตุลาการจะต่างไปจากข้าราชการพลเรือนแพนกฐระการ ก็มีอยู่แต่ในหน้าที่เท่านั้น เพราะฉะนั้นในตอนต้นแห่งระเบียบการนี้ จึงได้รวมตุลาการไว้ในข้าราชการพลเรือนสามัญ แต่หวังว่าเมื่อถึงวาระที่จะร่างตอนที่ว่าด้วยการบังคับบัญชา วินัย จริยา แล้ว ผู้ที่ร่างระเบียบข้าราชการพลเรือนชุดนั้น จะได้เริ่มด้วยการแบ่งหน้าที่ราชการออกเป็นหน้าที่ตุลาการ แล ฐระการ แล้วต่อไปบัญญัติให้ข้าราชการแพนกตุลาการกระทำหน้าที่ตามบทอินทพาศ แล ข้อบังคับใดที่กระทรวงยุติธรรมได้ใช้อยู่ ทฎา จะทำขึ้นต่อไปสำหรับข้าราชการแพนกตุลาการ ส่วนระเบียบที่บัญญัติไปนั้น ให้เป็นบทบังคับข้าราชการแพนกฐระการทั่วไป

๓) เสนอความเห็นว่าการหลัก ซึ่งจะกำหนดฐานะแห่งข้าราชการพลเรือน แลร่างพระราชปรารภที่จะกระทำขึ้นสำหรับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

นายกรับสั่งว่า การร่างระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ อาศรัยการตั้งหลักกำหนดฐานะของข้าราชการพลเรือนเป็นหลัก ตามระเบียบราชการที่ดำเนินมาแล้วก็ดี ทฎาที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพได้ทรงรวบรวมขึ้นก็ดี พิศุระห์ฐานะของข้าราชการพลเรือนนั้น กวักแกว่งอยู่ในระหว่างเป็นข้าแผ่นดินที่ท่านใช้ กับ ลูกจ้างที่ได้รับเงินเดือน แล เบี้ยบำนาญ เป็นการตอบแทนงานการ

เมื่อได้ตรวจตราระเบียบการของชาวต่างประเทศ แล ได้สนทนากับที่
ปฤษาบางท่าน จึงได้เห็นว่าควรกำหนดฐานะของข้าราชการพลเรือนไว้อย่าง
ที่เขากำหนดในประเทศอังกฤษ คือว่าข้าราชการพลเรือน (Civil Servants)
เป็นผู้ที่รัฐบาลเลือกสรรจากหมู่ผู้ได้รับความศึกษาสามัญไว้ใช้ในราชการที่มี
หน้าที่รับผิดชอบตลอดชีวิตครั้งนั้น จึงได้รวบรวมข้อสำคัญเหล่านั้นลงในร่างพระราช
ปรารภ ดังที่ได้ส่งให้คณะกรรมการตรวจแล้วนั้น บัดนี้ ทรงขอความเห็น
พระราชปรารภที่ร่างนั้นเหมาะสมแล้ว หฤฯควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง ส่วน
นายกทรงขอแก้เองแห่งหนึ่ง คือที่ว่า “ ฯลฯ แต่ความปรักพร้อมด้วยข้าราชการ
อันมีความสามารถ ” นั้น ทรงขอแก้เป็น “ ฯลฯ จากความสพร้งพร้อมด้วย
ข้าราชการซึ่งมีความสามารถ ” ที่แก้ที่ประชุมเห็นชอบด้วยแล้ว แลได้ตกลง
เห็นชอบด้วยในร่างพระราชปรารภนั้น

๔) เสนอร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน กับ บรรดากฎกระทรวง
คำรห์ สำหรับเทียบเคียงข้อความ

นายกทรงอ่านร่างระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ทรงร่างขึ้นใหม่ และ
ถามความเห็นเป็นข้อๆ ไปว่า สมควรเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง
ที่ประชุมขอแก้ดังต่อไปนี้

ในตอนที่ ๒ ว่าด้วยการเลือกสรร ข้อ ๓๓. ซึ่งกินความลึกกว่าความต้อง
การ จึงแก้เป็นดังนี้ “ ร่างกายบริบูรณ์ไม่ทุพพลภาพ แล ไม่เคยถูกไล่ออกจาก
ทบวงการใด หฤฯ เคยเสียชื่อเสียงเพราะมีความผิดโดยบกพร่องในศีลสมาจาร ”

ในข้อ ๖ เจ้าพระยาพิชัยญาติเห็นว่า ควรจะมีการสอบสำรองไว้
โดยเหตุว่าถ้าต้องรอบีๆ หนึ่งจะไม่ทันการ ผู้ที่จะเป็นสำรองนั้นจะไม่ให้ได้รับ
เงินเดือน ข้อนี้ได้ discuss กันเป็นการยืดยาว แต่ได้ตกลงกันได้โดยที่ได้

แก้ไขข้อ ๖ และข้อ ๗ ในร่างเดิม แล้วรวมกันเข้าเป็นข้อเดียว คือ ข้อ ๖ ในร่างใหม่ ที่แก้ไขขึ้นในประชุมคราวนี้

ในข้อ ๗ ตอนที่ว่า “การจำหน่ายผู้ที่สอบไล่ได้ไปยังกระทรวงทบวง การต่าง ๆ นั้น ให้จำหน่ายไปตามความสมัครของผู้ที่สอบไล่ได้” นั้น ได้เป็น ปัญหาขัดข้องซึ่งพระองค์เจ้าไตรทศทรงนำมาปฤกษาในเฉพาะคนที่สมัครจะเข้า รับราชการในกระทรวงการต่างประเทศทั้งนี้ การเลือกคนเข้ารับราชการใน กระทรวงการต่างประเทศ นอกจากความรู้ที่สอบไล่ได้ในสนามของกรรมการ กลางแล้ว กระทรวงยังปรารถนาเลือกแต่จำพวกคนที่มีอิทธิพลยศศักดิ์ และมีทรัพย์ แลตระกูลอยู่บ้าง กระทรวงการต่างประเทศ ของอังกฤษ เขาก็มีหลักที่เลือกอยู่ อย่างนี้ แต่มีวิธีที่ให้โอกาสแก่เจ้ากระทรวงได้เลือกโดยวิธีเหล่านี้ด้วย ทรง ขอแก้ไขข้อนี้ให้เป็นอย่างนี้ เจ้ากระทรวงได้เลือกคนตามนัยที่ปรารถนาก่อน แล้วจึง ส่งให้สอบ หฤฯ จะจัดหาอุบายอย่างไรที่จะให้ได้ประโยชน์ในการเลือกคน ได้ ทั้งนี้ ก็แล้วแต่กรรมการจะเห็นควร

เมื่อกรรมการได้ discuss ข้อนี้โดยพิสดารแล้ว พระองค์เจ้าธานีนิวัต จึงทรงขอแก้ปัญหานี้ของเจ้าพระยาพิชัยญาติ ซึ่งว่าด้วยคนสำรอง แล ปัญหา เรื่องวุฒิอีก ๓ ประการ ของพระองค์เจ้าไตรทศ ด้วยอุบายที่จะมอบให้เป็น นำที่กรรมการกลาง กับเจ้ากระทรวงจะไปจัดการกันเองตามระเบียบที่กรรมการ กลางจะได้วางขึ้นสำหรับการสอบวิชารับคนเข้ารับราชการพลเรือน กรรมการ ได้ตกลงแก้ร่างระเบียบที่เสนอมานั้น ในข้อ ๔ ข้อ ๖ ข้อ ๗ ให้อ่านดังนี้

ข้อ ๔ การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น จะมีกรรมการ คนหนึ่ง ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นเป็นกรรมการกลางให้รับ ผิดชอบ วางระเบียบ แล หลักสูตร แล กำหนดคร่าว แล สถานที่แห่งการสอบไล่

ข้อ ๕ (คงเดิม)

ข้อ ๖ ให้เป็นหน้าที่เจ้ากระทรวงทำความคิดต่อตกลงกับกรรมการกลาง เพื่อให้ได้รับผู้สอบไล่ได้แล้ว แต่ มีคุณวุฒิสมควรแก่กระทรวงนั้น ๆ เข้ารับราชการพอแก่ความต้องการ

ข้อ ๘ ได้เปลี่ยนเป็นข้อ ๗ เพราะไต่ย้อนข้อ ๖ และข้อ ๗ ในร่างเดิมเข้าเป็นข้อเดียว ส่วนในข้อ ๘ เก่า ซึ่งได้แก้ไขเป็นข้อ ๗ ในบัดนี้ คำที่ว่า “เป็นผู้ได้ประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศก็ดี” นั้น เป็นการปิดหนทางมหาวิทยาลัยของเรา พระองค์เจ้าธานีจึงขอแก้ไขให้อ่านดังนี้ “ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ถ้ามีวุฒิในประการ ก. ข. และ ค. ซึ่งระบุไว้ในข้อ ๓ แต่ เป็นผู้ได้ประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัยซึ่งรัฐบาลรับรองวิทยานันดรแล้วก็ดี เป็นเนติบัณฑิตสมัครเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการก็ดี เป็นผู้มีความรู้ในวิชา เทคนิค สมัครเข้ารับราชการในกรมที่ใช้ความรู้เทคนิคก็ดี เป็นผู้มีความรู้ในวิชา เทคนิค สมัครเข้ารับราชการในกระทรวงวังก็ดี ถ้าเจ้ากระทรวงพอใจจะรับเข้าทำราชการโดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนสามัญก็ได้

ข้อ ๙ เปลี่ยนเป็นข้อ ๘ ข้อ ๑๐ เปลี่ยนเป็นข้อ ๙ ข้อ ๑๑ เปลี่ยนเป็นข้อ ๑๐ และให้อ่านดังนี้ “ผู้ที่รัฐบาลรับเข้าทำราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน เพราะมีวุฒิพิเศษดังกล่าวมาในข้อ ๗ นั้น ให้เจ้ากระทรวงใช้ดุลพินิจบรรจุเข้าตำแหน่งตามควรแก่ความรู้ของผู้นั้น แต่ต้องไม่เกินตำแหน่งซึ่งมียศเพียงรองอำมาตย์เอก”

ข้อ ๑๒ ที่เปลี่ยนเป็นข้อ ๑๑ นั้น มีอยู่ตอนหนึ่งซึ่งพระองค์เจ้าไตรทศทรงเห็นว่า ตอนที่ว่า ต้องรับราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ อย่างน้อย ๓ ปี

จึงจะให้เข้าสอบเข้าชั้นสูงได้นั้น เป็นการกักเอาไว้นานเกินประมาณ โดยไม่มีเหตุอันควร กรรมการจึงได้ตกลงแก้ไขไปเป็นดังนี้ “ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนชั้นเป็นชั้นรองอำมาตย์ได้ต่อเมื่อผู้นั้นสอบได้วิชาข้าราชการพลเรือนตามหลักสูตรชั้นสูงได้”

ข้อ ๑๓ เปลี่ยนเป็นข้อ ๑๒ แล แก้ไขให้อ่านดังนี้ “ข้าราชการพลเรือนสามัญ ชั้นรองอำมาตย์ขึ้นไปจะเลื่อนตำแหน่งชั้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร ฯลฯ”

แต่การเลื่อนตำแหน่งตั้งแต่ชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไป เจ้ากระทรวงต้องกราบบังคมทูล ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน

ตามที่ได้แก้ไขทั้งหมดนี้ ที่ประชุมเห็นชอบด้วยแล้ว

นายกรับสั่งว่า จะทำให้พิมพ์สำเนาว่างระเบียบข้าราชการพลเรือนตามที่ได้แก้ไขแล้ว และรายงานการประชุมครั้งนี้ มายังคณะกรรมการ เพื่อได้ตรวจสอบต่อไป

นายกได้ทรงอธิบายถึง กำหนดชั้นยศในข้อ ๑๓ ว่า เติมในกระทรวงราชการพลเรือน หาได้นิยมว่ายศเป็นเครื่องกำหนดความสามารถ หฤฯ เป็นเครื่องกำจุนให้ได้รับพระราชทานเลื่อนอัตราเงินเดือนไม่ การขึ้นเงินเดือนเลื่อนบรรดาศักดิ์ หฤฯ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ต้องอาศัยการเลื่อนตำแหน่งในกระทรวงเป็นประมาณ ว่างระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับนี้ ย่อมไม่กินความไปถึงบรรดาศักดิ์ หฤฯ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่ย่อมจะเกี่ยวเนื่องกับการเลื่อนอัตราเงินเดือน แล เลื่อนตำแหน่งสนิทสนมอยู่ จึงทรงขอชี้แจงว่าชั้นยศ ในว่างระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ เป็นเครื่องหมาย

ความสามารถ หฤฯ เป็นราคาของข้าราชการพลเรือน ที่นับโดยทางความสามารถ ส่วนราคาที่นับด้วยจำนวนเงินนั้น ย่อมปรากฏอีกทางหนึ่ง คือ ในอัตราเงินเดือนซึ่งได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ให้กระทรวง พระคลังมหาสมบัติ จ่ายพระราชทานข้าราชการตามลำดับ ชั้นยศ อัตราเงินเดือนนี้ย่อมจะนำลงประกาศในระเบียบการนี้ไม่ได้ เพราะเป็นของที่อาจเลื่อนชั้น หฤฯ คงอยู่ตามมาตรฐานการอยู่กิน เช่นว่ารองอำมาตย์ตรีในสมัยนี้ ก็นับว่ามีอัตราเงินเดือน ๘๐ บาทต่อเดือนเป็นปกติ แต่ในสมัยใดข้างหน้า ถ้าการอยู่กินแพงขึ้น ก็อาจต้องขยายอัตราขึ้นไปเป็น ๘๐ หฤฯ ๑๐๐ บาท ตามแต่จะสมควรแก่การอยู่กิน

ตำแหน่งนั้นได้แก่ราคาของกองงาน แล ความรับผิดชอบที่บรรจุในหน้าที่ของข้าราชการคนหนึ่ง ๆ จำนวนตำแหน่งในกระทรวงหนึ่ง ๆ จะมีที่ตำแหน่ง ๆ ใดบ้าง แล้วแต่จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้ากระทรวง แล เสนาบดี กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ปฎักษาหาฤกษ์กับสภาการคลังกำหนดลง แลกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ตั้งไว้ประจำงานที่กระทรวงนั้น ๆ ต้องกระทำ

การเทียบยศเงินเดือน แล ตำแหน่ง จึงเป็นการติดต่อกัน โดยลำดับ ว่าตำแหน่งว่าง ก็พึงหาข้าราชการมาบรรจุให้สมควรแก่ราคาของกองงาน แล ความรับผิดชอบ คือคนที่เข้ารับตำแหน่งจะควรมีอัตราเงินเดือนเพียงเท่าไร อัตราเงินเดือนที่กำหนดว่า สมควรกับตำแหน่งนั้น ก็ย่อมบังถึงยศของผู้ที่จะเข้ารับราชการในตำแหน่งนั้นด้วย.

เลิกประชุมเวลา ๒.๒๕ นาฬิกาหลังเที่ยง.

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

กรรมการพิจารณาระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๔ ประชุมที่

หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๐

ผู้มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกกรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ
เจ้าพระยาพิชัยญาติ	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	เชิญพิเศษ

นายประคิษฐ สุขุม เลขานุการ

พระยาสารศาสตรศิริลักษณ์ กรรมการ ไปราชการที่หัวหิน จึงไม่สามารถมาในการประชุมนี้ได้

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๐๕ นาฬิกาก่อนเที่ยง

๑. เลขานุการได้แจกรายงานการประชุมครั้งที่ ๓ กับร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน ตามที่ได้แก้ไขขึ้นใหม่แก่บรรดาผู้มาประชุม แล้วนายกกรรมการรับสั่งให้เลขานุการอ่านรายงานการประชุมครั้งที่ ๓ นั้น เมื่ออ่านเสร็จแล้วรับสั่งถามว่า รายงานการประชุมที่ได้อ่านนี้ มีข้อใดที่ควรแก้ไข หักเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง

เจ้าพระยาพิชัยญาติขอแก้ ๑ แห่ง คือ ในหน้า ๓ บรรทัดที่ ๑๐ ที่ว่า “แผนกตุลาการกระทำหน้าที่ตามบทอินทพาส” นั้น ให้ตัด “ตามบทอินทพาส” เสีย ทั้งไว้กว้างๆ ตีกว้าง และข้อความประกอบในตอนนั้นก็แจ่มแจ้งพอแล้ว

ที่ขอแก้ที่ประชุมเห็นชอบแล้ว และกรรมการอื่นมิได้ขอแก้ไข ใดๆ เพิ่มเติมประการใดอีก จึงเป็นอันตกลงว่า รายงานการประชุมครั้งที่ ๓ นี้ถูกต้องแล้ว กรรมการได้ปรึกษากันในข้ออื่นๆ ซึ่งละเอียด ใดๆ ตกหล่นเสียในการประชุมครั้งที่ ๓ นั้นต่อไป

๒. ในร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งได้แก้ไขรวมข้อ ๖ และข้อ ๗ เข้าเป็นข้อเดียวกันนี้ พระองค์เจ้าไตรทศทรงทักท้วง แล ขอเพิ่มเติมคำว่า ให้เป็นการสอบไล่แข่งขัน เพราะข้อนี้เป็นข้อสำคัญ และข้อ ๗ เก่าก็มีอยู่แล้วว่า “ให้ประกาศเรียกผู้สมัครเข้าสอบไล่เป็นการแข่งขัน ฯลฯ” ครั้นเมื่อรวมข้อ ๖ และข้อ ๗ เข้า ความข้อนี้ตกไป จึงทรงดำริที่ว่า ควรลงไว้ในข้อ ๔ ให้อ่านเป็นดังนี้ “การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น ให้สอบไล่เป็นการแข่งขัน และจะมีกรรมการคณะหนึ่ง ฯลฯ” ที่เดิมนี้ที่ประชุมเห็นชอบแล้ว

๓. นายกรับสั่งต่อไปว่า การร่างระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ เคยได้ทรงขอให้ พระยาโกมารกุลมนตรี เรียบเรียงขึ้น ครั้นเมื่อที่ประชุมได้แก้ไขแล้วบางแห่ง จึงได้ทรงปรึกษาพระยาโกมารกุลในข้อที่แก้ไขนั้น พระยาโกมารกุลได้ทักท้วงขึ้นแห่งหนึ่ง คือ ในตอนที่ ๒ ว่าด้วยการเลือกสรรข้อ ๓ ค. ที่ว่า “ ฯลฯ ใดๆ เคยเสียชื่อเสียง เพราะมีความผิดโดยบกพร่องในศีลสมาจาร” คำที่กล่าวถึงนั้น พระยาโกมารกุลว่า ยังไม่แจ่มแจ้ง เป็นที่เข้าใจยากว่าประสงค้อย่างไร ควรแก้เป็นว่า “ ฯลฯ ไม่เคยถูกล้อออกจากทบวงการใด

เพราะกระทำความผิด หฤฯ เคยเสียชื่อเสียงเพราะบกพร่องในศีลสมาจาร” จึงได้เป็นปัญหาในที่ประชุมว่า ความมุ่งหมายแห่งบทนี้มีอยู่เพียงใด ได้ discuss กันเป็นการยืคยาวแล้ว นายทรงสอบคำใช้ในข้อนี้ของกรมพระกำแพงราชานุภาพ ได้ความว่า ได้ทรงใช้คำเพียงว่า “ไม่เสียชื่อเสียง” จึงได้ทรงปฤกษาว่า ถ้าจะแก้ข้อนี้เป็น “ไม่เคยเสียชื่อเสียงเพราะบกพร่องในศีลสมาจาร” จะพอแก่การหฤฯไม่

กรรมการได้พิเคราะห์ความมุ่งหมายแห่งคำที่ลงไว้ในร่างระเบียบเดิมที่ว่า “ไม่เคยเสียชื่อเสียงว่าเป็นคนต้องโทษ หฤฯ คนล้มละลาย หฤฯ ถูกไล่ออกจากทบวงการคตทบวงการหนึ่งมาแล้ว เพราะมีความผิด” นั้น ลงความเห็นเห็นว่า ถ้ากล่าวเพียงว่า “เสียชื่อเสียงเพราะบกพร่องในศีลสมาจาร” ก็ย่อมส่งไปถึงการที่เป็นคนต้องโทษ หฤฯ ล้มละลายเพราะกระทำทุจริต หฤฯ ถูกไล่อเพราะ moral turpitude อยู่แล้ว ยังซ้ำกินความไปถึงการคตสุรายาฝิ่นด้วย จึงได้ตกลงจะร่างตอนนั้นขึ้นเสียใหม่ให้มีความเพียงเท่านั้น อนึ่งที่ประชุมเห็นควรแก้คำว่า ศีลสมาจาร เป็นศีลธรรมอันดี คือ good morals ดังที่ใช้ในพระราชบัญญัติสมุค เอกสาร แล หนังสือพิมพ์พระพุทธศักราช ๒๔๗๐ กรรมการจึงได้พร้อมกันแก้ระเบียบข้าราชการพลเรือน ข้อ ๓ ก. ไปเป็นดังนี้ “ร่างกายบริบูรณ์ไม่ทุพพลภาพ และไม่เคยเสียชื่อเสียงเพราะบกพร่องในศีลธรรมอันดี”

๔. นายทรงเสนอปัญหาขึ้นอีกข้อหนึ่ง คือ คำว่า ข้าราชการพลเรือนนั้น จะหมายความถึงข้าราชการกระทรวงวัง กรมมหาดเล็ก แล กรมพระคลังข้างที่ หฤฯไม่

ในปัญหาข้อนี้ ถ้าแม้แบ่งข้าราชการออกเป็นฝ่ายทหาร แล พลเรือนตามที่นิยมกันในเมืองต่างประเทศ จะสงเคราะห์ข้าราชการในพระราชสำนัก

เข้าในข้าราชการฝ่ายพลเรือน (Civil Servants) ย่อมจะชักข้อ เพราะข้าราชการ
ในพระราชสำนักนั้น เขาย่อมไม่กำหนดว่า เป็น Servants of the State แม้
ในราชการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้าราชการกระทรวงวัง กรม
มหาดเล็ก แล กรมพระคลังข้างที่ ก็ย่อมต่างกับข้าราชการประจำกระทรวง
พลเรือนอื่น ในการรับเงินเดือน แลในการเรียกชั้ยศ แลไม่ปรากฏว่าได้มี
หน้าที่ใน General Administration of the country แต่ข้าราชการทั้ง ๓ เหล่านี้
ได้เคยได้รับพระราชทานเบี้ยบำนาญทางกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

เมื่อแรกเริ่มปรึกษาเรื่องระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ ได้ส่งกระทรวง
ข้าราชการในพระราชสำนักไว้ในข้าราชการพลเรือน ดังปรากฏตามที่ได้มีบท
ยกเว้นการสอบไล่ไว้ในข้อ ๗ แห่งร่างระเบียบข้าราชการพลเรือนแล้ว ถ้าแม้
ท่านกรรมการวินิจฉัยว่า จะไม่รวมข้าราชการในพระราชสำนักเข้าในข้าราชการ
พลเรือนแล้วไซ้ จะตอนตอนที่ว่า “เป็นผู้มีเทือกแถวเหล่ากอขุนนาง แล
สมัคเข้ารับราชการในกระทรวงวังก็ดี” ออกเสีย ก็เป็นอันว่ามีได้รวมข้าราชการ
ในพระราชสำนักไว้ในระเบียบการนี้

กรรมการได้ปรึกษาเทียบเคียงกับวิธีการของอังกฤษแล้ว เห็นว่าการ
ต่างกัน จะเทียบให้สนิทสนมไม่ได้ จึงลงมติว่า ข้อนี้ควรกราบบังคมทูลพระ
กรุณา เรียงพระราชปฏิบัติ

๕. นายกได้ทรงขอพินกล่าวถึงข้อปรึกษาข้อ ๕ แห่งการประชุม
ครั้งที่ ๓ ซึ่งตกค้างอยู่ หาได้วินิจฉัยในการประชุมครั้งนั้น เป็นแน่นอนไม่

ปัญหาข้อนี้ คือว่า ระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ได้ช่วยกันร่าง แล
แก้แล้วเสร็จนั้น ยังเป็นแต่โครงการที่จะต้องร่างขึ้นใหม่เป็นรูปพระราช
บัญญัติ

ในประชุมครั้งที่ ๓ ได้เห็นพร้อมกันว่า ควรทูลเกล้าฯ ถวายขึ้นไป
พร้อมกับร่างพระราชปรารภ เมื่อขอด้วยพระราชดำริห์แล้ว ก็คงจะได้
พระราชทานไปยังกรมร่างกฎหมายให้เรียบเรียงขึ้นตามทำนองพระราชบัญญัติ

มาในประชุมครั้งนี้ได้เกิดมีปัญหาขึ้นอีก ๒ ข้อ ซึ่งทรงเห็นควรนำมา
ปรึกษาท่านกรรมการ คือ ๑) ถ้าระเบียบนี้ได้ร่างขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ จะ
ควรมอบให้เป็นหน้าที่ใครเป็นผู้รักษาพระราชบัญญัติ ๒) ในตอนต่อไปข้างนำ
ระเบียบ ข้าราชการพลเรือน ย่อมจะมีบทบัญญัติ ที่มีลักษณะเป็น ของต้องเปลี่ยนแปลง
เหตุ เพิ่มเติมเนื่องๆ เหตุที่เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมาย แล ข้อบังคับ
อื่นบ้าง การที่จะนำบทบัญญัติเหล่านั้นมารวมไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนนี้ จะจัดไปสถานใด

ในข้อ ๑ ทรงเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้ ควรเป็นหน้าที่เสนาบดีทุก
กระทรวงเป็นผู้รักษา เจ้าพระยาพิชัยญาติเห็นว่า ควรกรรมการกลางจะเป็น
ผู้รักษา แต่หน้าที่ของกรรมการกลางมีจำเพาะแต่การสอบวิชาสำหรับเลือกคน
เข้ารับราชการ ก็ย่อมจะแผ่ไปไม่ถึงการบังคับบัญชาข้าราชการในกระทรวงได้
ในประเทศอังกฤษการเลือกฟันผู้ที่จะเข้ารับราชการนั้น ย่อมเป็นหน้าที่ Civil
Service Commissioner แต่การที่จะรักษาระเบียบอื่นให้ดำรงอยู่คตินั้น จะตก
ในหน้าที่ Prime Minister เหตุฉะนั้นอย่างไร ก็หามีความรู้ดั่งแต่ไม่ จึงได้
ลงมติว่า ปัญหาข้อนี้ แล ปัญหาที่ ๒ ค้วย ควรระงับไว้ก่อน จนได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมร่างกฎหมาย ร่างขึ้นเป็นรูปพระราชบัญญัติ
จึงปรึกษากับกรมร่างกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง แล วางรูปการลงให้ถูกต้อง แล
เป็นการสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติ แล้วนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอ
พระราชทานพระราชวินิจฉัยสืบไป.

เลิกประชุมเวลา ๑.๒๕ นาฬิกาหลังเที่ยง.

ตั้งกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ

หลังจากกรรมการพิจารณาระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน ได้ประชุมปรึกษาวาง
หลักการจัดระเบียบข้าราชการพลเรือนขึ้นแล้ว
ก็ได้มีการวิจารณ์ ประชุมพิจารณา และโปรด
เกล้า ฯ ตั้งกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือนขึ้น .....

รายงานประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๒๓

วันอังคารที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๔๗๐

ว ล ๖

ว ล ๖

ว ล ๖

๓. มีพระราชดำรัสว่า อยากจะทรงปรึกษาเรื่อง จะเอาใครเป็น
กรรมการ Civil Service, พอวันนั้นกรมพระจันทบุรีฯ ประชวร ไม่ได้เสด็จ
มาประชุม, ทรงพระราชดำริเห็นว่า ควรให้เสนาบดีกระทรวงธรรมการผู้เป็น
เจ้าหน้าที่เป็นกรรมการด้วยคนหนึ่ง. กรมพระดำรงฯ กราบบังคมทูลว่า ควรให้
กรมพระจันทบุรีฯ เป็นนายกกรรมการ พร้อมด้วยพระองค์เจ้าธานี กับอีกคน
หนึ่งสุดแล้วแต่จะโปรด. สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคมทูลว่า
กรรมการนั้นจะให้ไปไหนตำแหน่งหรือจะเพาะตัวบุคคล, ทรงเห็นว่าเสนาบดี
ว่าการต่างประเทศอีกคนหนึ่ง ก็เหมาะ. กรมพระดำรงฯ ทรงรับรอง. ที่ประชุม
เห็นชอบพร้อมกัน. สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคมทูลว่า ที่ว่า
นี้เป็นแต่สำหรับเรื่องเลือกนักเรียนที่จะไปเรียนเมืองนอก, แต่ถ้าว่าถึงเรื่อง
จะรับคนเข้ารับราชการในนี้ จะควรเป็นใคร, เพราะทางกระทรวงต่างประเทศ
นั้นมีคนน้อย, แต่ทางกระทรวงมหาดไทยมีคนมาก. กรมพระดำรงฯ กราบ
บังคมทูลว่า ในชั้นต้นตั้งกรรมการไว้น้อยก่อนก็ เมื่อมีความจำเป็นก็เพิ่มขึ้น. มี
พระราชดำรัสว่า เมื่อตกลงใน Principle อย่างนี้ ก็ให้นำเรื่องขึ้นปรึกษา
เสนาบดีสภา, ทั้งบอกหัวข้อที่ตกลงนี้ให้เสนาบดีทราบด้วย.

ว ล ๖

ว ล ๖

ว ล ๖

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

นามเดิม ..... - ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๐

ในนาม .....

ผู้แต่งตั้ง ทนาย ..... พระราชทานมา .....
พระราชกระแสด .....

ชื่อ .....

๑๖๖

.....

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

บันทึกความเห็นปรารภร่างระเบียบ

ข้าราชการพลเรือน

๓. ความในร่างข้อ ๓ วิเคราะห์ศัพท์ข้าราชการพลเรือน ตอนที่ ๓ ใช้จำนวนว่า “และผู้ซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร แต่ไม่มียศทหาร” นั้น ทางราชการฝ่ายทหารรู้สึกขัดข้องด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

ตำแหน่งราชการทหารบกตามระเบียบใหม่ที่ใช้ยู่บัดนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) ตำแหน่งหน้าที่รบ มีบัญญัติให้บรรจุได้แต่ทหารที่เป็นพลรบ ถ้าเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ก็คือว่า เฉพาะแต่ผู้ที่ได้ศึกษาสำเร็จหลักสูตรวิชาสำหรับนายทหารพลรบ

(๒) ตำแหน่งหน้าที่ช่วยรบ บรรจุทหารผู้ช่วยพลรบ ถ้าเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ก็คือ ผู้ซึ่งได้ศึกษาสำเร็จหลักสูตรวิชาสำหรับนายทหารผู้ช่วยพลรบ แต่จะบรรจุนายทหารพลรบตามความสามารถก็ได้เหมือนกัน

(๓) ตำแหน่งหน้าที่ธุรการ โดยปรกติบรรจุข้าราชการพลเรือน และเส้มีนพนักงานพลเรือน แต่จะบรรจุทหารพลรบหรือผู้ช่วยพลรบตามความสามารถก็ได้เหมือนกัน

มีบัญญัติต่อไปว่า นายทหารซึ่งบรรจุเข้าในตำแหน่งหน้าที่ ธุรการตามความในหมายเลข (๓) นั้น จะให้เลื่อนยศทหารต่อไปได้ต่อเมื่อมีคุณวุฒิพอแก่การที่จะกลับไปทำการในหน้าที่ฝ่ายทหารพลรบหรือช่วยรบสูงขึ้นไปตามยศนั้นได้ ถ้าขาดคุณวุฒิเช่นนั้นต้องจำหน่ายเป็นข้าราชการพลเรือน และเลื่อนต่อไปได้แต่ใน

ทางถ้านันตรข้าราชการพลเรือน ใช้เครื่องแต่งกายแบบข้าราชการพลเรือน ถ้าจะแต่งเครื่องแบบทหารก็แต่งได้แต่เพียงในยศทหาร ชั้นเดิมที่มีอยู่ก่อนจำหน่ายเป็นข้าราชการพลเรือน

ตามนัยนี้ นายทหารซึ่งย้ายไปทำหน้าที่ฝ่ายธุรการ และย้ายไปรับถ้านันตรพลเรือน จะว่าไม่มียศทหารก็ได้ เพราะว่ายศทหารเดิมก็คงมีอยู่มิได้ถูกถอดถอน และไม่มีมูลที่จะถอดถอน ถ้าเช่นนั้นแล้วตามความในร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน ข้อ ๓ นี้ บุคคลเช่นว่ามานี้จะหาว่าเป็นข้าราชการพลเรือนไม่ ซึ่งแท้จริงควรจะนับ เพราะทำหน้าที่การพลเรือนในทหาร ทั้งมีถ้านันตรและแต่งเครื่องแบบข้าราชการพลเรือน

จึงเห็นควรแก้ความในข้อ ๓ แห่งร่างนั้น นะเพราะประโยคท้าย เปลี่ยนเป็นว่า

“และผู้ซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหารในตำแหน่งฝ่ายธุรการ ซึ่งมีถ้านันตรข้าราชการพลเรือน”

๒. ระเบียบการสอบได้ และยกเว้นไม่ต้องสอบได้เพื่อเข้ารับตำแหน่งนั้น เมื่อว่าถึงราชการพลเรือนทั่วไปก็ได้อยู่แล้ว แต่เกรงว่าจะขัดกับการบรรจุนายทหารเข้ารับราชการตำแหน่งพลเรือน ทั้งภายในกระทรวงการฝ่ายทหารเอง ดังกล่าวมาใน ๑. ทั้งทางกระทรวงการพลเรือน ซึ่งย่อมได้มีอยู่ตลอดตามมิได้เสียผลประการใด เช่นนายทหารเข้ารับราชการทางกรมรถไฟ, ทางกรมตำรวจภูธร ฯ นายทหารเรือรับตำแหน่งนายเรือทางราชการพลเรือน เป็นต้น ซึ่งยังเป็นที่ยังปรารถนาอยู่ที่จะให้นายทหารได้มีข้อรับ Civil employment ตามควรแก้ความสามารรถ เหตุว่าราชการ

ทหารจะต้องระบายถ่ายเทกันอยู่เสมอ ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทอยู่ดีแล้ว
จำต้องขอพระมหากรุณาในเรื่องนี้

เพื่อจะแก้ให้สำเร็จผลคงว่า เห็นควรแซกความเข้าในร่างข้อ ๗ ในร่าง
ความว่า “ใช้ความรู้เทคนิคที่ดี” กับความว่า “เป็นผู้ที่เทือกแถวเหล่ากองขุนนาง
 ฯลฯ ” นั้นว่า “เป็นนายทหารมีประกาศนียบัตรสำเร็จวิชาเต็มหลักสูตร สำหรับ
 นายทหารชั้นสัญญาบัตรฝ่ายพลรบหรือผู้ช่วยพลรบที่ดี” ถ้าแซกความเข้าอย่าง
 นี้แล้วก็จะสัมประสงค์

ส่วนผลที่จะได้จะเสียในราชการนั้น เห็นว่านายทหารที่สำเร็จวิชาดังกล่าว
 ควรไว้วางใจว่ามีวิชาความรู้รอบตัวพอแก่ราชการแล้ว และได้เคยรับราชการ
 แม้เป็นทางการทหารก็ย่อมเป็นเครื่องตวงความรู้ความสามารถในหลักราชการทั่วไป
 อยู่ส่วนหนึ่ง หากว่ามีความสามารถพอแก่ตำแหน่งที่รับ ก็ไม่ควรจะเสียผลราชการ
 แต่อย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าไม่สามรถก็เอาออกเสียได้

๓. ในร่างตอนที่ ๓ ข้อ ๘ ข้อ ๑๐ กำหนดจำกัดชั้นยศในเวลาบรรจุเข้า
 รับราชการนั้น เข้าใจว่า คงมุ่งหมายถึงผู้ที่เข้ามาสู่ราชการใหม่ ไม่ว่าจะในทีใด ๆ คือ
 นับว่าใหม่ในราชการทั่วไปทั้งรัฐบาล ไม่ใช่หมายความว่าใหม่เฉพาะกระทรวง
 เช่นผู้ที่รับราชการทางอื่นมาแล้ว มียศสูงกว่ากำหนดนั้นอยู่แล้ว โอนไปรับราชการ
 ย้ายกระทรวง ไม่ใช่ว่าจะต้องถูกลดยศเพราะข้อจำกัดอันนี้ ถ้าความมุ่งหมายเป็น
 ดังกล่าวนี้ ก็ชอบแล้ว แต่ควรจะให้ลงให้ชัดแห่งใดแห่งหนึ่งว่าผู้รับราชการอยู่เดิม
 แล้วโอนย้ายกระทรวง ไม่เข้าอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติ ๒ ข้อนี้ เพื่อจะได้ไม่เกิด
 ความเข้าใจผิด และคงขอโอนย้ายกระทรวงกันได้ดังเช่นปฏิบัติอยู่บัดนี้

๔. บุคคลอื่นอยู่ในเกณฑ์จะต้องสอบไล่วิชา ไม่มีภูมิรู้ถึงจะเข้าข้อยก
เว้นในข้อ ๗ เท่านั้น หากเป็นข้าราชการซึ่งได้รับราชการมาก่อนใช้ระเบียบตามร่าง
นี้ (คือ มิได้สอบไล่เมื่อเข้ารับราชการ เพราะยังไม่มีระเบียบ) เมื่อปลดออกจาก
ประจำการไปแล้ว จะกลับเข้ารับราชการออก จะต้องสอบไล่ก่อนหรือไม่ ความนี้ยัง
ไม่ปรากฏในร่างระเบียบการ ถ้าและบังคับว่าให้ต้องสอบไล่ก่อนก็เป็นทางที่จะให้
ระเบียบนี้สำเร็จผลเร็วและปราศคั้งขงน แต่ถ้าไม่บังคับก็เป็นทางกรุณาแก่คนที่ได้
รับราชการมาแล้ว เห็นว่าควรเป็นข้ออุปถุษาเพิ่มเติม

๓๔ พ.ย. ๗๐

หน้าว่าง

บันทึกความเห็นเพิ่มเติม
ปรารภร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน

ในร่างข้อ ๒ แบ่งข้าราชการพลเรือนออกเป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นสูงได้แก่
ข้าราชการมีศักดิ์หรืออำมาตย์ตรีขึ้นไป ชั้นต่ำ ได้แก่ข้าราชการชั้นราชบุรุษนั้น
คำที่เรียกชั้นสูงชั้นต่ำไม่ใคร่นักรัก เพราะตามความรู้สึกเมื่อกล่าวว่าข้าราชการชั้น
สูง นี้ก็เห็นเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ เช่นในชั้นมหาอำมาตย์ เป็นต้น ในทางราชการ
ทหาร แบ่งชั้นข้าราชการรวยยอดดังนี้ เป็นชั้นสัญญาบัตรกับชั้นประทวน เข้าใจ
ซึ่มซ้ากันมาตั้ง ๓๐ ปีแล้ว และความเข้าใจอันนี้ก็ดำเนินตลอดไปถึงข้าราชการทาง
กระทรวงพลเรือนด้วย ในเมื่อจะให้ความมกย่องเทียบชั้นซึ่งกันและกัน อีกประการ
หนึ่ง ตามพระราชบัญญัติระเบียบदानันดร ฝ่ายข้าราชการพลเรือน ร.ศ. ๑๓๐
มาตรา ๘ ก็แบ่งข้าราชการฝ่ายพลเรือนไว้เป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นสัญญาบัตรหนึ่ง
ชั้นราชบุรุษหนึ่ง ชั้นเสมียนพนักงานหนึ่ง ก็เข้ารูปกันกับทางฝ่ายทหาร เข้าใจ
กันดีอยู่แล้วทั่วไป จึงเห็นว่าในร่างใหม่นี้ ไม่มีความจำเป็นจะต้องคิดข้อชั้นขึ้นใหม่
ให้แยกไปจากพระราชบัญญัติदानันดรฝ่ายข้าราชการพลเรือน ร.ศ. ๑๓๐ ซึ่งจะ
กลายเป็นขัดกันในอันใช้เหตุ เห็นสมควรแก้คำ “ชั้นสูง” นั้นเป็น “ชั้นสัญญา
บัตร” แก้คำ “ชั้นต่ำ” เป็น “ชั้นราชบุรุษ”

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

รายงานเสนาบดีสภา

ที่ ๓๑/๒๔๗๐

วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๐

ฯลฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) ปรีกษาร่าง มีพระราชดำรัสว่า ร่างนี้มุ่งหมายเฉพาะให้สอบ
พระราชบัญญัติ คนเข้ารับราชการเท่านั้น เพราะว่า มีคนที่จะเข้ารับ
ระเบียบ ราชการมากกว่าตำแหน่งที่มีอยู่ มีพระราชประสงค์
ข้าราชการ ที่จะให้ออกโดยเร็ว เพราะว่า ได้มีพระราชดำรัสเมื่อ
พลเรือน กุมภาพันธ์ ปีกลายนี้ว่าจะให้ออกพระราชบัญญัตินี้ใน
ปีนี้ บัดนี้มี amendment ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระ
นครสวรรค์ ฯ จึงมีพระราชดำรัสตามพระดำริกรมพระ
จันทบุรี ฯ

กรมพระจันทบุรีกราบบังคมทูลว่า ได้ทรงรับ
อนุมัติจากกรรมการให้นำความเห็นตอบบรรษัทพระดำริ
เสนาบดีกระทรวงกระลาโหมขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา
แล้วทรงอ่านบรรษัทความเห็นนั้นเสนอที่ชุมนุม ยังมี
ความพิศดารแจ้งอยู่ในสำเนาบรรษัทที่ติดต่อกับรายงาน
นี้แล้ว.

ต่อ่นั้นไป เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมได้ ทักท้วง
ข้อ ๗ ว่าผู้ที่เปนเนติบัณฑิตเข้ารับราชการฝ่ายตุลาการ

นั้นไม่ต้องสอบไล่จริงอยู่ แต่ถ้าเข้ารับราชการฝ่าย
ตุลาการแล้วจะต้องสอบไล่ๆไม่ เพราะว่าบางคนหากิน
เป็นทนายอยู่แล้ว ไม่เหมือนกันกับทหาร โรงเรียน
กฎหมายก็เป็นโรงเรียนชั้นสูงอยู่

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงตอบว่า ข้อทักท้วงนั้นก็
อย่างเดียวกันกับข้อทักท้วงของเสนาบดีกระทรวง
กระลาโหม ปัญหาอยู่ที่ว่าจะรับโรงเรียนนายร้อยและ
โรงเรียนกฎหมายอยู่ในหมวดมหาวิทยาลัยๆไม่ ทรง
เห็นไม่มีปัญหาสอบวิชา ถ้าเนติบัณฑิตจะเข้ารับ
ราชการฝ่ายตุลาการ รับเข้าในฝ่ายตุลาการก่อนแล้วก็
ย้ายได้ เช่นเดียวกันกับที่จะให้ทหารได้มีช่องรับราชการ
พลเรือน ก็ต้องอาศัยการรับรองของเจ้ากระทรวงเป็น
ประมาณ.

มีพระราชดำรัสว่า ต้องเข้าใจว่าหลักสำคัญในการ
ที่คิดให้มีพระราชบัญญัติขึ้น เพราะเข้าใจว่าจะมีผู้อยาก
เข้ารับราชการมาก จะเลือกรับให้พอกับตำแหน่งที่ว่าง
โดยใช้วิธีสอบไล่แข่งขัน รับเอาผู้ที่ได้แต้มสูงจนพอกับ
ตำแหน่งที่จะมีให้ ยังไม่เห็นว่าควรจะยกเว้นเนติบัณฑิต
จากการแข่งขันนี้ โรงเรียนนี้ยังไม่มีฐานะเป็นมหา-
วิทยาลัย ทรงพระราชดำริว่าการสอบไล่แข่งขันนั้น
สำหรับเลือกผู้ที่ไม่เคยรับราชการเลย เนติบัณฑิตๆ
นักเรียนนายร้อยก็คล้ายกัน นักเรียนนายร้อยอายุรุ่ยๆ

วิธีดี แต่ก็ไม่หมายความว่าทำราชการได้ดี เนติบัณฑิต
รู้กฎหมายดี แต่ไม่แปลว่ามีความรู้รอบตัวหรือความ
สามารถมากกว่าผู้อื่น

ส่วนเรื่องยศที่กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูล
ว่าเป็น “ราคาของความสามารถ” แต่บรรดาศักดิ์เป็น
honour นั้น ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วยว่าตำแหน่ง
กบฏศนั้นควรไปด้วยกัน ควรถือเป็นหลักว่าไม่ให้เลื่อน
ยศเกินตำแหน่ง.

ส่วนข้าราชการกระทรวงวังนั้น จะเรียกว่า
ข้าราชการพลเรือนและให้ปฏิบัติตามระเบียบที่ร่างนี้และ
จะร่างต่อไปๆไม่

เสนาบดีกระทรวงวังกราบบังคมทูลว่า เห็นด้วย
เกล้าฯ ว่าควรแยกไปต่างหากทีเดียว

เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ กราบบังคมทูลว่า
เรื่องนี้เกี่ยวกับเบี้ยบ้านาญ ถ้าจะพระราชทานให้ลงไว้
ในพระราชบัญญัติเบี้ยบ้านาญ เป็นหมวด ๑ แห่ง
ข้าราชการในพระราชสำนัก ฤ็มีพระราชบัญญัติขึ้นใหม่
สำหรับข้าราชการในพระราชสำนักทีเดียวก็ได้.

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงเห็นว่าควรตัดความว่าด้วย
ยกเว้นข้าราชการกระทรวงวังออก ที่จะมีพระราช
บัญญัติเบี้ยบ้านาญสำหรับข้าราชการในพระราชสำนักนั้น
เป็นแบบแผนที่ดี แต่เกรงด้วยเกล้าฯ ว่าจะไปหนักอยู่

ทางกรมพระคลังข้างที่ ในการที่จะเจียดจากเงิน ๖ ล้าน บาท. ควรให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ ลองคำนวณ ว่าจะเปเงินสักเท่าไร.

สมเด็จพระราชปิตุลาฯ ทรงแนะนำว่าถ้ามีเงิน ก้อน ๑ ท่างหากจะดีกว่า.

เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ กราบบังคมทูลว่า พอทำได้ เพราะว่าเงิน Civil List ก็แบ่งเป็นประเภท อยู่แล้ว.

กรมพระดำรงฯ ทรงเห็นว่า เป็นการดีมากที่สุดที่แยก กระทรวงวังออก และตั้งเงินขึ้นอีกประเภท ๑ สำหรับ เบี้ยบำนาญ เพราะว่าต่อไปเงินรายนั้นก็คงลดลง.

ในที่สุดโปรดเกล้าฯ ให้ (๑) เสนาบดีกระทรวง พระคลังฯ ไปคำนวณเงินที่จะต้องจ่ายสำหรับข้าราชการ ในพระราชสำนัก และคิด Scheme ขึ้นมาทูลเกล้าฯ ถวาย (๒) เอาข้อยกเว้นข้าราชการในพระราชสำนัก ออก คือตัดความในข้อ ๗ ว่า “เป็นผู้มีเทือกแถว เหล่ากษัตริย์ และสมัคเข้ารับราชการในกระทรวงวัง กิติ” ออก (๓) ตัดความในข้อ ๑ ว่า “แต่ไม่มียศ ทหาร” ออก และเติมความว่า “ซึ่งมียศถาบรรดาศักดิ์ ข้าราชการพลเรือน” (๔) แก้กัว่า “ชั้นสูง” “ชั้นต่ำ” ในข้อ ๒ (ก) เป็นคำว่า “ชั้นสัญญาบัตร” “ชั้นราชบุรุษ”

และ (๕) เต็มคำว่า “หมวดที่ ๑” ไว้เหนือคำว่า “ตอนที่ ๑ ประเภทข้าราชการพลเรือน” นอกนั้น โปรดเกล้าฯ ว่า หลักการใช้ได้แล้ว ให้เลขานุการ เสนาบดีส่งเรื่องไปยังกรมร่างกฎหมายพร้อมทั้งบรรพติก พระตำริกรมพระจันทบุรีฯ.

เรื่องกรรมการกลาง มีพระราชดำรัสว่า เสนาบดี กระทรวง ธรรมดา ควรเป็น กรรมการ โดย ตำแหน่ง เพราะว่า จะต้องขอความช่วยเหลือในการ สอบไล่วิชา และถ้ามีเรื่อง ส่งนักเรียน ไป เมืองนอก ตลอดจนการส่ง อัครราชทูต ในเรื่อง การดูแลนักเรียนแล้ว ก็ควรตั้ง เสนาบดีว่าการต่างประเทศเป็นกรรมการอีกผู้ ๑

กรมพระจันทบุรีกราบบังคมทูลว่า ตามพระราช บัญญัตินี้ได้เปลี่ยนฐานะข้าราชการเป็นลูกจ้าง เพราะ ฉะนั้นต้องมีผู้ control เรื่องเลื่อนชั้นและเงินเดือน เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ สมควรเป็นกรรมการด้วย และกระทรวงมหาดไทยมีข้าราชการปกครองมาก เพราะ ฉะนั้นเสนาบดีควรเป็นกรรมการด้วยอีกผู้ ๑.

เสนาบดีว่าการต่างประเทศ กราบบังคมทูลว่า เสนาบดีคลังในอังกฤษมี control การนี้มาก แต่ไม่ได้ เป็นกรรมการ เขาใช้คนภายนอก.

โปรดเกล้า ฯ ให้กรมพระจันทบุรี ฯ เป็นนายก
และให้เสนาบดีกระทรวงธรรมการ, ต่างประเทศ, คลังฯ
และมหาดไทยเป็นกรรมการ ให้คิดวางระเบียบการ
ต่อไป ส่วนผู้รักษาพระราชบัญญัตินั้นเสนาบดีกระทรวง
ยุติธรรมกราบบังคมทูลว่า ควรให้กรรมการกลางนี้เป็น
ผู้รักษา ซึ่งทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วย.

ว ล ฯ

ว ล ฯ

ว ล ฯ

ที่ ๑/๔๒๑

พระที่นั่งอัมพรสถาน

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๗๐

พลุ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

ตามที่ได้ตกลงกันในที่ประชุมเสนาบดีเมื่อวันที่ ๒๑ เดือนนี้ กำหนดให้ท่านเป็นนายกรัฐมนตรีกลาง สำหรับเป็นผู้รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน และให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ การต่างประเทศ, มหาดไทย และ ชกรรมกร เป็นกรรมการนั้น หม่อมฉันเห็นว่ากรรมการนี้ควรลงมือวางระเบียบการแต่บัดนี้ทีเดียว เช่น ขอให้เสนาบดีกระทรวงชกรรมกร ร่างโครงการหลักสูตรสำหรับสอบไล่ เป็นต้น เพื่อเป็นการรอบคอบพร้อมเพรียงไว้ก่อนจับหน้า ส่วนการประชุมนั้นก็ควรตั้งต้นเสียทีเดียว ถ้ากรรมการผู้ใดมาชุมนุมไม่ได้ก็ให้มีสิทธิส่งผู้แทนมาประชุม และถ้าแม้ว่านายกไม่สามารถจะมาได้ก็นำดำริที่ตั้งอุปนายกสำหรับดำเนินการชุมนุมต่อไป เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติเมื่อใด ก็ประกาศตั้งกรรมการ ซึ่งทราบตัวกันอยู่แล้วนั้น เป็นทางราชการพร้อมกันเมื่อนั้น ให้ท่านแจ้งความแก่กรรมการ และปฏิบัติการไปตามที่ตกลงมานี้.

ยกร่างพระราชบัญญัติ

เสนอคัดกระทรวงยุติธรรมรับหลักการที่
กรรมการพิจารณาระเบียบข้าราชการพลเรือน
พิจารณากำหนดไปยกเป็นร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน โดยปรึกษาหารือ
กับกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน.....

ที่ ๓๖/๕๕๓๐

กระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๓๓ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๕๗๐

ทูลหม่อมเจ้าดารศัดารวงศ์ เลขานุการเสนาบดีสภา

ตามลายพระหัตถ์ที่ ๓๗๒/๕๐๒๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๗๐ สั่ง
ร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน ๓ ลำเนารายงานประชุมเสนาบดีสภาที่ ๓๓/๒๕๗๐
ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๗๐ ๓. กับลำเนาบรรทึกของพระเจ้าพญาเธอ
กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ตอบบรรทึกพระตำริห์เสนาบดีกระทรวงกระลาโหม ๒ ฉบับ
มา และรับสั่งว่า พระเจ้าพญาเธอกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ทรงตั้งพระทัยว่าจะทรง
ทำการติดต่อเพื่อปรึกษาหารือในการร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไป ครั้นเมื่อวันที่
๓๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๗๐ พระเจ้าพญาเธอกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ได้ประทานร่าง
ประกาศพระบรมราชโองการตั้งตำแหน่งกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน
กับร่างประกาศตั้งกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนมาให้เกล้า ๆ เพื่อ
ปรึกษากับกรรมการร่างกฎหมายว่าจะควรรวมร่างทั้ง ๒ นี้ไว้ในร่างประกาศระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนหรือไม่นั้น เกล้า ๆ ได้นำไปปรึกษาหารือกับกรรมการกรร่าง
กฎหมายแล้วรวบรวมข้อความสำคัญร่างขึ้น มอบให้พระยามโนปกรณนิติชาตา
กรรมการร่างกฎหมายนำไปถวายพระเจ้าพญาเธอกรมพระจันทบุรีนฤนาถเพื่อเรียน
พระปฏิบัติ ได้ทรงตรวจแก้ไขข้อหนึ่ง บัดนี้สำเร็จรูปเป็นพระราชบัญญัติแล้ว
มีความ ๒๗ มาตรา ดังได้เสนอมาร่วมกับบรรทึกนี้.

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม

หน้าว่าง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พุทธศักราช ๒๔๗๐

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

โดยที่ .....

.....
.....

และโดยที่ .....

.....
.....

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบท
มาตราดังต่อไปนี้

ความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติ ระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๐

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ได้ประกาศ ในราช
กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ได้ใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดา
บทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ตำแหน่งและยศปัจจุบันของข้าราชการพลเรือนที่รับราชการ
อยู่ในเวลาออกพระราชบัญญัตินี้ ให้คงเป็นไปตามเดิม แต่การเลื่อนตำแหน่ง
หรือยศต่อไปนั้นให้อนุโลมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า “ข้าราชการพลเรือน” หมาย
ความว่าผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกรมหรือกระทรวงการพลเรือน
และให้รวมทั้งข้าราชการในกระทรวงการทหารซึ่งมิใช่ทหารด้วย

ภาค ๑

กรมการรักษาราชการ

มาตรา ๖ ให้มีกรรมการหมู่หนึ่ง คือ เสนาบดีกระทรวงพระคลัง
มหาสมบัติ ๑ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ๑ เสนาบดีกระทรวง
ธรรมการ ๑ ทั้ง ๓ นี้ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการซึ่งจะได้
ทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒิอีก ๒ คน

กรรมการซึ่งทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒินั้นให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี
เมื่อสิ้นกำหนดแล้วจะทรงตั้งต่อไปอีกคราวหนึ่งหรือหลายคราวก็ได้

มาตรา ๗ ในกรรมการทั้ง ๕ คนนี้จะได้ทรงตั้งคนหนึ่งให้เป็นนายก

มาตรา ๘ ให้มีเลขานุการ ของกรรมการคนหนึ่งซึ่งกรรมการจะได้
เลือกตั้งขึ้น

มาตรา ๙ ให้กรรมการมีหน้าที่จัดการสอบไล่ผู้ที่สมัครจะเข้ารับราชการ
พลเรือน จัดการเลือกและส่งนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือนไปศึกษาวิชาในต่าง
ประเทศ และรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ ในอันที่จะปฏิบัติการตามหน้าที่นั้น กรรมการจะเชิญ
เจ้ากระทรวงทบวงกรมมาปรึกษาหารือก็ได้ จะเรียกคำชี้แจงก็ได้ จะตรวจทำเนียบ
ระเบียบการและทะเบียนบัญชีหรือเอกสารอย่างใด เพื่อรู้ข้อราชการในหน้าที่ของ
กรรมการก็ได้ จะเรียกผู้เชี่ยวชาญที่มีตำแหน่งอยู่ในราชการหรือเป็นบุคคลภายนอก
มาช่วยเหลือในหน้าที่ของกรรมการก็ได้ บรรดาที่กล่าวมานั้นอยู่ในอำนาจและ
หน้าที่ของคณะกรรมการจะทำได้

มาตรา ๑๑ ในปลายปีหนึ่ง ๆ ให้กรรมการทำรายงานขึ้นกราบบังคม
ทูลพระกรุณาแสดงผลแห่งกิจการที่ได้ดำเนินไปในปีที่ล่วงมานั้น

มาตรา ๑๒ ให้กรรมการมีอำนาจออกกฎข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติการ
ให้เป็นไปตามหน้าที่อันกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎข้อบังคับนั้น เมื่อ
ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ภาค ๒

ประเภทข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๑๓ ข้าราชการพลเรือนมี ๓ ประเภท คือ

- (๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญ
- (๒) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ
- (๓) พนักงาน

หมวด ๑

ข้าราชการพลเรือนสามัญ

มาตรา ๑๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือข้าราชการที่รัฐบาลได้เลือกสรรและแต่งตั้งตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ นี้

มาตรา ๑๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญแบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

(๑) ชั้นสัญญาบัตรได้แก่ข้าราชการซึ่งมียศตั้งแต่รองอำมาตย์ตรีขึ้นไป

(๒) ชั้นราชบุรุษได้แก่ข้าราชการซึ่งไม่มียศถึงรองอำมาตย์

มาตรา ๑๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญในเวลาที่รับราชการอยู่มีสิทธิจะได้รับพระราชทานเงินเดือนตามอัตราที่ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้

เมื่อออกจากราชการแล้ว ชั้นสัญญาบัตรมีสิทธิจะได้รับพระราชทานบำเหน็จหรือบำนาญตามกฎหมายซึ่งว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ และชั้นราชบุรุษมีสิทธิจะได้รับบำเหน็จตามระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

มาตรา ๑๗ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสอบไล่วิชา
ข้าราชการพลเรือนได้ และก่อนที่จะเข้าสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น
ผู้สมัครต้องแสดงให้เป็นที่พอใจกรรมการว่าเป็นบุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) เป็นไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๖
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี
- (๓) ไม่เป็นผู้มีกายพิการทุพพลภาพหรือจิตร์ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
และไม่เป็นผู้มีสันดานหรือธรรมะอันชั่ว หรืออยู่ในฐานะไม่เป็นที่นับถือของ
ประชุมชน
- (๔) มีความรู้สามัญสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นแห่งหลักสูตรของ รัฐบาล
ซึ่งกรรมการกำหนดไว้เป็นครั้งคราว หรือถ้าสอบไล่ได้มาจากอื่น ต้องเป็นชั้น
ที่รัฐบาลรับรองว่าเสมอด้วยชั้นที่กรรมการกำหนด

มาตรา ๑๘ การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนให้ใช้วิธีแข่งขัน
หลักสูตรแห่งการสอบไล่แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นต่ำสำหรับรับเข้า
เป็นข้าราชการชั้นราชบุรุษ ชั้นสูงสำหรับรับเข้าเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตร

(หลักสูตรแห่งการสอบไล่นี้ต้องได้รับพระบรมราชานุมัติ)

มาตรา ๑๙ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงทำความติดต่อกับ
กรรมการ เพื่อได้รับผู้ที่สอบไล่ได้แล้วและเป็นบุคคลสมควรแก่หน้าที่ราชการ
ในกระทรวงนั้น ๆ เข้ารับราชการตามความต้องการ

มาตรา ๒๐ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ถ้าเป็นบุคคล
ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๗ ข้อ ๑, ๒, ๓ และมีวุฒิคงต่อไปนี้ เมื่อเจ้ากระทรวง

พอใจจะรับเข้าทำราชการโดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนก่อน ก็ให้
รับได้

(๑) บุคคลผู้ได้รับประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัยซึ่งรัฐบาลรับรอง
วิทยานันต์แล้ว

(๒) เนติบัณฑิตสมัคเข้ารับราชการในตำแหน่งในศาลซึ่งต้องใช้วิชา
กฎหมายหรือในแผนกอัยการ

(๓) บุคคลผู้มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิคสมัคเข้ารับราชการในตำแหน่งที่
ใช้ความรู้ในวิชานั้น ๆ

มาตรา ๒๑ ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้แล้วนั้น จะบรรจุ
เข้าตำแหน่งได้แต่ในตำแหน่งตำแหน่งชั้นความรู้ของผู้นั้น ก็ถ้าสอบไล่ได้ตาม
หลักสูตรชั้นต่ำ ให้บรรจุในตำแหน่งซึ่งมียศเพียงราชบุรุษชั้น ๓ ถ้าสอบไล่ได้
ตามหลักสูตรชั้นสูง ให้บรรจุในตำแหน่งซึ่งมียศเพียงรองอำมาตย์ตรี

มาตรา ๒๒ ผู้ที่รัฐบาลรับเข้าทำราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ
โดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนเพราะเป็นบุคคลมีวุฒิคงกล่าวมาใน
มาตรา ๒๐ นั้น ให้เจ้ากระทรวงใช้ดุลพินิจบรรจุเข้าในตำแหน่งตามควรแก่
วุฒิของผู้นั้น แต่ต้องไม่เกินตำแหน่งซึ่งมียศรองอำมาตย์เอก

มาตรา ๒๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษจะเลื่อนชั้นเปะเช่น
รองอำมาตย์ได้ก็ต่อเมื่อผู้นั้นสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนตามหลักสูตรชั้นสูง
ได้

มาตรา ๒๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นรองอำมาตย์ขึ้นไปจะเลื่อน
ตำแหน่งชั้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ
ความรอบรู้หน้าที่ราชการและอายุเวลาในราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งตั้งแต่ชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไปนั้น เจ้ากระทรวง
ต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน

มาตรา ๒๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีกำหนดยศดังนี้

ชั้นสัญญาบัตร

มหาอำมาตย์เอก

มหาอำมาตย์โท

มหาอำมาตย์ตรี

อำมาตย์เอก

อำมาตย์โท

อำมาตย์ตรี

รองอำมาตย์เอก

รองอำมาตย์โท

รองอำมาตย์ตรี

ชั้นราชบุรุษ

ราชบุรุษ ชั้น ๑

ราชบุรุษ ชั้น ๒

ราชบุรุษ ชั้น ๓

การเทียบชั้นยศกับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ใช้ตามตาราง
เทียบซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราวๆ

หมวด ๒

ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ

มาตรา ๒๖ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือผู้มีวิชาพิเศษซึ่งรัฐบาลจ้างไว้ให้ทำการเฉพาะอย่างหรือชั่วเวลาจำกัด ข้าราชการประเภทนี้มีสิทธิในเรื่องผลประโยชน์เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญาจ้าง ถ้าไม่มีหนังสือสัญญาจ้าง ก็เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติสำหรับข้าราชการประเภทนี้ หรือเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้นและได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว

มาตรา ๒๗ การรับข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น เมื่อเจ้ากระทรวงเห็นผู้ใดเหมาะสมแก่งานที่ประสงค์จะให้ทำ ก็รับไว้ได้โดยมิต้องสอบไล่ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงใดประสงค์จะสอบไล่เพื่อเลือกสรรข้าราชการ ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวงของตนได้

หมวด ๓

พนักงาน

มาตรา ๒๘ พนักงาน คือผู้ซึ่งรัฐบาลจ้างใช้แต่เพียงแรงงานเฉพาะเวลาหรือเฉพาะการ ข้าราชการประเภทนี้มีสิทธิจะได้รับค่าจ้างตามอัตราซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้นไว้

มาตรา ๒๙ การจ้างพนักงานนั้นให้อนุโลมตามบทบัญญัติมาตรา ๒๗

ประกาศมา ณ วันที่   พุทธศักราช ๒๔๗๐

เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

ประชุมกรรมการกลาง

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้ประชุม
ปรึกษากำหนดอำนาจหน้าที่และพิจารณา
ร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน.....

กรุงเทพฯ ฯ

วันที่ ๓๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๐

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ด้วย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน สายพระราชหัตถเลขาที่ ๓/๔๒๓ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๐ มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้า เป็น นายกรรมการกลาง สำหรับเป็นผู้รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน แล ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติหนึ่ง เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศหนึ่ง เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยหนึ่ง เสนาบดีกระทรวงธรรมการหนึ่ง เป็นกรรมการ ให้ลงมือประชุมปรึกษาหารือ แล วางระเบียบการตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เพื่อได้เป็นการพร้อมเพรียงที่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ประกาศตั้งกรรมการเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัตินั้น

ข้าพระพุทธเจ้า กรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้รับใส่เกล้า ฯ ประชุมปรึกษาหารือ ๔ ครั้ง ได้กระทำบุรพกิจสำเร็จไปตอนหนึ่ง จึงขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาศกราบบังคมทูลรายงานบัดนี้

ในเบื้องต้นนี้ ได้ประชุมปรึกษาหารือกำหนดหน้าที่ของกรรมการคณะนี้ลงเป็น ๓ ประการ คือ (๑) การรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (๒) จัดการสอบวิชาเลือกสรรผู้สมควรเข้ารับราชการพลเรือน แล (๓) จัดการศึกษานักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือนซึ่งส่งไปเล่าเรียนในเมืองต่างประเทศ หน้าที่เหล่านี้ล้วน

ต่างกัน แล เป็นกรณีกึ่งที่รวมอยู่ในทบวงการ ของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
กระทรวงการต่างประเทศ แล กระทรวงธรรมการแล้ว จึงได้ลงความเห็นพร้อมกันว่า
คณะกรรมการ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้น สำหรับรักษาพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ จึงต้องประกอบด้วยกรรมการเป็น ๒ จำพวก คือ
เสนาบดีเจ้ากระทรวงทั้ง ๓ ที่กราบบังคมทูลพระกรุณาข้างต้นนั้น เป็นกรรมการโดย
ตำแหน่ง จำพวกหนึ่ง จะได้ดำเนินการ ในหน้าที่ ที่รวมอยู่ในทบวงการ ของตนแล้ว
ส่วนกรรมการอีกจำพวกหนึ่งนั้น ควรเป็นกรรมการ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ตั้งขึ้น โดยคุณวุฒิ แลควรให้อยู่ในตำแหน่งกรรมการ โดยมีกำหนดเวลา ทั้ง
เพื่อว่าในกาลข้างหน้าต่อไป ถ้าแม้จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้มีคุณวุฒิ
ที่มีได้เป็นข้าราชการเข้าเป็นกรรมการ ก็จะได้ทรงเลือกตั้งได้ อย่างเดียวกับ Civil
Service Commissioner ของอังกฤษ

เมื่อได้ลงความเห็นดังนั้นแล้ว จึงได้ร่างประกาศพระบรมราชโองการตั้ง
คณะกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนขึ้น ตามแบบประกาศพระบรมราช
โองการตั้งสภาการคลัง แต่เมื่อคำนึงว่า กรรมการคณะนี้ แท้จริงเป็นส่วนหนึ่งของ
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน จึงได้รับใส่เกล้าฯ นำประกาศนั้นไป
ประกาศกรรมการร่างกฎหมาย ขอให้หาอุบายรวมข้อความในร่างประกาศนั้น เข้า
เป็นบทแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งกรรมการกำลังพิจารณา
อยู่นั้น

กรรมการร่างกฎหมายได้รวมข้อความในร่างประกาศพระบรมราชโองการ
ตั้งกรรมการนั้นเข้าเป็นบทแห่งพระราชบัญญัติแล้ว จึงได้ให้พระยามโนปกรณนิติ
ชาติา แล พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ นำร่างพระราชบัญญัติระเบียบ

ข้าราชการพลเรือน มารับคำสั่งแจง แล ปรึกษาหาฤกษ์กับกรรมการรักษาระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนอีกชั้นหนึ่ง ได้กระทำความตกลงกันเป็นที่เรียบร้อย แล เจ้า
พระยาพิชัยญาติ ได้นำร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น ขึ้นทูล
เกล้าฯ ถวายตั้งแต่วันที่ ๓๑ มกราคม แล้ว

นอกจากข้อที่ได้กราบบังคมทูลพระกรุณามานี้ กรรมการรักษาระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน ได้ปรึกษากันถึงการวางระเบียบสำหรับสอบความรู้ผู้สมัครเข้า
รับราชการพลเรือน การรวบรวมข้อความที่จะประกอบขึ้นเป็นภาคที่ ๒ แห่งพระราช
บัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน และระเบียบที่จะวางไว้ สำหรับการดูแลนักเรียน
หลวงฝ่ายพลเรือนที่ส่งไปเล่าเรียนในเมืองต่างประเทศ การวางระเบียบสำหรับ
สอบความรู้นั้น เสนาบดีกระทรวงธรรมการได้รับไปพิจารณา แล วางระเบียบ
มัตน์ ได้กระทำกิจนั้นสำเร็จแล้ว จะได้เสนอกณะกรรมการเพื่อพิจารณาในคราว
ประชุมต่อไป ส่วนงานอีก ๒ อย่างที่ได้เริ่มปรึกษากันไว้นั้นได้พักไว้ก่อน จะได้
ปรึกษาหาฤกษ์กันต่อไปเมื่อได้วางระเบียบการสอบวิชาลุล่วงไปแล้ว

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวาย ขໍปรึกษา แล รายงาน
การประชุมกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ได้ประชุมกัน ๔ ครั้งนั้น เพื่อ
ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

อนึ่ง เมื่อได้รวมข้อความ เรื่องตั้งตำแหน่งกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน เข้าในบทพระราชบัญญัติแล้ว ประกาศที่จะต้องมื่อ
ฉบับหนึ่ง ก็คือ ประกาศพระบรมราชโองการตั้งบุคคลเข้าในตำแหน่งกรรมการ
ข้าพระพุทธเจ้าได้รับใส่เกล้าฯ ร่างประกาศนี้ทูลเกล้าฯ ถวายมาด้วยแล้ว

การจะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ควรมิควรสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ข้าพระพุทธเจ้า ขอเดชะ

นายกรรมการ

รักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน

การประชุมกรรมการกลางสำหรับรักษาพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการพลเรือน

ครั้งที่ ๑

ข้อปฎักษา

๑. การกำหนดหน้าที่ของกรรมการ

ตามที่ได้สำเหนียกกระแสพระราชดำริห์ ที่ได้มีพระราชดำริห์ในที่ประชุม
.สภานิติบัญญัติ ในลายพระราชหัตถ์เลขที่ ๑/๔๒๑ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ.
๒๔๗๐ ก็ดี นำที่ของกรรมการคณะนี้ระบุได้เป็นเลา ๆ ดังนี้

- (๑) รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน
- (๒) จัดการสอบวิชาผู้ที่จะเข้ารับราชการพลเรือน
- (๓) กำกับการส่งนักเรียนหลวงไปศึกษาในเมืองต่างประเทศ

๒. การรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

นำที่รักษาพระราชบัญญัตินั้น จำแนกกิจการออกได้เป็น ๔ ประการ ดังนี้

- (๑) รักษาราชการให้ดำเนินไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ
การอันนี้ต้องอาศัยหลักใน ก. ทะเบียน แล ประวัติข้าราชการ
ข. ระเบียบการเนื้อง ด้วยการเงินแผ่นดิน (Financial
Regulations) ค. พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ
ง. ข้อบังคับว่าด้วยวินัยของข้าราชการพลเรือน เป็นต้น

กิจการเหล่านี้ เสนาบดีเจ้ากระทรวงเป็นผู้ดำเนินการ
ในชั้นต้นก็จริง แต่ในที่สุดก็รวมอยู่ในหน้าที่เสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ เป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามบทบัญญัติ
แห่งพระราชบัญญัติ ทฎฯ ข้อบังคับนั้น ๆ

- (๒) รับคำปรึกษาหาทฎฯในข้อที่จะปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน
- (๓) พิจารณ์ แล วินิจฉัย การใด ๆ ที่เกี่ยวกับระเบียบข้าราชการ
พลเรือน
- (๔) ออกกฎข้อบังคับ โขความในมาตราแห่งพระราชบัญญัติ
- (๕) ดำริห์แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ตามควรแก่กาลสมัย

๓. การปฏิบัติหน้าที่

หน้าที่ของกรรมการที่ระบุไว้ข้างต้นนั้น ย่อมมีลักษณะการปฏิบัติต่างกันเป็น
๒ สถาน คือ (๑) กิจการบางอย่างเป็นกิจการที่กรรมการทั้งคณะ จะประชุมกัน
ปรึกษาหาทฎฯ แล ปฏิบัติไปได้ กิจการเช่นนี้ได้แก่ การปรึกษากันออกข้อบังคับ
ทฎฯ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ทฎฯ วางระเบียบการสอบความรู้ ทฎฯ วาง
ระเบียบการส่งนักเรียนหลวงไปศึกษาในเมืองต่างประเทศ เป็นต้น ถ้าจะกล่าว
โดยย่อถือว่าบรรดากิจการที่อาศัยการปรึกษาหาทฎฯลงมติกันแล้ว เป็นหน้าที่กรรมการ
ทั้งคณะพึงกระทำ

แต่กิจการอีกอย่างหนึ่ง เช่นว่า การรักษาราชการให้ดำเนินไปตามบท
บัญญัติ ทฎฯ รับคำปรึกษาของเจ้ากระทรวง ทฎฯ ส่งเสียในการสอบวิชา ทฎฯ
บงการในการส่งนักเรียนไปศึกษา เป็นต้น กิจการเหล่านี้ ต้องเป็นหน้าที่ของบุคคล
คนเดียว ไม่ใช่กรรมการทั้งคณะ จึงจะปฏิบัติภารกิจให้เป็นประโยชน์ได้

๔. ว่าด้วยรูปที่จะประกอบคณะกรรมการนั้น (Constitution of the Commission)

เมื่อนำที่ของกรรมการมีลักษณะเป็น ๒ ประการดังนี้ คณะกรรมการนี้ ก็ควรประกอบขึ้นด้วยกรรมการเป็น ๒ จำพวกคือ (๑) จำพวกที่เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง เช่น (ก) เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ มีหน้าที่รักษาราชการให้ดำเนินไปตามบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องการเงินแผ่นดิน (ข) เสนาบดีกระทรวงธรรมการ มีหน้าที่ในการสอบวิชาผู้ที่จะเข้ารับราชการพลเรือน และ กำกับการศึกษาของนักเรียนหลวงในเมืองต่างประเทศ (ค) เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ มีหน้าที่ดูแลความสุขทุกข์ของนักเรียนหลวงในเมืองต่างประเทศ และ เป็นเจ้าตำราในระเบียบข้าราชการของเมืองต่างประเทศ ศึกษา และ เทียบเคียงระเบียบนั้น ๆ เลือกสรรนำมาประกอบตำราก็จะตัดแปลงระเบียบข้าราชการพลเรือน น้อมเข้าหาแบบแผนที่ตั้งขึ้นเป็นลำดับ (๒) กรรมการอีกจำพวกหนึ่ง คือ ผู้ที่มีได้มีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่นั้นควรเป็นกรรมการสามัญ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมตั้งขึ้นสำหรับปฤกษา และ ปฏิบัติหน้าที่กรรมการทั้งคณะพึงทำ

ถ้ากำหนดกรรมการลงเป็น ๒ จำพวกดังนี้แล้ว การที่ทรงตั้งกรรมการสามัญ ๒ คนนั้น จะทรงตั้งให้เป็นช่วงหนึ่งทฤฯสองปี ต่อไปทรงเลือกตั้งผู้อื่นผลัดเปลี่ยนกันไป การรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน ก็อาจจัดให้ใกล้กับแบบอังกฤษที่เขาตั้งคนออกมาเป็นกรรมการนั้น ได้ดียิ่งขึ้น

ในหัวข้อว่าด้วย Constitution นี้ ยังมีปัญหาอื่นอีกเป็นเอกประการ แต่ในประชุมนี้ขอความตกลงแต่เพียงข้อนี้

๕. กำหนดกิจจกรที่พึงเริ่มกระทำแต่บัดนี้เป็นต้นไป

- (๑) ร่างรูป และ ระเบียบการของกรรมการชั้นมูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต และ ได้ประกาศพระบรมราชโองการตั้ง
- (๒) เตรียมวิธีสอบวิชาผู้ที่จะเข้ารับราชการพลเรือน
- (๓) ปฎักษา และ ชี้แจงแก่กรรมการร่างกฎหมาย ในข้อประสงค์แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน
- (๔) รวบรวม และ พิจารณาข้อความสำหรับร่างหมวดอื่น ๆ แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน

๖. ข้อปฎักษาเบ็ดเตล็ด

- (๑) เรื่องการตั้งเลขานุการของคณะกรรมการ
- (๒) เรื่องขอพระราชทานอำนาจทำการติดต่อกับเจ้ากระทรวง และ ขอความช่วยเหลือผู้ชำนาญในการบางอย่าง เช่นการรวบรวมข้อความที่จะประมวลขึ้นเป็นบทแห่งพระราชบัญญัติ ทฎก บทบัญญัติแห่งข้อบังคับ
- (๓) เรื่องการทำรายงานกราบบังคมทูล เป็นครั้งคราว ว่าด้วยผลแห่งการที่ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

กรรมการกลางสำหรับรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๑

ประชุมที่หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

ผู้มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกกรรมการ
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ

หลวงสุขุมน้อยประคิษฐ เลขานุการ

เริ่มประชุมเวลา ๓.๒๐ นาฬิกาหลังเที่ยง

นายกกรรมการทรงเปิดประชุมว่า ข้อสำคัญที่คณะกรรมการนี้จะต้องช่วยกันกระทำในชั้นต้นนี้ ก็คือ กำหนดระเบียบ แล นำที่ตามแนวข้อปฎกษาที่นายกได้ทรงเรียบเรียงขึ้น และที่ได้ถวายเป็นยังท่านกรรมการแล้วนั้น ในชั้นต้นนี้ทรงขออธิบายข้อปฎกษาให้เป็นที่เข้าใจกันแจ่มแจ้งเป็นข้อๆ ไป และขอคำทักท้วง กัดค้าน หากเพิ่มเติมจากท่านกรรมการ ตามแต่ท่านจะเห็นข้อบกพร่องอยู่ในที่ใดๆ

ในข้อ ๑ ว่าด้วยการกำหนดหน้าที่ของกรรมการซึ่งได้ระบุเป็นเลขๆ ไว้ ๓ ข้อนั้น ในข้อที่ ๒ ซึ่งว่าด้วยจัดการสอบวิชาผู้ที่จะเข้ารับราชการพลเรือน

นั้น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ยังไม่เข้าพระทัยดี เพราะ Standard ตามหัวเมืองยังไม่เท่ากัน นายทูลธธิบายว่า ในข้อนี้การสอบความรู้ แล วางหลักสูตร เป็นหน้าที่ที่กรรมการกลางจะได้ปรึกษากันวางระเบียบไว้กระทำ แต่ตามที่ได้ทรงคิดไว้ก็เพียงว่า Standard ของข้าราชการชั้นราชบุรุษ คงจะทำพอที่จะรับคนในท้องที่เข้ารับราชการได้ ส่วนชั้นสัญญาบัตรนั้น ในหัวเมือง ที่ไม่มี Standard สูงเท่าที่กรรมการกลางได้ตั้งไว้ ก็จะได้ส่งข้าราชการไปจาก กรุงเทพฯ

ในข้อ ๒ ว่าด้วยการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้จำแนกกิจการออกเป็น ๔ ประการ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม ทรงถามว่า ใน (๑) ข. ว่าด้วยระเบียบการเนื่องด้วยการเงินแผ่นดิน (Financial Regulations) นั้น หมายความว่าเพียงใด นายทูลธธิบายว่า ต้องรักษาราชการ ให้ดำเนินไปตามหลักแห่ง Financial Regulations เช่นว่าการเบิกเงินเดือนจะต้องปฏิบัติสถานใด หาก ข้าราชการจะต้องงควั้นความประพฤติบางอย่าง เช่น ขายของ ๆ คนแก่กระทรวง หากซื้อของหลวงไปใช้ส่วนตัว อันเป็นข้อห้ามใน ว่าง Financial Regulations เป็นต้น หากได้เกี่ยวกับการเป็นไปทุกอย่างของ กระทรวงพระคลังฯ เช่นจะออกธนบัตร หาก เปลี่ยนอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น นั้นไม่

ในข้อ ๓ ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งระบุไว้เป็น ๒ สถานนั้น นายทูลธธิบายถึงลักษณะปฏิบัติการที่ต่างกันเป็น ๒ ประการนั้นอีกครั้งหนึ่ง ไม่มี กรรมการใดคัดค้าน

ในข้อ ๔ ซึ่งว่าด้วยรูปที่จะประกอบคณะกรรมการนั้นชั้นนั้น นายทูลธธิบายว่า ที่ทรงแบ่งหน้าที่ของกรรมการโดยตำแหน่งนั้น ได้แบ่งตามอัธยาศัย ถ้ายังผัดปลั่งในทีใด ขอให้กรรมการทรงช่วยทักท้วง แล แก้ไขให้ถูกต้อง

ที่ทรงกำหนดหน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ แล เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ นั้น ได้ทรงกำหนดตามลาคเลาแห่งความดำริห์ของกรรมการจัดส่งนักเรียนหลวงไปศึกษาวิชาในเมืองต่างประเทศ ซึ่งต่อไปทรงเชื่อว่า จะได้เป็นหลักในการวางระเบียบอันนี้ แต่คำริห์นี้ก็ยังหาได้ทรงตรวจตราโดยละเอียดไม่ จึงน่าจะมีข้อผิดพลาดได้บ้าง

พระองค์เจ้าธานีรับสั่งว่า ในข้อ (ข) ตอนที่ว่า เสนาบดีกระทรวงธรรมการ มีหน้าที่กำกับการศึกษาของนักเรียนในเมืองต่างประเทศนั้น ความจริงกระทรวงธรรมการมีหน้าที่เกี่ยวกับนักเรียนของกระทรวงธรรมการเท่านั้น หาได้เกี่ยวกับนักเรียนนอกทั่วไปไม่ พระองค์เจ้าไทรทศ ทรงอธิบายว่า พระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น จะให้นักเรียนต่างประเทศชั้นแก่กรรมการนี้ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นหน้าที่การควบคุมนักเรียน ในแพนกวิชา แล การศึกษา จึงตกแก่เสนาบดีกระทรวงธรรมการที่เป็นกรรมการในขณะนั้นอยู่ด้วย ผู้ดูแลนักเรียนก็จะได้ชั้นอยู่ในแพนกันเหมือนกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกหาโรงเรียน แล กำหนดวิชาที่พึงเรียนเป็นต้น

พระองค์เจ้าไทรทศทูลถามว่า การดูแลความทุกข์สุขของนักเรียนในเมืองต่างประเทศนั้น กินความเพียงไร นายทรงตอบว่า กินความตลอดไป เว้นไว้เสียแต่การศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่เสนาบดีกระทรวงธรรมการ แล การเงิน แล งบประมาณซึ่งเป็นหน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงพระคลัง ฯ

ในข้อ (ก) ตอนที่ว่า เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ เป็นเจ้าตำราในระเบียบข้าราชการของเมืองต่างประเทศนั้น นายได้ทรงปรึกษากับพระองค์เจ้าไทรทศเป็นส่วนพระองค์แล้ว ทรงเห็นว่า จะเป็นประโยชน์ใหญ่ แล เป็นการจำเป็นแท้ จึงได้ทรงนำมาลงไว้ในที่นี้

นายกทรงชี้แจงต่อไปว่า ตามข้อความที่ได้เรียบเรียงเป็นลำดับมานั้น ทรงเห็นว่า คณะกรรมการนั้นควรจะต้องประกอบด้วยเสนาบดีเจ้ากระทรวง เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ๓ คน แล ทั่วยกรรมการสามัญ ๒ คน

การที่จัดตั้งนี้ย่อมต่างกับ Civil Service Commission ของอังกฤษ โดยที่ว่าของเขากรมการ ๓ คนนั้น เป็นผู้ชำนาญในวิชาบางอย่างซึ่งไม่ได้เป็นข้าราชการ เขาตั้งขึ้นจำเพาะสำหรับวางระเบียบการรับคนเข้าทำราชการ ส่วนการรักษาระเบียบราชการนั้น เขามอบไว้ในกระทรวงคลัง อนึ่งหน้าที่ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการคณะนี้กระทำนั้น ก็กว้างขวางกว่าของ Civil Service Commission ของอังกฤษ อีกประการหนึ่งที่ต้องจัดส่งนักเรียนไปเล่าเรียนในเมืองต่างประเทศด้วย เมื่อจะตั้งกรรมการขึ้นจึงต้องอาศัยเจ้ากระทรวงทั้ง ๓ เป็นผู้กระทำ ทั้งการวางระเบียบ แล รักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน ส่วนกรรมการสามัญ ๒ คนนั้น ในภายหน้าต่อไปอาจจัดให้เป็นผู้ชำนาญดังเช่น Civil Service Commissioners ของอังกฤษได้ จึงทรงเสนอความเห็นที่จะจัดให้กรรมการสามัญมีกำหนดเวลาเปลี่ยนตัวคนได้ เพื่อว่าเมื่อถึงเวลาแล้วไซ้ จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งผู้ชำนาญซึ่งไม่ได้มีหน้าที่ราชการในกระทรวงใด เข้ารับตำแหน่งวางระเบียบการรับคนเข้าทำราชการอย่าง Civil Service Commissioners ของอังกฤษก็จะทรงตั้งได้

ในระหว่างนี้ กรรมการสามัญยังน่าจะต้องเป็นเจ้ากระทรวงไปก่อน แล มีหน้าที่ปรึกษาการวางระเบียบข้าราชการพลเรือนทั่วไป เช่นเดียวกับกรรมการโดยตำแหน่ง แต่เห็นว่า บรรดากรรมการที่เป็นหัวหน้ากระทรวงน่าจะมีหน้าที่ที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ ควรสอน แล แผ่ Spirit แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ไปในกระทรวงของตน ให้บรรดาข้าราชการใน

กระทรวงเข้าใจ แล ปฏิบัติตามด้วยความมุ่งหมายอันเด็ดเดี่ยว คือว่า ข้าราชการ
ควรเป็นผู้ที่ปลงใจรับราชการจนสุดความสามารถ มิได้ถือว่าการรับราชการนั้น
เป็นกันบันไดสำหรับก้าวไปสู่ความมุ่งหมายอื่น เช่นว่าการค้าขาย หฤฯ เพาะปลูก
แต่หากมารับราชการชั่วคราวพอได้เก็บทุนไปทำ ถ้าข้าราชการได้ปลงใจรับ
ราชการถาวรแล้ว ราชการก็คงเจริญขึ้นสมดังพระราชประสงค์ แต่การทั้งนี้
จะเป็นไปได้ก็ด้วยอาศัยคำชี้แจงชักจูงของท่านผู้ใหญ่ แลท่านผู้ใหญ่ที่เป็น
กรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้นเอง จะเป็นผู้สามารถบันดาลให้
เป็นผลสำเร็จได้ดีกว่าผู้อื่น

ในข้อ ๕ ว่าด้วยกิจการที่พึงเริ่มกระทำแต่บัดนี้เป็นต้นไป (๑) การ
ประกาศตั้งกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น ถ้าคณะกรรมการ
เห็นพ้องช่วยในการที่จะให้ประกาศตั้ง ดังปรากฏในข้อ ๔ คือ ตั้งโดยตำแหน่ง
และ สามัญ แล้ว นายกรับจะร่างประกาศพระบรมราชโองการขึ้น และเสนอ
ท่านกรรมการในการประชุมครั้งต่อไป คือ วันอังคารที่ ๑๓ เดือนนี้ เวลา ๑๑
นาฬิกาก่อนเที่ยง การร่างนี้จะได้อาแบบของการตั้งสภาการคลัง ข้อ (๒)
การสอบวิชาผู้ที่จะเข้ารับราชการพลเรือนนั้น พระองค์เจ้าธานีทรงรับจะร่าง
วิธีมาเสนอที่ประชุมต่อไป ข้อ (๓) ปฎิภาแลชี้แจงแก่กรรมการร่างกฎหมาย
ในข้อประสงค์แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ทั้งนี้ นายกรับจะ
ไปทรงปฎิภา ข้อ (๔) รวบรวมแล พิจารณาข้อความสำหรับร่างหมวดอื่นๆ
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ข้อนี้ นายกรับสั่งว่า เปนงาน
ใหญ่ จะต้องรวมไว้ด้วยกับข้อ ๒ ตอนที่ ๒ ว่าด้วยขอพระราชทานอำนาจ
ทำการติดต่อกับเจ้ากระทรวง แล ขอความช่วยเหลือผู้ชำนาญในการบางอย่าง
เช่นการรวบรวมข้อความที่จะประมวลขึ้นเป็นบทแห่งพระราชบัญญัติ หฤฯ บท

บัญญัติแห่งข้อบังคับ นายกรัฐมนตรีได้รับสั่งว่า การร่างพระราชบัญญัติหมวดที่ ๑ นั้น
ได้รับความช่วยเหลือจากพระยาโกมารกุลมนตรีช่วยร่างขึ้น ส่วนในข้อ ๆ ไปนั้น
เมื่อพระยาโกมารกุลมนตรีจะได้อ่างทำขึ้น ก็ควรให้เขามีชื่อในทางราชการ
ว่าเขาได้ทำขึ้น คงจะเป็นที่พอใจแก่เขา

ในข้อ ๖ ข้ออุปถัมภ์เบ็ดเตล็ด (๑) การตั้งเลขานุการของคณะ
กรรมการ ในชั้นแรกนายกรัฐมนตรีจะตั้งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่รับตำแหน่งนี้
เพื่อที่จะได้สั่งงานตามกระทรวงทบวงการต่างๆ ได้ แต่บัดนี้ทรงเห็นไม่จำเป็น
โดยเหตุว่าได้จำแนกงานออกเป็นแผนกๆ แล้ว และมีท่านเสนาบดีเป็นเจ้าของ
แผนก จึงทรงขอตั้งหลวงสุขุมน้อยประคิษฐ (๒) ได้กล่าวรวมไว้ในข้อ ๕ (๔)
แล้ว (๓) ว่าด้วยการทำรายงานกราบบังคมทูลเป็นครั้งคราว ว่าด้วยผลแห่ง
การที่ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน การทำ
รายงานได้ลงความเห็นพร้อมกันว่า จะได้อ่างขึ้นกราบบังคมทูลปีละครั้ง.

เลิกประชุมเวลา ๕.๒๕ นาฬิกาหลังเที่ยง.

กรรมการกลางสำหรับรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๒

ประชุมที่พลรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกกรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ

หลวงสุขุมน้อยประศิษฐ์ เลขานุการ

. . . . .

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ กรรมการ

ไม่ได้เสด็จมาประชุม

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกาก่อนเที่ยง

นายกทรงเปิดประชุมว่า อนุสนธิการประชุมครั้งที่แล้วมา ทรงขอเสนอประกาศพระบรมราชโองการตั้งกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนตามที่ทรงรับไปร่าง ส่วนรายงานการประชุมครั้งที่ ๑ นั้น เลขานุการได้เรียบเรียงขึ้นถวายนายกแล้ว แต่เป็นเวลาจวนแจก่อนประชุมครั้งนี้ ยังไม่ได้ทรงตรวจดูโดยถี่ถ้วน จึงยังไม่ได้นำเสนอกรรมการ

ร่างประกาศพระบรมราชโองการตั้งกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น ได้ทรงร่างเป็น ๒ ประกาศ คือ (๑) ประกาศพระบรมราชโองการตั้งตำแหน่ง (๒) ประกาศตั้งตัวกรรมการ

นายกทรงขอปลุกชาด้วยข้อความที่ทรงร่างมานั้น

ในข้อ ๑ นายกทรงถามว่า ลำดับเสนาบดีกระทรวงนั้น ตามที่ได้ทรงลงไว้ คือ เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ นั้น เป็นอันถูกต้องฤๅไม่ พระองค์เจ้าไตรทศ รับสั่งว่า ลำดับเสนาบดีกระทรวงนั้น เคยถือหลักว่าใครเป็นก่อนก็ลงท่านผู้นั้น ก่อนเป็นเกณฑ์ จึงเป็นอันถูกต้องแล้วในที่นี้

ในข้อ ๒ ซึ่งว่า “กรรมการอีก ๒ คนนั้น ให้มีกำหนดเวลาในคณะกรรมการคนละ ๒ ปี” นั้น ที่ประชุมตกลงได้กำหนดเวลาให้ ๒ ปี

ในข้อ ๕ ซึ่งว่า “หน้าที่ของกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน นั้น ให้เป็นผู้รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน จักการสอบวิชา แล คุณวุฒิของผู้ที่จะเข้ารับราชการพลเรือน แล กำกับการส่งนักเรียนหลวงไปศึกษาในเมืองต่างประเทศ” นั้น ที่ประชุมเห็นว่า ยืดยาวเกินไป เพราะการสอบวิชา แล คุณวุฒิของผู้ที่จะเข้ารับราชการนั้น เป็นหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนแล้ว แต่การส่งนักเรียนหลวงไปศึกษาวิชาในเมืองต่างประเทศนั้น ยังหาได้ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนไม่ จึงควรลงไว้ในที่นี้

พระองค์เจ้าไตรทศ รับสั่งว่า คำว่า นักเรียนหลวง นั้น อาจเข้าใจว่ารวมนักเรียนหลวงทั้งหมดคือฝ่ายทหารด้วย ควรจะแก้ไขคำเสียให้ชัดเจน พระองค์เจ้าธานี ทรงขอเปลี่ยนเป็นว่า “นักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือน” จึงได้ตกลงแก้ไขข้อ ๕ นี้ใหม่ ให้อ่านว่า “หน้าที่ของกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น ให้เป็นผู้รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ

พลเรือน แล จักการส่งนักเรียน หลวงฝ่ายพลเรือนไปศึกษาในเมืองต่าง
ประเทศ”

ในข้อ ๖ พระองค์เจ้ากุญไชย รับสั่งว่า กรรมการนี้จะต้องมีอำนาจ
กว้างขวางกว่าที่กล่าวไว้ในข้อ ๖ นี้ เพราะจะต้องออกกฎข้อบังคับสำหรับการ
ส่งนักเรียนไปเล่าเรียนในเมืองต่างประเทศ ฯลฯ ด้วย พระองค์เจ้าธานี จึงขอ
รวมข้อ ๖ เข้าต่อไว้ในข้อ ๕ และแก้ให้อ่านดังนี้ “๕. หน้าที่ของกรรมการ
รักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น ให้เป็นผู้รักษาพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน แล จักการส่งนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือนไปศึกษาในเมือง
ต่างประเทศ และให้มีอำนาจออกกฎข้อบังคับสำหรับดำเนินการตามหน้าที่ซึ่ง
ทุกประการ”

ข้อ ๗ ซึ่งแก้เป็นข้อ ๖ พระองค์เจ้าไตรทศ ทรงขอเอาไว้ตามเดิม
โดยที่กรรมการนี้อาจต้องทำการติดต่อกับกระทรวงทบวงการต่างๆ ดังที่ได้กล่าว
ไว้ในข้อนั้น ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

ข้อ ๘ แก้เป็นข้อ ๗ เอาไว้ตามเดิม

กรรมการได้ปรึกษากันในข้ออื่นนอกจากนี้ คือ (๑) ว่าด้วยชื่อประกาศ
พระบรมราชโองการนั้น พึงดูเหมือนกัน ทั้ง ๒ ประกาศ จะควรทำให้ต่าง
กันได้อย่างไร ได้ตกลงกันว่า ประกาศหนึ่งจะให้ชื่อว่า “ประกาศพระบรม
ราชโองการตั้งตำแหน่งกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน”

อีกประการหนึ่ง คือ ที่ทรงตั้งตัวกรรมการนั้น ให้ชื่อว่า “ประกาศ
พระบรมราชโองการตั้งกรรมการ ฯลฯ”

(๒) ว่าด้วยปัญหาที่ว่า ประกาศพระบรมราชโองการตั้งตำแหน่ง
กรรมการนั้น จะควรกระทำให้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือนด้วยประการใด

ในข้อนี้เมื่อปรึกษากันแล้ว นายทรงรับว่า จะไต่เสด็จไปปรึกษาทบกรมร่างกฎหมาย เมื่อตกลงกับเขาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงจะนัดประชุมอีกครั้งหนึ่ง

(๓) นายทรงรับจะนำเรื่องที่ไต่ตกลงกันในที่ประชุมวันนี้ ไปทูลสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร

(๔) ที่ประชุมได้ย่อนมาพิจารณาร่างระเบียบข้าราชการพลเรือน ในตอนที่ ๒ ที่ว่าด้วยการเลิกสรวร ข้อ ๓ ก. ซึ่งว่า “ร่างกายบริบูรณ์ไม่ทุพพลภาพ แล ไม่เคยเสียชื่อเสียง เพราะบกพร่องในศีลธรรมอันดี” นั้น บัดนี้เกิดมีปัญหาที่กระทำให้ข้อนี้บกพร่องไป เพราะคำว่า “ไม่เคยเสียชื่อเสียง เพราะบกพร่องในศีลธรรมอันดี” นั้น ถ้าอ่านต่อกันเป็นประโยคเดียว ย่อมหมายความว่า ต้องบกพร่องในศีลธรรม จึงจะนับว่าเสียชื่อเสียงถึงกับจะรับราชการไม่ได้ ส่วนว่าการเสียชื่อเสียงโดยไม่ปรากฏว่าบกพร่องในศีลธรรมอันดี เช่นว่า บุคคลที่ล้มละลายโดยมิได้ประกอบการทุจริต จะมีต้งนับว่าเป็นคนที่ควรรับเข้าทำราชการหฤๆ ถ้าทำราชการอยู่แล้วก็ให้คงทำต่อไปได้หฤๆ ข้อนี้เมื่อปรึกษากันแล้ว นายรับสั่งว่า จะทรงปรึกษากรมร่างกฎหมายด้วยอีกข้อหนึ่ง ในคราวที่ทรงปรึกษาเรื่องประกาศพระบรมราชโองการตั้งตำแหน่งกรรมการ.

เลิกประชุมเวลา ๑.๐๐ นาฬิกาหลังเที่ยง.

กรรมการกลางสำหรับรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๓

ประชุมที่หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๐

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกรัฐมนตรี
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าकुโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีวัต	กรรมการ

หลวงสุขุมนัยประดิษฐ เลขานุการ

เริ่มประชุมเวลา ๓.๐๕ นาฬิกาหลังเที่ยง

นายกทรงเปิดประชุมโดยอ่านหัวข้อปัญหาหาฤๅสำหรับการประชุม
วันนี้ ที่ได้ทรงเรียบเรียงไว้ คือ

๑. แกไขรายงานการประชุมครั้งที่ ๑ ที่ ๒
๒. เสนอรายการที่นายกทรงรับไปจัดการกับกรรมการร่างกฎหมาย
๓. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.
๒๔๗๐ ที่กรมร่างกฎหมายได้ร่างขึ้น แล เจ้าพระยาพิชัยญาติส่งมา
ข้อ ๑ ที่ประชุมเห็นชอบด้วยรายงานการประชุมทั้ง ๒ ฉบับแล้ว

ข้อ ๒ นายกรับสั่งว่า ได้เสด็จไปพบเจ้าพระยาพิชัยญาติ นายก
กรมการร่างกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคมแล้ว ได้กล่าวถึงการตั้งตำแหน่ง
กรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ ว่าจะสงเคราะห์เข้าในตัวของพระราชน
บัญญัติได้หรือไม่ เจ้าพระยาพิชัยญาติได้รับร่างประกาศพระบรมราชโองการ
ทั้ง ๒ ฉบับ ไปปรึกษากรมการร่างกฎหมาย กรมการร่างกฎหมายได้รวม
ข้อความในประกาศ พระบรมราชโองการตั้งตำแหน่งกรมการเข้าใน พระราช
บัญญัติ โดยลำดับเป็นหมวดที่ ๒ แล้ว จึงได้ส่งร่างพระราชบัญญัติมาให้ตรวจ
บันทึก

การที่ได้ทรงนำร่างประกาศพระบรมราชโองการไปปรึกษากรมการ
ร่างกฎหมายเสียก่อนได้ทูลเกล้าฯ ถวายนั้น ไม่เป็นการตรงกับความตั้งใจใน
ชั้นเดิม เพราะถ้าแม้ว่าใจความแห่งร่างประกาศนั้น ไม่ชอบด้วยกระแส
พระราชดำริก็จะต้องรื้อถอนกันใหม่ในพระราชบัญญัติ ซึ่งจะเป็นการยุ่งยาก
ที่ประชุมจึงลงความเห็นพร้อมกันว่า ในระหว่างที่กรมการจะได้ตรวจร่าง
พระราชบัญญัตินี้ ควรให้นายกราบบังคับมทูลเรียนพระราชปฏิบัติในเรื่องตั้ง
ตำแหน่งกรมการนี้

ข้อ ๓ นายทรงขอให้กรมการพิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนเป็นข้อๆ ไป แล รับสั่งว่า กรมการร่างกฎหมายได้ไป
แยกพระราชบัญญัตินี้เป็นหมวด เป็นภาค แล มาตรา แปลกไปจากร่างระเบียบ
ของกรมการคณะนี้ แต่ทรงเห็นว่าไม่น่าจะเป็นที่ขัดข้องอย่างใด นอกจาก
คำว่าหมวดนั้น ได้ทรงคิดไว้สำหรับรวมข้อความที่เป็นหมู่ใหญ่ๆ เช่น หมวด
ที่ ๑ ว่าถึงการเลือกสรร แล ชั้นยศ แลต่อไปหมวดที่ ๒ ควรจะไว้รวมบท
บัญญัติในเรื่องระเบียบปฏิบัติราชการ แล วินัยเป็นต้น แต่หมวด ๒ ในร่าง

ฉบับนี้ กรรมการร่างกฎหมายได้ทำเป็นหมวกว่าด้วยการตั้งตำแหน่ง แลหน้าที่
ของกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งนายทรงเห็นว่าตำแหน่ง
แล หน้าที่ในที่นี้ ควรจะลงไว้คือจากมาตรา ๕ (definition ของพระราชบัญญัติ)

ที่ประชุมได้พิจารณานั้นก็เรื่อง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือนของกรรมการร่างกฎหมาย

ข้อ ก. มาตรา ๑๘ กรรมการร่างกฎหมายได้ทิ้งว่างไว้ โดยที่ยังไม่
เข้าใจกันโดยแจ่มแจ้งก็ กรรมการร่างกฎหมายเห็นว่า บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
แก่การเลื่อนชั้นและตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามญัตตินั้น อาจดำเนินการไป
ไม่ได้ เว้นแต่จะมีบัญญัติกำหนดเทียบชั้นและตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนไว้
ในพระราชบัญญัติ เพื่อแสดงว่ายศชั้นใดตรงกับตำแหน่งใด ความเห็นของ
กรมร่างกฎหมายนั้น เป็นการที่จะปฏิบัติไปได้โดยยาก โดยเหตุที่ตำแหน่งตาม
กระทรวงต่างๆ นั้น หาเหมือนกันไม่ นายทรงอธิบายว่า กรรมการร่าง
กฎหมายได้ไปลงนคำ่ว่า “ตำแหน่ง” ในร่างข้อ ๑๒ ของเรา จึงได้เกิดมีปัญหา
ขึ้น ความจริงเราหมายความว่า เช่นตำแหน่งเจ้ากรมว่าง เราก็จะได้บรรจุผู้
มียศชั้นอำมาตย์เอกเป็นเจ้ากรม แต่หากถ้าจะกระทำดังนี้ ต้องกราบบังคม
ทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเลื่อนผู้ที่รับตำแหน่งนั้น
ขึ้นเป็นอำมาตย์เอกเสียก่อนเท่านั้น ที่ประชุมลงความเห็นให้บรรจุข้อ ๑๒
ตอนที่ ๔ ว่าด้วยการเลื่อนชั้นในร่างเดิมของเรา ลงไว้ในมาตรา ๑๘

พระองค์เจ้าธานีทรงเห็นว่าคำว่า “แต่การเลื่อนตำแหน่งตั้งแต่ชั้น
อำมาตย์เอกขึ้นไป” นั้น ยังไม่สู้จะชัดเจน ขอแก้เป็นว่า “แต่การเลื่อน
ตำแหน่งที่เทียบชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไป” ในที่แก่นั้น ที่ประชุมเห็นชอบด้วยแล้ว

การเลื่อนยศที่ต่ำกว่าชั้นอำมาตย์เอกนั้น เจ้ากระทรวงเป็นผู้กำหนด
แล้วจึงกราบบังคมทูลขอ ส่วนชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไปนั้น ถ้าเจ้ากระทรวงเห็น

สมควร ต้องกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต
เสียก่อน เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แล้ว จึงจะกราบบังคมทูลขอได้

ข้อ ข. มาตรา ๒๔ กรรมการร่างกฎหมายเข้าใจว่า กรรมการ ๓ นาย
ซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่งระหว่างที่เป็นเสนาบดีนั้น เมื่อจะทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ประกาศตั้งกรรมการภายนอก ก็ไม่จำต้องระบุนามไว้ในประกาศ
ที่จะต้องระบุนามตั้งขึ้นใหม่ก็คือกรรมการอีก ๒ นายที่มีใช้เป็นกรรมการโดย
ตำแหน่งเท่านั้น ข้อนี้ที่ประชุมเห็นด้วย แต่การประกาศตั้งกรรมการครั้งแรกนี้
นายกทรงเห็นว่าจะต้องระบุนาม แต่สำหรับคราวต่อๆ ไปนั้น ก็หาจำเป็นต้อง
ระบุนามท่านกรรมการโดยตำแหน่งไม่

ข้อ ค. มาตรา ๒๖ กรรมการร่างกฎหมายประสงค์ทราบว่าการตั้ง
เลขานุการนั้น จะตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจสถานใด ตั้งขึ้นโดยพระบรมราชโองการ
กรรมการ หฤฯ นายก กรรมการร่างกฎหมายได้ลงไว้ว่า ให้กรรมการเป็นผู้ตั้ง
ในข้อนี้นายกทรงรับสั่งว่า ไม่เป็นปัญหาอย่างไร จะเอาไว้ตามที่เขาได้ร่างไว้
ก็ได้ หฤฯ จะเอาออกก็ได้ พระองค์เจ้าศุภโยครับสั่งให้เอาไว้ก็ไม่เป็นการติดขัด
อย่างไร

ข้อ ง. มาตรา ๒๔ และ ๒๘ เกี่ยวแก่นำที่ของกรรมการ กรรมการ
ร่างกฎหมายว่า จำต้องอ่านควบกันไป ส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการออกกฎ
ข้อบังคับนั้น มีอยู่ในมาตรา ๓๐ แต่ได้เติมข้อความเรื่องให้ประกาศในราช
กิจจานุเบกษาไว้ด้วย ที่ประชุมได้พิจารณาข้อนี้แล้ว แต่ไม่สู้จะเข้าใจดี นาย
กทรงรับไปปรึกษากรรมการร่างกฎหมายอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้ง
พระประสงค์ของนายกนั้น อยากจะบรรจุมาตรา ๒๔ ไว้เสียตอนต้นๆ ของ
พระราชบัญญัติ

ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นข้อ ๆ ไป

ในมาตรา ๕ นั้น ต่างกับร่างเดิมของเราและยังไม่เป็นที่แจ่มแจ้ง พระองค์เจ้าศุภโยครับสั่งว่า ในร่างใหม่นี้ อาจจะหมายความว่าถึงลูกจ้างชั่วคราวก็ได้ ควรจะให้มีความว่า “โดยมีตำแหน่งประจำการ” ทั้งร่างเดิมของเรา ที่ประชุมลงความเห็นชอบร่างเดิมมากกว่า ทั้งนี้ นายทรวงรับไปปรึกษากรรมการร่างกฎหมาย

ในมาตรา ๗ ตอนที่ว่า “ข้าราชการประเภทนี้ต้องอุทิศเวลาทั้งหมดของคนให้แก่ราชการ ไม่กระทำการในกิจธุระหากินอย่างอื่น” นั้น ที่ประชุมเห็นว่า กินความกว้างกว่าความประสงค์ เพราะถ้ากล่าวไว้ว่า “ไม่กระทำการในกิจธุระหากินอย่างอื่น” นั้น ก็จะถูกชักว่าอะไรเป็นการหากินอย่างอื่น เป็นต้นว่าจะซื้อแชร์บริษัทด้วยเงินที่ตัวมีอยู่ หจก. จะขายแชร์ที่ตัวมีอยู่เป็นเงิน จะนับว่าหากินอย่างอื่น หจก. ไม่ ฯลฯ ฯลฯ ที่ประชุมจึงตกลงขอให้กรรมการร่างกฎหมายเลิกถกตอนนั้นเสีย คงไว้แต่ตอนต้นที่ว่า “อุทิศเวลาทั้งหมดของคนให้แก่ราชการ”

มาตรา ๘ นั้น กรรมการร่างกฎหมายได้ไปแก้ไขเสียใหม่ ในการใช้ศัพท์เรียกบำเหน็จบำนาญ แล เรียกชื่อพระราชบัญญัติให้ตรงกับชื่อที่เรียกกันในบัดนี้

มาตรา ๑๐ นายทรวงรับสั่งว่า กรรมการร่างกฎหมายเข้าใจผิดที่เกี่ยวกับความประสงค์ของเรานั้นคือ ผู้สมัคเข้ารับราชการพลเรือนต้องสอบไล่ได้ตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการชั้นนั้นๆ แล้วจึงจะยอมให้เข้าสอบในการสอบไล่ของกรรมการ ในข้อนี้ที่ประชุมเห็นว่า ต้องเปลี่ยนใหม่ ในมาตรานี้ ตอนที่ ๓ กรรมการร่างกฎหมายได้เปลี่ยนแปลงคำเสียทั้งหมด แต่ถึงกระนั้นก็ดี ก็ยังขาดบุคคลที่ล้มละลาย ข้อนี้ทั้งข้อนายทรวงรับไปตกลงกับกรรมการร่างกฎหมาย

มาตรา ๑๒ “จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการชั้นหมู่
หนึ่งเป็นผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนฯ” พังคุดเหมือนว่าจะทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการชั้นอีกจำพวกหนึ่ง นอกจากกรรมการนี้ พระราช
ประสงค์นั้นจะให้กรรมการนี้เป็นผู้กำหนดการสอบไล่ นายจึงรับสั่งว่า สำหรับ
ชั้นนี้ควรจะเอาออกเสียเลย เหตุที่ไม่ก็ให้รวมเข้าไว้ในจำพวกหน้าที่ของ
กรรมการกลางนี้

มาตรา ๑๔ (๓) พระองค์เจ้าธานีทรงถามว่า คำว่า “เทคนิค”
หมายความว่าครุฑด้วยเหตุไฉน นายรับสั่งตอบว่า หมายถึงด้วยโดยตรง

มาตรา ๒๗ พระองค์เจ้าศุภโยคทรงเห็นว่า ในมาตรานี้ควรจะให้
เป็นประกาศต่างหาก เพราะหน้าที่การส่งนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือนไปศึกษาวิชา
ในเมืองต่างประเทศ ก็มีอยู่ข้อเดียวห้อยท้ายอยู่ ทั้งนี้ นายทรงรับไปประกาศ
กรรมการร่างกฎหมาย

สรุปรวมความตามที่ประชุมกันในวันนี้ กรรมการเห็นพร้อมกันว่า ร่าง
พระราชบัญญัติฉบับใหม่ที่กรมร่างกฎหมายได้เสนอขึ้นมา นั้น บางแห่งบางตอน
ยังไม่เป็นที่แจ่มแจ้งและพอใจ จำจะต้องแก้ไขหลายแห่ง และแก้ไขด้วยอุบาย
ใดก็ไม่ดีไปกว่าที่จะชี้แจงความประสงค์ต่อกรรมการร่างกฎหมาย จึงได้พร้อม
กันลงมติให้นายทรงรับภาระชี้แจงความประสงค์ของกรรมการคณะนี้ ในวันใด
วันหนึ่งก่อนเสด็จไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่หัวหิน เพื่อที่จะได้ทรงเสนอ
ร่างใหม่ที่ได้แก้ไขนั้นต่อกรรมการในวันประชุมหน้า คือ ประชุมครั้งที่ ๔
ณ วันจันทร์ ที่ ๙ เดือนนี้ เวลา ๓ นาฬิกาหลังเที่ยง ณ หอรัชฎาภิเษกพัฒนา.

เลิกประชุมเวลา ๔.๓๕ นาฬิกาหลังเที่ยง.

กรรมการกลางสำหรับรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๔

ประชุมที่หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๐

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกรัฐมนตรี
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ

หลวงสุขุมน้อยประคิษฐ เลขาธิการ.

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๓๕ นาฬิกาก่อนเที่ยง

๑. นายทรงเบิกประชุมว่า เนื่องจากการประชุมอภิรัฐมนตรี ที่ หัวหินเมื่อวันที่ ๖ เดือนนี้ ในตอนค่ำพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเลี้ยงแลทรงแจกหนังสือชื่อ "The Mechanism of the Modern State By John A.R. Marriott" ๒ เล่มจบ หนังสือนี้ นายทรงมีของพระองค์เองแล้ว จึงได้กราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานให้เป็นสิทธิแก่คณะกรรมการนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแล้ว จึงได้นำมามอบแก่กรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนในบัดนี้

๒. นายทรวงขอคำทักท้วงแก้ไขในรายงานการประชุมครั้งที่ ๓ ที่
เลขานุการได้ส่งไปถวายท่านกรรมการแล้วนั้น

ที่ประชุมเห็นชอบด้วยรายงานการประชุมฉบับนั้นแล้ว ไม่ขอแก้ไข

๓. อนุสนธิการประชุมครั้งที่แล้วมา นายทรวงขอรายงานว่า ได้เชิญ
กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ แล พระยามโนปกรณนิติธาดา กรรมการร่างกฎหมายมา
ปรึกษาเมื่อวันที่ ๔ เดือนนี้แล้ว ได้ทรงอธิบายร่างพระราชบัญญัติ บางมาตรา
ที่ยังเข้าใจผิดกันอยู่ ให้เป็นที่เข้าใจกันแจ่มแจ้งคงจะกล่าวเป็นเลาๆ ค่อยไปนี้

(๑) ประกาศตั้งตำแหน่ง แล นำที่ของกรรมการ ที่กรรมการร่าง
กฎหมายได้ร่างมาเป็นหมวดที่ ๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้ นายทรวงเห็นว่า ไม่
เหมาะ โดยอธิบายว่า พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนนี้ มิได้จบเพียงเท่านั้น
ยังมีต่อไปอีก คือ หมู่ความที่ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติราชการ แล วินัยของ
ข้าราชการพลเรือน เป็นต้น เพราะฉะนั้น ถ้าลงข้อความหมู่ที่ว่าด้วยการตั้ง
ตำแหน่ง แล นำที่ของกรรมการไว้ในหมวด ๒ แล้ว จะเป็นการขัดกันกับหมวด
ที่จะได้กระทำขึ้นต่อไป นายทรวงออกความเห็นให้ลงประกาศตั้งตำแหน่ง
แล นำที่ไว้ในตอนต้น พระยามโนปกรณตอบว่า ได้สำคัญว่าพระราชบัญญัตินี้
จบเพียงเท่านั้น จึงได้ลงข้อที่ว่าด้วยการรักษาพระราชบัญญัติไว้ข้างท้าย ตามแบบ
ที่ได้เคยปฏิบัติมาแล้วในการร่างพระราชบัญญัตินั้น แต่ในที่นี้เมื่อทราบความ
ประสงค์ดังนี้แล้ว จะได้รับไปพิจารณา แล ปรึกษาท่านกรรมการร่างกฎหมาย
อื่นๆ และร่างขึ้นมาเสนอใหม่ในวันจันทร์ที่ ๕ เดือนนี้

นายกได้รับสั่งตามความเห็นพระยามโนปกรณว่า การที่จะแยกประกาศ
ตั้งตำแหน่งไว้ต่างหากนั้น เห็นควรหฤๆไม่ พระยามโนปกรณไม่เห็นด้วย ว่า
ความธรรมเนียมแล้ว พระราชบัญญัติกับผู้รักษาต้องไปด้วยกัน

(๒) มาตรา ๕ ที่พระองค์เจ้าศุภโยคทักท้วงให้มีคำว่า “โดยมีตำแหน่งประจำการ” ทั้งร่างเดิมของเรา เพราะถ้าไม่มีคำนั้นแล้ว อาจหมายความว่าถึงลูกจ้างชั่วคราวก็เป็นได้นั้น พระยามโนปกรณตอบว่า ในมาตรานี้หมายความว่าถึงข้าราชการพลเรือนทั้งหมด ซึ่งรวมทั้งสามัญ วิสามัญ และพนักงาน

ส่วนคำว่า “กระทรวงกระลาโหมแล กระทรวงทหารเรือ” นั้น นายกขอเปลี่ยนแปลงเป็น “กระทรวงการทหาร” เพราะกระทรวงที่คิดว่าที่จะต้องระบุชื่อกระทรวง พระยามโนปกรณเห็นด้วยแล้ว

(๓) มาตรา ๗ ตอนที่ว่า “ข้าราชการประเภทนี้ ต้องอุทิศเวลาทั้งหมดของตนให้แก่ราชการ ไม่กระทำการในกิจธุระหากินอย่างอื่น” นั้น นายกทรงเห็นว่า ตอนนี้ควรจะบรรจุไว้ในภาคต่อไป ที่ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติของข้าราชการพลเรือน พระยามโนปกรณเห็นด้วย ส่วนตอนต้นนั้น นายกทรงทักว่า ได้ตัดคำว่า “ได้เลือกสรร แล ตั้งแต่งขึ้น” พระยามโนปกรณรับไปเติมให้

(๔) มาตรา ๘ ตอนที่ว่าด้วย “บำเหน็จ ฤ็า เบี้ยบำนาญตามพระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญ” นั้น นายกรับสั่งว่า พระราชบัญญัตินี้จะจัดทำขึ้นใหม่ แลจะได้ตัดคำว่า “เบี้ย” ออกเสีย พระยามโนปกรณจึงขอเปลี่ยนตอนนี้เป็นว่า “บำเหน็จฤ็าบำนาญตามพระราชบัญญัติซึ่งว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ”

(๕) มาตรา ๑๐ นายกทรงอธิบายว่า กรมร่างกฎหมายเข้าใจผิด ถ้าอ่านคุดตามมาตรานี้แล้ว คิดว่าเป็นว่าใคร ๆ ก็เข้าสอบเข้ารับราชการได้ มิได้จำกัดแต่ผู้ที่ต้องเรียนจบตามหลักสูตรที่กรมการนี้ได้กำหนดจึงจะเข้าสอบได้ นายกจึงทรงออกความเห็นให้เอาข้อ ๓ ของร่างเดิมมาใช้ แล ได้ปรึกษากันต่อไปว่า ในข้อ (๑) ควรจะลงไว้ว่า “เป็นไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๖”

หฤ “มีสัญชาติเป็นชาวสยาม” ได้ตกลงเอา “เป็นไทย” ข้อ (๓) ตามร่างใหม่นั้นนายทรงเห็นดีด้วยแล้ว แต่ไม่โปรดที่ว่า “จนถึงทำให้ไม่สมควรจะรับราชการ” พระยามโนปกรณ์ธิบายว่า การที่ได้ใส่ไว้เช่นนั้นก็เพราะว่า คนที่ทักอัยกัวันหนึ่งก็เป็นจำพวกที่นับว่าเป็นผู้มีกายพิการ แต่เขาอาจเป็นผู้สามารถในทางราชการก็ได้ เมื่อได้จรรยาอันโดยพิศดารแล้ว ตกกลงเป็นคักบที่ที่ว่า “จนถึงทำให้ไม่สมควรจะรับราชการ” นั้นออก แลเพิ่มคำว่า “ทุพพลภาพ” เข้าแก้บทว่า “มีกายพิการ” เพื่อแสดงว่าพิการถึงไม่มีกำลังทำงานได้

นายกรับสั่งต่อไปว่า ในที่นี้หาได้รวมผู้ที่ล้มละลายไว้ไม่ ควรเพิ่มบทแสดงข้อบกพร่องในความนับถือของผู้อื่น ให้ใช้ได้แก่คนล้มละลาย หฤ กินเหล้า กิดยาฝิ่นด้วย จึงตกลงเปลี่ยนข้อนี้ทั้งข้อเป็น “ไม่เป็นผู้มีกายพิการ ทุพพลภาพ หฤ จิตตพั่นเพื่อนไม่สมประกอบ หฤ ตั้งอยู่ในฐานะไม่เป็นที่นับถือของประมุขชน หฤ เป็นผู้มีสันดาน หฤ ธรรมะอันชั่ว” ส่วนข้อ ๔ นั้นให้เอาข้อ ง. ของร่างเดิมมาลงไว้

(๖) มาตรา ๑๒ นี้เป็นของเก่า ร่างไว้แต่ก่อนที่ได้ทรงพระราชวินิจฉัยให้มีกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ มาบัดนี้จึงดูเป็นว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่ง นอกจากกรรมการนี้ เพื่อจัดการสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน นายทรงเห็นว่า ควรคักมาตรานี้ออกเสีย แลให้เอาข้อความในมาตรานี้ไปไว้ในหน้าที่ของกรรมการนี้ ส่วนตอนท้ายที่ว่า “หลักสูตรแห่งการสอบไล่ นั้นต้องได้รับพระบรมราชานุมัติ” นั้น กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ แล พระยามโนปกรณ์ เห็นว่า ไม่ควรจะลงไว้ในพระราชบัญญัติ โดยกล่าววว่า ถ้าแม้กรรมการทำความเข้าใจกันเสียว่า เมื่อจะทำหลักสูตรอย่างไร

จำเป็นต้งนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ขอพระราชทานพระบรมราชานุมัติ ก็พออนายกทรงรับจะปลุกชากรรมกรรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนในชั้นนี้

(๗) มาตรา ๑๓ ตอนที่ว่า “เป็นบุคคลสมควรแก่ตำแหน่งในกระทรวงนั้นๆ” นายกได้ทรงขอเปลี่ยนเป็นว่า “เป็นบุคคลสมควรแก่นำที่ราชการนั้นๆ” เพราะถ้าใช้ศัพท์ ตำแหน่ง อาจจะไปเข้าใจว่า สอบได้วิชาสำหรับตำแหน่งนั้นตำแหน่งนี้

(๘) มาตรา ๑๔ กรมร่างกฎหมายได้ทักทอนที่ว่า “ถ้าเป็นบุคคลดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๐ ข้อ ๑, ๒, ๓” จึงได้เติมลงไปแล้วในที่นี้ ข้อ (๒) ว่าด้วยเนติบัณฑิตนั้น พระยามโนปกรณว่า การงานในศาลถ้าได้ผู้ที่เป็นเนติบัณฑิตก็ยิ่งดี จึงตกลงเปลี่ยนเป็นดังนี้ (๒) เนติบัณฑิตสมควรเข้ารับราชการในตำแหน่งในศาลซึ่งต้องใช้วิชากฎหมาย หฤฯ ในแพนกอัยการ ข้อ (๓) เปลี่ยนคำว่า “กรม” เป็น “ตำแหน่ง”

(๙) มาตรา ๑๖ พระยามโนปกรณตามว่า “ตำแหน่งซึ่งมียศเพียงรองอำมาตย์เอก” นั้น ตำแหน่งอะไรจึงจะเท่ากับรองอำมาตย์เอก เมื่อตั้งบัญญัติขึ้นมา ก็เลยพากพิงไปถึงมาตรา ๑๘ ซึ่งว่าด้วยการเลื่อนชั้น จึงได้ตกลงกันว่า การเทียบชั้นยศ กับ ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ใช้ตามตารางเทียบซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราวๆ มาตรา ๑๘ นี้ พระยามโนปกรณรับไปพิจารณา แล ร่างมาถวายใหม่

(๑๐) ได้ปลุกษาข้อความเบ็ดเตล็ดโดยมากในเรื่องภาษา แล คำที่เหมาะสมสำหรับใช้

๔. บัณฑิตพระยามโนปกรณได้นำร่างพระราชบัญญัติ ที่ได้แก้ไขใหม่มาถวายนายก และนายกได้รับสั่งให้เลขาธิการส่งไปถวายท่านกรรมการแต่เมื่อวานนี้แล้ว จึงขอปลุกษาค่ายร่างฉบับใหม่นี้

(๑) ในขั้นต้นขอให้กรรมการช่วยกันสังเกตว่า กรมร่างกฎหมายได้ละทิ้งข้อหนึ่งข้อใดตามร่างเดิมของเราเหตุใด

(๒) มาตรา ๕ ตอนที่ว่า “ซึ่งมิใช่ทหารด้วย” นั้น นายกรับสั่งถามว่า จะเป็นการติดขัดอย่างไรบ้าง เพราะสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ได้เคยรับสั่งถึงพวกผู้ช่วยพลรบ ๆ แต่ในที่นี้ทั้งกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ แล พระยามโนปกรณอ้างว่า เขาหมายความว่า non-military ที่ประชุมลงความเห็นให้เอาไว้ดังร่างนี้ ถ้าสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ทรงทักท้วงประการใด จึงค่อยพิจารณาต่อไป

(๓) นายกรับสั่งว่า คราวนี้กรมร่างกฎหมายได้ไปแบ่งเป็นภาคเป็นหมวด เหมาะก็มาก ภาค ๑ กล่าวถึงกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ ภาค ๒ ประเภทข้าราชการพลเรือน ที่ประชุมเห็นชอบด้วยการแบ่งตั้งนี้แล้ว

(๔) มาตรา ๖ คำว่า “ให้มีกรรมการหมู่หนึ่ง คือ เสนาบดีกระทรวงพระคลัง ฯลฯ” นั้น นายกรอธิบายว่า กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงอ้างว่าเป็นสำนวนที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงใช้ ส่วนในร่างเดิมเคยใช้ว่าให้มีกรรมการคณะหนึ่ง พระองค์เจ้าธานีรับสั่งว่า คำว่า “คณะ” นั้น กรรมการร่างกฎหมายเองก็นำมาใช้ในมาตรา ๑๐ ตอนท้าย จึงทรงขอแก้เป็น “ให้มีกรรมการคณะหนึ่งประกอบขึ้นด้วย เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ฯลฯ” ที่ได้แก้ที่ประชุมเห็นชอบด้วยแล้ว

(๕) มาตรา ๘ นายทรงชี้แจงว่า การที่มีมาตรา ๘ นี้ ให้ผลที่ว่าการคณะกรรมการนี้มีสิทธิที่จะตั้งตำแหน่งประจำคณะกรรมการได้ ไม่จำเป็นต้องมีข้าราชการในกระทรวงใดมาทำหน้าที่เลขานุการโดยไม่มีอัตราเงินเดือนเหมือนเช่นทำอยู่บัดนี้ เมื่อการเป็นดังนี้แล้ว ถ้าจะเพิ่มเติมในข้อนี้ว่า ให้มี Staff ของกรรมการนี้ด้วยจะดีขึ้นกระมัง เพราะการงานของคณะกรรมการนี้ ก็คงจะไม่ค่อย ในเวลานี้ต้องอาศัยคนในกระทรวงพระคลัง จึงได้ทำงานไปได้ พระองค์เจ้าศุภโยค ไม่เห็นพ้องด้วย โดยรับสั่งว่า ตามคำริห์ของกระทรวงพระคลังว่า ไม่ชอบให้กำหนดตำแหน่งลงในกฎหมาย ข้อนี้จึงเป็นอันตกลงไว้ตามเดิม

(๖) มาตรา ๙ ใ้กล่าวเป็นลำดับที่ แต่พระองค์เจ้าไตรทศ ทรงทักคำที่ว่า “จัดการเลือก แล ส่งนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือนไปศึกษาวิชาในต่างประเทศ” ว่ามิได้รวมการดูแลการเล่าเรียน แล ทุกข์สุขของนักเรียนอยู่ด้วย พระราชโองการนั้นไม่แต่ให้จัดส่ง ให้กรรมการนี้จัดการดูแลนักเรียนโดยตลอด นายจึงทรงขอเปลี่ยนเป็นว่า “จัดการศึกษาของนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือนที่ส่งไปเล่าเรียนในเมืองต่างประเทศ”

(๗) มาตรา ๑๗ กรมร่างกฎหมายได้เปลี่ยนจากคำว่า “ต้องนำหลักฐานมาแสดงว่า” เป็น “ต้องแสดงให้เป็นที่พอใจกรรมการ” โดยอ้างว่า ในเมืองไทยยังมีได้ให้หลักฐานเช่นใบบอกวันเกิด ฯลฯ ที่จะได้นำมาแสดงว่าอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี ฯลฯ ในมาตรานี้ ข้อ (๑) ที่ว่า “เป็นไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๖” นั้น พระองค์เจ้าไตรทศ รับสั่งว่า ผูกมัดเกินไป บิการมาดาเป็นฝรั่ง บุตรซึ่งเกิดในเมืองไทย นับเป็นไทยตามพระราชบัญญัตินี้ บัญชีมีอยู่ว่า จะพอใจรับคนประเภทนี้เข้าทำราชการหฤฯไม่ ยังไม่เป็น

การแน่ว่า จะควรรำจัดสัญญาชาติผู้สมัครรับราชการลงเพียงไร จึงอยากให้อ่าง
บหนักงไว้กว้างๆ ไปพลงก่อน ที่ประชุมจึงได้แก่เป็น “มีสัญญาชาติเป็นชาว
สยาม” ความจริงถ้าแม่มีปัญหาเกิดขึ้นในเรื่องนี้ เราก็คงต้องดำเนินตามพระราช
บัญญัติสัญญาชาติ ๒๔๕๖ นั้นเอง แต่ขอศึกษาการไปให้รู้เรื่องต้องแท้แล้ว จึง
จะกำหนดการลงให้แน่นอน นายทรงรับข้อนี้ไปปดุกษากรรมร่างกฎหมายอีก
ครั้งหนึ่ง

ในข้อ (๓) ที่ว่า “และไม่เป็นผู้มีสันตทานหรือธรรมะอันชั่ว” นั้น คำ
ว่าธรรมะ เราเข้าใจกันว่าเป็นของดีเสมอ เพราะฉะนั้นธรรมะอันชั่วจึงฟังแปลก
หอยู่ จึงได้แก่เข้าหาคำเดิมของกรรมการคณะนี้ว่า “และไม่เป็นผู้บกพร่องใน
ศีลธรรมอันดี”

ตอนที่ว่า “หรืออยู่ในฐานะ” นายทรงขอเติมคำว่า “ตั้ง” เป็น
“หรือตั้งอยู่ในฐานะ” ตอนที่ว่า “ประชุมชน” พระองค์เจ้าธานีทรงขอแก่เป็น
“คนทั่วไป”

(๔) มาตรา ๑๘ ตอนสุดท้ายที่ว่า “หลักสูตรแห่งการสอบไล่นี้ ต้อง
ได้รับพระบรมราชานุมัติ” นั้น ที่ประชุมเห็นควรตัดออกทั้งตอน ตามคำ
แนะนำของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ แล พระยามโนปกรณ แต่จะได้กราบบังคมทูล
ว่า ในเรื่องนี้ จะได้นำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
ทุกคราวไป

(๕) มาตรา ๒๖ คำว่า “หรือเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ
ซึ่งกรม แล กระทรวงผู้จ้าง ได้ตกลงกับกระทรวงพระคลัง ฯ ฯลฯ” นั้น ขอ

ตัดคำว่า “ข้อบังคับ” ออก เพราะการตกลงกันเฉพาะกระทรวงครั้งนี้ บางทีจะไม่ทำขึ้นเป็นข้อบังคับเลย จะมีแต่โน้ตข้อตกลงก็พอ

ตามที่ได้แก้ไขขึ้นใหม่นี้ นายทรวงรับไปปรึกษากับกรมร่างกฎหมายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อตกลงกันแล้วก็จะได้ให้ทางกรมร่างกฎหมายนำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาต่อไปตามระเบียบ ส่วนทางคณะกรรมการนี้จะได้ถวายรายงานการประชุม ๔ ครั้ง และร่างประกาศพระบรมราชโองการตั้งตัวกรรมการ.

เลิกประชุมเวลา ๑.๔๐ นาฬิกาหลังเที่ยง.

หน้าว่าง

ร่าง

ประกาศพระบรมราชโองการตั้งตำแหน่งกรรมการ

รักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งให้ประกาศทราบทั่วกันว่า

ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งกำหนดให้มีกรรมการเป็นผู้รักษา บัดนี้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งคณะกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้นขึ้น ดังนี้

๑. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วยช่วยกรรมการ ซึ่งจะได้ทรงตั้งโดยตำแหน่ง ๓ คน คือ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ แลกรรมการซึ่งจะได้ทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒิอีก ๒ คน รวมเป็น ๕

๒. กรรมการโดยตำแหน่งนั้น ให้รับราชการในคณะกรรมการนี้ตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่ง กรรมการอีก ๒ คน นั้น ให้มีกำหนดเวลาในคณะกรรมการคนละ ๒ ปี แต่เมื่อครบกำหนดคราวหนึ่งแล้ว ถ้าทรงพระราชดำริเห็นว่า คนไหนควรจะคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปอีกคราวหนึ่ง ฤ็ หลายคราว ก็ทรงตั้งต่อได้

๓. ในกรรมการทั้ง ๕ นี้ จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายกคนหนึ่ง

๔. นอกจากกรรมการทั้ง ๕ นี้ ให้มีเลขานุการของคณะกรรมการ
คนหนึ่ง

๕. นำที่ของกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น ให้เป็น
ผู้รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน แล จัดการส่งนักเรียนหลวง
ฝ่ายพลเรือนไปศึกษาในเมืองต่างประเทศ และให้มีอำนาจออกกฎข้อบังคับ
สำหรับดำเนินการตามหน้าที่นั้นทุกประการ

๖. ในกรณีที่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ คณะกรรมการจะเชิญเจ้า
กระทรวงทบวงกรมมาปรึกษาหาฤกษ์ดี จะเรียกคำชี้แจงก็ดี จะตรวจทำเนียบ
ระเบียบการ แล ทะเบียนบัญชี หฤฯ เอกสารอย่างใด เพื่อรู้ข้อราชการในหน้าที่
ของกรรมการก็ดี จะเรียกผู้เกี่ยวข้องมาอันมีตำแหน่งอยู่ในราชการ หฤฯ เป็นบุคคล
ภายนอกมาช่วยเหลือในหน้าที่ราชการของกรรมการก็ดี บรรดาการที่กล่าวมานั้น
ให้อยู่ในอำนาจ แล นำที่ของคณะกรรมการจะทำได้

๗. ในปลายปี ๑ ๆ ให้กรรมการทำรายงานกราบบังคมทูลพระกรุณา
แสดงผลแห่งราชการที่ได้ดำเนินไปในปีที่ล่วงมานั้น.

ประกาศมา ณ วันที่.....พุทธศักราช ๒๔.....

ร่าง
ประกาศตั้งกรรมการรักษาระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการในคณะกรรมการ
รักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน ดังต่อไปนี้

๑ มหาอำมาตย์เอก พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เป็น
นายกกรรมการ

๒ นายพลเอก สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสพบุรีราเมศวร
เป็นกรรมการสามัญ

๓ มหาอำมาตย์เอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม เสนาบดี
กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

๔ มหาอำมาตย์เอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์
เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

๕ มหาอำมาตย์เอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต เสนาบดี
กระทรวงธรรมการ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง.

ประกาศมา ณ วันที่

พระพุทธศักราช

หน้าว่าง

รายงานเสนาบดีสภา

ที่ ๓๙/๒๔๗๐

วันจันทร์ที่ ๒๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๐

ว ล ๖

ว ล ๖

ว ล ๖

๒) ร่างพระราช
บัญญัติ
ข้าราชการ
พลเรือน

ผู้ทรงเป็นประธานมีรับสั่งว่า ที่ประชุมจะมีความ
เห็นเป็นอย่างไรก็ให้แสดงมา

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ กราบทูลว่าเรื่อง
หลักสูตรสอบไล่แก่ความในร่างให้สั้นลงก็อยู่แล้ว แต่
เสมือนจะนับว่าเป็นชั้นราชบุรุษๆไม่. ที่เปิดทางไว้ใน
มาตรา ๒๐ ให้ผู้มีวิชาเทคนิคไม่ต้องสอบไล่ก็ดีแล้ว
อนึ่งข้าราชการรัฐพาณิชย์จะมีบำเหน็จบำนาญๆไม่ ทรง
เห็นว่าเมื่อยังไม่ตกลงกันในเรื่อง provident fund ก็
ควรได้รับบำเหน็จบำนาญ.

กรมพระจันทบุรี ฯ ทรงตอบว่า เสมียนเป็น
ราชบุรุษ ผู้มีวิชาเทคนิคนั้นก็เว้นไม่ต้องสอบตาม
ความในมาตรา ๒๐ แล้ว ส่วนเรื่อง provident fund
นั้นควรส่งมาให้พิจารณาต่อไป ในระหว่างนี้ข้าราชการ
รัฐพาณิชย์ก็คงได้รับบำเหน็จๆบำนาญ.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ รับสั่งว่า ตาม
ที่เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงปรารภนั้นก็เกี่ยวกับ
ทางบังคับบัญชาของกระทรวงนั้น ราชการทหารไม่เกี่ยว

ข้อยกเว้นพระราชบัญญัตินั้นมากนัก ที่จะทรงทักท้วงนั้น ก็ทรงนึกถึง policy ของรัฐบาลในการออกพระราชบัญญัติเป็นสำคัญ.

ร่างนกรรมการมีประสงค์จะออกเป็นส่วนเดียวก่อน และจะมีภาคอื่นๆ ต่อไปอีก ทรงพระดำริว่าถ้าออกไป ส่วนเดียวครั้งนี้ประชาชนจะไม่เข้าใจกัน แม้กรมร่าง กฎหมายเองก็เข้าใจว่าจะมีแต่เท่านั้น เมื่อออกไปอย่างนี้ แล้วสาธารณชนอาจมี criticism ว่าพระราชบัญญัตินี้มี แต่เท่านั้นเองๆ ยังมีเรื่องอื่นๆ ที่ยังไม่ได้วางไว้อีกมาก เพราะฉะนั้นจะรีบคว่นออกไปทำไมกัน ที่จะออกไปนั้น มีแต่ qualification อย่างเดียว กรรมการยังจะต้อง จัดการวางหลักสูตรสอบไล่อีก อาจไม่ operate ได้ทันที และจักต้องเลื่อนการใช้พระราชบัญญัติออกไปอีก ไม่ เป็นการรุดตงามนัก ทรงเห็นว่าทำเสียให้พริ้วพร้อมแล้ว จึงออกไม่ได้ๆ เพราะว่าในเวลาหนึ่งก็แทบไม่มีตำแหน่ง ว่าง ผู้จะเข้าใหม่ก็เข้ายากอยู่แล้ว

เข้าพระหฤทัยว่าที่มีมูลจะออกเร็ววันนั้น เพราะ เหตุว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า ควรจะจัดการเรื่อง civil service ถ้ามีได้ก็เป็น การรุดตงามกับพระเกียรติยศ และอีกประการหนึ่ง ที่มีมูลว่า จะออกในปีนั้นนี้ เพราะว่าได้มีพระราชดำรัสเมื่องาน นั้ตรมมกลว่าจะออกพระราชบัญญัตินี้ ในครั้งนั้นคงเข้า

พระราชหฤทัยว่าจะไม่ชักช้านักที่จะออกทั้งหมด แต่จนบัดนี้ก็ยังไม่ได้ออก หนังสือพิมพ์ได้กล่าวว่า เสนาบดีทำให้พระราชดำรัสนั้นเป็นหมัน โดยเหตุฉนั้นทรงขอให้ที่ประชุมตรีตรองดูว่าที่จะรีบออกไป ผลที่จะได้และเสียจะหักทานกันฤไม่ ถ้าฝ่ายมากเห็นควรออกไปก่อนก็จะทรงยอมตามความเห็นฝ่ายมาก ถ้าแม้ว่าจะออกไปส่วนหนึ่งเช่นนี้ก่อน ขอให้มีความในพระราชปรารภว่า ยังมีภาคอื่น ๆ ต่อไป ถ้าจะยังไม่ออกควรส่งร่างนี้ให้สภากรรมการองคมนตรีถวายความเห็นเสียด้วย ระวังนักรรณการร่างกฎหมายทำเป็นส่วน ๆ ไป

กรมพระจันทบุรี ฯ ทรงตอบว่า ทรงเห็นว่าจำเป็นต้องออกไปอย่างนี้ก่อน โดยเหตุที่มีพระราชดำรัสไว้ว่าจะออกพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนในปีนี้ และได้มีพระบรมราชโองการให้ส่งเรื่องไปยังกรมร่างกฎหมายรวมเป็นร่างขึ้น เข้าพระราชหฤทัยดีแล้วว่าพระราชบัญญัติยังไม่บริบูรณ์ ยังมีภาคอื่น ๆ ต่อไป และเรื่องนี้ได้นำเสนอเสนาบดีสภาแล้ว เสนาบดีก็ทราบว่ายังไม่บริบูรณ์ ส่วนที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติ นั้น ทรงสำเนียงว่าจะทำได้ แม้ในเวลานี้เมื่อรวบรวมภาคนี้แล้วก็ยังได้วางระเบียบและหลักสูตร ขาดแต่ยังไม่ได้ส่งให้กรรมการเท่านั้น ส่วนข้อที่ว่าควรออกทีเดียวให้บริบูรณ์นั้น ทรงเชื่อว่า ทำไม่ได้ทั้งในปีนี้ ภาคอื่น ๆ นั้นก็ทรงสงสัยว่าจะรวมให้ออกพร้อมกันไม่ได้

ถ้าออกไปจกต้องมี amendment เรื่อยไป จึงใช้คำใน มาตรา ๒๖ ให้อ้างถึงข้อบังคับและอื่น ๆ สิ่งที่จะบัญญัติ ขึ้นใหม่ก็จกได้ลงไว้ในข้อบังคับนั้น ๆ ยังไม่แน่พระทัยว่าจะแล้วได้ในปีไร เมื่อไร.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ที่ ทรงเห็นว่าควรออกพร้อมกันนั้น ไม่ได้หมายความว่า จะให้ออกในปีนี้ ข้อที่ว่าตกลงในเสนาบดีสภาแล้วให้ ส่งกรมร่างกฎหมายร่างเป็นพระราชบัญญัติขึ้น ประหนึ่ง ว่าได้ทรงฝ่าฝืน resolution ของที่ประชุมนั้น ความจริง ทรงนึกขึ้นได้ภายหลังถึง impression อันไม่ดีที่จะมีขึ้นได้ จึงยกปัญหาขอให้ reconsider เท่านั้น ถ้าแม้ว่าออก ฉบับนี้ไปก่อนและภาคอื่นๆ ไปออก ๑๐ ปีภายหลัง จะ น่าเกลียดมาก ถ้ากรรมการจะทำให้เสร็จภายในปีหนึ่งก็ ควรทำเสีย ไม่ทรงเห็นว่าจะมี physical impossibility ที่จะออกไม่ได้ภายในปี ๑ ที่ว่าจะต้องมี amendment เรื่อย ไปนั้นพระราชบัญญัติใด ๆ ก็ต้องมี amendment เสมอ ไป.

กรมพระดำรงฯ กราบทูลว่า เรื่องนี้ทรงรู้สึกว่ามี ความรับผิดชอบอยู่มาก เพราะว่าได้ทรงมอบหมายไว้ และได้มีพระราชดำรัสว่าจะออกในปีนี้แล้ว ถ้าออกได้ก็ เป็นการรุดงามแก่พระเกียรติยศ จะออกแต่ส่วนหนึ่ง

อย่างนี้ไม่ทรงเห็นว่ามีโทษ ทรงเห็นว่ามีคุณ ก็กิจการ
ที่จะต้องรอฟรราชบัญญัตินี้ ก็มีเรื่องส่งนักเรียนไปนอก
ระเบียบจ่ายเงินและตั้งหลักสูตรสอบได้ ซึ่งมีทางแก้ไข
ได้ มีผู้ใหญ่รับผิดชอบที่จะแก้ไขอยู่แล้วซึ่งเป็นข้อสำคัญ
เพราะฉะนั้นทรงเห็นควรออกไปส่วนหนึ่งก่อนได้.

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ กราบทูลตอบผู้ทรง
เป็นประธานว่าเห็นควรออกก่อนได้.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่าที่จะออกให้
บริบูรณ์นั้นคงไม่ได้ ออกเป็นตอนๆก็แล้ว.

ฝ่ายมากเห็นควรออกพระราชบัญญัติภาคนี้ไปก่อน
ผู้ทรงเป็นประธานทรงอนุมัติให้เป็นไปตามนั้น.

กรมพระจันทบุรีฯ รับสั่งว่า พระราชปรารภใน
พระราชบัญญัตินี้กรมร่างกฎหมายทั้งวางไว้ แต่มีร่าง
อยู่ในระเบียบที่ทูลเกล้าฯ ถวายมาก่อนแล้ว ถ้าจะ
ใช้ตามนั้นก็ได้ ทรงขอคัดวรรคกันออก และแก้ความ
ตอนท้ายว่า “จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา
พระราชบัญญัติขึ้นไว้เป็นภาคต้นตั้งต่อไปนี้.”

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบทูลว่า
เมื่อตกลงกันจะออกเป็นส่วนหนึ่งไปก่อนแล้ว ต้องขอ
แก้ความที่สงสัยและสอบถามความเข้าใจบางแห่ง.

มาตรา ๕ คำว่า “กระทรวงการทหารซึ่งมิใช่ทหารด้วย” นั้นจะแก้เป็นใจความว่า “ข้าราชการพลเรือนที่รับราชการในกระทรวงการทหาร” ได้ฤกษ์ไม่

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงตอบว่า ข้อนี้พระยามโนปกรณัมฯ ชี้แจงว่าหมายความถึง non-military เท่านั้น

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ผู้ที่เป็น non-military ก็หมายความว่า civil official นั้นเอง กลับคำเสียเท่านั้น เพราะฉะนั้นถ้าตัดคำว่า “ซึ่งมิใช่ทหาร” ออกให้อ่านว่า “ให้รวมทั้งข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหารด้วย” ก็พอแล้ว.

ที่ประชุมเห็นชอบด้วยตามนี้.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ตามความในมาตรา ๖ ว่ามีกรรมการ ex-officio โดยตำแหน่งกรรมการ ๑ และทรงเลือกตั้งกรรมการ ๑ นั้น ถ้ามี decision ในการใด decision นั้นเป็นของกรรมการคนเดียว ฤกษ์ เป็นของคณะ.

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงตอบว่า มีการบางอย่างเช่นเดือนขึ้นเงินเดือน ถ้ากรรมการต้องนั่งเสมอไปสำหรับตอบปัญหาที่ทำไปไม่ได้ ถ้าจะปรึกษาเรื่องเงิน

เดือนแล้ว ก็ให้เสนาบดีคลังฯ วินิจฉัย แต่การสอบ qualification ต้องเสนอกรรมการฯ ทำ decision แล้ว ก็ให้เสนาบดีธรรมการรับไป ฤๅตั้งอนุกรรมการตรวจสอบ ซึ่งยังคิดกันอยู่.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่าถ้า มอบให้คนๆ เดียวทำ decision แล้ว ไม่ทรงเห็นด้วย กรรมการโดยตำแหน่งเป็นแต่ reference เท่านั้น

กรมพระตำรวจฯ รับสั่งว่า กรรมการที่ตั้งขึ้นนี้มี ประสงค์จะอำนวยความสะดวกตามพระราชบัญญัติ จะไม่ impair individual decision ของเสนาบดีนั้นๆ เพราะว่าการ บังคับบัญชาเป็นหลักอยู่ที่ข้อบังคับของกระทรวง ซึ่งเป็น นานาที่ของกระทรวงไหนทำ กระทรวงนั้นก็ทำไป แต่ กรรมการมี discretion ยกตัวอย่าง เช่น กระทรวง ธรรมการคิดหลักสูตรขึ้น กรรมการเห็นชอบแล้ว ก็เป็น ข้อบังคับ ใครจะสอบได้ฤๅไม่ขึ้นอยู่กับกระทรวง ธรรมการ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า decision ของกรรมการจะมีหลักวางไว้อย่างไร? สำหรับ นักเรียนต่างประเทศจะ refer ไปอย่างไร อนึ่งกระทรวง การต่างประเทศมีข้าราชการน้อยที่สุด แต่เสนาบดีเป็น กรรมการ เจ้ากระทรวงที่มีข้าราชการมาก ไม่อยู่ใน กรรมการนี้โดยตำแหน่ง ไม่มีเสนาบดีที่จะรักษา

interest ของ service คนภายนอกที่จะทำ criticism
นั้น อาจถามว่า ทำไมเสนอบทว่าการต่างประเทศจึง
อยู่ในกรรมการ

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงตอบว่า ถ้าทำ decision
ผิดหลักดี appeal ได้ การส่งนักเรียนไปเรียน subject
อะไรนั้นเป็น decision ของกระทรวงธรรมการ แต่ถ้า
นักเรียนไปตกทุกข์ได้ยากในเมืองนอกแล้ว ก็ refer
ถึงเสนอบทว่าการต่างประเทศ ส่วนกระทรวงที่มี
ข้าราชการมากนั้น ก็มีเสนอบทกระทรวงมหาดไทย
อยู่ในกรรมการแล้ว เรื่องตั้งกรรมการนี้ได้เปรียบกับ
แบบของอังกฤษ interest ของข้าราชการพลเรือนของ
เขานั้น อยู่กับ treasury ทรงเห็นว่ากระทรวงพระคลังฯ
นั้น well-represented ในเรื่องนี้ ยังไม่ทรงเห็นว่า
interest ของข้าราชการนั้นจะมีอะไรอีก.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า
เสนอบทกระทรวงมหาดไทยอยู่ในกรรมการจริง แต่ไม่
ใช่โดยตำแหน่ง เมืองไทยติดกับประเทศอังกฤษ ทรง
เห็นว่า กระทรวงพระคลังฯ มีแต่คัด interest ของ
ข้าราชการเท่านั้น.

กรมพระดำรงฯ ทรงเห็นว่า บัญชาอยู่ที่ให้
เปลี่ยนเสนอบทว่าการต่างประเทศเป็นผู้ทรงเลือกตั้ง

และให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นกรรมการ โดย
ตำแหน่ง.

เสนาบดีต่างประเทศกราบทูลว่า การที่ทรงตั้งให้
เป็นกรรมการนั้น เพราะว่าโปรดเกล้าฯ ให้จัดการเรื่อง
ส่งนักเรียนไปต่างประเทศ ถ้าพูดตามแบบ Civil Service
ของอังกฤษแล้ว กรรมการของเขาเป็นคนที่ไม่เกี่ยวข้อง
ด้วยเลย.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ไม่
ได้ทรงชักข้อในข้อนี้เลย ทรงสอบถามเพื่อเข้าพระทัย
โดยแจ่มแจ้งเท่านั้น.

มาตรา ๑๔ ว่าด้วยข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น
ทรงเข้าพระทัยว่า ไม่กินความถึงผู้ที่ได้รับราชการอยู่ก่อน.

กรมพระจันทบุรีฯ ทูลตอบว่า ข้าราชการที่รับ
ราชการอยู่ในปัจจุบันอยู่ในมาตรา ๔ แล้ว.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า
มาตรา ๔ กินความถึงข้าราชการทั่วไป มาตรา ๑๔ อ่าง
แต่ประเภทสามัญเท่านั้น เห็นควรแก้มาตรา ๔ ให้
หมายความว่า ผู้ที่รับราชการอยู่ก่อนไม่ต้องสอบไล่ใหม่
ถ้าชอบเช่นนั้นแล้ว ขอแก้เติมความในมาตรา ๔ ดังนี้
“และให้นุโลมเข้าในประเภทข้าราชการพลเรือนตาม
พระราชบัญญัตินี้โดยลักษณะของตำแหน่งและยศ”

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงเห็นชอบด้วย ผู้ทรงเป็น
ประธานมีรับสั่งว่าให้ตกลงตามนี้.

สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า
มาตรา ๑๕ นั้นเอายศเป็นที่ตั้ง ยศเป็นแต่เกณฑ์เทียบ
การสอบไล่สำหรับตำแหน่งต่างหาก ทรงพระคำริว่า
ควรเอาตำแหน่งเป็นที่ตั้ง เพราะว่าตำแหน่งเป็นราคา
เงินเคียน ขึ้นตำแหน่งแล้วให้ยศภายหลังจะดีกว่า
เพราะฉะนั้น ควรเพิ่มความในมาตรา ๑๕ (๑) ขึ้น
สัญญาบัตรว่า ฤฯ มีตำแหน่งเทียบยศชั้นรองอำมาตย์ตรี
ขึ้นไป

หนึ่งชั้น ราชบุรุษ นั้นเสมียนเงินเคียน ๒๐ บาท
เป็นราชบุรุษด้วยฤฯ ทรงเห็นควรแก้มาตรา ๑๕ (๒)
ว่า ชั้นราชบุรุษได้แก่ ข้าราชการซึ่งมียศถึงชั้นราชบุรุษ
ฤฯ มีตำแหน่งเทียบชั้นราชบุรุษ”

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ กราบทูลว่า.....*
probation และมีเสมียนสถานที่ต้องเรียน.....
วิชาเทคนิคด้วย ก็ไม่ควรสอบไล่.....

กรมพระดำรงฯ ทรงเห็นว่า.....
การขึ้นเสมียนและสอบความรู้ได้ขนาด.....
เป็นสำคัญ ที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรง
แก้หนักแล้ว.

* .....ตอนนี้ต้นฉบับขาดหายไป

กรมพระจันทบุรีฯ รับสั่งว่า ไม่ทรงขัดข้องถ้า
สอบได้ ตำแหน่งเงินเดือนชั้นรองอำมาตย์เอก แต่มียศ
เพียงรองอำมาตย์โทก็ได้ แต่ให้เข้าสมาคมตำแหน่งรอง
อำมาตย์เอก

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า เพื่อ
ไม่ให้แย้งกันในระหว่าง transition period ควรเพิ่มความ
อิกวรรค ๑ ในมาตรา ๑๕ นั้นว่า “ข้าราชการซึ่งยศและ
ตำแหน่งเทียบไม่ตรงกัน ให้ถือข้างฝ่ายสูงเป็นหลัก”

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงเห็นว่า เขาเป็นเข้าใจกัน
เองดีกว่าเติมลงไป.

ผู้ทรงเป็นประธานมีรับสั่งว่า เขาเป็นไม่ต้องเติม
ความนั้น

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า คำ
ว่า “สิทธิ” ในมาตรา ๑๖ นั้น เป็นสิทธิที่ไม่มีใคร
ตัดเขาได้ ทรงเห็นควรตัดคำนั้นออกเสีย และเพื่อตัด
เงินได้ควรเพิ่มความว่า “และตามระเบียบของกระทรวง
ฤาการที่รับราชการ.” ในวรรคท้ายของมาตรา^๕นั้นก็มีคำ
ว่า “สิทธิ” อีก ซึ่งขัดกับ spirit ของพระราชบัญญัติ
เบี้ยบำนาญ ทรงเห็นควรกล่าวรวมว่า “มีทางจะได้รับ
พระราชทานบำเหน็จบำนาญตามระเบียบแห่งกฎหมาย
ฤาการระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังฯ”

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย ผู้ทรงเป็นประธานโปรด
ให้ตกลงตามนี้.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ รับสั่งว่า
ความในมาตรา ๑๗ (๓) เข้าพระหฤทัยว่ากรรมการไม่
ต้องการให้หมายความถึงล้มละลาย การเสพยาสุรา ทิถุฉิน
เป็นการบกพร่องในศีลธรรมอันดีฤ็ไม่ qualification นี้
สำคัญมาก เช่นมีหนี้สินพันตัว เพราะฉะนั้นทรงพระดำริ
เห็นควรแก้ความว่า “ตั้งอยู่ในฐานะไม่เป็นหนี้”
เป็น “หรือเป็นคนมีหนี้สินพันตัว”

กรมพระดำรง ฯ ทรงเห็นว่าแก้เช่นนั้นดีแล้ว

ราชเลขาธิการกราบทูลตอบผู้ทรงเป็นประธานว่า
คำว่า “สินพันตัว” นั้น ไม่จำเป็นต้องล้มละลาย ใช้
คำเช่นนั้นดีแล้ว

ผู้ทรงเป็นประธานมีรับสั่งให้ตกลงแก้ตามนี้

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ รับสั่งว่า
มาตรา ๑๘ ว่าด้วยสอบไล่แข่งขันนั้นเข้าพระหฤทัยแล้ว
แต่ใคร่ถามว่า ข้าราชการชั้นราชบุรุษ ซึ่งตาม career
เขาอาจขึ้นเป็นชั้นสัญญาบัตรได้ ถ้าส่งไปสอบไล่สำหรับ
เลื่อนตำแหน่ง ไล่ได้ที ๑ แล้วก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้ามีคน
เข้าใหม่มาไล่ด้วย ราชบุรุษคนนั้นสอบไล่ไม่ได้ที ๑ และ
ในกระทรวงมีอยู่ตำแหน่งเดียว มิจำเป็นต้องรับคนใหม่

และราชบุรุษคนนั้นก็ไม่มีโอกาสจะไต่เลื่อนตำแหน่ง
ทรงเห็นว่าความจริงคนเคยใช้อยู่แล้วนั้นมีความชำนาญ
และอาจใช้ได้ดีกว่าคนเข้าใหม่.

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงตอบว่า ไต่กะไว้ว่าจะมี
การสอบไล่ปีละครั้ง กรรมการมีหนังสือไปทุกกระทรวง
ว่าจะบรรจุคนชั้นนั้นๆ เท่าไร เมื่อได้จำนวนแล้ว ก็
สอบทีเดียว เลือกผู้ที่สอบได้ที่ ๑, ๒, ๓, จนครบ
จำนวน แล้วเชิญเจ้ากระทรวงมาปรึกษาอีกว่าจะรับไว้
ๆไม่ สมมติว่ากระทรวงพาณิชย์ฯ ต้องการ ๑ คน
ต่างประเทศ ๑ คน และกระลาโหม ๑ คน มีคนเข้าได้
๑๐๐ คน ก็รับได้แต่ ๓ คนเท่านั้น การสอบไล่แข่งขัน
นั้นต้องการหลักแหลม พิจารณาญาณ

กรมพระตำรงฯ รับสั่งว่า หลักแห่งสอบไล่แข่งขัน
มีทั้งได้และเสีย เจ้ากระทรวงเป็นผู้รับผิดชอบ ควร
แบ่งให้ได้รับคนที่มีความรู้และคนดีด้วย ควรขยายให้
กรรมการปรึกษากับเจ้ากระทรวง เช่น ราชบุรุษ
๒ คนๆ ๑ สอบไล่ได้ที่ ๑ แต่ไม่คุ้นเคยกับราชการ แต่
อีกคนหนึ่งเคยใช้อยู่ในกระทรวงแล้วสอบไล่ไม่ได้ที่ ๑
จะ impose ให้เจ้ากระทรวงรับคนที่ไม่เคยใช้ครั้งนั้นๆ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่าตาม
ที่กรมพระจันทบุรีฯ ทรงอธิบายนั้น ก็แปลว่า impose

ให้เจ้ากระทรวงรับคนที่ไม่เคยใช้ ถ้าคนที่เคยใช้และ
ชำนาญกิจการในกระทรวงแล้วสอบไล่ไม่ได้ที่ ๑ ก็ต้อง
รับคนอื่น จะเป็น system ที่ดียัง ถ้าจะตกลงกัน
เช่นนั้น ก็จะยอมตาม.

อนึ่งมาตรา ๑๘ วรรค ๒ นั้น กลายเป็นสอบสำหรับ
ยศอีก ทรงเห็นควรเติมคำว่า “ตำแหน่งเทียบยศ”

กรมพระตำรงฯ ทรงเห็นว่า มีทางผ่อนผันอีก
อย่างหนึ่งคือยื่นตาม competitive examination เลือก
ตามต้องการ แล้วให้ proficiency certificate ให้
ประโยชน์ในการสอบคราวหลัง.

กรมพระจันทบุรีฯ รับสั่งว่า หลักตามร่างนี้
รัฐบาลประกวดนาประโยชน์ของรัฐบาลถ่ายเดียว เป็นวิธี
selection ไม่ใช่ education

กรมพระตำรงฯ รับสั่งว่า ถ้าจะคัดเลือกวิธี
selection ฤๅสอบไล่แข่งขันแล้ว ทรงเห็นควรรอไว้
ทูลเกล้าฯ ถวายทรงพระราชวินิจฉัย

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย คำที่จะเติมลงในวรรค ๒
ของมาตรา ๑๘ และให้เรียนพระราชบัญญัติในข้อที่
โต้เถียงกันนี้

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า
มาตรา ๒๐ (๒) นั้นควรแก้ “ตำแหน่งในศาล” เป็น

ตำแหน่งซึ่งใช้วิชากฎหมาย เพื่อให้รับเนติบัณฑิตเข้า
เป็นที่ปรึกษากฎหมายโดยไม่ต้องสอบไล่ก็ได้ เป็นต้น..

กรมพระจันทบุรี ๖ รับสั่งว่า มาตรา^{๑๕}กรมร่าง
กฎหมายเขียนขึ้นเอง ขอปรึกษากับกรมร่างกฎหมาย
อีกครั้ง ๑ ทรงพระดำริว่าถ้าจะรับไว้ก็มีผลหลักของพระราช
บัญญัติ.

ผู้ทรงเป็นประธานโปรดให้กรมพระจันทบุรี ๖ ทรง
ปรึกษากับกรมร่างกฎหมายในชั้นนี้.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ๖ รับสั่งว่า
มาตรา ๒๑ ว่าด้วยบรรจุตำแหน่งนั้น หมายความว่า
แรกเข้ารับราชการฉะนั้นฤฯ. ขอแก้คำว่า “มียศเพียง”
เป็น “เทียบยศไม่เกิน”

กรมพระจันทบุรี ๖ ทรงตอบว่าต้องเรียกว่าเข้า
ใหม่ ไม่ทรงขัดข้องที่จะแก้ความนั้น.

ผู้ทรงเป็นประธานโปรดให้ตกลงไปตามนี้.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ๖ รับสั่งว่า
มาตรา ๒๒ ว่าด้วยใช้คุณพินิจบรรจุเข้าตำแหน่งนั้น ควร
มีความให้ปรากฏอย่างไรว่าเป็นผู้แรกเข้ารับราชการ ควร
เติมความคอนทายเป็นว่า “ในเวลาแรกเข้ารับราชการ”

มาตรา ๒๓ ว่าด้วยชั้นราชบุรุษจะเลื่อนชั้นขึ้นรอง
อำมาตย์นั้นก็ควรให้กินความกับที่ define ไว้แล้ว และ
แก้คำว่า “ชั้นรองอำมาตย์” เป็น “ชั้นสัญญาบัตร”
ข้าราชการในกรมแผนตานั้น จะนับว่ามีวิชาเทคนิคไม่

ต้องเข้าสอบไล่แข่งขันหรือไม่ และจะควรเพิ่มความ
ต่อไปว่า “ฤๅมิวุฒิกังกล่าวมาในมาตรา ๒๐” หรือไม่

กรมพระจันทบุรีฯ กราบทูลว่า เป็นพวกเทศนิค
ที่จะแก้เพิ่มความในมาตรานั้น และคัดคำว่า “กุลพินิจ”
ออก ไม่ทรงช้ช้อง.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ใน
มาตรา ๒๔ วรรค ๒ ว่าด้วยเลื่อนตำแหน่งแต่ชั้น
อำมาตย์เอกขึ้นไปนั้น ก็ควรเติมคำว่า “เทียบ” ให้
เหมือนกันกับที่แก้มาแล้ว และในมาตรา ๒๕ แบ่งชั้น
ข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น เสมียนเป็นราชบุรุษหมค
กับขอลาไม่ถึง state ของพนักงานด้วย เป็นกุลีเท่านั้น
หรือ ทรงพระดำริห์ว่าต้องอยู่ที่เทียบเงินเดือน

กรมพระจันทบุรีฯ กราบทูลว่า เวลานี้กำลังทำ
ตารางเทียบบอยู่ยังไม่ได้เสนอสภาการคลัง ได้ดำริแบ่ง
ดังนี้

ราชบุรุษชั้น ๑	ได้เงินเดือนไม่เกิน ๘๐ บาทเทียบชั้น
	เสมียนเอก
.. ๒	.. ๖๐ บาทเทียบชั้น
	เสมียนโท
.. ๓	.. ๔๐ บาทเทียบชั้น
	เสมียนตรี

กรมพระคำรง ฯ ทรงแนะนำให้กรรมการไปทวิตรอง
คู่อีกที่หนึ่งในข้อนี้.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ รับสั่งว่า ถ้า
เช่นนั้นเสมือนเป็นราชบุรุษหมก ซึ่งไม่ทรงเห็นชอบด้วย
และรับสั่งว่าตามร่างนี้พนักงาน ไม่มีบ้านาญ แต่ใน
พระราชบัญญัติเบี้ยบ้านาญ ร.ศ. ๑๒๐ เขาได้บางอย่าง
จะตัดสิทธิที่ได้อยู่เดี๋ยวนี้ๆไม่

อนึ่ง เมื่อออกพระ ราชบัญญัตินี้แล้ว ถ้าโอน
ข้าราชการทหารไปรับราชการพลเรือน คนนั้นจะต้อง
สอบไล่ก่อนๆไม่

กรมพระจันทบุรี ฯ ทรงตอบว่า โอนได้ จะมี
ข้อบังคับต่างหากสำหรับกระทรวงอีก ร่างนี้สำหรับ
จะเพาะผู้เข้าใหม่ยังมีภาคอื่นอีก

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ รับสั่งว่า ตาม
พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร เจ้ากระทรวงต้องเปิด
ตำแหน่งให้ผู้ถูกเกณฑ์เข้ารับราชการเคิมได้ ถ้าผู้นั้นไม่
มีวุฒิตามความในมาตรา ๒๐ ถ้าปลดจากประจำการ ถ้า
เปเนคนเก่าเอาเข้ารับราชการอีก ฤถ้าต้องสอบไล่ ถ้า
สอบไล่ไม่ได้จะทำอย่างไร

กรมพระจันทบุรี ฯ ทรงตอบว่า ตามความใน
มาตรา ๔ ว่าตำแหน่งและยศให้คงเปไปตามเคิม มีอยู่
พอแล้วไม่ต้องสอบไล่อีก

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ กราบทูลว่า ตาม
ความในร่างนี้ นักเรียนที่ไปศึกษาในต่างประเทศชั้นอยู่
กับกรรมการในกรมรถไฟนั้น เติมผู้เป็นเจ้าของเรา
ไม่ต้องการให้คนไทยเข้ารับตำแหน่ง พระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าได้โปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟวาง scheme
สำหรับนักเรียนกรมรถไฟ จึงได้ทรงแยกออกจากความ
ควบคุมของกระทรวงคมนาคม และกะจำนวนนักเรียน
ทรงรู้สึกว่าได้โอนไปอยู่ในกรรมการแล้ว ความรับผิดชอบ
ของส่วนพระองค์ยังมีอยู่ คือการที่จะให้คนไทยเข้ารับ
ราชการในกรมรถไฟนั้น จะไม่ให้เสียงาน เพราะฉะนั้น
จึงขอเสนอเรื่องนี้แก่ที่ประชุม

เสนาบดีว่าการต่างประเทศ กราบทูลตอบว่า
ในรายงานตรวจสอบนักเรียนนั้น ได้วางหลักไว้ว่า
นักเรียนกรมรถไฟหลวงนั้น ให้อยู่ในความควบคุมของกรม
รถไฟไปตามเดิม ต่อเมื่อกรมรถไฟมีคนพอแล้ว จึงให้
อยู่ในกรรมการ

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ รับสั่งว่า ได้ความ
เช่นนี้แล้วก็พอพระทัย

ฯลฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

นาม สมเด็จพระราชินี ที่ ๖๘ มณฑล พ.ศ. ๒๔๗๐

ใจความ ทูลเกล้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระราชินี
เนื่องในโอกาสทรงพระชนมายุครบ ๖๕ พรรษา
ณ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๔๗๐

ทูลเกล้าฯ ถวาย ๓๐ ๑๙๐/๒๕๗๐ พระราชทานมา ๑๙๐/๒๕๗๐
พระราชกระแส ทูลเกล้าฯ

ขอ บันทึก Sir Edward

Brookfield ในลอนดอน. ใน คดีสำคัญ
ผมเริ่ม พกท. ขันยี่สิบ ร. เบื้อง ท. ท. มร
พลเรือโท พันโท ท. ของ ส. ลอ. ส. ส. ส.
ใน เรท. ส. ใน กรม. พระ. อน. ท. บ. ร.
ทรง. ย. ยี่สิบ. ส. ส. ร. ม. ร. อ. ก. ย. ม. ย. ใน. ร. ส.
มี. เป็น. ยี่สิบ. ส. ส. อ. ย. ไ. ส. เร. ส. ส. ส. ส. ส.
แล้ว. ใน. ท. เร. ส. ส. ส. ส. ส. ส. ส. ส. ส. ส.

Princess

CIVIL SERVICE REFORM

H. H. the Minister of Finance

H. H. has asked for my opinion upon the proposals contained in (1) the draft regulation, governing the appointment, promotion and discipline of the Civil Service and (2) the Legislative Adviser's letter of the 11th October to the Minister of War, with which was enclosed a draft law entitled "Disciplinary measures against officials".

2. The object sought to be attained by these proposals is clear. The Government of His present Majesty are and will continue to be engaged upon various schemes for the material and moral progress of Siam and for the safety and welfare of the people committed by Providence to their charge. They obviously feel that the best laid schemes, however perfect on paper, will prove ineffective in practice unless there be a sufficiently well trained and trustworthy instrument to carry them out, i. e. unless the Civil Service of the country from top to bottom is functioning efficiently. It is necessarily implied, therefore, in the proposals that the Government are not satisfied that their present instrument is sufficiently well equipped in training, tradition and discipline to carry out its task properly.

3. This conclusion affords no reason for despondency. In England, previous to the great reforms carried through by Gladstone in the few years preceding 1870, the condition of the Civil Service as a whole was quite as bad as anything now obtaining here, especially if one bears in mind the political, material and educational development which that country had already reached. Writing of one portion of his reforms Gladstone said :—

"The existing corps of civil servants do not like the new plan, because the introduction of well-educated active men will force them to bestir themselves, and because they cannot hope to get their own ill-educated sons

appointed under the new system. The old established political families habitually batten on the public patronage their relatives and dependents of every degree, are provided for by the score."

4. It is difficult to exaggerate the far-reaching effect of Gladstone's "new plan" — the nature of which I shall subsequently mention. John Stuart Mill has described the reforms as "The greatest improvements in public affairs ever proposed by a government". Lord Morley, looking back after forty years, said that the effects of the changes were enormous "not only on the efficiency of the service but on the education of the country and by a thousand indirect influences raising and strengthening the social feeling for the immortal maxim that the career should be open to the talents".

5. Often has Siam reason to pray for deliverance from uninvited and grandmotherly counsel, sometimes well-meant, sometimes merely meddling. On the present occasion, I make no apology for referring to my own country's achievements in a matter regarding which history has already passed judgment. Opinions similar to those of Mill and Morley can be found in the pages of most non-English writers on political science or the art of government. If I am right in thinking that the severest critics of England admit that she possesses the finest Civil Service in the world, and that this is the main reason for her administrative successes during the past half century, the cause is undoubtedly the reforms which Gladstone and his fellow Liberals put through, in the face of the cynical derision of his fellow aristocrats and in spite of much opposition from vested interests, from the wielders of patronage and from the beneficiaries thereof.

6. If it be argued that what was good for England is not necessarily good for Siam, I will reply that, for better or for worse, Siam has definitely adopted western standards for her administration. This she has done, not in a spirit of slavish imitation, but by a process of careful selection here and there, realising that she came late into the field and is therefore able to build on the experience of others, to profit

by this country's successes and by that country's mistakes. Of the value to a country of an efficient civil service, and of the way to obtain such a service, no better example can be found than the one I have referred to.

7. I find nothing in the present conditions of this country which leads to think that what England achieved fifty years ago Siam cannot also now carry through. The prize to be won is great and well worth perseverance in the face of difficulties. The possessors of patronage and the dispensers of favours nowhere surrender their powers without a struggle. But in one respect Siam is fortunate. The absence in this country of a class of professional politicians should make the task easier here than elsewhere. I believe that Civil Service reform in Siam, if now carried through effectually, will mark a turning point in the nation's history.

8. In dealing with the proposals now before the Government I do not propose to cover the same amount of detail but to confine myself to seeing how far they promise to further the fundamental principles which, all the world over, must underlie an efficient Civil Service. These can be put in a sentence. Appointment and promotion by the sole test of efficiency, and the entire elimination of patronage and favouritism.

9. What was the essence of Gladstone's reforms? He laid down two propositions, which to the present generation of Englishmen are so fundamental as to seem like primordial elements of the British constitution. One was that access to the public service should be through the door of an open competitive examination and the other that for conducting this examination a Central Board should be constituted.

10. As regards the first of these, whenever the idea of open competition is first mooted, certain arguments are invariably put forward. That the ability to pass an examination is no proper test of a young man's capacity to develop into a good administrative or executive officer. That Government service does not need scholars or pedants but men of affairs, who are more likely to be found in the ranks of those classes and families

who by heredity and tradition are accustomed to serve the State. That to open the door to all and sundry not only deprives such classes of their proper share in the administration but introduces into the service men who lower its tone. That initiative is destroyed and the ability to command the respect of subordinates is lost.

11. Such were the arguments which were advanced against open competition by the Tory aristocrats, and by all other possessors of influence and patronage, from Cabinet Ministers to political wire-pullers. But Gladstone converted the nation to his own faith and vision; faith in the power of education to elevate men's ideals and to set higher standards of work and conduct; vision to see the immense effect that would be produced upon the character of the administration and upon public life generally. As I have shown, events proved him right, as they will prove the Government of Siam right should they decide to make the same departure. Gladstone's arguments hold good for all time and countries, for they are based upon certain qualities in our common human nature.

12. Let me give an instance from the country with the administration of which I am specially familiar. In India the Indian Civil Service is a comparatively small corps d'elite which mans most of the important posts and to which the other services are subordinate. If ever selection by nomination, as opposed to open competition, could be justified, it was surely for such a body. Never—theless, at the instance of Lord Macaulay, open competition was actually introduced several years before it was fully established in England. It was greeted on all sides by gloomy prognostications and by cries of dismay. The term "competition-wallah", for the first recruits so appointed, was intended to be one of opprobrium. It came to be a title of honour. The new recruits soon made good. All that was best in the old traditions was preserved. New traditions of efficiency were established. The official generation which succeeded the change contained a far higher level of administrative and general ability than had

ever been seen in India. It is true that some of the entrants were of humble origin—though far fewer than had been expected; the service was all the better for their advent and a high proportion of them rose, by sheer merit, to posts of high distinction.

13. Similar success attended the subsequent introduction of competitive examinations in certain of the services manned chiefly by Indians. The most prejudiced die-hards will not deny that those services have in the past generation improved enormously not only in efficiency but, what is more important, in integrity and freedom from corruption.

14. I have said nothing, except by implication, of the actual arguments by which the Liberal reformers at length convinced their fellow-countrymen, for we have before us the results, and experience is better than any a priori argument. It may however be of interest if I mention that Macaulay and Gladstone clearly explained, to the House of Commons and to the country, how a system of competitive examinations, by an infallible and self-acting process, maintains, and even raises, the standard of excellence in work and conduct, and how a system of “qualifying” examinations tends surely and constantly to lower it. Macaulay, in particular, supported his view by a chain of reasoning which has often been employed since, but to which no advocate of the old mode of appointment has even attempted to reply. His argument (speaking on the question of open competition for the Indian Civil Service) ran thus:—

“Under a system of Competition every man struggles to do his best; and the consequence is that, without any effort on the part of the examiner, the standard keeps itself up. But the moment that you say to the examiner, not “Shall A or B go to India?” but “Here is A. Is he fit to go to India?” The question becomes altogether a different one. The examiner’s compassion his good nature, his unwillingness to blast the prospects

of a young man, lead him to strain a point in order to let the candidate in if he possibly can. That would be the case even if we suppose the dispensers of patronage left merely to the operation of their own minds; but you would have them subjected to solicitations of a sort which it would be impossible to resist. The father comes with tears in his eyes; the mother writes the most pathetic and heart-breaking letters. Very firm minds have often been shaken by appeals of that sort. But the system of Competition allows nothing of the kind. The parent cannot come to the examiner and say: "I know very well that the other boy beat my son; but please be good enough to say that my son beat the other boy."

15. The installation of a Central Board, known in England as the Civil Service Commission, was a necessary complement of open competition. The Commissioners are men of eminence in the educational world and are appointed without reference to political considerations. They settle the syllabus and arrange all the details of the examinations. They are informed each year by the Government of the number of vacancies in the Upper and Lower Divisions of the Civil Service and, after the examinations, report to the Government the successful candidates in order of merit, such candidates thereupon receiving appointments. The Prime Minister of Great Britain is an individual possessing every considerable power. Neither he nor, still less, any of his colleagues can issue an order that, for example, Mr. John Brown be recruited to the service and appointed to a clerkship on £ 100 a year.

16. The Civil Service Commissioners also control, on behalf of India, appointments to the Indian Civil Service, the Police and certain other of the "Imperial" services. For the other services there has been recently set up, in India itself, a Public Services Commission, whose powers and functions are very similar to those of the English body.

17. I know of no measures other than these two for eliminating patronage and favouritism, ever the sworn foes of efficiency. Open competition, controlled by an independent body, may not be a perfect method for recruiting the public service. It sometimes gives the Government a bad bargain, or puts round pegs in square holes. But I have yet to learn that in any country the wit of man has succeeded in devising a better, and I suggest that in Siam the burden of proof is very strongly on those who claim that a different treatment will produce equally good results.

18. I understand that to a very limited extent competition already exists in Siam in regard to (1) the Railway Department and (2) the two King's Scholarships awarded for students to be trained abroad. I have no information as to the results, but I should be surprised if they were completely satisfactory. With competition covering so limited a field, and with the door open so wide in respect of all other branches of the public services, why should a promising young man submit to the trouble and risk of a competitive examination if, by reason of family or other connections, he has a chance of obtaining, by mere nomination, an appointment in some Ministry, where, moreover, he is likely to find relations and friends already happily entrenched? To be of any use, competitive examinations must be practically universal. In England the system was applied in 1870 to the whole of the regular Civil Service, with the exception of the Foreign Office—the one branch of the public service in which, in the opinion of many Britishers and of most foreigners, England can claim less preeminence. I believe I am right in saying that, even in that preserve a form of competition has, more recently, been introduced. By "universal" I mean, of course, universal for all the ordinary civil offices; the judiciary, doctors, engineers and possibly schoolmasters would continue to require special recruitment, though this is not to say that, within each class, some form of competition should not or could not be introduced.

19. This is a peculiarly opportune time for Government to review its policy of recruitment. For many years the supply of educated Siamese was barely sufficient to meet the demands of an expanding administration. The supply is now somewhat in excess of the demand and the disparity will increase. Consequently, Government is now in a better position to pick and choose and to consider the vital question of how to make the best selection.

20. How far do the proposals contained in the draft regulation promise to secure for the public service the best talent available? Certainly, if examinations are an end in themselves, there is no lack of these provided for. I feel bound to say however that I am unable to find any guarantee that the carrying out of this somewhat elaborate and complicated plan will really alter matters very much. It is true that patronage and favouritism will be made a little more difficult. But they will still be possible, the main difference being that a certain number of additional formalities will have to be gone through.

21. To start with, the examinations are in essence merely qualifying ones, there is no obligation, that I can discover, to select those who pass highest or to give appointments in order of merit. Further, it is only the preliminary examinations which are to provide a general test of the candidates' all-round mental abilities. The further examinations upon which actual appointments are apparently to be made, are to be set up by the Ministries concerned. I am respectfully of opinion, for the following reasons, that this is a fundamental defect:—

(1) I do not believe in premature specialisation. Except for the few posts in which technical qualifications are needed, an "entrance" examination should test a candidate's general intellectual ability. There is no need to have separate examinations. If I may be allowed a personal reference, I was appointed to the Indian Civil Service after a competitive examination which was a severe test of general education.

When, eight years later, I was appointed Under Secretary for Finance, I had no special training at all in that subject and learnt the work simply by doing it. Later, I was made Financial Secretary; my predecessor in that post had taken a high degree at Cambridge in Law; my successor was a "double first" at Oxford in Classics! The fact is that any man, possessed of good brains, capable of mental concentration and accustomed to hard work, can rapidly make himself familiar with the fundamentals of any branch of the ordinary civil administration all the more so if his general education has not been curtailed, and his mental development stunted, by too early specialisation in merely technical matters.

(2) Separate examinations are not only unnecessary; they are undesirable. Standards would vary from Ministry to ministry.

(3) The proposals still leave the door open to a great deal of patronage. If it be argued that a Minister is the best judge of the type of man required in his Ministry, the reply is that the type required is the same for all. Also, what guarantee is there that such Ministerial examinations will really provide a searching test? If a Minister desires, either in order to oblige one of his lieutenants or dependents, or under pressure from some other influential source, to appoint a certain young man to a certain vacancy, he will not find it very difficult, unless the youth is too obviously incompetent to take the appointment. A Minister may be well-intentioned, but he is (in most cases) himself the product of the present system and may not always be free to follow what his better judgment may tell him is the proper course. The proposed examinations may possibly prevent a few undesirables getting into the service, but they do not provide for getting the best men available.

22. I suggest that what is needed is a system of combined examinations for all Ministries, the number corresponding to the divisions of the service. There are two divisions which naturally come to the mind - it may be desirable to have more - (1) Such posts as ordinary

clerkships, requiring not much more than clerical accuracy, ability to write grammatically and to do routine work with reasonable intelligence (2) Appointments requiring intellectual capacity of a higher order, the incumbents of which would, if of sufficient merit, be eligible to rise to superior posts, such as Heads of Departments etc. Such examinations should be conducted by a Central Board, carefully chosen for its independence and in touch with modern educational conditions, in order that there should be a proper test of brains and not merely of memory or of a general smattering of knowledge.

23. I have considered whether, as a concession to sentiment or in order to conciliate opposition, a system of nomination-cum-competition would not meet the case. It entirely depends on what one means by "nomination". If it means no more than the production of certificates that the candidate is of Siamese nationality, is of good character and physique, and has attained a certain minimum level of education, the reply is that this is not only unobjectionable, but is necessary before candidates should be allowed to compete, if only to make a preliminary weeding out of the hopelessly incompetent and unfit. But if it means the restriction of competition to the nominees of Ministers or of their patrons, then I consider that such a system would contain too many loopholes. There would be no guarantee that nominations would be sufficiently wide or numerous to ensure real and active competition, and the examination, no matter what its actual label, would be in danger of degenerating into little more than a mere qualifying one.

24. No mention is made in the draft regulation of the method of selecting students to receive education abroad. It may be that the matter is under separate consideration, but it need hardly be said that no general scheme of Civil Service reform will be complete which does not provide for this very important question. The sending of students abroad for the whole or part of their education will presumably be continued until the state of secondary education in this country permits of a more

comprehensive education being given here. I am not altogether certain as to the end which is intended to be served by the present system. If it is merely to give young Siamese training in matters like Law, Engineering, Medicine etc., then the problem is fairly simple, for a student, after obtaining his diploma or degree, will presumably receive a suitable appointment on his return, the passing of the examination being in itself a guarantee that the student has attained the necessary technical knowledge. But if the motive is a larger one, namely to give selected Siamese youths a better general education and a broader outlook than they can at present obtain in their own country, then the matter becomes one of great importance, for I imagine that it is to such young men that Government must mainly look to form a *corps d'elite*, which will man the higher administrative posts of the Service. In that case, it is clear that the present haphazard method of selection leaves much to be desired and that the results obtained are commensurate neither with the expense involved nor with the uprooting and unsettlement undergone by the students themselves. I believe that it is recognised that many of the youths educated abroad return to this country not much, if at all, better equipped to serve the State than if they had never left Siam. The Ministry which sent them feels somehow obliged to find places for them, and the consequence is that there are a number of such officials doing work which might be done equally well or better by youths educated entirely in Siam. Moreover, many of these have acquired more expensive standards of living and are perhaps disappointed at not rising in the service more rapidly than their actual merits deserve. The presence of such men in an office does not make for good discipline or efficiency. If I am right in supposing that these results frequently follow, the chief cause is clearly bad selection. This is where a Central Board could do most important work. Whether or not boys sent abroad should be selected as the result of open competition must depend upon the age at which it is desired to send them. Some boys develop early, others late. If the age of departure is fixed fairly low,

and I can see strong arguments in favour of such a course, it might be dangerous to have unadulterated competition, for the boys who ultimately turn out best are not always the most precocious. If a low age level be adopted, then it might be necessary to have competition of a special kind, such, for example, as exists for the British Navy, where boys are taken at the age of 12 or 13, and where, although there is a considerable element of competition, the test is only partly that of a written examination. If however the age be put higher, I see no reason why the method of open competition should not be followed. In either case it seems clear that drastic alterations in the present system are needed.

25. I have written at considerable length about recruitment because that is the crux of the problem. If none but good men are recruited, and a new and better tradition of service is established, questions of promotion and discipline will become much easier of solution. It is only when, as at present, incompetent men find their way into the services that these two questions assume so much importance.

26. As regards promotion, I have very few suggestions to make. I think that the desirability might well be considered of grading all appointments in two classes, namely (1) Those to which promotion can be made largely by seniority subject to a certain standard of efficiency; (2) Those in which selection must play the predominant part, seniority being considered only when there are two men of approximately equal merit.

27. I have given much thought to the question of discipline, because it fills a large part in these papers. I gather from the Legislative Adviser's letter that the idea of a disciplinary law has been based on some analogy with the military services. No impartial observer can fail to be struck with the marked difference between the discipline observed in the Army and the slackness that is, I understand, to be found in many of the civil Ministries. It must be galling for an officer in the Army, who is subject to strict discipline, to see the conditions under which his

fellows in civil employ are often allowed to work. He knows, or believes, that whereas for him slackness, unpunctuality or disregard of orders are visited with severe penalties, that his retention in the service is dependent upon continued efficiency and his promotion upon the passing of tests, the Government employé in a civil Ministry, whose pay throughout his service is, ability for ability, consistently higher than his, may frequently offend: in all these directions and yet survive to draw a comfortable pension, even if he does not attain to a comparatively high post. He is also aware that honours and titles come his way much less than for his civil confrère. Many of the officers commanding regiments are only "Phras", and the commanders of warships "Luangs", while in many of the civil ministries there are officials, holding the once-honoured title of "Phya", yet occupying much less responsible posts.

28. This vision may be highly coloured and it is always well to apply a discount when dealing with the mutual jealousy of civil and military, usually latent in all countries in some degree or other. But who can say that the picture is entirely devoid of truth? If I am right in supposing that this feeling exists, it is obviously not a healthy one to have in the body politic.

29. Nevertheless, when you have put at its strongest the case against the Civil Service, I cannot help feeling that the remedies proposed are worse than the disease. Indeed, the whole idea of militarising the Civil Service (for that is what it really comes to), of setting up courts civil in imitation of courts martial, and with punishments copied from those in force under military law, is so fundamentally opposed to the Anglo-Saxon temperament and to all the traditions both of my native country and of the service in India to which I belonged for over twenty years, that I find it somewhat difficult to speak of it in measured terms. I will endeavour to put the case as impartially as my prepossessions and prejudices will allow.

30. Every country has found it necessary to institute certain disciplinary measures for its military forces, the reason being that war is war, and the military forces must in peace-time be kept ready to assume at a moment's notice the conditions of war. Such disciplinary measures are not an end in themselves—they have obvious disadvantages in that they tend to discourage initiative and to place a great deal of autocratic power in the hands of superior officers. In the case of an army these disadvantages are unavoidable, for everything must be subordinated to the fundamental necessities of warfare, where there is no scope for individual opinion, where initiative on the part of subordinates may be highly dangerous, and where an army which is going to win battles must have only one will—that of its General—and must act as one man without question. But a Civil Service organised on such lines would be a very poor implement. In some respects the qualities required in civil administration are the exact opposite of those necessary in an army. Initiative and responsibility should be fostered, not cramped or discouraged. In particular, the punishment of "detention", if enforced in practice, would strike a fatal blow at any hope of raising the tone of the Siamese Civil Service. In every country, imprisonment, even if camouflaged under the name of detention, is, to the civilian mind, a degradation, and leaves a taint, the effect of which varies, according to a man's nature, from surly defiance to complete discouragement. This is not the case in an army where, for the reasons I have stated, it is recognised universally that different principles must apply. In civil life, no man of spirit will submit to the risk of being deprived of his liberty for anything short of a criminal offence. And the better a man is educated, the deeper will this feeling be.

31. I have stated my belief that if new recruits are properly selected, questions of discipline will become much less important. It was prophesied by Gladstone for England and by Macaulay for India that a proper intellectual test would afford the best guarantee of high

principles, not a complete guarantee, it is true, but the best available, It is the experience of the world that in the majority of cases mental and moral qualities go together Further, if the Service is so organised that promotion goes entirely by merit and favouritism is eliminated, that in itself will make for good discipline. No intelligent young man with any ambition will then be likely, by laziness or by disobedience to orders, to jeopardise his chances of promotion. There is vastly less incentive if that young man finds himself in an office where ability and hard work do not receive their proper encouragement, and where promotion is given to those who are not really fitted for it or is unduly delayed owing to the retention in service of elderly men who ought to have been superannated.

32. Human nature being what it is, disciplinary measure are sometimes necessary in the best organised services. For bad cases (I do not refer to criminal offences such as embezzement, which are matters for the police and for the courts of justice) there is only one suitable punishment, namely removal or dismissal. For ordinary inefficiency short of gross and continued incompetence, the best punishment is either (1) the negative one of lack of promotion, or (2) the positive one of withholding an increment of pay. Actual stoppage of pay is undesirable for it merely throws a man into debt, and if a man is to be kept in service at all he should be paid a living wage. Suspension should only be resorted to as a preliminary to removal or dismissal, and while the case is sub judice. Reduction in rank should be used sparingly, especially if the official be holding one of the higher appointments; it is usually better to remove him or pension him off. As regards increments, I consider that these are now given too automatically. In India the rule was that before an annual increment was passed by the Audit Office there had to be a certificate from the superior officer that the official in question had worked well during the previous year.

33. As to the method of awarding punishment, it is necessary to guard against unfairness. No positive punishment, i.e. dismissal, removal or reduction in rank, should be awarded without the official concerned being allowed to give an explanation of the charges against him; there should be a formal "finding", and the orders passed should be subject to appeal; in the case of clerks etc. up to the Head of the Department, for higher officials up to the Minister, and for superior officers up to His Majesty or whatever graduation is suitable.

34. But after all, what do all questions of discipline boil down to? If it be true that discipline is bad in some of the civil officers in Siam, is not that due to the fact that men have been put in posts of authority who are not fit to exercise authority and who, by reason of lack of ability or, more frequently, of force of character, fail to command the respect of their subordinates? If discipline is bad throughout a Ministry, the only real cure is to remove the Minister. If confined to one department, it is the head of that department who should be changed, or if to a section, then the Chao Krom. It does not need many years of service before a man's superiors are able to obtain a pretty accurate idea both of his capacity for work and of his ability to command respect. And so we come back, full circle, to the starting place of patronage and favouritism. Eliminate these and, in the fulness of time, discipline and efficiency - which in reality are very much the same thing - will steadily improve. Patience and steady purpose will achieve the object. Short cuts will not.

35. "Patronage" and "favouritism" are expressions which nowadays have a somewhat unpleasant flavour. If they have been used freely in this memorandum, it is because it has been written in the text supplied by the two papers circulated, which lose all their meaning save on the assumption that the evils in question exist and need a remedy. But I should regret exceedingly if it were thought that what I have written is intended to convey a complete picture; as seen by me, of the state of the Civil Service of Siam. When one considers all the handicaps,

the fact that there should be so many conscientious workers and so much loyal obedience to superiors as I myself have observed, is not only evidence that the service is really sound at heart but is also, if I may say so, a tribute to the Siamese character and of good augury for the future. A system of patronage is, indeed, by no means devoid of advantages. The feudal system did much for Europe in the Middle Ages. Loyalty to a patron, in which survives the old idea of loyalty to a feudal lord, can, as history shows, act as a most valuable lever of human endeavour; it has certainly done much for Siam in the past. The system of patronage would be a perfect one, if only human nature were other than it is. If patronage has outlived its utility, and must now be replaced by a system better adapted to the modern world of bustle and competition in which Siam finds herself, that fact is to be regarded as the inevitable out come of the country's evolution, and not as a reflection, either upon those in whose hands the patronage has lain or upon the general body of the nominees.

(Sd) *E. M. Cook.*

30 th November 1926.

หน้าว่าง

รายงานเสนาบดีสภา

ที่ ๔๐/๒๔๗๐

วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๔๗๐

ฯลฯ   ฯลฯ   ฯลฯ

๒) ร่างพระราช
บัญญัติ
ข้าราชการ
พลเรือน

กรมพระคํารงฯ กราบบังคมทูลว่า ตามที่ทรงขอ
สงวนขอแย้งเรื่องสอบไล่รับคนเข้ารับราชการไว้น่าความ
กราบบังคมทูลเรียน พระราชปฏิบัติ นั้น ได้มาทรงครี
ตรองดูภายหลังการประชุม ทรงเห็นว่า ถ้าทำความ
เข้าใจกัน ข้อแย้งนั้นพอจะประสานกันได้ ทั้งมีบางข้อที่
กรรมการจะต้องปรึกษากับกรมร่างกฎหมาย เพราะฉะนั้น
เห็นด้วยเกล้าฯ ว่า ควรให้กรรมการปรึกษากับกรม
ร่างกฎหมายต่อไป

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคม
ทูลว่า ตามที่ได้แสดงพระคําริมาแล้วนั้น ขอทรงยืนยัน
ว่า ไม่ได้ทรงคัดค้านในเรื่อง Competitive examination
เลย ได้ทรงกล่าวขึ้นเพื่อสอบความเข้าใจพระทัยเท่านั้น
เพราะทรงเห็นว่า ชัดกับทางการที่เจ้ากระทรวงชอบใช้
คนเก่า ก็เมื่อคนเก่าไปสอบไล่สู้คนใหม่ไม่ได้ ก็แล้วไป

กรมพระจันทบุรีฯ ได้ส่งบันทึกความเห็นเสอ
เอกเว็ด ถูกไปถวาย เสอ เอกเว็ด เห็นไปว่า รัฐบาล

จะขัดข้องเรื่องการสอบไล่แข่งขัน เพราะว่าเจ้ากระทรวง
ต้องการอุปถัมภ์เลี้ยงคน ได้ทรงพบ Mr. Waterlow
ครั้ง ๑ ทูตอังกฤษพูดว่า ได้ยินว่า รัฐบาลจะออก
พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน ในขณะนั้น เสอร์
เอคเว็คอยู่ในที่นั้นด้วย ภายหลังมีหนังสือมาทูลว่า คน
เองไม่ได้บอกทูตอังกฤษเลย เสอร์ เอคเว็คตกใจ เข้าใจ
ไปว่าเป็นการลับใหญ่โตเกินไป ความจริงเสนาบดีทุก
คนไม่ได้ขัดข้องในการสอบไล่แข่งขันเลย ยิ่งพระองค์
เองผู้ซึ่งทรงชินมาในเรื่องนี้ ในกระทรวงการทหารย่อม
เป็นคนสุดท้ายที่จะขัดข้อง จะว่าทรงมีความเห็นเป็นคน
หัวเก่าและมี Opposition ในการสอบไล่แข่งขันนั้น
ไม่ถูกต้องนัก.

อนึ่งที่ว่าเสมือนเป็นราชบุรุษนั้น ทรงติดพระทัย
มาก ทรงพระดำริว่า ถ้าเสมือนที่ได้รับเงินเดือนตั้ง
แต่ ๕๐ บาทขึ้นไป เป็นราชบุรุษ ก็ไม่ทรงขัดข้อง
และถ้าเงินเดือนต่ำกว่า ๕๐ บาท ก็นับว่าเป็นพนักงาน
สามัญ ให้เจ้ากระทรวงสอบไล่เอง และเปิดโอกาสให้
เสมือนที่รับเงินเดือนตั้งแต่ ๒๐ บาท ถึง ๕๐ บาทขึ้น
ชั้นราชบุรุษได้ ต่อเมื่อสอบไล่ได้ตามหลักสูตรของ
เจ้ากระทรวงหรือหลักสูตรที่กรรมการจะตั้งขึ้น.

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า ตารางเทียบ
นั้นเป็น Matter of nomenclature ได้เก็บจาก fact

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

รายงานเสนาบดีสภา

ที่ ๔๑/๒๔๗๐

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๐

---

๕) ร่างพระราช
บัญญัติ
ข้าราชการ
พลเรือน

ว ล ๗   ว ล ๗   ว ล ๗

มีพระราชดำรัสว่า ถ้าจะออกพระราชบัญญัติ
เป็นภาคต้นก่อน จะเริ่มการสอบไล่ได้ฤกษ์ไม่
กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า ขอเวลา
เตรียมอย่างมาก ๖ เดือน

มีพระราชดำรัสว่า เรื่องกรรมการโดยตำแหน่งนั้น
เสนาบดี กระทรวงพระคลังฯ มีการเกี่ยวกับทุกกระทรวง
ในเรื่องเงิน เสนาบดีกระทรวงธรรมการก็เกี่ยวกับวิชา
และเสนาบดีว่าการต่างประเทศได้เคยจัดการ เรื่องส่ง
นักเรียนไปเมืองนอก และทำการติดต่อกับราชทูตสยาม
เกี่ยวกับการดำเนินการอยู่แล้ว และเมื่อกรรมการนี้จะ
ต้องเป็นผู้ดูแลควบคุมในเรื่องนักเรียนนอกต่อไปด้วย
จึงควรเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ตามที่ร่างมาดีแล้ว.

ส่วนเรื่องยศกับตำแหน่งนั้นควรให้ไปด้วยกัน ถ้า
ได้ตำแหน่งแล้วควรให้ยศด้วย และควรด้อยยศเป็นเกณฑ์
สำหรับระเบียบหน้าหลัง แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องบรรดาศักดิ์
อีก เช่นเจ้าพระยาเป็นมหาอำมาตย์โท และมีพระยา
บางคนเป็นมหาอำมาตย์เอก

กรมพระตำรวจฯ กราบบังคมทูลว่า เคยมีตัวอย่าง
ที่พระยาเดินหน้าเจ้าพระยาในรัชกาลที่ ๕ เมื่อพระบาท
สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ทรงตั้ง พระยาราชวรานุกูล
(รัตนบดินทร) เป็นผู้ว่ากระทรวงเกษตรฯ มีพระราช
กระแสให้เดินหน้าเจ้าพระยามหินทร์ และเจ้าพระยา
ศรีพิพัฒน์

มีพระราชดำรัสว่า เมื่อมีตัวอย่างเช่นนี้ ในเรื่อง
Precedence ให้ถือเป็นหลักว่าเสนาบดีอยู่หน้าเจ้าพระยา
ก่อนนั้นไปข้าราชการอื่นตามยศฤๅตำแหน่งเทียบยศ

กรมพระตำรวจฯ ทรงเห็นว่า ต่อไปก็ทรงลงรอย
เรียบร้อยกันเอง.

เสนาบดีว่าการต่างประเทศกราบบังคมทูลว่า ยศ
กับตำแหน่งควรเทียบกันให้คึกก่อน

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า จะให้สภา
การคลังเทียบชั้นตั้งได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ แล้ว

มีพระราชดำรัสว่า การรับคนเข้าให้ใช้วิธีสอบ
แข่งขันนั้นก็ดีแล้ว แต่วาชบุรุษที่เคยแก่การงานอยู่แล้ว
เลื่อนเป็นชั้นสัญญาบัตรจะต้องสอบไล่แข่งขันฤๅไม่และ
อย่างไรจะคั้นนี้อาจโต้แย้งกันได้ไม่สิ้นสุด เพราะมี
เหตุผลฟังได้ทั้ง ๒ ฝ่าย เซอร์ เอกวาร์ค กุก เห็นว่า
การแข่งขันดีกว่าอย่างอื่น

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า ควรใช้วิธี
แข่งขันโดย Absolute ถ้าแม้ว่าราชบุรุษเข้าสอบไล่ไม่ได้
ที่ ๑, ๒ ฤๅ ๓ ก็ต้องนับว่าตก ฤๅจะให้ Qualification
สำหรับรอตำแหน่งว่างก็ได้ ชื่อนี้ไม่ affect พระราช
บัญญัติตามที่ร่างมา เป็นส่วนที่จะต้องทำระเบียบฯ ข้อ
บังคับอีกชั้น ๑

มีพระราชดำรัสตามกรมพระจันทบุรีฯ ว่า ได้
ปรึกษากรมร่างกฎหมายถึงความในมาตรา ๒๐ (๒) แล้ว
ฤๅยัง

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า ยังไม่ได้
ปรึกษา เติมเตรียมไว้ว่า ผู้รู้กฎหมายนั้น ถ้าใคร
ต้องการก็ให้เรียกมาจากกระทรวงยุติธรรม เป็นการโอน
กันระวางกระทรวง

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่าที่
ทรง ทักท้วง ชื่อนี้ก็ เพื่อให้ มีความ กว้าง ออกไป เท่านั้น
สมมุติว่าทหารสอบไล่เป็นเนติบัณฑิตก็ได้ ก็ย่อมใช้คน
นี้ได้ดีกว่าไปขอคนมาจากอื่น เพราะว่าทหารคนนั้น
ชำนาญการงานอยู่แล้ว

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงตอบว่า เติมความมุ่งหมาย
นั้นจะให้เนติบัณฑิตเข้ารับราชการตำแหน่งตุลาการได้
โดยไม่ต้องสอบไล่ ต่อมาเจ้าพระยาพิชัยญาติและพระยา
มโนปกรณ ๖ ขอให้เป็นอัยกรได้ด้วย แล้วพระยา

มโนปกรณ ๖ มาขอให้ผู้ที่รู้กฎหมายในศาล เช่นอกรบัตร์ ศาลเป็นต้นอีก จึงได้กำหนดไว้ทั้งนั้น ทรงพระดำริว่าถ้าจะให้กว้างออกไป ควรกำหนดลงให้แน่ชัดว่า สำหรับตำแหน่งอะไรอีกบ้าง

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ถ้าบรรจุกทางอื่น เช่นเป็นนายอำเภอเป็นต้นก็ต้องสอบไล่ ทรงเห็นว่าพระราชบัญญัติควรเปิดทางกว้างกว่านั้น

มีพระราชดำรัสว่า ถ้าเอาคำว่า “ในศาล” ออก และเติมคำว่า “โดยจะเพาะ”ให้อ่านได้ความว่า “เนติบัณฑิตย์สมัครเข้ารับราชการในตำแหน่ง ซึ่งต้องใช้วิชากฎหมายโดยจะเพาะหรือในแผนกอัยการ” จะแก้ปัญหาคำข้อนี้ๆไม่ ส่วนข้ออื่น ๆ นั้นก็แล้ว

ที่ประชุมเห็นชอบด้วยตามนั้น

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า เมื่อออกพระราชบัญญัติภาคนั้นแล้ว จะจ้างเสมียน ๒๐ บาท จะต้องให้สอบไล่ๆไม่ และเมื่อเริ่มมีการสอบไล่แล้ว ทำไม่จึงจะรู้ได้ว่า จะต้องไปสอบไล่ๆไม่.

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงรับรองว่า จะมีข้อบังคับ ออกได้เร็ว และจะให้รู้ถึงกัน.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคมทูล เป็นความเห็นแย้งฝ่าย minority ว่า ไม่ควรออกพระราช

บัญญัติขึ้นในเมื่อเกิดการยังไม่พร้อมทุกอย่าง และให้
record ไว้ในรายงานแต่บัดนี้.

กรมพระตำรงฯ ทรงแนะนำว่า ถ้าจะให้ใช้
พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันเริ่มสอบไล่จะดีฤๅไม่

เสนาบดีว่าการต่างประเทศกราบบังคมทูลว่า
ถ้าจะปรึกษาเรื่องระเบียบข้อบังคับเสียก่อนก็จะดีเหมือน
กัน

มีพระราชดำรัสว่า เมื่อออกพระราชบัญญัติไปแล้ว
operate ไม่ได้ไม่ควรออก ถ้าจะให้ออกวันที่ ๑
เมษายน และให้ใช้ได้ใน ๖ เดือนข้างหน้าจะเป็น
อย่างไร ในระหว่างนี้ให้กรรมการรับชำระระเบียบข้อบังคับ
ทูลเกล้าฯ ถวายขึ้นมาปรึกษากันภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม

กรมพระจันทบุรีฯ รับพระบรมราชโองการว่าจะ
ทำให้แล้วก่อนวันที่ ๑๕ มีนาคม เสนาบดีกระทรวง
ธรรมการได้ส่งหลักสูตรมาแล้ว เวลานี้ถอนไปเพื่อ
แก้ไขเพิ่มเติม จะได้รับปรึกษาหารือกัน.

๖๓๖

๖๓๖

๖๓๖

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

นามสมมติสำหรับยื่นขอจด ..... ที่ ..... ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ..... พ.ศ. ๒๕๐๖

ใจความ ขอทราบเรื่องเงื่อนไขที่สําคัญเกี่ยวกับเอกสารเป็นข้อยกเว้น
การรับทำบัตรต่อไป

ผู้ลงคำ ขาด ๑ มีนาคม ๒๕๐๖ พระราชทานมา ๑ มีนาคม ๒๕๐๖
พระราชกระแสด หมายเหตุ

ชื่อ "eligible list"

ฉบับอเมริกา มี ออกพิมพ์

การเลือกคนใหม่ เมื่อมี

คนใหม่เกิดขึ้น ก็ไปเลือกคนใหม่ และ

ขอคนใหม่จํา ใน ส่วน ข. ของที่

ให้ เลือก พวกคน ๗. ๗. นี้หรือไม่?

DAVID

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

กรุงเทพฯ

วันที่ ๑๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๐

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ในที่ประชุมเสนาบดีเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าไปปรึกษากับกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือนทำระเบียบข้อบังคับประกอบร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้แล้วทันทุกเกล้าฯ ในวันที่ ๑๕ เดือนนี้ เพื่อได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกเป็นพระราชบัญญัติในเมษายนนั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้ประชุมกรรมการครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ แต่นั้นมายังหาได้มีโอกาสประชุมอีกไม่ ระเบียบข้อบังคับที่รับไล่เกล้าฯ ครั้นนั้น เป็นอันทุเลาลงตามกำหนด พระราชอาณาไม่พ้นเกล้าฯ

การที่เรียบเรียงระเบียบข้อบังคับไม่ทันนั้นมีเหตุ ๒ ประการ คือการเทียบยศกับอัตราเงินเดือน แล ตำแหน่ง ซึ่งข้าพระพุทธเจ้าเป็นเจ้านำที่นำเสนอสภาการคลังนั้น กรรมการสภาการคลังยังหาได้ส่งคำตอบมาพร้อมเพรียงกันไม่ อีกประการหนึ่งก็คือตัวกรรมการในคณะกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้มาเกิดมีอันเป็นไปต่าง ๆ ประการ แลที่ไม่สามารถตั้งตัวแทนก็มีอยู่ ในวันที่ข้าพระพุทธเจ้ากำหนดไว้ว่าจะประชุมสองครั้งมาแล้ว มีตัวกรรมการที่จะมานั่งประชุมได้ก็เพียงตัวข้าพระพุทธเจ้า แล พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ จึงได้รับไล่เกล้าฯ ไปดูหากัน

เห็นควรนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ขอ
พระราชทานเลื่อนกำหนดที่จะทูลเกล้า ฯ ระเบียบข้อบังคับต่อไป การจะควร
ประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

ส่วนการร่างระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการสอบความรู้ นั้น คกในนำที่พระองค์
เจ้าธานีเป็นผู้กระทำ บดินทร์เดโชตั้งผู้แทน ได้มาปรึกษาหาฤกษ์อยู่กับข้าพระพุทธเจ้า
กระทำร่วมไปแล้ว ถ้ามีโอกาสประชุมได้เมื่อไร ก็เป็นอันได้เสนอที่ประชุมได้

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานทูลเกล้า ฯ รายงานการประชุมวันที่ ๑๕
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ เพื่อทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

ควรมิควรสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

ข้าพระพุทธเจ้า ขอเดชะ

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๕ ประชุมที่

หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกกรรมการ
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยกเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ

หลวงสุขุมนัยประดิษฐ เลขานุการ

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๒๕ นาฬิกาก่อนเที่ยง

นายกทรงเปิดประชุมว่า หัวข้อสำหรับการประชุมวันนี้ ตามที่ได้ศึกษาจากรายงานการประชุมเสนาบดีสภา มีข้อใหญ่ที่ควรจะตกลงกันได้ ๓ ข้อ คือ

๑. ทำเนียบเงินเดือนและยศราชบุรุษกับตำแหน่งในกระทรวง
๒. การออก Certificate สำหรับผู้ที่สอบไล่ได้ให้มีอายุเพียงปีเดียว ๆ
๓. การออกข้อบังคับต่าง ๆ ให้อนุโลมตามบทบัญญัติของ พระราชบัญญัตินี้

๑) ในเรื่องเทียบยศ แล อัคราเงินเดือนของราชบุรุษชั้น เติมนายก ได้ทำแบบเทียบ Tentatively เสนอสภาการคลังครั้ง ราชบุรุษชั้น ๑ ให้รับพระราชทานเงินเดือนไม่เกิน ๘๐ บาท และให้มีตำแหน่งเป็นเสมียนเอก ราชบุรุษชั้น ๒ ไม่เกิน ๖๐ บาท ตำแหน่งเสมียนโท ราชบุรุษชั้น ๓ ไม่เกิน ๕๐ บาท ตำแหน่งเสมียนตรี แต่บัดนี้ได้เกิดมีปัญหาขึ้นดังปรากฏในที่ประชุม เสนาบดี เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ว่า ยศราชบุรุษเคยเทียบเท่ากับนายคานทหาร เมื่อตั้งอัคราไว้ดังที่กล่าวนี้ เสมียนที่ได้รับพระราชทานเงินเดือน ๒๐ บาท ซึ่ง ไม่เกิน ๕๐ บาท ก็เป็นราชบุรุษตำแหน่งเสมียนตรีเหมือนกัน ซึ่งมียศเท่ากับ นายคาน กระทำให้ยศของนายคานตกต่ำลงไปเป็นการเสียเกียรติยศทหาร เมื่อ ได้มีปัญหาเกิดขึ้นเช่นนั้นแล้ว นายจึงได้เรียบเรียงทำเนียบยศ แล อัคราเงิน เดือนของราชบุรุษชั้นใหม่ ให้เป็นว่า ราชบุรุษชั้น ๑ ให้ได้รับพระราชทาน เงินเดือน ๘๐ บาท ให้ตำแหน่งเป็นรองเวรชั้น ๑ ราชบุรุษชั้น ๒ เงินเดือน ๖๐ บาท ตำแหน่งรองเวรชั้น ๒ ราชบุรุษชั้น ๓ เงินเดือน ๕๐ บาท ตำแหน่ง รองเวรชั้น ๓ ส่วนคำว่าเสมียนนั้น ให้บรรจุใส่ในมาตรา ๒๘ ซึ่งว่าด้วย พนักงาน คือ บั๊ตออกไปจากชั้นราชบุรุษเสียทีเดียว

พระองค์เจ้าไตรทศ ทูลตามว่า อัคราเงินเดือนชั้นราชบุรุษที่ได้เทียบ ชั้นใหม่นี้ เป็นอัคราทายตัว ถ้าเช่นนั้นราชบุรุษที่เคยได้รับเงินเดือนชั้นประจำ ปี เช่น ๕๐-๖-๘๐ จะมีได้เลื่อนชั้นประจำปีตามเกมๆ และถ้าเช่นนั้นจะ จัดการอย่างไร

นายกทรงอธิบายว่า สำหรับข้าราชการชั้นนี้ เมื่อเข้าสอบเป็นราชบุรุษ ได้แล้ว การเลื่อนชั้นก็จะได้เลื่อนโดยความสามารถในทางราชการของผู้นั้น เมื่อได้เลื่อนชั้นก็ได้รับเงินเดือนชั้นเป็นชั้นๆ ไป ครั้นถึงราชบุรุษชั้น ๑ แล้ว

ถ้าผู้นั้นมีความพอใจอยู่เพียงนั้น ก็อยู่ได้ แต่ถ้ามีความประสงค์จะเคลื่อนชั้น เป็นชั้นสัญญาบัตรต่อไป ก็จะต้องเข้าสอบอีกครั้งหนึ่ง ส่วนเรื่องเงินชั้นประจำ บั้นนี้ ถ้าได้อยู่แล้ว ๕๖ บาท ก็ให้เป็นราชบุรุษชั้น ๒ ที่เที่ยวให้เงินเดือน ๖๐ บาท จนกว่าจะได้เลื่อนเป็นราชบุรุษชั้น ๑ จึงจะได้รับเงินเดือน ๗๐ บาท แต่ถ้าผู้นั้นได้เงินเดือนมากกว่า ๗๐ บาท ญาติ ๘๐ บาทอยู่แล้ว ซึ่งเกินอัตรา ราชบุรุษชั้น ๑ ก็ให้เบิกในอัตราราชบุรุษชั้น ๑ คือ ๗๐ บาท ส่วนเศษที่ เกินนั้นให้จ่ายเพิ่มพิเศษเฉพาะบุคคลนั้น ๆ ซึ่งกระทำได้ตามกฎข้อบังคับของ กระทรวงพระคลังฯ

พระองค์เจ้าไตรทศ แล พระองค์เจ้าธานี ไม่ทรงเห็นพ้องด้วยใน เรื่องจ่ายเพิ่มพิเศษ และทูลนายกว่า ข้าราชการชั้นราชบุรุษในกระทรวงการ ต่างประเทศ แล กระทรวงธรรมการ มีเป็นจำนวนมากที่ได้รับพระราชทาน เงินเดือน ๘๐ บาท ถ้าอัตราราชบุรุษชั้น ๑ เพียง ๗๐ บาท ก็จะเป็นการ ยุ่งยากลำบากมาก เรื่องนี้ได้ Discuss กันเป็นการยืดเยื้อ ในที่สุดเพื่อเป็นการ สดวก จึงทูลขอให้นายทรวงเปลี่ยนอัตราราชบุรุษเป็นดังนี้ ชั้น ๑ อัตราร ๘๐ บาท ชั้น ๒ อัตราร ๖๕ บาท ชั้น ๓ อัตราร ๕๐ บาท ที่ขอเปลี่ยนนี้ ที่ประชุม เห็นชอบด้วยแล้ว แต่ทำเนียบ ๗๐-๖๐-๕๐ บาทนั้น นายทได้ส่งเสนอสภา การคลังก่อนประชุมนี้เสียแล้ว และกรมพระตำรงก็ได้ทรงขอบเห็นชอบด้วย จึงได้ตกเป็นหน้าที่ของนายทที่จะต้องแก้ไขไปยังสภาการคลัง อัตราก็ได้ตกลงกัน ในวันนี้ นายทได้อ่านหนังสืออธิบายเรื่องเงินเดือนเทียบยศที่ได้ทรงมีไปยัง กรมการสภาการคลัง แล ได้อ่านหนังสือขอบเห็นชอบด้วยของกรมพระตำรง (กรมการอื่นยังมีได้ตอบมา)

๒) การออก Certificate ให้ผู้ที่สอบไล่ได้นั้น เกิดมีปัญหาค้างเค็ม เขียนไว้ว่า การสอบไล่วิชาให้อาศัยจำนวนตำแหน่งที่ว่างเป็นปฐม แล ให้เป็น การแข่งขัน เมื่อมีตำแหน่งว่างก็ให้มีการสอบอีกเป็นนี่ ๆ ไป พวกที่สอบตก

ปีก่อน ๆ ก็มีสิทธิที่จะเข้าสอบไล่ได้อีก ข้อนี้สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ได้รับสั่งในที่ประชุมเสนาบดีว่า ราชบุรุษที่ได้รับราชการอยู่แล้ว จะเข้าสอบเป็นชั้นสัญญาบัตร บางที่สุคนนอกที่เข้าสอบไม่ได้ ก็ต้องกลับไปเป็นราชบุรุษอยู่อย่างเดิม เป็นเครื่องให้โทมนัส แล น่าเสียค่างานการที่ได้เคยทำมาดีแล้ว

นายกรัฐมนตรีจึงได้ทรงรับภาระที่จะพิจารณาให้ แล ปลูกษากรรมการถึงวิธีออก Certificate ต่อผู้ที่สอบไล่ได้ทั้งหมด แล บรรจุเข้ารับราชการจำเพาะแต่ที่มีตำแหน่งว่างโดยลำดับตัวที่ไล่ได้เป็นที่ ๑, ๒, ฯลฯ จนครบตำแหน่งที่ว่าง นอกนั้นให้ถือ Certificate ไว้รอตำแหน่งที่จะว่างลงในคราวหน้าต่อไป

พระองค์เจ้าไทรทศ รับสั่งว่า ในเรื่องการสอบไล่ แล การให้ Certificate นี้ Mr. Stevens ที่ปลุกษากระทรวงการต่างประเทศได้เสนอ Note on Civil Service Examination ของเมืองอเมริกาฉบับหนึ่ง ซึ่งพระองค์เจ้าไทรทศได้อ่านในที่ประชุมนี้ มีใจความว่า ให้มีการสอบทุกๆ ปีไป และผู้ที่สอบไล่ได้ให้มีชื่อเรียงอยู่ใน "eligible list" เป็นลำดับตามคะแนนที่ได้รับ ถ้ามีตำแหน่งว่างก็ให้บรรจุบุคคลที่สอบไล่ได้เป็นลำดับไป เมื่อครบปีแล้วให้นับว่า "eligible list" นั้นหมดอายุ ต้องตั้งพิธีสอบไล่ใหม่ ผู้หนึ่งผู้ใดที่ต้องการจะอยู่ใน "eligible list" อีก ก็ต้องเข้าสอบอีก พระองค์เจ้าไทรทศได้ถวายโนคลฉบับนี้ต่อนายกรัฐมนตรี ที่ประชุมมีความเห็นชอบในวิธีนี้มาก

ส่วนเรื่องข้อสอบนั้น นายจะได้ปลุกษากับพระองค์เจ้าธานีอีกครั้ง ๑

๓) การออกข้อบังคับสำหรับที่จะประกาศให้ทราบทั่วกัน ถึงการที่จะรับคนเข้ารับราชการนั้น จะต้องร่างขึ้นทุกเกล้าฯ ถวาย แล ให้ถือเอามาตราบางมาตราในพระราชบัญญัตินี้เป็นหลัก เช่น มาตรา ๑๗ ว่าด้วย qualifications

ของผู้สมัคร มาตรา ๑๘ ว่าด้วยสอบเป็นการแข่งขันและแบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นสัญญาบัตร และ ชั้นราชบุรุษ มาตรา ๑๘ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงทำ ความติดต่อกับกรมการฯ เป็นต้น ทั้งนี้ นายกทรงรับจะร่างขึ้นเสนอ กรมการ

การสอบไล่ให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงกรมการ ให้ปฏิบัติไปตาม พระราชบัญญัติ

ที่ได้มีบัญชาเกิดขึ้นว่า จะจ้างคนทำงานเงินเดือน ๒๐ บาท โดยมีต้อง สอบได้ฤกษ์ไม่นั้น นายกทรงรับสั่งว่า ข้อนี้อยู่ในข้อบังคับของกระทรวง พระคลังฯ แล้ว พระองค์เจ้าสุโขทัยรับสั่งว่า ถ้ามีเงินจ่ายก็จ้างได้

นายกทรงขอให้พระองค์เจ้าสุโขทัยเกษม ทำ definitions ของเสมียน พนักงาน และ ลูกจ้าง และอัตราเงินเดือน เพื่อให้เป็นระเบียบ และ ขอให้ ทรวงยุติ พวกตำรวจชั้นต่ำกว่านายร้อยตำรวจด้วย นายกรับสั่งประสงค์ให้ กระทรวงพระคลังฯ ทำระเบียบทั้งอันขึ้นมา เพราะปัญหาเรื่อง พนักงานของ กระทรวงพาณิชย์ และ กรมการฯ ยังยุ่งกันอยู่

นายกทรงขอให้พระองค์เจ้าธานีรับทั้งหลักสูตรข้อสอบไล่ แต่ ให้อ่าง เสร็จเป็นประกาศมาด้วย การประกาศนั้นให้บอกแต่เพียงว่า จะได้มีการสอบไล่ สำหรับรับข้าราชการพลเรือนเมื่อนั้นๆ ไม่ต้องบอกว่าต้องการกี่คนๆ แต่ต้อง บอก qualifications ของผู้ที่จะมาสมัคร

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร ทรงถามว่า คนอยู่หัวเมืองซึ่งมีทุนแต่น้อย จะต้องให้เข้ามาสอบในกรุงเทพฯ ๖ ด้วยฤกษ์ นายก ทรงตอบว่า ไม่ต้อง เราส่งคนของเราออกไปสอบตามหัวเมืองใหญ่ต่างๆ ที่ เป็น center พอที่จะให้ผู้สมัครได้เข้าสอบทั่วถึงกัน.

เลิกประชุมเวลา ๑.๓๐ นาฬิกาหลังเที่ยง.

หน้าว่าง

กรุงเทพฯ

วันที่ ๒๗ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ด้วยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชหัตถเลขาที่ ๓/๔๒๓ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๐ ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าเป็น นายกรรมการกลาง สำหรับเป็นผู้รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน และให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ การต่างประเทศ มหาไทย และกรรมการ เป็น กรรมการ นั้น ถ้าตบนั้น สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ได้ส่งองพระเดชพระคุณในคณะกรรมการตลอดมา บัดนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสด็จดำรง ตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาไทยแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรม ราชานุญาต เชิญเสด็จสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงรับหน้าที่ในคณะกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนต่อไป

คณะกรรมการจะได้เริ่มประชุมกันอีกตอนหนึ่งในต้นเดือน พฤษภาคมหน้า เพื่อได้วางระเบียบข้อบังคับบางส่วน เป็นการเตรียมที่จะขอพระราชทานพระบรม ราชานุญาต ประกาศใช้พระราชบัญญัติ ใน พ.ศ. ๒๔๗๑.

การจะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ข้าพระพุทธเจ้า ขอเดชะ

นายกรรมการ
รักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน.

ที่ ๑๔๕/๒๕๗๖

กรมราชเลขาธิการ.

วันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๗๐

ขอประทานกราบทูล พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

ลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลพระกรุณา ลงวันที่ ๒๗ เดือนนี้ ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตให้ทรงรับหน้าที่ใน คณะกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน แทนสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ซึ่งกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยนั้น ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทโปรดเกล้าฯ ว่าดีแล้ว พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทรงเชิญได้

ข้าพระพุทธเจ้า *ทักษิณ อดิ*

นาม กรมพระสันตปาณี ๙ ... ที่ - ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๑

ใจความ ขอพระราชทานเลื่อนกำหนดการทูลเกล้าฯ ถวายบทพระราชนิพนธ์ระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนไม่ติดกันขบวน เพื่อประกาศใช้ในเดือนตุลาคมศกนี้

ทูลเกล้าฯ ถวาย วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๗๑ พระราชทานมา วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๗๑
พระราชกระแส หมายเหตุ

กรมในวังหน้า
พลเรือนชั้นที่ ๑ เกือบร้อยปีทั้งพระ
ส่วนมาก ทั้งพระเอกกรมพระอนันต
ในวังหลวงมา ที่ทับฟ้ามหามิตร
กนิษฐ กิ่งวรวัชวังในวังหลวง
แล้ว ออกเป็นพลเรือนชั้นที่ ๑ ปี
๒๔๗๑.

ป.ป.ว.

ขอ
ขอ: กรมพระสันตปาณี ๙
พลเรือนชั้นที่ ๑ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายบทพระ
ราชานุญาตให้เลื่อนกำหนดการทูลเกล้าฯ
ถวายบทพระราชนิพนธ์ระเบียบข้าราชการ
พลเรือนไม่ติดกันขบวน เพื่อประกาศ
ใช้ในเดือนตุลาคมศกนี้
ขอ: กรมพระสันตปาณี ๙
เกล้าฯ ถวายบทพระราชนิพนธ์ระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนไม่ติดกันขบวน
เพื่อประกาศใช้ในเดือนตุลาคมศกนี้
ขอ: กรมพระสันตปาณี ๙
เกล้าฯ ถวายบทพระราชนิพนธ์ระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนไม่ติดกันขบวน
เพื่อประกาศใช้ในเดือนตุลาคมศกนี้
ขอ: กรมพระสันตปาณี ๙
เกล้าฯ ถวายบทพระราชนิพนธ์ระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนไม่ติดกันขบวน
เพื่อประกาศใช้ในเดือนตุลาคมศกนี้

กรุงเทพฯ

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ตามซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าปรึกษาคณะกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน แก่ใสร่างพระราชบัญญัติบางข้อ ให้ได้ทูลเกล้าฯ ถวายในเดือนพฤษภาคมนี้ บัดนี้กรรมการได้ประชุมกัน เมื่อวันที่ ๑๕ เดือนนี้ ลงมติว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนนี้ ใหน ๆ ก็ได้ล่าช้าเกินกำหนดเดิมที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จะให้ประกาศอยู่แล้ว ควรกระทำภาคอื่นที่ว่าด้วยวินัย แล จรรยาของข้าราชการพลเรือน เป็นต้น ขันประกอบให้สำเร็จพร้อมกันเป็นพระราชบัญญัติอันบริบูรณ์เสียทีเดียวแล้วจึงทูลเกล้าฯ ถวาย

เพราะฉะนั้น ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานเลื่อนกำหนดการทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ไปทูลเกล้าฯ ถวายในเดือนกันยายน สำหรับประกาศใช้ได้ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

การจะควรประการใด สู้แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ข้าพระพุทธเจ้า *Walee W* ขอเดชะ

นายกกรรมการ
รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน.

ทูลเกล้าฯ ถวายทำเนียบอัคราเงินเดือน

สภาการคลังทูลเกล้าฯ ถวายทำเนียบ
อัคราเงินเดือน เทียบยศและตำแหน่งข้าราชการ
พลเรือน ตามนัยแห่งร่างพระราชบัญญัติ
ระเทียบข้าราชการพลเรือน.....

นามกรมท: สหพัรฐมฤคที่ ๔๕/๑๗๑ ลงวันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๑

ใจความทูลเกล้าฯ ถวายทูลเชิญสมเด็จพระอิสริยยศและตำแหน่งของข้าราช
ทูลเชิญ มาขอทูลเชิญมาช่วยราชการ

ทูลเกล้าฯ ถวาย ๑๐ กันยายน ๒๕๑๑ พระราชทานมา ๑๐ กันยายน ๒๕๑๑
พระราชกระแสฯ ทูลเกล้าฯ

ได้ขอคืนทุกประการ เ็นที่
ขอเรียนแจ้งไว้ก่อน.

หน้าว่าง

ที่ ๔๕/๗๓

สภาการคลัง, หอรัษฎากรพิพัฒน์

วันที่ ๗ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๗๓

ขอพระราชทานจัดพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ด้วยอัตราเงินเดือนข้าราชการพลเรือนที่ถือจ่ายอยู่ตามกระทรวงทบวงกรมเวลานี้ มีอัตราต่างๆ กัน บางที่ตำแหน่งอย่างเดียวกันใช้อัตราจ่ายในที่หนึ่งอย่างหนึ่ง อีกที่หนึ่งอีกอย่างหนึ่ง ยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เนื่องแต่พระบรมราชโองบายโปรดเกล้าฯ ให้ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนขึ้น ซึ่งตามความแห่งหนึ่งในพระราชบัญญัตินั้น ระบุถึงการเทียบยศ แล ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งสภาการคลังจะได้กำหนดใช้เป็นครั้งคราว ณ บัดนี้จึงเป็นเวลาอันสมควรที่สภาการคลังจะกำหนดวางระเบียบอัตราเงินเดือนที่ยัง ลุ่ม ๆ คอน ๆ อยู่ นั้น ปรับรับเทียบกับยศ แล ตำแหน่งขึ้นไว้ เพื่อให้ถือใช้เหมือนกันได้ทั่วไป และเพื่อประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่จะ ออกประกาศใช้นั้นด้วย

ข้าพระพุทธเจ้าได้รับได้เกล้าฯ รวบรวมอัตราเงินเดือนที่เป็นอยู่จริงเวลานี้ เทียบเคียงกับอัตราที่กระทรวงพระคลังฯ ได้กำหนดไว้ แล ใช้อยู่ในที่ต่างๆ ทั้งอัตราอย่างสูง แล อย่างต่ำมาประมวลร่างขึ้นเป็นกำหนดอัตราสากล ลดให้มีอัตราแต่น้อยอย่างพอให้เทียบกันได้กับยศ แล ตำแหน่งกลางๆ ที่ถือเป็นประเพณีนิยมใช้อยู่เวลานี้ เพื่อให้เป็นหน้าที่ของสภาการคลังประกาศกำหนดให้กระทรวงทบวงกรมทั้งหลายถือใช้เป็นระเบียบอันเดียวกันได้ทั่วกัน และได้นำร่างทำเนียบอัตราตาราง

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

บัญชีเทียบ ยศ ตำแหน่ง แลอัตราเงินเดือน ข้าราชการพลเรือน

ยศ	อัตราเงินเดือน	ตำแหน่ง
มหาอำมาตย์ เอก	๒,๐๐๐-๑๐๐-๓,๐๐๐	เสนาบดี
„ โท	๑,๕๐๐-๕๐-๑,๙๐๐	อธิบดีชั้น ๑
„ ทวี	๘๐๐-๕๐-๑,๓๐๐	อธิบดีชั้น ๒
อำมาตย์ เอก	๕๕๐-๔๐-๗๐๐	เจ้ากรมชั้น ๑
„ โท	๔๒๐-๒๐-๕๐๐	เจ้ากรมชั้น ๒
„ ทวี	๓๒๐-๒๐-๔๐๐	ปลัดกรมชั้น ๑
รองอำมาตย์ เอก	๒๒๐-๒๐-๓๐๐	ปลัดกรมชั้น ๒
„ โท	๑๒๐-๒๐-๒๐๐	นายเวรชั้น ๑
„ ทวี	๘๐-๕-๑๐๐	นายเวรชั้น ๒
ราชบุรุษ ชั้น ๑	๕๐-๕-๗๐	รองเวรชั้น ๑
„ ๒	๖๐	รองเวรชั้น ๒
„ ๓	๕๐	รองเวรชั้น ๓

คำชี้แจง

อัตราเงินเดือนที่แก้ไขปรับขึ้นใหม่นี้ มีข้อสำคัญที่เป็นความมุ่งหมาย
ควรยกเป็นข้อชี้แจง คือ .—

(๑) อัตราเงินเดือน ๓,๐๐๐-๑๐๐-๔,๐๐๐ เก็บไว้ตั้งชั้นโดย
กระแสพระราชโองการในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เพื่อได้พระราชทาน
แก่เสนาบดีผู้ใหญ่ ซึ่งได้รับพระราชทานถึงขีด ๓,๐๐๐ บาทแล้วมานานปี ครั้น
ต่อมาเสนาบดีผู้ใดได้รับพระราชทานถึง ๓,๐๐๐ บาทแล้ว ก็เลยพระราชทาน

เพิ่มเรื่อยๆ ไปมีหลายท่านด้วยกัน มาในบั้นนี้เสียดูเสนาบดีที่ได้รับพระราชทาน
เกินกว่า ๓,๐๐๐ บาทนั้น ได้ทรงเป็นอภิรัฐมนตรีขึ้นทุกพระองค์แล้ว แล ผู้ที่
เป็นเสนาบดีในปัจจุบันนี้ (เว้นไว้แต่กรมหลวงกำแพงเพชร) ยังหาได้มีใคร
ล่วงซีก ๓,๐๐๐ บาทไม่ จึงเห็นควรยกอัตรา ๓,๐๐๐-๑๐๐-๔,๐๐๐ บาท
ขึ้นเป็นอัตราสำหรับอภิรัฐมนตรี อัตราเสนาบดีให้มีสูงสุดเพียง ๓,๐๐๐ บาท
ทั้งในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง

(๒) อัตราเงินเดือนชั้นมหาอำมาตย์ เอก โท ทรี คงใช้อัตราเดิม
เท่าที่เป็นอยู่เวลานี้ เป็นแต่ได้แก้ไขแบ่งชั้นกำหนดระยะเวลาปีเสียใหม่เท่าๆ กัน
เป็นชั้นละ ๑๑ ปี

(๓) ตำแหน่งตั้งแต่อำมาตย์เอกลงไปจนถึงรองอำมาตย์ตรี บาง
ตำแหน่งอัตราหลักเดิมไม่ลงระเบียบ ได้แก้ไขปรับอัตราเสียใหม่เป็นอัตราปรับกัน
เป็นลำดับลงไป แต่โดยอาศัยหลักอัตราเงินเดือนของเดิมนั้นเอง

(๔) ตำแหน่งที่ลงไว้ชื่อเดียว เพื่อประสงค์จะวางยื่นเป็นหลัก ส่วน
ตำแหน่งที่เรียกเป็นอย่างอื่น ถ้าเทียบได้เสมอกัน ก็ใช้อัตราแลชั้นยศเทียบเข้า
หากัน

(๕) อัตราเงินเดือนระหว่างชั้นยศอำมาตย์เอก กับ มหาอำมาตย์ตรี
มีปัญหายุ่งยากอยู่บางอย่าง คือ

(ก) กระทรวงยุติธรรมมีอัตราเงินเดือนตำแหน่งผู้พิพากษาชั้น ๑ คง
ไว้ ๘๐๐ บาท ผิดกว่าอัตราที่เป็นอยู่ตามกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ อัตรานี้ถ้า
จะถือจ่ายในตำแหน่งอธิบดีชั้น ๒ ก็จะต้องขึ้นไปถึง ๑,๓๐๐ บาท ซึ่งทางราชการ
มิได้มุ่งหมายเช่นนั้น จึงเห็นว่าต่อไปผู้พิพากษาชั้น ๑ ก็ควรใช้อัตราอำมาตย์

เอกให้เหมือนกันได้ทั่วไป ส่วนผู้ที่ได้สูงกว่า ๗๐๐ บาทอยู่แล้ว ก็คงให้จ่าย เป็นส่วนตัวบุคคลได้ต่อไป จะได้ปลูกเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมให้แก่ไข ปรับอัตราเงินเดือนตำแหน่งผู้พิพากษาชั้นต่าง ๆ เสียใหม่ เพื่อให้ลงระเบียบ ได้กับอัตราที่กำหนดขึ้นใหม่นี้

(ข) ตำแหน่งหัวหน้าแผนกการในกรมรถไฟ ตั้งอัตราไว้ถึง ๑,๐๐๐ บาทนั้น เป็นอัตราพิเศษสำหรับกรมรัฐพาณิชย์ ตั้งโดยข้อตกลงกันเป็นพิเศษ เวลานี้จ่ายจริงไม่ถึง ๑,๐๐๐ บาท แต่ต่อไปอาจจ่ายเท่าอัตรานี้ได้

(ค) อัตราเงินเดือนตำแหน่งประจำการสถานทูต แล กงสุลใน ต่างประเทศ ไม่ได้เอามาเทียบกับอัตราใหม่นี้ด้วย เพราะเหตุว่าอัตราตำแหน่ง เหล่านี้ตั้งเป็นเงินต่างประเทศ เช่นอัครราชทูตแม้เทียบอัตราเป็นเงินสยามจะ ได้เงินเดือนสูงถึง ๓,๐๐๐ บาทเศษ เสมอด้วยตำแหน่งเสนาบดีก็ดี แต่ทางการ เทียบตำแหน่ง ได้เทียบอัครราชทูตไว้เสมอด้วยชั้นสมุหเทศาภิบาลเท่านั้น จะ ยกอัตราเงินเดือนขึ้นค้ำหนึ่งไม่ได้

(ง) อัตราเงินเดือนที่กำหนดขึ้นใหม่ทั้งนี้ คงกล่าวมาแล้วว่า กำหนด รอยตามหลักอัตราเดิมที่เป็นอยู่ หาได้อาศัยอัตราเงินเดือน ทหารชั้นเป็นทาง เปรียบเทียบไม่ โดยเหตุว่าอัตราเงินเดือนทหารกับพลเรือนไม่เหมือนกัน ทหาร ย่อมถือจ่ายเงินเดือนตามยศโดยตรง แต่พลเรือนต้องอาศัยตำแหน่งหน้าที่ ๆ ทำ เป็นหลักประกอบกัน ต้องได้รับตำแหน่งซึ่งบ่งถึงอัตราเงินเดือนเสียก่อน แล้วจึงจะ ได้รับยศตามกันไปเป็นเครื่องประกาศความสามารถ แลลำดับที่เผ่า ฤฯ ระเบียบหน้าหลังในที่ประชุมชน แลอัตราเงินเดือนที่วางไว้เป็นอัตรา ๕ ปี เป็นระยะยาวฝักกับทหารซึ่งกำหนดเป็นชั้นยศละ ๓ ชั้น แลอาจเลื่อนถึงอัตรา ก้นสูงในยศชั้นนั้นได้ภายในเวลา ๓ ปี

(๗) ตำแหน่งตั้งแต่ “ นายเวร ” ขึ้นไปถึง “ อธิบดี ” ที่กำหนดไว้เป็น ๒ ชั้นนั้น การกำหนดชั้นเช่นนี้ ถ้าไม่วางหลักไว้เป็นทางพิจารณา ย่อมจะเกิดปัญหาได้เสมอ เพราะทางพิจารณตำแหน่งเช่นไรควรจะเป็นชั้น ๑ ชั้น ๒ มักจะเป็นข้อโต้แย้งกัน จึงสมควรจะวางหลักไว้เสียด้วยให้เป็นทางปฏิบัติ คือ ตำแหน่งอธิบดีชั้น ๑ และชั้น ๒ นั้น ต้องอาศัยพิเคราะห์ตามขนาดความรับผิดชอบการทำงานของกรมที่บังคับบัญชาการกว้างขวางยิ่งหย่อนกว่ากันเป็นเกณฑ์ เช่นกรมชั้น ๑ อธิบดีชั้น ๑ บังคับบัญชาการงานรับผิดชอบโดยตนเองชั้นตรงต่อเสนาบดี มีสาขางานการบังคับบัญชาเป็นภาระรับผิดชอบมากทั่วพระราชอาณาจักร เป็นกรมใหญ่อิสระ กรมชั้น ๒ มีหน้าที่บังคับบัญชารับผิดชอบเพลาลงมาจากกรมชั้น ๑ เช่นกรมบังคับบัญชางานฝ่ายวิชาการโดยจำเพาะไม่ทั่วไป

ส่วนตำแหน่งรอง ๆ ลงไปที่จะตั้งชั้นสำหรับประกอบกัน ก็ต้องอาศัยขนาดของกรมเป็นหลัก เช่นอธิบดีชั้น ๑ มีผู้ช่วย ปลัดกรม แลนายเวรเป็นชั้น ๑ แลกรมชั้น ๒ ก็ต้องมีผู้ช่วย ปลัดกรม แลนายเวรเป็นชั้น ๒ ไม่ให้ก้าวก่ายกัน เพื่อรักษ้อัตราเงินเดือนตำแหน่ง แล ชนยศให้เป็นลำดับสูงต่ำไม่ล้ำเหลื่อมกัน เช่นกำหนดลำดับกรมเป็นชั้น ๆ ไว้ดังต่อไปนี้.—

กรมอธิบดีชั้น ๑

- กรมตำรวจ
- กรมสาธารณสุข
- กรมอัยการ
- กรมสรรพากร
- กรมศุลกากร

กรมอธิบดีชั้น ๒

- กรมนคราทร
- กรมเจ้าท่า
- กรมพลำกััง
- กรมทะเบียนที่ดิน
- กรมราชโลหกิจ

กรมอธิบดีชั้น ๑

กรมบัญชีกลาง
กรมไปรษณีย์โทรเลข
กรมรถไฟหลวง
ศาลฎีกา

กรมอธิบดีชั้น ๒

กรมทศน์
กรมป่าไม้
กรมทะเบียนการค้า
กรมศึกษาธิการ
กรมมหาวิทยาลัย
กรมการเมือง
กรมประกาศิต
กรมพระอภัยมณี
ศาลอุทธรณ์
ศาลแพ่ง
ศาลอาญา
ศาลคดีต่างประเทศ
ศาลโบราณคดี

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

อัตราเงินเดือน แล ตำแหน่ง ที่กระทรวงพระคลัง ฯ
รักษาเป็นระเบียบอยู่ในบัดนี้

อัตราเงินเดือน	ตำแหน่ง	ยศ
๓๐๐๐-๑๐๐-๔๐๐๐	อภิรัฐมนตรี, เสนาบดีผู้ใหญ่	มหาอำมาตย์เอก
๒๐๐๐-๑๐๐-๓๐๐๐	เสนาบดี	„ เอก
๑๕๐๐-๑๐๐-๒๐๐๐	ผู้แทนเสนาบดี, รองเสนาบดี, อุปราช ปลัดทูลฉลองแลอธิบดี ชั้นสูง	„ โท
๗๐๐-๕๐-๑๔๐๐	ปลัดทูลฉลอง, อธิบดี, สมุห- เทศาภิบาล กรรมการศาลฎีกา	„ ตริแลโท
๒๕๐ = ๒๗๕๐ บาท	อัครราชทูตชั้น ๑	„ เอก. โท. ตริ
๒๐๐ = ๒๒๐๐ บาท	„ ๒	„ ตริหรือโท
๑๐๐๐-๔๐-๑๒๐๐	กงสุลเยเนอรัล	อำมาตย์เอก
๑๐๐๐ บาทประจำ	ผู้อำนวยการบัญชีใหญ่, ผู้อำนวยการเดินรถ, นายช่างเอก, นายช่างกลเอก	มหาอำมาตย์ตรี แล อำมาตย์เอก
๘๐๐ บาทประจำ	ผู้พิพากษาชั้น ๑	มหาอำมาตย์ตรี
๖๐๐-๒๐-๗๐๐	ผู้ช่วยอธิบดี, ผู้ช่วยปลัดทูลฉลอง, เจ้ากรม	อำมาตย์เอกหรือ
๕๐๐-๒๐-๖๐๐	ผู้ว่าราชการจังหวัดชั้น ๑, ผู้พิพากษาชั้น ๒-๓	มหาอำมาตย์ตรี

อัตราเงินเดือน	ตำแหน่ง	ยศ
๔๐๐-๒๐-๕๐๐ ๓๗๕-๒๕-๕๐๐ ๓๒๐-๓๖-๕๐๐	ผู้ช่วยอธิบดี,ผู้ช่วยปลัดทูลฉลอง, เจ้ากรม ผู้ว่าราชการจังหวัดชั้น ๒-๓, อาจารย์เอก ผู้พิพากษาชั้น ๔	อำมาตย์โทหรือ อำมาตย์เอก
๓๐๐-๒๐-๔๐๐	ปลัดบัญชี,เลขานุการกระทรวง, ผู้ว่าราชการจังหวัดชั้น ๔, เจ้า- กรมชั้น ๓, ปลัดกรมชั้น ๑ ผู้พิพากษาชั้น ๕	อำมาตย์ตรีหรือ อำมาตย์โท
๒๐๐-๒๐-๓๐๐ ๒๐๐-๑๐-๒๕๐ ๑๗๕-๒๔-๒๕๕	เสมียนตรา, ปลัดกรมชั้น ๒, สมุหบัญชีชั้น ๑, ปลัดจังหวัด, นายอำเภอชั้น ๑, ผู้พิพากษาชั้น ๖, อาจารย์โท	รองอำมาตย์เอก หรืออำมาตย์ตรี
๑๐๐-๒๐-๒๐๐ ๑๐๐-๑๐-๑๕๐ ๑๐๐-๔-๑๒๐ ๘๐-๑๖-๑๖๐	ปลัดกรมชั้น ๓, นายเวรชั้น ๑, สมุหบัญชีชั้น ๒-๓ เสมียน ตรามณฑลชั้น ๒ - ๓, เลขานุการกรม, นายอำเภอ, อาจารย์ตรี	รองอำมาตย์โทหรือ รองอำมาตย์เอก
๘๐-๔-๑๐๐ ๗๕-๕-๑๐๐	นายเวรชั้น ๓, เลขานุการชั้น ๓, เจ้าจังหวัด อักษรเลข, เสมียนชั้น ๑	รองอำมาตย์ตรีหรือ รองอำมาตย์โท

อัตราเงินเดือน	ตำแหน่ง	ยศ
๕๐-๖-๘๐ ๖๐-๔-๘๐ ๕๐-๕-๗๕	ผู้ช่วยนายเวร, รองเวร, เสมียน เอก	ไม่มีหรือรองอำมาตย์ ตรี
๕๐-๒-๖๐ ๔๐-๒-๕๐ ๓๕-๓-๕๐	เสมียน	ไม่มี
๓๐-๒-๔๐ ๒๕-๒-๓๕ ๒๕-๑-๓๐ ๒๐-๒-๓๐ ๑๕-๑-๒๐	เสมียน	ไม่มี

หมายเหตุ

ยศเป็นแต่ประมาณเทียบไว้เท่านั้น กรมบัญชีกลางไม่ได้เก็บทะเบียนยศ จึงทราบไม่ได้แน่นอน บางที่อัตราเงินเดือนสูงแต่ได้ยศคำก็มี เพียงเท่าที่กรมบัญชีกลางทราบ ก็เห็นได้ชัดว่าเอาปรับเข้ากับอัตราเงินเดือนให้แน่นอนไม่ได้

ส่วนตำแหน่งนั้น นอกจากที่ปรากฏในบัญชีนี้ ยังมีตำแหน่งที่เรียกกันต่างๆ นานา อีกบ้าง แต่ก็ไม่มีหนี้อัตรเงินเดือนในบัญชีนี้.

(ลงนาม) โภมารกุล

ทูลเกล้า ฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน พิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน
เสร็จแล้ว ก็นำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย.....

นาม คณะ: สหภาพนิสิตฯ ที่ - ลงวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๑.

ใจความ ทูลเกล้าฯ ถวายร่างทูลกระหม่อมถวายขอใช้ยืมที่ว่างการพลเรือน ซึ่งได้ทำเพิ่ม
เติมอีก ๓ ภาค รวมเป็น ๕ ภาค ข้าราชการ ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการพลเรือน
พลเรือน การสอบ และทางราชการ ข้าราชการที่ ๖-๗ มาแจ้งทหารบกปี ๒๕๓๑. มี
การรวมทูลไม่เห็นความสำคัญการรวมการลงคะมย

ทูลเกล้าฯ ถวาย ๑๓ กันยายน ๒๕๓๑ พระราชทานมา ๑๓ กันยายน ๒๕๓๑
พระราชกระแส หมายเหตุ

เรียนเสนาบดีกระทรวง
ขอใช้ยืมที่ว่างการพลเรือน ข้าราชการ
พลเรือน ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการพลเรือน
พลเรือน การสอบ และทางราชการ ข้าราชการที่ ๖-๗

หน้าว่าง

หอรัษฎากรพิพัฒน์

วันที่ ๘ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๗๓

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน แล กฎข้อบังคับ แล หลักสูตรการสอบไล่เข้าเป็นข้าราชการพลเรือน ซึ่งกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้ประชุมกันพิจารณา แล กระทำสำเร็จลงเมื่อวันที่ ๕ เดือนกันยายน ๒๔๗๓ นี้ เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย แล ถ้ามีข้อขัดข้องกระแสพระราชดำริแล้ว ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ประกาศเป็นพระราชบัญญัติสืบไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้กระทำเพิ่มเติมขึ้นอีก ๓ ภาค คือ ภาคที่ ๓ ว่าด้วยวินัยแห่งข้าราชการพลเรือน ภาคที่ ๔ ว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน ภาคที่ ๕ ว่าด้วยการให้พักราชการ แล ลาออกจากราชการ จึงนับว่า พระราชบัญญัตินี้บริบูรณ์สำหรับที่จะเริ่มใช้บังคับการในพระราชอาณาจักรแล้วโดยตลอด

ร่างใหม่นี้กรรมการได้แก้ไขต่างไปจากร่างเดิมที่ได้ทูลเกล้าฯ ถวายแล้วนั้นเป็นอันมาก เหตุที่ได้แก้ไขนั้น ปรากฏในรายงานการประชุมทั้งสิ้นแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าจึงขอพระราชทานกราบบังคมทูลอธิบายในที่นี้ จำเพาะแต่ข้อเดียวที่ได้กำหนดใหม่ให้มีการสอบไล่แข่งขันเข้ารับราชการ ในกรอบทั่วไปนั้นแต่ครั้งเดียว ในเมื่อผู้สมัครจะเข้ารับราชการในชั้นราชบุรุษ ที่แก้ไขเป็นดังนี้ เพราะกำหนดเดิมที่ให้สอบเป็นสองชั้น สำหรับราชบุรุษ แล ชั้นสัญญาบัตร แล ให้โอกาสแก่ข้าราชการ ชั้นราชบุรุษได้เข้าสอบไล่เลื่อนชั้นเป็น ชั้นสัญญาบัตร นั้นได้

กำหนดโดยที่ถือว่า ตำแหน่งในชั้นราชบุรุษเป็นตำแหน่งแลหน้าที่เสมียน แล
บรรณารักษ์ (clerical appointments) แลตำแหน่งในชั้นสัญญาบัตรนั้น เป็น
ตำแหน่ง แล หน้าที่ดำเนินราชการของกระทรวง (administrative appointments)
แลความจริงนั้น แม้บรรดากระทรวงได้กำหนดชั้นข้าราชการ แล แบ่งหน้าที่ตาม
แฉกอยู่โดยมาก ก็หาได้แบ่งเช่นเดียวกันทั่วไปทุกกระทรวงไม่ ส่วนอัตราเงินเดือน
นั้นมีการกำหนดสูงต่ำกว่ากัน คือ อัตราสูงสุดของราชบุรุษใหม่เพียง ๘๐ บาท แล อัตรา
เงินเดือนข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ตั้งแต่ ๘๐ บาทขึ้นไป

บางกระทรวงได้ตั้ง administrative officers ไว้ในอัตราเงินเดือนที่ต่ำกว่า
๘๐ บาท มีกระทรวงมหาดไทย แล กระทรวงพระคลังฯ บางกรม เป็นต้น จึงได้
เกิดความลำบากขึ้นในการที่จะเลื่อนชั้น administrative officers ขึ้นเงินเดือน
๘๐ บาทขึ้นไป เพราะเมื่อจะเลื่อนจะต้องเข้าได้วิชาชั้นเดียวกับคนภายนอกอีก
ครั้งหนึ่งในความรู้สามัญที่คนภายนอกได้เรียนมาจากโรงเรียนใหม่ ๆ มีท่าทางที่จะ
แพ้คนภายนอกอยู่เสมอ อนึ่ง การสอบแข่งขันเข้าชั้นสัญญาบัตรนั้น ย่อมมี
ตำแหน่งว่างที่จะรับได้เป็นจำนวนจำกัด administrative officers ในกระทรวงหนึ่ง
ถึงแม้เข้าสอบไล่ได้ อาจต้องพลัดไปรับตำแหน่งที่ว่างในกระทรวงอื่นก็ยังเป็นไปได้

ตัวอย่างแห่งการยากลำบากนั้นอยู่แน่ชัดในข้าราชการกระทรวงมหาดไทย
คือ บรรดาปลัดอำเภอ (ซึ่งเป็น administrative officers) นั้น มีอัตราเงินเดือน
๘๐ บาทเป็นอย่างสูง ถ้าแม้รับราชการได้ตลอดมา ก็เป็นผู้สมควรที่จะได้เลื่อน
ขึ้นเป็นนายอำเภอ จึงจะตรงต่อความรอบรู้ แล ความสามารถของตน แต่เมื่อจะ
เลื่อนขึ้นเป็นนายอำเภอหรืออย่างเข้าในเขตรชั้นสัญญาบัตร จะต้องเข้าสอบไล่
แข่งขันในวิชาสามัญอีกครั้งหนึ่งก่อน ก็เกิดเป็นการยากลำบากขึ้นเป็นอันมาก

ส่วนทางราชการก็ต้องเสียผู้ชำนาญในหน้าที่นั้นไป แล กลับจะต้องรับคนใหม่
ที่มีอายุน้อย แล ไม่มีความชำนาญเข้ามาฝึกฝนในตำแหน่งด้วย

ถ้าจะแก้ไขความยากลำบากนี้ สำหรับจำเพาะกระทรวงมหาดไทยกระทรวง
เดียว ก็ยังแก้ไขได้โดยที่เลื่อนอัตราเงินเดือนปลัดอำเภอขึ้นให้เป็นตั้งแต่ ๘๐ บาท
เป็นต้นไป แต่การที่จะเลื่อนดังนี้ อาจเป็นการเปลืองพระราชทรัพย์ได้มาก แล
ตำแหน่ง administrative ที่เจ้ากระทรวงได้ตั้งไว้ต่ำกว่าเงินเดือน ๘๐ บาทนั้น
ก็อาจยังมีอีกได้ อนึ่ง อัตราเงินเดือนแห่งราชบุรุษที่เริ่มด้วย ๕๐ บาทนั้น ก็ยังไม่
ต่ำเกินที่จะสมควรแก่หลักสูตรความรู้ หรือ ความหลักแหลมของผู้ที่จะสมัครเข้ารับ
ราชการใหม่ในสมัยนี้ กรรมการจึงได้พร้อมกันเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า ควรเอา
หลักสูตรแห่งการสอบไล่ชั้นสัญญาบัตรมาตั้งเป็นหลักสูตร สำหรับสอบผู้สมัครเข้า
รับราชการชั้นราชบุรุษ แล ให้มีการสอบไล่สำหรับเข้ารับราชการโดยเชิงแข่งขัน
ทั่วไปนั้นแต่ครั้งเดียว ส่วนการเลื่อนขึ้นเป็นชั้นสัญญาบัตรนั้น ให้เป็นหน้าที่ของ
เจ้ากระทรวงจะจัดการสอบไล่ความรู้ แลความสามารถ เป็นการแข่งขันภายใน
กรอบกระทรวงแต่ละกระทรวง แล หลักสูตรที่จะตั้งขึ้นสอบไล่ นั้นต้องได้ปรึกษา
หารือ แล รับอนุมัติของกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

ร่างพระราชบัญญัติภาคที่ ๓, ๔, ๕ นั้น ได้ประกอบขึ้นจากบันทึกพระดำริ
ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ เป็นส่วนใหญ่ แต่กรรมการ
ได้คัดทอน แล เพิ่มเติมข้อความ แล บทบัญญัติขึ้นเป็นอนุกรมการ ได้พิเคราะห์
แล เจรจา (discuss) กันโดยละเอียดหมดทุกข้อ จึงเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า เป็นบทบัญญัติ
ที่พึงวางไว้เป็นเค้ามูลได้ ข้อความพิสดารปรากฏในรายงานการประชุมนั้นแล้ว

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัตินี้ ราชเลขาธิการได้ดำเนินกระแสร่างพระราชดำริ
ที่จะพระราชทานไปให้สภาองคมนตรีตรวจสอบ แล ทูลเกล้า ๆ ถวายความเห็นเพื่อ

ประกอบพระราชวินิจฉัย กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน
ขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้มีลักษณะเป็นพระราช
กฤษฎีกา คือ กติกาซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน ทรงกระทำแก่ผู้สมัครเข้ารับราชการ
จึงมีแต่เจ้ากระทรวงผู้รับผิดชอบจำพวกเดียวที่สามารถจะทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นให้
เป็นประโยชน์ได้ ถ้าแม้สภาองคมนตรีได้รับพระราชทานไปพิจารณา เกรงด้วย
เกล้าฯ ว่าจะมีความเห็น แล ความมุ่งหมายแตกต่างกันออกไปเป็นนานัปการ มี
ผลอย่างน้อยที่สุดก็ให้การออกพระราชบัญญัติขึ้นนั้นเข้าไปเป็นอันมาก

ข้าพระพุทธเจ้าได้ทูลเกล้าฯ ถวาย ๑. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน ๒. กฎข้อบังคับแล หลักสูตรการสอบวิชาข้าราชการพลเรือน
๓. รายงานการประชุมครั้งที่ ๖ ถึงครั้งที่ ๘

การจะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ข้าพระพุทธเจ้า ขอเดชะ

นายกรรมการ

รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน.

ร่าง

ประกาศเรื่องระเบียบการสอบไล่เข้าเป็นข้าราชการพลเรือน

อาศัยความในมาตรา ๙ และ ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ กรรมการ
รักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้รับ
พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้วางระเบียบการตรวจ
คัดสอบไล่ดังต่อไปนี้

กำหนดหน้าที่การ สอบไล่

๑. กรรมการจะได้รับพระบรมราชานุมัติตั้งอนุ-
กรรมการชั้นคณะหนึ่งสำหรับการสอบวิชาความรู้ มี
จำนวนมากน้อยตามแต่ความต้องการ

ให้อนุกรรมการนี้มีหน้าที่จัดการสอบไล่ผู้ที่จะมีศัก-
เข้าเป็นข้าราชการพลเรือน และออกกฎข้อบังคับทั้งกำหนด
วิชาและหลักสูตรบรรดาที่เห็นว่าจำเป็นเนื่องในการสอบไล่
นี้ไว้ทุกเมื่อและทุกประการ

กำหนดเวลาและ สถานที่สอบไล่

๒. การสอบไล่สำหรับกรุงเทพฯ กิติ มณฑลอื่นๆ
ทั่วพระราชอาณาจักร์กิติ ให้กำหนดมีปีละ ๑ ครั้ง ณ สถานที่
และวันเวลาตามซึ่งอนุกรรมการจะกำหนด สำหรับกรุงเทพฯ
อนุกรรมการสอบไล่เป็นผู้ควบคุม ในหัวเมืองให้สอบณะ
เมืองอันเป็นที่ตั้งศาลารัฐบาล สมุทเทศาภิบาลเป็นผู้แทน
อนุกรรมการรับผิดชอบจัดการให้ได้มีการควบคุมดูแล ตาม
ความต้องการแห่งราชการ

เกณฑ์เลือกเข้า
รับราชการ

๓. อาศัยเหตุที่การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน เป็นวิธีแข่งขัน จึงเป็นอันว่า ผู้ที่ได้ที่สูงในการสอบไล่มีสิทธิ เข้ารับเลือกเข้ารับราชการก่อนผู้ที่ได้ต่ำกว่า กรรมการจะได้ ตกลงกับกระทรวงทบวงการให้รับไว้ตามลำดับแห่งคะแนน รวมในการสอบไล่ตามแต่จะมีตำแหน่งว่าง ถ้ามีผู้สอบไล่ได้ เหลือจากบรรจุชั้นแรกอยู่ เจ้ากระทรวงทบวงการอาจทำความ ตกลงกับกรรมการรับเพิ่มเติมอีกโดยลำดับในเวลาต่อไป จน กว่าจะมีการสอบไล่ใหม่อีก จึงจะนับว่าบัญชีผู้ได้เต็มนี้ สิ้นเลิก ผู้ใดอยากเข้าอยู่ในเกณฑ์เลือกต่อไปต้องเข้าสอบไล่ ใหม่.

ประกาศมา ณ วันที่ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑

นายกกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ

ร่าง

แจ้งความเรื่องการสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน

ตาม ประกาศ ของกรมการรักษาราชสมบัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๐ ในข้อ ๑
ซึ่งว่า ให้นุกรรมการสอบไล่มีหน้าที่จัดการสอบไล่ผู้ที่จะ
สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือน และออกกฎข้อบังคับทั้ง
กำหนดวิชาและหลักสูตรบรรดาที่เห็นว่าจำเป็นเนื่องในการ
สอบไล่นี้ได้ทุกเมื่อและทุกประการนั้น บัณฑิตนุกรรมการ
ขอแจ้งความเนื่องในเรื่องการสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน
ดังต่อไปนี้

กำหนดเวลา และที่สอบ

๑. การสอบไล่เข้าเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่ง
เทียบชั้นสัญญาบัตรกิตติ เทียบชั้นราชบุรุษกิตติ กำหนดให้มี
ปีละ ๑ ครั้ง เริ่มตั้งแต่วันพฤหัสบดีแรกของเดือนมิถุนายน
เป็นต้นไป ตามรายการอันแจ้งอยู่ในตารางสอบไล่ ซึ่ง
พนักงานแผนกนุกรรมการสอบไล่จะได้ออกให้เมื่อได้รับคัดเลือกให้เข้าสอบไล่แล้วไป

๒. การสอบไล่ในกรุงเทพฯ ให้กำหนดเอาที่กรม
วิทยาลัย ถนนสนามม้า เป็นสถานที่สอบ การสอบไล่ตาม
มณฑลนอกพระมหานคร ให้สมุหเทศาภิบาลกำหนดเอาที่ใด
ที่หนึ่ง ณ เมืองอันเป็นที่ตั้งศาลารัฐบาล เป็นที่สอบ

วิชาที่จะสอบ

๓. เทียบชั้นสัญญาบัตร มี

๑ ภาษาไทย	}	เรียงความ ๔๐ คะแนน
		ย่อความ ๒๐ คะแนน
		แต่งจดหมาย ๔๐ คะแนน
		รวม ๑๐๐ คะแนน
๒ ความรู้รอบตัว		๑๐๐ คะแนน
๓ ท่วงทีและวาจา		๒๐๐ คะแนน
๔ วิชาสมัคสอบ ๒ อย่างๆ ละ		
		๑๐๐ คะแนน รวม ๒๐๐ คะแนน
		รวมยอด ๖๐๐ คะแนน

วิชาสมัคสอบ ได้แก่

๑ วรรณคดีไทย		
๒ เลข	}	เทียบมัธยม ๖
๓ พิชคณิต		
๔ จีออเมทรี		
๕ ประวัติศาสตร์สยาม	}	กับภูมิศาสตร์เท่าที่ จะประกอบกันกับ ประวัติศาสตร์
๖ ประวัติศาสตร์สากล		
๗ อังกฤษ	}	เทียบมัธยม ๖
๘ ฝรั่งเศส		
๙ เหมิสิกส์	}	ตำราเบื้องต้น
๑๐ ฟิสิกส์		

- ๑๑ สุขวิทยา } เท่ามัธยม ๖
 ๑๒ วาดเขียน }
 ๑๓ (เยอรมัน) } บอกล่วงหน้า ๖ เดือน
 ๑๔ (จีน) }
 ๑๕ บาลี
 ๑๖ การเลขานุการ
 ๑๗ การบัญชี
 ๑๘ กฎหมายปกครองท้องถิ่น

๔. เทียบชั้นราชบุรุษ มี

	เรียงความ	๕๐ คะแนน
๑ ภาษาไทย	ย่อความ	๓๐ คะแนน
(เทียบสูงกว่ามัธยมปีที่ ๓)	เขียนตามบอก	๓๐ คะแนน
	ลายมือ	๒๐ คะแนน
	อ่าน	๒๐ คะแนน
	รวม	๑๕๐ คะแนน
๒ ความรู้รอบตัว		๑๐๐ คะแนน
๓ ท่วงทีและวาจา		๒๐๐ คะแนน
	รวมยอด	๔๕๐ คะแนน

หลักสูตรวิชาสอบได้มีชายที่ห้องพนักงานแผนก
 อนุกรรมการสอบได้ กระทรวงธรรมการ

เกณฑ์ตัดสิน
การสอบไล่

๕. ในการสอบไล่เข้าเป็นข้าราชการพลเรือน ตำแหน่งเทียบชั้นสัญญาบัตรกิตติ์เทียบชั้นราชบุรุษกิตติ์ ให้ กำหนดเอา ๖๕ ใน ๑๐๐ ของคะแนนภาษาไทย และ ๕๐ ใน ๑๐๐ ของคะแนนรวม เป็นเกณฑ์สอบไล่ได้ กรรมการ จะได้ประกาศชื่อผู้สอบไล่ได้เรียงตัวจากคะแนนรวมยอกมาก ไปหาน้อยตามลำดับแห่งความสามารถ

การแสดงหลักฐาน
ในการสมัครเข้า
สอบไล่

๖. ผู้สมัครสอบไล่เข้าเป็นข้าราชการพลเรือน ตำแหน่งเทียบชั้นสัญญาบัตรกิตติ์เทียบชั้นราชบุรุษกิตติ์ให้นำ หลักฐานก่งแจ้งอยู่ในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน มายื่นต่อพนักงานแผนกอนุกรรมการ สอบไล่ ณ กระทรวงธรรมการ ภายใน ๑ เดือน ก่อนเวลา สอบไล่ ส่วนผู้ที่สมัครสอบไล่เพื่อเข้าตำแหน่งเทียบชั้นสัญญา บัตรโดยเฉพาะนั้น ให้ระบุรายชื่อวิชาที่จะสมัครสอบ ๒ อย่าง ด้วย ภายในเวลาเดียวกัน

ผู้ใดปรารถนาจะได้รับยกเว้นจากการสอบไล่โดยมี วิทยฐานะนักรซึ่งรัฐบาลรับรองแล้ว ต้องนำหลักฐานมาแสดง ต่ออนุกรรมการภายในเวลาเดียวกัน

การคัดเลือก
ให้เข้าสอบไล่

๗. เมื่ออนุกรรมการสอบไล่ได้ทำการคัดเลือกผู้ที่มีลักษณะเข้าทำการสอบไล่ได้ตามพระราชบัญญัติแล้ว จะได้ โฆษณาบัญชีรายนามผู้ที่ได้รับเลือกประกาศไว้ในสำนักบัญชา การกระทรวงของรัฐบาลทุกกระทรวงต่อไป ส่วนผู้ที่ได้รับ

ยกเว้นโดยวิทยุฐานันดรนั้น อนุกรรมการจะได้โฆษณาโดย
ทำนองเดียวกัน

ค่าธรรมเนียม
สอบไล่

๘. ให้ผู้สมัครที่ได้รับคัดเลือกเข้าสอบไล่ นำเงินค่าธรรมเนียมสอบไล่ จำนวน ๑๐ บาท ไปชำระที่ห้องพนักงานแผนกอนุกรรมการสอบไล่ ให้เสร็จภายใน ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้โฆษณานามเป็นต้นไป เมื่ออนุกรรมการได้รับเงินค่าธรรมเนียมแล้ว จะได้มอบตารางสอบไล่และเลขประจำตัวในการสอบไล่ให้

การใช้เลข
ประจำตัว

๙. ในเวลาเข้าสอบ ให้เข้านั่งโต๊ะที่มีเลขที่ตรงกับเลขประจำตัว และเขียนเลขประจำตัวลงที่หัวกระดาษคำตอบทุกแผ่น ห้ามมิให้เขียนนามลงไปเป็นอันขาด

การแต่งกายและ
เครื่องติดตัว

๑๐. ผู้เข้าสอบไล่ต้องแต่งกายเรียบร้อยอย่างสุภาพบุรุษ ห้ามมิให้นำคำราหรือเอกสารหรือเครื่องสัญญาทรงจำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นเครื่องช่วยในการตอบข้อสอบไล่ มากับตัว หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของเครื่องแต่งตัวเป็นอันขาด ผู้ละเมิดจะต้องถูกห้ามมิให้เข้าสอบไล่

เครื่องมือในการ
สอบไล่

๑๑. กรรมการจะจ่ายกระดาษฟูลสแคป ซึ่งประทับนามของประธานอนุกรรมการสอบไล่และกระดาษขับให้เครื่องมืออื่น ๆ นอกจากนี้ มี ดินสอ หมึก ปากกา ไม้บรรทัด เครื่องมือคำนวณและวิทยาศาสตร์ ฯลฯ เหล่านี้ เป็นของผู้เข้าสอบหามาเองทั้งสิ้น

ว่าง

หลักสูตรข้าราชการพลเรือน

ชั้นสัญญาบัตร

๑. ภาษาไทย

เรียงความ	เวลาสอบ ๑ ชั่วโมง	} เทียบประมาณยากกว่า มัธยม ๖ เล็กน้อย.
ย่อความ	„ ๔๐ นาที	
แต่งจดหมาย	„ ๑ ชั่วโมง	

๒. ความรู้รอบตัว

เวลาสอบ ๑ ชั่วโมง จะสอบความรู้เบ็ดเตล็ด, ความรู้เรื่องเมืองไทยหรือต่างประเทศที่สำคัญ, กับทั้งจะมีตั้งคำถามพิศุจน์สติปัญญาและพิจารณาญาณที่จะหยั่งทราบถึงเหตุผลแห่งความเป็นไปตามธรรมดา. การสอบนี้จะสอบทั้งเขียนและปากเปล่า

๓. ท่วงทีและวาจา ผู้สมัครที่ได้คะแนนภาษาไทยเกิน ๖๕ ในส่วนร้อยแล้วจะต้องเข้านั่งในสนามสอบได้เพื่อพิเคราะห์ท่วงทีและวาจา จะต้องตอบคำถามของผู้สอบได้สุดแต่ผู้สอบได้จะเห็นสมควร.

๔. วิชาสมัคสอบ (อย่างละ ๑ ชั่วโมง)

๑) วรรณคดีไทย จะสอบความรู้ในหนังสือวรรณคดีตามแต่จะกำหนดให้เป็นปีๆ ผู้เข้าสอบจะต้องแสดงว่า มีความรู้ทั้งในข้อความสำนวนและหลักประพันธ์ อีกทั้งจะต้องรู้ประวัติการบรรคาที่อ้างถึงในหนังสือนั้นๆ ด้วย.

หนังสือที่จะสอบต่อไปนี้ คือ

ในศก ๒๔๗๑ เกลงพ่าย, พระราชนิพนธ์ (รัชกาล
ที่ ๖) เรื่องอุตตรกรุร, และหัวใจนักรบ.

ในศก ๒๔๗๒ พระราชนิพนธ์อิเหนา.

ในศก ๒๔๗๓ อิลราชคำฉันท์, พระราชนิพนธ์ (รัชกาล
ที่ ๖) เรื่องพระพุทธรเจ้าศรีสุระโร.

- ๒) เลข เศษสิบและเศษส่วน มาตราสิบ วิธีแลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศกับเงินสยาม เฉลี่ยส่วนร้อย คอกเบี้ยชั้นเดียว คอกเบี้ยสองชั้นอย่างง่าย ได้กำไรและขาดทุน วิธีประกันอย่างง่าย บัญญัติไตรยางค์ทั้ง ๒ วิธี เรขีโอ โปรปอร์ชัน กรณฑ์ การบัญชีตามแนวมัธยมชายตอนต้นแต่ยากขึ้น เมิน สุรชัณ รูปเส้นตรง รูปกลม รูปลูกบาศก์.
- ๓) พีชคณิต แฟกเตอร์ ค.ร.น. ห.ร.ม. อีควชันถึงควอตระติก กับ โจทย์ในวิธีที่เรียนมาแล้ว ให้รู้จักแก้เศษส่วนอย่างยากให้เป็นง่าย กรณฑ์.
- ๔) จีออเมตรี โจทย์ที่ว่าด้วย เส้นตรง มุม รูปสามเหลี่ยมด้านขนาน รูปสามเหลี่ยมด้านขนาน รูปกลม โจทย์แปรคติกัลจีออเมตรีที่ว่าด้วยเส้นและมุม กับการสร้างรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม เทียบเสมอกับจีออเมตรี ซอลล์ แอนคัสเตเวนส์ ตั้งแต่เล่ม ๑ ถึง เล่ม ๓.
- ๕) ประวัติศาสตร์สยาม ตามปาฐกถามหาวิทยาลัยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ.

๑) ประวัติศาสตร์สากล (๑) ประวัติจีน

หรือ (๒) ประวัติอินเดียโบราณ

หรือ (๓) ประวัติยุโรปปัจจุบัน (ตามหลักสูตรกระทรวง
ธรรมการสำหรับมัธยมตอนปลาย)

สำหรับหัวข้อทั้ง ๓ นี้ ยังไม่มีตำราเล่มใดที่จะใช้ได้
พอเพียง จะต้องเก็บความจากเล่มนั้นบ้างเล่มนั้นบ้าง ผู้ใด
ปรารถนาจะรับคำแนะนำ ให้มาขอจากอนุกรรมการณสำนักงาน

๗) อังกฤษ จะสอบความรู้ในหนังสือวรรณคดีอังกฤษตามแต่จะกำหนดให้
เป็นปี ๆ ผู้เข้าสอบจะต้องแสดงว่า มีความรู้ทั้งในข้อความ
สำนวนแลหลักประพันธ์ อีกทั้งจะต้องรู้ประวัติกาลบรรดาที่
อ้างถึงในหนังสือนั้น ๆ ด้วย.

หนังสือที่จะสอบต่อไปนี้ คือ

ในศก ๒๔๗๑ ก. Thomas Hardy : Under the Green
Wood Tree.

ข. Stevenson's : Kidnapped.

ในศก ๒๔๗๒ ก. Doyle : The White Company.

ข. Haggard : King Solomon's Mines.

ในศก ๒๔๗๓ ก. Kipling : Kim.

ข. Quillen-Couch : Dead Man's Rock.

๘) ฝรั่งเศส จะสอบความรู้ในหนังสือวรรณคดีฝรั่งเศสตามแต่จะกำหนดให้
เป็นปี ๆ ผู้เข้าสอบจะต้องแสดงว่า มีความรู้ทั้งในข้อความ
สำนวนแลหลักประพันธ์ อีกทั้งจะต้องรู้ประวัติการบรรดาที่

อ้างอิงในหนังสืออื่นๆ ด้วย.

หนังสือที่จะสอบต่อไปนี้ คือ

ในศก ๒๔๗๑ Merimée : Colomba.

ในศก ๒๔๗๒ Daudet : Contes du Lundi

ในศก ๒๔๗๓ About : Le Roi des Montagnes

- ๙) เขมิสตรี }
๑๐) ฟิสิกส์ } สอบเท่าความรู้เบื้องต้นตามตำราของ พระสารสาสน์พลชั้น
๑๑) สุขวิทยา ตามตำราของพระยาไพศาลศิลปศาสตร์ แต่ครั้งยังเป็นหลวง-
สินีทราช
๑๒) วาดเขียน วาดเส้น วาดหุ่น วาดภาพร่าง ผูกสายเคเรือเดา ผูกสายไทย
มีแรงจก้วย
๑๓) เขมมัน } ผู้ใดประสงค์จะสอบ ให้มาตกลงกับอนุกรรมการ ณ สำนักงาน
๑๔) จีน } กระทรวงธรรมการ
๑๕) บาลี สอบตามหลักสูตรของเปรียญ ๓ ประโยค มีธรรมบทสัมพันธ์
และบาลีไวยากรณ์
๑๖) การเลขานุการ ให้รู้จักทำการเลขานุการทุกอย่างที่เป็นปกติ เช่น ร่าง
หนังสือ กักสำเนา กักบันทึก แต่งจดหมาย และรายงาน
การคึกพิมพ์ ในการสอบนี้ผู้มีความรู้ศัพท์เลข อาจใช้วิชา
ของตนรับคำบอกเล่า หรือบันทึกโดยวาจา เพื่อแต่งลงเป็น
หนังสือรายงานหรือจดหมายได้.
๑๗) การบัญชี

๑๘) กฎหมายปกครองท้องถิ่น ให้รู้จักหน้าที่ฝ่ายตุลาการและฝ่ายตุลาการพอให้
รู้ว่ากระทรวงไหนมีหน้าที่ฝ่ายใดเพียงใด มีระเบียบการที่
ปฏิบัติอยู่ในเวลานี้เพียงใด และมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระทรวง
อื่นๆ อย่างไรบ้าง

ให้รู้ระเบียบการปกครองหมู่บ้านระเบียนปกครองตำบล
ระเบียนปกครองอำเภอ ระเบียนปกครองจังหวัด และระเบียน
ปกครองมณฑล

ให้รู้จัก ความเกี่ยวข้อง กัน ใน ระหว่าง เจ้าหน้าที่ และ
พลเมือง และให้รู้จักหน้าที่ซึ่งควรปฏิบัติซึ่งกันแลกัน เพื่อ
ความเจริญแห่งราชการ และความสามัคคีแห่งคณะ.

การสืบสวน การไต่สวน การจับกุม เปรียบเทียบความ
อายุติ ชัดสูต ตราสิน รายงานการฟ้องร้องและอำนาจโรงศาล.

รู้จักทำทะเบียนต่างๆ ซึ่งอยู่ในหน้าที่ปกครอง เช่น
ทะเบียนสำมะโนครัว ทะเบียนกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทะเบียน
สัตว์พาหนะ ทะเบียนอาวุธปืน ทะเบียนนามสกุล เป็นต้น.

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน
รายงานการประชุมครั้งที่ ๖ ประชุมที่
หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๑

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกรัฐมนตรี
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ
พระยาโกมารกุลมนตรี	เชิญพิเศษ

หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ เลขาธิการ

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๒๐ นาฬิกา

เลขาธิการได้ถวาย ๑. หัวข้อที่จะประชุมในวันนี้ ๒. ตารางเทียบยศ
 แล ตำแหน่งที่สภาการคลังตกลงจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ๓. ประกาศ แล
 แจ้งความเรื่องการสอบไล่ แล หลักสูตรของการสอบ ๔. ร่างพระราชบัญญัติ
 ระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่กรมร่างกฎหมายจัดทำขึ้นเป็นครั้งที่สี่ แก่บรรดา
 ผู้ที่มาประชุม

นายกทรงเปิดประชุมว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์-

วาทินท ทรงเปนครมการในคณะกรรมการนี้ นับว่าคณะกรรมการนี้ได้กำลัง
สำคัญเพิ่มขึ้นอีก จึงรู้สึกปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง

หัวข้อของการประชุมวันนี้ คือ .

๑) เสนอตารางเทียบยศ แล ตำแหน่งที่สภาการคลังตกลงจะนำขึ้น
ทูลเกล้า ฯ ถวาย

ตารางเทียบยศ แล ตำแหน่งที่ได้จัดทำขึ้นนี้ กรรมการสภาการคลังได้มี
หนังสือแสดงความเห็นชอบด้วยแล้วทุกท่าน เว้นแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนริศฯ
ซึ่งยังมีใ้ทรงตอบมา นายกรับสั่งว่า ใ้พยายามไปเฝ้าเมื่อวันก่อนประชุมนี้ แต่
บังเอิญเป็นเวลาที่ท่านทรงติดพระธุระมากในการทำพระเมรุ สมเด็จพระปิตุจฉา
เจ้าฯ จึงหาใ้เฝ้าไม่ นับว่าตารางเทียบยศ แล ตำแหน่งของสภาการคลังนี้
เป็นอันยังจะทูลเกล้า ฯ ถวาย ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตไม่ได้

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ รับสั่งขอทักท้วง
ในตารางเทียบยศนี้บางแห่ง ว่า อัคราเงินเดือนพลเรือนนั้นไปโดยตำแหน่งมิใช่
ยศ เมื่อเช่นนั้นแล้ว การที่แบ่งยศราชบุรุษออกเป็น ๓ ชั้น ทรงเห็นไม่จำเป็น
เป็นการยุ่งยากไปเปล่า ๆ มีเพียงชั้นเดียวก็พอ ทรงพระคำริว่า ข้าราชการชั้น
ราชบุรุษ ใ้ได้รับพระราชทานเงินเดือน ๕๐ ถึง ๘๐ บาท ชั้นปีละ ๕ บาทเป็น
เวลา ๗ ปีจึงจะเต็มอัครา การที่จะใ้ตั้งชั้นไว้ตั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ใ้ข้าราชการ
ชั้นนี้หา experience ในราชการไว้มาก ๆ สมควรที่จะใ้เวลานาน ๆ ปี ทรง
ถามว่า ถ้าจะเปลี่ยนแปลงดังนี้ จะคิดชด้อย่างใดหรือไม่

ที่ประชุมได้พร้อมกันเห็นไม่เป็นการคิดชด้อย่างหนึ่งอย่างใด และ
เห็นชอบด้วย ที่จะใ้มียศราชบุรุษเพียงชั้นเดียว ใ้ได้รับพระราชทานเงินเดือน

๕๐ - ๕ - ๘๐ บาท ที่ประชุมจึงได้ตกลงแก้ตามพระคำริของสมเด็จพระเจ้า
พี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ การที่แก้ไขนี้กระเทือนมาถึงร่างพระราช
บัญญัติ ซึ่งจะต้องแก้ไขบ้างเล็กน้อย ที่ประชุมได้ขอให้พระยาโกมารกุลมนตรี
ช่วยแก้ไข จึงได้ตกลงแก้มาตรา ๒๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑ ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้แล้วนั้น จะบรรจุ
เข้าตำแหน่งได้แต่ในชั้นต่ำของตำแหน่งแห่งชั้นความรู้ของผู้นั้น คือ ถ้าสอบไล่
ได้ตามหลักสูตรชั้นต่ำ ให้บรรจุในตำแหน่งซึ่งเทียบยศราชบุรุษ ถ้าสอบไล่ได้
ตามหลักสูตรชั้นสูง ให้บรรจุในตำแหน่งซึ่งเทียบยศไม่เกินรองอำมาตย์ตรี”

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ รับสั่งต่อไปว่า
อัตราเงินเดือนข้าราชการกระทรวงมหาดไทย เช่น นายอำเภอ ควรจะให้มีชั้น
วัง และควรจะให้มากขึ้นตามแต่ท้องที่ เช่น อำเภอที่กั้นการ มีผู้ร้ายชุกชุม
ก็ควรให้มากกว่าอำเภอที่ไม่มีผู้ร้าย แล ไม่กั้นการ เพื่อเป็นการล่อหน้าใจ
ข้าราชการที่ต้องไปอยู่ในท้องที่ลำบาก ตามที่เป็นไปอยู่บัดนี้ อัตราเงินเดือน
ข้าราชการพลเรือน ยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย บางตำแหน่งก็มีชั้นวัง บาง
ตำแหน่งก็ไม่มี ฯลฯ ทรงพระคำริว่า ควรจะจัดเสียให้เป็นระเบียบ

นายกรับสั่งว่า เป็นหน้าที่ ๆ สภาการคลังจะได้พิจารณาจัดทำขึ้นต่อไป

- ๒) เสนอ (๑) กฎข้อบังคับการสอบวิชา
- (๒) แจงความอนุกรรมการผู้สอบ
- (๓) หลักสูตรในการสอบวิชา

นายกรับสั่งว่า สำเนากฎข้อบังคับการสอบวิชา แจงความอนุกรรมการ
แล หลักสูตรของการสอบ ที่เลขาธิการได้ถวายแก้ทำนุกรรมการแล้วนั้นเป็นฉบับ

ที่พระองค์เจ้าธานี รุ่งมาถวาย นายกัณฑ์ทรงปรึกษา พระยาโกมารกุลมนตรี และได้ชี้ค้ำค้ำยเส้นดินสอไว้บ้าง ทรงขอปรึกษาในที่นี้ต่อไป

ในฉบับต้นที่ว่า “ประกาศเรื่องระเบียบการสอบไล่เข้าเป็นข้าราชการพลเรือน” ที่ประชุมได้ขอเปลี่ยนแปลงว่า “กฎข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการสอบไล่ ฯลฯ”

ได้เกิดปัญหาขึ้นถึงเรื่องอนุกรรมการสำหรับการสอบวิชาความรู้ว่าจะให้กรรมการชั้นขึ้นเพียงคณะเดียวหรือหลายคณะ ที่ประชุมลงความเห็นให้ทั้งคณะอนุกรรมการให้หลายคณะเพื่อสะดวก แล ตั้งในมณฑลใดก็ได้ จึงได้แกไขข้อ ๑ และข้อ ๒ ในกฎข้อบังคับเป็นดังนี้

ข้อ ๑ กรรมการจะได้ตั้งอนุกรรมการชั้นสำหรับการสอบวิชาความรู้

ข้อ ๒ การสอบไล่ในกรุงเทพฯ ก็ดี ในมณฑลอื่นๆ ทัวพระราชอาณาจักก็ดี ให้กำหนดมีปีละ ๑ ครั้ง ณสถานที่ แล วันเวลาตามซึ่งอนุกรรมการจะกำหนด ให้อนุกรรมการสอบไล่ เป็นผู้ควบคุมรับผิดชอบจัดการให้เป็นไปตามความต้องการแห่งราชการ

การกำหนดหลักสูตรที่ให้อนุกรรมการเป็นเจ้าหน้าที่นั้น ที่ประชุมเห็นว่า ให้อนุกรรมการเพียงแต่กำหนดขึ้นมาให้กรรมการนี้ approve แล้ว จึงจะให้ประกาศออกใช้ ส่วนประกาศก็ควรเป็นประกาศของกรรมการนี้ ไม่ใช่ของอนุกรรมการ จึงเป็นอันว่า แจ้งความเรื่องการสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนที่ร่างมานั้น จะต้องเขียนขึ้นใหม่ ที่ประชุมจึงได้ขอให้ พระยาโกมารกุลมนตรี ไปร่างมาดู

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า การให้
คะแนนใดเท่าใดนั้น ไม่ควรลงไว้ในแจ้งความของกรรมการใหญ่

พระองค์เจ้าธานีฯ ทรงตอบว่า ร่างถวายมาให้เป็นประกาศของ
อนุกรรมการ

มีบัญชาขึ้นว่า ในแจ้งความนี้อะไรเป็น permanent บ้าง และไร
ไม่เป็น

พระองค์เจ้าธานีฯ รับสั่งว่า หลักสูตร permanent แต่ set books
มีกำหนดทุกปีไป ในประกาศนั้นบอกล่วงหน้าถึง ๓ ปี ส่วนอื่นๆ ในแจ้งความ
เป็น permanent ทั้งนี้ นอกจากคำสอบ แล สถานที่ เวลาสอบก็ประสงค์
ให้เป็นเวลาต้นเดือนมิถุนายนทุกๆ ปี โดยอธิบายว่า เป็นเวลาสะดวกที่นักเรียน
ออกจากโรงเรียนได้เข้าสอบ Detail เล็กน้อย ให้เป็นระเบียบของอนุกรรมการ

ที่ประชุมจึงได้ตกลงให้พระยาโกมารกุลมนตรี ร่างตามที่ได้ตกลงกัน
และให้เพิ่มเติมให้อนุกรรมการ มีอำนาจวางระเบียบสำหรับความเรียบร้อย กับ
ให้ตัดข้อ ๑๓ ในแจ้งความที่ว่าด้วยสำนักงานพนักงานแผนกอนุกรรมการสอบ
ไล่ออกเสีย

พระองค์เจ้าไทรทศฯ ทูลถามถึงการสมัครเข้ากระทรวง จะจัดประการ
ใด

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า การ
สมัครเข้ากระทรวงนั้น ดำเนินตามแบบนักเรียนนายร้อยจะเป็นการที่ยุติธรรม
แล แยกคายที่สุด คือ คนที่สอบได้คะแนนสูง ได้เลือกตำแหน่งว่างในกระทรวง
ต่างๆ ก่อนได้

นายกรับสั่งว่า บัญหาของพระองค์เจ้าไทรทศฯ เหมม็อยู่ว่า ต้องการคนที่จะเป็นผู้ตีทั้งในท่วงทิวาจา ฯลฯ สำหรับกระทรวงการต่างประเทศ แต่ข้อนี้เมื่อมีการสอบอยู่แล้วในหลักสูตรทั้งท่วงที แล วาจา ก็น่าจะเป็นอันหมค บัญหาได้ การเลือกกระทรวงนั้น ต้องให้ผู้สอบไล่ได้เลือกตามความสมัคร ประกอบกับการปรึกษาหารือระหว่างกรมการ แล เจ้ากระทรวงคั้งที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕ แห่งร่างพระราชบัญญัติ

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า การสอบให้เป็นการแข่งขันนั้น เป็นหนทางที่ยุติธรรมที่สุดก็จริง แต่กลัวจะไม่ Practical สำหรับพวกที่ทำราชการอยู่แล้ว จะสอบขึ้นเป็นชั้นสัญญาบัตร ทรงอธิบายถึงข้อต่าง ๆ เช่นผู้ที่เคยทำราชการ อยู่ในกระทรวงหนึ่งสอบไล่ได้คะแนนต่ำ ซึ่งตำแหน่งว่างในกระทรวงนั้น มีผู้ได้คะแนนสูงรับไปเสียแล้ว ตนต้องย้ายกระทรวงไปทำงานซึ่งยังไม่เคยแก่การงานนั้น เป็นต้น ทรงพระดำริว่า ทำจะขลุขลกลูกอยู่สักหน่อย แต่ก็ลองให้เป็นบทเรียนไป เมื่อไม่สควกภายหลังก็แก้ไขได้

- ๓) เสนอ ร่างพระราชบัญญัติ ตามที่ได้แก้ไขในที่ประชุมเสนาบดี
- (๑) เพื่อขอคำริเรื่องมาตรา ๔ ซึ่งจะต้องจัดการเข้าลำดับยศในชั้นต้นนั้นชั่วคราว
  - (๒) เพื่อขอคำริในศัพท์บางศัพท์ ซึ่งน่าจะแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

นายกรับสั่งว่า มาตรา ๔ แห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพระยาพิชัยญาติ ได้ทักท้วงขึ้นว่า ข้าราชการที่รับราชการอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังไม่มียศ เช่นชั้นเสมียนฉะนั้น จะเป็นหน้าที่ใครกำหนดให้ ในครั้งนั้นได้กึกไว้ว่า กรมการเอง จะช่วยเหลือจัดเข้าระเบียบให้ แต่มาในตอนนี้ เมื่อการจัด

ข้าราชการชั้นราชบุรุษเข้าประจำศไม่เป็นการรุกรันแล้ว จะเลิกมาตรา ๔ นี้
เสียทีเดียวก็ได้

ที่ประชุมตกลงตัดมาตรา ๔ ออก และให้พระยาโกมารกุลมนตรีตรวจ
ว่าจะคิดข้ออย่างไร แล ให้แก้ไขมาทุกข้อ

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งถึงภาค
ต่างๆ ท่อไปว่า ถ้ายังมีแต่เพียง General rules of conduct, discipline แล
transfer เท่านั้นแล้ว ออกให้พร้อมกันเป็น complete law จะงามกว่า
ที่พระเจ้าอยู่หัวทรงเร่งก็เพราะได้มีพระราชดำรัสในงานฉัตรมงคลก่อนว่า จะ
ให้ออกพระราชบัญญัตินี้ แต่บัดนี้ก็ได้มีพระราชดำรัสแก้ไขแล้วว่า ยังไม่พร้อม
เพียง ที่ได้กราบบังคมทูลไปว่าจะให้แล้วเสร็จในเดือนนั้นนั้น ให้ขอผิดไป
เราหมั้นประชุมกันบ่อยๆ คงแล้วเสร็จที่จะทูลเกล้าฯ ถวายได้ในปลายเดือน
กันยายน เวลาเสด็จกลับจากยะวา แลให้ได้ประกาศออกพระราชบัญญัตินี้กลาง
เดือนตุลาคมก็ดีแล้ว

การผิด discipline ก็มี ตักเงินเดือน พัก ให้ออก น่าจะไม่ยาก
นัก ให้เอาบันทึกเก่าของในกรมพระตำรงฯ เป็นหลัก

ที่ประชุมจึงได้ตกลงว่า จะขอผิดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปจน
เวลาเสด็จกลับจากยะวา และได้จัดพระราชบัญญัตินี้ให้เป็น complete law.

ส่วนประกาศกฎข้อบังคับ แล แจ้งความ กับ หลักสุนทรนั้น จะให้ออก
พร้อมกับพระราชบัญญัติ ซึ่งควรจะได้ออกในเดือนตุลาคม.

เลิกประชุมเวลา ๑๓.๒๐ นาฬิกา.

หน้าว่าง

ร่าง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พุทธศักราช ๒๔๗๑..

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่มีพระราชประสงค์ จะทรงวางระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้
เป็นไปในทางเลือกสรรผู้มีความรู้ แล ความสามารถ เข้ารับราชการเป็นอาชีพ
ไม่มีกั่วงวลด้วยการแสวงผลประโยชน์ในทางอื่น ส่วนข้าราชการก็ให้ได้รับ
ประโยชน์ยิ่งขึ้นจากความสพร้งพร้อมด้วยข้าราชการซึ่งมีความสามารถ แล รอบรู้
ในวิชา และ อุบายของราชการ กับทั้งหน้าที่ แล วินัยอันตนพึงรักษาเป็นนิตยกาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน ขึ้นไว้ดังนี้.

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗...

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ได้ใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า “ข้าราชการพลเรือน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกรมหรือกระทรวงการพลเรือน และให้รวมทั้งข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร

ภาค ๑

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๕ ให้มีกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วยเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ๑ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ๑ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ๑ ทั้ง ๓ นี้เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการซึ่งจะได้ทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒิอีก ๒ คน

กรรมการซึ่งทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒินั้นให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี เมื่อสิ้นกำหนดแล้วจะทรงตั้งต่อไปอีกคราวหนึ่งหรือหลายคราวก็ได้

มาตรา ๖ ในกรรมการทั้ง ๕ คนนี้ จะได้ทรงตั้งคนหนึ่งให้เป็นนายก

มาตรา ๗ ให้มีเลขานุการของกรรมการคนหนึ่ง ซึ่งกรรมการจะได้
เลือกตั้งขึ้น

มาตรา ๘ ให้กรรมการมีหน้าที่จัดการสอบไล่ผู้ที่สมัครจะเข้ารับราชการ
พลเรือน จัดการศึกษาของนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือนที่ส่งไปเล่าเรียนในเมือง
ต่างประเทศ และรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ ในอันที่จะปฏิบัติการตามหน้าที่นั้น กรรมการจะเชิญ
เจ้ากระทรวงทบวงกรมมาปรึกษาหารือก็ดี จะเรียกข้า้แจ่งก็ดี จะตรวจทำเนียบ
ระเบียบการและทะเบียนบัญชีหรือเอกสารอย่างใด เพื่อรู้ข้อราชการในหน้าที่ของ
กรรมการก็ดี จะเรียกผู้เชี่ยวชาญที่มีตำแหน่งอยู่ในราชการหรือเป็นบุคคลภายนอก
มาช่วยเหลือในหน้าที่ของกรรมการก็ดี บรรดาที่กล่าวมานี้อยู่ในอำนาจและ
หน้าที่ของคณะกรรมการจะทำได้

มาตรา ๑๐ ในปลายปีหนึ่งๆ ให้กรรมการทำรายงานขึ้นกราบบังคม
ทูลพระกรุณา แสดงผลแห่งกิจการที่ได้ดำเนินไปในปีที่ล่วงมานั้น

มาตรา ๑๑ ให้กรรมการมีอำนาจออกกฎข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติการ
ให้เป็นไปตามหน้าที่อันกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎข้อบังคับนั้น เมื่อได้
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ภาค ๒

ประเภทข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๑๒ ข้าราชการพลเรือน มี ๓ ประเภท คือ

- (๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญ
- (๒) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ
- (๓) พนักงาน

หมวด ๑

ข้าราชการพลเรือนสามัญ

มาตรา ๑๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ข้าราชการที่รัฐบาลได้เลือกสรรและแต่งตั้งตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ นี้

มาตรา ๑๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญแบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

- (๑) ชั้นสัญญาบัตรได้แก่ข้าราชการซึ่งมียศตั้งแต่รองอำมาตย์ตรี (หรือที่กฎหมายบัญญัติว่าเสมอด้วยรองอำมาตย์ตรี) ขึ้นไป
- (๒) ชั้นราชบุรุษได้แก่ข้าราชการซึ่งมียศชั้นราชบุรุษ (หรือที่กฎหมายบัญญัติว่าเสมอด้วยราชบุรุษ)

มาตรา ๑๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญในเวลาที่ได้รับราชการอยู่จะได้รับพระราชทานเงินเดือนตามอัตราที่ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ และตามระเบียบของกรมและกระทรวงที่รับราชการ

เมื่อออกจากราชการแล้ว มีทางจะได้รับพระราชทานบำเหน็จหรือ
บำนาญตามระเบียบแห่งกฎหมายซึ่งว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ หรือตามระเบียบข้อ
บังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

มาตรา ๑๖ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสอบไล่วิชา
ข้าราชการพลเรือนได้ และก่อนที่จะเข้าสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น
ผู้สมัครต้องแสดงให้เห็นที่พอใจกรรมการว่า เป็นบุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) มีสัญชาติเป็นชาวสยาม
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี
- (๓) ไม่เป็นผู้มีกายพิการทุพพลภาพ หรือจิตรพินเพื่อน ไม่สมประกอบ
ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สินล้นพ้นตัว และไม่เป็นผู้ที่
เคยถูกไล่ออกมาแล้วจากทบวงการใด ๆ

(๔) มีความรู้สามัญสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นแห่งหลักสูตรของรัฐบาล
ซึ่งกรรมการกำหนดไว้เป็นครั้งคราว หรือถ้าสอบไล่ได้มาจากอื่น ต้องเป็นชั้นที่
รัฐบาลรับรองว่าเสมอด้วยชั้นที่กรรมการกำหนด

มาตรา ๑๗ การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ให้ใช้วิธีแข่งขัน

หลักสูตรแห่งการสอบไล่แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นต่ำ สำหรับรับ
เข้าเป็นข้าราชการตำแหน่งที่เทียบกับชั้นราชบุรุษ ชั้นสูง สำหรับรับเข้าเป็น
ข้าราชการตำแหน่งที่เทียบกับชั้นสัญญาบัตร

มาตรา ๑๘ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงทำความติดต่อกลกับ
กรรมการ เพื่อได้รับผู้ที่สอบไล่ได้แล้วและเป็นบุคคลสมควรแก่หน้าที่ราชการ
ในกระทรวงนั้น ๆ เข้ารับราชการตามความต้องการ

มาตรา ๑๙ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ถ้าเป็นบุคคลดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖ ข้อ ๑, ๒, ๓ และมีวุฒิดังต่อไปนี้ เมื่อเจ้ากระทรวงพอใจจะรับเข้าทำราชการโดยมีท้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนก่อน ก็ให้รับได้

(๑) บุคคลผู้ได้รับประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัย ซึ่งรัฐบาลรับรองวิทยานันดรแล้ว

(๒) เนติบัณฑิต สมัครเข้ารับราชการใน ตำแหน่งในศาล ซึ่งต้องใช้วิชากฎหมายหรือในแผนกอัยการ

(๓) บุคคลผู้มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิค สมัครเข้ารับราชการใน ตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้น ๆ

มาตรา ๒๐ ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้แล้วนั้น จะบรรจุเข้าตำแหน่งได้แต่ในชั้นตำแหน่งแห่งชั้นความรู้ของผู้นั้น

มาตรา ๒๑ ผู้ที่รัฐบาลรับเข้าทำราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญโดยมีท้องสอบไล่วิชา ข้าราชการ พลเรือน เพราะเป็นบุคคลมีวุฒิ ดังกล่าวมาในมาตรา ๑๙ นั้น ให้เจ้ากระทรวงบรรจุเข้าในตำแหน่งตามควรแก่วุฒิของผู้นั้น แต่ในเวลาแรกเข้ารับราชการต้องไม่เกินตำแหน่งซึ่งเทียบครองอำมาตย์เอก

มาตรา ๒๒ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนชั้นเป็นชั้นสัญญาบัตรได้ต่อเมื่อผู้นั้นสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนตามหลักสูตรชั้นสูงได้ หรือมีวุฒิดังกล่าวมาในมาตรา ๑๙

มาตรา ๒๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นสัญญาบัตร จะเลื่อนตำแหน่งขึ้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความรอบรู้ หน้าที่ราชการและอายุเวลาในราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่เทียบยศตั้งแต่อำมาตย์เอกขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะเลื่อนได้

มาตรา ๒๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีกำหนดยศดังนี้

ชั้นสัญญาบัตร

มหาอำมาตย์เอก
มหาอำมาตย์โท
มหาอำมาตย์ตรี

อำมาตย์เอก
อำมาตย์โท
อำมาตย์ตรี

รองอำมาตย์เอก
รองอำมาตย์โท
รองอำมาตย์ตรี

ชั้นราชบุรุษ

ราชบุรุษ

การเทียบชั้นยศกับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ใช้ตามตารางเทียบซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราว ๆ

หมวด ๒
ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ

มาตรา ๒๕ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือผู้มีวิชาพิเศษซึ่งรัฐบาลจ้างไว้ให้ทำการเฉพาะอย่าง หรือชั่วเวลาจำกัด ข้าราชการประเภทนี้มีสิทธิในเรื่องผลประโยชน์เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญาจ้าง ถ้าไม่มีหนังสือสัญญาจ้าง ก็เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ สำหรับข้าราชการประเภทนี้ หรือเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้น และได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว

มาตรา ๒๖ การรับข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น เมื่อเจ้ากระทรวงเห็นผู้ใดเหมาะสมแก่งานที่ประสงค์จะให้ทำ ก็รับไว้ได้โดยมิต้องสอบไล่ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงใดประสงค์จะสอบไล่เพื่อเลือกสรรข้าราชการ ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวงของตนได้

หมวด ๓

พนักงาน

มาตรา ๒๗ พนักงาน คือ ผู้ซึ่งรัฐบาลจ้างใช้แต่เพียงแรงงาน เฉพาะเวลาหรือเฉพาะการ ข้าราชการประเภทนี้มีสิทธิจะได้รับค่าจ้างตามอัตราซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้นไว้

มาตรา ๒๘ การจ้างพนักงานนั้น ให้อนุโลมตามบทบัญญัติมาตรา ๒๖

ภาค ๓

วินัยข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๒๙ ข้าราชการพลเรือนต้อง :

- (๑) อุทิศเวลาทั้งหมดของตนให้แก่ราชการ
- (๒) รักษาชื่อเสียงมิให้ชนชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
- (๓) อยู่ในบังคับของหัวหน้าผู้ควบคุมบังคับบัญชา
- (๔) ถือประโยชน์ของราชการแผ่นดินเป็นที่ตั้ง
- (๕) ไม่กระทำการใดๆ อันอาจเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา ๓๐ ห้ามเป็นอันขาดมิให้ข้าราชการพลเรือนใช้อำนาจในหน้าที่ราชการ หรือใช้เวลาราชการ เพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือให้แก่ญาติมิตรของตน

มาตรา ๓๑ ในการปฏิบัติราชการห้ามมิให้กระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาโดยตรงเหนือตน เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

มาตรา ๓๒ คำสั่งของหัวหน้าผู้ควบคุมบังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ ผู้อยู่ใต้บังคับจักต้องปฏิบัติตาม ถ้าคนไม่เห็นพ้องจะเสนอความเห็นคัดค้านก็ได้ แต่ต้องเสนอทันที และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมานั้นแล้ว หัวหน้าผู้ควบคุมบังคับบัญชามีได้ส่งถอนหรือแก้คำสั่งที่ได้ส่งไป ผู้อยู่ใต้บังคับจักต้องปฏิบัติตาม

มาตรา ๓๓ การย้ายสังกัดกระทรวงนั้น ให้ย้ายได้แต่โดยทางราชการสั่งให้ย้าย ผู้ใดลาออกจากตบวงการหนึ่งแล้วไปสมัครต่ออีกตบวงการหนึ่ง ท่านให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้สมัครตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖ และต้องปฏิบัติตามอย่างผู้สมัครให้ครบถ้วนทุกประการ

ภาค ๕
การลงโทษข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๓๔ เจ้ากระทรวงจะลงโทษข้าราชการพลเรือนได้ ๖ สถาน
คือ.—

- (๑) ไล่ออก
- (๒) ปลดออก
- (๓) ให้พัก
- (๔) ลดตำแหน่ง
- (๕) ทักเตือน
- (๖) ระวังการขึ้นเงินเดือนตามรอบปี

มาตรา ๓๕ โทษสถานไล่ออกนั้น จะลงได้แต่จะเพาะผู้กระทำความ
ผิดในฐานะซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้.—

- (ก) ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
- (ข) กระทำความผิดทางอาญาศาลพิพากษาให้จำคุก
- (ค) มีหนี้สินล้นพ้นตัว ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย
- (ฆ) ชักคำสั่งที่หัวหน้าผู้บังคับบัญชาสั่งโดยชอบด้วยราชการ แลการ
ชักคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ

มาตรา ๓๖ โทษสถานปลดออกนั้น สำหรับลงแก่ผู้ซึ่งประพฤติผิด
วินัยอย่างร้ายแรง อันเจ้ากระทรวงเห็นว่าผู้นั้นไม่สมควรเปนข้าราชการต่อไป
แต่ความผิดนั้นจะจัดเข้าในบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๕ ไม่นัก

ผู้ซึ่งปรากฏชัดว่าสิ้นความสามารถที่จะรับราชการต่อไป แม้ไม่นับเปน
ความผิด ก็อาจถูกปลดออกจากราชการได้ แต่ผู้สิ้นความสามารถนี้ ถ้า

เจ้ากระทรวงเห็นว่าการปลคอกก๊ตจะทำให้เสียชื่อเสียง ยากแก่การที่ผู้หนึ่งจะประกอบการเล่นซีฟต่อไป จะบังคับให้ลาออกแทนการปลคอกก๊ตทำได้

มาตรา ๓๗ การไล่ออกก๊ต ปลคอกก๊ต ถ้าเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน เจ้ากระทรวงจึงจะกระทำได้ ถ้าเป็นข้าราชการชั้นราชบุรุษ เจ้ากระทรวงกระทำได้เอง แล้วจึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ถ้าเป็นชั้นพนักงาน เจ้ากระทรวงกระทำได้เอง โดยมีตองนำความขึ้นกราบบังคมทูล

มาตรา ๓๘ ข้าราชการคนใดซึ่งเจ้ากระทรวงสงสัย หรือ มีผู้กล่าวหาว่ากระทำความผิดในคดีทุจริตต่อหน้าที่ราชการก๊ต ลักฉ้อ ยักยอกเงินแผ่นดินก๊ต ประทศฐุร้ายต่อพระองค์สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน หรือ ต่อรัฐบาลสยามก๊ต ท่านให้สั่งผู้หนึ่งให้พักราชการในรวางไต่สวนแลพิจารณาคดี

ในคดีที่ความมาปรากฏแก่เจ้ากระทรวง ถ้าเจ้ากระทรวงเห็นควรไต่สวนก่อน ให้สั่งให้ไต่สวนทันที แล สั่งให้พักตั้งแต่วันที่สั่งให้ไต่สวนนั้น

ในคดีที่ผู้หนึ่งถูกจับก่อนเจ้ากระทรวงทราบ หรือ ถูกจับโดยเจ้ากระทรวงแจ้งความให้จับโดยไม่ไต่สวน เพราะมีหลักฐานอันควรเชื่อว่า ไต่กระทำความผิดจริง ไม่จำต้องไต่สวน ให้สั่งให้พักตั้งแต่วันที่ถูกจับ

มาตรา ๓๙ การให้พักราชการนั้น ท่านให้พักตลอดเวลาที่ไต่สวนแลพิจารณาคดี เมื่อเสร็จการไต่สวนแลพิจารณาคดีแล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้ที่ถูกสั่งให้พักมิได้กระทำความผิดแลไม่มีมลทินความผิดเลย ต้องให้ผู้หนึ่งกลับคืนที่ตำแหน่งเดิม ถ้าปรากฏว่าถึงแม้การไต่สวนแลการพิจารณาจะไม่ได้ความเป็นสัตย์ว่า ผู้ที่ถูกสั่งให้พักกระทำความผิด แต่ก็มีมลทินผิดอยู่ ให้เจ้ากระทรวงใช้

ความพินิจว่าจะควรให้กลับคืนที่ตำแหน่งเดิมหรือไม่ ถ้าเจ้ากระทรวงเห็นว่ามี
มลทินผิดอยู่มาก แต่ผู้นั้นจะไม่ทำประโยชน์อย่างใดให้แก่ราชการอีกได้ต่อไป
ก็ไม่ต้องให้กลับคืนที่ ให้ปฏิบัติกรตามข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหา
สมบัติ ว่าด้วยการคงเงินเดือนในรวางท้องศคืออาญาซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

มาตรา ๔๐ โทษสถานลดตำแหน่ง สถานตัดเงินเดือน แล สถาน
ระงับการขึ้นเงินเดือนตามรอบปีนั้น สำหรับลงโทษผู้กระทำความผิดแต่เล็กน้อย อยู่
ในอำนาจแลความพินิจของเจ้ากระทรวง แล หัวหน้ากรมจะลงโทษสถานเหล่านี้
ให้แก่ข้าราชการซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชา แต่สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ท่านห้าม
มิให้ลดตำแหน่งเกินกว่าตำแหน่งหนึ่งซึ่งตัดต่อไป หรือ ตัดเงินเดือนเกินกว่า
หนึ่งเดือน หรือระงับการขึ้นเงินเดือนเกินกว่าหนึ่งปี.

ประกาศมา ณ วันที่ .....

เป็นปีที่.....ในรัชกาลปัจจุบัน.

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๗ ประชุมที่

หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๑

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกกรรมการ
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าकुโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ
พระยาโกมารกุลมนตรี	เชิญพิเศษ

หลวงสุขุมน้อยประดิษฐ เลขานุการ

.....
เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๑๐ นาฬิกา

นายกทรงเปิดประชุมรับสั่งว่า ในการประชุมวันนี้ จะได้ตรวจแก้ไขร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่พระยาโกมารกุลมนตรีร่างขึ้นใหม่ และที่ได้ให้เลขานุการส่งไปถวายแก่ท่านกรรมการแล้วนั้น ขอให้กรรมการที่มีคำทักท้วงหรือเพิ่มเติม จงเสนอข้อทักท้วง แล เพิ่มเติมนั้นในวาระนี้

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ในมาตรา ๑๖ ว่าด้วยผู้สมัครเป็นข้าราชการ ยังหาได้กล่าวห้ามผู้ที่เคยต้องราชทัณฑ์

ทรงเห็นว่า ผู้ต้องราชทัณฑ์แล้วมาสักรับราชการ แล บางคนก็ถึงกับได้เป็น
ขุนนาง ทรงเห็นไม่เหมาะ ที่ประชุมเห็นด้วยในข้อนี้ จึงได้เติมในมาตรา
๑๖ (๓) เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๖ (๓) ไม่เป็นผู้มีกายพิการทุพพลภาพ หรือ จิตรพินเพื่อน
ไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สินล้นพ้นตัว
และไม่เป็นผู้ที่เคยต้องราชทัณฑ์ หรือ ถูกไล่ออกมาแล้วจากทบวงการใด ๆ”

พระองค์เจ้าไตรทศ รับสั่งว่า มาตรา ๑๙ (๒) ซึ่งว่าด้วยเนติบัณฑิต
สมัครเข้ารับราชการ ได้เคยแก้ไขในที่ประชุมเสนาบดีครั้งหนึ่ง นายกรัฐมนตรี
รายงานประชุมเสนาบดีตอนนั้นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแก้ไขข้อนี้
ให้เป็น “เนติบัณฑิตสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งซึ่งต้องใช้วิชากฎหมาย
โดยเฉพาะ หรือ ในแผนกอัยการ”

ที่ประชุมได้ discuss ข้อนี้ ผลที่สุดแก้เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๙ (๒) เนติบัณฑิตสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งจำต้อง
ใช้เนติบัณฑิต”

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า
ข้าราชการชั้นเสมียนยังไม่ไต่ลงไว้ในพระราชบัญญัตินี้ นายทรวงอธิบายว่าชั้น
เดิมเมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้ให้เสมียนเป็นราชบุรุษ แต่ต่อมาได้ยกราชบุรุษ
ชั้นเทียบนายคาบ เสมียนจึงได้ตกหล่นไป

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งต่อไปว่า
หมวด ๓ มาตรา ๒๗ ซึ่งว่าด้วยพนักงาน อ่านดูแล้วก็ไม่ผิดกับกุสึเลย ถ้าจะ
เปลี่ยนแปลงคำเสียใหม่ และเติมเสมียนไว้ในหมวดนี้ก็จะดี ที่ประชุมเห็นชอบ
ด้วย จึงได้ตกลงแก้เป็นดังนี้

หมวด ๓

เสมียนพนักงาน

“มาตรา ๒๗ เสมียนพนักงาน คือ ข้าราชการชั้นต่ำ ซึ่งมีสิทธิจะได้รับเงินเดือนตามอัตรา ซึ่งกรมแลกระทรวงผู้จ้าง ได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้นไว้”

การแก้ไขมาตรา ๒๗ กระทบมาถึงมาตรา ๒๘ และ ๒๖ ที่ประชุมจึงได้แก้ไข ๒ มาตราที่กล่าวเป็นดังนี้

“มาตรา ๒๘ การรับคนเข้าเป็นเสมียนพนักงานนั้น ให้อนุโลมตามบทบัญญัติมาตรา ๒๖”

“มาตรา ๒๖ การรับคนเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น เมื่อเจ้ากระทรวงเห็นผู้ใดเหมาะแก่งานที่ประสงค์จะให้ทำ ก็รับไว้ได้โดยมิต้องสอบไล่ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงใดประสงค์จะสอบไล่เพื่อเลือกสรรข้าราชการ ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวงของตนได้”

นับเป็นอันจบร่างเดิม คือ ภาค ๑ และภาค ๒ ต่อไปนี้จะได้ discuss ร่างใหม่ ภาค ๓ และ ๔ ว่าด้วยวินัยข้าราชการพลเรือน และการลงโทษข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๒๙ พระองค์เจ้าไตรทศ รับสั่งว่า ข้อ (๒) กับ (๕) นั้น ใจความก็ไม่แปลกกันนัก เห็นควรรวมไว้เป็นข้อเดียวกัน

พระยาโกมารกุลมนตรี อธิบายว่า ที่ได้ลงข้อ (๕) ไว้ก็เพื่อให้กว้างขึ้น และ เพื่อครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่าง ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ใน มาตรา ๒๕ นี้ ยังขาดคำว่า เคารพ ซึ่งควรจะเติมไว้ด้วย และทรงเห็นว่า ที่ใช้คำว่า “หัวหน้า” ยังไม่เหมาะ เพราะหัวหน้าแปลว่า หัวหน้าของกรม แลกอง เปลี่ยนเป็น “ผู้บังคับบัญชา” จะดีกว่า ที่ประชุมเห็นชอบด้วย จึงแก้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕ (๓) เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา”

ต่อไปนี้ได้ discuss มาตรา ๓๐ เป็นการยืดยาว เพราะมาตรานี้ ว่า ด้วยใช้อำนาจในหน้าที่ราชการ หรือ ใช้เวลาราชการเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงยกตัวอย่าง หลายเรื่อง เช่น หมอ ทำ private practice นอกเวลาราชการซึ่งบางที่นอน มาตลอคคืน เข้าชั้นทำงานไม่ได้ หรือเช่นตามหัวเมือง ภรรยานายอำเภอ ก้าเข้า ชุกเลือกเนื้อราษฎร ๆ ก็เกรงท่านนายอำเภอ เป็นต้น หมอทำ private practice ก็ไม่ขัดกับมาตรานี้ แต่ก็เสียงานหลวง หรือภรรยา ก้าเข้าก็ไม่ขัด มาตราอื่นเหมือนกัน แต่ก็ได้อาศัยอำนาจของสามี และยังมีอีกว่าเป็น director ของห้างหรือบริษัทนั้น ควรอนุญาตหรือไม่

ที่ประชุมได้ปรึกษามาตราอื่นโดยละเอียด ผลสุดท้ายพระยาโกมารกุลมนตรี ขอเติมคำ active participation ซึ่งคงจะ cover ความประสงค์ของเรา ที่ประชุมเห็นชอบด้วย จึงได้แก้เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๐ ห้ามเป็นอันขาดมิให้ข้าราชการพลเรือนอาศัยอำนาจ หน้าที่ราชการ หรือ ใช้เวลาราชการเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือ ให้แก่ ญาติมิตรของตน หรือ เป็นตัวกระทำการในห้างหุ้นส่วนบริษัทใด ๆ”

มาตรา ๓๑ ที่ประชุมเห็นควรตัดคำว่า “โดยตรง” ออก จึงได้แก้ไข
เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๑ ในการปฏิบัติราชการ ห้ามมิให้กระทำการข่มขู่บังคับ
บัญชาเหนือตน เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว”

เนื่องจากแก้คำว่า “หัวหน้า” เป็น “ผู้บังคับบัญชา” ในมาตรา ๒๕
จึงต้องแก้มาตรา ๓๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๒ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ ผู้อยู่
ใต้บังคับจักต้องปฏิบัติตาม ถ้าตนไม่เห็นพ้องด้วย จะเสนอความเห็นคัดทานก็
ได้ แต่ต้องเสนอทันที และเมื่อได้คัดทานดังกล่าวมานั้นแล้ว ผู้บังคับบัญชามีได้
สั่งถอน หรือ แก้คำสั่งที่ได้ส่งไป ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจักต้องปฏิบัติตาม”

ภาค ๔ ว่าด้วยการลงโทษข้าราชการพลเรือน มาตรา ๓๔ เจ้ากระทรวง
จะลงโทษข้าราชการพลเรือนได้ ๖ สถาน คือ (๑) ไล่ออก (๒) ปลดออก
(๓) ให้พัก (๔) ลดตำแหน่ง (๕) ตักเงินเดือน (๖) ระงับการขึ้น
เงินเดือนตามรอบปี

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รัชสังขอเดิม
คำว่า “ลดชั้น” ในข้อ (๔) ให้อ่านเป็น “ลดตำแหน่ง แล ลดชั้น” โดย
ทรงอธิบายให้ตัวอย่าง เช่น ปลัดอำเภอมี ๓ ชั้น เมื่อกระทำความผิดอาจลด
จากชั้น ๑ มาเป็นชั้น ๒ ได้ ฯลฯ ที่ประชุมเห็นด้วย

พระองค์เจ้าธานี รัชสังว่า ในข้อ “(๖) ระงับการขึ้นเงินเดือนตาม
รอบปี” นั้น ข้าราชการบางคนได้รับพระราชทานเงินเดือนในอัตราชั้นวิงตาม
รอบปี แต่หาได้ขึ้นทุกปีไปไม่ มีชั้นไว้ ถ้าผู้ใดไม่ได้ขึ้นตามรอบปี ก็จะเป็น
การลงโทษไป ทรงเห็นว่าควรตัดข้อนี้ออก ที่ประชุมเห็นด้วย

นายกรับสั่งว่า กวรเทิม “ทำหนีโทษ” ลงไว้ในมาตรานี้ด้วย ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

มาตรา ๓๕ (ข) ให้ตัดคำว่า “หัวหน้า” ออกให้อ่านข้อนี้เป็นดังนี้ “ชักคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชาสั่งโดยชอบด้วยราชการ และ การชักคำสั่งนั้น เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ”

มาตรา ๓๖ สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงดำริว่า ผู้ที่ไม่มีความสามารถรับราชการให้ปลดออกในมาตรานี้ คุเป็น การลงโทษ แล ลงอาญา เขาไม่สามารถไม่ควรเป็นอาญา ทรงเห็นควรตัดตอนนี้ออก พระยาโกมารกุลมนตรี ว่า ถ้าเช่นนั้นยกไปใส่ใน superannuation ของพระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญก็ได้

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งประสงค์ให้มีไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เมื่อมีการรับเข้าแล้ว ก็ต้องมีกรออก จึงดำริให้มีขึ้นอีกภาค ๑ ว่าด้วยการออกจากราชการ ที่ประชุมจึงได้พร้อมกันให้พระยาโกมารกุลมนตรีร่างภาคใหม่นี้มาเสนอในที่ประชุมคราวหน้า ส่วนในมาตรา ๓๖ ก็ให้ตัดวรรคที่ ๒ ออก เอาไว้เพียง “โทษสถานปลดออกนั้นสำหรับลงแก่ผู้ซึ่งประพฤติดุฉิน้อยอย่างร้ายแรง อันเจ้ากระทรวงเห็นว่าผู้นั้น ไม่สมควรเป็นข้าราชการต่อไป แต่ความผิดนั้นจะจักเข้าในบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๕ ไม่ถนัด”

มาตรา ๓๗ สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า การไล่ และ ปลดข้าราชการชั้นสัญญาบัตรทุกคนต้องกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก่อนนั้น ทรงเห็นว่า ให้กราบบังคมทูลเพียงชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไป ให้เหมือนกับการขอยกทัพแล้ว ที่ประชุมเห็นด้วย จึงได้แก้มาตรานี้เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๗ การไล่ออกก็ดี ปลดออกก็ดี ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบยศชั้น อำมาตย์เอก ขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน เจ้ากระทรวงจึงจะกระทำได้ นอกจากนั้นเจ้ากระทรวงกระทำตัวเอง โดยมีตัง นำความขึ้นกราบบังคมทูล”

ที่ประชุมได้ discuss มาตรา ๓๘, ๓๙ และ ๔๐ ต่อไป และเห็นว่า ในภาค ๔ นี้ทั้งภาค ยังอยู่ในวินิจฉัย แล บางมาตราก็ควรจะอยู่ในภาค ๕ จึงได้มอบให้พระยาโกมารกุลมนตรี ร่าง ๒ ภาคใหม่นี้ คือ ภาคว่าด้วยลงโทษ ข้าราชการพลเรือน แล ว่าด้วยการออกจากราชการ ขึ้นมาให้กรรมการพิจารณา ในการประชุมคราวหน้า

พระยาโกมารกุลมนตรี ได้ถวายหลักสูตรของการสอบไล่แก่นายก ซึ่ง รับสั่งว่า จะได้นำขึ้นปรึกษาในที่ประชุมคราวหน้า.

เลิกประชุมเวลา ๑๔.๕๐ นาฬิกา.

หน้าว่าง

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๘ ประชุมที่

หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๑

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกกรรมการ
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีวัต	กรรมการ
พระยาโกมารกุลมนตรี	แทนพระวรวงศ์เธอ
	พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม
	กรรมการ
	หลวงสุขุมนัยประดิษฐ
	เลขานุการ

.....

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม ทรงขอร้องให้พระยาโกมารกุลมนตรี มาเป็นผู้แทนในที่ประชุม ในระหว่างที่ทรงลาพักราชการ มีกำหนด ๑ เดือน

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๑๕ นาฬิกา

นายกทรงเปิดประชุมรับสั่งว่า การประชุมวันนี้ จะได้ปรึกษาตรวจแก้ไขร่างใหม่ของพระยาโกมารกุลมนตรี ที่ได้ตกลงในที่ประชุมครั้งที่แล้วมา

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งถามว่า มาตรา ๑๔ (๑) และ (๒) ในวงเล็บที่ว่า “ (หรือที่กฎหมายบัญญัติว่าเสมอ

ด้วยรองอำมาตย์ตรี)” และ “(หรือที่กฎหมายบัญญัติว่าเสมอด้วยราชบุรุษ)”
นั้น เพื่อประสงค์อะไร

พระยาโกมารกุลมนตรี อธิบายว่า เพื่อเปรียบยศ รองอำมาตย์ตรี
เท่ากับ รองเสวกตรี หรือนายร้อยตำรวจตรี ๆ ลว

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ใน
มาตรา ๑๔ ที่ว่า ให้รับข้าราชการพลเรือนได้โดยมีต้องสอบ คือ “(๑) บุคคล
ผู้ได้รับประกาศนียบัตรจาก มหาวิทยาลัย ซึ่งรัฐบาลรับรองวิทยฐานะแล้ว
(๒) เนติบัณฑิตสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งจำต้องใช้เนติบัณฑิต (๓) บุคคล
ผู้มีภูมิรู้ ในวิชาพิเศษสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชา
นั้นๆ” นั้น คงยังไม่เป็นการยุติธรรม โดยเหตุว่าในข้อ ๑ ไม่จำกัดหน้าที่ ผู้ใดได้
รับประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัยที่รัฐบาลรับรองแล้วก็เข้าทำงานในหน้าที่หนึ่ง
หน้าที่ใดก็ได้ หาได้บ่งว่าต้องเป็นนักเรียนมาจากนอก แลตามความประสงค์ของ
เรา ตามคำขอร้องของพระองค์เจ้าธานี ก็ประสงค์จะเปิดโอกาสให้นักเรียน
มหาวิทยาลัยของเราในวิชาบางแผนกเหมือนกัน ส่วนในข้อ ๒ นั้น ได้จำกัด
ให้เนติบัณฑิตสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งจำต้องใช้เนติบัณฑิต คุณเห็นว่า
เนติบัณฑิต นั้นเลวไปกว่าอื่น เพราะถูกจำกัด ความจริงนั้น เนติบัณฑิต มี
ประโยชน์มากสำหรับราชการในเมืองไทย

ที่ประชุมได้ปรึกษาข้อนี้โดยละเอียด มีความเห็นว่า (ก) ถ้าจะถอน
(๑) ออก และให้เข้าสอบทั่วกันทั้งนั้น รวมทั้งนักเรียนที่สำเร็จวิชามาจาก
นอกด้วย ก็เกรงว่าผู้ที่สำเร็จมาจากนอก อาจมาสอบตกในภาษาไทยก็ได้ หรือ
สอบไม่ได้ที่ตีๆ ไม่ได้รับราชการ เลยไม่ได้ใช้คนตีๆ จึงได้ตกลงเก็บข้อ
(๑) ไว้ แต่ให้แก้คำว่า “ประกาศนียบัตร” เป็น “ปริญญา” (ข) เห็นว่าข้อ (๒)

เป็นการจำกัดเนติบัณฑิต อาจทำให้พวกเนติบัณฑิตน้อยใจ จึงได้ตกลงเปลี่ยนคำใหม่เป็นดังนี้ “ ข้อ (๓) บุคคลผู้ได้รับประกาศนียบัตรจากสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูง (professional knowledge) ที่รัฐบาลรับรอง สมัครเข้ารับราชการในแผนกวิชานั้น” ส่วนข้อ (๓) เติมเปลี่ยนเป็นข้อ (๒) ลงไว้ตามเดิม

ความประสงค์ของการที่เปลี่ยนแปลงใหม่นี้ คือ ข้อ (๒) สำหรับรับผู้มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิคเข้าตำแหน่งที่ต้องใช้ความรู้ในวิชานั้น ส่วนข้อ (๓) สำหรับรับผู้ที่ได้ประกาศนียบัตรจากโรงเรียนสอนวิชา profession ที่รัฐบาลรับรอง เช่น วิชากฎหมาย วิชาครู วิชาตำรวจ ฯลฯ เข้ารับราชการในแผนกนั้นๆ

มีปัญหาว่าโรงเรียนรัฐประศาสน์ ควรจะให้นับเป็นโรงเรียนวิชาชีพหรือไม่ ข้อนี้ที่ประชุมได้ปรึกษากันเห็นว่า ยังไม่สมควร โดยเหตุว่า วิชารัฐประศาสน์ที่สอนกันในเวลานี้ ยังไม่สูงพอที่จะอนุญาตได้

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงพระดำริว่าควรมี probation period สำหรับข้าราชการพลเรือน และควรลงไว้ในพระราชบัญญัตินี้ probation ทรงหมายความว่า ผู้ที่เพิ่งเข้ามาเป็นข้าราชการพลเรือนนั้นให้ทำการฝึกหัดไปก่อน เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน แต่ไม่เกินกว่า ๑ ปี หรือจะให้เวลาเท่าใดก็ได้แล้วแต่เราจะตกลง เมื่อถึงระวางกำหนดเวลาแล้ว ถ้าผู้นั้นมีความประพฤติดี และมีความสามารถ จึงจะให้เข้ารับตำแหน่งนั้นๆ ได้ การที่มีเวลาฝึกหัดเช่นนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้บรรจุกคนที่ไม่มีความสามารถเข้าในตำแหน่งทันที ซึ่งเมื่อได้เข้าตำแหน่งแล้ว การให้ออกเป็นการกระทำยาก

ที่ประชุมได้ปรึกษาข้อนี้ มีความเห็นพ้องกันว่า ควรมีมาตราใหม่ว่าด้วย probation ขอให้พระยาโกมารกุลมนตรีร่างเติม ปัญหาเรื่องเงินเดือน

ข้าราชการระวาง probation นั้น ที่ประชุมได้ตกลงให้จ่ายต่ำกว่าอัตราของ ตำแหน่งนั้น ๆ

พระยาโกมารกุลมนตรี ได้ร่างมาตราที่เป็นว่า “ผู้ที่พึงเข้าเป็น ข้าราชการพลเรือนตามความในมาตรา ๒๐ หรือ ๒๑ นั้น ต้องทำการฝึกหัด ไปก่อนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน แล ไม่เกินกว่า ๑ ปี ในระวางนั้นให้ ได้รับเงินเดือนต่ำกว่าอัตราขั้นต่ำของตำแหน่ง ตามจำนวนที่เจ้ากระทรวงเห็น สมควรห้ามมิให้รับเงินเดือนถึงเข้าขั้นต่ำของตำแหน่งจนกว่าจะพ้นเวลาฝึกหัด แล จนกว่าเจ้ากระทรวงเห็นว่า ผู้นั้นมีความประพฤติ แล ความสามารถสมควร แก่ตำแหน่ง”

นายกรับสั่งว่า ปัญหาอันยุ่งยากในการสอบไล่ขึ้นเป็นชั้นสัญญาบัตร ซึ่งได้เคยปรารภกันว่าจะเป็นการลำบาก ข้าราชการในกระทรวงหนึ่ง อาจต้อง พลัดไปเข้าตำแหน่งในกระทรวงอื่นนั้น บัดนี้ได้ทรงพระดำริหาทางแก้ไขได้ ทางหนึ่ง ขอนำขึ้นเสนอที่ประชุม ทางแก้ไขนี้ คือ การสอบไล่เข้าเป็น ข้าราชการพลเรือนนั้น ให้มีเพียงครั้งเดียว คือ การสอบเข้าเป็นราชบุรุษ เมื่อ เข้าประจำตำแหน่งแล้ว การที่จะเลื่อนขึ้นเป็นชั้นสัญญาบัตรก็ให้เป็นไปตาม ความสามารถในราชการ ที่ประชุมเห็นชอบในพระดำรินี้ แต่เห็นว่าการเลื่อน ขึ้นเป็นชั้นสัญญาบัตรนั้น ควรยังมีการสอบวิชาอีกครั้งหนึ่ง แต่ให้เจ้ากระทรวง สอบภายในกระทรวงเอง คือ สอบ experience ในราชการ แต่หลักสูตรต้องได้ รับอนุมัติจากกรรมการนี้ แล ให้ใช้วิธีแข่งขันเหมือนกัน

การสอบชั้นราชบุรุษนั้น ให้กำหนดหลักสูตรเทียบชั้นมัธยม ๖ (คือ หลักสูตรที่ร่างไว้สำหรับชั้นสัญญาบัตรเดิม) เพราะราชบุรุษเทียบเท่านายคาบ

และจะได้รับพระราชทานเงินเดือนตั้งแต่ ๕๐ บาทขึ้นไป สมควรแล้วที่จะเทียบ
ชั้นมัธยม ๖

การเปลี่ยนแปลงนี้จำต้องแก้บางมาตรา จึงได้ตกลงแก้ดังนี้

มาตรา ๑๗ เอาไว้เพียง “การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น
ให้ใช้วิธีแข่งขัน”

มาตรา ๒๐ เป็น “ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้แล้วนั้น จะ
บรรจุเข้าตำแหน่งได้แต่ในตำแหน่งที่ไม่เกินกว่าชั้นต่ำของชั้นราชบุรุษ”

มาตรา ๒๒ เป็น “ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษจะเลื่อนชั้น
เป็นชั้นสัญญาบัตรได้ต่อเมื่อผู้นั้น สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตร
ได้

วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรนั้น ให้เจ้ากระทรวงสอบไล่เอง
ภายในกระทรวง แต่หลักสูตรที่จะสอบไล่ นั้น ต้องได้รับอนุมัติของกรมการ
รักษาพระราชบัญญัตินี้ และให้ใช้วิธีแข่งขัน”

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ใน
มาตรา ๒๖ ซึ่งว่าด้วยการรับคนเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญ ตอนท้ายซึ่ง
ว่า “แต่ถ้าเจ้ากระทรวงใดประสงค์จะสอบไล่เพื่อเลือกสรรข้าราชการ ก็ตั้งการ
สอบไล่สำหรับกระทรวงของคนได้” นั้น ทรงเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสอบ เพราะ
ข้าราชการวิสามัญ ในมาตรา ๒๕ ว่า คือ ผู้มีวิชาพิเศษซึ่งรัฐบาลจ้างไว้ทำการ
เฉพาะงานหรือชั่วคราวจำกัด และมีหนังสือสัญญาจ้าง ฯลฯ แล้ว

นายทรงอธิบายนว่า ตอนนั้นลงไว้สำหรับกรมรถไฟเป็นส่วนใหญ่

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงพระดำริว่า
ข้าราชการชั้นเสมียนพนักงาน ควรให้รับได้แต่ผู้ที่ได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยม ๔

หรือสูงกว่านั้น แล้วแต่จะตกลงกำหนดกัน มิฉะนั้นก็ให้มีการสอบสำหรับ
กระทรวง เพื่อป้องกันความช่วยเหลือส่วนตัว

ที่ประชุมได้ปรึกษาข้อนี้ ได้ตกลงว่า ตอนท้ายในมาตรา ๒๖ นั้น
ยกมาลงไว้ในมาตรา ๒๘ ให้อ่านแปลดังนี้ “มาตรา ๒๘ การรับคนเข้าเป็น
เสมียนพนักงานนั้น ให้อนุโลมตามบทบัญญัติมาตรา ๒๖ แต่ถ้าเจ้ากระทรวง
ใดประสงค์จะสอบไล่เพื่อเลือกสรรข้าราชการ ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวง
ของตนได้” ส่วนมาตรา ๒๖ เอาไว้เพียง “มาตรา ๒๖ การรับคนเข้าเป็น
ข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น เมื่อเจ้ากระทรวงเห็นผู้ใดเหมาะแก่งานที่ประสงค์
จะให้ทำ ก็รับไว้ได้โดยมิต้องสอบไล่

มีปัญหาต่อไปว่า ผู้ที่สอบไล่ได้แล้วไม่ยอมรับราชการในกรม หรือ
กระทรวงที่ราชการประสงค์ จะจัดการสถานใด กวลงไว้ในพระราชบัญญัตินี้
ด้วย

ที่ประชุมลงความเห็นว่ เมื่อเขาไม่ยอมปฏิบัติตามความประสงค์ของ
ราชการแล้ว ก็ควรถอนชื่อออกเสียจากจำนวนผู้ที่สอบไล่ได้ จึงได้เติมตอนนั้น
ในมาตรา ๑๘ เป็นว่า “มาตรา ๑๘ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงทำความ
ติดต่อตกลงกับกรรมการ เพื่อได้รับผู้ที่สอบไล่ได้แล้วและเป็นบุคคลสมควรแก่
หน้าที่ราชการในกระทรวงนั้น ๆ เข้ารับราชการตามความต้องการ

ผู้สอบไล่ได้จะได้รับอนุญาตให้เลือกกระทรวงที่ตนสมัครจะเข้ารับ
ราชการ แต่ทั้งนี้ต้องแล้วแต่ความประสงค์ของราชการเป็นใหญ่ ผู้ใดไม่ยอม
รับราชการในกระทรวงที่ราชการประสงค์ ให้กรรมการถอนชื่อผู้นั้นออกเสีย
จากจำนวนผู้สอบไล่ได้”

นายกรับสั่งว่า ภายหลังการประชุมครั้งที่แล้วมา ได้ทรงปรึกษากับ พระยาโกมารกุลมนตรีในมาตรา ๓๐ และได้แก้ไขเพิ่มเติมบ้างเล็กน้อยดังปรากฏ อยู่ในร่าง

ที่ประชุมได้ปรึกษาข้อนี้เห็นว่า วรรคที่ให้อำนาจกรรมการนอกร ฎข้อบังคับ มีอยู่แล้วในมาตรา ๑๑ ควรตัดออกนอกร

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ยัง ตกอยู่อีกตอนหนึ่ง คือ การหาผลประโยชน์ซึ่งอาจเป็นทางเสียความเที่ยงธรรม ในตำแหน่งหน้าที่ของตน ทรงยกตัวอย่างหลายข้อ เช่น ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ให้ชั้นผู้น้อยกู้เงิน ถ้าผู้น้อยเกิดมีความผิด หรือ ไม่มีความสามารถในหน้าที่ ราชการ ชั้นผู้ใหญ่ไม่กล้าให้ผู้น้อยออกจากราชการ โดยเกรงว่าจะไม่ได้ เงินค่าบวักกาลของเงินที่ให้กู้ไป ฯลฯ เป็นต้น เป็นการเสียความเที่ยงธรรมใน ตำแหน่งหน้าที่ของตน

ที่ประชุมจึงได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อนี้ เติมเป็น ๒ มาตรา คือ “มาตรา ๓๐ ห้ามเป็นอันขาดมิให้ข้าราชการพลเรือน อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการ จะโดยทางตรง หรือ ทางอ้อมก็ตาม เพื่อหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือแก่ ญาติมิตรของตน ”

มาตราใหม่ “ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือนเป็นทัวกระทำการในห้าง หุ่นส่วนบริษัทใดๆ หรือกระทำการหาผลประโยชน์อย่างใด ๆ อันอาจเป็นทาง ให้เสียความเที่ยงธรรมในตำแหน่งหน้าที่ของตน ”

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงขอเพิ่มเติม ในมาตรา ๔๑ ความบกพร่องในจรรยาอันควรแก่ศักดิ์แห่งตำแหน่ง และให้ เจ้ากระทรวงมีอำนาจให้ปลดออกเสียจากราชการได้

ที่ประชุมได้ปรึกษาข้อนี้ แล ได้แก้มาตรา ๔๑ เป็นว่า “มาตรา ๔๑ ผู้ใดไม่สมัครจะรับราชการต่อไป จะยื่นใบลาขอลาออกจากราชการก็ได้ แต่ เจ้ากระทรวงมีอำนาจที่จะห่วงเหนี่ยวไว้ชั่วคราวในระหว่างเวลาหาตัวบุคคล บรรจุตำแหน่งแทนเพื่อมิให้เสียราชการ

ผู้ซึ่งปรากฏแก่เจ้ากระทรวงว่า จะไม่ทำประโยชน์ให้แก่ราชการได้ ควรแก้ตำแหน่ง เพราะหย่อนความสามารถก็ดี เพราะมีความบกพร่องใน จรรยาอันควรแก่ศักดิ์แห่งตำแหน่งก็ดี ถ้าจะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปอาจเสีย ราชการไซ้ เจ้ากระทรวงมีอำนาจที่จะบังคับให้ลาออกเสียจากราชการ หรือ ปลดออกเสียจากราชการ ”

ที่ประชุมได้ปรึกษามาตรา ๔๒ ต่อไป และได้แก้เป็นว่า “มาตรา ๔๒ การลาออกจากราชการ หรือ ปลดออกเสียจากราชการตามความที่กล่าวมาใน มาตรา ก่อน ถ้าเป็นผู้อยู่ในลักษณะจะได้บำเหน็จบำนาญตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้น ก็มีสิทธิที่จะขอบำเหน็จ บำนาญ ”

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งต่อไปว่า ความประมาทเลินเล่ออย่างแรง หรือประพฤติชั่วอย่างแรง ควรเป็นโทษสถาน ไล่ออก แต่ยงหาได้ลงไว้ในพระราชบัญญัตินี้ไม่

- ที่ประชุมจึงได้เติม ๒ ข้อนี้ลงในมาตรา ๓๕ ดังนี้
- “(ง) ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในหน้าที่ราชการ
  - (จ) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง”

ที่ประชุมได้ปรึกษาต่อไปถึงกฎข้อบังคับว่าด้วยการสอบไล่เข้าเป็น ข้าราชการพลเรือนและหลักสูตร มีความเห็นกันว่า ควรจะจำกัดครั้งที่เข้าสอบ

สำหรับผู้สอบตก และ จำกัดอายุ มิฉะนั้นบางคนอาจสอบทุก ๆ ปีไปจนตาย
ก็ได้ จึงได้ตกลงจำกัดอายุไม่เกิน ๔๐ ปี ให้ลงไว้ในมาตรา ๑๖ (๒) เป็นว่า
“อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี และไม่เกินกว่า ๔๐ ปี” ส่วนจำกัดครั้งนั้น ให้จำกัดห้าม
ผู้ที่สอบตก ๓ ครั้งติดกัน เข้าสอบอีก ให้ลงไว้ในกฎข้อบังคับ ผู้ที่สอบได้
มีสิทธิที่จะสอบได้เรื่อยไปจนอายุ ๔๐ ปี

ก่อนเข้าสอบจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการสอบไล่ เพื่อให้เป็นค่าใช้จ่าย
ในการสอบไล่ ที่ประชุมจึงได้เติมมาตราใหม่เป็นว่า “ผู้สมัครต้องเสียค่า
ธรรมเนียมการสอบไล่ตามอัตราที่กรรมการกำหนดแล้ว จึงจะมีสิทธิเข้าสอบ
ไล่” ส่วนที่จะเสียครั้งละเท่าใหนั้น ได้ตกลงเป็นครั้งละ ๑๐ บาท และได้
เติมไว้ในกฎข้อบังคับดังนี้ “ค่าธรรมเนียมการสอบไล่ใหนั้น กำหนดอัตราคนละ
๑๐ บาท ผู้สมัครต้องส่งค่าธรรมเนียมนี้ต่ออนุกรรมการ ให้อนุกรรมการแจ้งให้
ผู้สมัครทราบว่า จะรับเงิน ณ ที่ใดแลวันใด

การเปลี่ยนแปลงที่ให้มีการสอบครั้งเดียวสำหรับชั้นราชบุรุษ ให้สอบ
ตามหลักสูตรชั้นสัญญาบัตร ตามที่ได้ตกลงกันในวันนั้นนั้น จะต้องแก้บางแห่ง
ในกฎข้อบังคับว่าด้วยการสอบไล่ และ หลักสูตร เช่นหลักสูตรราชบุรุษตัดทิ้ง
หมด และคำว่าชั้นสัญญาบัตรให้ตัดออก

พระองค์เจ้าธานีรับสั่งขอแก้บางแห่งในหลักสูตร ที่ประชุมได้ตกลง
ให้แก้ขึ้นมาเสนอ.

เลิกประชุมเวลา ๑๕.๑๕ นาฬิกา

หน้าว่าง

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๙ ประชุมที่

หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๑

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกรรมการ
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ
พระยาโกมารกุลมนตรี แทนพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า	
ศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระยาศรวิสารวาจา แทนพระวรวงศ์เธอ	
พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ

หลวงสุขุมน้อยประคิษฐ เลขาธิการ

.....

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม (ลาพักราชการ) ทรงขอร้อง
ให้พระยาโกมารกุลมนตรี มาเป็นผู้แทนในที่ประชุม

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ (ลาพักราชการ) ทรงขอ
ขอร้องให้พระยาศรวิสารวาจา มาเป็นผู้แทนในที่ประชุม

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๒๕ นาฬิกา

นายกทรงเปิดการประชุมรับสั่งว่า ได้รับหนังสือราชเลขาธิการ ว่ามี
พระบรมราชโองการให้เตือนเรื่องนี้มา เพราะฉะนั้นการประชุมวันนี้จะได้

รวบรวมเรื่องราวชั้นทุลเกล้า ๆ ถวาย ตัวร่างพระราชบัญญัติก็ได้ตรวจตรา
แก้ไขกันเป็นส่วนมากแล้ว ถ้าท่านกรรมการยังสงสัย หรือ ประสงค์จะแก้ไข
ในที่ใดอีกก็จะได้ปรึกษากันในวาระนี้

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ผู้สมัคร
ต้องแสดงให้เป็นที่พอใจว่า เป็นบุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้ ฯลฯ ในมาตรา ๑๖
จะต้องมีผู้รับรองหรือไม่

นายกรับสั่งว่า ต้องมี และ จะอยู่ในระเบียบการของกรรมการ

พระยาโกมารกุลมนตรี ว่า ยังสงสัยอยู่อีกข้อ ๑ คือ ในมาตรา ๓๖ ว่า
พวกลาออกแล้ว เข้าสมัครรับราชการอีก จะต้องเข้าตามมาตรา ๑๖ ถ้าเช่นนั้น
แล้ว เมื่อผู้นั้นอายุเกิน ๕๐ ปี ก็จะกลับเข้าทำงานไม่ได้

ที่ประชุมได้ปรึกษามาตรา ๓๖ สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้า
กรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า มาตรานี้เห็นจะแรงไป ทรงยกตัวอย่างว่า ผู้
มีบรรดาศักดิ์เป็นพระยา มีตำแหน่งเป็นเจ้าเมือง ต้องลาออกเพราะบ่วย แต่
เมื่อจะกลับเข้ารับราชการอีก ต้องเข้าสอบชั้นราชบุรุษอีกเป็นต้น หรือผู้ที่รับ
ราชการอยู่ เห็นหนทางดีทางอื่นมากกว่า ประสงค์ลาออกทางนี้ไปสมัครทางอื่น
ถ้ามีมาตรานี้ ผู้นั้นก็ไม่กล้าลาออก เป็นการกันทำผู้นั้นซึ่งไม่ทรงเห็นด้วย

นายกรับสั่งว่า ความประสงค์ของมาตรานี้ ก็เพื่อไม่ให้ผู้เข้ารับราชการ
โยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ตามอำเภอใจของตน การย้ายควรเป็นการตรงไปตรงมา
คือ ทางราชการสั่งให้ย้าย

ที่ประชุมได้ปรึกษามาตรา ๓๖ นี้ทั้งมาตรา และลงความเห็นให้เอา
ไว้เพียง “มาตรา ๓๖ การย้ายสังกัดกระทรวงนั้น ให้ย้ายได้แต่โดยทางราชการ
สั่งให้ย้าย”

พระยาศรวิสิสารวาจา ว่า มหาวิทยาลัย Oxford ในบางวิชาให้เพียงประกาศนียบัตรเท่านั้น ในมาตรา ๒๐ (๑) ว่า ต้องได้รับปริญญาจึงจะเข้ารับราชการได้โดยมิต้องสอบไล่

ที่ประชุมจึงได้ตกลงเดิมข้อนี้เป็ว่า “ปริญญา แล ประกาศนียบัตร” มีปัญหาขึ้นในที่ประชุมถึงเรื่องฐานของนักเรียนรัฐประศาสน์ว่าจะยกเว้นการสอบราชบุรุษให้หรือไม่

พระองค์เจ้าธานี ฯ รับสั่งว่า ควรให้เข้ารับราชการได้โดยมิต้องสอบ เพราะการสอบก็มีเพียงราชบุรุษชั้นเดียว และต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่ามัธยม ๖ ก่อนที่จะมาเป็นนักเรียนรัฐประศาสน์ ก็ต้องสอบมัธยม ๖ ได้แล้วเหมือนกัน ทรงเห็นควรให้รับได้

นายกรับสั่งยังไม่เห็นพ้องด้วย โดยวิชาที่สอนยังไม่เพียงพอ และการสอบเข้าโรงเรียนรัฐประศาสน์เพื่อเข้ารับราชการ ก็ทำได้กำหนดเป็นการชั้น แห้ง เหมือนการสอบเข้ารับราชการในพระราชบัญญัตินี้

เรื่องนี้ที่ประชุมลงมติกันว่า จะได้ปรึกษากันอีกครั้งหนึ่งภายหลัง

พระองค์เจ้าธานี ฯ ได้เสนอหลักสูตรที่ได้แก้ไขใหม่บ้างเล็กน้อยในที่ประชุม ซึ่งจะได้จัดพิมพ์ขึ้นถวายกรรมการต่อไป

นายกรับสั่งว่า จะได้ทรงร่างรายงานที่จะทูลเกล้าฯ ถวายภายในสองสามวันนี้ แลจะได้ขอ approval จากท่านกรรมการเมื่อร่างสำเร็จเป็นรูปแล้ว รับสั่งต่อไปว่า ในหนังสือราชเลขาธิการที่ ๓๖/๑๒๐๔ ลงวันที่ ๒ เดือน มิถุนายน ซึ่งกำหนดกระแสพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เลื่อนกำหนดเวลาที่จะได้ทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราช

บัญญัติมาเป็นเดือนกันยายนั้น ราชเลขาธิการได้กล่าวในท้ายหนังสือว่า “อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระราชบัญญัตินี้เกี่ยวข้องกับข้าราชการส่วนมาก น่าจะเสนอกรรมการองคมนตรีให้ได้พิจารณา ถ้าฝ่าพระบาททูลเกล้าฯ ถวาย ร่างขึ้นมาทันเดือนกันยายน อาจจะมีพระราชทานไปให้พิจารณาได้ แล้วออกเป็นพระราชบัญญัติในปี ๒๔๗๒”

นายกทรงขอปรึกษากรรมการว่า การที่จะพระราชทานให้สภาองคมนตรี ปรึกษากันนั้น ท่านกรรมการมีความเห็นเป็นประการใด ที่ประชุมมีความเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้ มีลักษณะเป็นสัญญา ระหว่างรัฐบาลผู้เป็นนายจ้าง กับ ข้าราชการผู้เป็นลูกจ้าง ชอบแก่เจ้ากระทรวงผู้รั้งตำแหน่ง ก็มี experience รอบรู้ ว่ารัฐบาลมีประสงค์เพียงไรพวกเดียว จะเป็นผู้สามารถออกความเห็นให้เป็น ประโยชน์ได้ ถ้าแม้พิจารณาที่ร่างพระราชบัญญัตินี้โดยที่มี point of view ต่างๆ ไป การปรึกษาหารือย่อมจะเนิ่นช้า แล ทางพิจารณาก็จะพันเผื่อไป ไม่อาจเป็นที่ตกลงกันให้เป็นประโยชน์แก่ราชการได้ จึงขอให้นายกกราบบังคมทูลในลาย พระหัตถ์ที่จะได้นำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายด้วย.

เลิกประชุมเวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พหุศักราช ๒๔๗ . .

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่มีพระราชประสงค์ จะทรงวางระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้
เป็นไปในทางเลือกสรร ผู้มีความรู้ แล ความสามารถเข้ารับราชการเป็น
อาชีพ ไม่มีกั่วงวลด้วยการแสวงผลประโยชน์ในทางอื่น ส่วนข้าราชการก็ให้
ได้รับประโยชน์ยิ่งขึ้น จากความสพร้งพร้อมด้วยข้าราชการซึ่งมีความสามารถ แล
รอบรู้ในวิชา แล อุบายของราชการ กับทั้งหน้าที่ แล วินัยอันตนพึงรักษาเป็น
นิตยกาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือนขึ้นไว้ดังนี้.

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗...

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ได้ใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า “ข้าราชการพลเรือน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกรม หรือกระทรวงการพลเรือน และให้รวมทั้งข้าราชการพลเรือน ซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร

ภาค ๑

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๕ ให้มีกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วยเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ๑ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ๑ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ๑ ทั้ง ๓ นี้เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการซึ่งจะได้ทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒิอีก ๒ คน

กรรมการซึ่งทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒินั้น ให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี เมื่อสิ้นกำหนดแล้วจะทรงตั้งต่อไปอีกคราวหนึ่งหรือหลายคราวก็ได้

มาตรา ๖ ในกรรมการทั้ง ๕ คนนี้ จะได้ทรงตั้งคนหนึ่งให้เป็นนายก

มาตรา ๗ ให้มีเลขานุการของกรรมการคนหนึ่ง ซึ่งกรรมการจะได้
เลือกตั้งขึ้น

มาตรา ๘ ให้กรรมการมีหน้าที่จัดการสอบไล่ผู้ที่สมัคร จะเข้ารับ
ราชการพลเรือน จัดการศึกษาของนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือนที่ส่งไปเล่าเรียน
ในเมืองต่างประเทศ และรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ ในอันที่จะปฏิบัติการตามหน้าที่นั้น กรรมการ จะเชิญ
เจ้ากระทรวงทบวงกรมมาปรึกษาหารือก็ดี จะเรียกคำชี้แจงก็ดี จะตรวจทำเนียบ
ระเบียบการและทะเบียนบัญชีหรือเอกสารอย่างใด เพื่อรู้ข้อราชการในหน้าที่
ของกรรมการก็ดี จะเรียกผู้เชี่ยวชาญที่มีตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งหรือเป็นบุคคล
ภายนอกมาช่วยเหลือในหน้าที่ของกรรมการก็ดี บรรดาที่กล่าวมานี้อยู่ในอำนาจ
และหน้าที่ของคณะกรรมการจะทำได้

มาตรา ๑๐ ในปลายปีหนึ่ง ๆ ให้กรรมการทำรายงานขึ้นกราบบังคม
ทูลพระกรุณา แสดงผลแห่งกิจการที่ได้ดำเนินไปในปีที่ล่วงมานั้น

มาตรา ๑๑ ให้กรรมการมีอำนาจออกกฎข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติการ
ให้เป็นไปตามหน้าที่อันกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎข้อบังคับนั้น เมื่อได้
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ภาค ๒

ประเภทข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๑๒ ข้าราชการพลเรือนมี ๓ ประเภท คือ

- (๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญ
- (๒) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ
- (๓) เสมียนพนักงาน

หมวด ๑

ข้าราชการพลเรือนสามัญ

มาตรา ๑๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ข้าราชการที่รัฐบาลได้เลือกสรรและตั้งแต่งตั้งตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ นี้

มาตรา ๑๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ แบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

(๑) ชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ข้าราชการซึ่งมียศตั้งแต่รองอำมาตย์ตรี (หรือที่กฎหมายบัญญัติว่าเสมอด้วยรองอำมาตย์ตรี) ขึ้นไป

(๒) ชั้นราชบุรุษ ได้แก่ข้าราชการซึ่งมียศชั้นราชบุรุษ (หรือที่กฎหมายบัญญัติว่าเสมอด้วยราชบุรุษ)

มาตรา ๑๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ในเวลาที่รับราชการอยู่จะได้รับพระราชทานเงินเดือนตามอัตราที่ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ และตามระเบียบของกรมและกระทรวงที่รับราชการ

เมื่อออกจากราชการแล้ว มีทางจะได้รับพระราชทานบำเหน็จ หรือบำนาญตามระเบียบแห่งกฎหมายซึ่งว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ หรือตามระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

มาตรา ๑๖ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้ และก่อนที่จะเข้าสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ผู้สมัครต้องแสดงให้เป็นที่พอใจกรรมการว่า เป็นบุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) มีสัญชาติเป็นชาวสยาม
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี แต่ไม่เกินกว่า ๔๐ ปี

(๓) ไม่เป็นผู้มีกายพิการทุพพลภาพหรือจิตรทึบเพื่อนไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สินล้นพ้นตัว และไม่เป็นผู้ที่เคยต้องราชทัณฑ์ หรือ ถูกไล่ออกมาแล้วจากทบวงการใด ๆ

(๔) มีความรู้สามัญสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นแห่งหลักสูตรของรัฐบาล ซึ่งกรรมการกำหนดไว้เป็นครั้งคราว หรือถ้าสอบไล่ได้มาจากอื่น ต้องเป็นชั้นที่รัฐบาลรับรองว่าเสมอด้วยชั้นที่กรรมการกำหนด

มาตรา ๑๗ ผู้สมัคร ต้องเสียค่าธรรมเนียมการ สอบไล่ตาม อัตราที่ กรรมการกำหนดแล้ว จึงจะมีสิทธิเข้าสอบไล่

มาตรา ๑๘ การ สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ให้ใช้วิธี แข่งขัน

มาตรา ๑๙ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงทำความติดต่อกับ กรรมการ เพื่อได้รับผู้ที่สอบไล่ได้แล้วและเป็นบุคคลสมควรแก่หน้าที่ราชการ ในกระทรวงนั้น ๆ เข้ารับราชการตามความต้องการ

ผู้สอบไล่ ได้จะ ได้รับอนุญาตให้เลือกกระทรวงที่ตน สมัคร จะเข้ารับ ราชการ แต่ทั้งนี้ต้องแล้วแต่ความประสงค์ของราชการเป็นใหญ่ ผู้ใดไม่ยอมรับ ราชการในกระทรวงที่ราชการประสงค์ ให้กรรมการถอนชื่อผู้นั้นออกเสียจาก จำนวนผู้สอบไล่ได้

มาตรา ๒๐ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ถ้าเป็นบุคคล ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖ ข้อ ๑, ๒, ๓ และมีวุฒิคงต่อไปนี้ เมื่อเจ้ากระทรวง พอใจจะรับเข้าทำราชการโดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนก่อน ก็ให้ รับได้

(๑) บุคคลผู้ได้รับปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัย ซึ่งรัฐบาลรับรองวิทยดานั้นครบแล้ว

(๒) บุคคลผู้มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิคสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้น ๆ

(๓) บุคคลผู้ใดได้รับประกาศนียบัตรจากสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูง (professional knowledge) ที่รัฐบาลรับรอง สมัครเข้ารับราชการในแผนกวิชานั้น

มาตรา ๒๑ ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้แล้วนั้น จะบรรจุเข้าตำแหน่งได้แต่ในตำแหน่งที่ไม่เกินกว่าขั้นต่ำของชั้นราชบุรุษ

มาตรา ๒๒ ผู้ที่รัฐบาลรับเข้าทำราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญโดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน เพราะเป็นบุคคลมีวุฒิคงกล่าวมาในมาตรา ๒๐ นั้น ให้เจ้ากระทรวงบรรจุเข้าในตำแหน่งตามควรแก่วุฒิของผู้นั้น แต่ในเวลาแรกเข้ารับราชการ ต้องไม่เกินตำแหน่งซึ่งเทียบคราะอำมาตย์เอก

มาตรา ๒๓ ผู้ที่เพิ่งเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนตามความในมาตรา ๒๑ หรือ ๒๒ นั้น ต้องทำการฝึกหัดไปก่อนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน และไม่เกินกว่า ๑ ปี ในระหว่างนั้นให้ได้รับเงินเดือนต่ำกว่าอัตราขั้นต่ำของตำแหน่งตามจำนวนที่เจ้ากระทรวงเห็นสมควร ห้ามมิให้รับเงินเดือนถึงเข้าขั้นต่ำของตำแหน่งจนกว่าจะพ้นเวลาฝึกหัด แต่ จนกว่าเจ้ากระทรวงเห็นว่าผู้ที่มีความประพฤติดี แล ความสามารถสมควรแก่ตำแหน่ง

มาตรา ๒๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนขึ้นเป็นชั้นสัญญาบัตรได้ต่อเมื่อผู้นั้น สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรได้

วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรนั้น ให้เจ้ากระทรวงสอบไล่
เองภายในกระทรวง แต่หลักสูตรที่จะสอบไล่ นั้น ต้องได้รับอนุมัติของ
กรมการรักษาราชบัณฑิตย์นี้ แลให้ใช้วิธีแข่งขัน

มาตรา ๒๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นสัญญาบัตร จะเลื่อนตำแหน่ง
ชั้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความ
รอบรู้หน้าที่ราชการ และอายุเวลาในราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่เทียบยศตั้งแต่ อำมาตย์เอก
ขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน จึงจะเลื่อนได้

มาตรา ๒๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีกำหนดยศดังนี้

ชั้นสัญญาบัตร

มหาอำมาตย์เอก

มหาอำมาตย์โท

มหาอำมาตย์ตรี

อำมาตย์เอก

อำมาตย์โท

อำมาตย์ตรี

รองอำมาตย์เอก

รองอำมาตย์โท

รองอำมาตย์ตรี

๕ ข้าราชการบำนาญ

ราชบุรุษ

การเทียบชั้นยศกับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ใช้ตามตารางเทียบ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราวๆ

หมวด ๒

ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ

มาตรา ๒๗ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือ ผู้มีวิชาชีพพิเศษซึ่งรัฐบาลจ้างไว้ให้ทำการเฉพาะอย่างหรือช่วงเวลาจำกัด ข้าราชการประเภทนี้มีสิทธิในเรื่องผลประโยชน์เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญาจ้าง ถ้าไม่มีหนังสือสัญญาจ้าง ก็เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ สำหรับข้าราชการประเภทนี้ หรือเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้น และได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว

มาตรา ๒๘ การรับคนเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น เมื่อเจ้ากระทรวงเห็นผู้ใดเหมาะสมแก่งานที่ประสงค์จะให้ทำ ก็รับไว้ได้โดยมิต้องสอบไล่

หมวด ๓

เสมียนพนักงาน

มาตรา ๒๙ เสมียนพนักงาน คือ ข้าราชการชั้นต่ำ ซึ่งมีสิทธิที่จะได้รับเงินเดือนตามอัตราซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้นไว้

มาตรา ๓๐ การรับคนเข้าเป็นเสมียนพนักงานนั้น ให้อนุโลมตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงใดประสงค์จะสอบไล่เพื่อเลือกสรรข้าราชการ ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวงของตนได้

ภาค ๓

วินัยข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๓๑ ข้าราชการพลเรือนต้อง

- (๑) อุทิศเวลาทั้งหมดของตนให้แก่ราชการ
- (๒) รักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
- (๓) เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา
- (๔) ถือประโยชน์ของราชการแผ่นดินเป็นที่ตั้ง
- (๕) ไม่กระทำการใดๆ อันอาจเสียเกียรติของตำแหน่งหน้าที่

ราชการ

มาตรา ๓๒ ห้ามเป็นอันขาดมิให้ข้าราชการพลเรือน อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการ จะโดยทางตรง หรือทางอ้อมก็ตาม เพื่อหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือแก่ญาติมิตรของตน

มาตรา ๓๓ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือน เป็นตัวกระทำการในห้างหุ้นส่วนบริษัทใดๆ หรือกระทำการหาผลประโยชน์อย่างใดๆ อันอาจเป็นทางให้เสียความเที่ยงธรรมในตำแหน่งหน้าที่ของตน

มาตรา ๓๔ ในการปฏิบัติราชการห้ามมิให้กระทำการข่มผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

มาตรา ๓๕ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ ผู้อยู่
ใต้บังคับจกต้องปฏิบัติตาม ถ้าตนไม่เห็นพ้องด้วยจะเสนอความเห็นคัดทาน
ก็ได้ แต่ต้องเสนอทันที และเมื่อได้คัดทานดังกล่าวมานั้นแล้ว ผู้บังคับบัญชา
มิได้สั่งถอน หรือ แก้คำสั่งที่ส่งไป ผู้อยู่ใต้บังคับจกต้องปฏิบัติตาม

มาตรา ๓๖ การย้ายสังกัดกระทรวงนั้น ให้ย้ายได้แต่โดยทางราชการ
สั่งให้ย้าย

ภาค ๔

การลงโทษข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๓๗ เจ้ากระทรวงจะลงโทษข้าราชการพลเรือนได้ ๔ สถาน

คือ.—

- (๑) ไล่ออก
- (๒) ลดตำแหน่ง หรือ ลดชั้น
- (๓) ตักเงินเดือน
- (๔) ตำหนิโทษ

มาตรา ๓๘ โทษสถานไล่ออกนั้น จะลงได้แต่เฉพาะผู้กระทำความ
ผิดในฐานะซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้

- (ก) ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
- (ข) กระทำความผิดทางอาญาศาลพิพากษาให้จำคุก
- (ค) มีหนี้สินล้นพ้นตัว ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย

(ม) ชักคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชาสั่งโดยชอบด้วยราชการ แล การชักคำสั่งนั้น เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ

(ง) ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในหน้าที่ราชการ

(จ) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา ๓๘ การไล่ออกนั้น ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบยศชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน เจ้ากระทรวงจึงจะกระทำได้ นอกจากนั้นเจ้ากระทรวงกระทำตัวเอง โดยมีต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา

มาตรา ๔๐ โทษสถานลดตำแหน่ง หรือ ลดชั้น สถานตักเงินเดือน แล สถานตำหนิโทษนั้น สำหรับลงโทษผู้กระทำผิดแต่เล็กน้อย อยู่ในอำนาจ แล ความพินิจของเจ้ากระทรวง แต่ หัวหน้ากรมจะลงโทษสถานเหล่านี้ให้แก่ข้าราชการซึ่งอยู่ได้บังคับบัญชา แต่สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ท่านห้ามมิให้ลดตำแหน่งเกินกว่าตำแหน่งหนึ่ง หรือชั้นหนึ่งซึ่งดัดต่อลงไป หรือตักเงินเดือนเกินกว่า ๑ เดือน การตำหนิโทษนั้น ให้ตำหนิเป็นสายลักษณอักษร

ภาค ๕

การให้พักราชการ แล การออกจากราชการ

หมวด ๑

การให้พักราชการ

มาตรา ๔๑ ข้าราชการคนใดซึ่งเจ้ากระทรวงสงสัย หรือ มีผู้กล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาในคดีทุจริตต่อหน้าที่ราชการก็ดี ลักฉ้อยักยอกเงิน

แผ่นดินกิติ กิติใดๆ ที่เจ้ากระทรวงเห็นว่า ถ้าให้คงทำราชการต่อไปอาจเสียหายแก่ราชการกิติ ท่านให้สั่งผู้นั้นให้พักราชการในระหว่างไต่สวน แล พิจารณา กิติ

ในคดีที่ความมาปรากฏแก่เจ้ากระทรวง ถ้าเจ้ากระทรวงเห็นควรไต่สวนก่อน ให้สั่งให้ไต่สวนทันที แลให้สั่งให้พักตั้งแต่วันที่สั่งให้ไต่สวนนั้น

ในคดีที่ผู้นั้นถูกจับก่อนเจ้ากระทรวงทราบ หรือ ถูกจับโดยเจ้ากระทรวง แจ้งความให้จับโดยไม่ไต่สวน เพราะมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ได้กระทำความผิดจริง ไม่จำต้องไต่สวน ให้สั่งให้พักตั้งแต่วันที่ถูกจับ

มาตรา ๔๒ การให้พักราชการนั้น ท่านให้พักตลอดเวลาที่ไต่สวน แล พิจารณา กิติ เมื่อการไต่สวน แล พิจารณา กิติแล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้ที่ถูกสั่งให้พัก มิได้กระทำความผิด แล ไม่มีมลทินความผิดเลย ต้องให้ผู้นั้นกลับคืนที่ตำแหน่งเดิม ถ้าปรากฏว่าถึงแม้การไต่สวน แล การพิจารณาจะไม่ได้ความเป็นสัจย์ว่า ผู้ที่ถูกสั่งให้พักได้กระทำความผิด แต่ก็ยังมีมลทินอยู่ ให้เจ้ากระทรวงใช้ความพินิจ ถ้าเห็นว่าจะให้กลับเข้ารับราชการอีก อาจเสียหายแก่ราชการ ก็ไม่ต้องให้กลับเข้ารับราชการ หรือถ้าเห็นว่าผู้นั้น ยังอาจจะเป็นประโยชน์แก่ ราชการในตำแหน่งอื่นที่ต่ำกว่าตำแหน่งที่ถูกสั่งให้พัก จะให้กลับเข้ารับราชการในตำแหน่ง ต่ำนั้นก็ไต่

มาตรา ๔๓ เรื่องเงินเดือนของผู้ที่ถูกสั่งให้พักราชการคงกล่าวมานั้น ให้ปฏิบัติการตามกฎหมายเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ว่าด้วยเงินเดือนระหว่างท้องคดีอาญา ซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

หมวด ๒

การออกจากราชการ

มาตรา ๔๔ ผู้ใดไม่สมักจะรับราชการต่อไป จะยื่นใบลาขอลาออกจากราชการก็ได้ แต่เจ้ากระทรวงมีอำนาจที่จะหน่วงเหนี่ยวไว้ชั่วคราวในระหว่างเวลาหาตัวบุคคลบรรจุตำแหน่งแทน เพื่อมิให้เสียราชการ

ผู้ซึ่งปรากฏแก่เจ้ากระทรวงว่าจะไม่ทำประโยชน์ให้แก่ราชการได้ควรแก่ตำแหน่ง เพราะหย่อนความสามารถก็ดี เพราะมีความบกพร่องในจรรยาอันควรแก่ศักดิ์แห่งตำแหน่งก็ดี ถ้าแลจะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไป อาจเสียราชการไซ้ เจ้ากระทรวงมีอำนาจที่จะบังคับให้ลาออกเสียจากราชการ หรือปลดออกเสียจากราชการ

มาตรา ๔๕ การลาออกจากราชการ หรือปลดออกเสียจากราชการ ตามความที่กล่าวมาในมาตราก่อน ถ้าเป็นผู้อยู่ในลักษณะที่จะได้บำเหน็จบำนาญ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้น ก็มีสิทธิที่จะขอบำเหน็จบำนาญ

มาตรา ๔๖ เมื่อทางราชการเห็นสมควรให้ผู้ใดออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ ก็จะมีสิทธิออกจากราชการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้น.

ประกาศมา ณ วันที่.....
เป็นปีที่ .....ในรัชกาลปัจจุบัน.

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

กฎข้อบังคับ

ว่าด้วย

การสอบไล่เข้าเป็นข้าราชการพลเรือน

อาศัยอำนาจอันได้ให้ไว้ในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๗ .. กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ประกาศกฎข้อบังคับดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กรรมการจะตั้งอนุกรรมการขึ้นสำหรับทำการสอบวิชาความรู้ ผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือน ตามหลักสูตร ซึ่งกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน จะได้ประกาศแจ้งความเป็นคราว ๆ

ข้อ ๒ ให้อนุกรรมการที่ตั้งขึ้นนั้น เป็นเจ้าหน้าที่วางระเบียบการสอบไล่ กำหนดวันเวลา แล สถานที่ที่จะสอบไล่ และเมื่อได้รับอนุมัติของกรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนแล้ว ให้อนุกรรมการประกาศแจ้งความ

ข้อ ๓ การสอบไล่นั้น ให้กำหนดมีปีละ ๑ ครั้ง

ข้อ ๔ ค่าธรรมเนียมการสอบไล่นั้น กำหนดอัตราคนละ ๑๐ บาท ผู้สมัครต้องส่งค่าธรรมเนียมนี้ต่ออนุกรรมการ ให้อนุกรรมการแจ้งให้ผู้สมัครทราบว่าจะรับเงิน ณ ที่ใด แล ในวันใด

ข้อ ๕ ผู้สอบไล่ได้คะแนนสูงมีสิทธิที่จะได้รับเลือกเข้าเป็นข้าราชการ ก่อนผู้ได้คะแนนต่ำกว่า

ข้อ ๖ ผู้สอบไล่ได้เหลือจากจำนวนที่ต้องการ อาจได้รับเลือกเข้าเป็นข้าราชการ ถ้ามีตำแหน่งว่าง แล ทางราชการประสงค์จะบรรจุตำแหน่งว่างนั้น ก่อนการสอบไล่คราวหน้า

ถ้ามีการสอบไล่ใหม่ขึ้นแล้ว บัญชีผู้สอบไล่ได้คราวก่อนเป็นอันล้มเลิก

ข้อ ๗ ผู้ที่สอบไล่ตก ๓ ครั้งติดกันแล้ว ห้ามมิให้รับเข้าสอบไล่อีก

ข้อ ๘ วิชาที่จะสอบนั้น คือ

- ๑ ภาษาไทย (เรียงความ ย่อความ แล แต่งจดหมาย)
- ๒ ความรู้รอบตัว
- ๓ ท่วงที แล วาจา
- ๔ วิชาสมักรสอบ ๒ อย่าง

วิชาสมักรสอบได้แก่

- ๑ วรรณคดี
- ๒ เลข
- ๓ พิชคดี
- ๔ จีออเมตรี
- ๕ ประวัติศาสตร์สยาม
- ๖ ประวัติศาสตร์สากล
- ๗ ภาษาอังกฤษ
- ๘ ภาษาฝรั่งเศส
- ๙ เหมศาสตร์

- ๑๐ ฟิสิกส์
- ๑๑ สุขวิทยา
- ๑๒ วากเขียน
- ๑๓ ภาษาเยอรมัน
- ๑๔ ภาษาจีน
- ๑๕ ภาษาบาลี
- ๑๖ การเลขานุการ
- ๑๗ การบัญชี
- ๑๘ กฎหมายปกครองท้องถิ่น

ข้อ ๙ การสอบไล่นั้น ให้กำหนดเอา ๖๕ ใน ๑๐๐ ของคะแนนภาษาไทย แล ๕๐ ใน ๑๐๐ ของคะแนนรวมเป็นเกณฑ์สอบได้ได้

ข้อ ๑๐ กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน จะประกาศนามผู้สอบได้ได้เรียงตัวตามคะแนนรวมยอกมากไปหาน้อย.

ประกาศมาณวันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๔๗ ..

หลักสูตร

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗ .. ประกาศ หลักสูตรที่จะสอบไล่นักสมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือน ประจำปีพุทธศักราช ๒๔๗ .. ตามความในกฎข้อบังคับข้อ ๑ ดังต่อไปนี้

๑ ภาษาไทย	(๑๐๐ คะแนน)		
เรียงความ	(๔๐)	เวลาสอบ	๑ ชั่วโมง
ย่อความ	(๒๐)	..	๔๐ นาที
แต่งจดหมาย	(๔๐)	..	๑ ชั่วโมง

เทียบประมาณยากกว่ามัธยม ๖ เล็กน้อย

๒ ความรู้รอบตัว (๑๐๐ คะแนน) ๑ ชั่วโมง

จะสอบความรู้เรื่องต่างๆ ของเมืองไทย และเมืองต่างประเทศที่สำคัญ
กับทั้งจะถามให้ตอบลงสติปัญญา และ พิจารณาญาณในเหตุผลแห่งความเป็นไป
ตามธรรมชาติ

๓ ท่วงทีแลวาจา (๒๐๐ คะแนน)

จะถามให้ตอบปากเปล่าในที่ประชุมกรรมการผู้สอบได้ เพื่อพิจารณา
ท่วงที แล วาจา แล้วให้คะแนนตามที่กรรมการเห็นสมควร

๔ วิชาสมักรสอบ (อย่างละ ๑๐๐ คะแนน) เวลาสอบอย่างละ ๑ ชั่วโมง

(๑) วรรณคดีไทย

ผู้สอบจะต้องแสดงว่า มีความรู้ทั้งในข้อความสำนวน และหลักประพันธ์
อีกทั้งจะต้องรู้ประวัติการบรรณาธิการที่อ้างถึงในหนังสือ

เพลงพ่าย

พระราชนิพนธ์ (รัชกาลที่ ๖) เรื่อง อุตตรกฐ และ หัวใจนักรบ

(๒) เลข

เศษสิบเศษส่วน มาตราสิบ วิธีแลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศ กับสยาม
เฉลี่ยส่วนร้อย คอกเบี้ยขั้นเดียว แล สองชั้น กำไร-ขาดทุน วิธีประกันอย่างง่าย
บัญญัติไตรยางค์ทั้ง ๒ วิธี เรซิโอ โปรเปอร์ชัน กรณธ์ เมนสุเรชัน รูปกลม
รูปลูกบาศก์

(๓) พิชคณิต

แฟกเตอร์ ค.ร.น. ห.ร.ม. อีควชัน ถึง ควอระติก แก้เศษส่วนอย่างยาก
ให้เป็นง่าย กรณฑ์

(๔) จีออเมตรี

โจทย์ที่ว่าด้วยเส้นตรง รูปสามเหลี่ยมเส้นขนาน รูปสามเหลี่ยม
ด้านขนาน รูปกลม โจทย์แปรกติกัดจีออเมตรีที่ว่าด้วยเส้นแลมมุม ฮอลแอนต์-
สติเวนต์ ตั้งแต่เล่ม ๑ ถึง เล่ม ๓

(๕) ประวัติศาสตร์ กับ ภูมิศาสตร์

ตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการสำหรับมัธยม (ชาย) ตอนกลาง

(๖) ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส

จะสอบความรู้ในการเรียงความ เขียนตามบอกจากหนังสือที่ยังไม่เคย
ได้เรียน แปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส และแปลภาษาอังกฤษ
และฝรั่งเศสเป็นภาษาไทย ข้อสอบยากง่ายเสมอหลักสูตรกระทรวงธรรมการ
สำหรับมัธยม (ชาย) ตอนกลาง

(๗) วิทยาศาสตร์

ตามหลักสูตรกระทรวงธรรมการสำหรับชั้นมัธยมศึกษาสามัญ (ชาย) ตอนกลาง

(๘) วาดเขียน

วาดเส้น วาดหุ่น วาดภาพร่าง ผูกสายเครีเอตา ผูกสายไทย มีแร
เงาค้วย

(๙) ภาษาเยอรมัน

(๑๐) ภาษาจีน

ผู้ใดประสงค์จะสอบต้องแสดงความประสงค์นั้นต่ออนุกรรมการ เพื่อ
กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน จะได้กำหนดหลักสูตร
ให้เป็นพิเศษ

(๑๑) ภาษาบาลี

สอบตามหลักสูตรของเปรียญ ๓ ประโยค มีธรรมบท สัมพันธ์ แล
บาลีไวยากรณ์

(๑๒) การเลขานุการ

ให้รู้จักการเลขานุการทุกอย่างที่เป็นปกติ เช่น ร่าง คัด บันทึก
แต่ง แล รายงาน การตีพิมพ์

(๑๓) การบัญชี

ความรู้เบื้องต้นของวิชาบัญชี ให้รู้อธิบายประโยชน์อย่างสังเขปของ
บัญชีต่าง ๆ ให้รู้วิธีลงบัญชี ซึ่งกรรมการจะให้รายการคละปนกัน ผู้สมัคร
จะต้องเก็บรายการนั้นลงบัญชีให้ถูก ให้อธิบายความหมายของคำที่ใช้ในบัญชี
ทั่ว ๆ ไปได้

(๑๔) กฎหมายปกครองท้องถิ่น

ให้รู้จักหน้าที่ฝ่ายตุลาการ แล ฝ่ายตุลาการ หน้าที่ แล ความเกี่ยวข้อง
ระวางกระทรวงต่าง ๆ ระเบียบการปกครองหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด
แล มณฑล ความเกี่ยวข้องระวางเจ้าหน้าที่ แล พลเมือง การสืบสวน ใต้สวน
จับกุม เปรียบเทียบความ आयति ชัณสูตร ทราสิน รายงานการฟ้องร้อง แล
อำนาจโรศาล ทำทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในหน้าที่ปกครอง.

ประกาศมา ณ วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๔๗...

ทรงพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนที่กรรมการร่างถวาย
แล้ว ทรงบันทึกข้อสังเกตบางประการ
เพื่อให้พิจารณาอีกชั้นหนึ่ง.....

บันทึกความเห็น

กรมราชเลขาธิการ

หัวหิน

วันที่ ๓๕ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๑

เรื่องพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

วันนี้ได้พระราชทานร่าง พระราชบัญญัติและกฎข้อบังคับกับรายงานประชุมครั้งที่ ๒, ๗, ๘, ๙ มา และมีพระราชกระแสว่า พระราชหัตถเลขาที่ทรงเขียนด้วยเส้นแดงนั้น เป็นพระราชดำรัสสั่ง ส่วนที่ทรงเขียนด้วยเส้นดินสอดสีนั้นนั้นโปรดเกล้าฯ ให้สอส่วน

ข้าพเจ้ากราบบังคมทูลว่า สำหรับข้าราชการกระทรวงวัง เส้นาบตีได้เคยกราบบังคมทูล ตกลงว่าใช้พระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม อย่างเช่นพวกที่จะบังคับตามพระราชบัญญัตินี้ได้ก็บังคับใช้ บางพวกเช่นสนม โหรรพราหม ตามเรื่องของกระทรวงวัง โปรดเกล้าฯ ว่า ถ้าดังนั้นจะไม่ควรขยายความไว้ด้วยฤ ถ้ามีพระราชดำรัสถึงเรื่องพระราชบัญญัติ—พระราชกฤษฎีกา ข้าพเจ้ากราบบังคมทูลว่า จะใช้ว่าพระราชกฤษฎีกา (โดยไม่มีบทลงโทษตามพระราชกระแส) ก็งามอยู่ แต่เรื่องนั้นเมื่อครั้งสมเด็จพระเชษฐาธิราช เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถเสด็จขึ้นสืบสันตมา ยากที่จะวางลงไปเฉียบขาด โปรดให้สอส่วนทูลเกล้าฯ ถวาย ทั้งมาตรา ๓๗ ที่ทรงหมายไว้ด้วย

มทิส

บางทีจะควรเขียนว่า
เพลงว่าไม่มีรัชกาลไทย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พุทธศักราช ๒๔๙๑..

ไหลบัพหนักก็หยก
กรรมพร ก็ไรบว่า

.....
เป่นกๆชฎาก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่มีพระราชประสงค์ จะทรงวางระเบียบข้าราชการ
พลเรือน ให้เป็นไปในทางเลือกสรร ผู้มีความรู้ แล ความ
สามารถ เข้ารับราชการเป็นลาชีพ ไม่มีกั่วงวดด้วยการแสวงผล
ประโยชน์ในทางอื่น ส่วนข้าราชการก็ให้ได้รับประโยชน์ยิ่งขึ้น

ให้^{ให้}ออกจากความสัพรั่งพร้อมด้วยข้าราชการซึ่งมีความสามารถ แล รอบรู้
ในวินัย แล คุณาของราชการ กับทั้งหน้าที่ แล วินัยอันคนพึงรักษา
เป็นนิตยกาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราช
บัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ขึ้นไว้ดังนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๘๑.

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ได้ใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ในข้อเด็กบรรดาความทุกกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า "ข้าราชการพลเรือน" หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับคำสั่งให้เข้ารับราชการในกรม หรือกระทรวง ปลัดวเรือน และให้รวมทั้งข้าราชการพลเรือน ซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร

ภาค ๑

กรมการรักษาราชการ

มาตรา ๕ ให้มีกรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ช่วย เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ • เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ • เสนาบดีกระทรวงธรรมการ • ทั้ง ๓ นี้เป็นกรมการโดยตำแหน่ง และกรมการซึ่งจะโคตรงเลือกตั้งโดยคณะอีก ๒ คน

กรมการซึ่งทรงเลือกตั้งโดยคณะนี้ ให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี เมื่อสิ้นกำหนดแล้วจะทรงตั้งหรือไม่อีกคราวหนึ่งหรือหลายคราวก็ได้

มาตรา ๖ ในกรมการทั้ง ๕ คนนี้ จะโคตรงตั้งคนหนึ่งให้เป็นนายก

มาตรา ๗ ให้มีเลขานุการของกรมการคนหนึ่ง ซึ่งกรมการจะโคตรงเลือกตั้งขึ้น

มาตรา ๘ ให้กรมการมีหน้าที่จัดการสอบไล่ผู้ที่สมัครจะเข้ารับราชการพลเรือน วิชาการศึกษาของนักเขียนทดลองปลัดวเรือนที่ส่งไปเล่าเรียนในเมืองต่างประเทศ และรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

มาตรา ๙ ในอันที่จะปฏิบัติกิจการตามหน้าที่นั้น กรมการจะเชิญ

เจ้ากระทรวงมหาดไทยมาปรึกษาหารือก็ดี จะเรียกคำชี้แจงก็ดี จะ
ตรวจทำเนียบระเบียบกรมและทะเบียนบัญชีหรือเอกสารอย่างใด เพื่อ
ตรวจสอบการในหน้าที่ของกรมการก็ดี จะเรียกผู้เกี่ยวข้องชายุติที่มีตำแหน่ง
อยู่ในตำแหน่งหรือเป็นผู้คัดค้านออกมาช่วย หรือในหน้าที่ของกรมการ
ก็ดี บรรดาที่กล่าวมานี้ อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการจะทำได้

มาตรา ๑๐ ในปลายปีหนึ่ง ๆ ให้กรรมการทำรายงานขึ้นกราบบังคม
ทูลพระกรุณา แสดงผลแห่งกิจการที่ใดดำเนินไปในปีที่ล่วงมานั้น

มาตรา ๑๑ ให้กรรมการมีอำนาจออกกฎข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติการ
ให้เป็นไปตามหน้าที่อันกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎข้อบังคับนั้น
เมื่อใดประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ภาค ๒

ประเภทราชการพลเรือน

มาตรา ๑๒ ข้าราชการพลเรือน มี ๓ ประเภท คือ

- (๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญ
- (๒) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ
- (๓) เสมียนพนักงาน

หมวด ๑

ข้าราชการพลเรือนสามัญ

มาตรา ๑๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ข้าราชการที่รับราชการ
เลือกสรรและตั้งเงินเดือนตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ นี้

มาตรา ๑๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ แบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

- (๑) ชั้นสัญญาบัตร โดยแกข้าราชการซึ่งมียศหรือตำแหน่งอำมาตย์ตรี
(หรือที่กฎหมายบัญญัติว่า เสมอด้วยรองอำมาตย์ตรี) ขึ้นไป
- (๒) ชั้นราชบุรุษ โดยแกข้าราชการซึ่งมียศชั้นราชบุรุษ (หรือที่กฎ
หมายบัญญัติว่า เสมอด้วยราชบุรุษ)

มาตรา ๑๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญในเวลาที่รับราชการอยู่ จะ
ได้รับพระราชทานเงินเดือนตามอัตราที่ใดพระราชทานพระบรมราชานุญาต
ไว้ และตามระเบียบของกรมและกระทรวงที่รับราชการ

เมื่อออกจากราชการแล้ว มีทางจะได้รับพระราชทานบำเหน็จ
หรือบำนาญตามระเบียบแห่งกฎหมายซึ่งว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ หรือความ

ระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

เคยมี
เรื่อง
การ
ของ
คน
ใน
วัง

มาตรา ๑๖ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนใด และก่อนที่จะเข้าสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ผู้สมัครต้องแสดงให้เป็นที่พอใจกรมการว่า เป็นบุคคลซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) มีสัญชาติเป็นชาวสยาม
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี แต่ไม่เกินกว่า ๔๐ ปี
- (๓) ไม่เป็นผู้มีกายพิการทุพพลภาพ หรือ จีวรพันๆ พิณไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สินอันหนัก และไม่เป็นผู้ที่เคยถูกริบทรัพย์ หรือ ถูกไล่ออกจากงานราชการใด ๆ
- (๔) มีความรู้สามัญสอบไล่ใดไม่ต่ำกว่าชั้นแห่งศกัตุศกรของรัฐบาล

ผล
คดี
ของ
คน
ใน
วัง

ซึ่งกรมการกำหนดไว้เป็นครั้งคราว หรือถ้าสอบไล่ใดมาจากชั้น ของนักเรียนที่รัฐบาลรับรองว่า เสมอควยชั้นที่กรมการกำหนด

ไม่
แต่
คน
ใน
วัง

มาตรา ๑๗ ผู้สมัครของเสียค่าธรรมเนียมการสอบไล่ตามอัตราที่กรมการกำหนดแล้ว จึงจะมีสิทธิเข้าสอบไล่

ซึ่ง
คดี
ของ
คน
ใน
วัง

มาตรา ๑๘ การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ให้ใช้วิธี
มาตรา ๑๙ ให้เป็นหน้าที่ของ เจ้ากระทรวงทำความคิดคั่งคดลงกับกรมการ เพื่อได้รับผู้ที่สอบไล่ได้แล้วและเป็นบุคคลสมควรแก่หน้าที่ราชการในกระทรวงนั้น ๆ เขารับราชการตามความต้องการของผู้สอบไล่ใคร่ใคร่มีอนุญาตให้เลือกกระทรวงที่ตนสมัครจะเข้ารับราชการ แต่ทั้งนี้ต้องแล้วแต่ความประสงค์ของราชการเป็นใหญ่ ผู้ใดไม่ยอมรับราชการในกระทรวงที่ราชการประสงค์ ให้กรมการถอนชื่อผู้นั้นออกเสียจากจำนวนผู้สอบไล่ใด

เรื่อง
การ
ของ
คน
ใน
วัง

มาตรา ๒๐ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ถ้าเป็นบุคคลซึ่งกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖ ข้อ ๑, ๒, ๓ และมิใช่อีกข้อใด เมื่อเจ้ากระทรวงพอใจจะรับเข้าทำราชการโดยมีของสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนก่อน ก็ให้รับใด

- (๑) บุคคลผู้ใดที่มีปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัย ซึ่งรัฐบาลรับรองวิทยานั่นครแล้ว
- (๒) บุคคลผู้มิมีอยู่ในวิชา เทพนิคสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้น ๆ

(๓) บุคคลผู้ได้รับประกาศนียบัตรจากสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูง (professional knowledge) ที่รัฐบาลรับรองสมควรเข้ารับราชการ ในแผนกวิชานี้

มาตรา ๓๑ ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้แล้วนั้น จะบรรจุมหาอำมาตย์ได้แต่ในตำแหน่งที่ไม่เกินกว่าชั้นตำแหน่งข้าราชการ

มาตรา ๓๒ ผู้ที่รัฐบาลรับเข้าทำราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญโดยมีคุณสมบัติวิชาข้าราชการพลเรือน เพราะเป็นบุคคลมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในมาตรา ๓๑ นั้น ให้จากกระทรวงบรรจุมหาอำมาตย์ในตำแหน่งตามควรแก่ดีของผู้นั้น แต่ในเวลาแรกเข้ารับราชการ คงไม่เกินตำแหน่งซึ่งเทียบยศ รองอำมาตย์เอก

มาตรา ๓๓ ผู้ที่พึงเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนตามความในมาตรา ๓๑ หรือ ๓๒ นั้น คงทำการฝึกหัดไปก่อนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน แต่ไม่เกินกว่า ๑ ปี ในระหว่างนี้ให้ได้รับเงินเดือนต่ำกว่าอัตราขั้นตำแหน่งตามจำนวนที่จากกระทรวงเห็นสมควร ตามมีใบรับเงินเดือนถึง เข้าชั้นตำแหน่งจนกว่าจะพ้นเวลาฝึกหัด แต่ จนกว่าจากกระทรวงเห็นวาผู้นั้นมีความประพฤติ และ ความสามารถสมควรแก่ตำแหน่ง

มาตรา ๓๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนขึ้นเป็นชั้นสัญญาบัตรได้ต่อเมื่อผู้นั้น สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรได้ วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรนั้น ให้จากกระทรวงสอบไล่เองภายในกระทรวง แต่หลักสูตรที่จะสอบไล่ผู้นั้น ของใคร่รับอนุมัติของกรมการรักษาสถาพระราชบัญญัตินี้ แลให้ชีวิตีแข่งขัน

มาตรา ๓๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นสัญญาบัตร จะเลื่อนตำแหน่งขึ้นได้ตามที่ผู้นั้นมีความเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความรอบรู้หน้าที่ราชการ และอายุเวลาในราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่เทียบยศทั้งแก่ อมาตย์เอกขึ้นไป คงใคร่รับพระบรมราชานุญาตก่อน จึงจะเลื่อนได้

มาตรา ๓๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีกำหนดยศดังนี้

ชั้นสัญญาบัตร

มหาอำมาตย์เอก

มหาอำมาตย์โท

มหาอำมาตย์ตรี

อำมาตย์เอก
อำมาตย์โท
อำมาตย์ตรี

รองอำมาตย์เอก
รองอำมาตย์โท
รองอำมาตย์ตรี

ข้าราชการพลเรือน

ราชการพลเรือน

การเทียบชั้นยศกับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ใช้ตาม
ตารางเทียบ ซึ่งไปรุดเกล้าฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราว ๆ

หมวด ๒

ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ

มาตรา ๒๓ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือ ผู้มีวิชาพิเศษซึ่งรัฐบาล
จ้างไว้ให้ทำภาระพิเศษอย่างหรือชั่วคราวจำกัด ข้าราชการประเภทนี้
มีสิทธิในเรื่องผลประโยชน์เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญาจ้าง ถ้า
ไม่มีหนังสือสัญญาจ้าง ก็เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของ
กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ สำหรับข้าราชการประเภทนี้ หรือเท่าที่กา
หนดไว้ในระเบียบซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้าง ใดตกลงกับกระทรวงพระคลัง
มหาสมบัติทั้งสิ้น และได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว

มาตรา ๒๔ การรับคนเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น เมื่อ
เจ้ากระทรวงเห็นผู้ใดเหมาะแก่งานที่ประสงค์จะให้ทำ ก็รับไว้โดย
มติของสอชด

หมวด ๓

เสมียนพนักงาน

มาตรา ๒๕ เสมียนพนักงาน คือ ข้าราชการรับเงินเดือน ซึ่งมีสิทธิจะได้อ
รับเงินเดือนตามอัตราที่กรมและกระทรวงผู้จ้าง ใดตกลงกับกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติทั้งสิ้นไว้

มาตรา ๓๐ การรับคนเข้าเป็นเสมียนพนักงานนั้น ใ้โดยผู้ใดมีความ
ชอบด้วยมาตรา ๒๕ แลดูจากกระทรวงใดประสงค์จะส่งไปเพื่อเลือก
สรรหาราชการ ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวงของคนใด

ภาค ๓
วินัยข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๓๑ ข้าราชการพลเรือนต้อง

- (๑) อุทิศเวลาทั้งหมดยุติตนในหน้าที่ราชการ
- (๒) รักษาชื่อเสียงไว้ หวั่นหรือว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
- (๓) เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา
- (๔) มีอุปนิสัยของข้าราชการแผ่นดินเป็นที่ดี
- (๕) ไม่กระทำการใด ๆ อันอาจเสียหายแก่เกียรติยศหรือตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา ๓๒ ห้ามเป็นชนชาติมิให้ข้าราชการพลเรือน ชาติอื่นอำนาจหน้าที่ราชการ จะโดยทางตรง หรือ ทางอ้อมก็ตาม เพื่อหาผลประโยชน์ในตนเอง หรือ แก้อาณัติกรรมของตน

มาตรา ๓๓ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือน เป็นตัวกระทำกรณิ
ใน Directing ส่วนบริษัทใด ๆ หรือกระทำการหาผลประโยชน์อย่างใด ๆ อันอาจ
ของบริษัทร
อันหนึ่งอัน
หรือแต่ใน
ผลประโยชน์
ของกรม
มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มีการห้ามมิให้กระทำการร่วมกับ
มาตรา ๓๕ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ ผู้ซึ่ง
เป็นผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม ถ้าคนไม่เห็นสองตัวจะเสนอความเห็นคัดค้าน
โดยทันที
มาตรา ๓๖ การขายสิ่งใดที่กระทรวงนั้น ในขายใดแต่โดยทาง
อันหนึ่งอัน
บริษัท
บริษัท

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มีการห้ามมิให้กระทำการร่วมกับ
มาตรา ๓๕ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ ผู้ซึ่ง
เป็นผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม ถ้าคนไม่เห็นสองตัวจะเสนอความเห็นคัดค้าน
โดยทันที
มาตรา ๓๖ การขายสิ่งใดที่กระทรวงนั้น ในขายใดแต่โดยทาง
อันหนึ่งอัน
บริษัท
บริษัท

มาตรา ๓๕ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ ผู้ซึ่ง
เป็นผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม ถ้าคนไม่เห็นสองตัวจะเสนอความเห็นคัดค้าน
โดยทันที
มาตรา ๓๖ การขายสิ่งใดที่กระทรวงนั้น ในขายใดแต่โดยทาง
อันหนึ่งอัน
บริษัท
บริษัท

ภาค ๔
การลงโทษข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๓๗ เจ้ากระทรวงจะลงโทษข้าราชการพลเรือนได้ ๔ สถาน
คือ.-

- (๑) ไล่ออก
- (๒) ลดตำแหน่ง หรือ ลดชั้น
- (๓) ตักเงินเดือน
- (๔) คำพิพากษา

มาตรา ๓๖ โทษสถานใดต่อไปนี้ จะลงโทษเฉพาะผู้กระทำ
ความผิดในฐานะซึ่งระงับแล้วต่อไปนี้

- (ก) ทูรวิเทศหน้าที่ราชการ
- (ข) กระทำความผิดทางอาญาหรือพิพาทอาญาให้ว่าคุก
- (ค) มีหนี้สินอันสมควร ถูกล่าอาชญากรรมเป็นคุณลมหอระอาช
- (ง) ชักคำสั่งที่ยังคงมีอยู่คำสั่งโดยชอบด้วยราชการ และ การชัก
คำสั่งนั้น เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ
- (จ) ประมาทเงินแดงอย่างร้ายแรงในหน้าที่ราชการ
- (ฉ) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ส่วนบทบัญญัติ
บทนี้หรือ
บทนี้หรือ
บทนี้หรือ
บทนี้หรือ

มาตรา ๓๗ การใดต่อไปนี้ ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เพิก
ยศจนต่ำมากขยับขึ้นไม่ คง ใ้ผู้มีพระบรมราชานุญาตก่อน จากกระทรวง
วังจะกระทำใด นอกจากนั้น จากกระทรวงกระทำใดเอง โดยมีคองนำ
ความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา

มาตรา ๔๐ โทษสถานใดต่อไปนี้ หรือ อื่นๆ สถานชักเงินเคื้อน
และ สถานค่าศนโทยนนี้ สำหรับธงโทยมกระทำผิดคนเล็กนอช อยู่ในอำนาจ
และ ความผิดของเรากระทรวง และ หัวหน้ากรมจะลงโทษสถานเคราะห์ใด
แก่ข้าราชการซึ่งอยู่ใต้งบังคับบัญชา แต่สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ท่านห้ามมิ
ให้ลดค่าแห่ง เกินกว่าค่าแห่งหนึ่ง หรือชั้นหนึ่งซึ่งผิดก่อนไป หรือชักเงิน
เคื้อนเกินกว่า ๖ เดือน การทำหนีโทยนนี้ ในทำหนีเป็นฉ้อฉลฉ้อฉล

ภาค ๕
การให้พักราชการ และ การชดเชยราชการ

หมวด ๖
การให้พักราชการ

มาตรา ๔๑ ข้าราชการคนใดซึ่ง เจ้ากระทรวงส่งสัย หรือ มีผู้กล่าว
หาว่ากระทำความผิดทางอาญาในคดีทูลทอสนาที่ราชการคดี ฉักฉอฉก
ออกเงินแผ่นดินคดี คดีใด ๆ ที่เจ้ากระทรวงเห็นควร ถ้าให้พักราชการ
ต่อไปอาจเสียหายแก่ราชการคดี ท่านให้ส่งผู้นี้ให้พักราชการในระหว่าง
โทษวน และ สิริบรรพาคดี

ในคดีที่ความมาปรากฏแก่เจ้ากระทรวง ถ้าเจ้ากระทรวงเห็นควร
ให้ส่วนก่อน ให้ส่งให้โทษส่วนหนึ่ง แต่ให้ส่งให้พักตั้งแต่วันซึ่งให้โทษส่วนนี้
ในคดีที่ผู้นั้นถูกจับก่อนเจ้ากระทรวงทราบ หรือ ถูกจับโดยเจ้ากระทรวง
ทรงแรงความไม่ทราบโดยไมโทษวน เพราะมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า

โคกระทำผิดจริง ไม่จำต้องโทษส่วน โศกสง่าให้พักพิงแคว้นที่ถุกจับ

มาตรา ๔๑ การให้พักราชการนั้น ท่านให้พักตลอดเวลาที่โทษยังไม่
แต่ พิจารณาคดี เมื่อการโทษส่วน แต่ พิจารณาคดีแล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้
ถูกสั่งให้พักมีโคกระทำความผิด และ ไม่มีมติดินความผิดเดิม ของในขณะ
กักขังคนที่ท่านแต่งตั้งใหม่ ปรากฏว่าผู้หนึ่งแก่การโทษส่วน และ การพิจารณาจะ
ไม่โทษความผิดที่ผู้ถูกสั่งให้พักโคกระทำความผิด แต่ก็ยังมีผลให้
โทษจากกระทรวงให้ขอความผิดนี้ๆ ถ้าเห็นว่าผู้ให้โทษมีเขารับราชการอีก
ขอขเสียหายแก่ราชการ ก็ไม่ส่งให้กลับไปเขารับราชการ หรือถ้าเห็นว่า
ผู้นั้นยังอาจจะเป็นประโยชน์แก่ราชการในตำแหน่งอื่นที่ต่ำกว่าตำแหน่งที่
สั่งให้พัก จะให้กลับไปเขารับราชการในตำแหน่งตำแหน่งนั้นก็

มาตรา ๔๒ เรื่องเงินเดือนของผู้ที่ถูกสั่งให้พักราชการตั้งแต่วันนั้น
ให้ปฏิบัติกรมตามกฎเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ว่าด้วยเงินเดือน
ระหว่างของคดีอาญา ซึ่งโทษอยู่ในเวลานั้น

หมวด ๓

การออกจากราชการ

วิเศษ
ขอกรกว่า
กันหลังใน
วันลา
หรือก่อน
วิเศษ
นอกเวลา
เรื่อง
เงิน

มาตรา ๔๓ ผู้ใดไม่สมัครรับราชการต่อไป จะยื่นใบลาออก
จากราชการก็ได้ แต่เขากระทรวงมีอำนาจที่จะหมาย คืนยวลาชั่วคราว
ในระหว่างเวลาหาตัวบุคคลมารับตำแหน่งแทน เสียมิให้เสียราชการ
ผู้ซึ่งปรากฏแก่เขากระทรวงว่าจะไม่ทำประโยชน์แก่ราชการได้
ควรแก่ตำแหน่ง เพราะหย่อนความสามารถก็ เพราะมีความบกพร่องใน
บรรพชาอันควรแก่ตำแหน่งที่ตนรับก็ได้ ถ้าแต่จะโทษอยู่ในตำแหน่งต่อไป
อาจเสียราชการไซ้ เขากระทรวงมีอำนาจที่จะบังคับให้ลาออกเสียจาก
ราชการ หรือปลดออกเสียจากราชการ

มาตรา ๔๔ การลาออกจากราชการ หรือปลดออกเสียจากราชการ
ตามความที่กล่าวไว้ในมาตราก่อน ถ้าเป็นผู้อยู่ในลักษณะที่ระไลมา เหน็จมา
ตามที่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติข้าราชการเหน็จมาตามที่มี
สิทธิที่จะขอมา เหน็จมาตาม

มาตรา ๔๕ เมื่อทางราชการเห็นสมควรให้ผู้นั้นออกจากราชการเพื่อ
รับมา เหน็จมาตาม ก็ปลดผู้นั้นออกจากราชการในลักษณะที่ระไลมา เหน็จมา
ตามที่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติข้าราชการเหน็จมาตามที่มี
สิทธิที่จะขอมา เหน็จมาตาม

ประกาศมาฉบับนี้
เป็นปีที่ ในรัชกาลปัจจุบัน.

พิจารณาทำเนียบอัตราเงินเดือน

เสนาบดีสภาได้พิจารณาทำเนียบอัตราเงินเดือน
เทียบยศ ตำแหน่ง ขงสภาการคลังเสนอ.....

รายงานเสนาบดีสภา

ที่ ๒๐/๒๔๗๑

วันอังคารที่ ๑๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๑

ว ล ฯ

ว ล ฯ

ว ล ฯ

- ๒) ร่างประกาศ มีพระราชดำรัสตามกรมพระจันทบุรี ๕ กราบบังคม สภาการคลัง ทูลว่า ร่างประกาศทำเนียบนี้เป็นกุญแจของพระราช กำหนดทำเนียบ บัญญัติข้าราชการพลเรือน ฤ็าแหล่งที่สะแกงตำแหน่ง อัตรารเงินเดือน และยศ สภาการคลังเห็นพร้อมกันว่าเป็นรูปดีแล้ว เทียบยศและ และน่าจะประกาศโดยเร็ว ฤ็าอย่างน้อยก่อนประกาศใช้ ตำแหน่ง. พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน แต่เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน กระทรวงพระคลัง ฯ ร้องซักข้องว่าทำเนียบ นี้ได้แสดงอัตราเพิ่มรายปีไว้ด้วย ส่วนอัตรารเงินเดือนที่ จ่ายจริงของกระทรวงต่าง ๆ นั้นยังไม่ลงกันกับอัตราใน ทำเนียบของสภาการคลัง ถ้าประกาศออกไปแล้ว บรรดากระทรวงต่างๆ จะต้องปรับอัตรารเงินเดือนของตน เข้าหาอัตรารเงินเดือนในทำเนียบโดยทันที จะมีผลที่ ต้องเพิ่มงบประมาณแผ่นดินเป็นจำนวนมาก (ประมาณ อย่างน้อย ๒ แสน อย่างมากถึง ๒ ล้านบาท) สภา การคลังจึงขอแก้ทำเนียบนั้นโดยดอนอัตรารเพิ่มรายปีนั้น

ออกเสีย คงไว้แต่อัตราคนสูงตั้งร่างประกาศใหม่ที่
ทูลเกล้า ฯ ถวายวันนั้น.

มีพระราชดำรัสว่า ร่างใหม่นี้เหมาะดีกว่า ถ้า
ประกาศตามร่างเดิมจะทำให้กระทรวงวังยุ่ง เช่นพวก
พราหมณ์มียศสูง แต่เงินเดือนต่ำ แต่พวกพราหมณ์นั้น
อยู่ในพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนๆไม่.

กรมพระจันทบุรี ฯ กราบ บัง คมทูล สนองว่า
ข้าราชการกระทรวงวังนั้นอยู่นอกพระราชบัญญัติ
ข้าราชการพลเรือน.

ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดี กระทรวง ยุติธรรม กราบ
บังคมทูลว่า ทางกระทรวงยุติธรรมมีตุลาการผู้พิพากษา
วางไว้ ๗ ชั้น ชั้น ๑ ได้รับพระราชทาน ๘๐๐ บาท
ผู้พิพากษาชั้น ๑ มีอยู่ ๑๑ คน ในจำนวนนี้อาจปรับ
เข้าชั้นอธิบดีชั้น ๒ ได้ ๕ คน แต่อีก ๖ คน ซึ่งเป็น
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ยังไม่มียศเป็นมหาอำมาตย์ตรี
ถ้าโปรดเกล้า ฯ ให้ ๖ คนนี้เทียบอธิบดีชั้น ๒ ได้ก็ไม
ขัดข้อง.

กรมพระจันทบุรี ฯ กราบบังคมทูลว่า ถ้ากระทรวง
ยุติธรรมทำบันทึกยื่นมา ก็จะปรับลงกันได้.

เสนาบดี กระทรวงพาณิชย์ ฯ กราบบังคมทูลว่า
กระทรวงพาณิชย์ ฯ มีข้าราชการ ๒ ประเภท สำหรับ

ข้าราชการพลเรือนไม่ชักข้อ แต่ข้าราชการรัฐพาณิชย์ คือ รถไฟ ไปรษณีย์โทรเลข นั้น ถ้าจะเปลี่ยนให้มี fixed career แล้ว ตีตกเพราะว่าการพาณิชย์บางเวลาต้องการคนมาก บางเวลาต้องลดคนโดยด่วน และการที่จะเอาคนที่ไม่ efficient ออก ก็จะมีลำบาก และจะปรับเงินเดือนเข้าหายากนัก ทรงพระดำริว่าควรแยกข้าราชการรัฐพาณิชย์ไว้ต่างหาก.

กรมพระจันทบุรี ๖ กราบบังคมทูลว่า ข้าราชการรัฐพาณิชย์นั้น กิดด้วยเกล้า ๖ ว่าจะมีประกาศต่างหาก จัดเป็น commercail service การควบคุมต้องอาศัยการใช้จ่ายทำไรเป็นประมาณ เวลานั้นกรมฝิ่นก็ดำเนินทางนี้ หนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนกล่าวเรื่อง technical service ไว้ แต่จะคลุมถึงฤาไม่ขอรับพระราชทานไว้พิจารณาก่อน และรับสั่งตอบเสนาบดีว่าการต่างประเทศว่าเงินเดือนราชทูตนั้นก็นับเป็นพิเศษเหมือนกัน

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ๖ กราบบังคมทูลว่า ถ้าเติมข้าราชการรัฐพาณิชย์ลงในหมวดข้าราชการวิสามัญเสียให้หมด ก็จะตัดปัญหาชักข้อ.

มีพระราชดำรัสว่า ถ้าจะแก้คำว่าข้าราชการพลเรือน เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญก็ฤาไม่ นอกนั้นรวมทั้ง

ข้าราชการในราชสำนัก เช่น พรหมณ์ ให้อยู่ในพวก
วิสามันต์

กรมพระตำรง ฯ ทรงพระดำริเห็นว่าร่างประกาศ
สภาการคลังนี้ควรออกใช้พร้อมกันกับพระราชบัญญัติ
ข้าราชการพลเรือน ทั้งในวันนี้ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดี
กระทรวงยุติธรรมก็เสนอขอแก้ไขอยู่แล้ว.

ในที่สุดโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม
ทำบันทึกข้อขัดข้องยื่นสภาการคลัง และให้ประกาศร่าง
นี้พร้อมกันกับพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน.

ฯลฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

นาม กรมขุนสิงหนครวิชัยวงศ์ ที่ ๑๑๕๕๖ บ.๑ บ.๗ ก.มหาด
หม่อมเจ้าทองเพชร ๑/๖๒๕๑ บ.๒

พ.ศ. ๒๔๗๑

ใ้ความ สิบสองพันหนึ่งร้อยแปด ในมาตรา ๓๔ แห่งกฎหมายขึ้นชื่อที่ขึ้นชื่อของเจ้า
ครุฑว่า ทั่วสยาม ซึ่งอยู่ในตำแหน่งที่เทียบของสยามในสมัยก่อนจึงไป ๑๐๐๐๐๐๐๐

กุฎเกล้าฯ ๑๐๐๐๐

๓ ตุลาคม

พระราชทานมา

๓ ตุลาคม ๑๙๓๑

พระราชโอรส

กรมหมื่น

ทรง. ทั่วแผ่นดินกลับ

ร.เจ็องหัวเบ็ญญีที่ใหม่.

ทบทวนพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อมีพระราชบัญญัติข้อสั่งเกิดบางประการ
ในร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน
ก็ได้มีการทบทวนพิจารณาสนองพระราชกระแส
และให้เสนอบุคคลต่าง ๆ พิจารณาให้ความเห็น.....

ที่ ๓/๒๕๗๑
๐๘๘๘๕

แผนกปกครอง

ศาลาว่าการกระทรวงทหารเรือ

วันที่ ๒๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๗๑

ทูล มหาอำมาตย์ตรี หม่อมเจ้าดำรงศักดิ์ เลขาธิการเสนาบดีสภา.

ตามหนังสือกรมราชเลขาธิการที่ ๘๓/๓๓๒๓ ลงวันที่ ๒๕ เดือนนี้ สั่งร่างพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน และกฎข้อบังคับพร้อมด้วยรายงานประชุมกรรมการ และพระราชบัญญัติสำหรับปรึกษาในเสนาบดีสภา วันที่ ๖ ตุลาคม ศกนี้ มาให้พิจารณา ก็มีพระราชประสงค์จะทรงทราบว่าการไล่ออกนั้น ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบยศชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อนนั้น สำหรับทหารเรือมีระเบียบอย่างไร เทียบยศเท่ากันหรือไม่ ได้รับทราบแล้ว.

ทางทหารเรือ ถือแต่ตำแหน่งอย่างเดียว มิได้คำนึงถึงยศ คือเป็นตำแหน่งที่ตั้งชน โดยนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต แม้แต่เพียงย้ายสืบเปลี่ยนตัว ก็กราบบังคมทูลพระกรุณาทุกคราว เพราะฉะนั้น การให้ออกจากราชการ คงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเพียงตำแหน่งของที่ตั้งชนโดยพระบรมราชโองการเท่านั้น.

ถ้ามีโอกาสอันสมควร ขอได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควรประการใดแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม.

นายพลเรือเอก เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ทหารบก

ศาลาว่าการกลาโหม พระนคร

กระทรวงกลาโหม

ที่ ๑/๖๒๓๘

วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๓

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน

ผู้รับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ทูล,

เลขานุการเสนาบดีสภา

หนังสือที่ ๓๔๖/๓๓๒๐ ลงวันที่ ๒๔ เดือนนี้ ส่งร่างพระราชบัญญัติ

ข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีพระราชบัญญัติในบางแห่ง, พร้อมทั้งกฎข้อบังคับ และ
หลักสูตรการสอบไล่เข้าเป็นข้าราชการพลเรือน กับรายงานประชุมกรรมการรักษา
พระราชบัญญัติครั้งที่ ๕ ถึงที่ ๘ โปรดเกล้าฯ ให้หม่อมฉันพิจารณา สำหรับ
ปรึกษาในเสนาบดีสภาวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ กับตามร่างพระราชบัญญัติ
มาตรา ๓๘ มีความว่า การไล่ออกนั้นถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบยศ
ชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไปต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน มีพระราชประสงค์จะทรง
ทราบฯ สำหรับทหารบกมีระเบียบอย่างไร เทียบยศเท่ากันหรือไม่

หม่อมฉันได้รับทราบความตลอดแล้ว ระเบียบทางกระทรวงกลาโหมซึ่งได้

นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ข้าราชการ
ออกจากตำแหน่งประจำการ กำหนดตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับการกรมเทียบยศ
ชั้นนายพันเอกหรือพันโทขึ้นไป แต่สำหรับตำแหน่งชั้นผู้บังคับการกรมที่เทียบยศ
ชั้นนายพันโทนั้นสั่งให้ออกจากตำแหน่งก่อนแล้ว จึงได้นำความกราบบังคมทูล
พระกรุณาภายหลัง

ถ้ามีโอกาสอันควร ขอได้นำกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลี
พระบาท ควรมิควรสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม.

นายพลเอก หม่อม พิบูลสงคราม

ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม

หนังสือเรื่อง

พระราชกระแส

ขอเดชะ

ตามที่โปรดเกล้าฯ ให้สอบสวนข้อความตามพระราชกระแสที่ได้ทรงบันทึกไว้ในร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชวโรกาสกราบบังคมทูลดังต่อไปนี้ :

(๓) มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า “ข้าราชการพลเรือน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกรม หรือกระทรวงการพลเรือน และให้รวมทั้งข้าราชการพลเรือน ซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร

ซึ่งมีพระราชกระแสว่า “แปลว่ารวมทั้งกระทรวงด้วยหรือ?” นั้น ขอนตามรายงานเสนาบดีสภาที่ ๓๓/๒๔๗๐ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๐ ก็ปรากฏว่า ควรแยกไปต่างหากทีเดียว และโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ ไปคำนวณเงินที่จะต้องจ่ายสำหรับข้าราชการในพระราชสำนัก และคิด scheme ขึ้นมาทูลเกล้าฯ ถวาย (จนบ้านยังไม่ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย scheme นั้น) อนึ่งกรมพระจันทบุรีฯ ได้กราบบังคมทูลพระกรุณาสนองพระราชกระแส

ทราบ.

ในเสนาบดีสภาเมื่อวันที่ ๑๘ เดือนนี้ว่า “ข้าราชการกระทรวงวังนั้นอยู่นอกพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน.”

(๒) มาตรา ๑๖ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้ ฯลฯ

ซึ่งมีพระราชกระแสว่า “เคยมีปัญหาเรื่องข้าราชการกระทรวงวังตกลงกันได้อย่างไร?” และ

(๓) มาตรา ๒๐ เรื่องเจ้ากระทรวงพอใจรับเข้าทำราชการโดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนก่อน.

ซึ่งมีพระราชกระแสว่า “เรื่องข้าราชการกระทรวงวังเช่น โหระ พราหมณ์ ภูษามาลา ว่าอย่างไรกัน?” นั้น ในเรื่องการสอบไล่ตามรายงานเสนาบดีสภาที่ ๕๐/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้ตกลงให้ยกเว้น ๓ ประเภท คือ ๑) ข้าราชการฝ่ายตุลาการ มีผู้พิพากษาเป็นต้น ๒) ข้าราชการกระทรวงวังเช่นพราหมณ์ และ ๓) ข้าราชการรัฐพาณิชย์ แล้ว.

เห็นด้วยเกล้าฯ ว่า เมื่อข้าราชการกระทรวงวังอยู่นอกเหนือพระราชบัญญัติแล้ว ก็ย่อมไม่มีปัญหาสอบไล่อะไรเลย. อนึ่ง ได้มีพระราชดำรัสในที่ประชุมเสนาบดีสภา

เมื่อวันที่ ๓๘ เดือนนี้ว่า น่าจะรวมข้าราชการในราชสำนัก เช่นพรหมณีให้อยู่ในหมวดข้าราชการวิสามัญ (แต่ไม่ปรากฏตามรายงานว่า ได้ตกลงกันตามพระราชดำรินี้) เพราะฉะนั้นข้าราชการกระทรวงจึงจะอยู่นอกพระราชบัญญัติ ฎาจะรวมเข้าในหมวดข้าราชการวิสามัญก็ไม่ผิดอะไรกันนัก.

(๔) มาตรา ๓๘ การไล่ออกนั้น ถ้าเป็นข้าราชการ อยู่ในตำแหน่งที่เทียบยศชั้นอำมาตย์เอกขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน.

ซึ่งมีพระราชกระแสว่า "สำหรับทหารบก ทหารเรือ มีระเบียบอย่างไร เทียบยศเท่ากันหรือ?" นั้น ขอนได้รับพระราชทานสอบถามเสนาบดีทั้ง ๒ กระทรวงแล้ว ยังไม่ได้รับตอบมา.

ควรมิควร แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

ข้าพระพุทธเจ้า *ด.ช.ด.ด.* ขอเดชะ

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ที่ ๒/๒๕๗๓
๐๘๑๓๗

แผนกปกครอง

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๗๓

ทูล มหาอำมาตย์ตรี หม่อมเจ้าดำรงศักดิ์ เลขาธิการเสนาบดีสภา.

หนังสือกรมราชเลขาธิการที่ ๘๕/๓๓๕๗ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน แจ้งว่า พระเจ้าพญาเชอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ มีพระประสงค์ที่จะทรงทราบความเห็นของ สมาชิกเสนาบดีสภา ก่อนวันที่ ๓ เดือนนี้ ในเรื่องร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีพระราชบัญญัติในบางแห่งนั้น ได้รับทราบแล้ว.

ความเห็นข้าพเจ้ามีดังนี้ :-

(๓) ปัญหาที่จะเรียกพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา ข้าพเจ้า รกที่จะให้เรียกเป็นพระราชบัญญัติ เพราะมีบทที่ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาใน กิจการบางอย่าง และยกเลิก กฎหมายและกฎข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งแย้งกับบทพระราช บัญญัติคน, จึงเห็นว่าหน้าจะต้องเป็นบทบัญญัติที่มีกำลังสูงกว่าพระราชกฤษฎีกา.

(๒) มาตรา ๓๖ อนุมาตรา (๓) ตอนที่ว่า “ไม่เป็นผู้ที่เคยต้อง ราชทัณฑ์” ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าวางบทไว้เช่นนั้นหน้าจะแคบไป เพราะคนบางคน ที่ ต้องโทษ อาจไม่เป็นผู้ที่เสียเกียรติศักดิ์ได้ ดังที่ใดทรงพระราชบัญญัติไว้ นั้น สมมุติ ว่า บุคคลผู้หนึ่งเคยเป็นทหารไปราชการสงคราม มีหน้าที่ควบคุมเชลยศึก ไปยิง เชลยศึกตายด้วยความเข้าใจผิด การได้ส่วนปรากฏว่า ทำเกินเหตุต้องได้รับโทษ จำคุก การต้องราชทัณฑ์ขณะนั้นไม่เป็นการเสียหายที่หน้าจะเกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นควร

ขยายความไว้ให้กว้าง ซึ่งมีความต้งน “ไม่เป็นผู้ที่เคยต้องราชทัณฑ์อันเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของสุภาพชน” หรืออย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเปิดโอกาสไว้ให้แก่บุคคลผู้ปราศจากมณฑลเจตนาชั่วเข้าทำงานได้บ้าง.

(๓) มาตรา ๓๓ ควรเติมคำให้เข้าใจชัดเจนต่อท้ายว่า “เว้นแต่กิจที่กระทำนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ราชการโดยตำแหน่ง” เมื่อเติมความเช่นนั้นแล้วหน้าจะบำบัติช้อกงชาตามปัญหาที่ทรงพระราชบัญญัติไว้ได้ เช่น ข้าราชการกระทรวงพระคลังมหาสมบัติหรือกรมพระคลังข้างที่เป็นกรรมการธนาคารหรือบริษัทอื่น ๆ อยู่ทุกวันนี้.

มาตรา ๔๔ คำว่า “หนองเหนียวไว้ชั่วคราว” ซึ่งทรงพระราชบัญญัติไว้ว่า ออกจะกว้าง และควรกำหนดขีดเวลาเสียขึ้น ข้าพเจ้ามีความเห็นเจริญรอยตามพระราชดำริและเห็นควร “จะหนองเหนียวไว้ได้ไม่เกิน ๓ เดือน” เท่านั้น.

นายพลเรือเอก เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ.

ที่ ๓/๒๒๖๖

กระทรวงวัง

วันที่ ๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๓

ทูล หม่อมเจ้าดารศัตรารัตน

หนังสือแผนกเสนาบดีสภาที่ ๒๔๘/๓๓๕๘ ลงวันที่ ๒๗ เดือนก่อน ว่า
เนื่องจากหนังสือของท่านที่ ๒๔๖/๓๓๓๐ ลงวันที่ ๒๔ เดือนก่อน สั่งร่างพระราช
บัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนซึ่งมีพระราชบันทึกในบางแห่งนั้น บัดนี้พระเจ้า
พี่ยาเธอกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ทรงเสด็จพระประสงค์จะทรงทราบความเห็นของ
สมาชิกเสนาบดีสภาก่อนวันที่ ๓ เดือนนี้ ด้วยจะทำให้เป็นการสะดวกในการปรึกษา
ในเสนาบดีสภานั้น.

ขอทูลว่า หม่อมฉันไม่มีความเห็นอย่างใดอีก นอกจากในความเบื้องต้น
มาตรา ๕ ซึ่งอธิบายคำข้าราชการพลเรือนไว้นั้นยังไม่เป็นการชัดเจนว่า ข้าราชการ
พลเรือนในพระราชสำนักจะนับรวมเข้าอยู่ในพระราชบัญญัติด้วยหรือไม่ ตาม
ความเข้าใจของหม่อมฉันว่าในเรื่องนี้ได้เคยมีปัญหาในที่ประชุมครั้ง ๓ แล้ว และ
ดูเหมือนเป็นที่ตกลงว่า ไม่ครอบคลุมถึงข้าราชการพลเรือนในพระราชสำนักด้วย
ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงกิจการบางอย่างที่ปฏิบัติไปแล้ว เนื่องจากเหตุผล
ที่ได้เอ่ยถึงกันในเรื่องนั้นคือ ในเรื่องเงินบำเหน็จบำนาญของข้าราชการในพระราช
สำนักที่กระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้ตัดตอน ถวายมาตั้งจ่ายทางพระคลังข้างที่ปีละ
๒๐๐,๐๐๐ บาท และขาดเหลือคงอยู่ในเนอพระคลังข้างที่เสร็จดังนี้.

ถ้าแม่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนไม่มุ่งหมายที่จะครอบคลุมถึงข้าราชการพลเรือนในพระราชสำนักเช่นนั้นแล้ว ก็ควรบังคับความไว้ให้ชัดด้วย นอกจากนั้นหม่อมฉันขอถวายบันทึกลงมาประกอบด้วยอีกชั้น ๑.

แล้วแต่จะโปรด.

รัตนสุดารัตน์

บ้านปลายเนิน คลองเตย

วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

ทูล หม่อมเจ้าดาราคัตยารักษ์

หนังสือของเขย ที่ ๓๒๔/๓๓๕๔ บอกว่ากรมพระจันทบุรีนฤนาถ ทรงแสดงพระประสงค์จะใคร่ทรงทราบความเห็นสมาชิกเสนาบดีสภา ในเรื่องพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนเสียก่อนวันที่ ๓ นั้น ได้รับทราบความแล้ว

ฉันมีความเห็นว่าควรจะได้มีคำ ๒ มาตรา คือ

มาตรา ๓๓ ควรเติมดังนี้ “เมื่อได้คำสั่งเจ้ากระทรวง ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือน เป็นตัวกระทำการในห้างหุ้นส่วนบริษัทใดๆ และมีให้ทำการห้ามลประโยชน์อย่างใด ๆ อันอาจเป็นทางให้เสียความเที่ยงธรรมในตำแหน่งหน้าที่ของตน” ข้าราชการที่ต้องไปเกี่ยวข้องกับบริษัทหุ้นส่วน โดยทางราชการในพระองค์ก็มี ราชการแผ่นดินก็มี ถ้าเติมคำเบงตนเองลงอย่างนี้จะไปทำได้ในส่วนที่เป็นราชการ

มาตรา ๓๗ (๓) ควรเติมว่า “ลดหรือตัดเงินเดือน” เพราะคำว่าตัดนั้นเข้าใจเป็นการตัดหมดทั้งเดือน ถ้าเติมลดเข้าไว้ด้วยจะทำให้ความกว้างขึ้น เป็นลดแต่ส่วนน้อยก็ได้ หรือตัดเสียหมดก็ได้.

หงษ์

หน้าว่าง

ศาลาว่าการกลาโหม พระนคร

วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๗๓

เรื่อง ส่งความเห็นซึ่งได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

ผู้รับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ทูล เลขาธิการเสนาบดีสภา

หนังสือที่ ๓๕๗/๓๓๖๓ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๗๓, เรื่องที่
พระเจ้าพญาเชอกรมพระจันทบุรีนฤนาถ มีพระประสงค์จะทรงทราบความเห็นของ
สมาชิกเสนาบดีสภาซึ่งได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น

หม่อมฉันได้ถวายความเห็นไปกับหนังสือแล้ว

นายพลเอก

ผู้รับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม

หน้าว่าง

ความเห็นและข้อทักท้วง

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

ตามหลักการรับบุคคลเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัติ^๕ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่สอบไล่ได้ตามมาตรา ๑๖ และมาตรา ๒๕ หรือมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐ เห็นว่ามุ่งหมายถึงการรับบุคคลเข้ารับราชการใหม่หรือเลื่อนฐานจากข้าราชการชั้นต่ำขึ้นเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญโดยตรง เพราะฉะนั้นเข้าใจว่า, ข้าราชการที่ยังไม่มีศัฝ่ายพลเรือนแต่รับราชการในตำแหน่งชั้นสัญญาบัตรหรือชั้นราชบุรุษอยู่แล้ว ย่อมจะนับเข้าในจำพวกที่เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญอยู่แล้ว และให้รับยศฝ่ายพลเรือนตามฐานของตำแหน่งนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องถือหลักการสอบไล่ตามมาตรา ๑๖, ๒๐ หรือถือคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐ แต่โดยเหตุที่คำว่า “ข้าราชการพลเรือนสามัญ” นั้นตามความในมาตรา ๑๕ หมายถึงข้าราชการที่มีศัฝ่ายพลเรือนชั้นราชบุรุษขึ้นไป จึงขอกระทำความเข้าใจไว้เสียด้วย, เพราะกระทรวงกลาโหมมีความจำเป็นจะต้องดำเนินการดังนี้ คือ

(ก) ตามระเบียบของกระทรวงกลาโหมได้มีการเปลี่ยนยศนายทหารซึ่งรับราชการในหน้าที่ราชการให้รับยศฝ่ายพลเรือน

(ข) ในขณะนี้กระทรวงกลาโหมตั้งอัตราชั้นราชบุรุษไว้เพียง ๗ ตำแหน่ง และเป็นตำแหน่งสำหรับจำศาลโดยเฉพาะ เมื่อได้ใช้ไปโดยไม่ต้องมีหลักเกณฑ์อย่างบุคคลธรรมดา

ส่วนข้อความอย่างอื่นจะได้ แสดงความเห็นและทักท้วงใน ฉะเพาะ มาตราดังต่อไปนี้

๑. ในมาตรา ๑๓ ซึ่งมีความว่า “ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ข้าราชการที่รัฐบาลได้เลือกสรรและแต่งตั้งตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ นี้”

ร่างพระราชบัญญัติสำหรับข้าราชการพลเรือนประจำการทงปวง ซึ่งรวม
ทั้งผู้เป็นข้าราชการพลเรือนรับราชการอยู่แล้วก่อนใช้พระราชบัญญัติด้วย เพราะ
ฉะนั้น ผู้ที่เป็น ข้าราชการพลเรือน อยู่ก่อนแล้ว ก็ต้องนับเข้าในประเภท ข้าราชการ
พลเรือนประเภทใดประเภทหนึ่งตามมาตรา ๑๒ แต่ความในมาตรา ๑๓ นี้ ไม่
เกินความถึง ผู้ที่รับราชการเป็น ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรและราชบุรุษอยู่แล้วก่อนใช้
พระราชบัญญัติ เพราะการเลือกสรรและแต่งตั้งตามความในหมวดที่ ๓ นั้น ให้รับ
แต่ผู้สอบไล่ได้ตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๔ หรือมีวุฒิตามมาตรา ๒๐ เพราะฉะนั้น
ถ้าจะนับผู้เป็น ข้าราชการ ชั้น สัญญา บัตร และราชบุรุษ อยู่ก่อนนั้นเข้าในประเภท
ข้าราชการพลเรือนสามัญด้วยแล้ว เห็นควรแก้ความตอนต้นที่ว่า, “ตามระเบียบ
ที่กำหนดไว้ในหมวด ๓ นี้” เป็น “รับฐานันดรฝ่ายพลเรือน”

๒. ในมาตรา ๑๖ ซึ่งมีความว่า “ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือน
สามัญ ฯลฯ”

ถ้าได้แก้ความในมาตรา ๑๓ ให้หมายความว่า “ผู้รับราชการเป็น
ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรและราชบุรุษอยู่ก่อนนั้นด้วยแล้ว เห็นควรเพิ่มคำว่า “ใน
กาลต่อไป” ต่อท้ายคำว่า “ข้าราชการพลเรือนสามัญ” เพื่อให้ความชัดเจน

๓. ในมาตรา ๒๓ ซึ่งมีความว่า “ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้
แล้วนั้น จะบรรจุเข้าตำแหน่งได้แต่ในตำแหน่งที่ไม่เกินกว่าชั้นตำแหน่งของชั้นราชบุรุษ”
ดังนี้ เห็นวายนบปัญหาอยู่ คือ

(ก) อัตราเงินเดือนของราชบุรุษนั้นปรากฏว่ามีตั้งแต่ ๕๐-๕-๗๐ บาท
ตำแหน่งชั้นดำนั้นเข้าใจว่าอัตราเงินเดือน ๕๐ บาท ถ้าข้าราชการชั้นเสมียน
พนักงานซึ่งได้รับเงินเดือนอยู่แล้วกว่า ๕๐ บาท เช่นเป็นพนักงานรับเงินเดือน
๖๐ บาท สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนสามัญได้เข้ารับราชการเป็นข้าราชการ
ชั้นราชบุรุษ ก็จะต้องถูกลดเงินเดือนลง ๑๐ บาท

(ข) ผู้ที่สอบไล่วิชาใดจนได้เลื่อนเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตรไปแล้ว ถ้าต้องออกจากตำแหน่งไปเพราะเหตุจำเป็นเช่นเจ็บไข้เป็นเวลานาน เมื่อกลับเข้ารับราชการอีกจะต้องสอบไล่และต้องบรรจุเข้าตำแหน่งชั้นตำแหน่งของชั้นราชบุรุษไปใหม่ หรืออย่างไร

ทั้งนี้เห็นว่าควรจะคิดแก้ความในมาตรา ๒๓ ให้ปราศจากปัญหาดังกล่าวนี้

๕. ในมาตรา ๓๕ ซึ่งมีความว่า “คำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ ผู้ที่อยู่บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม ถ้าตนไม่เห็นพ้องด้วยจะเสนอความเห็นคัดค้านก็ได้ แต่ต้องเสนอทันที, และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมานั้นแล้ว ผู้บังคับบัญชามีได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งที่ส่งไป ผู้ที่อยู่บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม”

การปฏิบัติตามคำสั่ง ของผู้บังคับบัญชาโดยผู้รับคำสั่งไม่เห็นพ้องด้วยเพราะรู้ว่าคำสั่งนั้นผิด ถ้าการที่กระทำลงไปนั้นเป็นการผิดกฎหมาย เข้าใจว่าผู้กระทำตามคำสั่งที่ผิดนั้นจะต้องมีโทษตามกฎหมาย เพราะไม่เข้าในหลักยกเว้นอาชญาตามกฎหมายลักษณอาญามาตรา ๕๒ เพราะฉะนั้นการที่จะให้ผู้น้อยปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเสมอไปทั้งที่รู้ว่าผิดดังนี้ ย่อมจะเป็นความลำบากแก่ผู้น้อย ถ้าจะมุ่งหมายให้ความในพระราชบัญญัติมาตรานี้ สบล้างความในกฎหมาย ลักษณะอาญา มาตรา ๕๒ ก็ยังไม่เห็นความจำเป็น

อีกประการหนึ่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งการในทางที่ผิดโดยหวังประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อผู้น้อยกระทำตามคำสั่ง, ผลที่กระทำผิดลงไปนั้นย่อมเสียหายแก่ราชการ กว่าผู้บังคับบัญชาชั้นสูงจะรู้และแก้ไข ผลที่กระทำผิดก็ล่วงเลยไปแล้ว

เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่า ในมาตรานี้ควรจะเพิ่มความขึ้นอีกว่า ถ้าทราบโดยแน่ชัดว่าคำสั่งนั้นผิด ไม่ตรงกับพระราชกำหนดกฎหมายหรือกฎข้อบังคับ ให้ผู้

อยู่ได้บังคับซึ่งได้รับคำสั่งนั้นขเจงทคทาน แลวรับรายงานให้ผู้บังคับบัญชาชั้นสูง
ถดชนไปทราบด้วย

๕. ในมาตรา ๓๗ ซึ่งมีควมว่า “เจ้ากระทรวงจะลงโทษข้าราชการ
พลเรือนได้ ๔ สถาน คือ

- (๑) ไล่ออก
- (๒) ลดตำแหน่งหรือลดชั้น
- (๓) ตัดเงินเดือน
- (๔) คำหนีโทษ”

สำหรับข้าราชการพลเรือนในกระทรวงการทหารซึ่งกระทำความผิดต่อวินัย
มีโทษต่างกัน กับข้าราชการในกระทรวงพลเรือน, เพราะข้าราชการพลเรือนใน
กระทรวงการทหารซึ่งกระทำผิดในหน้าที่ราชการเช่นฝ่าฝืนข้อบังคับหรือขัดคำสั่งนั้น
ต้องมีโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทหารและต้องขึ้นศาลทหารด้วย ถ้าไม่มีวิธี
ลงโทษอย่างทหารด้วยแล้ว จึงมีเหตุขัดข้อง เช่น

(ก) ตำแหน่งราชการของกระทรวงกลาโหมนั้นบรรจบุคคลรับราชการทั้ง
ทหารและพลเรือน บางทีก็บรรจนายทหารเข้ารับราชการแล้วเปลี่ยนยศเป็น
ข้าราชการพลเรือน เมื่อเป็นนายทหารรับราชการในตำแหน่งนั้นกระทำผิดต่อหน้าที่
ราชการ แม้จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ผู้บังคับบัญชาก็มี
อำนาจลงโทษ ตามกฏยุทธวินัยได้ ครั้นเป็นข้าราชการพลเรือน รับราชการใน
ตำแหน่งนั้นกระทำผิดต่อหน้าที่ราชการเช่นเดียวกัน ผู้บังคับบัญชาลงโทษอย่าง
ทหารไม่ได้ ย่อมจะลักลั่นกันไป

(ข) ข้าราชการในกระทรวงพลเรือนกระทำผิดต่อวินัย เช่น ขัดคำสั่ง จะ
ต้องรับโทษลดตำแหน่งหรือลดชั้นหรือตัดเงินเดือน, หรืออย่างแรงที่สุดก็ถูกไล่ออก

แต่ข้าราชการพลเรือนในกระทรวงการทหารกระทำผิด เช่นเดียวกันจะต้องมีโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทหารด้วย ถ้าไม่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาลงโทษอย่างทหารได้ ก็ต้องฟ้องศาลและถูกจำคุก

เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่า การลงโทษข้าราชการพลเรือนในกระทรวงการทหารนั้นควรให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจลงโทษอย่างทหารได้อีกด้วย คือถ้ากระทำ ความผิดต้องชนศาลทหารและความผิดนั้นเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ซึ่งแม้เป็น ทหารกระทำผิด ผู้บังคับบัญชาลงโทษในทางปกครองตามกฎหมายวิธีใดอย่างไรก็ได้ให้ ลงโทษแก่ข้าราชการพลเรือนได้เช่นเดียวกัน

ถ้าสมควร จะเป็นไปตามที่ว่านี้ ก็เพิ่มความลงข้างท้าย มาตราที่ว่า “แต่ สำหรับข้าราชการพลเรือนซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารนั้น, ผู้บังคับบัญชาจะลงโทษ ตามกฎซึ่งว่าด้วยวิธีวิธีเช่นเดียวกับทหารก็ได้”

อนึ่ง ตามที่กำหนดให้เจ้ากระทรวงมีอำนาจลงโทษข้าราชการพลเรือนได้ ผู้เดียว เห็นว่าไม่สะดวกแก่ทางการหลายประการ, ควรแก้คำว่า “เจ้ากระทรวง” เป็น “ผู้บังคับบัญชา” ส่วนที่จะกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาชั้นใดมีอำนาจลงโทษแก่ ข้าราชการชั้นใดได้เพียงไร ให้เจ้ากระทรวงกำหนดระเบียบตามความสะดวกแก่ทาง การภายในกระทรวงของตน

๖. ในมาตรา ๓๗ กำหนดโทษสถานไล่ออก ในหมายอักษร (ข) ซึ่งมี ว่า “กระทำความผิดทางอาญาศาลพิพากษาให้จำคุก” มีปัญหาว่า ผู้ที่กระทำความ ผิดทางอาญาศาลพิพากษาให้จำคุกแต่ให้รอการลงอาญาไว้ อยู่ในเกณฑ์ด้วย หรือประการใด

๗. ในมาตรา ๔๓ เรื่องข้าราชการที่ถูกสงสัย หรือมีผู้กล่าวหาว่า กระทำ ความผิด ซึ่งให้สั่งพักราชการตั้งแต่วันที่สั่งให้ได้ส่วน รู้สึกว่าออกจะแรงเกินไป

เพราะถ้าไปถูกเรื่อง ทั้ผู้แกล้งกล่าวหาหรือกล่าวหาผิดตัว ผู้ถูกไต่สวนก็ต้องพัก
ราชการก่อนปรากฏความจริง

ถึงแม้จะมีระเบียบ ของกระทรวง พระคลัง ฯ จ่ายเงินเดือน ให้แก่ ผู้ที่ถูกพัก
แล้วภายหลังไต่สวนไม่ปรากฏความผิดนั้นก็ดี ผู้ที่รักเกียรติก็ขอมุ่สึกเสียใจใน
เหตุที่ต้องถูกพักราชการโดยคนไม่มีความผิด ทั้งถ้าการไต่สวนคดีนั้นสำเร็จช้า การ
ที่ต้องจ่ายเงินเดือนให้ระหว่างพักราชการก็ย่อมจะขาดประโยชน์ของรัฐบาล โดย
ผู้ไม่ได้ทำงานให้เลย

จึงเห็นว่าควรขอให้ไต่สวนมีมูลว่าได้กระทำผิดจริงเสียก่อน จึงสั่งให้พัก
ราชการ

๘. ในมาตรา ๔๒ เรื่องผู้ที่ต้องถูกพักราชการระหว่างไต่สวนและพิจารณา
คดี ซึ่งภายหลังไม่ปรากฏความผิด แต่มีมลทิน, เจ้ากระทรวงจะให้กลับเข้ารับ
ราชการได้แต่ในตำแหน่งอื่นที่ต่ำกว่าตำแหน่งที่ถูกสั่งให้พัก

ความในมาตรานี้ ถ้ามุ่งหมายจะกระทำเพื่อเป็นการลงโทษด้วยแล้ว ก็
ไม่มีข้อทักท้วง แต่ถ้ามุ่งหมายจะกระทำเพราะเหตุที่มีมลทินไม่เหมาะแก่ตำแหน่งที่
ถูกสั่งให้พักนั้นอย่างเดียวกันแล้ว, มลทินบางอย่างไม่เหมาะแก่ตำแหน่งเดิม แต่ไม่
เกี่ยวแก่ตำแหน่งอื่นที่เทียบเสมอกัน ก็ย่อมจะมีได้ ถ้าเป็นเช่นนั้น ก็ไม่ตรงกับ
ทางการที่มุ่งหมาย

พิจารณาข้อสังเกตและข้อทักท้วง

กรรมการได้พิจารณาข้อสังเกตตามพระราช
กระแสและข้อทักท้วงของเสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ...

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุม ครั้งที่ ๑๐ ประชุม

ที่หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกรรมการ
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระยาศรีวิสารวาท ผู้แทนพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระราชธรรมนิเทศ ผู้แทนพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ธานีนีวัต	กรรมการ

พระยาจินตภิรมย์

เชิญพิเศษ

หลวงสุขุมน้อยประดิษฐ

เลขานุการ

.....
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ ลา ให้พระยาศรีวิสารวาท มาแทนพระองค์ในที่ประชุม

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนีวัต ทิตราชการ ให้พระราชธรรมนิเทศ มาแทนพระองค์ในที่ประชุม

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๒๐ นาฬิกา

นายกทรงเบ็คประชุมว่า ในการประชุมวันนี้ได้เชิญพระยาจินตภิรมย์ ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม มาช่วยเป็นพิเศษ เพื่อได้ช่วยพิเคราะห์ แล แก้ไขข้อความต่างๆ ในร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ตามที่เสนาบดีได้ยื่นคำทักท้วงมาแล้วนี้

ข้อที่พึงพิจารณา แล แก้ไขนี้มีอยู่ดังนี้ .—

๑. กระแสพระราชดำริที่พระราชทานมาพร้อมกัปร่างพระราชบัญญัติ (พระราชปรารภ, มาตรา ๑๖ (๓), ๓๓, ๓๔,)

๒. พระดำริสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต (มาตรา ๒๕, ๓๙, ๔๖ ใหม่)

๓. พระดำริสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วดีวงศ์ (มาตรา ๓๓, ๓๗,)

๔. พระดำริพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน (มาตรา ๒๗)

๕. พระดำริพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร (พระราชปรารภ มาตรา ๑๖ (๓) ๓๓, ๓๔,)

๖. คำทักท้วง เจ้าพระยาวรพงษ์พิพัฒน์ (มาตรา ๔)

๗. คำทักท้วงพระยาจินตภิรมย์ (พระราชปรารภ มาตรา ๔, ๑๑, ๑๖ (๑), ๑๖ (๓), ๑๘, ๒๐ (๓) ๓๕)

๘) พระราชดำริที่จะโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่า “พระราชบัญญัติ” เป็น “พระราชกฤษฎีกา” นั้น ที่ประชุมเห็นว่าจะขัดกับมาตรา ๓ ซึ่งว่าให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎข้อบังคับอื่นๆ ฯลฯ เพราะนิยมกันว่า พระราช

กฤษฎีกาจะลบล้างพระราชบัญญัติไม่ได้ ส่วนบทกฎหมายที่อ้างให้ยกเลิกนั้น เป็นพระราชบัญญัติอยู่ก็มี จึงจะเปลี่ยนคำว่า พระราชบัญญัติ เป็น พระราชกฤษฎีกาไม่ได้

๒) มาตรา ๔ เจ้าพระยาวรพงษ์พิพัฒน์ เสนอคำทักท้วงโดยยึดยาว มาว่า ข้าราชการในพระราชสำนัก มิได้เป็น Civil Servants of the State และในพระราชบัญญัตินี้ยังมีได้บ่งให้ชัด ให้แยกข้าราชการประเภทนี้ออกจาก ข้าราชการพลเรือน

ที่ประชุมได้ปรึกษาข้อนี้เห็นว่า ควรจะเข้าใจกันดีแล้วว่า ข้าราชการ ในพระราชสำนักเป็น Court officer ไม่ใช่ Civil Servants จึงได้ดำริแก้ไข มาตรา ๔ ใหม่ให้ชัดเจนขึ้นอีก

พระยาจินดาภิรมย์ เสนอคำทักท้วงสำหรับข้าราชการฝ่ายตุลาการ (Judiciary) ว่า ควรแยกไว้ต่างหากจากข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยอ้างข้อ คติหลักหลายประการ เช่นว่า ข้าราชการฝ่ายตุลาการ มีอิสระในการพิจารณา พิพากษาคดี ไม่ต้องฟังคำสั่งกับบัญชาผู้มีอำนาจเหนืออย่างข้าราชการพลเรือน แผนกอื่น (Independence of the Judge) เป็นต้น

ที่ประชุมได้ปรึกษาข้อนี้ เห็นว่าควรให้แยกข้าราชการฝ่ายตุลาการ ออกจากพระราชบัญญัตินี้ จึงได้แก้มาตรา ๔ ให้เป็นไปตามคำขอร้องของ พระยาจินดาภิรมย์ ดังนี้

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า “ข้าราชการพลเรือน” หมายความว่าผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกระทรวงทบวงกรมพลเรือน เว้น ข้าราชการฝ่ายตุลาการ และให้รวมทั้งข้าราชการพลเรือน ซึ่งรับราชการใน กระทรวงการทหาร”

๓) มาตรา ๑๑ พระยาจินตภิรมย์ เห็นควรเติมให้อำนาจคณะกรรมการตั้งอนุกรรมการได้ เพราะในกฎข้อบังคับว่าด้วยการสอบไล่ข้อ ๑ ได้ refer ถึงมาตรานี้ ว่าได้ตั้งอนุกรรมการ ฯลฯ ที่ประชุมจึงได้ตกลงแก้มาตรา ๑๑ เป็นดังนี้ “มาตรา ๑๑ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่อันกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการมีอำนาจออกกฎข้อบังคับ ซึ่งเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ และให้กรรมการมีอำนาจตั้งอนุกรรมการเพื่อกำหนดการบางสิ่งบางอย่าง ตามที่กรรมการจะได้ระบุมอบหมาย”

๔) มาตรา ๑๖ (๑) พระยาจินตภิรมย์ว่า คำว่า “มีสัญชาติเป็นชาวสยาม” น่าจะไปขัดกับพระราชบัญญัติสัญชาติ ซึ่งได้ใช้คำว่า “เป็นไทย” นั้นไม่ตรงต่อความประสงค์ เพราะหมายเอา racial distinction ไม่ใช่ Political ที่ถูกในทีนั้น ควรต้องใช้คำ “มีสัญชาติเป็นชาวสยาม” จึงได้ตกลงให้คงไว้ตามเดิม และขอให้พระยาศรีวิสารวาจา ไปตรวจดูพระราชบัญญัติสัญชาติแล้วแก้ไขเสียให้ถูกต้องในโอกาสอันควร

๕) มาตรา ๑๖ (๓) พระราชบัณฑิตกล่าวว่า “ราชทัณฑ์” หมายความว่าเพียงใด ที่ประชุมได้ปรึกษากันเห็นว่า คำว่า “ราชทัณฑ์” นั้น กว้างมาก ครั้นจะกำหนดให้แน่นอนลงไปว่าแค่ไหน ก็จะต้องจาระไนยืดยาว จึงได้ตกลงเปลี่ยนคำให้ง่ายขึ้นอีก โดยใช้คำว่า “โทษจำคุก” จึงให้อ่านเป็นดังนี้ “มาตรา ๑๖ (๓) ไม่เป็นผู้มีกายพิการทุพพลภาพ หรือ จิตต์พินเพื่อนไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สินต้นพันตัว และไม่เป็นผู้ที่เคยต้องโทษจำคุก หรือถูกไล่ออกมาแล้วจากทบวงการใด ๆ”

๖) มาตรา ๑๘ พระยาจินตภิรมย์เห็นว่า ควรให้ยกข้อ ๕ จากกฎข้อบังคับว่าด้วยการสอบไล่เข้าเป็นข้าราชการพลเรือนมาต่อไว้ในมาตรานี้ ให้อ่านเป็นว่า “มาตรา ๑๘ การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ให้ใช้วิธีแข่งขัน ผู้สอบไล่ได้คะแนนสูงมีสิทธิ์ที่จะได้รับเลือกเข้ารับราชการก่อนผู้ได้คะแนนต่ำกว่า” เพราะเป็นคำอธิบายโดยแจ่มแจ้งของการใช้วิธีแข่งขัน ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

๗) มาตรา ๒๐ (๓) พระยาจินตภิรมย์ ขอแก้คอนท้ายให้เหมือน ๒๐ (๒) โดยอ้างว่า เพื่อเปิดโอกาสให้เนติบัณฑิตเข้ารับราชการในตำแหน่งตุลาการที่ต้องใช้เนติบัณฑิต ที่ประชุมเห็นชอบด้วย จึงได้แก้ให้อ่านเป็นดังนี้ “มาตรา ๒๐ (๓) บุคคลผู้ใดได้รับประกาศนียบัตรจากสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูง (professional knowledge) ที่รัฐบาลรับรอง สมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้น ๆ”

๘) มาตรา ๒๕ พระคำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงทักท้วงคอนที่ว่า “แต่การเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่เทียบยศตั้งแต่อำมาตย์เอกขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน จึงจะเลื่อนได้” ว่ายังไม่เหมาะ เพราะการกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้งตำแหน่ง ตามปกติทุกวันนี้ไม่สม่ำเสมอ เช่น กระทรวงมหาดไทย ขอพระบรมราชานุญาตตั้งแต่ชั้นผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นไป ซึ่งอาจมียศเพียงอำมาตย์ตรีเท่านั้น กระทรวงธรรมการก็ทรงเข้าพระทัยว่า กราบบังคมทูลตั้งแต่ชั้นกรรมการจังหวัดขึ้นไป ซึ่งอาจมียศเพียงรองอำมาตย์ตรีเท่านั้น ทรงเห็นว่า เป็นการพื้นเพอยู่บ้าง ทรงพระคำริว่า เมื่อจะถือหลักตำแหน่งเทียบยศ แล เकिनตามอัตราของสภาการคลังตามระเบียบที่ร่างขึ้นใหม่แล้ว ถ้า

จะเปลี่ยนสำนวนเป็นเทียบชั้นตำแหน่ง ไม่กล่าวถึงยศ อาจจะมีประสงค์ และ สันตสยไค้ ที่ประชุมได้ปรึกษาข้อนี้ มีความเห็นพ้องกับพระราชดำรินั้น จึง ได้แก้มตรา ๒๕ เป็นว่า “มาตรา ๒๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นสัญญาบัตร จะเลื่อนตำแหน่งชั้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความรอบรู้หน้าที่ราชการ และอายุในเวลาราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้อง ได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน จึงจะเลื่อนได้”

๕) มาตรา ๒๗ ตามพระดำริ พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชร อัครโยธิน ขอแยกข้าราชการรัฐพาณิชย์ออกจากข้าราชการพลเรือนสามัญ โดย ทรงอ้างว่า เงินเดือนเทียบยศ ยศเทียบตำแหน่ง การสอบ ฯลฯ ไม่ลงรอย กัน ที่ประชุมได้ปรึกษาข้อนี้ และได้จำแนกข้าราชการประเภทนี้เข้าไว้ใน จำพวกข้าราชการวิสามัญ จึงได้แก้มตรา ๒๗ ให้อ่านเป็นดังนี้ “มาตรา ๒๗ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือ ผู้มีวิชาพิเศษซึ่งรัฐบาลจ้างไว้ให้ทำการเฉพาะ อย่างหรือชั่วคราวจำกัด และข้าราชการฝ่ายรัฐพาณิชย์ ข้าราชการประเภทนี้มี สิทธิในเรื่องผลประโยชน์ เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญาจ้าง ถ้าไม่มี หนังสือสัญญาจ้าง ก็เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกระทรวง พระคลังมหาสมบัติ สำหรับข้าราชการประเภทนี้ หรือเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบ ซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้าง ได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้น และ ได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว” ส่วน definition ว่า ข้าราชการจำพวกไหน เป็นข้าราชการรัฐพาณิชย์นั้น คงจะได้ทราบเมื่อกระทรวงพาณิชย์ แลคมนามคม ส่งเรื่อง provident fund มายังกระทรวงพระคลัง ฯ

๑๐) มาตรา ๓๓ พระราชบัญญัติคำว่า “เป็น director ใต้หรือไม่ หรือเป็นใต้แต่ทางราชการ ฯลฯ” นั้น ที่ประชุมเห็นว่า ถ้าเป็นทางราชการแล้ว ไม่ติดขัดอย่างใด เพราะฉะนั้นมาตรานี้ ขอให้คงไว้ตามเดิม ถ้าจะแก้ไขไปตาม พระคำริของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนริศฯ เกรงว่าจะเป็นอย่างอื่นให้ขออนุญาตกันได้

๑๑) มาตรา ๓๕ เพื่อได้แนบเนียนขึ้นอีก พระยาจินตนาภิรมย์ ขอ เติมคำว่า “โดยชอบด้วยกฎหมาย” จึงได้เติมมาตรานี้เป็นว่า “มาตรา ๓๕ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้อยู่ใต้ บังคับจกต้องปฏิบัติตาม ถ้าตนไม่เห็นพ้องด้วย จะเสนอความเห็นคัดค้านก็ได้ แต่ต้องเสนอทันที แลเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมานั้นแล้ว ผู้บังคับบัญชามีคำสั่ง ถอน หรือ แก้คำสั่งที่ส่งไป ผู้อยู่ใต้อังคับจกต้องปฏิบัติตาม” ที่แก้ที่ประชุม เห็นชอบด้วยแล้ว

๑๒) มาตรา ๓๗ (๓) ตามพระคำริของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนริศฯ ว่า ควรเติมให้เป็นว่า “ลดหรือตัดเงินเดือน” เพื่อมิให้เข้าใจว่า เป็นการ ตัดเงินเดือนหมดทั้งเดือนนั้น ข้อนี้ได้มีคำอธิบายโดยแจ่มแจ้งอยู่แล้วใน มาตรา ๔๐ ที่ประชุมได้ขอให้คงไว้ตามเดิม

๑๓) มาตรา ๓๙ เมื่อได้แก้มาตรา ๒๕ ตามพระคำริของสมเด็จพระ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ แล้ว จำต้องแก้มาตรา ๓๙ ตามกันไป เป็นดังนี้ “มาตรา ๓๙ การไล่ออกนั้น ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบชั้น เจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน เจ้ากระทรวงจึงจะกระทำ ได้ นอกจากนั้นเจ้ากระทรวงกระทำไ้เอง โดยมีต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูล พระกรุณา

๑๔) มาตรา ๔๔ พระราชบัญญัติว่า “หน่วงไว้ชั่วคราวนั้นกว้างไป ควรกำหนดเวลา ฯลฯ” ที่ประชุมเห็นด้วย แล ในมาตรา ๔๕ ก็เห็นมีใจความ

ติดต่อกับมาตรา ๔๔ จึงได้ตกลงยุบมาตรา ๔๕ มารวมไว้ในมาตรา ๔๔ ให้อ่าน
ดังนี้ “มาตรา ๔๔ ผู้ใดไม่สมัครจะรับราชการต่อไป จะยื่นใบลาขอลาออกจาก
ราชการก็ได้ แต่เมื่อเห็นว่าจำเป็น เพื่อประโยชน์แก่ราชการ เจ้ากระทรวงจะ
หวังเหนี่ยวไว้เป็นเวลาไม่เกินปีหนึ่งก็ได้

ผู้ซึ่งปรากฏแก่เจ้ากระทรวงว่า จะไม่ทำประโยชน์ให้แก่ราชการได้
ควรแก้ตำแหน่ง เพราะหย่อนความสามารถก็ดี เพราะมีความบกพร่องในจรรยา
อันควรแก่ศักดิ์แห่งตำแหน่งก็ดี ถ้าจะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปอาจเสียราชการ
ใช้ เจ้ากระทรวงมีอำนาจที่จะบังคับให้ลาออกเสียจากราชการ หรือ ปลดออก
เสียจากราชการ

การลาออกจากราชการ หรือ ปลดออกเสียจากราชการดังกล่าวนี้ ถ้า
เป็นผู้อยู่ใน ลักษณะที่จะได้ บำเหน็จ บำนาญ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ
บำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้น ก็มีสิทธิ์ที่จะขอบำเหน็จบำนาญ ”

๑๕) มาตรา ๔๖ เปลี่ยนเป็นมาตรา ๔๕ ให้อ่านเป็นว่า “มาตรา ๔๕
เมื่อทางราชการเห็นสมควร ให้ผู้ใดออกจากราชการ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญ จะ
ปลดผู้นั้นออกจากราชการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราช
บัญญัติบำเหน็จและบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้นก็ได้ ”

๑๖) เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ ที่ประชุมได้แก้ไข
มาตรา ๔๖ ให้อ่านเป็นดังนี้ “มาตรา ๔๖ การออกจากราชการตามความใน
มาตรา ๔๔ แล ๔๕ นั้น ถ้าเป็นข้าราชการที่อยู่ในตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรม
ขึ้นไปต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน.

เลิกประชุมเวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา

เสนาบดีสภาพิจารณา

เสนาบดีสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่กรรมการเสนอ...

รายงานเสนาบดีสภา

ที่ ๒๑/๒๔๗๑

วันเสาร์ที่ ๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑

ว ล ๖

ว ล ๖

ว ล ๖

- ๔) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน. มีพระราชดำริสถามกรมพระจันทบุรี ๖๖ กราบ บังคมทูลว่า ได้ทรงรับพระราชบันทึกที่ทรงไว้ในร่างพระราชบัญญัติ และได้ทรงขอให้เลขาธิการเสนาบดีสภาขอความเห็นเสนาบดีไปอีก กับได้เชิญพระยาจินดาภิรมย์มาประชุมปรึกษาหารือกันด้วย กรรมการได้ตกลงกันเมื่อวันที่ ๓ เดือนนี้ แกะไขร่างพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ที่ได้นำขึ้นทูลเกล้า ๖ ถวาย วันนั้นพร้อมกับคำอธิบายเหตุผลแก้ไขไปก็ตี ฤกษ์ไว้ตามเดิมก็ตี ตามลำดับมาตรา ดังมีความแจ้งอยู่ในสำเนาติดต่อกับรายงานนี้.

ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วยข้อความในร่างใหม่นี้เป็นส่วนมาก แต่มาตรา ๔ ซึ่งมีความว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า ข้าราชการพลเรือน หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับตั้งแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกระทรวงทบวงกรมพลเรือน เว้นข้าราชการฝ่ายตุลาการ และให้รวมทั้งข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร” นั้น ความยังไม่สนิท.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคม
ทูลว่าฟังทรงนึกออกเดี๋ยวนี้ว่า ถ้าจะเติมความให้อ่าน
ว่า “ในกระทรวงทบวงการแผ่นดินฝ่ายพลเรือน” จะ
ชัดคึกชน.

ที่ประชุมเห็นพร้อมกันว่า ความนี้แจ่มแจ้งดี เป็น
อันดีแก้ปัญหาเรื่องข้าราชการในพระราชสำนัก.

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ ทูลตามกรมพระ-
จันทบุรีฯ ว่า คำว่า “ทุพพลภาพ” ในมาตรา ๑๖
อนุมาตรา ๓ นั้นหมายความว่าอย่างไร.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่ากรม-
หลวงกำแหงเพ็ชรฯ คงทรงหมายความว่า incapacitated
มีคำว่า “ทุพพลภาพไร้ความสามารถ” อยู่ในประมวล
กฎหมาย จะสมควรเติมคำว่า “ไร้ความสามารถ” ลง
ไปตรงไหนๆ ไม่.

ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเห็นควร
เติมลงไปหลังคำว่า “ทุพพลภาพ” ไปรอกเกล้าฯ ให้
เติมลงดังนี้.

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลต่อไปว่า ความ
ในมาตรา ๓๓ นั้น กรมการเห็นว่าไม่เป็นการติดขัดที่
ข้าราชการพลเรือนจะเป็น Director ฤ็ Chairman ควร
คงความไว้ตามเดิม ถ้าจะแก้ไขไปตามพระดำริของ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ว่า “แม้มิได้มีคำสั่ง
เจ้ากระทรวง” เกรงว่าจะเป็นช่องให้ขออนุญาตกันได้.

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ ทูลตามกรมพระ
จันทบุรีฯ ว่า ข้อนี้รวมทั้งพวกวิสามัญด้วยฤๅไม่.

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงตอบว่า รวมอยู่ด้วย. และ
กราบบังคมทูลต่อไปว่านอกจากเรื่องนี้มีเรื่องคำ่ว่า “มี
สัญชาติเป็นชาวสยาม” พระยาศรีวิสารวาจา, ผู้มาประชุม
แทนเสนาบดีว่าการต่างประเทศ เห็นควรแก้คำนั้น
เพราะว่าพระราชบัญญัติสัญชาติ มีคำว่า “เป็นไทย”
กรรมการเห็นว่าคำว่า “เปาไทย” นั้นเป็น racial ไป
ควรคงคำ “เป็นชาวสยาม” ไว้ในร่างนี้.

โปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีว่าการต่างประเทศตรวจ
ดู “พระราชบัญญัติสัญชาติ” ซึ่งออกมานานแล้วว่าจะ
ควรแก้ไข revise ฤๅไม่.

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า ยังมีบันทึก
ความเห็น ของหม่อมเจ้าบรรเทษ อีกซึ่งมาถึง ข้า ไป
กรรมการยังไม่ได้พิจารณา

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ กราบบังคมทูลว่า ใน
มาตรา ๑๕ เรื่องบำเหน็จบำนาญมีความว่า “ระเบียบ
ข้อบังคับ ของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งใช้อยู่ใน
เวลานั้น” ควรเติมความให้อ่านว่า “ซึ่งรับพระบรม-
ราชานุญาตประกาศใช้อยู่ในเวลานั้น”

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า กรม-
หลวงกำแพงเพชรฯ ทรงเกรง unpublished law.

เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ กราบบังคมทูลว่า
ระเบียบการเวลานี้ได้เกิดขึ้นตามทางการ เมื่อสะดวกแล้ว
จึงรวมประกาศเป็นพระราชบัญญัติและกฎข้อบังคับ กำลัง
รวบรวมอยู่ ถ้าออกกฎหมายคั้งนี้แล้ว กระทรวง
พระคลังฯ จะต้องออกกฎข้อบังคับ ซึ่งเป็นกราล่าบาก
ยังไม่สามารถจะทำได้.

โปรดเกล้าฯ ว่าถ้าประกาศระเบียบของกระทรวง
พระคลังฯ ได้เร็วเท่าไรได้ก็ยิ่งดี.

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ กราบบังคมทูลว่า
ภาค ๕ ว่าด้วยการให้พักราชการนั้น ทรงขอทำความเข้าใจ
เข้าใจไว้ว่า ในกรมรถไฟนั้นหมายความว่า รอกการจ่าย
เงินเดือนอย่าง ๑ และลาพักราชการอย่าง ๑ ถ้า “ให้
พักราชการ” หมายความว่า suspend แล้ว กรมราช
เลขาธิการเคยใช้คำว่า “แขวนราชการ” เมื่อโปรด
เกล้าฯ ให้ suspend พระยาสุขุมนัยวินิจ

ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมกราบ
บังคมทูลว่า เคยใช้คำ “พักราชการ” มาจนชินแล้ว จะ
ใช้ว่า “รอกการจ่ายเงินเดือน” นั้นไม่มี (force) แรงพอ
เพราะงคแต่เงินเดือนไม่แปลว่าห้ามไม่ให้ทำงาน.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงแนะนำว่า “ห้าม” ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงเห็นว่าตรงกันกับห้ามเฝ้า.

มีพระราชดำรัสว่า คำว่า “ห้าม” ฤ “ห้ามทำ” ก็คืออยู่ โปรกเกล้าฯ ให้กรมร่างกฎหมายพิจารณาว่าจะใช้คำนี้ได้ฤไม่ เวลาตรวจร่างพระราชบัญญัติ

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ กราบบังคมทูลว่า ในร่างพระราชบัญญัติใหม่นี้ ข้าราชการวิสามัญไม่ได้รับบำนาญ ได้เคยปรึกษากับกระทรวงพระคลังฯ เรื่อง Provident Fund ให้กำหนดเหมือนเบี้ยบำนาญที่เคียวแล้วเอาเงินนั้นมากองไว้เป็นของ Commercial Service รัฐพาณิชย์ กระทรวงพระคลังฯ แสดงความขัดข้อง เพราะฉะนั้นขอพระราชทานทำความตกลงกับกระทรวงพระคลังฯ ในเรื่อง mixed service

กรมพระจันทบุรีฯ ทรงตอบว่าเป็นการที่กระทรวงพระคลังฯ และพาณิชย์ฯ จะตกลงแบ่งกัน

เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ กราบบังคมทูลว่า ลักษณะคนที่ได้รับบำนาญนั้นอย่างเก่าเป็นชั้นสัญญาบัตร แต่ตามร่างพระราชบัญญัติใหม่กำหนดเงินเดือนเป็นเกณฑ์

มีพระราชดำรัสว่า เมื่อเข้าใจกันอยู่แล้วว่าผู้ที่มียศ
จึงจะได้รับเบี้ยบำนาญ ก็ให้รู้กันไว้ว่าเมื่อชดช้อย ให้
สัญญาบัตรเสียก็แล้วกัน ตั้งเช่นตัวอย่างที่เคยมีมาแล้ว.

ที่ประชุมได้พิจารณาความเห็นและข้อทักท้วงของ
กระทรวงกลาโหมเรื่องการสอบไล่อย่าง ๑ และเรื่อง
การลงโทษข้าราชการพลเรือนอีกอย่างหนึ่ง ๑.

ตามที่กระทรวงกลาโหมแสดงความเห็นว่า ถ้า
ทางกระทรวงพลเรือนจะรับนายทหารกองหนุนเข้าเป็น
ข้าราชการพลเรือนสามัญ ก็ขอให้ย้ายไปได้โดยไม่ต้องมี
หลักเกณฑ์อย่างบุคคลธรรมดาตามมาตรา ๑๖, ๒๔ ๓๓
๒๐ นั้น กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า เรื่องนี้
เคยแก้ว่าเป็นการย้ายโอนกันระวางกระทรวง.

เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ กราบบังคมทูลว่าตาม
พระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญที่ใช้เวลานั้น ผู้ที่ออกรับเบี้ย
บำนาญแล้ว จะเรียกกลับเข้ามารับราชการอีกก็ได้.

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ กราบบังคมทูลว่า
ผู้ที่เข้ามาใหม่นั้นต้องผ่านกรรมการทั้งนั้น และ
ตามร่างนี้จะเห็นได้ว่าข้าราชการพลเรือนจะเป็นหญิง
ชายก็ได้ไม่มีการกีดกันเพศ sex bar เลย.

มีพระราชดำรัสว่าผู้ที่ออกไปแล้วจะต้องผ่าน
กรรมการฯ ไม่ เราจะเอาแต่คนสามารถฯ จะรับคนที่
ออกรับบำนาญแล้วเข้าทำราชการอีก.

เสนาบดีว่าการต่างประเทศกราบบังคมทูลว่าตาม
แบบอังกฤษ Commission อนุญาตได้โดยไม่ต้องสอบไล่

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่าให้ลง
มติกันในคราวประชุมก่อนนี้แล้วว่าต้องสอบไล่ เพื่อถือ
หลักการสอบไล่แข่งขัน ถ้าจะอุดหนุนนายทหารกอง
หนุน ก็เท่ากับตัดสิทธิคนที่เข้าแข่งขัน.

มีพระราชดำรัสว่าถ้าจะไม่ให้สอบไล่ก็เรียกนาย
ทหารกองหนุนเข้ามาประจำการเสียก่อนแล้วย้ายไปอย่าง
เสนาบดีกระทรวงทหารเรือทรงแนะนำก็ได้.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ และกรมพระ
จันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า การย้ายนั้น ต้องสมมติว่า
ต้องได้รับความยินยอมของอีกกระทรวง ๑ ที่จะรับคนไป
คือ อยู่ใน responsibility ความรับผิดชอบของเจ้า
กระทรวง

โปรดเกล้าฯ ว่าให้คงหลัก principle การสอบไล่
แข่งขันเดิมไว้ แต่ผู้ที่ได้รับเบี้ยบำนาญแล้ว เรียกกลับ
เข้ามารับราชการในกระทรวงที่ตนสังกัดเดิมได้โดยไม่ต้อง
สอบไล่ แต่ถ้าจะไปรับราชการที่กระทรวงอื่นต้อง
สอบไล่.

เรื่องการลงโทษข้าราชการพลเรือนชั้น สมเด็จพระ
เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ได้กราบบังคมทูลเรื่องการ

ลงโทษในกระทรวงการทหาร ซึ่งผิดกับทางพลเรือน
ทรงสนับสนุนข้อทักท้วงของหม่อมเจ้าบรมเทศซึ่งเป็น
การเตือนสติ ในเรื่องตำรวจจะมีการลงโทษอย่างแบบ
ทหาร จะถือแบบนี้ๆไม่เป็น matter of policy

มีพระราชดำรัสว่า ได้ปรึกษากันมาเป็นเวลานาน
แล้ว ยังไม่เสร็จสิ้นลงได้ โปรดเกล้าฯ ให้กรรมการร่าง
ระเบียบข้าราชการพลเรือนรับความเห็น ของกระทรวง
กลาโหมไปพิจารณาอีกครั้ง.

ฯลฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

กรรมการพิจารณาข้อสังเกต

กรรมการได้ทบทวนพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ตามข้อสังเกตของเสนาบดีบางพระองค์ และแก้ไขร่าง
พระราชบัญญัติจนแล้วเสร็จบริบูรณ์.....

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานประชุมครั้งที่ ๑๑ ประชุมที่

หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๑

ผู้ที่มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกรัฐมนตรี
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไกรทศประพันธ์	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต	กรรมการ
หม่อมเจ้าบวรเดช	เชิญพิเศษ

หลวงสุขุมน้อยประกิจฐ

เลขานุการ

. . . . .

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๒๐ นาฬิกา

นายทรงเปิดประชุมรับสั่งว่า ในการประชุมวันนี้ จะได้พิจารณาพระคำริของหม่อมเจ้าบวรเดช จึงได้เชิญเสด็จมาด้วยเป็นพิเศษ กับอีกข้อ ๑ ก็คือพระคำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ เรื่องการลงโทษตำรวจซึ่งมีพระประสงค์จะเพิ่มเติมอีกบ้าง

นายรับสั่งว่า ก่อนประชุมนี้ได้ทรงปรึกษากับหม่อมเจ้าบวรเดชไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่ เห็นทางที่พอจะจักให้ลงกันได้

ปัญหาสำคัญของหม่อมเจ้าบรมวงศ์คือ การโอนนายทหารกองหนุนมารับราชการพลเรือน นายทหารจำพวกนี้ ถ้ามีทางที่จะถ่ายเทไปรับราชการในกระทรวงพลเรือนที่มีตำแหน่ง แล หน้าที่ละม้ายคล้ายคลึงกับหน้าที่เดิม ย่อมจะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายพลเรือนที่ได้รับบุคคลซึ่งราชการทหารได้อบรมทางวินัยไว้เป็นอย่างดีแล้วนั้นเข้ารับราชการ ส่วนฝ่ายทหารก็ได้ประโยชน์ที่นายทหารกองหนุนได้มีหลักทางอาชีพเป็นประกัน เพราะฉะนั้นถ้าทางกระทรวงพลเรือนจะรับนายทหารพวกนี้เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ก็ควรให้มีทางที่จะรับไปได้ โดยไม่ต้องการสอบวิชาอย่างบุคคลธรรมดา

ตามที่ได้ทรงปรึกษากับหม่อมเจ้าบรมวงศ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้วนั้น ทรงเห็นว่าการที่นายทหารกองหนุนมารับราชการพลเรือน ไม่น่าจะรับเข้าทำหน้าที่ของข้าราชการพลเรือนสามัญได้ เพราะเป็นผู้ใหญ่มาแล้ว ไม่ได้ฝึกหัดรอบรู้ทั้งเรื่องของราชการในหน้าที่ ควรให้เข้ารับราชการได้ในแผนกวิสามัญ จึงทรงเห็นควรเป็นหน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงกระลาโหม จัดการกับเสนาบดีกระทรวงทบวงการพลเรือน กำหนดตำแหน่งวิสามัญไว้ในกระทรวงของตน ๆ ที่จะรับนายทหารกองหนุนมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งได้ ตำแหน่งที่ทรงเห็นว่าเหมาะแก่นายทหารกองหนุนนั้น คือ ตำรวจ แล douanier คือ เจ้าพนักงานด่านภาษี ซึ่งกระทรวงพระคลังฯ คงจะต้องตั้งขึ้นเป็นกองใหญ่ในภายหน้า แล ตำแหน่งรัฐพาณิชย์ แล เทคนิกบางอย่าง

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ในร่างพระราชบัญญัติว่า ข้าราชการวิสามัญต้องมีวิชาพิเศษ เกรงว่ายังไม่ลงกันสนิท ที่จะรับได้สะดวกก็เห็นมีทางฝ่ายรัฐพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่เท่านั้น ส่วน

ที่อื่นก็จะต้องดูไปว่า มีตำแหน่งอะไรที่เป็นตำแหน่งวิสามัญที่จะพอร์รับนายทหาร
กองหนุนได้

นายกรับสั่งว่า ถ้าจะตกลงรับนายทหารกองหนุนเข้าในตำแหน่งสำรวจ
แล พนักงานตรวจภาษี จะต้องเพิ่ม definition ของข้าราชการวิสามัญให้รวม
ข้าราชการที่ได้เรียนในโรงเรียนเฉพาะการ แล ได้ pass ใน qualification ฯลฯ
แล้ว

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ถ้าจะ
ให้ definition สำหรับข้าราชการวิสามัญใหม่แล้ว ก็ควรจะรวมรัฐประศาสน์
เข้าไว้ด้วย เพราะเป็นโรงเรียนเฉพาะปกครอง

พระองค์เจ้าธรรมาธิบดี รับสั่งว่า ถ้าจะไม่รวมโรงเรียนนี้เข้าไว้ด้วย ก็
เกรงว่าจะต้องเลิก เพราะคงจะไม่มีนักเรียนสมัครเข้าเรียน

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งต่อไปว่า
ความจริงนั้น นักเรียนรัฐประศาสน์มีประโยชน์เหมือนกัน ถ้าจะเลิกเสียก็น่า
เสียดาย ทรงขอให้มีไว้ในแห่งใดแห่งหนึ่งในพระราชบัญญัติ

นายกรับสั่งว่า ยังรู้สึกว่หน้าที่ของข้าราชการประเภทนี้ ยังค้างกันอยู่
กับหน้าที่ของสำรวจ หรือ รัฐพาณิชย์ เพราะการปกครองเป็นหน้าที่ ๆ ต้องใช้
general education โดยตรง แลข้าราชการปกครองนั้นและ เป็นตัวข้าราชการ
พลเรือนสามัญ ซึ่งจะต้งเลือกพื้นมารับราชการโดย general เพราะต้องการ
general knowledge, critical intelligence, initiation and decision. ไม่ใช่
ความรู้เฉพาะอย่าง ซึ่งจะเรียนมาได้จาก qualifying school

ที่ประชุมได้ขออนุมัติพิจารณาเรื่องนายทหารกองหนุนต่อไป ซึ่งพระองค์เจ้า
ไตรทศฯ รับสั่งว่า นอกจากที่จะให้เข้ามารับราชการวิสามัญแล้ว ยังมีหนทาง

อยู่อีกทางหนึ่ง คือ ให้อำนาจแก่กรรมการให้เลือกพื้น แล อนุมัติการบรรจุ
ข้าราชการเข้าในตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญโดย nomination ได้ แต่
ข้าราชการเหล่านี้ต้องเป็นผู้ที่เคยได้รับราชการมาแล้ว มิใช่คนเข้าใหม่

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย solution ใหม่ของพระองค์เจ้าไตรทศ ฯ เพราะ
นอกจากจะเป็นการสวดกต่อการย้ายข้าราชการชั้นผู้น้อยแล้ว ยังเป็นการสวด
กต่อการย้ายข้าราชการชั้นผู้ใหญ่อีกด้วย ความเห็นที่ว่าควรรับนายทหารกองหนุน
เข้าเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น จึงเป็นอันตกไป

กรรมการได้มอบให้พระองค์เจ้าไตรทศ ฯ ไปทรงร่างข้อที่จะเพิ่มเติม
ในหมวดข้าราชการสามัญว่า ให้อำนาจแก่กรรมการนี้ให้อนุมัติการบรรจุคนใน
ตำแหน่ง โดยวิธี nomination ได้ และให้เขียนหมวด transfer ใหม่

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ ฯ ทรงถามว่า
ข้าราชการทางอำเภอที่จะบรรจุนั้น จะให้ผ่านกรรมการนี้หรือไม่ ที่ประชุมได้
ตกลงว่าให้ผ่าน

ต่อไปในที่ประชุมได้พิจารณาพระคำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้า
กรมพระนครสวรรค์ ฯ เรื่องการลงโทษตำรวจ ซึ่งทรงมีพระคำริให้เติมมาตรา
ใหม่ขึ้นอีกมาตรา ๑ ต่อจากมาตรา ๔๐ ให้อ่านเป็นดังนี้ “มาตรา ๔๑ สำหรับ
ข้าราชการฝ่ายตำรวจภูธร นครบาล ให้มีการลงโทษเป็นอาชญาวินัยตำรวจอีก
โสดหนึ่ง ตามที่จะได้พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้เจ้ากระทรวงผู้บังคับ
บัญชาออกกฎข้อบังคับไว้เป็นระเบียบ”

รับสั่งว่า ความจริงนั้นการลงโทษข้อนี้ก็ให้มีอยู่แล้วในวินัยของตำรวจ
แต่มีพระประสงค์จะให้อยู่ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย เพื่อที่จะมิให้เลิกวางไปเสีย

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย จึงตกลงให้เติมมาตรา ๔๑ นี้ ส่วนมาตรา ๔๑ เก่า และมาตราต่อๆ ไปนั้น ให้เปลี่ยนเป็นมาตรา ๔๒, ๔๓ ฯลฯ ต่อไป

หม่อมเจ้าบรรเทษ รับสั่งว่า การลงโทษข้าราชการพลเรือนในกระทรวง การทหาร ซึ่งกระทำผิดต่อวินัยมีโทษต่างกันกับข้าราชการในกระทรวงทบวง การพลเรือน เพราะข้าราชการประเภทนี้ ถ้าทำผิดในหน้าที่ราชการ เช่น ผ่าฝืน ข้อบังคับ หรือ ชักคำสั่ง ต้องมีโทษตามประมวลกฎหมายอาชญาทหาร และต้อง ขึ้นศาลทหารด้วย ถ้าไม่ใช้วิธีลงโทษอย่างทหารแล้ว จักมีเหตุขัดข้องได้หลาย ประการ ทั้งได้ทรงอธิบายมาแล้วในคำทักท้วงของท่าน

ที่ประชุมได้ discuss ข้อนี้อีก แล ในที่สุดได้ลงความเห็นให้เติมอีก มาตรา ๑ จึงขอให้หม่อมเจ้าบรรเทษคัดสำเนากฎุทธวินัยข้าราชการพลเรือน ในกระทรวงกระลาโหมเสนอกกรรมการ เพื่อได้เติมมาตราใหม่ให้มีใจความ กังนั้ในพระราชบัญญัตินี้

หม่อมเจ้าบรรเทษทรงถามว่า การเปลี่ยนยศทหารเป็นพลเรือนโดยไม่ ต้องสอบไล่ได้หรือไม่ เป็นปัญหาอยู่ เพราะไม่ได้บ่งไว้ให้ชัด

ที่ประชุมลงความเห็นว่าได้ และไม่เห็นมีข้อขัดข้องอย่างไร เพราะ กรรมการนี้เป็นกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ ถ้ากรรมการนี้ลงความเห็น อย่างไรก็เป็นได้เช่นนั้น

หม่อมเจ้าบรรเทษ ทรงถามต่อไปว่า เสมียนเอกที่ได้รับพระราชทาน เงินเดือนกว่า ๕๐ บาท เป็นราชบุรุษได้หรือไม่

ที่ประชุมว่าในเวลาก่อนออกพระราชบัญญัตินี้ จะตั้งแต่งตั้งให้เป็นราช บุรุษก็ได้ เพราะเงินเดือนถึงขีดแล้ว แต่ถ้าแม้พระราชบัญญัตินี้ได้ออกใช้แล้ว ต้องเข้าสอบวิชาตามพระราชบัญญัติ

หม่อมเจ้าบรมเทศ รับสั่งว่า มาตรา ๑๓ มีปัญหาว่า ผู้ที่เป็นข้าราชการ
ชั้นสัญญาบัตร และ ราชบุรุษอยู่แล้วก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้ จะนับเป็น
ข้าราชการหรือไม่ เพราะการเลือกสรรและแต่งตั้งตามความในหมวด ๑ นั้น
ให้รับแต่ผู้ที่สอบไล่ได้ตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๔ หรือมีวุฒิตามมาตรา ๒๐

ที่ประชุมว่า ให้นับว่าเป็น เพราะเขาได้เป็นอยู่แล้ว

หม่อมเจ้าบรมเทศทรงถามต่อไปอีกว่า พวกที่เป็นพนักงานได้รับ
พระราชทานเงินเดือนอยู่แล้ว ๖๐ บาท ถ้าผู้นั้นสอบไล่ได้และสมัครจะเป็น
ราชบุรุษจะต้องถูกลดเงินเดือนมาเข้าขีด ๕๐-๕-๘๐ หรือไม่

ที่ประชุมว่า ถ้าเขาสมัครมาก็คงลด เพราะทางนี้ได้ Advantage
ใน Career แล้ว

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งขอเติม
คำว่า “หรือหัวหน้ากรม” ในมาตรา ๓๗ ให้อ่านเป็นดังนี้ “มาตรา ๓๗
เจ้ากระทรวงหรือหัวหน้ากรมจะลงโทษข้าราชการพลเรือนได้ ๔ สถาน คือ
ลา” ที่ประชุมเห็นชอบด้วยแล้ว ในการที่ได้เติมคำนี้

การแก้ไขมาตรา ๓๗ จำต้องแก้มาตรา ๓๔ ตามกันไป เป็นดังนี้
“มาตรา ๓๔ การไล่ออกนั้น ถ้าเป็นข้าราชการที่อยู่ในตำแหน่งที่เทียบชั้น
เจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน เจ้ากระทรวงจึงจะกระทำได้
นอกจากนั้นเจ้ากระทรวงหรือหัวหน้ากรมกระทำได้เอง โดยมีต้องนำความขึ้น
กราบบังคมทูลพระกรุณา”

มาตรา ๔๐ เปลี่ยนคำว่า “และ” เป็น “หรือ” จึงอ่านเป็นดังนี้
“มาตรา ๔๐ โทษสถานลดตำแหน่ง หรือ ลกชั้น สถานกักเงินเดือน แล

สถานำหนิโทษนั้น สำหรับลงโทษผู้กระทำผิดแต่เล็กน้อย อยู่ในอำนาจแล
ความพินิจของเจ้ากระทรวง หรือ หัวหน้ากรมจะลงโทษสถานเหล่านี้ได้ ฯลฯ”

มาตรา ๔๑ หม่อมเจ้าบวรเดชทรงทักท้วงว่า ควรจะมีมุลเสียก่อน
จึงจะสั่งให้พักราชการ เพราะตามที่ลงไว้นี้อาจจะแกล้งกันได้

ที่ประชุมเห็นด้วย จึงได้แก้คำว่า “มีผู้กล่าวหา” เป็น “ต้องหา”
ให้อ่านเป็นดังนี้ “มาตรา ๔๑ ข้าราชการคนใดซึ่งเจ้ากระทรวงสงสัย หรือ
ต้องหาว่ากระทำความผิด ฯลฯ”

มาตรา ๔๒ ที่ประชุมได้ discuss กันว่า การมีมุลทินนั้น เป็นความ
ผิดหรือไม่ ถ้าเป็นความผิดคงไว้ตามนั้นก็ดีแล้ว แต่ถ้าไม่มีความผิดก็ไม่ควรลค
ตำแหน่ง

ลงมติว่า ควรแก้ไขมาตรานี้บางตอน จึงได้ตกลงแก้เป็นดังนี้
“มาตรา ๔๒ การให้พักราชการนั้น ท่านให้พักตลอดเวลาที่ไต่สวนแลพิจารณา
คดี เมื่อการไต่สวน แล พิจารณาคดีแล้ว ถ้าปรากฏว่า ผู้ที่ถูกสั่งให้พักมิได้
กระทำความผิด แลไม่มีมุลทินความผิดเลย ต้องให้ผู้นั้นกลับคืนที่ตำแหน่งเดิม
ถ้าปรากฏว่าถึงแม้การไต่สวน แล การพิจารณาจะไม่ได้ความเป็นสัจย์ว่า ผู้ที่ถูก
สั่งให้พักได้กระทำความผิด แต่ก็มีมุลทินอยู่ ให้เจ้ากระทรวงใช้ความพินิจ ถ้า
เห็นว่าจะให้กลับเข้ารับราชการอีก อาจเสียหายแก่ราชการ ก็ไม่ต้องให้กลับ
เข้ารับราชการ หรือถ้าเห็นว่าผู้นั้น ยังอาจจะเป็นประโยชน์แก่ราชการใน
ตำแหน่งประเภทอื่นใดที่เสมอ หรือ ต่ำกว่าตำแหน่งเดิม จะให้กลับเข้ารับ
ราชการในตำแหน่งเช่นนั้นก็ไ้

นายกทรงขอปรึกษาเรื่องศัพท์ว่า “พักราชการ” ในภาค ๕ ที่ว่าใน
ที่ประชุมเสนาคือว่า “ให้พักราชการ” นั้น แปลเป็น holiday ไป สมเด็จ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์ ทรงเสนอคำว่า “ห้าม” ที่ประชุมเห็นว่าคำว่า “ห้าม” นั้นไม่เหมาะ คุงเป็นการใหญ่โต ผลที่สุด สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงแนะนำว่า “พักหน้าที่ราชการ” ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบด้วย แลลงมติว่าให้เสนอขึ้นไปยังเสนาบดีสภา ไปพลางก่อน ถ้ากรรมการร่างกฎหมายจะหาศัพท์ใดแปลคำว่า “suspend” ที่ดีขึ้นไปกว่านั้นได้ ก็จะถูกตกลงด้วย.

เลิกประชุมเวลา ๑๓.๕๐ นาฬิกา.

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

รายงานการประชุมครั้งที่ ๑๒ ประชุมที่

หอรัษฎากรพิพัฒน์ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๑

ผู้มาประชุม

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ	นายกรัฐมนตรี
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม	กรรมการ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์	กรรมการ
พระราชธรรมาธิบดี แทนพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ธานีนีวัต	กรรมการ
หลวงสุขุมน้อยประกิจฐ	เลขานุการ

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๒๕ นาฬิกา

นายกทรงเปิดประชุมรับสั่งว่า อนุสนธิ์จากการประชุมครั้งที่แล้วมา ในเรื่องการให้นาย ทหารกองหนุนเข้ารับราชการพลเรือน ได้โดยมีต้องสอบไล่ และการลงโทษตำรวจ และลงโทษข้าราชการพลเรือนในกระทรวงการทหารนั้น บัดนี้การลงโทษข้าราชการสองแผนกนี้ ได้เต็มมาตรา ๔๐ และ ๔๑ ไว้ในพระราชบัญญัติแล้วดังนี้

“มาตรา ๔๐ สำหรับข้าราชการฝ่ายตำรวจภูธร นครบาล ให้มีการลงโทษเป็นอาชญาวินัยตำรวจอีกสักระยะหนึ่ง ตามที่จะได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เจ้ากระทรวงผู้บังคับบัญชาออกกฎข้อบังคับไว้ เป็นระเบียบ”

“มาตรา ๔๑ ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร ถ้ากระทำความผิดในกาลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษตามกฎซึ่งว่าด้วยยุทธวินัยเช่นเดียวกับทหารได้ด้วย”

ส่วนเรื่องนายทหารกองหนุนซึ่งได้ตกลงในที่ประชุม ให้พระองค์เจ้า ไทรทศฯ รับไปร่างเดิมมานั้น พระองค์เจ้าไทรทศฯ ได้ร่างส่งมาแล้ว มี มาตราเพิ่มเติม แล สับเปลี่ยนบ้าง นายถจึงได้นำร่างนั้นปรึกษากับพระยา โภมารกุลมนตรี พระยาโภมารกุลมนตรีเห็นว่า ถ้าจะแก้ไขมากมายนัก ก็จะมี ข้อหักท้วงมาอีกมากมาย แล ความที่ได้ทรงแก้มานั้นก็คล้ายของเดิม นอกจาก ได้เติมแผนก Nomination เข้าเท่านั้น พระยาโภมารกุลมนตรีจึงได้ดำริแก้ มาตรา ๒๐ มาตราเดียว โดยเติมอนุมาตรา (๔) อีกข้อหนึ่ง ให้อ่านทั้งมาตรา เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๐ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ถ้าเป็นบุคคล กังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖ ข้อ ๑ แล ๓ และมีวุฒิดังต่อไปนี้ คือ

(๑) บุคคลได้รับปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัย ซึ่ง รัฐบาลรับรองวิทยฐานันดรแล้ว

(๒) บุคคลผู้มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิคสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ ใช้ความรู้ในวิชานั้นๆ

(๓) บุคคลผู้ได้รับประกาศนียบัตร จากสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูง (professional knowledge) ที่รัฐบาลรับรอง สมัครเข้ารับราชการในตำแหน่ง ที่ใช้ความรู้ในวิชานั้นๆ

(๔) บุคคลที่ได้เคยรับราชการมาแล้ว จะเป็นฝ่ายทหารหรือพลเรือน ก็ตาม แล ได้ลาออก หรือ ถูกปลดออกจากราชการโดยมิได้มีความผิด

ถ้าเจ้ากระทรวงพอใจจะรับเข้าทำราชการ แล กรรมการผู้รักษาพระราชบัญญัติเห็นชอบด้วยแล้ว ก็ให้รับได้โดยมิต้องสอบไล่”

เรื่องนี้นายกได้เชิญเสด็จพระองค์เจ้าไตรทศฯ มาปรึกษา ก็ทรงเห็นดีด้วยแล้ว

ที่ประชุมได้วินิจฉัยมาตรา ๒๐ นี้ เห็นควรแก้ด้วยคำเสียใหม่ให้กินความกันให้สนิท

นายกรับสั่งว่า ในข้อ (๔) ที่ว่า “แลได้ลาออก หรือ ถูกปลดออกจากราชการ ฯลฯ” นั้น น่าจะไปขัดกับพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ ลงไว้แต่เพียง “ออก” จะเหมาะกว่า

ที่ประชุมเห็นพ้องด้วย จึงได้แก้มาตรา^{นี้}ทั้งมาตราดังนี้

“มาตรา ๒๐ บุคคลดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖ อนุมาตรา ๑ แล ๓ และมีวุฒิ หรือ ลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ได้รับปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัย ซึ่งรัฐบาลรับรองวิทยฐานะแล้ว

(๒) มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิคสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้นๆ

(๓) ได้รับประกาศนียบัตร จากสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูง (professional knowledge) ที่รัฐบาลรับรอง สมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้นๆ

(๔) ได้เคยรับราชการมาแล้ว จะเป็นฝ่ายทหารหรือพลเรือนก็ตาม แล ได้ออกจากราชการไปโดยมิได้มีความผิด

บุคคลเช่นกล่าวมานี้ ถ้าสมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ และ
เจ้ากระทรวงพอใจจะรับเข้าทำราชการ เมื่อกรรมการผู้รักษาพระราชบัญญัติ
ได้สอบสวนให้อนุมัติแล้ว ก็ให้รับได้โดยมิต้องสอบไล่”

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ รับสั่งว่า ใน
พระราชบัญญัตินี้ ได้แบ่งออกเป็นภาค แล หมวด เพื่อให้แจ่มแจ้งขึ้นอีก ทรง
ขอเติม “แห่งภาค ๒ นี้” ลงในท้ายมาตรา ๑๓ ให้เป็นว่า

“มาตรา ๑๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ข้าราชการที่รัฐบาลได้
เลือกสรรและตั้งแต่งตั้งตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ แห่งภาค ๒ นี้”

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

พระองค์เจ้าไทรทศฯ รับสั่งว่า ตามคำทักท้วงของหม่อมเจ้าบวรเดช
ในเรื่องที่ว่าข้าราชการที่เป็นชั้นสัญญาบัตรอยู่แล้ว เมื่อออกพระราชบัญญัติ
เป็นอยู่ตามเดิมหรือไม่ หาได้กล่าวไว้ในที่นี้ให้ชัดเจนไม่นั้น ความจริงเราก็
เข้าใจกันคืออยู่แล้วว่า ข้าราชการเหล่านั้นต้องเป็นไปตามเดิม แต่เพื่อให้เป็นการ
แจ่มแจ้ง แล เพื่อให้อนุโลมเข้าในระเบียบของพระราชบัญญัติ ทรงเห็นควร
เติมไว้สักแห่งหนึ่งว่า ข้าราชการที่มีอยู่แล้วให้คงเป็นไปตามเดิม

นายกรับสั่งว่า ข้อนี้กรมร่างกฎหมายได้ร่างไว้ครั้งหนึ่งแล้ว แต่ในที่
ประชุมกรรมการนี้ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๗๑ ได้คัดออกเสีย โดยที่มี
ผู้ทักท้วงขึ้น แล ในที่ประชุมครั้งนั้นก็เห็นว่าไม่จำเป็น เพราะเป็นที่เข้าใจกัน
อยู่แล้วว่า ที่มีอยู่แล้วก็คงให้คงเป็นไปตามเดิม แต่ทรงรับสั่งต่อไปว่า ถ้ายัง
ประสงค์จะลงไว้ก็ไม่ต้องขัดข้องใดๆ ของเดิมของกรมร่างกฎหมายมีไว้ดังนี้

“มาตรา ๔ ตำแหน่ง แล ยศปัจจุบัน ของข้าราชการพลเรือนที่รับราชการอยู่ เวลาออกพระราชบัญญัตินี้ ให้คงเป็นไปตามเดิม แต่การเลื่อนตำแหน่งหรือยศต่อไปนี้ ให้อนุโลมตามพระราชบัญญัตินี้”

ครั้นมาในที่ประชุมเสนาบดีคราวที่ปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินี้ครั้งแรก สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ได้ทรงขอแก้เป็นว่า

“มาตรา ๔ ตำแหน่ง แล ยศปัจจุบัน ของข้าราชการพลเรือนที่รับราชการอยู่ในเวลาออกพระราชบัญญัตินี้ ให้คงเป็นไปตามเดิม แล ให้อนุโลมเข้าในประเภทข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัตินี้ โดยลักษณะของตำแหน่ง แลยศ”

ในที่ประชุมนี้จึงได้ตกลงให้เติมมาตรา ๔ เดิมไว้ในข้อความเบื้องต้นของพระราชบัญญัตินี้ ตามที่สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอฯลฯ ได้ทรงแก้ไว้ แล ให้เติมตอน “แต่การเลื่อนตำแหน่ง หรือ ยศต่อไปนี้ ให้อนุโลมตามพระราชบัญญัตินี้” ไว้ข้างท้ายด้วย ส่วนถ้อยคำถ้ายังไม่ลงกัน กรมร่างกฎหมายก็คงจะได้ปรับปรุงขึ้นใหม่

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงทักท้วงคำว่า “กาล” ในมาตรา ๔๐ ทรงขอแก้เป็น “กรณี” ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

มาตรา ๔๓ ที่ประชุมเห็นว่า ถ้อยคำยังไม่เหมาะและยังไม่ตรงกับ ความประสงค์ จึงได้แก้ใหม่เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๓ ผู้ที่ได้เคยรับราชการมาแล้วและได้ลา หรือ ถูกปลดออกจากราชการโดยมิได้มีความผิดประการใดนั้น ถ้าเจ้ากระทรวงประสงค์จะเรียก

กลับเข้ารับราชการ และกรรมการรักษาพระราชบัญญัตินี้ ตรวจประวัติ เห็นมี
คุณวุฒิความสามารถเหมาะแก่ตำแหน่งที่ทางราชการประสงค์จะบรรจุแล้วไซ้
จะเรียกกลับเข้ารับราชการอีกก็ได้ ”

ในที่สุกนี้ ที่ประชุมเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ ก็สำเร็จเป็นรูปแล้ว
ให้นายกนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อให้ทรงพระราชวินิจฉัยอีกครั้งหนึ่ง.

เลิกประชุมเวลา ๑๓.๑๕ นาฬิกา.

ทูลเกล้า ฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อพิจารณาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือนเสร็จเรียบร้อยแล้ว
ก็นำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย.....

นางสาว พุทธเกตุ ธรรมรัตน์ ที่ ๓ ถนนที่ ๓ มก.๓๓๖ พ.ศ. ๒๕๓๗.๑

ใจความ พุทธเกตุ ธรรมรัตน์ ภรรยาของนาย พุทธิชัย ธรรมรัตน์ ได้ยื่นคำขอขอเช่าที่ดินเพื่อ
ได้แก่ ไร่ ๒ ไร่ ๑ งาน ๑๐ ไร่ ๑๐ งาน และขอเช่าที่ดินเพื่อปลูกพืชไร่
ซึ่งขอเช่าเพื่อปลูกพืชไร่และทำนาบนที่ดินดังกล่าว

พุทธเกตุ ธรรมรัตน์ ๕ มก. ๓๓๖
พระราชกระแ

พระราชทานมา ๕/๑๐/๒๕๓๗
นายแพทย์

เจ้าพระยาสุรเสนา. รัชกาลที่ ๙
อยู่บ้านเลขที่ ๑๒๖ หมู่ ๑๐ ตำบล
บ้านไร่ อำเภอบางบาล จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
ในนี้ กล่าวไว้ว่า ขอให้เช่าที่ดิน
๑. ไร่ ๒ งาน ๑๐ ไร่ ๑๐ งาน
๒. ไร่ ๑ งาน ๑๐ ไร่ ๑๐ งาน
๓. ไร่ ๑ งาน ๑๐ ไร่ ๑๐ งาน
แต่ขอเช่าที่ดินเพื่อปลูกพืชไร่
และทำนาบนที่ดินดังกล่าว
และขอเช่าที่ดินเพื่อปลูกพืชไร่
และทำนาบนที่ดินดังกล่าว

ขอเช่า
ได้มีพระมหากรุณาธิคุณ
โปรดเกล้าฯ ให้เช่าที่ดิน
๑. ไร่ ๒ งาน ๑๐ ไร่ ๑๐ งาน
๒. ไร่ ๑ งาน ๑๐ ไร่ ๑๐ งาน
๓. ไร่ ๑ งาน ๑๐ ไร่ ๑๐ งาน
และขอเช่าที่ดินเพื่อปลูกพืชไร่
และทำนาบนที่ดินดังกล่าว

หน้าว่าง

หอรัษฎากรพิพัฒน์

วันที่ ๓ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๓

ทูล หม่อมเจ้าดำรงดีดำรงศรี เลขานุการเสนาบดีสภา

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีสภาปรึกษาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ฉบับที่ได้ออกไปเป็นครั้งหลังที่สุดนั้น ในวันที่ ๗ เดือนนี้ เพื่อได้พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยให้เป็นการเสร็จไปก่อนที่จะได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑลต่างๆ ได้ ข้าพเจ้าจึงได้กระทำร่างพระราชบัญญัติดังที่ได้ออกไปเป็นครั้งหลังที่สุด กับทั้งคำชี้แจง แล คำชี้แจงเพิ่มเติมส่งมายังท่าน ๓๗ สำรับพร้อมกับหนังสือแล้ว

อนึ่ง ในวาระที่จะพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย เรื่องร่างพระราชบัญญัตินี้ ขอท่านได้กราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระราชนิพนธ์ เรื่องตารางเทียบยศ แล ตำแหน่งข้าราชการพลเรือน ของสภาการคลังที่ค้างมาแต่การประชุมวันที่ ๓๗ กันยายน ๒๔๗๓ นั้นด้วย คำชี้แจงในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าจะได้กราบบังคมทูลพระกรุณาดังด้วยวาจา ในที่ประชุมเสนาบดี.

W. K. M.

หน้าว่าง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พุทธศักราช ๒๔๗๑ ..

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

โดยที่มีพระราชประสงค์ จะทรงวางระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้
เป็นไปในทางเลือกสรร ผู้มีความรู้ แล ความสามารถ เข้ารับราชการเป็นอาชีพ
ไม่มีกั่วงวลด้วยการแสวงผลประโยชน์ในทางอื่น ส่วนฝ่ายข้างราชการ ก็ให้ได้
รับประโยชน์ยิ่งขึ้น เนื่องจากความสพร้งพร้อมด้วยข้าราชการซึ่งมีความสามารถ
แลรอบรู้ในวิชา แล อุบายของราชการ กับทั้งหน้าที่ แล วินัยอันตนพึงรักษา
เป็นนิตยกาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน ขึ้นไว้ดังนี้.

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๐ . .

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ได้ใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า “ข้าราชการพลเรือน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกระทรวงทบวงกรม แผ่นดินฝ่ายพลเรือน เว้นข้าราชการฝ่ายตุลาการ และให้รวมทั้งข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร

มาตรา ๔ ก. ตำแหน่งและยศปัจจุบันของข้าราชการพลเรือนที่รับราชการอยู่ในเวลาออกพระราชบัญญัตินี้ ให้คงเป็นไปตามเดิม แลให้นุโลมเข้าไปในประเภทข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัตินี้ โดยลักษณะของตำแหน่ง แล ยศ

ภาค ๑

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๕ ให้มีกรรมการคนหนึ่ง ประกอบด้วย ๕ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ๑ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ๑ เสนาบดีกระทรวง

กรรมการ ๑ ถึง ๓ นี้ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการซึ่งจะได้ทรง
เลือกตั้งโดยคุณวุฒิต่ออีก ๒ คน

กรรมการซึ่งทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒินั้น ให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ
๒ ปี เมื่อสิ้นกำหนดแล้ว จะทรงตั้งต่อไปอีกคราวหนึ่งหรือหลายคราวก็ได้

มาตรา ๖ ในกรรมการทั้ง ๕ คนนี้ จะได้ทรงตั้งคนหนึ่งให้เป็นนายก

มาตรา ๗ ให้มีเลขานุการของกรรมการคนหนึ่ง ซึ่งกรรมการจะได้
เลือกตั้งขึ้น

มาตรา ๘ ให้กรรมการมีหน้าที่จัดการสอบไล่ผู้ที่สมัครจะเข้ารับราชการ
พลเรือน จัดการศึกษาของนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือนที่ส่งไปเล่าเรียนในเมือง
ต่างประเทศ และรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ ในอันที่จะปฏิบัติการตามหน้าที่นั้น กรรมการจะเชิญ
เจ้ากระทรวงทบวงกรมมาปรึกษาหารือก็ได้ จะเรียกข้าช้แจงก็ได้ จะตรวจทำเนียบ
ระเบียบการและทะเบียนบัญชีหรือเอกสารอย่างใด เพื่อรู้ข้อราชการในหน้าที่
ของกรรมการก็ได้ จะเรียกผู้เชี่ยวชาญที่มีตำแหน่ง อยู่ในตำแหน่ง หรือ เป็น
บุคคลภายนอกมาช่วยเหลือในหน้าที่ของกรรมการก็ได้ บรรดาที่กล่าวมานี้ อยู่ใน
อำนาจแลหน้าที่ของคณะกรรมการจะทำได้

มาตรา ๑๐ ในปลายปีหนึ่งๆ ให้กรรมการทำรายงานขึ้นกราบบังคม
ทูลพระกรุณา แสดงผลแห่งกิจการที่ได้ดำเนินไปในปีที่ล่วงมานั้น

มาตรา ๑๑ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่อันกำหนดไว้ในพระ
ราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการมีอำนาจออกกฎข้อบังคับ ซึ่งเมื่อได้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ และให้กรรมการมีอำนาจตั้งอนุกรรมการ
เพื่อดำเนินการบางสิ่งบางอย่าง ตามที่กรรมการจะได้ระบุมอบหมาย

ภาค ๒
ประเภทข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๑๒ ข้าราชการพลเรือน มี ๓ ประเภท คือ .—

- (๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญ
- (๒) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ
- (๓) เสมียนพนักงาน

หมวด ๑
ข้าราชการพลเรือนสามัญ

มาตรา ๑๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ข้าราชการที่รัฐบาลได้เลือกสรรและแต่งตั้งขึ้นตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ แห่งภาค ๒ นี้

มาตรา ๑๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ แบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

- (๑) ชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ ข้าราชการซึ่งมียศตั้งแต่รองอำมาตย์ตรี (หรือที่กฎหมายบัญญัติว่า เสมอด้วยรองอำมาตย์ตรี) ขึ้นไป
- (๒) ชั้นราชบุรุษ ได้แก่ ข้าราชการซึ่งมียศชั้นราชบุรุษ (หรือที่กฎหมายบัญญัติว่า เสมอด้วยราชบุรุษ)

มาตรา ๑๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญในเวลาที่ได้รับราชการอยู่ จะได้รับพระราชทานเงินเดือนตามอัตราที่ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ และตามระเบียบของกรมและกระทรวงที่ได้รับราชการ

เมื่อออกจากราชการแล้ว มีทางจะได้รับพระราชทานบำเหน็จ หรือ บำนาญตามระเบียบแห่งกฎหมายซึ่งว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ หรือตามระเบียบ ข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

มาตรา ๑๖ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ต้องสอบไล่ วิชาข้าราชการพลเรือนได้ และก่อนที่จะเข้าสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ผู้สมัครต้องแสดงให้เห็นที่พอใจกรรมการว่า เป็นบุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) มีสัญชาติเป็นชาวสยาม
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี แล ไม่เกินกว่า ๔๐ ปี
- (๓) ไม่เป็นผู้มีกายพิการทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือ จิตต์ ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สิน ล้นพ้นตัว และ ไม่เป็นผู้ที่เคยต้องโทษจำคุก หรือ ถูกไล่ออกมาแล้วจาก ทบวงการใดๆ

(๔) มีความรู้สามัญสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นแห่งหลักสูตรของรัฐบาล ซึ่งกรรมการกำหนดไว้เป็นครั้งคราว หรือถ้าสอบไล่ได้มาจากอื่น ต้องเป็นชั้นที่ รัฐบาลรับรองว่าเสมอด้วยชั้นที่กรรมการกำหนด

มาตรา ๑๗ ผู้สมัครต้องเสียค่าธรรมเนียมการสอบไล่ตามอัตราที่ กรรมการกำหนดแล้ว จึงจะมีสิทธิเข้าสอบไล่

มาตรา ๑๘ การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ให้ใช้วิธีแข่งขัน ผู้สอบไล่ได้คะแนนสูง มีสิทธิที่จะได้รับเลือกเข้ารับราชการก่อนผู้ได้คะแนน ต่ำกว่า

มาตรา ๑๘ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงทำความติดต่อกับกรรมการ เพื่อได้รับผู้ที่สอบไล่ได้แล้ว และเป็นบุคคลสมควรแก่หน้าที่ราชการในกระทรวงนั้น ๆ เข้ารับราชการตามความต้องการ

ผู้สอบไล่ได้จะได้รับอนุญาตให้เลือกกระทรวงที่ตนสมัครจะเข้ารับราชการ แต่ทั้งนี้ต้องแล้วแต่ความประสงค์ของราชการเป็นใหญ่ ผู้ใดไม่ยอมรับราชการในกระทรวงที่ราชการประสงค์ ให้กรรมการถอนชื่อผู้นั้นออกเสียจากจำนวนผู้สอบไล่ได้

มาตรา ๒๐ บุคคลดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖ อนุมาตรา ๑ และ ๓ และมีวุฒิหรือลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ได้รับปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัย ซึ่งรัฐบาลรับรองวิทยฐานะแล้ว

(๒) มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิคสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้น ๆ

(๓) ได้รับประกาศนียบัตรจากสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูง (professional knowledge) ที่รัฐบาลรับรองสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้น ๆ

(๔) ได้เคยรับราชการมาแล้ว จะเป็นฝ่ายทหารหรือพลเรือนก็ตาม แลได้ออกจากราชการไปโดยมิได้มีความผิด

บุคคลเช่นกล่าวมานี้ ถ้าสมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ และเจ้ากระทรวงพอใจจะรับเข้าทำราชการ เมื่อกรรมการผู้รักษาพระราชบัญญัตินี้ได้สอบสวนให้อนุมัติแล้ว ก็ให้รับได้โดยมิต้องสอบไล่

มาตรา ๒๑ ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้แล้วนั้น จะบรรจุ
เข้าตำแหน่งได้แต่ในตำแหน่งที่ไม่เกินกว่าคําค่าของชั้นราชบุรุษ

มาตรา ๒๒ ผู้ที่รัฐบาลรับเข้าทำราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ
โดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน เพราะเป็นบุคคลมีวุฒิดังกล่าวมาใน
มาตรา ๒๐ นั้น ให้เจ้ากระทรวงบรรจุเข้าในตำแหน่งตามควรแก่วุฒิของผู้
แต่ในเวลาแรกเข้ารับราชการ ต้องไม่เกินตำแหน่งซึ่งเทียบยศ รองอำมาตย์เอก

มาตรา ๒๓ ผู้ที่ฟังเข้าเป็นข้าราชการพลเรือน ตามความในมาตรา ๒๑
หรือ ๒๒ นั้น ต้องทำการฝึกหัดไปก่อนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน แล
ไม่เกินกว่า ๑ ปี ในระหว่างนั้นให้ได้รับเงินเดือนต่ำกว่าอัตราคําค่าของตำแหน่ง
ตามจำนวนที่เจ้ากระทรวงเห็นสมควร ห้ามมิให้รับเงินเดือนถึงเข้าคําค่าของ
ตำแหน่งจนกว่าจะพ้นเวลาฝึกหัด แลจนกว่าเจ้ากระทรวงเห็นว่าผู้
ประพฤติ แล ความสามารถสมควรแก่ตำแหน่ง

มาตรา ๒๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนขึ้นเป็น
ชั้นสัญญาบัตรได้ต่อเมื่อผู้
นั้นสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรได้

วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรนั้น ให้เจ้ากระทรวงสอบไล่เอง
ภายในกระทรวง แต่หลักสูตรที่จะสอบไล่
นั้น ต้องได้รับอนุมัติของกรมการ
รักษาพระราชบัญญัตินี้ แลให้ใช้วิธีแข่งขัน

มาตรา ๒๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นสัญญาบัตร จะเลื่อนตำแหน่ง
ขึ้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความรอบรู้
หน้าที่ราชการ และอายุเวลาในราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้อง
ได้รับพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะเลื่อนได้

มาตรา ๒๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีกำหนดยศดังนี้

ชั้นสัญญาบัตร

มหาอำมาตย์เอก

มหาอำมาตย์โท

มหาอำมาตย์ตรี

อำมาตย์เอก

อำมาตย์โท

อำมาตย์ตรี

รองอำมาตย์เอก

รองอำมาตย์โท

รองอำมาตย์ตรี

ชั้นราชบุรุษ

ราชบุรุษ

การเทียบชั้นยศกับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ใช้ตามตาราง
เทียบ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราว ๆ

หมวด ๒
ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ

มาตรา ๒๗ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือ ผู้มีวิชาพิเศษซึ่งรัฐบาลจ้างไว้ให้ทำการเฉพาะอย่างหรือชั่วคราวจำกัด และข้าราชการฝ่ายรัฐพาณิชย์ ข้าราชการประเภทนี้ มีสิทธิในเรื่องผลประโยชน์เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญาจ้าง ถ้าไม่มีหนังสือสัญญาจ้าง ก็เพียงเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ สำหรับข้าราชการประเภทนี้ หรือเท่าที่กำหนดไว้ในระเบียบซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้น และ ได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว

มาตรา ๒๘ การรับคนเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น เมื่อเจ้ากระทรวงเห็นผู้ใดเหมาะแก่งานที่ประสงค์จะให้ทำ ก็รับไว้ได้โดยมิต้องสอบไล่

หมวด ๓
เสมียนพนักงาน

มาตรา ๒๙ เสมียนพนักงาน คือ ข้าราชการชั้นต่ำ ซึ่งมีสิทธิจะได้รับเงินเดือนตามอัตราซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้นไว้

มาตรา ๓๐ การรับคนเข้าเป็นเสมียนพนักงานนั้น ให้นุโลมตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงใดประสงค์จะสอบไล่เพื่อเลือกสรรข้าราชการ ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวงของตนได้

ภาค ๓

วินัยข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๓๑ ข้าราชการพลเรือนต้อง

- (๑) อุทิศเวลาทั้งหมดของตนให้แก่ราชการ
- (๒) รักษาชื่อเสียงมิให้ชฉินชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
- (๓) เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา
- (๔) ถือประโยชน์ของราชการแผ่นดินเป็นที่ตั้ง
- (๕) ไม่กระทำการใดๆ อันอาจเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา ๓๒ ห้ามเป็นอันขาดมิให้ข้าราชการพลเรือน อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการ จะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม เพื่อหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือ แก่ญาติมิตรของตน

มาตรา ๓๓ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือน เป็นตัวกระทำการในห้างหุ้นส่วนบริษัทใดๆ หรือกระทำการหาผลประโยชน์อย่างใดๆ อันอาจเป็นทางให้เสียความเที่ยงธรรมในตำแหน่งหน้าที่ของตน

มาตรา ๓๔ ในการปฏิบัติราชการ ห้ามมิให้กระทำการข่มผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นไว้แต่จะได้รับการอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

มาตรา ๓๕ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้อยู่ใต้บังคับจักต้องปฏิบัติตาม ถ้าตนไม่เห็นพ้องด้วย จะเสนอความเห็นคัดค้านก็ได้ แต่ต้องเสนอทันที แลเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมานั้นแล้ว ผู้บังคับบัญชามีได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งที่ส่งไป ผู้อยู่ใต้บังคับจักต้องปฏิบัติตาม

ภาค ๔

การลงโทษข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๓๖ เจ้ากระทรวง หรือ หัวหน้ากรม จะลงโทษข้าราชการพลเรือนได้ ๔ สถาน คือ.—

- (๑) ไล่ออก
- (๒) ลดตำแหน่ง หรือ ลดชั้น
- (๓) ทักเตือน
- (๔) กำหนดโทษ

มาตรา ๓๗ โทษสถานไล่ออกนั้น จะลงได้แต่ละเพาะผู้กระทำความผิดในฐานซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้

- (ก) ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
- (ข) กระทำความผิดทางอาชญาศาสตร์พิพากษาให้จำคุก
- (ค) มีหนี้สินล้นพ้นตัว ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย
- (ฆ) ชักคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชาสั่งโดยชอบด้วยราชการ แลการชักคำสั่งนั้น เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ
- (ง) ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในหน้าที่ราชการ
- (จ) ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา ๓๘ การไล่ออกนั้น ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน เจ้ากระทรวงจึงจะกระทำได้ นอกจากนั้นเจ้ากระทรวง หรือ หัวหน้ากรมกระทำได้เอง โดยมีคองนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา

มาตรา ๓๙ โทษสถานลศตำแหน่ง หรือ ลศชั้น สถานตักเงินเดือน แล สถานคำหนีโทษนั้น สำหรับลงโทษผู้กระทำผิดแต่เล็กน้อย อยู่ในอำนาจ แล ความพินิจของเจ้ากระทรวง หรือ หัวหน้ากรมจะลงโทษสถานเหล่านี้ได้ แก่ข้าราชการซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชา แต่สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ท่านห้าม มิให้ลศตำแหน่งเกินกว่าตำแหน่งหนึ่ง หรือ ชั้นหนึ่งซึ่งถัดตอลงไป หรือ ตัก เงินเดือนเกินกว่า ๑ เดือน การทำหนีโทษนั้น ให้คำหนีเป็นลายลักษณอักษร

มาตรา ๔๐ สำหรับข้าราชการฝ่ายตำรวจภูธร นครบาล ให้มีการ ลงโทษเป็นอาชญาวินัยตำรวจอีกโสคหนึ่ง ตามที่จะได้พระราชทานพระบรม ราชานุญาต ให้เจ้ากระทรวงผู้บังคับบัญชาออกกฎต่อบังคับไว้เป็นระเบียบ

มาตรา ๔๑ ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร ถ้ากระทำความผิดในกรณีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจ ลงโทษตามกฎหมายซึ่งว่าด้วยยุทธวินัยเช่นเดียวกับทหารได้ด้วย

ภาค ๕

ปกิณกะ

หมวด ๑

การย้ายสังกัดกระทรวง แล การเรียกกลับเข้ารับราชการ

มาตรา ๔๒ ข้าราชการพลเรือนจะย้ายสังกัดกระทรวงได้ก็ต่อเมื่อทาง ราชการสั่งให้ย้ายโดยได้รับอนุมัติจากกรมการ

มาตรา ๔๓ ผู้ที่ได้เคยรับราชการมาแล้ว และได้ลาหรือถูกปลดออก จากราชการโดยมิได้มีความผิดประการใดนั้น ถ้าเจ้ากระทรวงประสงค์จะเรียก

กลับเข้ารับราชการ และกรมการรักษาราชบัณฑูตนี้ ทรวงประวัติเห็นมี
คุณวุฒิความสามารถเหมาะแก่ตำแหน่งที่ทางราชการ ประสงค์จะบรรจุแล้ว ไซ้
จะเรียกกลับเข้ารับราชการอีกก็ได้

หมวด ๒

การพักหน้าที่ราชการ

มาตรา ๔๔ ข้าราชการคนใด ซึ่งเจ้ากระทรวงสงสัย หรือต้องการ
กระทำความผิดทางอาชญาในคดีทุจริตต่อหน้าที่ราชการก็ดี ลักฉ้อยักยอกเงิน
แผ่นดินก็ดี คดีใดๆ ที่เจ้ากระทรวงเห็นว่า ถ้าให้คงทำราชการต่อไป อาจ
เสียหายแก่ราชการก็ดี ท่านให้สั่งผู้นั้นให้พักหน้าที่ราชการในระหว่างไต่สวน
แล พิจารณาคดี

ในคดีที่ความมาปรากฏแก่เจ้ากระทรวง ถ้าเจ้ากระทรวงเห็นควร
ไต่สวนก่อน ให้สั่งให้ไต่สวนทันที แลให้สั่งให้พักตั้งแต่วันที่สั่งให้ไต่สวนนั้น

ในคดีที่ผู้นั้นถูกจับก่อนเจ้ากระทรวงทราบ หรือ ถูกจับโดย
เจ้ากระทรวงแจ้งความให้จับโดยไม่ไต่สวน เพราะมีหลักฐานอันควรเชื่อได้
ว่าได้กระทำความผิดจริง ไม่จำต้องไต่สวน ให้สั่งให้พักตั้งแต่วันที่ถูกจับ

มาตรา ๔๕ การให้พักหน้าที่ราชการนั้น ท่านให้พักตลอดเวลาที่
ไต่สวน แล พิจารณาคดี เมื่อการไต่สวน แล พิจารณาคดีแล้ว ถ้าปรากฏว่า
ผู้ที่ถูกสั่งให้พักมิได้กระทำความผิด แล ไม่มีมลทินความผิดเลย ต้องให้ผู้นั้น
กลับคืนที่ตำแหน่งเดิม ถ้าปรากฏว่าถึงแม้การไต่สวน แล การพิจารณาจะ
ไม่ได้ความเปนสัจย์ว่า ผู้ที่ถูกสั่งให้พักได้กระทำความผิด แต่ก็มีมลทินอยู่ ให้

เจ้ากระทรวงใช้ความพินิจ ถ้าเห็นว่าจะให้กลับเข้ารับราชการอีก อาจเสียหายแก่ราชการ ก็ไม่ต้องให้กลับเข้ารับราชการ หรือ ถ้าเห็นว่าผู้นั้นยังอาจจะเป็นประโยชน์แก่ราชการในตำแหน่งประเภทอื่นใดที่เสมอ หรือ ต่ำกว่าตำแหน่งเดิม จะให้กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเช่นนั้นก็ได้

มาตรา ๔๖ เรื่องเงินเดือนของผู้ที่ถูกสั่งให้พักหน้าที่ราชการดังกล่าวมานั้น ให้ปฏิบัติการตามกฎหมายระเบียบกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ว่าด้วยเงินเดือนระหว่างท้องคดีอาชญา ซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

หมวด ๓

การออกจากราชการ

มาตรา ๔๗ ผู้ใดไม่สมัครจะรับราชการต่อไป จะยื่นใบลาขอลาออกจากราชการก็ได้ แต่เมื่อเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการ เจ้ากระทรวงจะหน่วงเหนี่ยวไว้เป็นเวลาไม่เกินปีหนึ่งก็ได้

ผู้ซึ่งปรากฏแก่เจ้ากระทรวงว่า จะไม่ทำประโยชน์ให้แก่ราชการได้ ควรแก่ตำแหน่ง เพราะหย่อนความสามารถก็ดี เพราะมีความบกพร่องในจรรยาอันควรแก่ศักดิ์แห่งตำแหน่งก็ดี ถ้าจะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปอาจเสียราชการไซ้ เจ้ากระทรวงมีอำนาจที่จะบังคับให้ลาออกเสียจากราชการ หรือ ปลดออกเสียจากราชการ

การลาออกจากราชการ หรือ ปลดออกเสียจากราชการ ดังกล่าวนั้น ถ้าเป็นผู้อยู่ในลักษณะที่จะได้บำเหน็จบำนาญ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้น ก็มีสิทธิที่จะขอบำเหน็จบำนาญ

มาตรา ๔๘ เมื่อทางราชการเห็นสมควรให้ผู้ใดออกจากราชการเพื่อ
รับบำเหน็จบำนาญ จะปลดผู้^{นั้น}ออกจากราชการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้นก็ได้

มาตรา ๔๙ การออกจากราชการตามความในมาตรา ๔๗ และ ๔๘ นั้น
ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรม
ราชานุญาตก่อน.

ประกาศมา ณ วันที่.....เดือน..... พุทธศักราช ๒๔๗.....
เป็นปีที่..... ในรัชกาลปัจจุบัน.

เสนาบดีสภาพิจารณาร่างที่แก้ไขใหม่

เสนาบดีสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ที่กรรมการแก้ไขบริบูรณ์แล้ว.....

รายงานเสนาบดีสภา

ที่ ๓๓/๒๔๗๑

วันที่ ๗ มกราคม ๒๔๗๑

ว ล ๗

ว ล ๗

ว ล ๗

- ๓) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน. กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า ร่างใหม่ที่ทูลเกล้าฯ ถวายขึ้นมานี้ เป็นฉบับที่แก้ไขภายหลังประชุมวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ได้ทรงนำออกปรึกษากรรมการเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม มีคำทักท้วงของเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ก็ได้แก้ลงไว้โดยตลอดแล้ว นอกจากนี้มีอยู่ ๒-๓ ข้อที่จักกราบบังคมทูลชี้แจง ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัย.

มาตรา ๔ ก. ว่าด้วยตำแหน่งและยศปัจจุบันของข้าราชการพลเรือน ที่รับราชการอยู่ในเวลาออกพระราชบัญญัติ ให้คงเป็นไปตามเดิม และให้อนุโลมเข้าไปประเภทข้าราชการพลเรือน ตามพระราชบัญญัตินี้โดยลักษณะของตำแหน่งและยศ นั้นเป็น transitory measure ซึ่งเต็มลงไว้ในร่างครั้ง ๑ กรรมการชั้นต้นได้ตัดออกเสีย เพราะเห็นว่ารุงรัง คิดไว้ว่าถ้าจำเป็นแล้ว ก็จะประกาศพระบรมราชโองการแสดงให้เห็นว่าข้าราชการ

ที่รับราชการอยู่ก็เป็นข้าราชการพลเรือนนั่นเอง หม่อมเจ้าบวรเดช ได้ยื่นเกล้าฯถึงชั้นนี้ และพระองค์เจ้าไตรทศทรงเห็นว่าควรให้มีความปรากฏไว้ในที่ใดที่หนึ่งว่าข้าราชการเดี่ยวนั้นเป็นข้าราชการพลเรือนต่อไป จึงได้ลงข้อความไว้เป็นมาตรา ๕ ก. ตามคำแนะนำของพระยาจินตนาภิรมย์ ซึ่งเห็นควรให้เป็นประกาศพระบรมราชโองการ ถ้าทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วยแล้ว ก็คัดมาทรานส์สคริปต์ที่เดียว มิฉะนั้นก็เปลี่ยนเป็นมาตรา ๕ และเลื่อนมาตราต่อๆ เป็นลำดับไป.

มีพระราชดำรัสว่าควรเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากพระราชบัญญัติ เพราะว่าเป็นเรื่องชั่วคราว temporary ต่อไปก็ไม่มีประโยชน์อะไร โปรดเกล้าฯ ให้คัดออก และให้เป็นประกาศพระบรมราชโองการตามที่ร่างขึ้นมา.

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า มาตรา ๒๐ นั้นเดิมมีความมุ่งหมายว่าบุคคลที่ได้ปริญญา, มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิค และได้รับประกาศนียบัตรสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูง ดังอ้างในอนุมาตรา ๑, ๒, ๓ นั้น ถ้าไปของานที่กระทรวงใด เจ้ากระทรวงรับได้โดยไม่ต้องขออนุมัติกรรมการเลย มาครั้งหลังหม่อมเจ้าบวรเดช ขอให้นายทหารกองหนุนมีช่องได้รับราชการพลเรือน กรรมการจึงร่างอนุมาตรา ๕ ขึ้น อันเป็นความมุ่งหมายที่รับคนอีกจำพวกหนึ่งที่เดียว กรรมการได้ปรึกษากัน

เห็นด้วยกับความเห็นพระองค์เจ้าไทรทศว่า การรับคน
นั้นควรเป็น ๒ ประการ คือ สอบไล่แข่งขันอย่าง ๑
และวิธี nomination อีกอย่าง ๑ การที่ร่างขึ้นนี้ก็
ไปตาม nomination ให้อำนาจกรรมการสอบสวนอาการ
ของคนที่จะเข้ารับราชการและให้อนุมัติแล้วจึงรับได้.

มาตรา ๔๐ การลงโทษตำรวจภูธร นครบาล ได้
แก้ตามที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงทักท้วง
และ หม่อมเจ้าบวรเดช ขอเติมการ ลงโทษ ข้าราชการ
พลเรือนตามยุทธวินัยด้วย จึงได้ร่างมาตรา ๔๑ ขึ้น.

อนึ่งมาตรา ๕ นั้นให้เรียกว่า ปกฉฉฉฉ ซึ่ง
แต่เรื่องแบ่งใหม่เท่านั้น แต่มาตรา ๔๒ ได้เติมคำว่า
“โดยได้รับอนุมัติจากกรรมการ” ไว้ในท้ายมาตรา เพื่อ
มิให้ข้าราชการพลเรือนย้ายสังกัดกระทรวงได้ตามอำเภอ
ใจของผู้ย้ายและผู้รับ ข้อนี้ พระยาจินดาภิรมย์ทักท้วงว่า
ไม่จำเป็นจะต้องได้รับอนุมัติจากกรรมการ เพราะการย้าย
สังกัดกระทรวง เจ้ากระทรวงผู้ให้ย้ายต้องเห็นดีด้วยแล้ว
จึงจะย้ายได้ เมื่อเจ้ากระทรวงทั้ง ๒ เห็นดีด้วยแล้ว
กรรมการนั้นก็คงไม่ติคขัดอย่างใด แต่เสนาบดีกระทรวง
พระคลังฯ และการต่างประเทศมีความเห็นแย้ง.

เสนาบดีว่าการต่างประเทศกราบบังคมทูลว่า ข้อ
นี้เกี่ยวกับมาตรา ๑๔ วรรค ๒ ซึ่งมีความว่ากรรมการ

มีอำนาจในการควบคุมคนที่เข้ารับราชการอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น เวลาจะย้ายสังกัดก็ควรได้รับอนุมัติของ กรรมการ ยกตัวอย่างเช่นข้าราชการผู้ ๑ ไม่พอใจที่จะ อยู่ในกระทรวง จะย้ายไปกระทรวงอื่น ยื่นหนังสือลา ออกแล้ว ยังไม่ได้รับอนุญาต ก็ไปเข้าทางอื่นได้ โดยที่ เจ้ากระทรวงยังไม่เห็นที่ด้วยพร้อมกัน.

กรมพระคำรบฯ กราบบังคมทูลว่า การย้ายสังกัด เช่นย้ายพระยาสุพรรณสมบัติจากกระทรวงพระคลังฯ ไป ต่างประเทศนั้นเป็นการย้ายทางราชการ และสมมุติว่าที่ บริหารราชการต่างประเทศมาขอทำงานในราชบัณฑิตย-สภา ก็คงจะสอบถามเสนาบดีว่าการต่าง ประเทศก่อน ทรงเห็นชอบด้วยว่าควรตัดคำว่า “โดยได้รับอนุมัติของ กรรมการ” ออกเสีย.

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า ถึงแม้ว่า ทรงเห็นชอบแล้วว่าควรตัดออก แต่ก็มี loophole มีการ ปล่อยพระพุทธรูปหากัน แต่พระยาจินดาภิรมย์ว่า การ ย้ายในมาตรานี้หมายความว่าถึงข้าราชการพลเรือนสามัญ ด้วยกัน ถ้าเป็นข้าราชการอื่นเช่นวิสามัญ ฤๅข้าราชการ ในพระราชสำนัก จะย้ายเข้ามาเป็นข้าราชการสามัญก็มี มาตรา ๒๐ เปิดช่องไว้ให้แล้ว ว่าให้กรรมการนี้สอบสวนให้อนุมัติได้.

ไปรถเกล้า ๆ ให้ตัดคำว่า “โดยได้รับอนุมัติของ
กรรมการ” ออกเสีย เพราะว่าก็ปรากฏชัดแล้วในแห่ง
อื่นว่าลาออกไปแล้วเข้ารับราชการไม่ได้ นอกจากได้รับ
อนุมัติของกรรมการ ไม่น่าจะมีปัญหายุ่ง การย้ายในที่นี้
หมายถึงการย้ายที่เสนาบดีทั้ง ๒ ฝ่ายเห็นชอบด้วยแล้ว
เป็นการส่งย้ายทางราชการ.

กรมพระจันทบุรี ฯ กราบบังคมทูลว่า คำว่า “พัก
ราชการ” ที่ไม่เหมาะนั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนคร-
สวรรค์ ฯ ทรงแนะนำคำว่า “พักหน้าที่ราชการ” จึง
ได้แก้ดังนี้.

มีพระราชดำรัสว่า แก้ดังนี้ชัดดีขึ้น ให้ใช้คำ
นั้นได้.

เสนาบดีกระทรวงมหาดการเรือ กราบบังคมทูลว่า
ความในมาตรา ๓๗ ข้อ (ข) ว่าด้วยผู้ทำความผิดทาง
อาชญาศาลพิพากษาให้จำคุกมีโทษสถานไล่ออกนั้น ถ้า
เป็นการรอกการลงอาชญาจะไล่ออกได้ฤาไม่.

เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมกราบบังคมทูลว่า เรื่อง
นี้ได้เคยตกลงกันแล้วว่าเพียงแต่รอกการลงอาชญายังไม่
ต้องไล่ออก ต่อเมื่อได้รับโทษถึงจำคุกจึงจะไล่ออกจาก
ราชการ.

กรมพระดำรง ฯ กราบบังคมทูลว่า ร่างนี้มีความ
ควบคุมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งที่รับราชการใน

กระทรวงทหารด้วย เว้นแต่ข้าราชการฝ่ายตุลาการนั้น
ทรงเห็นว่ายังบกพร่องอยู่ ควรครอบคลุมข้าราชการทั่วไป
มีฉะนั้นคู่ประหนึ่งว่าข้าราชการฝ่ายตุลาการอาจมีเสรีภาพ
ที่จะทำอะไรได้ตามชอบใจ มีการค้าขายเป็นต้น ได้
ทรงปรารภกับพระยาจินตภิรมย์แล้ว เสนาบดีกระทรวง
ยุติธรรมตกลงว่า จะทำข้อบังคับต่างหากให้ปกคลุมถึง
ด้วย ถ้าทำได้เช่นนั้น ก็ทรงพอพระทัย.

มีพระราชดำรัสว่า ข้อบังคับที่จะทำขึ้นนั้น ควร
ประกาศให้ทราบกันทั่วไปด้วย และควรมีข้อบังคับ
ทำนองนั้นสำหรับข้าราชการในพระราชสำนักด้วย.

เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมกราบบังคมทูลว่า ได้
เตรียมที่จะร่างข้อบังคับและประกาศให้ประชาชนทราบ
ด้วย.

โปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงวังออกข้อ
บังคับเช่นเดียวกัน. เจ้าพระยาวรพงศ์ฯ รับพระบรม
ราชโองการ.

มีพระราชดำรัสว่า เสนาบดีกระทรวงกลาโหม
กราบบังคมทูลว่า เงินเดือนข้าราชการ พลเรือน สูงกว่า
ทหารมาก ถ้าประกาศตารางเทียบยศและตำแหน่งออก
ไป ทหารจะขอร้องบ้าง และจะหาคนเป็นทหารยาก.

กรมพระจันทบุรีฯ กราบบังคมทูลว่า ตารางเทียบ
ยศและตำแหน่ง ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศใช้

พร้อมกับพระราชบัญญัตินั้น ยังมีปัญหาค้างอยู่ ๓ ข้อ คือ (๑) อัตรารายเดือนผู้พิพากษาชั้น ๑ ซึ่งยังปรับให้ลงกับอัตราในตารางเทียบไม่ได้ (๒) ข้าราชการรัฐพาณิชย์ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงเห็นควรรวมเข้าในพวกข้าราชการพลเรือนวิสามัญ (๓) ให้พระราชทานกระแสรายการให้เติมคำ “สามัญ” ต่อคำว่า “ข้าราชการพลเรือน” ในตารางเทียบ.

ปัญหาข้อ ๑ และ ๒ นั้น กรรมการพร้อมด้วยเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมได้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔ แบ่งข้าราชการพลเรือนออกเป็นฝ่ายตุลาการและตุลาการเสียชั้นหนึ่งก่อน ปัญหาข้อของเรื่องอัตรารายเดือนผู้พิพากษา ก็เป็นอันหมดสิ้นไป เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมจะได้ปรึกษากับกระทรวงพระคลังฯ และสภาการคลัง ทั้งอัตรารายเดือนและกำหนดยศและตำแหน่งให้เป็นไปอย่างเดียวกัน ส่วนข้าราชการฝ่ายตุลาการที่แบ่งออกเป็นสามัญและวิสามัญนั้น ได้ตกลงรวมข้าราชการรัฐพาณิชย์เข้าไว้ในจำพวกวิสามัญในมาตรา ๒๗ ปัญหาข้อของข้อ ๒ นี้ก็หมดสิ้นไป.

ปัญหาข้อ ๓ นั้น สภาการคลังและกรรมการเห็นว่า ตารางเทียบนี้เป็นตารางกลางสำหรับข้าราชการพลเรือนทุกฝ่าย ควรรักษาไว้ดังนั้น ถ้าจะทำเป็นตารางเทียบยศและตำแหน่ง “ข้าราชการพลเรือนสามัญ”

ข้าราชการฝ่ายตุลาการ และข้าราชการรัฐพาณิชย์ ก็ไม่มีโอกาสที่จะกำหนดยศโดยอุปายเทียบตำแหน่งและเงินเดือน กับตำแหน่งและเงินเดือนในตารางกลางนี้ได้ จะต้องมียศเป็นอย่างอื่นไปทีเดียว จึงเห็นด้วยเกล้า ฯ ว่า ควรคงไว้ดังนี้ ถ้าในข้อ ๒ แห่งประกาศไม่พอเพียงแก่การ ก็ควรแก้ถ้อยคำให้ปกคลุมไปถึงข้าราชการพลเรือนที่ต่างประเภทกันด้วย.

อนึ่งหม่อมเจ้าบรรเทชได้ไปปรึกษาเป็นส่วนตัวว่า อัตราเงินเดือนข้าราชการพลเรือน^๕ สูงผิดกับอัตราเงินเดือนทหาร ซึ่งต่ำมาก จะตั้ง Provident fund ไม่ได้ โดยสะดวก ได้ทรงชี้แจงว่า อัตราในตารางนี้เป็นอัตราที่ใช้มาตั้งแต่ ๓๐ ปี ประกอบขึ้นจาก actual rates of pay อัตราทหารที่ต่ำนั้น ถ้าจะแก้ไขก็ควรเสนอรัฐบาลทางสภาป้องกันพระราชอาณาจักร เพื่อวินิจฉัยตาม merits of the case แต่ทรงเห็นว่าถ้าจะไม่ให้ซ้ำซาก จะเพิกถอนตารางอัตราเงินเดือนเสียก็ได้ ได้ทรงปรึกษากรมการและพระยาจินดาภิรมย์ รวมความเห็นว่าจะยกคำในมาตรา ๒๖ ซึ่งว่า “การเทียบชั้นยศและตำแหน่งให้ใช้ตารางเทียบ ซึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราว ๆ” แล้ว จะไม่แสดงอัตราสูงสุดแห่งเงินเดือนไว้ก็ได้ แต่ทว่าตารางเทียบนี้เป็นสิ่งที่แสดงราคาของตำแหน่ง จึงเห็นพร้อมกันว่า ควรแสดง

อัตราเงินเดือนไว้เพื่อเป็นเครื่องล่อหน้าใจผู้ที่ปรารถนา
แสวงหาอาชีพเป็นข้าราชการพลเรือน.

มีพระราชดำรัสถามเสนาบดีกระทรวงทหารเรือว่า
อัตราเงินเดือนทหารเรือมีอย่างไร ไม่ทรงชี้ข้อข้องใน
การที่เงินเดือนทหารต่ำกว่าพลเรือนมากฤๅอย่างไร.

เสนาบดีกระทรวงทหารเรือกราบบังคมทูลว่า นาย
พลเรือโทได้ย่ำสูง ๑,๖๐๐ บาท และนายพลเรือตรี
๕๐๐ บาท เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า เมื่อออกประกาศใช้
แล้ว ก็เห็นจะมีทหารเรือเสียใจอยู่บ้าง คงเป็นแต่ใน
ชั้นแรกเท่านั้น ถ้าจะขึ้นเงินเดือนทหารเรือให้เท่ากับ
รัฐบาลก็ต้องจ่ายเงินมากขึ้นไปอีก ในประเทศอื่น ๆ
อัตราเงินเดือนพลเรือนก็สูงกว่าทหารทั้งนั้น.

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ฯ กราบบังคมทูลว่า
อัตราเงินเดือนพลเรือนกับทหารเทียบกันไม่ได้ ทรง
เห็นว่าอัตรานี้ดีแล้ว พอจะจัด (adjust) ให้ลงกันได้.

มีพระราชดำรัสว่า เมื่อฝ่ายมากเห็นชอบด้วยร่าง
ตารางเทียบยศและตำแหน่งนี้แล้ว ให้ส่งไปกรมร่าง
กฎหมายพร้อมกับร่าง พระราชบัญญัติและร่าง ประกาศ
ตามที่แก้ไขตกลงกัน คังที่กรมพระจันทบุรีฯ ทรงชี้แจง
มาข้างบนนี้.

เสด็จขึ้นเวลา ๑๓.๑๐ นาฬิกา.

กรมร่างกฎหมายพิจารณา

กรมร่างกฎหมายได้ตรวจพิจารณาร่าง
พระราชบัญญัตินี้ แก้ไขแล้วเสนอเสนาบดีสภา...

ที่ ๓๗/๕๖๒๓

กระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๓๕ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๗๓

ทูลหม่อมเจ้าดำรงศักดิ์ เลขาธิการเสนาบดีสภา

ตามลายพระหัตถ์ที่ ๕๖๕/๕๒๕๘ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๗๓ ประทาน
ร่างพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน ร่างประกาศว่าด้วยข้าราชการพลเรือน
กับร่างประกาศตารางเทียบยศและตำแหน่งข้าราชการพลเรือนมาพร้อมกับสำเนา
รายงานเสนาบดีสภาที่ ๓๓/๒๕๗๓ เพื่อให้กรมร่างกฎหมายตรวจพิจารณาตามกระแส
พระบรมราชโองการที่พระราชทานในที่ประชุมเสนาบดีสภานั้น ได้รับทราบเกล้าฯ
และสั่งให้กรมร่างกฎหมายตรวจพิจารณาแล้ว

บัดนี้ได้รับรายงานกรรมการร่างกฎหมายว่า ได้ประชุมตรวจพิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติและประกาศ ๒ ฉบับว่าด้วยข้าราชการพลเรือนนั้นแล้ว ได้ยกร่าง
ขึ้นใหม่ กับทั้งได้จัดทำบันทึกในการตรวจแก้ไขขึ้นด้วยฉบับหนึ่ง

เกล้าฯ ขอถวายร่างพระราชบัญญัติและประกาศว่าด้วยข้าราชการพลเรือน
กับบันทึกของกรรมการกรมร่างกฎหมายมาพร้อมด้วยหนังสืออย่างละ ๓๗ ฉบับ.

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม

หน้าว่าง

ว่า

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พุทธศักราช ๒๔๗๑ ..

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการคำสั่งเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่มีพระราชประสงค์จะทรงวางระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้เป็น
ไปในทางเลือกสรรผู้มีความรู้และความสามารถเข้ารับราชการเป็นอาชีพ ไม่มี
กังวลด้วยการแสวงผลประโยชน์ในทางอื่น ส่วนผู้ดำรงราชการก็ให้ได้รับ
ประโยชน์ยิ่งขึ้น เนื่องจากความสละพร้อมด้วยข้าราชการซึ่งมีความสามารถ
และรอบรู้ในวิชาและอุบายของราชการ กับทั้งหน้าที่และวินัยอันตนพึงรักษาเป็น
นิตยกาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยบท
มาตราต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑...

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้าราชการพลเรือน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกระทรวงทบวงกรมแผ่นดินฝ่ายพลเรือน เว้นข้าราชการฝ่ายตุลาการ และให้รวมทั้งข้าราชการฝ่ายพลเรือนในกระทรวงการทหาร

ภาค ๑

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๕ ให้มีกรรมการคนหนึ่ง ประกอบด้วยเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ๑ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ๑ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ๑ ทั้ง ๓ นี้เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการซึ่งจะได้ทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒิต่ออีก ๒ คน

กรรมการซึ่งทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒินั้น ให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี เมื่อสิ้นกำหนดแล้ว จะทรงตั้งต่อไปอีกคราวหนึ่งหรือหลายคราวก็ได้

มาตรา ๖ ในกรรมการทั้ง ๕ คนนี้ จะได้ทรงตั้งคนหนึ่งให้เป็นนายก

มาตรา ๗ ให้มีเลขานุการของกรรมการคนหนึ่ง ซึ่งกรรมการจะได้เลือกตั้งขึ้น

มาตรา ๘ ให้กรรมการมีหน้าที่กำหนดหลักสูตรและจัดการสอบไล่ผู้ที่สมัครจะเข้ารับราชการพลเรือน จัดการศึกษาของนักเรียนหลวงฝ่ายพลเรือน

ที่ส่งไปแล้วเรียนในเมืองต่างประเทศ และรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ ในอันที่จะปฏิบัติการตามหน้าที่นั้น กรรมการจะเชิญเจ้ากระทรวงทบวงกรมมาปรึกษาหารือก็ได้ จะเรียกคำชี้แจงก็ได้ ตรวจทำเนียบระเบียบการและทะเบียนบัญชีหรือเอกสารอย่างใดเพื่อรู้ข้อราชการในหน้าที่ของกรรมการก็ได้ จะเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีตำแหน่งในราชการหรือเป็นบุคคลภายนอกมาช่วยเหลือในหน้าที่ของกรรมการก็ได้ บรรดาที่กล่าวมานี้อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของกรรมการ

มาตรา ๑๐ ในปลายปีหนึ่งๆ ให้กรรมการทำรายงานขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา แสดงผลแห่งกิจการที่ได้ดำเนินไปในปีที่ล่วงมาแล้วนั้น

มาตรา ๑๑ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่อันกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการมีอำนาจออกกฎข้อบังคับ ซึ่งเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้เป็นอันใช้บังคับได้ และให้กรรมการมีอำนาจตั้งอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการบางสิ่งบางอย่างตามที่กรรมการ จะได้ระบุมอบหมาย

ภาค ๒

ประเภทข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๑๒ ข้าราชการพลเรือนมี ๓ ประเภท คือ

- (๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญ
- (๒) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ
- (๓) เสมียนพนักงาน

การตั้งข้าราชการเข้ารับตำแหน่งนั้น ชั้นเสมียนพนักงานหัวหน้ากรม เป็นผู้ตั้งโดยอนุมัติของเจ้ากระทรวง ชั้นสัญญาบัตรต่ำกว่าเจ้ากรม เจ้ากระทรวง เป็นผู้ตั้ง ตั้งแต่ชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ตั้งโดยพระบรมราชานุญาต

หมวด ๑

ข้าราชการพลเรือนสามัญ

มาตรา ๑๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือข้าราชการที่รัฐบาลได้เลือกสรรและตั้งแต่งตั้งตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ แห่งภาค ๒ นี้

มาตรา ๑๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญแบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

(๑) ชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ข้าราชการซึ่งมียศตั้งแต่รองอำมาตย์ตรี หรือซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเสมอด้วยรองอำมาตย์ตรีขึ้นไป

(๒) ชั้นราชบุรุษ ได้แก่ข้าราชการซึ่งมียศชั้นราชบุรุษ หรือซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเสมอด้วยราชบุรุษ

มาตรา ๑๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ในเวลาที่รับราชการอยู่ จะได้รับพระราชทานเงินเดือนตามอัตราที่ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ และตามระเบียบของกรมและกระทรวงที่รับราชการ

เมื่อออกจากราชการแล้ว มีทางจะได้รับพระราชทานบำเหน็จหรือบำนาญตามกฎหมายซึ่งว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ

มาตรา ๑๖ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้ และก่อนที่จะเข้าสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือน

นี้ ผู้สมัครต้องแสดงให้เห็นที่พอใจกรรมการว่าเป็นบุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้
คือ

(๑) มีสัญชาติเป็นชาวสยาม

(๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี และไม่เกินกว่า ๕๐ ปี

(๓) ไม่เป็นผู้มีกายพิการทุพพลภาพ ไร้ความสามารถหรือจิตที่เพี้ยน
เพื่อนไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สิน
ล้มพันตัว และไม่เป็นผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกหรือถูกไล่ออกมาแล้วจากทบวง
การใดๆ

(๔) มีความรู้สามัญ สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่า ชั้นแห่งหลักสูตรของรัฐบาล
ซึ่งกรรมการกำหนดไว้เป็นครั้งคราว หรือถ้าสอบไล่ได้มาจากอื่น ต้องเป็นชั้น
ที่กรรมการรับรองว่าเสมอด้วยชั้นที่กรรมการกำหนด

มาตรา ๑๗ ผู้สมัครต้องเสียค่าธรรมเนียมการสอบไล่ตามอัตราที่
กรรมการกำหนดแล้ว จึงจะมีสิทธิเข้าสอบไล่

มาตรา ๑๘ การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ให้ใช้วิธีแข่งขัน
ผู้สอบไล่ได้คะแนนสูงมีสิทธิที่จะได้รับเลือกเข้ารับราชการก่อนผู้ได้คะแนนต่ำ

มาตรา ๑๙ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงทำความติดต่อกับ
กรรมการ เพื่อได้รับผู้ที่สอบไล่ได้แล้วและเป็นบุคคลสมควรแก่หน้าที่ราชการ
ในกระทรวงนั้นๆ เข้ารับราชการตามความต้องการ

ผู้สอบไล่ได้จะได้รับอนุญาตให้เลือกกระทรวงที่ตนสมัครจะเข้ารับ
ราชการ แต่ทั้งนี้ต้องแล้วแต่ความประสงค์ของราชการเป็นใหญ่ ผู้ใดไม่ยอม

รับราชการในกระทรวงซึ่งกรรมการกำหนดให้โดยความตกลงของเจ้ากระทรวง
ให้กรรมการถอนชื่อผู้นั้นออกเสียจากลำดับผู้สอบไล่ได้

มาตรา ๒๐ บุคคลซึ่งกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖ อนุมาตรา ๑ และ ๓
และมีวุฒิหรือลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัยซึ่งกรรมการ
รับรองวิทยฐานะนั้นแล้ว หรือ

(๒) มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิค สมักร เข้ารับ ราชการในตำแหน่งที่ใช้
ความรู้ในวิชานั้นๆ หรือ

(๓) ได้รับประกาศนียบัตรจากสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูงที่กรรมการ
รับรอง สมักร เข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้นๆ หรือ

(๔) ได้เคยรับราชการมาแล้ว จะเป็นฝ่ายทหารหรือฝ่ายพลเรือน
ก็ตาม และได้ออกจากราชการไปโดยมิได้มีความผิด

ถ้าสมักรเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญและเจ้ากระทรวงพอใจจะรับ
เข้าทำราชการ เมื่อกรรมการผู้รักษาพระราชบัญญัตินี้ได้สอบสวนให้อนุมัติแล้ว
ก็ให้รับได้โดยมิต้องสอบไล่

มาตรา ๒๑ ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้แล้วนั้น จะบรรจุ
เข้าตำแหน่งได้แต่ในตำแหน่งที่ไม่เกินกว่าชั้นตำแหน่งของชั้นราชบุรุษ

มาตรา ๒๒ ผู้ที่รัฐบาลรับเข้าทำราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ
โดยมิต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนเพราะเป็นบุคคลมีวุฒิซึ่งกล่าวมาใน
มาตรา ๒๐ อนุมาตรา ๑, ๒, ๓ นั้น ให้เจ้ากระทรวงบรรจุเข้าในตำแหน่ง

ตามควรแก่วุฒิของผู้นั้น แต่ในเวลาแรกเข้ารับราชการต้องไม่เกินตำแหน่งซึ่ง
เทียบยศรองอำมาตย์เอก

บุคคลซึ่งกล่าวในมาตรา ๒๐ อนุมาตรา ๔ นั้น เมื่อกลับเข้ารับราชการ
ครั้งหลัง ท่านว่ามีให้บรรจุเข้าในตำแหน่งเทียบสูงกว่าชั้นที่อยู่เมื่อออกจาก
ราชการครั้งก่อน

มาตรา ๒๓ ผู้เริ่มเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนตามความในมาตรา ๒๑
หรือ ๒๒ นั้น ต้องทำการฝึกหัดไปก่อนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน และ
ไม่เกินกว่า ๑ ปี ในระวางนั้นให้ได้รับเงินเดือนต่ำกว่าอัตราขั้นต่ำของตำแหน่ง
ตามจำนวนที่เจ้ากระทรวงเห็นสมควร ห้ามมิให้รับเงินเดือนถึงเข้าขั้นต่ำของ
ตำแหน่งจนกว่าจะพ้นเวลาฝึกหัด และจนกว่าเจ้ากระทรวงเห็นว่าผู้ที่มีความ
ประพฤติและความสามารถสมควรแก่ตำแหน่ง

มาตรา ๒๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนชั้นเป็น
ชั้นสัญญาบัตรได้ต่อเมื่อผู้นั้นสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตร ได้

วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรนั้น ให้เจ้ากระทรวงสอบไล่เอง
โดยวิธีแข่งขันจะเพาะข้าราชการในกระทรวง แต่หลักสูตรที่จะสอบไล่ นั้นต้อง
ได้รับอนุมัติของกรมการรักษาราชสมบัตินี้

มาตรา ๒๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นสัญญาบัตร จะเลื่อนตำแหน่ง
ชั้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความรอบรู้
หน้าที่ราชการและอายุเวลาในราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งชั้น ไปสู่ตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้
รับพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะเลื่อนได้

มาตรา ๒๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีกำหนดยศดังนี้

ชั้นสัญญาบัตร

มหาอำมาตย์เอก

มหาอำมาตย์โท

มหาอำมาตย์ตรี

อำมาตย์เอก

อำมาตย์โท

อำมาตย์ตรี

รองอำมาตย์เอก

รองอำมาตย์โท

รองอำมาตย์ตรี

ชั้นราชบุรุษ

ราชบุรุษ

การเทียบชั้นยศและตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ใช้ตามตารางเทียบซึ่งไปรคเกล้าฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราวๆ

หมวด ๒

ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ

มาตรา ๒๗ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือผู้มีวิชาพิเศษซึ่งรัฐบาลจ้างไว้ให้ทำการเฉพาะอย่างหรือชั่วคราวจำกัด และข้าราชการฝ่ายรัฐพาณิชย์

ข้าราชการประเภทนี้มีสิทธิในเรื่องผลประโยชน์เพียงที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญาจ้าง ถ้าไม่มีหนังสือสัญญาจ้างก็เพียงที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติสำหรับข้าราชการประเภทนี้ หรือที่กำหนดไว้ในระเบียบซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติทั้งสิ้น และได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว

มาตรา ๒๘ การรับคนเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น เมื่อเจ้ากระทรวงเห็นผู้ใดเหมาะสมแก่งานที่ประสงค์จะให้ทำก็รับไว้ได้โดยมิต้องสอบไล่

หมวด ๓

เสมียนพนักงาน

มาตรา ๒๙ เสมียนพนักงาน คือข้าราชการชั้นต่ำกว่าราชบุรุษ มีสิทธิจะได้รับเงินเดือนตามอัตราซึ่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติทั้งสิ้นไว้

มาตรา ๓๐ การรับคนเข้าเป็นเสมียนพนักงานนั้น ให้อนุโลมตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงใดประสงค์จะสอบไล่ เพื่อเลือกสรรข้าราชการ ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวงของตนได้

ภาค ๓

วินัยข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๓๑ ข้าราชการพลเรือนต้อง

- (๑) อุทิศเวลาทั้งหมดของตนให้แก่ราชการ
- (๒) รักษาชื่อเสียงมิให้ชดช้อย่าเป็นผู้ประพฤติก้าว

- (๓) เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา
- (๔) ถือประโยชน์ของราชการแผ่นดินเป็นที่ตั้ง
- (๕) ไม่กระทำการใดๆ อันอาจเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่

ราชการ

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือนอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือแก่ญาติมิตรของตนโดยทางอันมิชอบ

มาตรา ๓๓ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือน

- (ก) เป็นตัวกระทำการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใดๆ
- (ข) กระทำการหาผลประโยชน์อย่างใดๆ อันอาจเป็นทางให้เสียความเที่ยงธรรมในตำแหน่งหน้าที่ของตน

มาตรา ๓๔ ในการปฏิบัติราชการ ห้ามมิให้กระทำการข่มผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นไว้แต่จะได้รับการอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

มาตรา ๓๕ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้อยู่ใต้บังคับจักต้องปฏิบัติตาม ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยจะเขียนความเห็นคัดค้านก็ได้ แต่ต้องเสนอทันที และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมานั้นแล้ว ผู้บังคับบัญชามีได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งที่ส่งไป ผู้อยู่ใต้บังคับจักต้องปฏิบัติตาม

ภาค ๔

โทษผิดวินัย

มาตรา ๓๖ โทษผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้มี ๔ สถาน คือ

- (๑) ไล่ออก

- (๒) ลดตำแหน่งหรือลดชั้น
- (๓) กักเงินเดือน
- (๔) ทำหนิโทษเป็นหนังสือ

มาตรา ๓๗ การวางโทษสถานไล่ออกจากราชการ เป็นอำนาจของผู้ซึ่งมีอำนาจตั้งให้เข้ารับตำแหน่งนั้น ๆ

การวางโทษสถานอื่น เป็นอำนาจของเจ้ากระทรวง แต่ถ้าผู้กระทำผิดนั้นอยู่ในตำแหน่งซึ่งหัวหน้ากรมอาจตั้งได้ไซ้ ท่านว่าหัวหน้ากรมมีอำนาจวางโทษสถานนั้น ๆ ได้

มาตรา ๓๘ โทษสถานไล่ออกนั้น ท่านกำหนดไว้สำหรับพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (ก) ทูจจริตต่อหน้าที่ราชการ
- (ข) กระทำผิดทางอาชญาต้องโทษจำคุก
- (ค) เมื่อต้องกล่าวหาในคดีอาชญา ศาลพิพากษาวางโทษสถานอื่นมิใช่จำคุกก็ตาม หรือศาลหรือกรรมการผู้ไต่สวนแสดงว่าไม่มีความผิดตามข้อกล่าวหานั้นก็ตาม แต่เจ้ากระทรวงเห็นว่า ถ้าให้กลับเข้ารับตำแหน่งอาจเป็นการเสียหายแก่ราชการ
- (ฆ) มีหนี้สินล้นพ้นตัว ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย
- (ง) ชักค้ำสั่งที่ผู้บังคับบัญชาสั่งโดยชอบด้วยราชการ และการชักค้ำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ
- (จ) ประมาทเงินเล่อย่างร้ายแรงในหน้าที่ราชการ
- (ฉ) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา ๓๘ ข้าราชการพลเรือนผู้ใดกระทำความผิดวินัยอันได้กำหนดไว้ใน
มาตรา ๓๑ ถึง ๓๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ไม่ถึงที่ได้บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๓๘ ไซ้ร้ ท่านว่าข้าราชการพลเรือนผู้นั้นทำความผิดต้องระวางโทษลด
ตำแหน่ง ลดชั้น ตักเงินเดือนหรือกำหนดโทษเป็นหนังสือตามแต่ผู้วางโทษจะ
เห็นสมควร

การวางโทษฐานผิดวินัยดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ความผิดครั้งหนึ่งท่าน
ห้ามมิให้วางโทษลดตำแหน่งหรือลดชั้นมากกว่าตำแหน่งหนึ่ง หรือชั้นหนึ่ง หรือ
ตักเงินเดือนมากกว่าเดือนหนึ่ง

มาตรา ๔๐ การวางโทษข้าราชการฝ่ายตำรวจภูธร ตำรวจนครบาลนั้น
ท่านว่านอกจากที่กล่าวมาแล้วในมาตราก่อน ให้วางโทษเป็นอาชญาวินัยตำรวจ
อีกโสดหนึ่ง ตามที่จะได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เจ้ากระทรวง
ผู้บังคับบัญชาออกกฎข้อบังคับไว้เป็นระเบียบ

มาตรา ๔๑ ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหาร
ถ้ากระทำความผิดในกรณีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจ
วางโทษตามกฎหมายซึ่งว่าด้วยยุทธวินัยเช่นเดียวกับทหารได้ด้วย

ภาค ๕

ปกิณณกะ

มาตรา ๔๒ ข้าราชการพลเรือนจะย้ายสังกัดกระทรวงได้ก็ต่อเมื่อทาง
ราชการสั่งให้ย้าย

มาตรา ๔๓ เมื่อข้าราชการพลเรือนผู้ใด มีกรณียกบัญชีไว้ ใน
มาตรา ๓๘ ถ้าเจ้ากระทรวงเห็นว่า จะให้คงอยู่ในหน้าที่ระวางไต่สวนหรือพิจารณา
จะเป็นการเสียหายแก่ราชการไซ้ จะสั่งพักหน้าที่ราชการระวางนั้นก็ได้

มาตรา ๔๔ การพักหน้าที่ราชการนั้น ท่านว่าให้พักได้แต่ในระวาง
ไต่สวนหรือพิจารณา

มาตรา ๔๕ เงินเดือนของผู้ที่ถูกสั่งให้พักหน้าที่ราชการดังกล่าวมานั้น
ให้ปฏิบัติการตามกฎเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ว่าด้วยเงินเดือน
ระวางท้องกศอาชญาซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

มาตรา ๔๖ ผู้ใดไม่สมัครจะรับราชการต่อไป จะลาออกจากราชการ
ก็ได้ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการจะหน่วงเหนี่ยว
ไว้เป็นเวลาไม่เกินปีหนึ่งก็ได้

ผู้ซึ่งปรากฏแก่เจ้ากระทรวงว่าจะไม่ทำประโยชน์ให้แก่ราชการได้ควร
แก้ตำแหน่ง เพราะหย่อนความสามารถก็ดี เพราะมีความบกพร่องในจรรยา
อันควรแก้ศักดิ์แห่งตำแหน่งก็ดี ถ้าและจะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปอาจเสีย
ราชการไซ้ เจ้ากระทรวงจะบอกให้ลาออกเสียจากราชการหรือปลดจากราชการ
ก็ได้

ผู้ลาออกจากราชการหรือต้องปลดจากราชการดังกล่าวนี้ ถ้าเป็นผู้
อยู่ในลักษณะที่จะได้บำเหน็จบำนาญตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จ
บำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้น ก็มีสิทธิที่จะได้บำเหน็จบำนาญ

มาตรา ๔๗ เมื่อทางราชการเห็นสมควรให้ผู้ใดออกจากราชการเพื่อ
รับบำเหน็จบำนาญ จะปลดผู้นั้นจากราชการในลักษณะใดลักษณะหนึ่งซึ่ง
บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้นก็ได้

มาตรา ๔๘ การออกจากราชการตามความในมาตรา ๔๖ และ ๔๗ นั้น
ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรม
ราชานุญาตก่อน

ประกาศมา ณ วันที่
เป็นปีที่   ในรัชกาลปัจจุบัน.

พุทธศักราช ๒๔๗.....

ว่า

**ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ
ว่าด้วยข้าราชการพลเรือน**

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

โดยที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนขึ้นไว้ วางระเบียบการเลือกสรรและบรรจุบุคคลเข้ารับ
ราชการพลเรือนแล้ว ทรงพระราชดำริเห็นว่าบรรดาข้าราชการพลเรือนซึ่งรับ
ราชการสนองพระเดชพระคุณอยู่ในเวลานี้ สมควรให้รับราชการตามตำแหน่ง
ต่อไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการอยู่
ในเวลาออกพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗...
คงประจำตำแหน่งและยศไปตามเดิม และให้อนุโลมเข้าในประเภทข้าราชการ
พลเรือน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนโดยลักษณะของ
ตำแหน่งและยศ

ประกาศมา ณ วันที่
เปนนีที่   ในรัชกาลปัจจุบัน.

พุทธศักราช ๒๔๗.....

หน้าว่าง

ร่าง

ประกาศ

ตารางเทียบยศและตำแหน่งข้าราชการพลเรือน

สภาการคลังรับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ให้ประกาศตารางเทียบยศและตำแหน่งของข้าราชการพลเรือน โดยถืออัตราเงินเดือนชั้นสูงสุดที่รับอยู่เป็นเกณฑ์เทียบดังต่อไปนี้

(๑) เงินเดือนชั้นสูงสุดไม่เกิน	ยศ	ตำแหน่ง
๓,๐๐๐ บาท	มหาอำมาตย์เอก	เสนาบดี
๑,๕๐๐ บาท	มหาอำมาตย์โท	อธิบดีชั้น ๑
๑,๓๐๐ บาท	มหาอำมาตย์ตรี	อธิบดีชั้น ๒
๗๐๐ บาท	อำมาตย์เอก	เจ้ากรมชั้น ๑
๕๐๐ บาท	อำมาตย์โท	เจ้ากรมชั้น ๒
๔๐๐ บาท	อำมาตย์ตรี	ปลัดกรมชั้น ๑
๓๐๐ บาท	รองอำมาตย์เอก	ปลัดกรมชั้น ๒
๒๐๐ บาท	รองอำมาตย์โท	นายเวรชั้น ๑
๑๐๐ บาท	รองอำมาตย์ตรี	นายเวรชั้น ๒
๕๐-๘๐ บาท	ราชบุรุษ	รองเวร

(๒) ตำแหน่งที่เรียกเป็นอย่างอื่นให้เทียบเข้าหาคำตำแหน่งในแบบกลางนี้

ประกาศมา ณ วันที่

พุทธศักราช ๒๔๗...

นายกสภาการคลัง

ประกาศเป็นพระราชบัญญัติ

หลังจากที่ได้พิจารณาแก้ไขในที่ประชุม
เสนาบดีสภา ครั้งที่ ๓๕/๒๔๗๑ เมื่อวันที่ ๒๑
กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๑ อีกครั้งหนึ่งแล้ว
ก็ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑.....

ที่ ๓๘๑/๒๓๐๐

กรมราชเลขาธิการ

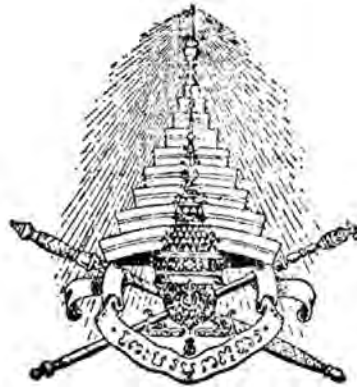
วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๓

ขอประทานกราบทูล พระเจ้าพญาเชอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

ตามที่โปรดประทานร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน มาเมื่อ วันที่ ๒๐ เดือนนี้ โดยได้ทรงแก้ไขตามมติของเสนาบดีสภา และทรงเสนอข้อแก้ไขเพิ่มเติมมาใหม่ด้วยนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามโครงการที่ได้ตกลงกันในเสนาบดีสภา เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๓ แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าได้ให้เจ้าหน้าที่จัดทำฉบับทรงลงพระนามาภิไธยและจัดการประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามระเบียบแล้ว.

ข้าพระพุทธเจ้า *เจ้านายมเหศวร*

หน้าว่าง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พุทธศักราช ๒๔๗๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่พระราชประสงค์ จะทรงวางระเบียบข้าราชการพลเรือนให้ เป็นไปในทางเลือกสรร ผู้มีความรู้ และความสามารถ เข้ารับราชการ เป็น อาชีพ ไม่มีกัณฑ์ด้วยการแสวงผลประโยชน์ในทางอื่น ส่วนฝ่ายข้าราชการ ก็ให้ได้รับประโยชน์ยิ่งขึ้น เนื่องจากความสละพร้อมด้วยข้าราชการซึ่ง มีความสามารถและรอบรู้ในวิชาและอุบายของราชการ กับทั้งหน้าที่และวินัย อันตนพึงรักษาเป็นนิตยกาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบท มาตรการต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๒

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดา บทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้าราชการพลเรือน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกระทรวงทบวงกรมแผ่นดินฝ่ายพลเรือน เว้นข้าราชการฝ่ายตุลาการ และให้รวมทั้งข้าราชการฝ่ายพลเรือนในกระทรวงการทหาร

ภาค ๑

กรรมการรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๕ ให้มีกรรมการคนหนึ่ง ประกอบด้วย เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ๑ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ๑ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ๑ ทั้ง ๓ นี้ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการซึ่งจะได้ทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒิต่อ ๒ คน

กรรมการซึ่งทรงเลือกตั้งโดยคุณวุฒินั้น ให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี เมื่อสิ้นกำหนดแล้ว จะทรงตั้งต่อไปอีกคราวหนึ่งหรือหลายคราวก็ได้

มาตรา ๖ ในกรรมการทั้ง ๕ คนนี้ จะได้ทรงตั้งคนหนึ่ง ให้เป็นนายก

มาตรา ๗ ให้มีเลขานุการของกรรมการคนหนึ่ง ซึ่งกรรมการจะ
ได้เลือกตั้งขึ้น

มาตรา ๘ ให้กรรมการมีหน้าที่ กำหนด หลักสูตร และจัดการ
สอบไล่ผู้ที่สมัครจะเข้ารับราชการพลเรือน จัดการศึกษาของนักเรียนหลวง
ฝ่ายพลเรือนที่ส่งไปเล่าเรียนในเมืองต่างประเทศ และรักษาการให้เป็นไป
ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ ในอันที่จะปฏิบัติการตามหน้าที่นั้น กรรมการจะเชิญ
เจ้ากระทรวงทบวงกรมมาปรึกษาหารือก็ได้ จะเรียกคำชี้แจงก็ได้ ตรวจ
ทำเนียบระเบียบการ และระเบียบบัญชี หรือเอกสารอย่างใดเพื่อรู้ข้อ
ราชการในหน้าที่ของกรรมการก็ได้ จะเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีตำแหน่งใน
ราชการ หรือเป็นบุคคลภายนอก มาช่วยเหลือในหน้าที่ของกรรมการก็ได้
บรรดาที่กล่าวมานี้ อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของกรรมการ

มาตรา ๑๐ ในปลายปีหนึ่งๆ ให้กรรมการทำรายงานขึ้นกราบ-
บังคมทูลพระกรุณา แสดงผลแห่งกิจการที่ได้ดำเนินไปในปีที่ล่วงมาแล้ว
นั้น

มาตรา ๑๑ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่อันกำหนดไว้ใน
พระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการมีอำนาจออกกฎข้อบังคับ ซึ่งเมื่อได้ประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้เป็นอันใช้บังคับได้ และให้กรรมการมีอำนาจ
ตั้งอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการบางสิ่งบางอย่างตามที่กรรมการจะได้ระบุ
มอบหมาย

ภาค ๒

ประเภทข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๑๒ ข้าราชการพลเรือนมี ๓ ประเภท คือ

- (๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญ
- (๒) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ
- (๓) เสมียนพนักงาน

การตั้งข้าราชการเข้ารับตำแหน่งนั้น ถ้าเป็นตำแหน่งที่เทียบ
ชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน นอกจากนั้นเจ้า
กระทรวงเป็นผู้ตั้ง หรือมอบอำนาจให้หัวหน้ากรมเป็นผู้ตั้งก็ได้

หมวด ๑

ข้าราชการพลเรือนสามัญ

มาตรา ๑๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ข้าราชการที่รัฐบาลได้
เลือกสรร และแต่งตั้งขึ้นตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ แห่งภาค ๒ นี้

มาตรา ๑๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญแบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

- (๑) ชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ข้าราชการซึ่งมียศตั้งแต่รอง
อำมาตย์ตรี หรือซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเสมอด้วยรองอำมาตย์ตรีขึ้นไป
- (๒) ชั้นราชบุรุษ ได้แก่ข้าราชการซึ่งมียศชั้นราชบุรุษ หรือซึ่ง
กฎหมายบัญญัติว่าเสมอด้วยราชบุรุษ

มาตรา ๑๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ในเวลาที่รับราชการอยู่จะ
ได้รับพระราชทานเงินเดือนตามอัตราที่ได้พระราชทาน พระบรมราชานุญาต
ไว้ และตามระเบียบของกรมและกระทรวงที่รับราชการ

เมื่อออกจากราชการแล้ว มีทางจะได้รับพระราชทานบำเหน็จหรือ
บำนาญตามกฎหมายซึ่งว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ

มาตรา ๑๖ ผู้สมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ต้องสอบไล่
วิชาข้าราชการพลเรือนได้ และก่อนที่จะเข้าสอบไล่วิชาข้าราชการ
พลเรือนนั้น ผู้สมัครต้องแสดงให้เห็นที่พอใจกรรมการว่า เป็นบุคคลซึ่ง
จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) มีสัญชาติเป็นชาวสยาม

(๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี และไม่เกินกว่า ๔๐ ปี

(๓) ไม่เป็นผู้มีกายพิการทุพพลภาพ ไร้ความสามารถหรือจิตต์
ฟื้นเพื่อนไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมี
หนี้สินต้นพันตัว และไม่เป็นผู้ที่เคยถูกไล่ออกมาแล้ว จากทบวงการใด ๆ
หรือเคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาให้จำคุก เว้นแต่ความผิดฐานลหุโทษ
และความผิดอันได้กระทำโดยฐานประมาท

(๔) มีความรู้สามัญ สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่า ชั้นแห่งหลักสูตรของ
รัฐบาลซึ่งกรรมการกำหนดไว้เป็นครั้งคราว หรือถ้าสอบไล่ได้มาจากอื่น
ต้องเป็นชั้นที่รัฐบาลรับรองว่าเสมอด้วยชั้นที่กรรมการกำหนด

มาตรา ๑๗ ผู้สมัครต้องเสียค่าธรรมเนียมการสอบไล่ตามอัตราที่
กรรมการกำหนดแล้ว จึงจะมีสิทธิเข้าสอบไล่

มาตรา ๑๘ การสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนนั้น ให้ใช้วิธี
แข่งขัน ผู้สอบไล่ได้คะแนนสูงมีสิทธิที่จะได้รับเลือกเข้ารับราชการก่อนผู้
ได้คะแนนต่ำ

มาตรา ๑๕ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงทำความติดต่อกลกับ
กรรมการ เพื่อได้รับผู้ที่สอบไล่ได้แล้วและเป็นบุคคลสมควรแก่หน้าที่
ราชการในกระทรวงนั้น ๆ เข้ารับราชการตามความต้องการ

ผู้สอบไล่ได้แล้วจะได้รับอนุญาตให้เลือกกระทรวงที่ตนสมัครจะเข้า
รับราชการ แต่ทั้งนี้ต้องแล้วแต่ความประสงค์ของราชการเป็นใหญ่ ผู้ใด
ไม่ยอมรับราชการในกระทรวงซึ่งกรรมการกำหนดให้โดยความตกลงของ
เจ้ากระทรวง ให้กรรมการถอนชื่อผู้นั้นออกเสียจากลำดับผู้สอบไล่ได้

มาตรา ๒๐ บุคคลดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖ อนุมาตรา ๑ และ ๓
และมีวุฒิหรือลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรจากมหาวิทยาลัยซึ่งรัฐบาล
รับรองวิทยฐานะันตรแล้ว ในวิชาประเภทที่ กรรมการ กำหนดไว้ สำหรับ
ข้าราชการพลเรือน หรือ

(๒) มีภูมิรู้ในวิชาเทคนิคสมัครเข้ารับราชการ ในตำแหน่งที่ใช้
ความรู้ในวิชานั้น ๆ หรือ

(๓) ได้รับประกาศนียบัตรจากสำนักเรียนวิชาชีพชั้นสูงที่รัฐบาล
รับรองสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ใช้ความรู้ในวิชานั้น ๆ หรือ

(๔) ได้เคยรับราชการในตำแหน่งชั้นสัญญาบัตรมาแล้ว จะเป็น
ฝ่ายทหารหรือพลเรือนก็ตาม และได้ออกจากราชการไปโดยมิได้มีความผิด

ถ้าสมัครเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญและเจ้ากระทรวงพอใจจะ
รับเข้าทำราชการ เมื่อกรรมการผู้รักษาพระราชบัญญัตินี้ได้สอบสวนให้
อนุมัติแล้ว ก็ให้รับได้โดยมิต้องสอบไล่

มาตรา ๒๑ ผู้สอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนได้แล่นั้น จะ
บรรจุเข้าตำแหน่งได้แต่ในตำแหน่งที่ไม่เกินกว่าชั้นต่ำของชั้นราชบุรุษ

มาตรา ๒๒ ผู้ที่รัฐบาลรับเข้าทำราชการเป็นข้าราชการพลเรือน
สามัญ โดยมีต้องสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนเพราะเป็นบุคคลมีวุฒิ
ตั้งกล่าวมาในมาตรา ๒๐ อนุมาตรา ๑, ๒, ๓ นั้น ให้เจ้ากระทรวงบรรจุ
เข้าในตำแหน่งตามควรแก่วุฒิของผู้นั้น แต่ในเวลาแรกเข้ารับราชการต้อง
ไม่เกินตำแหน่งซึ่งเทียบยศรองอำมาตย์เอก

บุคคลซึ่งกล่าวในมาตรา ๒๐ อนุมาตรา ๔ นั้น เมื่อกลับเข้ารับ
ราชการครั้งหลัง ท่านว่ามีให้บรรจุเข้าในตำแหน่งเทียบสูงกว่าชั้นที่อยู่ เมื่อ
ออกจากราชการครั้งก่อน

มาตรา ๒๓ ผู้เริ่มเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนตามความในมาตรา
๒๑ หรือ ๒๒ นั้น ต้องทำการฝึกหัดไปก่อนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน
และไม่เกินกว่า ๑ ปี ในระวางนั้นให้ได้รับเงินเดือนต่ำกว่าอัตราขั้นต่ำ
ของตำแหน่งตามจำนวนที่เจ้ากระทรวงเห็นสมควร ห้ามมิให้รับเงินเดือน
ถึงเข้าขั้นต่ำของตำแหน่งจนกว่าจะพ้นเวลาฝึกหัด และจนกว่าเจ้ากระทรวง
เห็นว่าผู้นั้นมีคุณสมบัติและความสามารถสมควรแก่ตำแหน่ง

มาตรา ๒๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นราชบุรุษ จะเลื่อนขึ้น
เป็นชั้นสัญญาบัตรได้ต่อเมื่อผู้นั้นสอบไล่วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญา
บัตรได้

วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรนั้น ให้เจ้ากระทรวง
สอบไล่เองโดยวิธีแข่งขันเฉพาะข้าราชการในกระทรวง แต่หลักสูตรที่จะ
สอบไล่ นั้นต้องได้รับอนุมัติของกรรมการรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นสัญญาบัตร จะเลื่อนตำแหน่งชั้นได้ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร โดยกำหนดเอาความสามารถ ความรอบรู้หน้าที่ราชการและอายุเวลาในราชการเป็นประมาณ

แต่การเลื่อนตำแหน่งชั้นไปสู่ตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะเลื่อนได้

มาตรา ๒๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีกำหนดยศดังนี้

ชั้นสัญญาบัตร

มหาอำมาตย์เอก

มหาอำมาตย์โท

มหาอำมาตย์ตรี

อำมาตย์เอก

อำมาตย์โท

อำมาตย์ตรี

รองอำมาตย์เอก

รองอำมาตย์โท

รองอำมาตย์ตรี

ชั้นราชบุรุษ

ราชบุรุษ

การเทียบตำแหน่งและยศข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ใช้ตามตารางเทียบซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สภาการคลังกำหนดไว้เป็นคราวๆ

หมวด ๒

ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ

มาตรา ๒๗ ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือผู้มีวิชาพิเศษซึ่งรัฐบาลจ้างไว้ให้ทำการเฉพาะอย่างหรือช่วงเวลาจำกัด และข้าราชการฝ่ายรัฐพาณิชย์ ข้าราชการประเภทที่มีสิทธิในเรื่องผลประโยชน์เพียงที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญาจ้าง ถ้าไม่มีหนังสือสัญญาจ้างก็เพียงที่กำหนดไว้ในระเบียบ ข้อบังคับ ของ กระทรวง พระคลัง มหาสมบัติ สำหรับ ข้าราชการประเภทนี้ หรือที่กำหนดไว้ในระเบียบชั่งกรมและกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้นและได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว

มาตรา ๒๘ การรับคนเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้น เมื่อเจ้ากระทรวงเห็นผู้ใดเหมาะสมแก่งานที่ประสงค์จะให้ทำ ก็รับไว้ได้โดยมิต้องสอบไล่

หมวด ๓

เสมียนพนักงาน

มาตรา ๒๙ เสมียนพนักงาน คือ ข้าราชการชั้นต่ำ ซึ่งมีสิทธิจะได้รับเงินเดือนตามอัตราชั่งกรม และกระทรวงผู้จ้างได้ตกลงกับ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้นไว้

มาตรา ๓๐ การรับคนเข้าเป็นเสมียนพนักงานนั้น ให้อนุโลมตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงใดประสงค์จะสอบไล่เพื่อเลือกสรรข้าราชการ ก็ตั้งการสอบไล่สำหรับกระทรวงของตนได้

ภาค ๓

วินัยข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๓๑ ข้าราชการพลเรือนต้อง

- (๑) อุทิศเวลาทั้งหมดของตนให้แก่ราชการ
- (๒) รักษาชื่อเสียงมิให้ชนชอว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
- (๓) เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา
- (๔) ถือประโยชน์ของราชการแผ่นดินเป็นที่ตั้ง
- (๕) ไม่กระทำการใดๆ อันอาจเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง

หน้าที่ราชการ

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือน อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการ จะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม เพื่อหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือแก่ญาติมิตรของตน

มาตรา ๓๓ ห้ามมิให้ข้าราชการพลเรือน

- (ก) เป็นตัวกระทำการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใดๆ
- (ข) กระทำการหาผลประโยชน์อย่างใดๆ อันอาจเป็นทางให้เสียความเที่ยงธรรมในตำแหน่งหน้าที่ของตน

มาตรา ๓๔ ในการปฏิบัติราชการ ห้ามมิให้กระทำการขำผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

มาตรา ๓๕ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้อยู่ใต้บังคับจักต้องปฏิบัติตาม ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยจะเสนอความเห็นคัดทานเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ แต่ต้องเสนอทันทีและเมื่อได้คัดทานดังกล่าวมานั้นแล้ว ผู้บังคับบัญชามีได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งที่ส่งไป ผู้อยู่ใต้บังคับจักต้องปฏิบัติตาม

ภาค ๔
โทษผิดวินัย

มาตรา ๓๖ โทษผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้ มี ๔ สถาน คือ

- (๑) ไล่ออก
- (๒) ลดตำแหน่งหรือลดชั้น
- (๓) ตัดเงินเดือน
- (๔) กำหนดโทษเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรา ๓๗ การลงโทษสถานไล่ออกจากราชการนั้น ถ้าเป็นตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน ส่วนตำแหน่งต่ำกว่านั้น หรือการลงโทษสถานอื่น เจ้ากระทรวงมีอำนาจสั่งได้เองหรือมอบอำนาจให้หัวหน้ากรมสังกัดได้

มาตรา ๓๘ โทษสถานไล่ออกนั้น ท่านกำหนดไว้สำหรับพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (ก) หูจจริตต่อหน้าที่ราชการ
- (ข) กระทำผิดถึงต้องรับพระราชอาชญาจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดฐานลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยฐานประมาท
- (ค) มีหนี้สินล้นพ้นตัว ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย
- (ฅ) ขัดคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชาสั่งโดยชอบด้วยราชการ และการขัดคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ
- (ง) ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในหน้าที่ราชการ
- (จ) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา ๓๕ ข้าราชการพลเรือนผู้ใดกระทำผิดวินัยอันได้กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑ ถึง ๓๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ไม่ถึงที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘ ให้ถือว่าข้าราชการพลเรือนผู้นั้นทำความผิดต้องระวางโทษลดตำแหน่ง ลดชั้น ตัดเงินเดือนหรือคำหนีโทษเป็นลายลักษณ์อักษรตามแต่ผู้ลงโทษจะเห็นสมควร

การลงโทษฐานผิดวินัยดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ความผิดครั้งหนึ่งท่านห้ามมิให้ลงโทษลดตำแหน่งหรือลดชั้นมากกว่าตำแหน่งหนึ่ง หรือชั้นหนึ่ง หรือตัดเงินเดือนมากกว่าเดือนหนึ่ง

มาตรา ๔๐ การลงโทษข้าราชการฝ่ายตำรวจภูธร ตำรวจนครบาลนั้น จะใช้ระเบียบการลงโทษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือจะใช้ระเบียบการลงโทษเป็นอาชญาวินัยตำรวจ ตามที่ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เจ้ากระทรวงผู้บังคับบัญชาออกกฏข้อบังคับไว้แต่อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ตามควรแก่พฤติการณ์

มาตรา ๔๑ การลงโทษข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการในกระทรวงการทหารนั้น จะลงโทษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือจะลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยยุทวินัยโดยอาศัยบทบัญญัติในพระธรรมนูญศาลทหารก็ได้

ภาค ๕

ปกิณณกะ

มาตรา ๔๒ ข้าราชการพลเรือนจะย้ายสังกัดกระทรวงได้ต่อเมื่อทางราชการสั่งให้ย้าย

มาตรา ๔๓ ผู้ที่ได้เคยรับราชการมาแล้ว และได้ออกจากราชการโดยมิได้มีความผิดประการใดนั้น ถ้าเจ้ากระทรวงประสงค์จะเรียกกลับเข้ารับราชการ และกรรมการรักษาพระราชบัญญัตินี้ ตรวจประวัติเห็นมีคุณสมบัติความสามารถเหมาะสมแก่ตำแหน่งที่ทางราชการประสงค์ จะบรรจุแล้วไซ้ จะเรียกกลับเข้ารับราชการอีกก็ได้

มาตรา ๔๔ เมื่อข้าราชการพลเรือน ผู้ใดมีกรณีตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘ ถ้าเจ้ากระทรวงเห็นว่าจะให้คงอยู่ในหน้าที่ระวางไต่สวนหรือพิจารณาจะเป็นการเสียหายแก่ราชการไซ้ จะสั่งพักหน้าที่ราชการระวางนั้นก็ได้

มาตรา ๔๕ การให้พักหน้าที่ราชการนั้น ท่านให้พักตลอดเวลาที่ไต่สวนและพิจารณา เมื่อไต่สวนและพิจารณาแล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้ที่ถูกสั่งให้พักมิได้กระทำความผิด และไม่มีมลทินความผิดเลย ต้องให้ผู้นั้นกลับคืนที่ตำแหน่งเดิม ถ้าปรากฏว่าถึงแม้การไต่สวนและพิจารณาจะไม่ได้ความเป็นสัจย์ว่า ผู้ที่ถูกสั่งให้พักได้กระทำความผิด แต่ก็มีมลทินอยู่ ให้เจ้ากระทรวงใช้ความพินิจ ถ้าเห็นว่าจะให้กลับเข้ารับราชการอีก อาจเสียหายแก่ราชการ ก็ไม่ต้องให้กลับเข้ารับราชการ หรือถ้าเห็นว่าผู้นั้นยังอาจจะเป็นประโยชน์แก่ราชการในตำแหน่งประเภทอื่นใดที่เสมอ หรือต่ำกว่าตำแหน่งเดิม จะให้กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเช่นนั้นก็ได้

มาตรา ๔๖ เงินเดือนของผู้ที่ถูกสั่งให้พักหน้าที่ราชการดังกล่าวมานั้น ให้ปฏิบัติการตามกฎหมายบังคับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ว่าด้วยเงินเดือนระวางต้องคดีอาญาซึ่งไซ้อยู่ในเวลานั้น

มาตรา ๔๗ ผู้ใดรู้สึกว่าจะไม่สามารถจะรับราชการต่อไป จะขอเวนคืนตำแหน่งหน้าที่ราชการเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ แต่ถ้าเจ้ากระทรวงเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการจะหน่วงเหนี่ยวไว้เป็นเวลาไม่เกินสี่สิบวันก็ได้

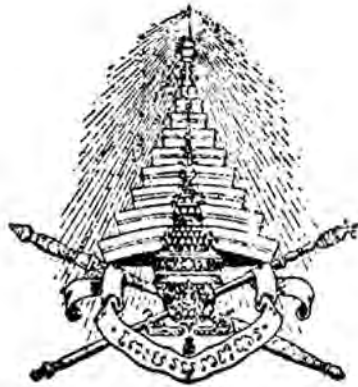
ผู้ซึ่งปรากฏแก่เจ้ากระทรวงว่าจะไม่ทำประโยชน์ให้แก่ราชการสมควรแก่ตำแหน่งเพราะหย่อนความสามารถก็ดี เพราะมีความบกพร่องในจรรยาอันควรแก่ศักดิ์แห่งตำแหน่งก็ดี ถ้าและจะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปอาจเสียดำรงราชการไซ้ เจ้ากระทรวงจะบอกให้คืนตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือปลดจากราชการก็ได้

ผู้ต้องออกจากราชการหรือต้องปลดจากราชการดังกล่าวนี้ ถ้าเป็นผู้ที่อยู่ในลักษณะที่จะได้บำเหน็จบำนาญตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้น ก็มีสิทธิที่จะได้บำเหน็จบำนาญ

มาตรา ๔๘ เมื่อทางราชการเห็นสมควร ให้ผู้ใดออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ จะปลดผู้นั้นจากราชการในลักษณะใดลักษณะหนึ่งซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในเวลานั้นก็ได้

มาตรา ๔๙ การออกจากราชการตามความในมาตรา ๔๗ และ ๔๘ นั้น ถ้าเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งที่เทียบชั้นเจ้ากรมขึ้นไป ต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน

ประกาศมาณ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๑ เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ประกาศ

ตั้งกรรมการรักษาระเบียบข้าราชการพลเรือน

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการในคณะกรรมการตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ดังต่อไปนี้

๑. มหาอำมาตย์เอก พระเจ้าฟ้าเชอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เป็นนายกกรรมการ

๒. จอมพล สมเด็จพระเจ้าฟ้าเชอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต เป็นกรรมการ

๓. มหาอำมาตย์เอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุภโยคเกษม เป็นกรรมการ ตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

๔. มหาอำมาตย์เอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ เป็นกรรมการ ตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

๕. มหาอำมาตย์เอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีวัต เป็นกรรมการ ตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงธรรมการ

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๑

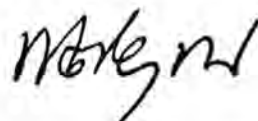
ประกาศ
 ตารางเทียบตำแหน่ง และ ยศข้าราชการพลเรือน

สภาการคลัง รับพระบรมราชโองการไว้เกล้า ๆ ให้ประกาศตารางเทียบตำแหน่ง และ ยศของข้าราชการพลเรือน โดยถืออัตราเงินเดือนชั้นสูงสุดที่รับอยู่เป็นเกณฑ์เทียบดังต่อไปนี้

ตำแหน่ง	เงินเดือนชั้นสูงสุดไม่เกิน	ยศอย่างสูง
เสนาบดี	๓,๐๐๐	มหาอำมาตย์เอก
อธิบดีชั้น ๑	๑,๕๐๐	โท
อธิบดีชั้น ๒	๑,๓๐๐	ตรี
เจ้ากรมชั้น ๑	๗๐๐	อำมาตย์เอก
เจ้ากรมชั้น ๒	๕๐๐	โท
ปลัดกรมชั้น ๑	๔๐๐	ตรี
ปลัดกรมชั้น ๒	๓๐๐	รองอำมาตย์เอก
นายเวรชั้น ๑	๒๐๐	โท
นายเวรชั้น ๒	๑๐๐	ตรี
รองเวร	๕๐-๘๐	ราชบุรุษ

ตำแหน่งที่เรียกเป็นอย่างอื่น ให้เทียบเข้าหาตำแหน่งในแบบกลางนี้

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๑

นายกสภาการคลัง

ที่ ๑/๖๑๔

พระที่นั่งอัมพรสถาน

วันที่ ๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๑

ถึง เจ้าพระยามหิน္ทร

ตามที่ได้ให้ตราพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน
ขึ้นไว้ เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ อางระเบียบ
การเลือกสรรและบรรจุบุคคลเข้ารับราชการแล้ว เห็นว่าบรรดา
ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการอยู่ในเวลานี้สมควรให้รับ
ราชการตามตำแหน่งต่อไป.

ฉะนั้นจึงให้ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการอยู่ในเวลา
ออกพระราชบัญญัตินี้ คงประจำตำแหน่งและย้ายไปตามเดิม
และให้ออกใหม่เข้าในประเภทข้าราชการพลเรือน ตามพระราช
บัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนโดยลักษณะของตำแหน่งและต

พระปรมาภิไธย, พระนาม และ นาม

ปรีชา ประชาธิปก (พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)

ตจวณ ดำรงราชานุภาพ
(กรมพระ [กรมพระยา]
ดำรงราชานุภาพ)

หรร นริท (กรมพระ [กรมพระยา] นริศรานุวัดติวงศ์)

วณ บริพัตร (กรมพระนครสวรรค์วรพินิต)

นท กิตติยากร (กรมพระจันทบุรีนฤนาถ)

บุร บรมฉัตร (กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน)

ยุ ยุคล (กรมหลวงลพบุรีราเมศวร)

วุฒิ วุฒิชัย (กรมขุน [กรมหลวง]
สิงหวิกรมเกรียงไกร)

ด.จ. ไตรทศประพันธ์ (กรมหมื่นเทววงษ์โรทัย)

ดิเรก ธานีวัต (กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร)

ปิยะ บวรเดช } (พระองค์เจ้าบวรเดช)
หม่อม สิ้นวโรดม หม่อมเจ้าบวรเดช

ดำรงศักดิ์ ดำรงดำรงค์ (หม่อมเจ้าดำรงศักดิ์)

เสด็จ กษัตริย์ เจ้าพระยาพิชัยญาติ

เสด็จ กษัตริย์ เจ้าพระยาพลเทพ

มัทรี มัทรี (เจ้าพระยามัทรี)

รัตน กษัตริย์ เจ้าพระยาวรพงษ์พิพัฒน์

พระยาจินตากร พระยาจินตากรมย์

Guyon Guyon (ม. ก้อยอง)

Raymond B. Stevens

Raymond B. Stevens

รายนามคณะกรรมการ

ฝ่ายประมวลเอกสาร จัดทำหนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุ

รองนายกรัฐมนตรี (นายบุญชู โรจนเสถียร)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ประธานกรรมการ
รองประธานกรรมการ
รองประธานกรรมการ

คณะกรรมการ

เลขาธิการ ก.พ.

อธิบดีกรมวิชาการ

เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เลขาธิการวุฒิสภา

ราชเลขาธิการ

เลขาธิการพระราชวัง

อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ประธานคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือที่ระลึก

- เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ พระบรมราชสมภพครบรอบ ๑๐๐ ปี

หม่อมเจ้า การวิก จักรพันธ์

หม่อมเจ้า อติศรานวงศ์ สุขสวัสดิ์

หม่อมราชวงศ์ พฤทธิสาณ ชุมพล

หม่อมราชวงศ์ บุตรี วีระไวทยะ

หม่อมราชวงศ์ ถนัดศรี สวัสดิวัฒน์

หม่อมราชวงศ์ ตาบทพิชัย จามรมาน

หม่อมราชวงศ์ นริศรา จักรพงศ์

หม่อมราชวงศ์ สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์

นายสนธิ เตชานันท์

คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

นางแถมสุข นุ่มนนท์

นายประสพโชค อ่อนกอ

นายบุญฤทธิ์ พันธุ์

รองอธิบดีกรมศิลปากร (นายมงคล บุญวงศ์)

ผู้อำนวยการกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

นางสายไหม จบกลศึก หัวหน้าฝ่ายประวัติศาสตร์

กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

ผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

กรรมการและเลขานุการ

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

